BILL BRYSON

DE CEALALTĂ PARTE A LUMII

Călătorind prin Australia

POLIROM

BILL BRYSON

DE CEALALTĂ PARTE A LUMII

Călătorind prin Australia

Traducere de Dana Bădulescu

POLIROM
2014

BILL BRYSON

DE CEALALTĂ PARTE A LUMII

Călătorind prin Australia

Traducere de Dana Bădulescu

POLIROM
2014

Bill Bryson, *Down Under*
© 2014 by Editura POLIROM, pentru ediţia în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-4809-2
ISBN PDF: 978-973-46-4810-8
ISBN print: 978-973-46-4494-0

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © robynmac/Depositphotos.com

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

BILL BRYSON, născut în SUA, locuiește de mult timp în Marea Britanie. A lucrat ca jurnalist și a fost rector al Universității Durham. Este autorul mai multor jurnale de călătorie și al unui bestseller de știință popularizată, *A Short History of Nearly Everything*, care a fost distins cu Aventis Prize și Descartes Science Communication Prize. La Editura Polirom, de același autor a mai apărut *Acasă. O istorie a vieții private* (2012).

Lui David, Felicity, Catherine și Sam

Mulțumiri

Printre numeroșii oameni cărora le sînt îndatorat pentru ajutorul acordat în pregătirea acestei cărți, doresc să le mulțumesc în mod special lui Alan Howe și Carmel Egan pentru generozitatea cu care mi-au oferit timpul și ospitalitatea lor, chiar dacă știau că urmau să apară în una dintre cărțile mele; lui Deirdre Macken și Allan Sherwin pentru observațiile lor atente și participarea temerară în ceea ce urmează; lui Patrick Gallagher de la Allen & Unwin și lui Louise Burke de la Australian National University pentru cărțile și celelalte materiale pe care le-am folosit în cercetare și pe care ei mi le-au oferit cu generozitate și amabilitate și lui Juliet Rogers, Karen Reid, Maggie Hamilton și Katie Stackhouse de la Random House Australia pentru ajutorul lor atent și însoțit mereu de bună dispoziție.

De asemenea, în Australia le sînt foarte îndatorat lui Jim Barrett, Steve Garland, Lisa Menke, Val Schier, Denis Walls, Stella Martin, Joel Becker, Barbara Bennett, Jim Brooks, Harvey Henley, Roger Johnstone, Ian Nowak, personalului de la State Library of New South Wales din Sydney și celei care a fost îndrăgita Catherine Veitch.

La și mai mare distanță, le sînt recunoscător mai ales profesorului Danny Blanchflower de la Colegiul Dartmouth pentru asistența statistică consistentă; prietenului și agentului meu de atîta vreme Carol Heaton și talentelor amabile fără pereche de la Transworld Publishers din Londra, printre care trebuie să-i amintesc pe Marianne Velmans, Larry Finlay, Alison Tulett, Emma Dowson, Meg Cairns și Patrick Janson-Smith, care rămîne cel mai bun prieten și mentor pe care și l-ar putea dori un scriitor. Mai presus de toate și ca întotdeauna, mulțumirile mele cele mai calde se îndreaptă către iubita, răbdătoarea și unica mea soție Cynthia.

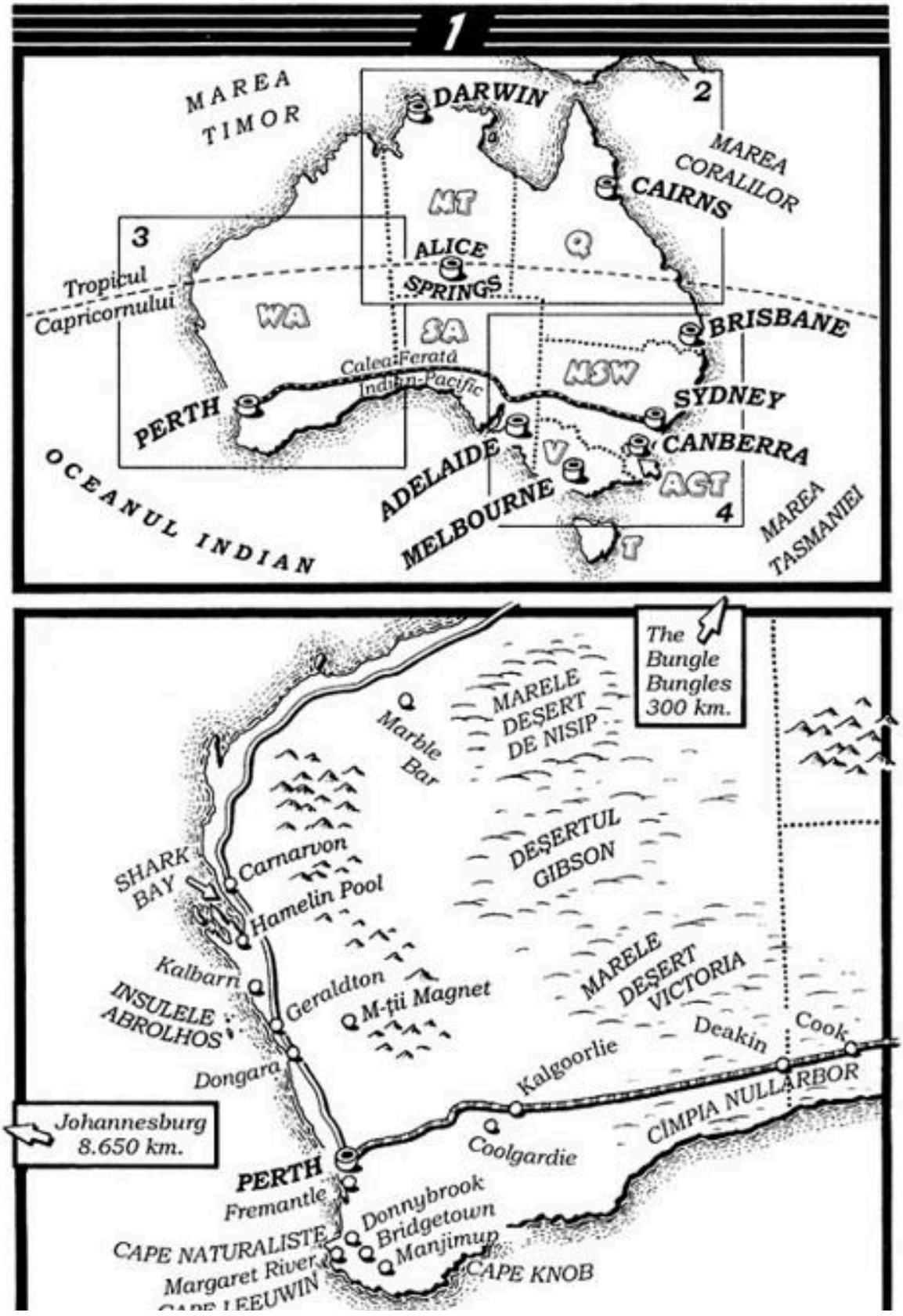
1
MAREA TIMOR
DARWIN
2
MAREA CORALILOR
CAIRNS
NT
Q
3
ALICE SPRINGS
Tropicul Capricornului
WA
SA
NSW
BRISBANE
Calea Ferată Indian-Pacific
SYDNEY
PERTH
CANBERRA
ADELAIDE
V
ACT
4
OCEANUL INDIAN
MELBOURNE
T
MAREA TASMANIEI
The Bungle Bungles 300 km.
MARELE DEȘERT DE NISIP
Marble Bar
DEȘERTUL GIBSON
SHARK BAY
Carnarvon
Hamelin Pool
Kalbarri
Geraldton
M-tii Magnet
INSULELE ABROLHOS
MARELE DEȘERT VICTORIA
Deakin
Cook
Dongara
Kalgoorlie
CÎMPIA NULLARBOR
Johannesburg 8.650 km.
Coolgardie
PERTH
Fremantle
Donnybrook
Bridgetown
Manjimup
CAPE NATURALISTE
Margaret River
CAPE KNOB

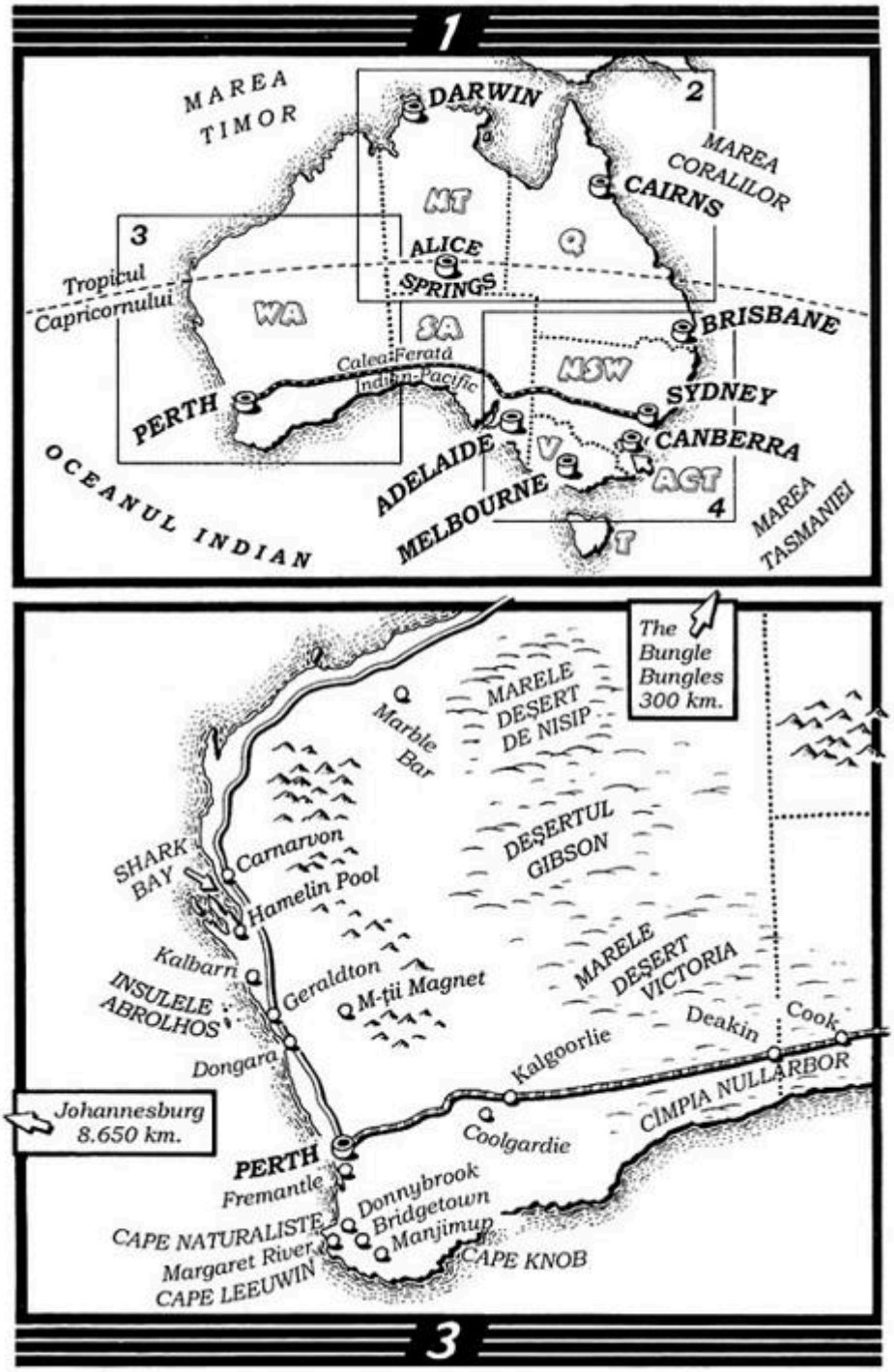
1
MAREA TIMOR
DARWIN
2
MAREA CORALILOR
CAIRNS
NT
3
ALICE SPRINGS
Q
Tropicul Capricornului
WA
SA
BRISBANE
Calea Ferată Indian-Pacific
NSW
PERTH
SYDNEY
ADELAIDE
V
CANBERRA
ACT
4
OCEANUL INDIAN
MELBOURNE
T
MAREA TASMANIEI
The Bungle Bungles 300 km.
MARELE DEȘERT DE NISIP
Marble Bar
DEȘERTUL GIBSON
SHARK BAY
Carnarvon
Hamelin Pool
Kalbarri
Geraldton
M-ții Magnet
MARELE DEȘERT VICTORIA
INSULELE ABROLHOS
Deakin
Cook
Dongara
Kalgoorlie
CÎMPIA NULLARBOR
Johannesburg 8.650 km.
Coolgardie
PERTH
Fremantle
Donnybrook
Bridgetown
Manjimup
CAPE NATURALISTE
Margaret River
CAPE LEEUWIN
CAPE KNOB
3

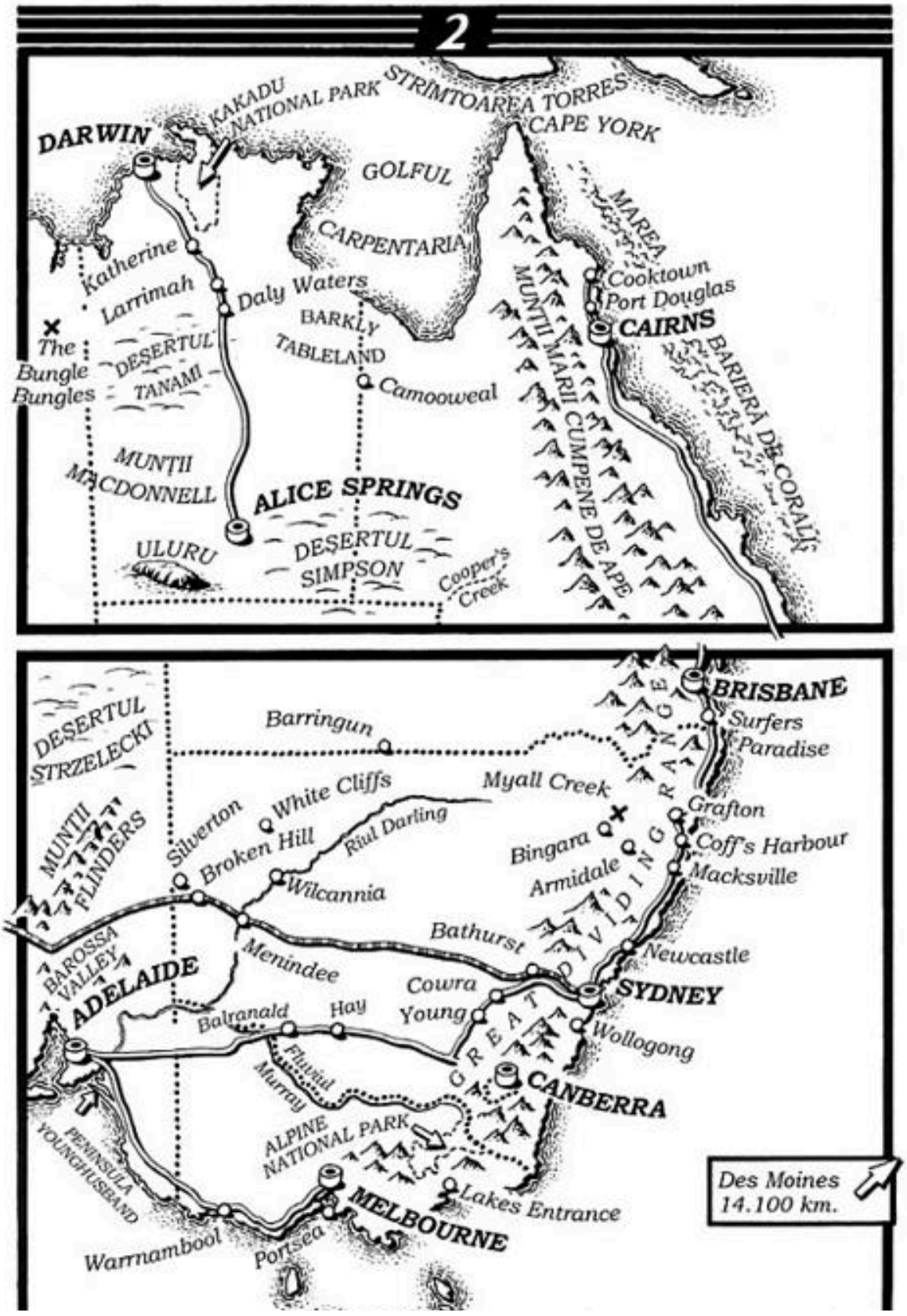
2
DARWIN
KAKADU NATIONAL PARK
STRÎMTOAREA TORRES
CAPE YORK
GOLFUL
CARPENTARIA
MAREA
Katherine
Larrimah
Daly Waters
BARKLY
TABLELAND
Cooktown
Port Douglas
CAIRNS
MUNȚII MARII CUMPENE DE APE
The Bungle Bungles
DEȘERTUL TANAMI
Camooweal
BARIERA DE CORALI
MUNȚII MACDONNELL
ALICE SPRINGS
ULURU
DEȘERTUL SIMPSON
Cooper's Creek
DEȘERTUL STRZELECKI
Barringun
BRISBANE
Surfers Paradise
Myall Creek
White Cliffs
Silverton
Broken Hill
Riul Darling
Grafton
Bingara
Coff's Harbour
Armidale
Macksville
MUNȚII FLINDERS
Wilcannia
MARELE DIVIDING RANGE
Bathurst
Newcastle
BAROSSA VALLEY
Merindee
Cowra
SYDNEY
ADELAIDE
Balranald
Hay
Young
Wollogong
Fluviul Murray
GREAT
CANBERRA
PENINSULA YOUNGHUSBAND
ALPINE NATIONAL PARK
Lakes Entrance
MELBOURNE
Warrnambool
Portsea
Des Moines
14.100 km.

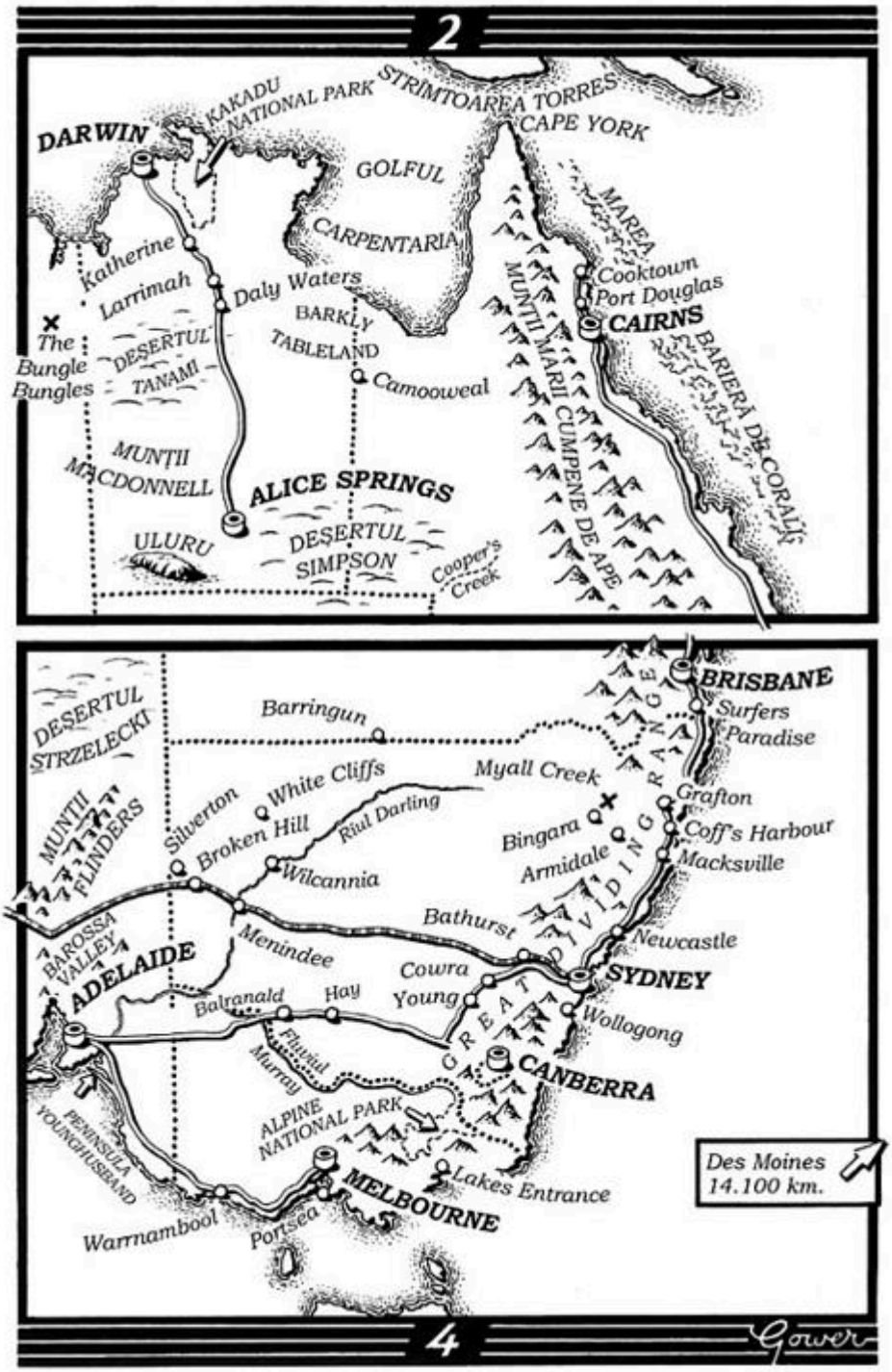
2
DARWIN
KAKADU NATIONAL PARK
STRÍMTOAREA TORRES
CAPE YORK
GOLFUL
CARPENTARIA
MAREA
Katherine
Larrimah
Daly Waters
BARKLY
TABLELAND
Cooktown
Port Douglas
CAIRNS
MUNTII MARII
CUMPENE DE APE
BARIERA DE CORALI
The Bungle Bungles
DESERTUL TANAMI
Camooweal
MUNTII MACDONNELL
ALICE SPRINGS
ULURU
DESERTUL SIMPSON
Cooper's Creek
DESERTUL STRZELECKI
Barringun
BRISBANE
Surfers Paradise
Myall Creek
White Cliffs
Silverton
Broken Hill
Riul Darling
Grafton
Bingara
Armidale
Coff's Harbour
Macksville
MUNTII FLINDERS
Wilcannia
Bathurst
DIVIDING
Newcastle
BAROSSA VALLEY
ADELAIDE
Menindee
Cowra
SYDNEY
Balranald
Hay
Young
Wollogong
Fluviul Murray
CANBERRA
PENINSULA YOUNGHUSBAND
ALPINE NATIONAL PARK
Lakes Entrance
MELBOURNE
Warrnambool
Portsea
Des Moines
14.100 km.
4 Gower

Partea întîi

În *outback*

Capitolul 1

I

Zburînd spre Australia, am oftat realizînd că am uitat iarăși care este prim-ministrul lor. Mereu mi se întîmplă asta cu prim-ministrul australian – îmi fixez numele în memorie, îl uit (în general aproape imediat), apoi mă simt îngrozitor de vinovat. Mă gîndesc că trebuie să existe cineva din afara Australiei care să-l știe.

Dar tocmai asta e, nu-i ușor să fii la curent cu ce se întîmplă într-o țară ca Australia. La prima mea vizită, acum cîțiva ani, în timpul zborului lung de la Londra am citit o istorie a politicii australiene în secolul XX, unde am dat peste uluitoarea informație că în 1967 prim-ministrul Harold Holt hoinărea pe o plajă din statul Victoria cînd s-a aruncat în valuri și a dispărut. Nu i s-a mai dat de urmă niciodată bietului om. Acest lucru mi s-a părut uluitor din două motive – mai întîi, pentru că Australia putea *pierde* pur și simplu un prim-ministru (hai că asta-i culmea!) și, în al doilea rînd, pentru că nu auzisem niciodată pînă atunci despre povestea asta.

Realitatea este, bineînțeles, că dăm o atenție rușinos de mică iubiților noștri veri de la antipozi – deși presupun că

avem oareșice motive. Australia este, pînă la urmă, aproape goală și foarte departe. Populația ei, de aproximativ 19 milioane de locuitori, este mică după standardele mondiale – cea a Chinei crește cu un număr mai mare în fiecare an –, iar locul ei în economia mondială este, în consecință, periferic; ca entitate economică, are aproximativ coordonatele statului Illinois. Din cînd în cînd, ne trimite lucruri folositoare – opale, lînă merinos, Errol Flynn, bumerangul –, dar nimic cu adevărat indispensabil. Mai presus de toate, Australia nu face năzbîtii. Este stabilă, liniștită și cuminte. Nu are lovituri de stat, nu pescuiește fără măsură, nu oferă armament unor despoți nesuferiți, nu cultivă coca în cantități excesive și nici nu umblă cu nasul pe sus ostentativ și arogant.

Chiar și așa, dezinteresul față de chestiunile australiene este straniu. După cum te-ai aștepta, acest lucru se observă mai ales dacă locuiești în America. Chiar înainte de a porni în această călătorie, m-am dus la biblioteca locală din New Hampshire și am căutat referiri la Australia în *New York Times Index*, ca să-mi dau seama cît interes a stîrnit în țara mea în ultimii ani. Am început cu volumul din 1997 din simplul motiv că era deschis pe masă. În acel an, din toată paleta de posibile teme de interes – politică, sport, călătorii, Olimpiada care urma să aibă loc la Sydney, alimente și vinuri, arte, necrologuri etc. –, în *New York Times* au apărut 20 de articole avînd ca temă principală Australia sau chestiuni referitoare la aceasta. În aceeași perioadă, pentru o comparație, s-au scris 120 de articole despre Peru, în jur de 150 despre Albania și cam tot atîtea despre Cambodgia, peste 300 despre fiecare Coree și mult peste 500 despre Israel. Ca subiect de interes pentru americani, Australia se afla cam pe același loc cu

Belarus și Burundi. Printre temele de interes general care au depășit Australia se numără baloanele și cei care plutesc cu ele, Biserica Scientologică, cîinii (dar nu săniile trase de cîini) și Pamela Harriman, fostă ambasadoare și persoană mondenă care a murit în februarie 1997, o nenorocire care trebuia, desigur, amintită de 22 de ori în *Times*. Mai pe șleau, în 1997, pentru americani Australia era ceva mai interesantă decît bananele, dar nici pe departe la fel de importantă ca înghețata.

Se pare totuși că 1997 a fost un an destul de bun pentru știrile pe teme australiene în Statele Unite. În 1996, această țară a fost subiect pentru doar nouă știri, iar în 1998 numai pentru șase. E posibil ca în alte părți ale lumii acoperirea jurnalistică să fie mai adecvată, diferența fiind, desigur, că rezultatul nu e citit. (Să ridice mîna toți cei care știu cine e acum prim-ministru în Australia sau în ce stat se află Melbourne ori știu să răspundă la orice altă întrebare despre antipozi care să nu se refere la crichet, rugby, Mel Gibson sau *Neighbours*.) Australienii detestă faptul că lumea le acordă atît de puțină atenție și nu-i învinuiesc pentru asta. Este o țară unde se întîmplă lucruri interesante tot timpul.

Gîndiți-vă doar la una dintre poveștile care au ajuns în *New York Times* în 1997, deși a fost îngropată în pagina dedicată fenomenelor stranii din secțiunea C. În luna ianuarie a acelui an, potrivit unei relatări scrise în America de un reporter de la *Times*, oamenii de știință erau angajați într-o investigație serioasă a posibilității ca un seism sever petrecut în îndepărtatul *outback*[1] australian cu aproape patru ani în urmă să fi fost o explozie nucleară declanșată de cultul japonez al Zilei Judecății de Apoi Aum Shinrikyo.

Întîmplarea face ca la ora 11:03, în noaptea de 28 mai 1993, penițele seismografelor din toată regiunea Pacificului să fi zvîcnit, mîzgălind hîrtia, ca urmare a unui eveniment seismic de proporții lîngă un loc numit ferma Banjawarn, din Marele Deșert Victoria, situat în Australia de Vest. Cîțiva șoferi de tir și niște prospectori, cam singurii oameni care se aflau în acea pustietate, au relatat că au văzut o lumină subită pe cer și că au auzit sau au simțit bubuitul unei explozii puternice, dar la mare distanță. Cineva a povestit că o doză de bere a zburat de pe masa din cortul său.

Problema era că nu exista o explicație clară. Însemnările seismografice nu corespundeau profilului unui cutremur sau al unei explozii miniere și în orice caz detunătura era de 170 de ori mai puternică decît cea mai mare explozie într-o mină care se înregistrase vreodată în Australia de Vest. Șocul era similar unuia înregistrat la căderea unui meteorit, însă un astfel de impact ar fi creat un crater cu o circumferință de sute de metri și nu s-a descoperit nici o astfel de adîncitură. În consecință, oamenii de știință și-au exprimat uluirea cu privire la incident o zi sau două, apoi l-au catalogat drept o bizarerie inexplicabilă – tipul acela de întîmplări care se mai petrec din cînd în cînd.

Apoi, în 1995, cei din Aum Shinrikyo au devenit brusc cunoscuți atunci cînd au răspîndit cantități mari de gaz sarin în metroul din Tokyo, ucigînd 12 oameni. În timpul investigațiilor care au urmat, a reieșit că printre marile proprietați deținute de Aum se număra un teren de 202.342 de hectare în deșertul din Australia de Vest, foarte aproape de locul evenimentului misterios. Acolo, autoritățile au găsit un laborator neobișnuit de sofisticat și cu o țintă precisă, precum

și dovada că membrii cultului extrăseseră uraniu. Pe alt fir, a reieșit că Aum recrutase în rîndurile sale doi experți în inginerie nucleară din fosta Uniune Sovietică. Scopul declarat al grupului era distrugerea lumii și se pare că evenimentul din deșert ar fi fost un test pentru aruncarea în aer a orașului Tokyo.

Înțelegeți ce vreau să spun, bineînțeles. Australia este țara care își pierde un prim-ministru și e atît de vastă și de nelocuită, încît e posibil ca o bandă de amatori înflăcărați să detoneze pe teritoriul ei prima bombă atomică nonguvernamentală din lume și apoi să treacă aproape patru ani pînă să-și dea seama cineva. E clar că acest loc merită descoperit.

Și pentru că știm atît de puține despre el, poate că s-ar cuveni să spunem cîte ceva în continuare.

Australia este a șasea țară ca mărime din lume, fiind și cea mai mare insulă de pe glob. Este singura insulă care e în același timp continent și singurul continent care e și o țară. A fost primul și ultimul continent cucerit pe mare. Este singura națiune care și-a început existența ca închisoare.

Australia găzduiește cea mai mare formă de viață de pe pămînt, Marea Barieră de Corali, și monolitul cel mai faimos și mai uluitor, Ayers Rock (sau Uluru, ca să folosim numele său aborigen mai respectabil, care este acum oficial). Australia e neîntrecută în numărul vietăților și lucrurilor care te pot ucide. Primele zece cele mai veninoase specii de șerpi din lume sînt australiene. Cinci dintre viețuitoarele de aici – păianjenul-cu-pînză-în-formă-de-pîlnie, viespea-de-mare, caracatița-cu-inele-albastre, *Ixodes holocyclus* (căpușă) și

peștele-piatră – sînt cele mai letale din familia lor. Aceasta este o țară unde chiar și cele mai pufoase omizi te pot doborî cu o atingere toxică, iar scoicile nu doar te înțeapă, ci uneori chiar se *dau* la tine. Culege o scoică conică inofensivă de pe o plajă din Queensland, așa cum obișnuiesc turiștii neștiutori, și vei descoperi că mica vietate dinăuntru nu este doar uluitor de ageră și țîfnoasă, ci și extrem de veninoasă. Dacă nu ești pișcat sau înțepat mortal în mod neașteptat, poți fi ciopîrțit de rechini sau crocodili ori purtat în larg fără să te poți opune de curenți irezistibili sau lăsat să mergi împleticit spre o moarte nefericită în *outback*-ul fierbinte. E un loc dur.

Și e de demult. De 60 de milioane de ani, de la formarea munților Marii Cumpene de Ape de pe Coasta de Est, Australia a fost aproape tăcută din punct de vedere geologic, fapt ce i-a permis să conserve multe dintre cele mai vechi lucruri descoperite vreodată pe pămînt – cele mai vechi roci și fosile, cele mai timpurii urme lăsate de animale și albii de rîuri și primele semne timide de viață. La un moment dat din trecutul său necuprins – poate acum 45.000 sau 60.000 de ani, în orice caz, cu siguranță înainte de apariția omului modern în Americi sau în Europa – a fost invadată discret de niște oameni misterioși, aborigenii, care nu se înrudesc în mod evident cu vecinii din regiune nici din punctul de vedere al rasei și nici al limbii și a căror prezență în Australia poate fi explicată doar dacă acceptăm că au inventat și apoi s-au specializat în navigația pe ocean acum cel puțin 30.000 de ani, înaintea oricui altcuiva, pentru a iniția un exod, apoi au uitat sau au abandonat tot ceea ce învățaseră și de atunci nu și-au mai bătut capul prea mult cu navigația în larg.

Este o realizare unică, atît de uluitoare și greu de studiat, încît multe istorii o menționează în treacăt într-un paragraf sau două, apoi trec la a doua invazie, mai ușor de explicat – cea care începe cu sosirea căpitanului James Cook în corăbioara lui îndrăzneață, HMS *Endeavour*, în golful Botany, în 1770. Mai puțin contează că, de fapt, căpitanul Cook nu a descoperit Australia și că nici nu era căpitan în momentul vizitei sale. Pentru majoritatea oamenilor, inclusiv cei mai mulți australieni, atunci a început povestea.

Lumea pe care au descoperit-o acești englezi era de-a dreptul pe dos – cu anotimpurile anapoda, constelațiile de-a-ndoaselea –, diferită de tot ceea ce văzuseră pînă atunci, chiar și în apropierea Pacificului. Viețuitoarele păreau să fi evoluat ca și cînd ar fi citit manualul de supraviețuire cu susul în jos. Cea mai comună dintre ele nu alerga, nu făcea pași mari și nu galopa, ci *sărea* în peisaj ca mingile săltărețe. În mod incredibil, continentul colcăia de viață. Acolo existau un pește care se putea urca în copaci, o vulpe care zbura (de fapt, era un liliac foarte mare) și crustacee atît de mari, încît un adult putea să se cațere pe cochilii și să intre în ele.

Pe scurt, nu mai era un astfel de loc nicăieri în lume. Nici acum nu e. Optzeci la sută dintre formele de viață din Australia, plante și animale, nu mai există în altă parte. Mai mult decît atît, numărul lor imens pare incompatibil cu asprimea mediului. Australia este cel mai sterp, mai plat, mai fierbinte, mai arid, mai infertil și mai agresiv din punct de vedere climatic dintre toate continentele locuite. (Doar Antarctica este mai ostilă vieții.) Locul acesta este atît de inert, încît solul însuși este, la drept vorbind, o fosilă. Cu toate astea, aici mișună nenumărate forme de viață. Dacă e să ne gîndim

doar la insecte, oamenii de știință n-au nici cea mai vagă idee dacă numărul total de specii este 100.000 sau de două ori pe atît. Nici mai mult nici mai puțin de o treime dintre aceste specii rămîn cu totul necunoscute oamenilor de știință. La păianjeni, proporția crește la 80%.

Am menționat în mod special insectele fiindcă am o poveste despre una micuță numită *Nothomyrmecia macrops*, care cred că ilustrează perfect, chiar dacă un pic pieziș, ce țară excepțională este Australia. E o poveste cam încîlcită, dar vă rog să aveți puțină răbdare.

În 1931, în peninsula Cape Arid din Australia de Vest, cîțiva naturaliști amatori scotoceau zona semideșertică, cînd au găsit o insectă pe care nimeni nu o mai văzuse pînă atunci. Semăna oarecum cu o furnică, însă era de un galben șters neobișnuit și avea niște ochi ciudați, ficși și tulburători. Au fost adunate cîteva exemplare, ce au ajuns pe masa de lucru a unui expert de la National Museum of Victoria din Melbourne, care a identificat imediat insecta ca fiind *Nothomyrmecia*. Descoperirea a făcut mare senzație fiindcă, după cîte se știa, nimic asemănător nu supraviețuise pe pămînt de o sută de milioane de ani. *Nothomyrmecia* era o protofurnică, o relicvă vie dintr-o vreme cînd furnicile evoluau din viespi. În termeni entomologici, era la fel de nemaipomenit ca a găsi o turmă de *triceratops* păscînd pe un cîmp mănos din depărtare.

Imediat s-a organizat o expediție, însă, în pofida celor mai atente căutări, nimeni nu a putut da de colonia de la Cape Arid. Căutările ulterioare au avut același rezultat. După aproape o jumătate de secol, cînd s-a aflat că o echipă de specialiști americani plănuia să caute furnica, aproape sigur cu niște gadgeturi avansate care aveau să-i facă pe australieni

să pară un grup de amatori dezorganizați, oamenii de știință ai guvernului din Canberra s-au hotărît să facă un ultim efort pentru a găsi furnicile vii înainte de a-și declara neputința. Prin urmare, un grup de oameni de știință a pornit la drum prin țară.

În a doua zi de căutări, mergînd cu mașina prin deșertul din Australia de Sud, unul dintre automobile a început să scoată fum și scîntei, iar grupul a fost nevoit să facă o oprire neprogramată peste noapte, la un popas izolat de pe drum numit Poochera. În timpul serii, unul dintre oamenii de știință, un bărbat pe nume Bob Taylor, a ieșit să ia o gură de aer și și-a învîrtit lanterna fără să-și dea seama pe pămîntul din jur. Puteți să vă închipuiți ce surprins a fost cînd a descoperit, urcînd pe trunchiul eucaliptului de lîngă locul unde campaseră ei, tocmai o colonie înfloritoare de *Nothomyrmecia*.

Care ar fi fost șansele? Taylor și colegii săi se aflau la 1.300 de kilometri de locul pe care plănuiseră să-l cerceteze. În cei aproape opt milioane de kilometri pătrați de pustietate ai Australiei, unul dintre puținii oameni care puteau să o identifice tocmai găsise una dintre cele mai rare și mai căutate insecte de pe pămînt – o insectă văzută vie o singură dată, cu aproape o jumătate de secol înainte –, și toate acestea datorită camionetei care îi lăsase baltă tocmai acolo. În treacăt fie spus, nici pînă acum *Nothomyrmecia* nu a fost văzută în locul unde fusese descoperită inițial.

Sînt sigur că și acum înțelegeți unde bat. Australia este o țară deopotrivă uluitor de goală și totuși plină ochi cu tot felul de chestii. Chestii interesante, chestii vechi, chestii pe care nu

le explici cu una, cu două. Chestii care urmează să fie descoperite.

Credeți-mă, Australia este un loc interesant.

II

De fiecare dată cînd zbori din America de Nord spre Australia, fără să te întrebe cineva ce părere ai despre asta, o zi se duce pe apa sîmbetei cînd treci peste linia internațională de schimbare a datei. Am plecat din Los Angeles pe 3 ianuarie și am ajuns în Sydney, 14 ore mai tîrziu, pe 5 ianuarie. Pentru mine data de 4 ianuarie n-a existat. N-a existat deloc. Unde s-a dus ziua aceea n-aș putea să vă spun. Tot ceea ce știu este că pentru o perioadă de 24 de ore din istoria Pămîntului, se pare că eu n-am existat.

Nu voi spune decît că lucrul ăsta mi se pare un pic ciudat. Adică, dacă v-ați uita pe biletul despăturit și ați vedea că acolo scrie: „Pasagerii sînt avertizați că în anumite călătorii ar putea pierde intervale de 24 de ore din viață” (cam așa s-ar exprima ei, ca și cînd chestia asta se întîmplă din cînd în cînd), probabil că v-ați ridica și i-ați lua la întrebări, ați trage pe cineva de mînecă și ați zice „Poftim?!”. Faptul că încetezi să exiști și că asta nu te doare deloc îți oferă un soi de confort metafizic și, ca s-o spunem pe aia dreaptă, ți se dă ziua înapoi la întoarcere, cînd treci peste linia internațională de schimbare a datei în sens invers și reușești cumva să ajungi în Los Angeles

înainte de a pleca din Sydney, lucru care e, în felul lui, o șmecherie și mai bine ticluită.

Înțeleg vag principiile pe care le implică treaba asta. Înțeleg că trebuie să existe o linie imaginară care marchează finalul unei zile și începutul alteia și că, atunci cînd traversezi linia, se petrec, inevitabil, niște ciudățenii temporale. Dar asta nu schimbă faptul că în orice călătorie între America și Australia experimentezi un lucru care, în alte condiții, ar fi practic imposibil. Oricît de mult te-ai antrena, te-ai concentra sau ai fi atent la dietă, oricîte exerciții ai face pe *stepper*, n-ai să fii niciodată într-o formă atît de bună, încît să nu mai ocupi spațiu 24 de ore sau să ajungi într-o încăpere înainte de a fi plecat din ultima în care te-ai aflat pînă atunci.

Prin urmare, ai sentimentul că ai realizat ceva pur și simplu ajungînd în Australia – plăcerea și satisfacția de a păși din terminalul aeroportului în lumina orbitoare a soarelui de la antipozi și conștientizarea faptului că mulțimea atomilor din care ești urzit, care pînă atunci lipsea inexplicabil, s-a regrupat aproximativ la fel (mai puțin sfertul de kilogram de neuroni pierdut în timp ce te-ai uitat la un film de acțiune cu Bruce Willis). În aceste condiții, este o plăcere să te regăsești oriunde; că asta se întîmplă în Australia e un bonus.

Recunosc din capul locului că iubesc Australia – o ador nespus – și mă topesc de fiecare dată cînd o văd. Unul dintre efectele dezinteresului pentru Australia este faptul că întotdeauna ne surprinde plăcut să o găsim acolo. Potrivit instinctului cultural și experiențelor anterioare, te aștepți ca, atunci cînd călătorești atît de departe, să dai măcar peste oameni călărind pe cămile. Ar trebui să existe caractere indescifrabile pe semnele de circulație și oameni oacheși în

taub bînd cafea din ceșcuțe cît un degetar și fumînd narghilea, niște rable de autobuze, drumuri cu hîrtoape și pericolul contractării unei boli la orice atingere – dar nu, de fapt nu-i deloc așa. Australia este confortabilă, curată și familiară. În afara tendinței oamenilor de o anumită vîrstă de a purta șosete trei sferturi cu pantaloni scurți, australienii sînt ca noi. E minunat. E captivant. De aceea ador să vin în Australia.

Sînt și alte motive, bineînțeles, și îmi face plăcere să le enumăr aici. Oamenii sînt extraordinar de plăcuți – veseli, extrovertiți, isteți și de o amabilitate fără cusur. Orașele lor sînt sigure, curate și aproape întotdeauna construite în apropierea unei ape. Societatea lor este prosperă, bine organizată și fondată intuitiv pe principii egalitare. Mîncarea este excelentă. Berea este rece. Soarele strălucește aproape tot timpul. La orice colț este cafea. Rupert Murdoch nu mai locuiește aici. Viața nu poate fi mai frumoasă de-atît.

Aceasta a fost a cincea călătorie pentru mine și acum, pentru prima oară, urma să văd adevărata Australie – ținutul ei vast și fierbinte, zona semideșertică imensă dintre coaste. Nu am înțeles niciodată cu adevărat de ce, atunci cînd ești îndemnat să le vezi „adevărata” țară, oamenii te trimit pe coclauri, unde aproape nici o persoană cu mintea întreagă nu ar alege să trăiască. Dar iată-te acolo. Nu poți spune că ai fost în Australia pînă nu ai traversat zona semideșertică australiană.

Cel mai bun lucru era că urma să o fac în cel mai elegant mod cu putință: pe legendara cale ferată Indian-Pacific, de la Sydney către Perth. Străbătînd 4.377 de kilometri plăcuți și întortocheați de-a lungul treimii inferioare a țării, prin statele New South Wales, Australia de Sud și Australia de Vest, Indian-

Pacific este regele emisferei australe în materie de trenuri. De la Sydney urcă ușor prin Blue Mountains, parcurge apoi kilometri întregi cu peisaje splendide și turme de oi, urmărind rîul Darling pînă la fluviul Murray, pe acesta din urmă pînă în Adelaide și în final traversează măreața cîmpie Nullarbor către zonele aurifere din jurul orașului Kalgoorlie înainte de a ajunge la binemeritata destinație din îndepărtatul Perth. Voiam să văd mai ales Nullarbor, o întindere aproape neverosimilă de deșert ucigător.

Suplimentul color *Mail on Sunday* pregătea un număr special despre Australia, iar eu fusesem de acord să scriu un reportaj de călătorie. Oricum plănuiam de mult să vin aici și să scriu o carte, astfel că asta a fost un fel de excursie-bonus – o șansă pentru a cunoaște țara într-un mod deosebit de confortabil pe cheltuiala altcuiva. Îmi convenea de minune. Pentru asta urma să călătoresc în jur de o săptămînă în compania unui tînăr fotograf englez, pe nume Trevor Ray Hart, care venea cu avionul de la Londra și pe care urma să-l întîlnesc pentru prima oară în dimineața următoare.

Dar, în primă fază, aveam o zi doar pentru mine și acest lucru mă bucura enorm. Fusesem în Sydney doar pentru a-mi promova cărțile, prin urmare, tot ce știam din oraș era ceea ce văzusem în cursele cu taxiul prin cartiere obscure precum Ultimo și Annandale. Singura dată cînd am văzut un pic din adevăratul oraș a fost cu cîțiva ani înainte, la prima mea vizită, cînd un reprezentant de vînzări amabil al editurii care îmi publica cărțile acolo mă scosese la o plimbare cu mașina lui, cu soția și cele două fetițe în spate, iar eu mă făcusem de rîs adormind. Nu din lipsă de interes sau de apreciere, credeți-mă. S-a întîmplat pur și simplu pentru că era cald, iar eu

tocmai ajunsesem în țară. La un moment dat, destul de repede, am simțit efectele decalajului de fus orar și m-am prăbușit într-o stare de inconștiență.

Cu regret mărturisesc că nu sînt o persoană care doarme liniștit. Atunci cînd moțăie, majoritatea oamenilor te îmbie să le dai o pătură; eu par să am nevoie de asistență medicală. Dorm ca și cum mi s-ar fi administrat un tranchilizant experimental pentru cai. Picioarele mi se desfac într-un mod grotesc; degetele mele mătură podeaua. Orice oi fi avînd pe dinăuntru – limba, omușorul, balonașe umede de aer intestinal – se decide să curgă. Din cînd în cînd, semăn cu un cățel de jucărie care dă din cap, scăfîrlia îmi cade în față și în poale îmi curge un șuvoi de salivă vîscoasă, iar apoi capul îmi revine în poziția inițială pentru realimentare, ca atunci cînd tragi apa și rezervorul se umple din nou. Pe deasupra, sforăi zgomotos și incontrolabil, ca un personaj din desenele animate, cu buze ca de cauciuc fluturînd asemenea nărilor unui cal nervos. Apoi devin nefiresc de imobil o vreme, determinîndu-i pe cei care mă privesc să se uite speriați unii la alții și să se aplece asupra mea îngrijorați. Brusc mă încordez și, după cîteva clipe de liniște, încep să tresar și să mă zvîrcolesc din tot corpul de parcă aș fi pe scaunul electric. Apoi chiui o dată sau de două ori, strident și oarecum efeminat, și mă trezesc. Toți sînt împietriți în jurul meu pe o rază de 150 de metri, iar copiii sub opt ani se țin strîns de fusta mamei lor. E foarte greu pentru mine.

Habar n-am cît am dormit în mașină. Cert e că nu puțin. Tot ce știu este că, atunci cînd m-am trezit, în mașină se lăsase o tăcere apăsătoare – de felul celei care s-ar lăsa în jurul tău

dacă ai transporta prin propriul oraș, din punctul A în punctul B, o masă diformă care se zvîrcolește.

M-am uitat împrejur cu un aer tîmp, fără să-mi dau seama pe moment cine erau oamenii aceia, mi-am dres glasul și m-am adunat, ridicîndu-mă în scaun.

— Ne întrebam dacă nu ai vrea să luăm prînzul, a spus ghidul meu cu o voce calmă cînd a văzut că îmi abandonasem obiectivul de a-i inunda mașina cu salivă.

— Ar fi drăguț, am răspuns încet, cu o voce slugarnică, descoperind în aceeași secundă, cu o oroare familiară pe care am încercat să mi-o reprim, că, în timp ce moțăisem, o muscă uriașă vomitase pe mine.

Într-o încercare de a distrage atenția de la balta artificială și în același timp de a-mi reitera interesul pentru turul pe care îl făceam, am adăugat ceva mai senin:

— Sîntem tot în Neutral Bay?

S-a auzit o pufnitură involuntară, ca atunci cînd băutura ți se duce pe calea greșită. Apoi, cu o siguranță încordată:

— Nu, aici sîntem în Dover Heights. Prin Neutral Bay am fost – pauză de respirație de o microsecundă – ceva mai devreme.

— Ah, și mi-am luat o mină serioasă, de parcă aș fi încercat să înțeleg cum se pierduse bucata aia de timp.

— E ceva vreme de atunci, de fapt.

— Ah.

Am mers în tăcere pînă la locul unde am luat prînzul. După-amiaza a fost mai reușită. Am mîncat la un restaurant pescăresc apreciat, de lîngă chei, în Watsons Bay, apoi ne-am dus să admirăm Pacificul de pe stîncile semețe, bătute de valuri, situate mai sus de intrarea în port. În drumul spre casă

am admirat în viteză priveliștile oferite de, fără doar și poate, cel mai frumos port din lume – apa albastră, bărcile cu pînze alunecînd, bolta de fier a Harbour Bridge din depărtare, cu Opera House întrezărindu-se, voioasă, lîngă pod. Și totuși încă nu văzusem Sydney cum aș fi vrut, și a doua zi devreme am plecat spre Melbourne.

După cum vă închipuiți, eram dornic să îmi iau revanșa de data asta. *Sydneysiderii*, după cum sînt cunoscuți, în mod curios, locuitorii din Sydney, au o plăcere evidentă și nesecată de a le arăta orașul vizitatorilor. Așa că s-a mai găsit cineva să se ofere cu amabilitate să-mi fie ghid. De data asta, o ziaristă de la *Sydney Morning Herald* pe nume Deirdre Macken. Deirdre, o doamnă sprintenă și veselă abia ajunsă la vîrsta mijlocie, a venit la hotelul unde stăteam, împreună cu un tînăr fotograf pe nume Glenn Hunt. Am luat-o împreună pe jos către Muzeul orașului Sydney, o instituție nouă, elegantă și cu bun-gust, care pare interesantă și instructivă fără să fie nici una, nici alta. Te trezești uitîndu-te îndelung la exponate slab luminate, meșteșugit, e drept – cîteva artefacte ale imigranților, o încăpere tapetată cu pagini din ziarele populare ale anilor 1950 –, fără să știi cu certitudine ce concluzii se așteaptă de la tine. Însă am băut un *latte* foarte bun în cafeneaua muzeului, unde Deirdre a schițat programul zilei noastre încărcate.

Imediat aveam să o luăm la pas spre Circular Quay, ca să luăm un feribot de-a lungul portului, pînă la debarcaderul Taronga Zoo. Nu urma să vizităm grădina zoologică, ci aveam să ne plimbăm prin micul golf Sirius Cove și să urcăm apoi dealurile abrupte și luxuriante din Cremorne Point pînă la casa lui Deirdre, unde urma să luăm prosoape și *boogie board-*

urile și să mergem cu mașina la Manly, o plajă suburbană cu vedere spre Pacific. La Manly urma să luăm un prînz frugal și să ne înviorăm cu o sesiune de *boogie boarding*, apoi să ne uscăm și să ne îndreptăm spre…

— Îmi cer scuze că te întrerup, am intervenit eu, dar ce înseamnă *boogie boarding*?

— Aaa, e distractiv. O să-ți placă foarte mult, a spus ea fugitiv, dîndu-mi impresia că e cam evazivă.

— Am înțeles, dar ce e de fapt?

— E un sport acvatic. Foarte, foarte distractiv. Nu-i așa că-i foarte distractiv, Glenn?

— Foarte, a aprobat Glenn, care nu se mai oprea din făcut poze, asemenea tuturor celor ce fac fotografii pe bani.

Țac, țac, țac. Aparatul de fotografiat a țăcănit în timp ce el ne-a făcut rapid, mie și lui Deirdre, trei fotografii aproape identice în timp ce vorbeam.

— Dar ce presupune mai exact? am insistat eu.

— Te urci pe o placă de surfing mai mică, te bălăcești pînă prinzi un val mare și îl „călărești” pînă la mal. E ușor. O să-ți placă foarte mult.

— Și cu rechinii cum rămîne? am întrebat eu, îngrijorat.

— Aaa, nu prea sînt rechini pe-aici. Glenn, cît a trecut de cînd a murit cineva atacat de un rechin?

— O grămadă de timp, a spus Glenn, gîndindu-se. Cel puțin cîteva luni.

— Cîteva luni? am chițcăit eu.

— Cel puțin. Se supraestimează pericolul rechinilor, a adăugat Glenn. Mult. Mai curînd poți fi luat de vîrtejuri, a spus el, începînd să facă din nou fotografii.

— Vîrtejuri?

— Curenții subacvatici care avansează dinspre țărm și cîteodată trag oamenii în larg, explică Deirdre. Dar nu-ți face griji. Ție n-o să ți se întîmple.

— De ce?

— Fiindcă vom avea grijă de tine.

Deirdre a zîmbit senină, și-a golit ceașca și ne-a amintit că trebuia să o luăm din loc.

Trei ore mai tîrziu, după bifarea celorlalte activități din program, stăteam pe o plajă aparent izolată, un loc numit Freshwater Beach, lîngă Manly. Era un golf mare în formă de U, mărginit de dealuri cu arbuști pitici, cu niște valuri care mie mi se păreau uriașe, venind dintr-o mare imensă și capricioasă. La jumătatea golfului, cîțiva nesăbuiți în costume de scafandru făceau surfing pe niște valuri înspumate, spre promontoriul stîncos; mai aproape erau oameni risipiți care vîsleau cu mîinile și erau mereu asaltați, spre bucuria lor, de resacuri.

La îndemnul lui Deirdre, care părea dornică să intre în apa sărată, am început să ne dezbrăcăm – încet și ezitant în cazul meu, grăbit, în al ei – și am rămas în costumele de baie pe care ea ne spusese să le purtăm pe sub haine.

— Dacă ești prins de un vîrtej, spunea Deirdre, șmecheria e să nu intri în panică.

M-am uitat la ea.

— Adică să mă înec cu calm?

— Nu, nu. Doar să nu-ți pierzi mințile. Nu încerca să înoți împotriva curentului. Înoată *de-a lungul* lui. Dacă și așa ești în pericol, pur și simplu fă semne cu mîna astfel – și a început să facă cu mîna languros, într-un mod pe care numai australienii

îl pot considera reacția potrivită la pericolul unui deces iminent prin înecare – și așteaptă să vină salvamarul.

— Și dacă salvamarul nu mă vede?

— Te vede.

— Dar dacă nu mă vede?

Dar Deirdre își făcea deja drum prin valuri, cu o mică placă de surf la subraț.

Eu mi-am scos timid cămașa, aruncînd-o în nisip, și am rămas doar cu slipul lăsat în jos în zona abdomenului. Glenn, care nu mai văzuse niciodată ceva atît de monstruos și bizar pe o plajă australiană – cu siguranță nimic viu –, a pus mîna pe aparatul de fotografiat și, entuziasmat, a început să-mi fotografieze de aproape burta. *Țac, țac, țac*, se auzea țăcănitul vesel al aparatului în timp ce Glenn mă urma în valuri.

Dați-mi voie să fac o pauză aici și să mai spun două istorioare. În 1935, nu departe de unde stăteam noi, niște pescari au prins un *Parmaturus bigus* de 4,27 metri și l-au dus la un acvariu public din Coogee, unde a fost expus. Rechinul a înotat o zi-două în noul său cămin, apoi brusc și spre surprinderea publicului spectator, a regurgitat un braț uman. Atunci cînd fusese văzut ultima dată, brațul era atașat de un tînăr pe nume Jimmy Smith, care își semnalase situația critică, nu mă îndoiesc de asta, cu un semn cu mîna amplu, languros.

Și acum a doua poveste. Trei ani mai tîrziu, într-o după-amiază senină, luminoasă și calmă de duminică, la Bondi Beach, tot așa, nu departe de unde eram noi, din senin au venit patru valuri ciudate, fiecare cu o înălțime de pînă la 7,5 metri. Peste 200 de oameni au fost purtați în larg de curenții submarini. Din fericire, 50 de salvamari erau la fața locului în ziua aceea și au reușit să salveze 194 de oameni. Sînt conștient

de faptul că vorbim despre incidente care s-au petrecut cu mulți ani în urmă. Nu mă interesează. Argumentul meu stă în picioare: oceanul este înșelător.

Oftînd, am intrat șovăind în apa de un verde palid, cu fîșii de spumă. În mod surprinzător, apa din golf nu era adîncă. Înaintaserăm cu greu vreo 30 de metri, dar apa abia îți ajungea puțin mai sus de genunchi. Chiar și așa, curentul era extraordinar de puternic – destul de puternic încît să te dărîme dacă nu erai atent. Valurile se spărgeau după alți 15 metri, unde apa era mai sus de brîu. Dacă scazi cele cîteva ore petrecute în apele liniștite ca de lagună de pe Costa del Sol din Spania și unica bălăceală într-o apă rece ca gheața, pe care am regretat-o imediat, în Maine, nu am aproape deloc experiență în apă și mi s-a părut tulburător să mă bălăcesc în ape învolburate. Deirdre chicotea de plăcere.

Ea mi-a arătat cum se folosește placa de surfing. În principiu, părea simplu. Cum trecea un val, sărea pe placă și aluneca ușor pe creasta lui, pe o distanță de cîțiva metri. A venit rîndul lui Glenn, care aluneca și mai mult. Fără îndoială, era distractiv. Nu părea să fie prea greu. Eram oarecum dornic să încerc.

M-am poziționat pentru primul val, apoi am sărit pe placă și m-am scufundat ca un bolovan.

— Cum ai reușit? m-a întrebat Glenn mirat.

— Habar n-am.

Am repetat exercițiul cu același rezultat.

— Uluitor! a spus el.

A urmat o jumătate de oră în care amîndoi au privit mai întîi oarecum amuzați, apoi cumva mirați și în cele din urmă cu un soi de milă cum eu dispăream în mod repetat sub valuri

și apoi cum eram tîrît pe o porțiune a fundului oceanului cam de dimensiunile districtului Polk din Iowa. După o perioadă variabilă, însă destul de lungă, ieșeam la suprafață, gîfîind, derutat, într-un punct undeva între 1,5 metri și 2 kilometri, după care eram înghițit din nou de următorul val. Nu a durat mult și oamenii de pe plajă au început să parieze pe mine. Toată lumea zicea că ceea ce făceam eu era fizic imposibil.

Din punctul meu de vedere, fiecare experiență subacvatică era în principiu la fel. Mă străduiam să repet mișcările elegante cu piciorul pe care mi le arătase Deirdre și încercam să ignor faptul că nu mă ajutau la nimic și că mă înecam. Neavînd un termen de comparație, eu credeam că mă descurc destul de bine. N-o să mint zicînd că m-am distrat, dar, la o adică, nu înțeleg cum poate cineva să se bălăcească într-un mediu atît de nemilos și să se aștepte la distracție. Însă m-am resemnat, știind că pînă la urmă se va termina.

Probabil din cauza lipsei de oxigen, eram cam pierdut în lumea mea cînd Deirdre m-a înșfăcat de braț în timp ce mă pregăteam să mă mai duc o dată la fund, spunîndu-mi pe un ton aspru:

— Ai grijă la albăstrică!

Glenn s-a schimbat la față brusc:

— Unde?

— Ce-i albăstrica? am întrebat eu, descoperind îngrozit că mai era un pericol despre care nu mi se spusese.

— O galeră-portugheză, mi-a explicat ea, arătînd cu degetul în direcția unei meduze mici (după cum am aflat mai tîrziu răsfoind volumul 19 dintr-un cărțoi cu titlul, dacă-mi aduc bine aminte, *Things That Will Kill You Horridly in Australia*) cunoscute și ca *Physalia physalis*. M-am zgîit la ea cu ochii

mijiți în timp ce se depărta. Nu părea cine știe ce. Semăna cu un prezervativ albastru cu șireturi.

— E periculoasă? am întrebat eu.

Înainte să vă spun ce mi-a răspuns Deirdre în timp ce stăteam acolo, vulnerabil și scuturat de valuri, tremurînd, aproape gol și înecat, voi cita din articolul pe care ea l-a publicat ulterior în *Herald*:

> În timp ce fotograful făcea poze, Bryson și placa de surf erau duși 40 de metri de-a lungul plajei de un curent. Curentul de coastă e orientat de la sud la nord, spre deosebire de cel din larg, orientat invers. Bryson nu știa asta. Nu a citit avertismentul de pe plajă[2]. Și nu știa nici despre galera-portugheză purtată de curent spre el – aflată la mai puțin de un metru –, a cărei înțepătură i-ar fi putut produce o agonie de 20 de minute și, dacă avea ghinion, o reacție alergică foarte neplăcută ce l-ar fi urmărit toată viața.

— Periculoasă? Nu, a răspuns Deirdre în timp ce ne holbam la galera-portugheză. Dar nu te atinge de ea.

— De ce?

— S-ar putea să-ți creeze o stare de disconfort.

M-am uitat la ea aproape admirativ. Disconfort îți creează călătoriile lungi cu autobuzul, băncile din stinghii de lemn sau pauzele în conversație. Dar înțepătura unei galere-portugheze – chiar și oamenii din Iowa știu asta – este *agonie*. Atunci m-am gîndit că, fiind atît de asaltați de pericole, australienii și-au creat un vocabular nou pentru a le descrie.

— Uite încă una, a spus Glenn.

Am văzut încă una trecînd pe lîngă noi. Deirdre sonda apa.

— Cîteodată vin în valuri, a spus ea. Ar fi bine să ieșim din apă.

N-a fost nevoie să mi se spună de două ori.

A mai fost un lucru pe care Deirdre a crezut că trebuie să-l văd dacă voiam să înțeleg viața și cultura australiene, așa că după aceea, cînd după-amiaza tîrzie făcea loc roșului palid al serii, am mers cu mașina prin întinderea sclipitoare a suburbiilor din vestul orașului Sydney pînă aproape de Blue Mountains, într-un loc numit Penrith. Destinația noastră era o clădire uriașă și elegantă, înconjurată de o parcare și mai mare, înțesată de mașini. Un indicator luminos anunța că urmează Penrith Panthers World of Entertainment. „Panterele”, mi-a explicat Glenn, sînt un club de rugby.

Australia este o țară a cluburilor – cluburi sportive, cluburi ale oamenilor muncii, cluburi ale militarilor în retragere ai Australiei, cluburi afiliate diverselor partide politice –, fiecare dedicat cu numele și uneori fără îndoială cu fapta bunăstării unui anumit segment al societății. În tot cazul, scopul existenței lor este să genereze sume colosale de bani provenite din băutură și jocuri de noroc.

Citisem în ziar că australienii sînt cei mai mari pariori de pe planetă – una dintre cele mai interesante statistici descoperite spunea că Australia reprezintă mai puțin de 1% din populația lumii, dar are 20% din jocurile electronice de noroc – și cheltuiesc în total 11 miliarde de dolari[3] pe an sau 2.000 de dolari pe cap de locuitor la diverse jocuri de noroc. Dar nu am văzut nimic care să-mi sugereze pasiunea pentru risc pînă nu am pășit în Lumea Distracției. Era un spațiu uriaș, ametitor și foarte bine organizat. Tendința de a fi într-un club este impresionantă în Australia. Numai în New South Wales, cluburile au 65.000 de angajați, mai mult decît orice altă industrie, și creează indirect încă 250.000 de slujbe. Cluburile plătesc salarii de două miliarde de dolari și 500 de miliarde

taxe. E o afacere imensă și se bazează aproape în întregime pe un tip de jocuri mecanice numit „păcănele”.

Credeam că vom încălca niște reguli ca să fim primiți – pînă la urmă era un club –, dar am aflat că toate cluburile australiene permit oricui să devină membru pe loc, atît sînt de dornici să împărtășească plăcerile stîrnite de jocul de poker. Semnezi într-un registru al membrilor temporari la ușă și ai intrat.

Chiar managerul în exercițiu, un bărbat pe al cărui ecuson scria Peter Hutton, supraveghea mulțimea cu ochi amabili și veseli. În stilul mai tuturor australienilor, era un tip relaxat și disponibil. Am aflat repede de la el că acest club are 60.000 de membri, dintre care 20.000 apar în nopțile cu petreceri de pomină, cum ar fi cea de Anul Nou.

În noaptea asta se anunțau în jur de 2.000. Clubul includea numeroase baruri și restaurante, facilități sportive, un spațiu de joacă pentru copii, cluburi de noapte și săli de cinema. În viitorul imediat era planificată construirea celei de-a treisprezecea săli de cinema și a unei creșe suficient de încăpătoare pentru 400 de copii.

— Măiculiță! am spus eu impresionat. Deci ăsta e cel mai mare club din Sydney?

— Cel mai mare din emisfera sudică, a spus domnul Hutton cu mîndrie.

Ne-am plimbat prin spațiul vast, plin de clinchete. Sute de păcănele erau înșirate în linii drepte și aproape la fiecare era o figură concentrată care alimenta automatul cu banii de ipotecă. Păcănelele sînt niște jocuri mecanice dotate cu o mulțime de butoane și luminițe care-ți oferă opțiuni de joc diverse – să obții elemente identice pe o linie, să dublezi miza,

să iei o parte din cîștiguri și Dumnezeu mai știe ce. Am studiat de la distanță cîțiva oameni în timp ce jucau, dar n-am înțeles ce făceau acolo, în afară de faptul că alimentau o cutie luminoasă cu monede și păreau îndîrjiți. Nici Deirdre și Glenn nu erau familiarizați cu tainele păcănelelor. Am băgat o monedă de 2 dolari doar ca să vedem ce se întîmplă și am cîștigat 17 dolari. Cîștigul ne-a înveselit.

M-am întors la hotel ca un copil care avusese o zi foarte plină la parcul de distracții – epuizat, dar foarte fericit. Supraviețuisem pericolelor mării, fusesem într-un club somptuos, ajutasem la cîștigarea a 15 dolari și-mi făcusem doi prieteni noi. Nu pot spune că văzusem mai mult din Sydney decît în celelalte rînduri, dar avea să vină și ziua aceea. Între timp, aveam o noapte pentru somn și un tren de prins.

1. Regiune vastă, izolată și aridă din Australia (n.tr.).
2. Afirmația este irefutabilă. Totuși, autorul ar dori să se consemneze că nu avea ochelarii, avea încredere în gazdele sale, scruta oceanul pentru a depista rechini și în acest răstimp se străduia să nu facă pe el de frică.
3. Dacă nu se indică altfel, prin dolari mă refer la dolari australieni. La începutul anilor 2000, 1 dolar valora aproximativ 40 de peni (sau 1 liră britanică valora 2,50 dolari australieni).

Capitolul 2

Cred că mi-am dat seama pentru prima dată că avea să-mi placă zona semideșertică australiană cînd am citit că Deșertul Simpson, o regiune mai mare decît unele țări europene, a fost numit în 1932[1] după un producător de mașini de spălat. (Mai precis Alfred Simpson, care a sponsorizat un survol pentru cercetarea zonei.) Nu era vorba atît despre caracterul comun al numelui, care-mi plăcea, cît despre faptul că o regiune a Australiei de mai bine de 160.934 de kilometri pătrați nu a avut un nume pînă acum 70 de ani. Am rude apropiate care au nume mai vechi decît aceasta.

Așa stă treaba cu zona semideșertică – este atît de vastă și de neprimitoare, încît o mare parte a sa este încă necartografiată. Nici măcar Uluru nu fusese văzut decît de aborigenii care au avut grijă de el pînă acum un secol și ceva. E greu pînă și să spui unde e zona semideșertică. Pentru australieni, orice loc cu un aer ușor rural este „brusa”. Într-un punct nedeterminat, „brusa” devine *outback*. Dacă o ții așa vreo 3.200 de kilometri, ajungi din nou în brusă, apoi într-un oraș și pe urmă dai de mare. Și asta-i Australia.

Și așa, în compania fotografului Trevor Ray Hart, un tînăr binevoitor în pantaloni scurți, cu un tricou decolorat, am luat un taxi pînă la Gara Centrală din Sydney, o grămadă impunătoare de cărămizi de pe Elizabeth Street, iar acolo ne-

am orientat prin marea îmbulzeală impersonală pînă am ajuns la tren.

Desfășurîndu-se pe vreo 400 de metri de-a lungul peronului unduitor, garnitura Indian-Pacific era exact așa cum promiteau ilustrațiile din broșuri – strălucind argintat, sclipea ca o monedă nouă, bolborosind a aventură pe care ți-o promite începutul unei călătorii cu un mijloc de locomoție puternic. De vagonul G, unul dintre cele 17 ale trenului, răspundea un însoțitor vesel pe nume Terry, care strecura atent nota locală în fiecare remarcă, prin cîte-o expresie tipic australiană.

Vrei un pahar cu apă?

— Nu-ți face griji, prietene. Vine băiatu'.

Tocmai ai primit vestea că mama ta a murit?

— Nu-i o tragedie. O să fie bine.

Terry ne-a condus în cușetă, unde erau două paturi simple, cîte unul pe fiecare parte a unui coridor strîmt lambrisat. Cabinele erau surprinzător de mici – atît de mici, încît dacă te aplecai, puteai rămîne blocat.

— Atît e? am spus eu ușor consternat. Asta-i tot?

— Nu vă faceți griji, a zîmbit larg Terry. E ea mai micuță, da' o să vedeți că are tot ce vă trebuie.

Și avea dreptate. Toate lucrurile de care ai putea avea nevoie într-un spațiu vital erau acolo. Doar că totul era foarte compact, nu cu mult mai mare decît un dulap obișnuit. Era o minune a ergonomiei. Avea încorporate un scaun confortabil, o chiuvetă și o toaletă rabatabile, un dulăpior pentru vase, un raft deasupra capului, destul de încăpător pentru o valijoară, două veioze pentru citit, două prosoape curate și o mică borsetă de toaletă. În perete era un pat îngust rabatabil, care

nu se lăsa în jos, ci mai degrabă cădea precum un cadavru stivuit în grabă, după cum eu, și cred că și alți călători șovăielnici, dar dornici să-ncerce marea cu degetul, am descoperit după ce m-am uitat curios la ușă, gîndindu-mă: „Oare ce-o fi în spatele *chestiei ăsteia*?”. Cu toate astea, surpriza a fost interesantă și grimasele pe care le-am făcut tot mirîndu-mă de una sau alta au făcut ca jumătatea de oră pînă la plecare să treacă pe nesimțite.

Ei bine, după aceea trenul a luat-o din loc și am ieșit ușor și elegant din gara Sydney Central. Gata, porniserăm la drum.

Fără întrerupere, călătoria pînă la Perth durează aproape trei zile. Totuși, nouă ni se recomandase să coborîm în vechiul oraș minier Broken Hill, ca să intrăm în contact cu zona semideșertică și să vedem ce ne-ar putea mușca. Deci eu și Trevor urma să facem călătoria cu trenul în două etape, cu o oprire de o noapte la Broken Hill, iar apoi un alt drum de două zile prin Nullarbor. Trenul s-a învîrtit prin suburbiile aparent fără sfîrșit din vestul orașului Sydney – prin Flemington, Auburn, Parramatta, Doonside și suburbia cu nume adorabil Rooty Hill –, apoi a prins un pic de viteză cînd am intrat în Blue Mountains, casele s-au împuținat și am avut parte de niște priveliști nesfîrșite de după-amiază, cu văi abrupte și păduri de eucalipt învăluite în ceață, a căror respirație liniștită le dă dealurilor nuanța numelui lor.

Am pornit în explorarea trenului. Domeniul nostru, clasa întîi, consta din cinci vagoane de dormit, un vagon-restaurant plușat și catifelat, ca o matroană de bordel *fin de siècle,* și un bar ceva mai modern. Acesta din urmă avea scaune moi, un băruleț promițător, iar fundalul sonor, în surdină, neîntrerupt, era asigurat de o compilație în 20 de volume numită, dacă ar fi

să ghicesc, „Melodii pe care sperai să nu le mai auzi niciodată”. Cînd am trecut eu pe acolo, se auzea un duet trist din *Fantoma de la Operă*.

Dincolo de clasa întîi era clasa de vacanță, puțin mai ieftină, care arăta cam la fel ca a noastră, numai că zona în care se mînca era un vagon-bufet cu mese de plastic neacoperite. (Se pare că oamenii ăștia n-aveau de ce să se șteargă după masă.) Trecerea dincolo de clasa de vacanță era blocată de o ușă fără fereastră, care era încuiată.

— Ce-i acolo, în spate? am întrebat-o eu pe fata de la bufet.

— Clasa economică, a spus ea cuprinsă de un fior.

— Și ușa asta e întotdeauna încuiată?

A dat din cap cu un aer grav:

— Întotdeauna.

Clasa economică avea să devină obsesia mea. Dar mai întîi era vremea cinei. În boxe s-a auzit prima strigare. Ethel Merman urla „Nimic nu se compară cu lumea spectacolului” cînd am trecut prin barul clasei întîi. Spuneți ce vreți, femeia avea plămîni.

În pofida cultivării ideii de vechime, Indian-Pacific e de fapt un mic copil în comparație cu alte sisteme de căi ferate, fiind creat abia în 1970, atunci cînd s-a construit o cale ferată cu un nou ecartament standard care străbătea țara. Înainte de asta, din motive misterioase, majoritatea avînd de a face cu neîncrederea și invidia dintre regiuni, căile ferate australiene aveau ecartamente diferite. În New South Wales distanța dintre șine era de 1,44 m. Victoria a optat pentru o distanță mai mare, de 1,6 m. Queensland și Australia de Vest au decis să adopte o distanță mai economică, puțin peste 1 m (un

ecartament nu cu mult mai mare decît cel din parcurile de distracții; probabil oamenii călătoreau cu picioarele pe fereastră). În Australia de Sud, inventivă, existau toate cele trei tipuri. În orice călătorie între Coasta de Est și Coasta de Vest, pasagerii și mărfurile trebuiau transbordate dintr-un tren într-altul; un proces tembel și obositor. Pînă la urmă a învins rațiunea și a fost construită o linie nouă-nouță, a doua cale ferată ca lungime din lume, după Transsiberianul rusesc.

Știu toate astea fiindcă eu și Trevor am luat cina cu un cuplu liniștit de profesori de vîrstă mijlocie din regiunea rurală de nord Queensland, Keith și Daphne. Era o călătorie costisitoare în raport cu salariile lor de profesori, iar Keith își făcuse temele. El ne-a vorbit entuziasmat despre tren, despre peisaj, despre incendiile recente din savană – tocmai treceam prin Lithgow, unde sute de hectare de tufișuri fuseseră pîrjolite, iar doi pompieri își pierduseră recent viața –, însă cînd am adus în discuție populația aborigenă (chestiunea reformelor agricole ținuse capul de afiș al știrilor), a început brusc să se agite, fîstîcindu-se.

— Asta-i o problemă, a spus el, cu nasul în farfurie.

— La școala unde predau eu, a continuat Daphne, cu o oarecare ezitare, părinții aborigeni, ei bine, își cheltuiesc banii de șomaj pe băutură, iar apoi devin nomazi. Iar profesorii trebuie să… cum să spun, să-i *hrănească* pe copii. Din propriul buzunar. Altfel, copiii n-ar avea ce mînca.

— E o problemă, a spus din nou Keith, tot cu nasul în farfurie.

— Dar sînt oameni foarte drăguți. Atunci cînd nu beau.

Asta a pus punct în mare măsură conversației.

După cină, eu și Trevor ne-am încumetat să mergem în vagonul-bar. În timp ce Trevor s-a dus să comande, eu m-am cufundat într-un fotoliu, admirînd peisajul în lumina amurgului. Era o regiune agricolă, oarecum aridă. Muzica de fundal, după cum am remarcat fără prea mare interes, trecuse de la registrul „Cele mai îndrăgite melodii din spectacole” la „Petrecere la sanatoriu”. Tocmai se încheia *Roll Out the Barrel* cînd am ajuns noi, urmînd imediat *Toot Toot Tootsie Goodbye*.

— Interesantă muzica aleasă, am remarcat eu sec, adresîndu-mă cuplului tînăr din fața mea.

— Da, minunat! au răspuns amîndoi cu același entuziasm.

Reprimîndu-mi un chicotit, m-am întors spre bărbatul de lîngă mine – un domn mai în vîrstă, aparent educat, îmbrăcat în costum și ieșind în evidență, toți ceilalți călători avînd o ținută lejeră. Am discutat despre una-alta. Era un avocat pensionat din Canberra și mergea în vizită la un fiu din Perth. Părea genul de om rațional, cu care te puteai înțelege, așa că i-am relatat, pe un ton plin de încredere, intriganta mea discuție cu profesorii din Queensland.

— Aaa, aborigenii, a spus el, dînd din cap serios. O mare problemă.

— Așa am auzit.

— Sînt buni de spînzurat toți, fără excepție.

M-am uitat la el uluit și am descoperit o față aproape furibundă.

— Absolut fiecare aborigen infect, a spus el, cu fălcile tremurînde și, fără să mai spună o vorbă, a plecat.

Aborigenii, m-am gîndit, sînt o chestiune despre care trebuie să aflu mai multe. Însă pe moment m-am hotărît să păstrez discuția pe făgașul temelor simple – vreme, peisaje,

coloane sonore din spectacole populare – pînă dobîndeam o înțelegere mai bună a lucrurilor.

Evident, cea mai grozavă trăsătură a călătoriei cu trenul, dacă e să o comparăm cu o cameră de hotel, este că priveliștea se schimbă mereu. Dimineața m-am trezit într-o altă lume: sol roșu, vegetație cu arbuști, un cer infinit și un orizont atotcuprinzător, a cărui linie era întreruptă doar de cîte un eucalipt subțirel. În timp ce mă uitam afară cu ochii împăienjeniți din compatimentul strîmt, o pereche de canguri, speriați de tren, au sărit în prim-plan. A fost un moment emoționant. Acum chiar eram în Australia!

Am ajuns la Broken Hill imediat după ora opt și am coborît clipind din ochi. O caniculă sufocantă plutea deasupra ținutului – genul de căldură care te izbește atunci cînd deschizi ușa unui cuptor ca să verifici curcanul pus la fript. Pe peron ne aștepta Sonja Stubing, o tînără amabilă de la biroul de turism regional care fusese trimisă să ne ia de la gară și să ne ducă să închiriem o mașină pentru un tur al zonei semideșertice.

— Care-i temperatura maximă care se poate atinge pe-aici? am întrebat, respirînd greu.

— Păi, recordul este de 48 °C.

M-am gîndit un pic.

— Asta-nseamnă 118 °F! am spus.

Ea a dat din cap senină.

— Ieri au fost 42.

A urmat un alt calcul rapid: 107 grade.

— Asta-nseamnă foarte cald.

A dat din cap.

— Prea cald.

Broken Hill era o comunitate absolut încîntătoare – curată, îngrijită, prosperă și în același timp veselă. Din păcate, nu asta era ceea ce ne doream noi, dar deloc. Noi voiam zona semideșertică adevărată: un loc unde bărbații sînt bărbați și oile sînt agitate. Aici erau cafenele și o librărie, operatori turistici care ofereau pachete tentante în Bali și Singapore. Ba mai și puneau în scenă o piesă a lui Noel Coward în centrul civic. Asta nu era zona semideșertică. Ăsta era un Guildford cu căldura la maximum.

Lucrurile au luat o întorsătură promițătoare cînd am mers la firma de închirieri Len Vodic, ca să alegem o mașină cu tracțiune integrală cu care să ne plimbăm două zile prin sălbăticia fierbinte. Eponimul, Len, era un bătrîn viguros, energic și prietenos, care arăta de parcă și-ar fi petrecut zilele cu treburi grele pe afară. A sărit pe scaunul șoferului și ne-a făcut o introducere rapidă, temeinică, așa cum se face cînd presupui că ai de-a face cu ascultători inteligenți și capabili. În mașină era un amestec uluitor de cadrane, manete, mînere, indicatoare și comutatoare.

— Să zicem că vă împotmoliți în nisip și e nevoie să măriți diferențialul din dreapta, spunea Len într-unul dintre momentele intermitente cînd mă concentram la prelegerea lui. Mișcați maneta asta în față, uite-așa, pentru a selecta un nivel între 12 și 27, ridicați eleroanele și folosiți ambele motoare cu compresie – dar *nu* cel din stînga. Asta-i foarte important. Și orice ați face, urmăriți indicatoarele de temperatură și nu depășiți 180 de grade, altfel riscați să sară în aer și rămîneți pe acolo.

A sărit din mașină și ne-a întins cheile.

— Aveți o rezervă de 25 de litri de motorină în spate. Asta ar trebui să fie mai mult decît suficient dacă se întîmplă ceva.

S-a mai uitat o dată la noi, mai atent:

— Vă mai aduc niște motorină.

— Tu ai înțeles ceva din ce a spus? i-am șoptit eu lui Trevor cînd Len a plecat.

— Doar partea cu introducerea cheii în contact.

Am strigat după Len:

— Ce se-ntîmplă dacă ne împotmolim sau ne rătăcim?

— Păi, muriți, asta se-ntîmplă.

De fapt n-a spus asta, dar așa gîndeam eu. Citisem povești despre oameni care se rătăciseră sau pur și simplu rămăseseră în pană prin sălbăticie, cum i s-a întîmplat exploratorului Ernest Giles, care a rătăcit zile întregi fără apă, mai mult mort decît viu, pînă cînd a dat din întîmplare peste un pui de cangur ce căzuse din marsupiul mamei. „M-am năpustit asupra lui", relata Giles în memoriile lui, „și l-am mîncat de viu, crud, în timp ce-și dădea duhul – cu tot cu blană, piele, oase, craniu". Iar asta era una dintre poveștile cu final fericit. Credeți-mă, nu ați vrea să vă rătăciți în zona semideșertică.

M-a trecut fiorul unor presimțiri sumbre – un sentiment care nu s-a atenuat deloc atunci cînd Sonja a scos un țipăt de încîntare la vederea unui păianjen pe lîngă picioarele noastre:

— Hei, uitați un păianjen cu spatele roșu!

Dacă nu știați deja, un astfel de păianjen e moartea pe opt picioare. În timp ce eu și Trevor ne smiorcăiam încercînd să ne urcăm unul în brațele celuilalt, ea l-a luat și ni l-a pus în față, pe buricul unui deget.

— E-n regulă, a chicotit ea. E mort.

Ne-am uitat la insecta aceea mică de pe buricul degetului ei. Avea un semn de forma unei clepsidre roșii pe spatele lucios. Părea greu de crezut că o vietate atît de mică poate cauza o agonie imediată. Nu vă lăsați înșelat, o singură împunsătură a ghearelor acestui păianjen periculos poate induce, în cîteva minute, „convulsii severe, pierderi masive de lichide din corp și, în absența intervenției medicale prompte, posibil moartea”. Cel puțin așa spune literatura de specialitate.

— Probabil n-o să dați de astfel de păianjeni acolo, ne-a asigurat din nou Sonja. Mai curînd șerpii sînt o problemă.

Informația a fost primită cu două perechi de sprîncene ridicate și expresii ale feței care spuneau: „Da, continuă”.

Ea a dat din cap.

— Șarpele-cafeniu-estic, vipera mlădioasă, șarpele cu piele galbenă, șarpele care ți se urcă pe vintre, vipera, nu mai țin minte exact ce-a spus, dar era o listă lungă. Oricum, nu vă faceți griji, a continuat ea. Majoritatea șerpilor nu vor să vă facă rău. Dacă ești în brusă și vine un șarpe, stai nemișcat și lasă-l să-ți alunece peste pantofi.

Uite, ăsta, mi-am zis eu în sinea mea, era sfatul cu cele mai puține șanse de a fi urmat pe care l-am primit vreodată.

Odată completată rezerva de motorină, ne-am suit în mașină și, cu scrîșnet, cu cîteva hurducăieli și un salut animat, dar neintenționat din ștergătoare, am pornit la drum. Ni se indicase să mergem pînă la Menindee, 110 kilometri spre est, unde urma să fim întîmpinați de un tip pe nume Steve Garland. În succesiunea evenimentelor, drumul spre Menindee ne-a dezumflat. Ținutul era ireal de fierbinte și amenințător în toată splendoarea lui, iar dorinței noastre de aventură i s-a răspuns cu primele vîrtejuri, o coloană de praf

turbionar care atingea probabil o înălțime de peste 30 de metri, mișcîndu-se pe cîmpiile nesfîrșite din stînga noastră. Dar asta a fost partea cea mai aventuroasă a excursiei noastre. Drumul era recent asfaltat și relativ circulat. În timp ce Trevor s-a oprit să facă fotografii, eu am numărat patru mașini care au trecut pe lîngă noi. Dacă am fi rămas în pană, n-am fi avut de așteptat mai mult de cîteva minute.

Menindee era un sătuc modest pe rîul Darling: cîteva străzi cu bungalow-uri arse de soare, o benzinărie, două magazine, motelul Burke and Wills (numit după doi exploratori din secolul al XIX-lea care au sfîrșit în zona semideșertică nemiloasă) și relativ faimosul hotel Maidens, unde sus-numiții Burke și Wills și-au petrecut ultima noapte în civilizație înainte de a da piept cu soarta lor nefericită în pustiul sterp din nord.

Ne-am întîlnit cu Steve Garland la motel și, pentru a sărbători faptul că ajunseserăm teferi pînă acolo și că descoperiserăm viteza a cincea, am trecut strada către Maidens și ne-am alăturat învălmășelii zgomotoase de acolo. Barul lung de la Maidens era înțesat de la un capăt la celălalt cu bărbați bronzați în pantaloni scurți, tricouri fără mîneci cu pete de transpirație și pălării cu boruri largi. Parcă intrai în lumea unui film cu Paul Hogan. Ei da, acum mai veneam de acasă.

— Și prin ce fereastră se aruncă clienții recalcitranți? l-am întrebat eu pe prietenosul Steve cînd ne-am așezat, gîndindu-mă că lui Trevor probabil i-ar plăcea să-și instaleze echipamentul ca să fotografieze niște oameni dați afară.

— Ah, păi aici nu se face așa, a spus el. Regiunea semideșertică nu-i așa de sălbatică precum se crede. De fapt, e

destul de civilizată.

A aruncat o privire împrejur cu o vădită dragoste față de locul acela, apoi a salutat cîteva personaje prăfuite.

Garland a fost fotograf profesionist în Sydney pînă cînd iubita lui, Lisa Menke, a fost numită administrator-șef la Parcul Național Kinchega, ceva mai sus de locul unde ne aflam. El s-a angajat ca funcționar la o agenție de turism și dezvoltare regională. Zona lui de interes acoperea 67.339 de kilometri pătrați, o suprafață echivalentă cu jumătate din cea a Angliei, dar cu o populație de doar 2.500 de locuitori. Sarcina lui era să-i convingă pe localnicii sceptici că existau oameni pe lumea asta gata să dea bani buni pentru o vacanță într-o întindere vastă, uscată, goală, fără caracteristici deosebite și diabolic de fierbinte. Cealaltă parte a provocării era să găsească astfel de oameni.

Prinși între soarele nemilos și izolare, oamenii regiunii semideșertice nu prea au harul comunicării. Auziserăm de un vînzător care, întrebat de un vizitator cu zîmbetul pe buze din Sydney unde trag peștii, s-a holbat lung și neîncrezător la om și a răspuns:

— În nenorocitul de rîu, frate, unde crezi?

Garland a schițat doar un zîmbet forțat cînd i-am relatat anecdota, însă a recunoscut că era o provocare să-i facă pe localnici să înțeleagă avantajele turismului.

Steve ne-a întrebat cum fusese drumul cu mașina.

I-am spus că mă așteptasem să fie un pic mai greu.

— Ai răbdare pînă mîine, a spus el.

Steve a avut dreptate. Dimineața am pornit într-un miniconvoi, Steve și iubita lui Lisa într-o mașină, eu și Trevor

în cealaltă, cu destinația White Cliffs, o comunitate veche de mineri care extrăgeau opal, la 250 de kilometri spre nord. La 800 de metri de la ieșirea din Menindee asfaltul s-a terminat, fiind înlocuit cu un drum de pămînt dificil, plin de hîrtoape, brazde și crăpături întărite precum cimentul, care ne zdruncinau ca niște traverse de cale ferată.

Ne-am hurducăit ore în șir, ridicînd nori enormi de praf roșu în urma noastră, printr-un peisaj absolut pustiu și fierbinte, peste platouri presărate din loc în loc cu tufișuri joase și ierburi țepoase, tufișuri bizare de terebentină și eucalipt cu aspect straniu. Ici și colo de-a lungul drumului se vedeau stîrvuri de canguri și cîte-un varan lăfăindu-se, un soi mare și urît de șopîrle-monitor. Dumnezeu știe cum poate supraviețui o ființă în locul acela fierbinte și arid. Sînt acolo albii peste care n-a mai trecut apa de 15 ani.

Pînă cînd s-au obișnuit cu ele, pustietatea absolută a Australiei, inutilitatea exasperantă a unei asemenea întinderi de pămînt le-au dat mult de furcă coloniștilor europeni. Cîțiva dintre primii exploratori erau atît de convinși că vor găsi mari sisteme fluviale sau chiar o mare interioară, încît și-au luat cu ei bărci. Thomas Mitchell, care a explorat porțiuni mari din vestul statului New South Wales și din nordul Victoriei în anii 1830, a cărat două luntre de lemn pe o distanță de 4.800 de kilometri de tufăriș arid fără să le bage la apă măcar o dată, însă a refuzat să renunțe la ele pînă în ultima clipă. „Deși bărcile și căratul lor au fost în ultima vreme un impediment considerabil pentru noi”, scria el, subestimînd greutățile întîmpinate după cea de-a treia expediție întreprinsă, „nu am putut să mă lipsesc de niște obiecte atît de utile unui grup de exploratori”.

Citind relatări ale primelor incursiuni, este clar că primii exploratori erau depășiți complet de situație. În 1802, într-una dintre primele expediții, locotenentul Francis Barrallier descria o temperatură de 28 °C drept „sufocantă”. Putem presupune că abia ajunsese în Australia. Zile întregi, oamenii lui au încercat în zadar să vîneze canguri, pînă cînd le-a dat prin cap că ar putea încolți animalele mai eficient dacă și-ar scoate mai întîi jachetele roșii-aprinse. În șapte săptămîni, ei au parcurs doar 209 kilometri, o medie de aproximativ doi kilometri și jumătate pe zi.

Expediție după expediție, liderii porneau cu încăpățînare, aproape în mod comic, insuficient aprovizionați. În 1817, John Oxley, exploratorul-șef, a condus o expediție de cinci luni pe rîurile Lachlan și Macquarie, luînd doar 100 de cartușe – mai puțin de un foc pe zi pentru o singură armă – și aproape nici o potcoavă sau cui de rezervă. Nepriceperea primilor exploratori i-a fascinat constant pe aborigeni, care adesea îi urmăreau. „Mirările noastre erau pentru ei un izvor nesecat de amuzament și batjocură”, scria un cronicar ursuz.

Pe fondul acestor situații nefericite și-au făcut intrarea în mod nesăbuit Burke și Wills în 1860. Ei sînt de departe cei mai renumiți exploratori australieni, ceea ce este probabil destul de curios, avînd în vedere că expediția lor nu a avut nici un rezultat, a costat o avere și s-a terminat tragic.

Sarcina lor era simplă: să găsească un drum de pe coasta de sud, din Melbourne, către golful Carpentaria din nordul îndepărtat. Melbourne, care pe vremea aceea era mult mai mare decît Sydney, era unul dintre cele mai importante orașe din Imperiul Britanic și cu toate astea printre cele mai izolate. Trimiterea unui mesaj la Londra și primirea unui răspuns

dura patru luni, uneori mai mult. În anii 1850, Philosophical Institute of Victoria a decis să sprijine o expediție pentru a găsi un drum prin „teribilul pustiu”, după cum era numit în mod poetic centrul țării, lucru ce putea permite instalarea unei linii telegrafice care să lege Australia de Indiile de Est și de acolo de restul lumii.

Ofițerul de poliție irlandez Robert O’Hara Burke a fost ales șeful expediției. Acesta nu văzuse în viața lui regiunea semideșertică, era renumit pentru abilitatea de a se rătăci chiar și în regiuni locuite și nu știa nimic despre explorări sau cercetare. Exploratorul era un tînăr doctor englez pe nume William John Wills, ale cărui principale calități par să fi fost obîrșia respectabilă și disponibilitatea de a merge acolo. Un avantaj notabil era faptul că amîndoi aveau fața acoperită cu mult păr.

Deși la vremea aceea expedițiile în interiorul țării aproape că nu mai erau o noutate, aceasta a aprins o scînteie în imaginația colectivă. Zeci de mii de oameni se adunaseră la ieșirea din Melbourne cînd a început Marea Expediție pentru Explorarea Nordului, la 19 august 1860. Grupul era atît de mare și se mișca atît de încet, încît doar punerea lui în mișcare a durat din zori și pînă la ora 4 după-amiază. Printre obiectele care i s-au părut lui Burke necesare pentru expediție s-au numărat un gong chinezesc, un dulap de papetărie, o masă masivă din lemn cu taburetele aferente și unelte de țesălat caii, potrivit istoricului Glen McLaren, „suficient de bune pentru a pregăti și prezenta caii și cămilele la o expoziție de la Societatea Regală de Agricultură”.

Aproape imediat, oamenii au început să se certe. N-a fost nevoie decît de cîteva zile ca șase oameni din grup să-și dea

demisia. Drumul către Menindee a fost presărat de proviziile de care au hotărît că nu mai au nevoie, inclusiv peste 750 de kilograme (dați-mi voie să repet: 750 de kilograme) de zahăr. Aproape tot ce au făcut a fost greșit. În pofida sfaturilor primite, ei au programat expediția astfel încît partea cea mai grea a călătoriei urma să fie făcută în plină vară.

Cu astfel de poveri, le-au trebuit aproape două luni pentru a traversa cei 644 de kilometri de drum bătătorit pînă la Menindee; o scrisoare din Melbourne parcurgea în mod normal aceeași distanță în două săptămîni. La Menindee s-au desfătat în confortul modest de la Maidens Hotel, și-au lăsat caii să se odihnească și și-au reorganizat proviziile, iar pe data de 19 octombrie au pornit spre un pustiu mai terifiant decît și-ar fi putut imagina vreodată. În fața lor se întindea un drum ucigător de aproape 2.000 de kilometri. A fost ultima dată cînd Burke și Wills au mai fost văzuți în viață.

Înaintarea prin deșert a fost anevoioasă și lentă. Pînă în decembrie, cînd au ajuns într-un loc numit Cooper's Creek, imediat după frontiera Queensland, ei înaintaseră doar 643 de kilometri. Exasperat, Burke s-a hotărît să ia trei oameni – Wills, Charles Gray și John King – și să se avînte spre golf. Călătorind cu puține provizii, el a calculat că putea parcurge drumul dus-întors în două luni. A lăsat în urmă patru oameni să aibă grijă de tabără, cu instrucțiuni precise să-i aștepte trei luni, în cazul în care întîrziau.

Drumul a fost mult mai dur decît se așteptaseră. Temperaturile din timpul zilei ajungeau de obicei la peste 60 °C. Le-au trebuit două luni și nu doar una pentru a traversa centrul, iar sosirea lor, atunci cînd acest lucru s-a întîmplat într-un final, a fost mai degrabă un deznodămînt dezamăgitor:

o pădure de mangrove de-a lungul țărmului nu le-a permis să atingă, mai mult, nici chiar să vadă marea. Cu toate astea, ei reușiseră să traverseze continentul de la un capăt la altul. Din păcate, consumaseră două treimi din proviziile pe care le aveau.

Urmarea a fost că la întoarcere au rămas fără mîncare și aproape au murit de foame. Spre consternarea lor, Charles Gray, cel mai rezistent din grup, a murit subit. Zdrențuiți și pe jumătate în stare de delir, cei trei bărbați rămași au înaintat pieptiș. În cele din urmă, în seara de 21 aprilie 1861, au ajuns împleticindu-se în tabără și au descoperit că oamenii pe care îi lăsaseră acolo plecaseră chiar în ziua aceea, după ce așteptaseră patru luni. Pe scoarța unui eucalipt era cioplit mesajul:

SAPĂ
Un metru N.V.
21 APR. 1861

Au săpat și au găsit cîteva provizii, împreună cu un mesaj care le comunica ceea ce deja înțeleseseră – grupul din tabără renunțase să aștepte și plecase. Mîhniți și epuizați, au mîncat și s-au culcat. Dimineața, au scris un mesaj, anunțînd că s-au întors teferi, pe care l-au îngropat bine – atît de bine, încît atunci cînd un membru al taberei a revenit în ziua aceea pentru o ultimă verificare nu și-a dat seama că cei trei se întorseseră și o porniseră din nou din loc. Dacă ar fi știut, i-ar fi găsit nu departe de locul acela, tîrîndu-se pe un teren stîncos în încercarea imposibilă de a ajunge la o secție de poliție

aflată la o distanță de 241 de kilometri, într-un loc numit muntele Hopeless (Fără Speranță).

Burke și Wills au murit în deșert, cu mult înainte de a ajunge la muntele Hopeless. King a fost salvat de aborigeni, care l-au îngrijit timp de două luni, pînă cînd a fost salvat de o echipă de căutare.

Ajunși în Melbourne între timp, toți așteptau o întoarcere triumfală a grupului de eroi, astfel încît vestea eșecului i-a lovit precum un trăsnet. „Compania de exploratori s-a împrăștiat", scria ziarul *Age* vizibil uluit. „Unii au murit, alții sînt pe drumul de întoarcere, unul dintre ei a ajuns la Melbourne, iar altul a ajuns pînă la Adelaide... Se pare că întreaga expediție a fost un fiasco de la un capăt la altul."

Cînd s-a tras linia, costul întregii expediții, cu tot cu misiunile de căutare pentru găsirea trupurilor lui Burke și Wills, s-a ridicat la aproape 60.000 de lire sterline, mai mult decît cheltuise Stanley în Africa, unde avusese realizări semnificative.

***

Chiar și acum, marele pustiu al Australiei este uluitor. Peisajul prin care am trecut noi era în mod oficial doar „semideșert", însă era de fapt cea mai aridă suprafață pe care o văzusem. La fiecare 20 sau 25 de kilometri vedeai cîte un drumeag prăfuit și o cutie poștală singuratică, semn că acolo s-ar găsi vreo stînă sau vreo fermă de vaci neștiută. Odată, un camion ușor a zburat pe lîngă noi sărind nervos și împroșcîndu-ne cu pietricele și un strat de pulbere roșie, însă

singurul lucru care mai părea însuflețit era zgomotul osiilor pe drumul cu hîrtoape. Cînd am ajuns la White Cliffs, în miezul zilei, ne simțeam ca și cînd am fi petrecut o zi într-un malaxor de ciment.

Astăzi este aproape imposibil să concepi că White Cliffs, un petic de așezări umane sub un cer imens, fără pată, a fost cîndva un oraș înfloritor, cu o populație de aproape 4.500 de locuitori, un spital, un ziar local, o bibliotecă și o zonă prosperă de magazine universale, hoteluri, restaurante, bordeluri și cazinouri. Astăzi, în centrul White Cliffs se află un pub, o spălătorie, un magazin cu pietre de opal și o băcănie/cafenea/benzinărie. Populația permanentă este de aproximativ 80 de suflete, care își duc zilele într-o lume apatică a caniculei și prafului. Dacă ești în căutare de oameni cu toleranța și rezistența necesare colonizării planetei Marte, ăsta-i locul în care ar trebui să vii.

Din cauza caniculei, majoritatea caselor din oraș sînt săpate în versantul celor două dealuri albite de la care și-a luat numele așezarea. Cele mai ambițioase locuințe de felul ăsta și principalul magnet pentru puținii turiști care se aventurează tocmai pînă aici este Dug-Out Underground Motel, un complex de 26 de camere săpat adînc în rocile de pe marginile Smith’s Hill. Cînd străbăteam rețeaua de tuneluri din piatră aveam senzația că am intrat într-unul dintre primele filme cu James Bond, într-unul dintre complexurile subterane unde creaturile din serialul SMERSH se pregătesc să pună stăpînire pe lume topind Antarctica sau smulgînd cu de-a sila Casa Albă cu ajutorul unui magnet gigantic. Avantajul vizuinii la adăpostul dealului este evidentă imediat ce pășești înăuntru – o temperatură constantă de 19,4 °C tot timpul

anului. Camerele erau foarte drăguțe și destul de normale, doar că pereții și tavanele erau ca de peșteră și fără ferestre. Atunci cînd luminile erau stinse, întunericul și liniștea erau depline.

Nu știu cu cît ar trebui să mă plătiți ca să mă convingeți să mă stabilesc în White Cliffs – ceva de domeniul catralioanelor, presupun –, dar în seara aceea, cum stăteam noi pe terasa-grădină aflată la înălțime, împreună cu Leon Hornby, proprietarul, bînd bere și privind cum se lasă seara, mi-am dat seama că tariful putea fi ușor negociabil. Urma să-l întreb pe Leon – un orășean din naștere și, aș fi fost înclinat să ghicesc, ca fire – ce anume îl ținea pe el și pe plăcuta lui soție Marge în locul ăsta uitat de Dumnezeu, unde chiar și o fugă pînă la supermarket înseamnă o excursie de șase ore pe un drum prăfuit și plin de dîmburi, însă pînă să pot spune eu ceva s-a întîmplat un lucru fantastic. Cîțiva canguri au apărut sărind în peisajul imens și au început să pască pitoresc, soarele s-a cufundat la orizont, ca un decor lăsat în jos pe un cablu, iar cerurile din vest, care dominau peisajul, s-au colorat în fața ochilor noștri, căpătînd o sută de nuanțe în degrade – rozuri sclipitoare, movuri intense, stindarde lejere roșu-aprins –, totul la o scară pe care nu ți-o poți imagina, fiindcă nimic nu întrerupea cei 64 de kilometri de deșert care se întindeau în zare cît vedeai cu ochii. Acela a fost cel mai animat, la modul extraordinar, apus pe care cred că l-am văzut vreodată.

— Am venit aici acum 30 de ani ca să construiesc rezervoare pentru stînele de oi, a spus Leon, ca și cînd ar fi anticipat întrebarea mea, și nu m-am așteptat niciodată să rămîn, dar locul ăsta îți intră cumva sub piele. Mi-ar fi greu să renunț la apusurile astea, de exemplu.

Eu am dat din cap în timp ce el s-a ridicat să răspundă la telefonul care tocmai suna.

— Cîndva, demult, era și mai frumos, a spus Lisa, iubita lui Steve. S-a păscut prea mult în zonă.

— Aici sau peste tot?

— Peste tot – mă rog, aproape. În anii 1890 a fost o secetă cumplită. Se spune că pămîntul nu și-a revenit niciodată cu adevărat și probabil nici nu-și va reveni.

Mai tîrziu, eu, Steve și Trevor am coborît dealul pînă la White Cliffs Hotel, hanul local, iar farmecul orășelului a devenit și mai evident. Pubul din White Cliffs era cel mai frumos local de felul său în care am fost vreodată. Nu pentru că oferea o priveliște frumoasă, fiindcă puburile australiene rurale sînt locuri austere și utilitare, cu podele acoperite de linoleumuri, suprafețe laminate și frigidere cu uși de sticlă, ci mai degrabă pentru atmosfera plăcută și primitoare. Mult i se datorează patronului, Graham Wellings, un bărbat jovial, cu o strîngere de mînă fermă, cu frizură de star adorat de public și cu talent în a te face să te simți că el ar fi instalat aici în speranța că într-o bună zi niște tipi ca tine o să treacă prin zonă.

L-am întrebat ce vînt îl adusese la White Cliffs.

— Mergeam de colo colo să tund oi, a spus el. Am venit aici în ’59 să tund oi și uite că pur și simplu n-am mai plecat. Pe atunci locul era mult mai izolat. Am făcut opt ore de la Broken Hill, atît de proaste erau drumurile. Acum poți să faci drumul ăsta în trei ore, dar pe atunci drumurile erau ca naiba pe fiecare centimetru pătrat. Ne-am prăbușit aici cu gîturile uscate și dornici de o bere rece, însă bineînțeles că-n timpurile

alea nu erau frigidere. Berea era la temperatura camerei, iar temperatura camerei era de 43 °C. Și nu era nici aer condiționat, desigur. Nu era curent electric deloc, doar dacă aveai generatorul tău de curent.

— Aha. Cînd vi s-a tras curent electric în White Cliffs?

S-a gîndit un pic.

— În 1993.

Am crezut că n-am auzit bine ce-a spus.

— Cînd?

— Doar în urmă cu cinci ani. Acum avem și televizor, a adăugat el brusc, plin de entuziasm. Asta de acum doi ani.

A luat o telecomandă și a arătat locul unde se afla un televizor cocoțat pe perete. Cînd televizorul a prins viață, a zappat pe cele trei canale cîte aveau acolo, întorcîndu-se către noi cu o expresie care ne invita să ne exprimăm admirația uluită. Am fost în țări în care oamenii încă merg cu căruțele și strîng fînul cu furcile și în țări în care produsul intern brut pe cap de locuitor nu ar fi de ajuns pentru un weekend la Holiday Inn, dar nicăieri pînă atunci nu fusesem îndemnat să privesc televiziunea ca pe o minune.

Graham a închis televizorul și a pus telecomanda la loc pe raft, ca și cînd ar fi fost o relicvă neprețuită.

— Da, era o altă lume, a spus el meditativ.

Și încă mai e, m-am gîndit eu.

1. Potrivit istoricului australian Geoffrey Blainey, dar 1929, conform revistei *National Geographic*. Foarte rar informațiile despre Australia nu sînt infirmate undeva, în scris, de cineva.

Capitolul 3

Dimineața, Steve și Lisa ne-au condus înapoi pe drumeagul singuratic de pământ pînă la autostradă, în Wilcannia, unde drumurile noastre s-au despărțit – ei au luat-o la stînga spre Menindee, iar eu și Trevor am luat-o spre Broken Hill, aflat la 197 de kilometri distanță, la capătul unei șosele drepte și pustii, închizînd astfel o buclă largă și asimetrică.

Ne-am petrecut după-amiaza în Broken Hill, vizitînd obiectivele turistice. Am mers cu mașina pînă la Silverton, cîndva un oraș minier tumultuos, acum relativ abandonat, cu excepția unui pub mare, despre care se spune că este cel mai fotografiat și mai filmat din Australia. Și asta nu pentru că ar fi ieșit din comun, ci mai degrabă fiindcă îți dă impresia că se află în inima pustiului, de fapt fiind destul de aproape de facilitățile cu aer condiționat din Broken Hill. A fost folosit ca platou de filmare de 142 de ori – în *A Town Like Alice*, *Mad Max 2* și în aproape toate reclamele la bere australiană făcute vreodată. Acum trăiește, evident, din vizitele echipelor de filmare și ale cîtorva turiști de ocazie ca noi.

Și Broken Hill trece prin perioade grele. Chiar și după standardele australiene, e departe de orice – 1.207 kilometri de Sydney, capitala statului, unde se iau toate deciziile –, iar cetățenii de acolo tind, de altfel explicabil, să se considere neglijați. În anii 1950, în oraș erau 35.000 de locuitori față de 23.000 cîți sînt acum. Orașul datează din 1885, cînd un grănicer călare, care verifica starea gardurilor, a dat de un

mare zăcămînt de argint, zinc și plumb. Aproape peste noapte, Broken Hill a devenit un oraș înfloritor și a dat naștere în timp colosului industrial, și acum cel mai puternic din Australia, Broken Hill Proprietary Ltd.

În perioada sa de vîrf, în 1893, Broken Hill avea 16 mine și 8.700 de mineri. Astăzi mai există doar o mină și 700 de muncitori, acesta fiind motivul principal al scăderii populației. Chiar și așa, această unică mină produce mai mult minereu decît cele 16 mine împreună în perioada lor de apogeu. Diferența este că înainte mii de oameni se tîrau prin tuneluri înguste, în timp ce astăzi o mînă de ingineri cu explozive aruncă în aer galerii de dimensiunea unor catedrale, înalte de 90 de metri, cît un teren de fotbal, iar cînd se așază praful și nu le mai țiuie urechile, vine o echipă de muncitori cu buldozere gigantice și excavează tot minereul. Acest procedeu este atît de eficient, încît în aproximativ un deceniu tot minereul se va termina și nimeni nu știe ce se va alege din Broken Hill.

Pînă atunci, Broken Hill este un orășel drăguț cu un aer dinamic și prosper, care-ți aduce aminte de planurile de ansamblu pe care le poți vedea în filmele de la Hollywood din anii 1940, cu Jimmy Stewart și Deanna Durbin. Strada principală e flancată de clădiri frumoase într-un stil victorian de o exuberanță modestă. Căutînd ceva revigorant, eu și Trevor ne-am aventurat într-unul dintre numeroasele hoteluri impunătoare – și trebuie să remarc faptul că, în context australian, „hotel” poate însemna multe lucruri: un hotel, un pub, un hotel *și* un pub –, aflate aproape la fiecare colț de stradă. Cel în care am intrat noi se numea Mario’s Palace Hotel, iar de afară părea grandios – întins pe jumătate de

stradă și avînd un balcon mare de jur împrejur, cu o feronerie complexă, deși înăuntru era semiîntuneric și un aer stătut. Barul părea să fie deschis – televizorul pălăvrăgea încet într-un colț, indicatoarele erau iluminate –, dar nu era nici un barman și nici nu se simțea prezența cuiva prin preajmă. Barul se învecina cu cîteva încăperi mari – o sală de bal, o sală de mese, poate altă sală de bal –, toate părînd decorate costisitor în 1953 și nefolosite de atunci.

O ușă dădea într-un hol cu o scară impunătoare. De la primul nivel și pînă la tavanul înalt, trei niveluri deasupra noastră, pereții casei scării erau împărțiți în cadre de diverse dimensiuni prin muluri de lemn, un artist creînd în toate cîte o pictură murală – toate crestate; unele dintre ele aveau cîțiva metri lățime, altele erau mult mai mici. Picturile erau exclusiv peisaje romantice și idealizate cu familii de canguri adăpîndu-se în ochiuri de apă sau nomazi în căutare de lucru adunați în jurul unui eucalipt. Picturile erau sentimentale și artificiale, fără îndoială, dar chiar și așa aveau farmecul lor și era clar că fuseseră create de o mînă talentată. Aproape fără să vrem, ne-am trezit înaintînd încet pe trepte, parcurgînd absorbiți în tăcere drumul de la o imagine la alta.

— Bune, nu? s-a auzit o voce după un minut, și cînd ne-am întors am văzut un tînăr privind în sus către noi, deloc deranjat de faptul că pătrunseserăm în locurile tăinuite ale clădirii.

Tînărul își ștergea antebrațele cu o cîrpă, ca și cînd tocmai ar fi făcut o treabă care necesită un efort mai mare, cum ar fi curățarea unui cazan.

— Le-a făcut un negru pe nume Gordon Waye, a continuat el. Un tip uluitor. N-a făcut nici o schiță, n-a avut nici un fel de

plan. Pur și simplu și-a luat vopselele și o pensulă și s-a apucat de lucru. La sfîrșitul zilei a terminat una. Pe urmă și-a luat plata de la patron și dus a fost. Unu' din ăsta care merge din poartă-n poartă, știți cum e. După un timp – o săptămînă, două sau cîteva luni – venea înapoi și cerea de lucru, mai lua ceva bani și iar pleca. Așa a pictat tot pînă la urmă. Apoi a plecat definitiv.

— Ce s-a ales de el?

— Habar n-am. Nu cred că știe nimeni. Ei, da' voi de pe unde sînteți?

— America și Marea Britanie, am spus eu, arătînd care de unde eram.

— Da' ați făcut ceva drum pînă-ncoace. Cred că ați vrea o bere rece.

L-am urmat la bar, unde ne-a dat două pahare mari de Victoria Bitter.

— Drăguț hotel, am spus eu, fără să cred ce spun.

S-a uitat la mine cam suspicios.

— Păi, dacă vrei, e al tău. E la vînzare.

— Serios? Și cît face?

— 1.750.000 de dolari.

Mi-a luat o secundă să-mi găsesc cuvintele.

— Sînt bani *mulți*.

A încuviințat din priviri.

— Mai mulți decît au majoritatea oamenilor din zonă, asta-i sigur.

Apoi a dispărut cu o ladă prin ușa din spatele lui.

Am vrut să-l întrebăm mai multe, iar după cîteva minute mai voiam o bere, dar n-a mai apărut.

***

În dimineața următoare am prins a doua cursă săptămînală a trenului Indian Pacific pînă la Perth. În vagonul-bar cu aerul condiționat setat la temperatura optimă, eu și Trevor am desfășurat o hartă a Australiei și am descoperit cu uimire că, în pofida orelor parcurse cu mașina în zilele anterioare, acoperiserăm doar o mică parte de uscat – literalmente un pistrui pe fața Australiei. Este o țară extrem de mare, iar noi mai aveam încă 3.227 de kilometri de parcurs pînă în Perth. Nu aveam altceva de făcut decît să ne așezăm comod și să ne bucurăm de călătorie.

După zăpușeala și praful din *outback*, eram bucuros că mă întorsesem în curățenia și ordinea trenului și m-am lăsat în voia programului său blînd cu recunoștință și plăcere. Viața în tren, am realizat eu, e greu de surclasat. La un moment dat, dimineața, în general cînd ești la micul dejun, patul dispare printr-un truc magic în perete, iar seara reapare tot printr-un truc, frumos aranjat, cu așternuturi curate. De trei ori pe zi ești invitat în vagonul-restaurant, unde ți se pune în față o masă bună, servită de un personal prietenos și amabil. Între momentele astea n-ai nimic de făcut decît să stai și să citești, să privești peisajul care ți se derulează neîncetat prin fața ochilor sau să stai la taclale cu vecinul. Fiindcă era tînăr și plin de viață și în mod inexplicabil uitase să-și ia cărțile mele ca să nu simtă cum trece timpul, Trevor nu avea stare și se simțea ca într-o cușcă, însă eu mă desfătam cu fiecare clipă de leneveală.

Cînd ți se satisfac toate nevoile și nu ai de luat nici o decizie, te trezești curînd complet absorbit de cele cîteva nimicuri care depind de tine – chestii de genul: să fac duș acum sau ceva mai încolo, să mă ridic de pe scaun și să-mi mai torn o ceașcă cu ceai sau să mă las ispitit și să beau mai degrabă o sticlă de Victoria Bitter, să fac cîțiva pași pînă în compartiment să-mi iau cartea pe care am uitat-o acolo sau pur și simplu să stau și să privesc peisajul cu emu și canguri? Dacă chestia asta vi se pare plictisitoare, nu vă lăsați amăgiți de aparențe. Eu mă simțeam nemaipomenit. E ceva grozav de liniștitor în a fi captiv într-un tren un timp mai îndelungat. Pentru mine a fost ca o avanpremieră a vieții la 80 de ani. Toate lucrurile alea de care par să se bucure oamenii la 80 de ani – privitul fără vreun scop pe fereastră, moțăitul într-un scaun, plictisirea celor care fac imprudența de a se așeza alături de ei – au început să capete un sens special și important pentru mine. Asta era viața!

Pasagerii care s-au urcat la următoarele stații păreau să fie un grup mai plin de viață. Printre ei era Phil, artist plastic din Newcastle, New South Wales; Rose și Bill, un cuplu drăgălaș și liniștit din Anglia, care mergeau în vizită la fiul lor, inginer minier în Kalgoorlie; trei tipi cu părul alb de la un club de bowling pe iarbă din Neutral Bay, care beau ca niște marinari în permisie, și o doamnă minunată, slabă ca o scîndură, care fuma țigară de la țigară și nu se ținea niciodată pe picioare de beată, al cărei nume nu părea să-l știe nimeni și al cărei răspuns la orice mică amabilitate – „Bună dimineața”, „Ai dormit bine?”, „Eu sînt Bill, iar el e Trevor” – era un „Da!” strident și un rîs prelung, isteric, urmat de o sorbitură de vin de Shiraz. Într-un asemenea anturaj, serile au devenit mai

festive – atît de festive, încît notițele mele despre perioadele respective se află pe pachete de chibrituri și pe partea neimprimată a suporturilor pentru pahare și denotă un nivel înalt de incoerență („G. atacat de cămilă în toaleta bărbaților. Alice Springs 1947 – extraordinar!!!”). Însă îmi amintesc că m-am distrat de minune și asta-i, bineînțeles, cel mai important.

În a doua zi de la plecarea din Broken Hill am intrat în nesfîrșitul Nullarbor. Mulți, chiar și australieni, presupun că Nullarbor este un termen aborigen, dar de fapt este o formă greșită a latinescului „fără copaci”, iar numele nici că putea fi mai nimerit. Pe o distanță de sute de kilometri, peisajul este lin ca o mare calmă și descurajant de sterp – doar sol roșu sclipitor, smocuri de tufe și ciulini și din loc în loc pietre de culoarea dinților stricați. Pe o suprafață de patru ori cît a Belgiei nu găsești un petic de umbră. Suprafața asta e una dintre cele mai neprimitoare de pe pămînt.

Imediat după micul dejun am intrat pe cea mai lungă porțiune de cale ferată dreaptă din lume – 477 de kilometri fără nici o curbă –, iar în toiul dimineții am urcat pînă în Cook, o comunitate care face ca White Cliffs să pară accesibil și urban. Aflat la 804 kilometri de orice alt oraș la est sau la vest, la 160 de kilometri de cea mai apropiată șosea asfaltată la sud și peste 1.609 kilometri la nord, Cook (populație: 40 de locuitori) există doar pentru a aproviziona cu apă, combustibil sau pentru a asigura service-ul trenurilor care trec pe acolo. Lîngă șină era un indicator pe care scria: „Nu există mîncare sau combustibil în următorii 862 kilometri” – un gînd care-ți cam dă fiori. Cum adică?

A trebuit să petrecem două ore în Cook – Dumnezeu știe de ce atît de mult – și toată lumea a avut voie să coboare și să

arunce o privire. Era plăcut să te poți mișca fără să fie nevoie să te proptești de vreun perete care se leagănă la fiecare cîțiva pași, însă entuziasmul stîrnit de Cook a pierit ușor. Nu prea era mare lucru de văzut în el – o gară și un oficiu poștal, cîteva duzini de bungalow-uri prefabricate pe un teren plin de praf, un magazinaș ale cărui rafturi erau în mare parte goale, un cămin cultural cu obloanele trase, o școală goală (era în toiul vacanței școlare), o mică piscină în aer liber (închisă și ea) și un aparat de zbor cu o aripă beteagă. Zăpușeala era îngrozitoare. De pe fiecare latură, deșertul arunca valuri de căldură asupra cătunului.

Stăteam acolo cu o hartă a Australiei în mîini, scrutînd pustiul și încercînd să-mi imaginez că, dacă o luam la pas spre nord, nu aveam să dau de o suprafață asfaltată pe o distanță de 1.770 de kilometri, moment în care Trevor a venit spre mine și mi-a spus că ni se dăduse permisiunea de a călători timp de o oră în locomotivă, ca el să poată face fotografii. Asta nu era de ici, de colo. Era o veste minunată. Chiar înainte ca trenul să se pună din nou în mișcare, am urcat în locomotivă cu doi mecanici, Noel Coad și Sean Willis, care îi înlocuiau pe cei dinaintea lor și care aveau să conducă trenul mai departe, către Kalgoorlie.

Cei doi erau niște tineri drăguți și relaxați, de vreo 20-30 de ani. Cabina lor era plăcută și confortabilă – primitoare chiar și pentru un spațiu plin de tehnologie avansată. Aveau o consolă șmecheră cu multe comutatoare și întrerupătoare, trei radiouri cu undă scurtă și două monitoare, însă și cîteva obiecte casnice: un ceainic, un mic frigider, o plită electrică. Coad conducea. A apăsat cîteva comutatoare, a mișcat o

manetă cîțiva milimetri și am luat-o din loc. În cîteva minute eram la viteza de croazieră de 100 de kilometri pe oră.

Eu stăteam destul de liniștit, de frică să nu ating ceva și să ajungem la știrile de seară, și mă bucuram de perspectiva oferită de posibilitatea de a privi drept înainte. Și ce orizont îmi oferea întinderea nesfîrșită a Nullarborului! În fața noastră se întindea o singură cale ferată, două șine paralele de oțel strălucitor, perfect drepte și dureros de strălucitoare în lumina soarelui, tăiate de traverse nesfîrșite de beton. Undeva prin preajma unui orizont nefiresc de îndepărtat, cele două linii de oțel se întîlneau într-un punct tremurător din care dispăreau. La nesfîrșit, monoton, aspiram traversele în drumul nostru, însă oricit de mult îi dădeam bătăi drept înainte, punctul unde dispăreau liniile rămînea mereu în același loc. Nu te puteai uita la el – în fine, eu nu mă puteam uita la el – fără să te apuce durerea de cap.

— Cît mai e pînă la următoarea curbă? am întrebat.

— 360 de kilometri, a răspuns Willis.

— Și voi nu o luați razna aici?

— Nu, au răspuns ei la unison, în mod evident sinceri.

— Vedeți vreodată ceva care să întrerupă monotonia – animale și chestii de-astea?

— Cîțiva canguri, a spus Coad. Din cînd în cînd o cămilă. Uneori pe cineva pe o motocicletă.

— Serios?

— Pe-acolo, mi-a arătat un drum de mentenanță accidentat, prăfuit, paralel cu linia ferată. E foarte popular printre japonezi din nu știu ce motiv. Ceva legat de inițierea într-un club sau ceva de genul ăsta.

— Acum o săptămînă am văzut un tip pe o bicicletă, s-a auzit și Willis.

— Ei, da?! Pe bune?

— Un japonez.

— Și era bine?

— Nu era în toate mințile, dacă e să mă-ntrebați pe mine, da' altfel era întreg. Ne-a făcut cu mîna.

— Nu-i foarte periculos pe-acolo?

— Nu, dacă te ții de calea ferată. Pe aici trec 50-60 de trenuri pe săptămînă și nu te lasă nimeni să zaci acolo dacă ai dat de necaz.

Ajunseserăm la o linie secundară pe nume Deakin, unde Indian Pacific trebuia să tragă pe dreapta și să lase un marfar să treacă și unde eu și Trevor trebuia să ne întoarcem în vagonul de călători. Am sărit din locomotivă și am pășit vioi pe lîngă tren spre vagoanele călătorilor. (Și voi ați merge în pas vioi, credeți-mă, dacă ați fi pe lîngă un tren cu motorul pornit în mijlocul unui deșert.) La ușa primului vagon de călători ne aștepta David Goodwin, șeful de tren.

David ne-a ajutat să urcăm – scara vagonului de tren e foarte sus dacă nu există un peron alături –, iar noi aproape ne-am prăbușit înăuntru. Uitîndu-mă în sus, am tresărit descoperind că eram în zona interzisă de la economic. Nu m-am simțit niciodată în viața mea atît de fixat cu privirea. Cît l-am urmat pe David prin cele două vagoane, 124 de ochi afundați în orbite ne-au urmărit fiecare mișcare. Ăștia erau oamenii care n-aveau vagon-restaurant, vagon-bar și nici cușete confortabile în care să se cuibărească noaptea. Oamenii ăștia stăteau pe banchete de două zile de cînd plecaserăm din Sydney și mai aveau de mers 24 de ore pînă la Perth. Sînt

aproape sigur că dacă nu ne-ar fi escortat șeful de tren, ne-ar fi mîncat.

Am ajuns în Perth în zori și ne-am dat jos, bucuroși că eram din nou cu picioarele pe pămînt și simțindu-ne nefiresc de mulțumiți de realizarea noastră. Știu că ceea ce trebuia să facem ca să ajungem acolo era să așteptăm pasivi timp de 72 de ore și totuși făcuserăm ceva ce mulți dintre australieni nu fac niciodată – traversaserăm Australia.

E o concluzie naivă și evidentă, dar Australia este cu adevărat o țară cu etaloane unice. Nu este vorba doar despre distanțe – deși Dumnezeu știe că sînt mari –, ci de pustietatea incredibilă care umple acea distanță. 804 kilometri în Australia nu seamănă cu 804 kilometri de nicăieri altundeva și singurul mod în care poți să-ți dai seama de asta este traversînd țara pe uscat.

Eram foarte nerăbdător să văd mai multe.

Partea a doua

Australia civilizată (Boomerang Coast)

Capitolul 4

I

E greu de crezut că ceva atît de remarcabil, atît de vădit *acolo* precum Australia a scăpat atenției lumii aproape pînă în epoca modernă, dar iată că așa este. Așa s-a întîmplat. Cu mai puțin de 20 de ani înainte de fondarea orașului Sydney, țara era încă în mare măsură necunoscută.

Timp de aproape 300 de ani, exploratorii căutaseră un presupus continent sudic, *Terra Australis Incognita* – o suprafață vastă care trebuia să echilibreze cel puțin parțial suprafața care acoperea jumătatea nordică a globului. Cu fiecare ocazie, se întîmplase unul din două lucruri: fie o găseau și nu știau că au făcut-o, fie pur și simplu nu o nimereau.

În 1606, un marinar spaniol pe nume Luis Vaez de Torres a traversat Pacificul din America de Sud direct în canalul îngust (acum cunoscut sub numele de strîmtoarea Torres) care separă Australia de Noua Guinee, fără să aibă nici cea mai vagă idee că tocmai realizase echivalentul nautic al trecerii unui fir de ață prin urechea unui ac. Olandezul Abel Tasman a fost trimis 36 de ani mai tîrziu să caute fabulosul Ținut Sudic și a reușit să navigheze 3.218 kilometri de-a lungul părții

sudice a Australiei, fără să-și dea seama că la stînga se afla un continent. În cele din urmă, a dat peste Tasmania (pe care a numit-o Ținutul lui Van Diemen după numele superiorului său de la Compania Olandeză a Indiilor de Est) și a pornit să descopere Noua Zeelandă și Fiji, însă aceasta nu a fost o călătorie încununată de succes. În Noua Zeelandă, populația Maori a capturat cîțiva oameni, pe care i-a mîncat – ceea ce nu arată tocmai bine într-o dare de seamă –, iar el nu a găsit nimic de valoare în acea expediție. În drumul de întoarcere spre casă, Tasman a trecut pe lîngă coasta de nord a Australiei, însă, dezamăgit, nu i-a acordat nici o importanță și a navigat mai departe.

Asta nu înseamnă că în Australia nu s-a simțit niciodată amprenta Europei. Încă de la începutul secolului al XVII-lea și mai tîrziu, cîteodată își făceau apariția marinari pe țărmurile de nord sau de vest, de multe ori după ce eșuau. Acești primi vizitatori au lăsat cîteva nume pe hărți – Cape Leeuwin, arhipelagul Dampier, insulele Abrolhos –, însă nu vedeau vreun motiv să stea mai mult într-un pustiu atît de sterp și își continuau drumul. Ei știau că e ceva acolo – posibil o insulă ceva mai mare precum Noua Guinee, posibil o grupare de insule mai mici precum Indiile de Est – și au numit această entitate amorfă Noua Olandă, însă nimeni nu și-a închipuit că este îndelung căutatul continent sudic.

Din cauza hazardului și a nepremeditării acestor vizite, nimeni nu știe cînd anume a devenit Australia obiectul interesului european. Prima vizită consemnată în documente a fost în 1606, atunci cînd un grup de navigatori olandezi sub conducerea unui anume Willem Jansz sau Janszoon a pus piciorul pe uscat pentru scurtă vreme în nordul îndepărtat (și

s-a retras în mare grabă sub un potop de sulițe ale aborigenilor), însă este evident că mai fuseseră pînă atunci și alții înaintea lui pe acolo. Două tunuri portugheze, datînd nu mai tîrziu de 1525, au fost descoperite în 1916 într-un loc numit insula Caronade de pe coasta de nord-vest. Oricine le-ar fi lăsat acolo este unul dintre primii europeni care s-au abătut atît de departe de casă, însă despre această vizită epocală nu se știe nici cel mai mic amănunt. Și mai uimitoare este o hartă, trasată de un portughez și datînd cam din aceeași perioadă, unde figurează nu numai o suprafață mare de uscat unde se află Australia, ci și ceea ce pare a fi o cunoaștere a curburilor și intrîndurilor de pe coasta de est a Australiei – aspecte pe care se presupune că nimeni altcineva din afara ei nu le-a mai văzut 250 de ani de atunci.

Prin urmare, atunci cînd, în aprilie 1770, locotenentul James Cook și echipajul său de la bordul HMS *Endeavour* au dat cu ochii de colțul de sud-est al Australiei și au mers de-a lungul coastei 2.896 de kilometri la nord către capul York, acest lucru nu a fost o descoperire, ci mai degrabă o confirmare.

Deși călătoria lui Cook a fost fără îndoială eroică, interesul în care a fost făcută în primul rînd a fost unul lumesc. El fusese trimis să facă o jumătate din ocolul Pămîntului, pînă în Tahiti, pentru a măsura tranzitul planetei Venus peste Soare. Îmbinat cu măsurători făcute în același timp în altă parte, acest lucru avea să permită astronomilor să calculeze distanța dintre Pămînt și Soare. Nu era un procedeu extraordinar de complicat, însă era important să fie făcut corect. Încercarea din timpul ultimului tranzit, din urmă cu opt ani, eșuase, iar următorul avea să se petreacă abia peste 105 ani. Din fericire

pentru știință și pentru Cook, cerul a fost senin, iar măsurătorile au fost făcute fără probleme sau complicații.

Cook era liber să pornească în realizarea celei de-a doua părți a sarcinii sale – să exploreze ținuturile Mărilor Sudului și să aducă acasă orice părea să prezinte vreun interes științific. În acest scop, el era însoțit de un botanist strălucit și bogat, pe nume Joseph Banks. Afirmația că Banks era un colecționar împătimit este o bagatelizare. În cei trei ani cît a durat călătoria vasului *Endeavour*, el a adunat aproximativ 30.000 de specimene, incluzînd cel puțin 1.400 de plante nemaivăzute vreodată pînă atunci – crescînd brusc fondul de plante cunoscute în lume cu aproximativ o pătrime. Banks a adus cu el atît de multe mostre, încît Natural History Museum din Londra are sertare întregi pline cu lucruri care, 220 de ani mai tîrziu, așteaptă să fie catalogate. În aceeași călătorie s-a realizat prima circumnavigare a Noii Zeelande, care a confirmat că aceasta nu face parte din fabulosul continent sudic, cum concluzionase optimist Tasman, ci era vorba despre două insule. După orice standarde, fusese o călătorie cu folos și putem să ne închipuim mulțumirea care plutea pe vasul *Endeavour* cînd a pornit în sfîrșit spre casă.

Prin urmare, atunci cînd, pe 19 aprilie 1770, trei săptămîni după ce părăsiseră Noua Zeelandă, locotenentul Zachary Hicks a strigat „Pămînt!” la vederea a ceea ce s-a dovedit a fi extremitatea sud-estică a Australiei, *Endeavour* și echipajul său erau deja în culmea bucuriei. Cook a numit locul acela Point Hicks (acum el se numește Cape Everard) și a întors corabia către nord.

Uscatul descoperit era nu doar mai întins decît presupuseseră ei, ci și mai promițător. Pe toată lungimea ei,

coasta de est era mai luxuriantă, mai umedă și mai bine dotată cu rade portuare și locuri unde se putea ancora decît oricare alt loc despre care se știa din Noua Olandă. Locul prezenta, după cum spun însemnările lui Cook, „un aspect foarte plăcut și promițător... cu dealuri, creste, cîmpii și văi, cu iarbă, dar în cea mai mare parte... acoperit cu păduri". Nu semăna deloc cu pustiurile aride și sălbatice descoperite de cei dinaintea lor.

Timp de patru luni, ei au mers de-a lungul coastei. Au oprit într-un loc pe care Cook l-a numit Botany Bay, au eșuat dezastruos la Marea Barieră de Corali și în cele din urmă, după ce au făcut cîteva reparații de urgență, au făcut înconjurul capătului celui mai nordic al continentului la capul York. În seara de 21 august, pe ultima sută de metri, Cook a pășit pe țărm într-un loc numit Possession Island, a înfipt un steag și a revendicat coasta de est pentru Marea Britanie.

Aceasta era o realizare remarcabilă pentru un bărbat care se născuse ca fiu de muncitor în ținutul Yorkshire, nu fusese pe mare pînă la vîrsta de 18 ani și se înrolase în marină cu doar 13 ani înainte, la vîrsta tîrzie de 27 de ani. Cook avea să se mai întoarcă de două ori în Pacific în călătorii și mai ample – în următoarea avea să navigheze 113.000 de kilometri –, înainte de a fi ucis (și probabil mîncat și el) de nativii de pe o plajă din Hawaii în 1779. Cook a fost un navigator strălucit și un observator atent, însă a făcut o greșeală capitală în prima sa călătorie: a luat anotimpul umed din Australia drept anotimp secetos și a tras concluzia că țara era mai ospitalieră decît era de fapt.

Importanța acestei interpretări greșite s-a făcut simțită atunci cînd Marea Britanie și-a pierdut coloniile din America

și, hotărînd că îi trebuie un nou loc pentru a-și trimite supușii mai puțin dezirabili, s-a aruncat asupra Australiei. Se remarcă faptul că decizia a fost luată fără nici o încercare de explorare a țării. Cînd căpitanul Arthur Phillip, aflat în fruntea unei escadre de 11 corăbii – numită ulterior cu considerație Prima Flotă –, a ridicat velele la Portsmouth în mai 1787, el și adunătura pestriță de 1.500 de oameni pe care îi avea în grijă porneau la drum pentru întemeierea unei colonii într-un loc neverosimil de îndepărtat, efectiv necunoscut, care mai fusese vizitat doar o dată, și nu pentru mult timp, cu 17 ani mai devreme, iar de atunci nu mai călcase pe acolo vreun european.

Niciodată nu se mai întîmplase ca atît de mulți oameni să fie strămutați la o distanță și cu un cost atît de mari – și toți pentru a fi întemnițați. După standarde moderne (de fapt, după orice standarde), pedepsele lor erau ridicol de disproporționate. Majoritatea erau hoți mărunți. Marea Britanie nu încerca atît să se descotorosească de un grup de infractori periculoși, cît să reducă rîndurile unei clase foarte modeste. Majoritatea erau trimiși la capătul Pămîntului pentru că furaseră cîteva nimicuri. Un suflet amărît a cărui situație a devenit anecdotică fusese prins că își însușise ilegal 12 castraveți. Altul avusese proasta inspirație de a-și ascunde în buzunar o carte numită *A Summary Account of the Flourishing State of the Island of Tobago* (*O trecere în revistă a înfloritorului stat de pe insula Tobago*). Majoritatea infracțiunilor erau rodul fie al disperării, fie al unei ispite irezistibile.

În general, transportul se făcea pentru un termen de șapte ani, însă fiindcă nu exista nici o dispoziție pentru întoarcerea

lor și puțini puteau spera într-o călătorie înapoi, drumul spre Australia era efectiv o sentință pe viață. Așa de nemiloase erau vremurile acelea. Pînă la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, codurile de legi ale Marii Britanii erau pline pînă la refuz de contravenții grave; puteai fi spînzurat pentru oricare dintre cele 200 de infracțiuni prevăzute, inclusiv „infracțiunea de a te da drept egiptean”. În astfel de condiții, s-ar putea spune că deplasarea spre Australia era o alternativă plină de clemență.

Călătoria din Portsmouth a durat 252 de zile – opt luni – și a presupus 24.000 de kilometri parcurși pe mare (mai mult decît ar părea strict necesar, însă au traversat Atlanticul în ambele sensuri pentru a prinde vînturi prielnice). Cînd au ajuns în golful Botany, au descoperit că nu era chiar refugiul primitor la care se așteptau. Poziția expusă îl transforma într-un loc periculos de ancorare, iar după prospectarea țărmului s-au găsit doar muște-de-nisip și mlaștini. „Nu am decoperit pajiștile naturale despre care vorbește domnul Cook lîngă golful Botany”, scria un membru derutat al grupului. Descrierile lui Cook îl făcuseră să pară o regiune rurală din Anglia – un loc unde se putea juca un pic de crochet și te puteai bucura de un picnic pe iarbă. Este clar că de fapt Cook îl văzuse în alt anotimp.

Cum stăteau să mediteze la situația lor nefericită, s-a întîmplat una dintre acele coincidențe atît de frecvente în istoria Australiei. La orizontul estic au apărut două corăbii, care li s-au alăturat în golf. Ele se aflau sub comanda unui francez binevoitor, contele Jean-François de La Pérouse, care conducea o expediție de explorare de doi ani în jurul Pacificului. Dacă La Pérouse ar fi ajuns un pic mai repede, ar fi putut revendica Australia pentru Franța și i-ar fi scutit pe cei

de acolo de 200 de ani de bucătărie englezească. În schimb, el și-a acceptat sincronizarea nefericită cu o grație care a marcat epoca. Expresia lui La Pérouse cînd i s-a explicat că Phillip și echipajul său navigaseră 24.000 de kilometri pentru a face acolo o închisoare pentru oameni care furaseră dantelă și panglici, niște castraveți și o carte despre Tobago trebuie să fi fost una dintre cele mai grozave din istorie, dar din păcate nu s-a păstrat în nici o arhivă! În orice caz, după un popas tihnit la Botany Bay, el a plecat și nu l-a mai văzut nimeni niciodată. Curînd după aceea, cele două corăbii ale lui s-au pierdut într-o furtună mai încolo de Noile Hebride.

Între timp, căutînd o poziție mai primitoare, Phillip a navigat mai sus pe coastă către un alt golfuleț, pe care Cook îl consemnase, dar nu îl explorase, și s-a încumetat pînă la capurile din gresie care formează gura golfului. Acolo, a descoperit unul dintre cele mai remarcabile porturi din lume. În locul unde se află acum Cheiul Circular, și-a ancorat corăbiile și a pus temeliile unui oraș. Era 26 ianuarie 1788. Data va rămîne în istorie ca Ziua Australiei.

Printre numeroasele mici mistere interesante ale Australiei de la începuturile sale este și acesta: de unde vin majoritatea toponimelor? Cook a fost cel care a dat numele coastei de est New South Wales, iar acum nimeni nu are idee de ce. A vrut oare să spună că aceasta avea să fie o Țara Galilor a sudului sau doar o versiune a South Wales? Dacă a doua variantă este cea corectă, de ce doar South Wales și nu întregul Wales? Nimeni nu poate ști. Sigur este că el nu avea vreo legătură cunoscută cu principalitatea verde, fie ea de sud sau altfel.

La fel, Sydney este un nume curios. Phillip a vrut ca numai golfulețul să poarte acest nume. El a vrut ca orașul să fie

cunoscut sub numele de Albion, însă numele acela nu a prins niciodată. Știm de la cine și-a luat numele de Sydney: Thomas Townshend, primul Baron Sydney, care a fost secretar de Interne al coloniilor și prin urmare șeful imediat al lui Phillip. Ceea ce nu știm este de ce Townshend, cînd a fost înnobilat, și-a ales Sydney ca titlu. Motivul a murit odată cu el, iar titlul n-a durat mult mai mult; în 1890 deja nu mai exista. Portul în sine a fost numit Port Jackson (oficial așa este cunoscut și acum) după un judecător de tribunal maritim, pe nume George Jackson, care și-a abandonat mai tîrziu numele de naștere pentru a se asigura că moștenește o rudă excentrică și și-a sfîrșit zilele cu numele Duckett.

Dintre cei aproximativ 1.000 de oameni cîți și-au tîrît picioarele pe țărm, cam 700 erau prizonieri, iar restul erau marinari și ofițeri, familiile ofițerilor și guvernatorul, împreună cu personalul său. Numărul lor exact nu se cunoaște[1], însă nici nu prea contează. Acum erau cu toții prizonieri.

În termenii cei mai eleganți, toți alcătuiau un grup bizar. Echipajul includea și un băiețel de nouă ani și o femeie de 82 de ani – despre care cu greu s-ar putea spune că sînt genul de oameni pe care să-i rogi să-ți fie de ajutor într-o încercare grea. Deși la Londra se știa faptul că într-un asemenea loc izolat sînt necesare anumite calități, nimeni nu a ținut cont de asta. Grupul nu includea nici un specialist în științe naturale, nici un specialist în administrație, nici un suflet cît de cît priceput în cultivarea grînelor în condiții de climă ostilă. Prizonierii erau neajutorați în aproape toate aspectele practice. Printre cei 700 nu exista decît un pescar cu experiență și nu mai mult de cinci oameni care să cunoască

domeniul construcțiilor. Phillip era din toate punctele de vedere un om drăguț, cu un temperament echilibrat și onest din naștere, însă situația în care se afla era disperată. Confruntat cu un ținut în care la tot pasul erau plante pe care nu le văzuse în viața lui și despre care nu știa nimic, el scria cuprins de disperare: „Mă aflu aici fără nici un botanist, fără nici un grădinar priceput”.

Oamenii s-au împăcat cu situația: nu aveau încotro. Mai multe grupuri au fost trimise în recunoaștere ca să vadă ce puteau găsi (în general nimic); s-a înființat o fermă guvernamentală pe pământul care dădea spre port, unde se află acum Grădina Botanică; s-au făcut încercări de stabilire a unor relații prietenești cu aborigenii. „Indienii”, cum au fost numiți în general la început oamenii aceia, erau îngrozitor de imprevizibili. În general prietenoși, ei îi atacau totuși fără scrupule pe cei care se încumetau în afara taberei ca să pescuiască sau să caute hrană. În primul an, 17 coloniști au pierit în acest fel, iar mulți alții au fost răniți, inclusiv guvernatorul Phillip, care a abordat un aborigen la Manly Cove într-o încercare de a face conversație și, spre consternarea lui, s-a ales cu o suliță în umăr, pe la spate. (Phillip s-a vindecat.)

Aproape tot le era potrivnic. Nu aveau haine impermeabile pentru ploaie și mortar pentru construcții; nu aveau pluguri cu care să lucreze pământul și nici animale de tracțiune care să tragă la plugurile pe care nu le aveau. Pretutindeni solul părea să stea sub semnul blestemului unei „aridități invincibile”. Culturile care au reușit să străpungă solul erau, în mai toate cazurile, furate la adăpostul întunericului – de marinari și prizonieri deopotrivă. Ani de zile, ambele grupuri

au fost private nu doar de hrană, ci și de orice alte bunuri absolut necesare traiului: încălțări, pături, tutun, cuie, hîrtie, cerneală, saci de dormit, șei – pe scurt, orice presupunea un proces de fabricare. Soldații au evaluat resursele cum s-au priceput mai bine, însă cei mai mulți habar nu aveau ce trebuie să caute atunci cînd căutau sau ce găsiseră atunci cînd găseau ceva. Istoricul Glen McLaren citează darea de seamă a unui soldat trimis pînă în valea fluviului Hunter ca să vadă ce ar putea găsi acolo. „Solul este negru”, scria soldatul plin de speranță, „însă amestecat cu un fel de nisip sau substanță marnoasă. Pești sînt din belșug și presupun, din modul cum sar, că sînt din soiul păstrăvilor”.

Progresul a fost îngreunat și de nevoia de a apela la prizonieri, cărora în mod clar le lipsea orice sentiment al devotamentului dincolo de interesul de sine. Cei mai șireți au învățat în curînd să mintă ca să se aleagă cu îndatoriri mai ușoare. Dînd peste un aparat care stătuse împachetat într-una din cale, un individ pe nume Hutchinson și-a convins superiorii că știa tot ce se putea ști despre coloranți și a petrecut luni întregi coordonînd experimente cu pahare de laborator și balanțe, pînă cînd, încet, încet, a devenit limpede că nu avea nici cea mai vagă idee ce anume făcea. Atunci cînd nu-și puteau fraieri comandanții, prizonierii reușeau să se fraierească unii pe alții. Ani buni a existat un comerț ilicit cu condamnații nou-veniți. Lor li se vindeau hărți în care li se arăta cum să ajungă în China. Pînă la 60 au fugit din captivitate în grup, încredințați fiind că exista un tărîm primitor magic situat dincolo de un rîu aflat la o distanță incertă.

Pînă în anul 1790, ferma guvernamentală fusese abandonată și, fără vreun semn de ajutor din partea Angliei, oamenii aceia depindeau cu disperare de proviziile care se împuținau pe zi ce trece. Nu doar hrana era neîndestulătoare. Vechi de ani de zile și aproape necomestibil, orezul era atît de plin de larve de gărgărițe, încît „fiecare bob… era un corp mișcător”, după cum nota Watkin Tench, cuprins de greață. În culmea crizei, cînd s-au trezit într-o dimineață, au văzut că șase dintre vitele care le rămăseseră dispăruseră și nu au mai fost văzute niciodată. Coloniștii erau în mare pericol.

Cîteodată, neajutorarea lor căpăta accente înduioșătoare. Atunci cînd aborigenii au ucis un condamnat pe nume McEntire, guvernatorul Phillip, cuprins de o stare de furie care nu-i era caracteristică (acest lucru se întîmpla la puțin timp după ce el însuși fusese străpuns de o suliță), a trimis un grup de marinari într-o expediție punitivă cu ordine stricte ca aceștia să se întoarcă înapoi cu șase capete – ale oricui. Marinarii au cutreierat prin brusă preț de cîteva zile, dar au reușit să prindă un singur aborigen, pe care l-au lăsat să plece atunci cînd și-au dat seama că le era prieten. Pînă la urmă nu au mai capturat pe nimeni și povestea pare să fi fost dată uitării.

Epuizat de încercări, Phillip a fost chemat la vatră după patru ani și s-a retras la Bath. În afară de fondarea orașului Sydney, el a mai realizat ceva notabil. În 1814, a reușit să moară căzînd dintr-un scaun cu rotile printr-o fereastră de la etaj.

II

În raiul *frappaccino*-ului, Sydney, este imposibil acum să-ți faci chiar și cea mai vagă idee despre cum era viața la începuturi. În principiu, lucrurile stau astfel, evident, pentru că s-au înregistrat oarecare progrese. Acolo unde acum 200 de ani erau colibe rudimentare și corturi încovoiate, astăzi se ridică un oraș mare și atrăgător, o transformare atît de importantă, încît este aproape imposibil să te gîndești la ambele ipostaze în același timp. Dar mai trebuie luat în considerare că începuturile Australiei sînt, chiar și acum, puțin cam mușamalizate, dacă nu chiar cu totul tăinuite.

Nu vei vedea nicăieri în oraș vreun monument al Primei Flote. Dacă mergi la Muzeul Național Maritim sau la Sydney Museum, vei rămîne cu siguranță cu impresia că primii locuitori au fost supuși unor privațiuni – poți chiar să deduci că prezența lor aici nu a fost complet voluntară –, însă ideea că au ajuns acolo în lanțuri este cumva ocultată. În monumentala sa istorie a primilor ani ai țării, *The Fatal Shore*, Robert Hughes notează că pînă în anii 1960 asocierea începuturilor Australiei cu deținuți era considerată nedemnă de atenția cercetătorilor și cu siguranță nu era predată în școală. În *A Secret Country*, John Pilger scrie că în copilăria sa, petrecută la Sydney în anii 1950, nici măcar în familie nu se făceau referiri la „Prihană”, bizarul eufemism menstrual, care desemna și trecutul concentrațional. Pot să afirm că dacă stai în fața unui public radios și faci cea mai mică glumă despre deținuți, simți imediat cum atmosfera se răcește.

Eu unul cred că australienii ar trebui să fie extrem de mîndri că, pe fondul celor mai nefavorabile începuturi, într-un loc izolat, cu provocări la fiecare pas, au creat o societate prosperă și dinamică. Este un progres extraordinar. Și ce dacă bunicuții au fost păsări de colivie cu penele un pic murdare cînd erau tinere? Uite ce-au lăsat în urmă.

Și iată-mă din nou la Circular Quay din Sydney, unde guvernatorul Phillip și gașca lui răvășită și acoperită de sare au pășit pe țărm acum două sute de ani. Mă aflam din nou în Australia după ce fusesem pe acasă cu alte treburi și mă simțeam, trebuie să mărturisesc, plin de viață. Soarele rotund era superb, orașul se trezea la viață – obloanele se ridicau țăcănind, scaunele erau scoase afară din cafenele –, iar eu mă lăsasem cuprins de acea senzație de surpriză și plăcere care însoțește momentul eliberării dintr-un avion etanș și de bucuria că mă aflam din nou acolo, în Australia. Aveam să văd orașul Sydney în sfîrșit.

Nu există multe locuri mai frumoase unde să stai la ora opt și jumătate într-o zi de lucru văratică decît Circular Quay din Sydney. În primul rînd, are una dintre cele mai spectaculoase priveliști din lume. La dreapta, aproape dureros de strălucitoare în lumina soarelui, se află renumita Opera House cu acoperișul ei cu geometrii elegante, unghiulare. La stînga, fantasticul și nobilul Harbour Bridge. Dincolo de apă, strălucitoare și îmbietoare, se află Luna Park, un parc de distracții în stil Coney Island cu un cap rînjind maniacal la intrare. În față ți se întinde oglinda sclipitoare a apei, plină de feriboturile mari, de modă veche, arătînd de parcă ar fi desprinse din paginile unei cărți pentru copii din anii 1940, cu

un titlu precum *Thomas remorcherul portuar*, torente de funcționari bronzați și îmbrăcați subțire, care se revarsă spre a umple turnurile de sticlă și beton care se deslușesc în spate.

Scena este animată de un aer de zel jovial. Aceștia sînt oameni care trăiesc într-o societate sigură și cinstită, într-o climă care te face puternic și sănătos, într-unul dintre cele mai mari orașe din lume – *și* merg la lucru într-o barcă dintr-o carte cu povești pentru copii, traversează o suprafață sublimă de apă și privesc în fiecare dimineață din ziarele lor *Heralds* și *Telegraphs* ca să vadă faimoasa Opera House, înălțătorul pod și fața hohotind de la Luna Park. Nici nu-i de mirare că arată atît de fericiți.

Opera House se bucură de toată atenția și e de la sine înțeles de ce. E atît de uimitor de familiară, atît de „hei-sînt-în-Sydney", încît nu te poți abține să n-o privești. Clive James a asemuit odată Opera House cu „o mașină de scris portabilă plină cu cochilii de stridie", ceea ce probabil că este o observație puțin prea riguroasă. Nu estetica Operei e importantă, ci statutul ei de emblemă.

Însuși faptul că există este un mic miracol. Acum este greu de conceput ce loc izolat era Sydney-ul în anii 1950, uitat de lume și eclipsat chiar și de Melbourne. Chiar și în 1953, în oraș erau doar 800 de camere de hotel, suficient abia pentru un congres mediu, iar seara nu aveai ce să faci; chiar și barurile se închideu la ora 6 seara. Mediocritatea întregului oraș nu poate fi mai bine ilustrată decît de faptul că acolo unde se află acum Opera House, un loc unde apa și uscatul sînt cît se poate de ofertante, era pe atunci un depou municipal.

Atunci s-au întîmplat două lucruri. Melbourne a fost ales gazdă a Olimpiadei de Vară din 1956 – un apel la acțiune

pentru Sydney, dacă a existat vreunul – și Sir Eugene Goossens, directorul Orchestrei Simfonice din Sydney, a început să se agite pentru o sală de concerte într-un oraș care nu avea nici măcar un spațiu concertistic decent. Impulsionată, municipalitatea a hotărît să dărîme dărăpănătura de hală pentru tramvaie și să construiască ceva măreț în locul ei. S-a organizat un concurs pentru un proiect potrivit și o comisie de somități locale au convenit să facă selecție și să desemneze un cîștigător. Neputînd ajunge la un consens, membrii comisiei au solicitat părerea unui arhitect american născut în Finlanda pe nume Eero Saarinen, care a analizat ofertele și a selectat un proiect respins de comisie. Proiectul era al unui arhitect danez de 37 de ani, puțin cunoscut, pe nume Jørn Utzon. Probabil spre ușurarea comisiei, în mod cert spre onoarea acesteia, decizia a fot lăsată în mîinile lui Saarinen, iar lui Utzon i s-a comunicat vestea.

„Planul”, după cum spunea John Gunther, „era îndrăzneț, unic, ales în mod strălucit – și punea probleme – încă de la început”. Problema a fost faimosul acoperiș. Nu mai fusese construit niciodată ceva cu o înclinare atît de îndrăzneață și acoperiș atît de greu și nimeni nu era sigur că acest lucru se putea face. Privind înapoi, graba cu care a fost demarat proiectul a fost probabil salvarea lui. Unul dintre inginerii-șefi nota mai tîrziu că, dacă ar fi realizat cineva de la bun început ce provocare aproape imposibilă avea să fie, nu s-ar fi primit unda verde de începere a lucrului. Numai elaborarea principiilor necesare construirii acoperișului a durat cinci ani – întregul proiect nu trebuia să dureze mai mult de șase ani –, și în cele din urmă construcția s-a întins pe o perioadă de

aproape un deceniu și jumătate. Costul final s-a ridicat la suma fabuloasă de 102 milioane de dolari, de paisprezece ori cît fusese estimarea originală.

Interesant este că Utzon nu și-a văzut niciodată creația cea lăudată. El a fost efectiv concediat în 1966, după ce alegerile au adus o schimbare de guvern, și nu a mai venit niciodată înapoi. De asemenea, el nu a mai proiectat altceva măcar pe departe la fel de apreciat. Nici Goossens, omul de la care a pornit totul, nu a reușit să-și vadă visul realizat. În 1956, cînd trecea prin vama aeroportului Sydney, s-a descoperit că avea o colecție mare și diversă de materiale pornografice și a fost invitat să-și ducă obiceiurile continentale sordide în altă parte. Astfel, prin una dintre micile ironii ale vieții, nu s-a putut bucura, de fapt, de cel mai spectaculos proiect „ridicat” de el vreodată.

Opera House este un edificiu splendid și nu vreau să îl nedreptățesc, însă inima mea este vrăjită de Harbour Bridge. Nu este la fel de festiv, însă e mult mai dominant – îl vezi din orice colț al orașului, strecurîndu-se în cadru din cele mai ciudate unghiuri, ca un unchi care vrea să apară în fiecare poză. De la distanță, are o austeritate galantă, maiestuoasă, însă modestă, dar de aproape degajă numai forță. Planează deasupra ta atît de sus, încît sub el ar putea încăpea o clădire cu zece etaje și arată ca și cum ar fi cel mai greu lucru de pe Pămînt. Fiecare element care îl constituie – blocurile de piatră din cele patru turnuri, traversele dispuse sub formă de grilaj, armăturile de metal, cele șase milioane de piroane (cu capurile în formă de jumătăți de măr) – este cel mai mare de felul său pe care l-ai văzut vreodată. Acesta e un pod construit

de oameni care au avut o Revoluție Industrială, oameni cu munți de cărbuni și cuptoare în care se poate topi un cuirasat. Doar bolta cîntărește 30.000 de tone. Vorbim despre un pod enorm.

De la un capăt la altul, podul se întinde pe o distanță de 502,92 metri. Menționez asta nu doar fiindcă am parcurs fiecare centimetru pe jos, ci fiindcă există ceva remarcabil în această dimensiune. În 1923, atunci cînd locuitorii orașului s-au hotărît să arunce un pod peste rada portuară, aveau ambiția de a construi un pod deosebit, cea mai lungă construcție cu o singură boltă care se construise vreodată. A fost o întreprindere îndrăzneață pentru o țară tînără, și lucrul la ea a durat mai mult decît se așteptase – aproape zece ani. Chiar înainte de a fi terminată, în 1932, Bayonne Bridge din New York a fost inaugurat fără cine știe ce zgomot și s-a descoperit că era cu 63,5 centimetri mai lung – 0,121%[2].

După un drum așa de lung cu avionul, eram dornic să-mi dezmorțesc membrele, așa că am traversat podul pînă la Kirribilli și m-am aventurat în vechile cartiere primitoare de pe țărmul de jos din nord. Ce zonă frumoasă! Am mers pe lîngă golfulețul unde eroul meu, aviatorul Charles Kingsford Smith (despre care voi povesti mai multe mai tîrziu), a decolat cîndva neverosimil cu un avion și a zburat deasupra dealurilor umbroase de mai sus, cu cartiere liniștite și case țărănești acoperite de jacaranda în floare și frangipani parfumați (și în fiecare grădină din fața casei, pînze de păianjen precum trambulinele, fiecare cu cîte un gen de păianjen în mijloc, ceea ce i-ar lua suflarea și celui mai curajos bărbat). La fiecare cotitură se zărea portul albastru – peste zidul unei grădini, la capătul unui drum înclinat, suspendat

între case aflate una lîngă alta, ca un cearșaf întins la uscat –, iar peticul acela de imagine era cu atît mai frumos cu cît abia se zărea. Sydney are cartiere întregi pline cu case ca niște palate ce par să nu aibă altceva decît balcoane și geamuri, în care soarele pătrunde nestingherit de vreo frunză, iar priveliștea se etalează în toată splendoarea neîntreruptă. Dar aici, pe țărmul nordic, cu înțelepciune și noblețe, priveliștile grandioase au fost sacrificate în favoarea umbrei răcoroase a copacilor și fiecare rezident al zonei va merge în rai, vă garantez.

Am mers kilometri întregi, prin Kirribilli, Neutral Bay și Cremorne Point și prin zona prosperă Mosman, pînă am ajuns într-un final la Balmoral, loc unde se află o plajă adăpostită cu vedere înspre Middle Harbour și un parc splendid pe linia coastei, cu umbra smochinilor Moreton Bay, de departe cel mai atrăgător copac din Australia. Pe un semn de la marginea apei scria că, dacă ești mîncat de rechini, asta nu s-a întîmplat fiindcă n-ai fi fost avertizat. Se pare că atacurile rechinilor sînt mai puțin probabile în zona portului decît în afara ei. Nu știu de ce. Mai citisem în cartea captivantă și animată *Sydney* scrisă de Jan Morris că în port mișună pești *Inimicus didactylus*, care sînt letali. Notabil este că în toate lecturile mele nu am mai dat peste nici o altă referire la aceste creaturi rapace. Mă grăbesc să adaug că nu vreau să spun prin asta că domnișoara Morris inventa; ceea ce vreau să spun este că nu este posibil să citești într-o viață despre toate pericolele care se ascund sub fiecare crenguță de tufiș sau în fiecare dună de nisip de pe fundul apei în această țară uluitor de veninoasă și aspră.

Aceste gînduri au căpătat un oarecare sens cîteva ore mai tîrziu în arșița aceea a după-amiezii, cînd m-am întors în oraș obosit ca un cîine și leoarcă de transpirație și am dat buzna în mărețul și meditativul Muzeu australian de lîngă Hyde Park. Nu m-am dus acolo fiindcă muzeul este fabulos, ci fiindcă aproape îmi pierdusem mințile din cauza caniculei, iar muzeul părea să fie una dintre acele clădiri vechi slab luminate și încîntător de răcoroase. Într-adevăr, așa era, și mai era și fabulos. Este un spațiu foarte vast, de modă veche – spun asta ca un compliment plin de admirație; nu cunosc un muzeu mai valoros –, cu holuri cu galerii impunătoare pline de animale împăiate și casete lungi cu insecte înfipte cu grijă, bucăți de minerale fosforescente sau artefacte aborigene. Într-o țară ca Australia, fiecare încăpere este o minune.

După cum vă puteți imagina, am fost atras în mod deosebit de toate acele lucruri care mă puteau vătăma, ceea ce în context australian înseamnă practic orice. Australia este într-adevăr cea mai letală țară, pe locul unu în lume din punctul ăsta de vedere. Bineînțeles, ei minimalizează faptul că oricînd pui piciorul jos e posibil să sară ceva și să te prindă de gleznă. Astfel, ghidul meu de călătorie remarca afabil că „doar” 14 specii de șerpi australieni sînt extrem de letali, printre ei și șarpele-cafeniu-vestic, *Acanthophis pyrrhus*, șarpele-tigru, taipanul și șarpele-de-mare-cu-burta-galbenă. Taipanul este cel de care trebuie să te ferești. Este cel mai otrăvitor șarpe de pe pămînt, cu o alonjă atît de abilă și un venin atît de eficace, încît ultimele tale cuvinte din ghearele morții ar fi cel mai probabil: „Ia stai, ăla-i un șa…”.

Se observa imediat chiar și din capătul sălii care era vitrina cu taipanul împăiat, fiindcă avea în jurul ei un pîlc de băieței

amuțiți de privirea înghețată a ochilor săi amenințători, plin de o ură indolentă. Poți să-l omori, să-l împăiezi și să-l pui într-o vitrină, dar nu poți scăpa de amenințare. După cum spune eticheta, taipanul are un venin de 50 de ori mai mortal decît al cobrei, cel mai apropiat rival al său. Uluitor, doar un atac fatal a fost înregistrat, la Mildura, în 1989. Totuși, *noi* știam adevărata poveste – eu și micii mei prieteni –, odată ce părăsești această clădire, taipanii nu mai sînt împăiați sau dincolo de o vitrină.

Măcar taipanul are o lungime de un metru și jumătate și e gros cît încheietura mîinii unui om, ceea ce îți dă ceva șanse să-l vezi. Ceea ce mi se părea mie mai terifiant era existența unor șerpișori letali, cum ar fi *Acanthophis pyrrhus*. Lung de doar 20 de centimetri, el stă ascuns superficial în nisip moale, deci nu ai cum să-l vezi pînă nu-ți așezi fundul ostenit pe capul lui. Chiar mai îngrijorător este șarpele-de-mare Point Darwin, care nu este cu mult mai mare decît o rîmă, dar conține suficient venin, dacă nu să te omoare, cel puțin să te facă să întîrzii la cină.

Dar toate acestea sînt nimic pe lîngă delicata și diafana viespe-de-mare, cea mai veninoasă vietate de pe pămînt. Vom afla mai multe despre ororile de nedescris ale acestui săculeț letal cînd vom ajunge la tropice, dar vă voi spune aici doar o istorioară. În 1992, ignorînd toate semnele de avertizare, un tînăr aflat în Cairns a plecat să înoate în apele Pacificului, într-un loc numit Holloways Beach. El a înotat și s-a scufundat, luîndu-și peste picior prietenii de pe mal pentru lașitate și prudență, iar apoi a început să țipe, scoțînd sunete neomenești. Se spune că nu exsită durere care să se compare cu aceasta. Tînărul a ieșit din apă clătinîndu-se, acoperit de

urme vinete precum cele lăsate de bici pe zonele unde fusese atins de tentaculele viespii-de-mare, și a căzut cuprins de un șoc convulsiv. La scurt timp după aceea a venit salvarea, a fost umflat cu morfină și luat pentru tratament. Uite-aici e chestia. Inconștient și sedat, el țipa în continuare.

În Sydney nu sînt viespi-de-mare, am aflat cu bucurie. Renumitul pericol local este păianjenul-cu-pînză-în-formă-de-pîlnie, cea mai otrăvitoare insectă din lume, al cărui venin este „deosebit de toxic și acționează foarte rapid". O singură ciupitură, dacă nu este tratată prompt, te face să te zvîrcolești pradă unor accese de o violență incomparabilă; apoi te învinețești; pe urmă mori. S-au înregistrat 13 morți, deși nici una din 1981 încoace, cînd s-a găsit un antidot. De asemenea, sînt otrăvitori păianjenii *Lampona*, păianjenii *Missulena*, păianjenii-lup, vechiul nostru prieten *Latrodectus hasseltii* (păianjenul cu spate roșu) („sute de mușcături sînt raportate în fiecare an… fiind înregistrate în jur de 12 morți cunoscute") și un tip retras, dar iritabil, numit păianjenul-pustnic-cafeniu. N-aș putea să vă spun sigur dacă văzusem vreunul dintre acești păianjeni prin grădinile pe lîngă care trecusem mai devreme în ziua aceea, dar nici nu pot spune că nu i-am văzut, fiindcă toți mi se păreau în mare măsură la fel. Nimeni nu știe de fapt de ce păianjenii din Australia sînt atît de toxici; prinderea unor insecte mici și injectarea lor cu destulă otravă cît să pună la pămînt un cal pare să fie cazul cel mai concret de exagerare a efectului letal. Totuși, asta înseamnă că toată lumea îi lasă în pace.

Am studiat cu atenție specială păianjenul-cu-pînză-în-formă-de-pîlnie-din-Sydney fiindcă asta era vietatea pe care era cel mai posibil să o întîlnesc în următoarele cîteva zile.

Are aproximativ 3,8 centimetri, este durduliu, păros și urît. Potrivit etichetei, poți identifica un păianjen-cu-pînză-în-formă-de-pîlnie prin „organul de reproducere de pe pedipalpul masculin, fovea adînc curbată, carapacea strălucitoare și labiumul inferior țintuit cu țepișori bonți”. Dacă nu-i recunoști așa, bineînțeles, îi lași pur și simplu să te înțepe. Am copiat cu grijă toate astea înainte de a-mi trece prin cap că, dacă mi s-ar fi întîmplat să mă trezesc cu o creatură mare și păroasă care se îndreaptă spre mine ca un rac pe cearșafuri, era foarte puțin probabil că aveam să-i remarc vreuna dintre trăsăturile anatomice, oricît ar fi fost de deosebite și vizibile. Prin urmare, am pus deoparte carnețelul și m-am îndreptat spre minerale, care nu sînt la fel de captivante, dar au avantajul compensator că nu te atacă aproape niciodată.

Am petrecut patru zile hoinărind prin Sydney. Am vizitat cele mai importante muzee cu concentrarea necesară și am petrecut o după-amiază în extrem de primitoarea State Library of New South Wales, însă, în general, am fost pe unde era apă. Fără discuție, portul este marca orașului. Nu este atît un port, cît este un fiord, lung de peste 25 de kilometri și cu proporții perfecte – destul de mare pentru a fi grandios, suficient de mic ca să aibă un aer prietenos. Oriunde ai sta, oamenii de pe celălalt mal nu sînt aproape niciodată atît de departe încît să pară izolați; adesea îi poți saluta dacă vrei. Fiindcă trece prin inima orașului de la est la vest, împarte orașul Sydney în două jumătăți aproximativ egale, cunoscute ca suburbiile nordice și estice. (Și nu contează că suburbiile estice sînt de fapt în sud sau că multe dintre suburbiile din

nord sînt în mod clar estice. Australienii, nu uitați asta, și-au început existența ca britanici.) A spune că portul are peste 25 de kilometri lungime abia sugerează dimensiunile lui. Fiindcă în mod constant deviază în brațe care se varsă în cele mai liniștite golfulețe, țărmul portului se întinde de fapt pe o distanță de peste 244 de kilometri. Consecința acestor coturi este că acum mergi pe lîngă un golfuleț care pare a fi la kilometri distanță de oricare alt punct, iar în momentul următor înconjori un promontoriu, dînd peste o întindere de apă cu Opera House, Harbour Bridge și zgîrie-nori adunați unul lîngă altul în lumina soarelui, construcțiile acelea fiind, din acel unghi, vedetele scenei. Un izvor nesecat și incredibil de încîntare.

În ultima zi pe care am petrecut-o acolo, am făcut o drumeție în Hunter's Hill, un cartier foarte îndrăgit și ferit, aflat cam la zece kilometri de centrul orașului, pe o fîșie lungă de pămînt cu vedere spre unul dintre cele mai liniștite puncte din interiorul portului. Am ales locul acela pentru că Jan Morris îl făcuse să pară încîntător în cartea ei. Îndrăznesc să spun că ea a ajuns acolo pe apă, așa cum ar face o persoană cu cap. Eu m-am hotărît să merg pe jos de-a lungul Victoria Road, care poate că nu e cel mai urît drum din Australia, dar sînt aproape sigur că este cel mai puțin plăcut de parcurs pe jos.

Am mers kilometri întregi fără pic de umbră prin zone industriale, depozite și căi ferate, apoi alți kilometri prin cartiere comerciale periferice cu magazine de mobilă cu rabat, angrosiști industriali și puburi dubioase care oferă tentații culinare suprarealist de neatrăgătoare („Loteria cărnurilor, orele 18-20"). Ajuns la un mic semn care indica un drum lateral către Hunter's Hill, speranțele mele se risipeau.

Închipuiți-vă apoi satisfacția pe care am avut-o cînd am descoperit că Hunter's Hill merita fiecare pas prin zăpușeală – un cartier adorabil, ascuns, cu vile de piatră, căsuțe drăguțe și magazine strînse pitoresc laolaltă, cu o vechime de multe ori impresionantă. Acolo se afla o primărie mică, dar splendidă, care data din 1860, și o farmacie existentă pe piață din 1890, ceea ce trebuie să fie un record în Australia. Fiecare grădină era o comoară și prin aproape fiecare porțiune din decor se zărea un petic de port. Eram cît se poate de fermecat.

Nemaivrînd să mă întorc pe unde am venit, m-am hotărît să merg înainte, prin Linley Point, Lane Cove, Northwood, Greenwich și Woollstonecraft și să ajung din nou în lumea cunoscută de la Harbour Bridge. Drumul a fost lung, iar ziua era fierbinte, dar Sydney îți oferă recompense la fiecare pas, iar eu mă simțeam ambițios. Cred că am mers aproximativ o oră pînă să realizez că eram de fapt *chiar* ambițios – abia intrasem în Linley Point și încă mă aflam la cîțiva kilometri de cartierul central de afaceri –, dar am observat pe hartă o scurtătură printr-un loc numit Tennyson Park.

Am mers pe un drum lateral spre o stradă rezidențială și cam pe la jumătatea ei am ajuns la intrarea în parc. Pe o plăcuță de lemn scria că dincolo de intrare era o zonă protejată de brusă, iar celor care mergeau pe acolo li se cerea politicos să nu se abată de la cărare. Mi se părea o idee strașnică – o întindere de brusă australiană în inima unei metropole – și m-am aventurat nerăbdător. Nu știu ce imagine vă trezește ideea de „brusă", dar nu era zona maro și semiaridă la care mă așteptasem, ci o poiană împădurită, cu o potecă pe care soarele se zărea din loc în loc și un pîrîu susurînd. Poteca părea puțin umblată – la fiecare cîțiva metri

trebuia să mă aplec sau să ocolesc pînze mari de păianjen înșirate de-a lungul ei –, ceea ce dădea întregii incursiuni aerul unei descoperiri norocoase.

Bănuiesc că traversarea parcului – sau a „rezervației”, cum spun australienii acestor locuri – ar lua vreo douăzeci de minute. Eu parcursesem jumătate atunci cînd, de la o oarecare distanță, în dreapta, s-a auzit lătratul unui cîine, nu tocmai hotărît, ca și cînd ar fi vrut să spună: „Cine-i acolo?”. Nu era foarte aproape și nici intimidant, însă era în mod clar lătratul unui cîine mare. Ceva din timbrul lui spunea: carnivor, negru, foarte mare, aflat la o distanță de nu prea multe generații de lup. Aproape în aceeași secundă i s-a alăturat lătratul unui tovarăș canin, și el tot mare, însă lătratul ăsta era cu siguranță mai puțin experimental. Lătratul ăsta spunea: „Alertă maximă! Intrus pe teritoriul nostru!”. Într-un minut erau deja destul de nervoși.

Cuprins de îngrijorare, am grăbit pasul. Cîinii nu mă plac. Este o lege simplă a universului, precum gravitația. Nu exagerez cînd spun că nu am trecut niciodată pe lîngă vreun cîine care să nu reacționeze ca și cum aș fi pe cale să-i șterpelesc descendența nobilă. Cîini care nu s-au mișcat de ani de zile de pe canapea se ridică furioși și se reped la ferestre închise cînd mă simt trecînd pe afară. Am văzut cățeluși nu mai mari ca un papuc de casă pufos smucindu-se din lesa unor bătrînici, trîntindu-le la pămînt și tîrîndu-le, încercînd să-mi bea sîngele și să-mi înfulece carnea. Toți cîinii de pe fața pămîntului mă vor mort.

Iar acum iată-mă singur într-o pădure unde nu e nimeni altcineva, care deodată pare enormă și pustie, cu doi cîini mari și furioși care mă au în raza lor vizuală. În timp ce

înaintam, două lucruri au devenit clare: eu eram cu siguranță ținta și cîinii ăștia nu glumeau. Veneau către mine, cu o oarecare viteză. Acum lătratul spunea: „Al nostru ești, băiete. Ești carne de grătar. Ești carne de mici”. Vă rog să notați lipsa semnelor de exclamație. Lătratul lor nu mai sugera poftă și delir. Erau semne de rea-intenție calculată. „Știm unde ești”, spuneau. „N-ai cum să ajungi la marginea pădurii. Te prindem imediat. Să cheme cineva medicul legist.”

Aruncînd priviri îngrijorate în frunziș, am început să fug, iar apoi să gonesc. Era momentul să mă gîndesc ce fac dacă dulăii țîșnesc pe potecă. Am luat o piatră să mă apăr, apoi am aruncat piatra și am luat un băț care zăcea aruncat pe cărare. Bățul era ridicol de mare – cred că avea trei metri și jumătate – și atît de putred, încît s-a rupt în două doar fiindcă îl prinsesem în mînă. În timp ce eu alergam, am mai pierdut o jumătate din ce mi-a rămas și tot așa pînă cînd am rămas doar cu un ciot moale și spongios – era ca și cînd m-aș fi apărat cu un codru de pîine –, așa că l-am aruncat și am luat cîte un pietroi colțuros în fiecare mînă și am grăbit din nou pasul. Cîinii păreau să se miște paralel cu mine acum, ca și cînd n-ar fi putut răzbate pînă la mine, dar la o distanță de nu mai mult de 30-40 de metri. Erau furioși. Neliniștea mea a crescut și am început să alerg puțin mai repede.

În graba mea împiedicată, am făcut o curbă prea repede și am intrat de-a dreptul într-o plasă de păianjen uriașă. Pînza a căzut peste mine ca o parașută. Țipînd îngrozit, m-am grăbit să sfîșii pînza, dar, avînd pietrele în mîini, nu am reușit decît să mă lovesc la frunte. Cu un colț al creierului lucid, îmi amintesc că gîndeam: „Nu e drept”. În altă parte a creierului mă pistona gîndul: „Ai să fii prima persoană din istorie care

moare în brusa din mijlocul unui oraș, cretin ratat ce ești”. În rest, eram înghețat de frică.

Și uite așa am tropăit mai departe, vai de capul meu, tînguindu-mă, pînă cînd am făcut o curbă și am descoperit, cu un alt scîncet subțire și neîncrezător, că poteca se termina brusc. În fața mea nu era nimic altceva decît o încîlceală impenetrabilă – un zid de netrecut. Panicat – în mod sigur în timp ce-mi smulgeam pînzele de păianjen de pe frunte cu bucăți de granit –, o luasem evident pe unde nu trebuia. În orice caz, nu mai aveam pe unde să înaintez și nu mai era nimic în spatele meu decît o potecă îngustă care ducea înapoi în direcția celor două năluci cu intenții criminale. Privind în jur disperat, m-a cuprins o imensă bucurie să văd, în vîrful unei ridicături de șase metri, capătul unui uscător de rufe rotativ. Acolo sus era o casă! Ajunsesem la marginea parcului, chiar dacă o făcusem pe un traseu propriu. Nu conta. Acolo sus era lumea civilizată. Siguranță! Am luat-o pieptiș pe deal cît de repede mă puteau duce picioarele mici și durdulii – cîinii erau foarte aproape acum –, agățîndu-mă în spini, inhalînd pînze de păianjen, încercînd din răsputeri cu fiecare moleculă a ființei mele să nu devin titlul de ziar care spunea: „Poliția a găsit trupul scriitorului; capul încă lipsește”.

În vîrful dealului era un zid de cărămidă care avea în jur de doi metri. Gemînd excesiv, m-am aruncat peste zid și am căzut pe partea cealaltă. Transformarea a fost imediată, ușurarea pe care am simțit-o, sublimă. Mă întorsesem în lumea cunoscută, în mult-iubita grădină din spatele casei cuiva. Erau cîteva leagăne vechi, care păreau nefolosite de cîțiva ani, straturi cu flori, un gazon care ducea către un patio. Grădina părea să fie complet împrejmuită de un zid de

cărămidă pe trei laturi și o casă cu aspect confortabil pe a patra, ceea ce eu nu prea anticipasem. Încălcam o proprietate, bineînțeles, dar nu m-aș mai fi întors în pădurile acelea sub nici o formă. O parte din perspectivă era blocată de un șopron sau un chioșc. Cu puțin noroc, dincolo de el va fi fost o poartă și puteam să ies și să mă strecor înapoi în lume fără să mă simtă nimeni. Grija mea imediată era că ar fi putut exista un nenorocit de dulău și aici. N-ar fi fost culmea ironiei? Cu gîndul ăsta în minte, m-am strecurat cu băgare de seamă înainte.

Acum, hai să schimbăm puțin perspectiva. Iertați-mă că vă ridic de pe scaun, dar trebuie să vă plasez la fereastra de lîngă chiuveta din bucătărie a casei ăsteia liniștite din suburbie. Sînteți o gospodină drăguță de vîrstă mijlocie, care-și vede de treaba zilnică – în acest moment umplînd o vază cu apă ca să puneți în ea cîțiva bujori pe care tocmai i-ați tăiat din stratul de sub ferestrele din salon –, și vedeți cum un bărbat sare peste zidul din spate și începe să meargă adus de spate prin grădină. Înghețată de frică amestecată cu o fascinație stranie, nu vă puteți mișca, ci stați în picioare privind cum bărbatul înaintează pe furiș pe proprietatea dumneavoastră ca membrul unui comando, alergînd frenetic, pe distanțe mici, între ascunzători, pînă se ghemuiește lîngă o urnă de beton la capătul curții interioare, la doar trei metri de dumneavoastră. Abia atunci observă că îl fixați cu privirea.

— Aaa, bună ziua! spune bărbatul cu voioșie, îndreptîndu-se și zîmbind într-un fel care, crede el, pare sincer și afabil, dar de fapt nu face decît să sugereze că nu și-a luat medicația.

Aproape imediat, mintea vă zboară la potretul-robot al unui infractor pe care l-ați văzut în ziar săptămîna asta, provenit, dacă vă aduceți bine aminte, dintr-o instituție pentru alienați periculoși din Wollongong.

— Îmi cer iertare că dau buzna așa, spune bărbatul, dar eram disperat. Ați auzit toată zarva? Am crezut c-or să mă *omoare*.

Bărbatul zîmbește tîmp și așteaptă să-i răspundeți, dar nu spuneți nimic fiindcă nu puteți scoate un cuvînt. Privirea vă zboară spre ușa din spate, care este deschisă. Dacă v-ați îndrepta amîndoi spre ea, ați ajunge împreună. Prin minte încep să vă treacă tot felul de gînduri.

— De fapt, nu i-am *văzut*, continuă bărbatul rațional, dar ciudat de rătăcit, însă știu că mă urmăreau.

Arată de parcă ar avea o viață grea. E mînjit pe față, iar unul dintre cracii pantalonilor e rupt în genunchi.

— Mereu mă atacă, spune el, cît se poate de sincer și derutat. E ca și cum ar conspira să mă prindă. Merg pe stradă, știți, văzînd-mi de treaba mea, și deodată, din senin, pur și simplu *se dau* la mine. E foarte tulburător.

Dă din cap.

— Poarta dumneavoastră este descuiată?

N-ați ascultat nimic din toate astea, fiindcă mîna vi s-a îndreptat aproape imperceptibil către sertarul unde se află cuțitele de tăiat carne. Cînd pricepeți întrebarea, vă treziți dînd din cap scurt, discret, aproape involuntar.

— Voi ieși singur. Scuzați deranjul.

La poartă se oprește.

— Ascultați-mă pe mine, spune el, n-ați vrea să mergeți prin pădurile alea singură. Ce lucruri îngrozitoare vi se pot

întîmpla acolo! Apropo, îmi plac mult nemțișorii dumneavoastră.

Bărbatul zîmbește într-un mod care vă îngheață șira spinării și spune:

— Păi, la revedere atunci.

Și pleacă.

Șase săptămîni mai tîrziu vă scoateți casa la vînzare.

1. Ca informație, căpitanul Watkin Tench, care a fost acolo, a înregistrat numerele a 751 de condamnați și 211 marinari debarcați și 25 de accidente mortale pe drum. În *The Fatal Shore*, Hughes vorbește despre un număr de 696 de condamnați debarcați și despre un număr total de accidente mortale de 48; nu specifică numărul de marinari. Un articol din *National Geographic* pe care l-am citit vorbește despre un număr de 775 de prizonieri; un volum Penguin *Concise History* a ajuns la numărul de 529. Aș putea continua la nesfîrșit.
2. Aceasta nu a fost o perioadă bună pentru mîndria australiană în raport cu America. La doar două săptămîni după inaugurarea podului, cînd s-a descoperit că nu este nici pe departe o realizare la superlativ, printr-un accident tragic, Phar Lap, cel mai bun cal de curse din istoria Australiei, a murit în condiții misterioase în California. Există și astăzi australieni care spun că noi l-am otrăvit. Australienii sînt foarte mîndri de acest cal și n-o să le placă dacă le sugerezi că de fapt era originar din Noua Zeelandă.

Capitolul 5

I

Atunci cînd australienii dau de un nume care li se potrivește, au tendința să-l exploateze în stil mare. Am putea să-l învinuim pentru obiceiul ăsta nefericit pe Lachlan Macquarie, un scoțian care a fost guvernatorul coloniei în prima parte a secolului al XIX-lea și ale cărui mari realizări au fost construirea Marii Autostrăzi Vestice prin Blue Mountains, popularizarea Australiei ca toponim (înainte, țara era numită nediferențiat fie New South Wales, fie Botany Bay) și prima încercare aproape reușită din lume de a boteza toate lucrurile de pe un continent după propriul nume.

Nu poți face nici un pas în Australia fără să te lovești de ceva care să-ți amintească de mandatul său. Aruncați-vă ochii pe hartă și veți vedea un port Macquarie, insula Macquarie, mlaștinile Macquarie, rîul Macquarie, cîmpiile Macquarie, defileul Macquarie, șesul Macquarie, lacul Macquarie, Mrs Macquarie’s Chair (un punct de observație deasupra portului Sydney), Macquarie’s Point și un orășel Macquarie. Mi-l voi imagina mereu stînd la birou, absorbit de hărți și diagrame, cu o lupă, și strigînd din cînd în cînd la prim-secretarul său personal:

— Cum adică n-avem încă mlaștina Macquarie, flăcău? Și uite, e-aici un crîng mic, n-are nume. Cum crezi c-o să-i spunem?

Și astea-s doar o parte dintre toponimele Macquarie, apropo. Macquarie este și numele unei bănci, al unei universități, al dicționarului național, al unui centru comercial și al uneia dintre străzile principale din Sydney. Ca să nu mai pomenim celelalte 47 de șosele, alei, dumbrăvi și terase din Sydney care, potrivit lui Jan Morris, poartă numele bărbatului sau al familiei lui. Și nici n-am pomenit de rîul Lachlan, valea Lachlan sau alte variațiuni ale prenumelui care i-au încolțit în mintea neobosită.

N-ai zice că ar mai fi rămas multe locuri fără nume după asta, însă unul dintre succesorii lui Macquarie în calitate de guvernator, Ralph Darling, a reușit să-și pună și el numele peste tot. În Sydney ai să găsești un port Darling, aleea Darling, insula Darling, capul Darling, Darlinghurst și Darlington. Prin alte părți, realizările modeste ale lui Darling sînt păstrate în amintire prin toponimele dealurile Darling și cîmpurile Darling, o grămadă de alte Darlington și importantul rîu Darling. Ceea ce nu se numește Darling sau Macquarie se numește în general Hunter sau Murray. E teribil de derutant.

Chiar și atunci cînd numele nu sînt aceleași, ele sînt adesea foarte asemănătoare. Există o peninsulă Cape York în nordul îndepărtat și o peninsulă Yorke în sudul îndepărtat. Doi dintre comandanții expedițiilor din secolul al XIX-lea se numeau Sturt și Stuart, iar numele lor se găsesc și ele peste tot, așa că trebuie mereu să te oprești și să te gîndești, în general în intersecțiile aglomerate unde trebuie să iei decizii rapide:

„Vreau să merg pe autostrada Sturt sau *Stuart*?”. Cum ambele drumuri pornesc din Adelaide și se termină în locuri aflate le 3.994 de kilometri distanță, diferența contează, credeți-mă.

Mă gîndeam la toate astea – talmeș-balmeșul toponimelor și al monumentelor purtînd numele lui Lachlan Macquarie – în dimineața următoare, fiindcă mi-am petrecut mult timp prins pe prima și căutînd-o de fapt pe a doua. Mă aflam într-o mașină închiriată, știți cum e, încercînd să ies din zona suburbană nesfîrșită și năucitoare a orașului Sydney. Conform cărții de telefoane locale, există 784 de suburbii și alte cartiere, fiecare cu numele lui, iar eu cred că am trecut prin toate, căutînd fără succes un colțișor al Australiei fără bungalow-uri. Am vizitat unele cartiere de două ori, în zori și spre prînz. La un moment dat m-am gîndit să las pur și simplu mașina lîngă o bordură în Paramatta – chiar mi-a plăcut numele, iar oamenii începuseră să-mi facă cu mîna familiar –, însă pînă la urmă am reușit să ies din oraș, ca un gîndac expulzat, mulțumit că mă aflu pe ruta corectă spre Lithgow, Bathurst și ce mai era dincolo de ele și cuprins de senzația aceea de încîntare amețitoare pe care o ai atunci cînd te trezești liber pe un continent nou și necunoscut.

În următoarele săptămîni intenționam să cutreier ceea ce eu numesc Australia civilizată – partea sud-vestică a țării, care se întinde din Brisbane, în nord, către Adelaide, în sud-vest. Această zonă acoperă probabil 5% din uscatul țării, însă cuprinde 80% din populație și aproape toate orașele importante (mai exact Brisbane, Sydney, Melbourne, Canberra și Adelaide). Din tot continentul acesta vast, partea asta e cam singura care poate fi locuită la modul tradițional. Datorită formei sale curbate, este numită uneori Boomerang Coast, deși

pe mine mă interesa de fapt mai mult ce se afla în interiorul arcului. În prima instanță, m-am îndreptat spre Canberra, interesanta capitală cu aspect de parc și foarte desconsiderată, nu știu de ce, a Australiei; apoi aveam să traversez o distanță de 1.287 de kilometri prin continentul izolat pînă în îndepărtatul Adelaide, ca să ajung în sfîrșit, plin de praf, dar fără să-mi fi pierit cheful de aventură, în Melbourne, unde aveam să mă întîlnesc cu niște vechi prieteni, care, după o baie cu furtunul, urmau să mă ducă într-un îndelung promis tur al brusei din statul Victoria, plină de șerpi, prea puțin vizitată, dar înțesată de recompense. Aveam multe de văzut pe drum. Eram foarte entuziasmat.

Dar mai întîi trebuia să-mi croiesc drumul prin Blue Mountains, niște dealuri cu priveliști minunate, dar greu de trecut, aflate chiar la vestul orașului Sydney. De pe drum, Blue Mountains nu par foarte greu de trecut; nu ating înălțimi prea mari și totul e acoperit de o mantie moale și verde. În realitate, sînt străbătuți de defileuri înșelătoare și canioane bolovănoase, pereții unora dintre ele avînd zeci, chiar sute de metri, iar vegetația minunată se dovedește a fi, la o analiză mai atentă, încîlcită și derutantă. În primul sfert de veac de ocupație europeană, Blue Mountains au reprezentat o barieră impenetrabilă în calea expansiunii. S-au organizat expediții în care s-au făcut încercări repetate de a găsi o cale de a-i străbate, însă de fiecare dată exploratorii s-au întors din drum. Chiar dacă se putea înainta prin tufișurile pline de spini, era aproape imposibil să-ți păstrezi direcția prin defileurile șerpuite. Watkin Tench, conducătorul unei astfel de expediții, nota cu o exasperare justificată cum el și oamenii lui s-au străduit ore întregi să găsească un drum pînă pe culmea

unui defileu de netrecut, doar ca să-și dea seama, cînd au ajuns sus, că se aflau exact în partea opusă a locului unde trebuiau să fie.

În cele din urmă, în 1813, trei bărbați, Gregory Blaxland, William Charles Wentworth și William Lawson, au răzbit – epuizați, cu hainele sfîșiate și „acuzînd dureri de burtă”, după cum sublinia Wentworth sumbru atunci și oricînd cineva era dornic să-i asculte povestea în lunga lui viață. Le-au trebuit 18 zile, însă cînd au pășit pe înălțimile eterice ale muntelui York au fost recompensați cu o priveliște de o splendoare pastorală pe care nici unui european nu-i mai fusese dat să o vadă pînă atunci. Dedesubt, cît vedeai cu ochii, se întindea un ținut însorit, auriu, edenic, un continent al ierbii – îndeajuns, se părea, să susțină o populație de milioane de locuitori. Australia avea să fie o țară grandioasă. La întoarcerea în Sydney, vestea izbînzii a avut un efect electrizant. În mai puțin de doi ani, s-a croit un drum prin sălbăticie și a început popularea Australiei spre vest.

Astăzi, Marea Autostradă Vestică, numele grandios și romantic sub care e cunoscut, urmează cam aceeași traiectorie parcursă de Blaxland și tovarășii săi acum aproape 200 de ani. Simți un profund respect mergînd pe ea. Drumul urcă și merge printre munți și pe o mare porțiune a lui trece prin spații foarte strîmte, unde nu e loc pentru o șosea largă și modernă. Așa că Marea Autostradă Vestică are curbele strînse și o lățime mică, trăsături specifice unui drum conceput într-o epocă în care automobiliștii își puneau ochelari de condus și porneau motoarele cu manivela. Fusesem pe aici nu cu mult timp înainte cu Indian Pacific, însă mersul cu trenul nu-ți deschidea perspective prea largi – zăreai doar cîte o bucată de

peisaj printre eucalipții așezați în șir. Apoi, de fiecare dată, trenul vira brusc prin zone mai împădurite – și oricum, eu fusesem preocupat să explorez trenul. Acum eram dornic să văd munții de aproape și mai ales priveliștile renumite, de vis din orășelul Katoomba.

Din păcate, norocul n-a fost de partea mea. Ținînd drumul sinuos care urca pînă pe dealurile îndepărtate, parbrizul mi s-a umplut de picături de burniță și fuioare de ceață rece au început să umple spațiile dintre copacii *Ceratopetalum apetalum* și sasafras, care se deslușeau pe ambele părți. Nu mai mersesem niciodată printr-o asemenea ceață. În doar cîteva minute, ajunsesem să conduc ca și cum aș fi pilotat un avion mic printr-un nor. Parcă aș fi avut o manta în față. Apoi urma o mare de alb. Făceam tot ce puteam ca să țin mașina pe sensul meu de mers – drumul era extrem de îngust și sinuos și, din cauza vizibilității atît de reduse, întîmpinam fiecare curbă bruscă cu un strigăt de surpriză.

În cele din urmă am ajuns la Katoomba, unde ceața era, dacă se poate spune așa, și mai deasă. Orașul se reducea la niște forme sinistre care se deslușeau în negură din cînd în cînd, precum sperietorile într-un parc de distracții. Mergînd cu nu mai mult de trei kilometri la oră, aproape că m-am izbit de două ori de partea din spate a unor mașini parcate. Habar n-am de ce mi-am bătut capul să fac asta, dar, dacă tot ajunsesem pînă aici, am găsit drumul pînă la un observator numit Echo Point, am parcat și am ieșit din mașină. N-ar trebui să surprindă pe nimeni că eram singura persoană de acolo. M-am prins de balustradă și am privit în zare, cum privești cînd te afli într-un observator. Înaintea mea nu se profilau decît albul insondabil și nemișcarea bizară și

tremurîndă adusă de ceață. Spre mirarea mea, din vaporii lăptoși a ieșit un cuplu în vîrstă, amîndoi spilcuiți, dar clătinîndu-se, încotoșmănați ca pentru o iarnă lungă. Bărbatul avea un mers foarte șovăielnic, sprijinit de un baston într-o parte și de soția lui în cealaltă.

Cînd s-au apropiat, el s-a uitat la mine cu surprindere.

— Azi nu se vede nimic! s-a răstit, ca și cînd aș fi pierdut timpul, și pe al lui, și pe al meu.

Din volumul vocii am dedus că e nițel cam surd.

— Ceața n-o să se ridice 36 de ore de-acum înainte.

Cu mai multă încredere, a adăugat:

— A scăzut presiunea deasupra Pacificului. Se-ntîmplă des.

Bărbatul a dat din cap cu un aer înțelept și a venit lîngă mine să contemplăm nimicul.

Soția lui mi-a zîmbit subtil, în semn de scuză, un zîmbet marcat de o suferință îndelungată și ușor melancolic.

— E posibil să se ridice curînd, a zis ea cu speranță.

El s-a uitat la ea ca și cînd tocmai i-ar fi spus că are de gînd să-și facă nevoile pe trotuar.

— Să se *ridice*? N-o să se *ridice* niciodată. A scăzut presiunea deasupra Pacificului.

Pentru un moment părea că ar fi în stare să-i scape un baston pe spinare.

În orice caz, optimismul ei nu s-a clintit cîtuși de puțin.

— Nu mai ții minte cum s-a făcut frumos pînă la urmă atunci, în Bunbury? a spus ea.

— Bunbury? a răspuns el neîncrezător. *Bunbury?* Asta-i în cealaltă parte a țării. E alt ocean, la naiba. Despre ce vorbești? Ești *nebună*. Ar trebui să te-nchidă ăștia undeva.

Deodată am recunoscut accentul. Era din Yorkshire sau cel puțin fusese cîndva.

— Nu dădea semne că se va face frumos, a continuat ea adresîndu-mi-se și așteptîndu-se la mai multă înțelegere, și totuși *s-a făcut*…

— E un alt ocean, femeie! Pe lîngă faptul că ești nebună mai ești și surdă?

Era clar că ăsta era, cel puțin în linii mari, genul de conversație pe care o aveau de ani buni.

— În Oceanul Indian sînt cu totul alte condiții meteorologice – complet diferite. Orice tîmpit știe asta.

O jumătate de secundă a păstrat tăcerea, apoi a spus:

— Am crezut că mergem să bem un ceai.

— Mergem, dragă. M-am gîndit să ne plimbăm un pic.

Femeia l-a urnit din nou cu îndemînare.

— Să ne plimbăm? Pentru *ce*? Nu-i absolut nimic de văzut. Pe lîngă faptul că ești nebună și surdă mai ești și chioară? Ceața n-o să se ridice încă 36 de ore.

— Știu, dragă, dar…

În cîteva secunde, cei doi au devenit doar niște voci plutind într-un văl alb, iar apoi au dispărut cu totul.

Fiindcă nu voiam să plec din zonă, mi-am petrecut noaptea la Blackheath, un sat drăguț înconjurat de păduri, aflat la 30 de kilometri distanță. Ultima priveliște pe care am văzut-o de la fereastra motelului înainte de a mă duce la culcare a fost aceea a unei mașini care mergea încet pe drum, cu farurile ca niște reflectoare, lumea întreagă fiind acoperită de o pătură groasă de ceață. Nu părea tocmai promițător.

Vă puteți imagina ce surprins am fost cînd m-am trezit dimineața cu patul inundat de lumina soarelui, care cuprinsese vîrfurile copacilor. Am ieșit pe ușă într-o lume aurie, atît de strălucitoare, încît nu puteam să țin ochii deschiși. Păsările cîntau trilurile exotice ale brusei. Fără să stau pe gînduri, m-am întors la Katoomba.

Cînd m-am întors la Echo Point, priveliștea era extraordinară – o vale largă cu păduri foarte verzi, întrerupte din loc în loc de aflorimente ascuțite și culmi frînte, totul fiind cuprins de o liniște profundă și impunătoare. Cerul era de un albastru intens și fără nori. Încă de la ora nouă dimineața puteai spune că avea să fie o zi fierbinte. Am petrecut cam o oră și jumătate mergînd de-a lungul vîrfului stîncos, bucurîndu-mă de priveliște din diverse unghiuri; am admirat cascada Katoomba și stîncile de gresie cunoscute drept Cele Trei Surori și, în cele din urmă, pe deplin mulțumit, m-am întors în oraș să beau o cafea.

În anii 1930 și 1940, Katoomba era un refugiu popular pentru lumea bună. Era mult mai puțin dezmățat decît Bondi sau celelalte plaje, unde tinerii Bruce și Noelene puteau vedea oameni mai despuiați decît era sănătos pentru vîrsta lor sau puteau auzi un limbaj vulgar – bărbați înjurînd de cele sfinte și de cele mai puțin sfinte și așa mai departe. Katoomba oferea activități mai rafinate: plimbări prin pădure, băi terapeutice în piscine cu hidromasaj, dans pe muzică de orchestră seara. Azi, Katoomba se agață, cu un aer ușor disperat, de gloria ei trecută. Strada principală se mîndrea cîndva cu clădirile art déco, mai ales cu un cinematograf vechi, deși cîteva dintre ele, inclusiv cinematograful, erau închise.

Am cumpărat un ziar matinal și am intrat într-o cafenea. Întotdeauna mă uimește cît de rar citesc turiștii ziarele locale. Eu unul nu mă pot gîndi la ceva mai captivant – cu siguranță nimic din ce ai putea face cu o ceașcă de cafea în față – decît să citești ziare dintr-o parte a lumii despre care nu știi aproape nimic. Ce liniștitor este să descoperi o națiune preocupată de chestiuni ale căror consecințe nu te pot afecta! Îmi place la nebunie să citesc despre scandaluri ce implică miniștri despre care nu am auzit niciodată, urmărirea unor criminali în comunități îndepărtate ale căror nume sună prăfuit, articole despre artiști și gînditori venerabili, ale căror realizări nu au ajuns niciodată pînă la urechile mele, ale căror talente trebuie să le iau de bune pe baza a ceea ce citesc. Mai mult decît orice, îmi place nemaipomenit de tare să răsfoiesc suplimentele colorate ale ziarelor și să văd ce costume de baie se mai poartă în această parte a lumii, ce mai e nou în materie de ustensile de bucătărie, ce-aș putea cumpăra dacă aș avea 400.000 de dolari de irosit și un motiv să locuiesc în Dubbo sau Woolloomooloo. Te simți privilegiat cînd faci asta, simți o plăcere aproape ilicită, ca atunci cînd scormonești prin sertarele unui străin. Unde mai poți găsi atîta plăcere pentru doar cîțiva bănuți?

Atunci urmăream cu mult interes un proces de calomnie în care doi miniștri dădeau în judecată o editură pentru că scosese o carte ce conținea afirmații injurioase și, după cum s-a dovedit, fără temei, care implicau indiscreții de natură sexuală din trecut. Cu fiecare zi care trecea, procesul părea din ce în ce mai mult o farsă. Recent, un fost lider al opoziției a depus mărturie și, din niște motive obscure, care scăpau oricărui om în deplinătatea facultăților mintale, a început să

relateze povești piperate cu așa-zise indecențe de natură sexuală avînd în centru alți miniștri, care n-aveau nici în clin, nici în mînecă cu cartea sau cu procesul. Dar ceea ce m-a atras pe mine la cazul ăsta în primul rînd și ceea ce-l făcea să pară special era simpla coincidență fericită că cei doi miniștri aflați în centrul scandalului se numeau Abbott și Costello[1].

Cum stăteam eu acolo, vesel și absorbit de asta, am auzit o voce care-mi părea cunoscută spunînd destul de tare și pe un ton nemulțumit:

— Ăsta nu-i gem de căpșuni. E de coacăze negre.

Am ridicat nasul din ziar și i-am văzut pe bătrînii mei prieteni pe care-i întîlnisem cu o zi înainte. Erau mult mai mici și mai fragili fără pălării, paltoane și fulare. Articolele vestimentare respective erau împăturite cu grijă pe scaunele de lîngă ei, într-un morman înalt ce părea că așteaptă să fie dus într-un dulap de haine. M-am întrebat dacă nu cumva purtau toate hainele alea nu atît ca să le țină cald, cît pentru că îmbrăcatul și dezbrăcatul îi ajutau să-și umple zilele.

— N-au gem de căpșuni, dragă, a spus soția, cu o voce mai liniștită. Doamna ne-a explicat. N-au decît de coacăze negre sau marmeladă.

— Păi, nu vreau nici una, nici alta.

— Atunci nu comanda nimic, a zis ea ușor obosită.

— Da’ e deja pe pîinea prăjită.

— Nu, dragă, aia-i pîinea mea. Ție ți-am comandat o gogoașă cu gem.

— Gogoașă cu gem? *Gogoașă cu gem?* Ești nebună? Nu-mi plac gogoșile cu gem. Ceaiul ăsta-i rece.

M-am ascuns din nou după ziarul meu, însă în drumul spre ieșire m-am oprit să le urez venerabililor mei prieteni o zi

bună. Era clar că bărbatul habar n-avea cine eram. Am observat că gogoașa cu gem fusese devorată; pe farfuria din fața lui strălucea ceva violet.

— E tînărul de la Echo Point, a explicat femeia, dar bărbatul era prea ocupat cu lingurița de gem rămasă ca să-mi dea mie atenție.

— Văd că ceața s-a ridicat, am subliniat eu voios.

— De multe ori se-ntîmplă așa, a spus bărbatul scurt și răstit, fără să-și ridice privirea din farfurie. Am zis că n-o să dureze 36 de ore.

— Am avut o experiență exact ca asta la Bunbury, cîndva, mi-a spus soția. O ceață teribilă, iar apoi, dintr-odată, s-a făcut atît de frumos și nici urmă de ceață. Îți mai aduci aminte, dragă?

— Foarte bine, a spus bătrînul cu un aer distrat.

Ajutîndu-se de degetul arătător ca să ia gemul ce aluneca pe farfurie, a ridicat lingurița și a băgat-o în gură cu un aer de imensă satisfacție.

— Foarte bine.

Încă o dată la drum. Dincolo de Blackheath, șoseaua a început să coboare abrupt și sinuos către Lithgow, unde a ocolit poala munților înainte de a tăia șesurile, către orașul de provincie Bathrust. Acum mă aflam în inima zonei rurale, într-o regiune pe care geologii o numesc bazinul Murray-Darling. În toate părțile, cîmpiile erau pline de ierburi aurii înalte, care se unduiau languros, iar pe margini erau piciorul-cocoșului, totul scăldat în cea mai caldă și mai strălucitoare lumină a soarelui. Din loc în loc, cîte un copac impunător

ținea umbră unei ferme albe. Nu se vedea nici un eucalipt. Puteam jura că sînt în Vestul Mijlociu al Americii.

Lumea primitoare în care intram acum nu era atît de neprihănită precum anticipaseră Blaxland și bunii lui prieteni atunci cînd și-au coborît ochii spre ea de pe înălțimile din spatele meu. Atunci cînd primii colonișți au ieșit din munții împăduriți, au fost uluiți să dea de sute de cirezi de vaci păscînd mulțumite ierburile înalte – toate fiind progeniturile celor care plecaseră de la Sydney Cove cu ani în urmă. S-a dovedit că vacile *ocoliseră* munții, printr-o trecătoare din sud. De ce nu i-a trecut prin minte nici unui om să facă același lucru este o întrebare pusă rar și care încă nu a primit un răspuns satisfăcător.

Cîmpiile fertile nu erau nici ele chiar atît de întinse pe cît se presupusese la început. Pămîntul bun pentru pășunat se întindea doar pe cîțiva kilometri pătrați de la coastă și chiar și acea suprafață era supusă capriciilor exasperante ale naturii. Mai este și acum. La aproximativ 160 de kilometri spre nord de unde mergeam eu cu mașina acum, la marginea acestei zone acoperite de ierburi, se află orășelul Nyngan. În 1989, 1990, 1992, 1995, 1996 și 1998, zona a fost devastată de viituri. În aceeași perioadă, în timp ce Nyngan a fost inundat în repetate rînduri, în orașul Cobar, aflat la doar 128 de kilometri spre vest, cinci ani nu s-a înregistrat nici o picătură de ploaie. Vorbim în mod cert, dacă nu e clar deja, despre o țară dură.

Era uimitor că, în aceste condiții, zona părea extrem de plăcută și primitoare. Fermele erau îngrijite și puse la punct, iar orașele prin care am trecut dădeau toate semnele unei prosperități tihnite. Era de neconceput că dincolo de dealurile din spate se afla o metropolă cu patru milioane de locuitori.

Simțeam că nimerisem într-o lume uitată, care-și era suficientă sieși în mod magic. Existau lucruri aici pe care nu le mai văzusem de ani buni. Benzinării cu pompe de modă veche, fără acoperiș, unde îți alimentai mașina în plin soare, așa cum și-a dorit Dumnezeu, sînt sigur. Erau mori de vînt cu elice din metal, precum cele pe care le vedeai pe cîmpul oricărei ferme din Kansas. Orășele și locuitorii acestora – oameni care-și vedeau de treburile lor, salutîndu-se cu cîte un zîmbet și dînd din cap. Totul avea un aer familiar, însă familiaritatea unui lucru pe jumătate uitat. Treptat mi s-a năzărit că *eram* în Vestul Mijlociu din America – însă un Vest Mijlociu de demult. Pe scurt, eram pe punctul de a face descoperirea minunată și înduioșătoare că, în afara orașelor, în Australia era încă anul 1958. Pare greu de crezut, dar așa era. Conduceam prin copilăria mea.

Pe de o parte, era efectul luminii aceleia orbitoare, genul de lumină pură, directă, care poate veni doar dintr-un cer cu adevărat fierbinte și albastru, genul care face chiar și o șosea de beton dureroasă la vedere și transformă orice suprafață reflectoare îndepărtată într-o mică scînteie. Știți cum, cîteodată, în zile foarte frumoase, soarele strălucește cu o anumită intensitate care face ca și cele mai mundane obiecte din peisaj să aibă o strălucire neobișnuită, încît clădirile și structurile pe lîngă care treci fără să le arunci în mod normal nici o privire devin deodată captivante, chiar frumoase? Ei bine, în Australia, genul acela de lumină e prezent aproape tot timpul. Mi-a luat ceva timp să recunosc că exact asta era lumina verilor din Iowa, din copilăria mea, și a fost un șoc să-mi dau seama cît de mult timp trecuse de cînd nu o mai văzusem.

Pe de altă parte, era vorba despre drum. Aproape toate șoselele mari din Australia au doar două benzi și asta e o mare diferență. Nu ești rupt de lumea largă din jur, așa cum ești pe autostradă, ci ești parte din ea, într-o legătură intimă. Toate milioanele de detalii ale peisajului sînt acolo, lîngă tine, aproape, nu pierdute într-un fundal distant și plictisitor. Asta îți schimbă întreaga perspectivă. N-are nici un sens să te grăbești ca să vezi penele lipite pe spatele unui camion vechi care transportă pui, aflat la 800 de metri în fața ta. Mai bine te oprești să admiri peisajul. Aici nu-i nimic din graba nebună, fără sens – trebuie să-l depășesc pe tipu' ăsta, trebuie să-i dau bătăi, trebuie să parcurg distanța asta –, care transformă orice călătorie pe autostradă într-o treabă epuizantă și frustrantă. Cînd vii într-un oraș pe un astfel de drum este un eveniment. Nu zbori în mare viteză, ci încetinești și mergi lin, frumos, ca un car alegoric la o paradă, destul de încet cît să-i saluți pe pietoni dacă vrei și să vezi ce marfă mai este expusă în vitrinele de pe strada principală. „Ce preț bun au bluzele bărbătești din tricot dublu!", observi pe un ton meditativ, sau „Scaunele alea de grădină erau mai ieftine în Bathurst", fiindcă, nu e nevoie să vă spun, vorbești de unul singur deja. Cîteodată – destul de des, de fapt – oprești să bei o cafea și să mai dai o raită prin magazine.

Pe urmă te-ntorci la drumul mare și normal că mai întîi mergi nițel cam prea repede, fiindcă viteza e-n instinct, dar pe urmă faci o curbă – hopa! – și te trezești apropiindu-te repede de fundul unui camion care scoate fum și încearcă din greu să urce o pantă. Așa că-ncetinești și-o iei mai ușor. Pui cotul pe marginea geamului, învîrți volanul cu un deget și conduci lin. N-ai mai făcut chestia asta de ani buni. N-ai mai fost într-o

astfel de călătorie cu mașina de cînd erai copil. Uitaseși că șofatul poate fi o plăcere. Mie mi-a plăcut la nebunie.

Am început să observ că posturile de radio din orașele de provincie se specializează în melodii vechi, parcă pentru a sublinia plăcuta natură retro a experienței șofatului prin Australia. Și nu mă refer la melodii din anii ’60 sau ’70, ci mult mai vechi. S-ar putea ca asta să fie ultima țară din lume unde poți deschide radioul mașinii și să ai șanse mari să le auzi pe Peggy Lee sau pe Julie London, poate chiar și pe Gisele McKenzie, a cărei popularitate în anii ’50 poate fi atribuită doar unui zîmbet cuceritor și norocului de a trăi într-o epocă fără pretenții. Ar fi exagerat să fac generalizări grosiere despre posturile de radio de provincie din Australia, fiindcă le-am ascultat timp de nu mai mult de șase sau șapte mii de ore cît am fost pe-acolo, deci se poate să fi ratat ceva bun, dar n-am să spun decît atît: cînd se va fi ales praful de monumentele noastre moderne, cînd acul nemilos al ceasornicului va fi șters toate urmele secolului XX, poți fi sigur că undeva, într-un orășel australian, va exista un disc-jockey care va spune: „A fost pentru dumneavoastră Doris Day cu hitul ei clasic *Qué Será, Será*”. Mie mi-a plăcut la nebunie pînă și asta.

Mi-a plăcut cam o săptămînă.

Și uite așa, în acest mod plăcut, am trecut prin Lithgow, Bathurst, Blayney și Lyndhurst și, în cele din urmă, în toiul după-amiezii, am ajuns în Cowra, o comunitate compactă și bine organizată de 8.207 locuitori în valea Lachlan de pe rîul Lachlan – ambele numite, desigur, după prietenul nostru, domnul Macquarie. Nu știam nimic despre Cowra, însă am

aflat repede că printre australieni este cunoscut ca locul unei evadări de tristă amintire.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, în apropierea localității Cowra se afla o mare tabără de prizonieri de război. Într-o parte erau 2.000 de prizonieri de război italieni; în cealaltă parte erau 2.000 de japonezi. Italienii erau prizonieri-model. Depășind umilința produsă de faptul că au fost luați de pe front și aduși într-o țară îndepărtată și însorită, departe de răpăitul armelor, ei și-au făcut un rost și au profitat cît de mult au putut de situația în care se aflau. Și-au camuflat dezamăgirea cu atîta stoicism, încît aproape ai fi zis că erau încîntați de noua lor situație. Lucrau la fermele locale și erau foarte puțin supravegheați. Ofițerii lor – ador chestia asta – nu erau supravegheați deloc. Erau liberi să vină și să plece după bunul-plac și li se cerea doar să închidă ușa-n urma lor, ca să nu intre muștele. De obicei puteai să-i vezi la plimbare prin Cowra, în căutare de țigări și ziare, sau chiar la un aperitiv la hotelul Lachlan.

Japonezii erau la polul opus. Ei refuzau să lucreze sau nu dădeau nici cel mai mic semn de cooperare. Majoritatea și-au luat nume false, atît de dureroasă a fost rușinea capturării. În mod ridicol și tragic, în august 1944, la miezul nopții, 1.100 dintre ei au pus la cale o evadare suicidară în masă, dînd buzna din barăci cu strigătul de luptă *Banzai!* și atacînd în grup turnul de pază, apucînd bîte de baseball, picioare de scaun și orice alte arme le cădeau în mînă. Luate prin surprindere, gărzile au ciuruit grupul de prizonieri, însă au fost în curînd copleșite. În doar cîteva minute, 378 de prizonieri erau în libertate. Nimeni nu știe ce se așteptau ei să facă în acea zonă rurală. A fost nevoie de nouă zile pentru

prinderea tuturor. Cea mai mare distanță parcursă a fost de 24 de kilometri. În rîndurile japonezilor s-au înregistrat 231 de morți și 112 răniți. Australienii au pierdut trei oameni în noaptea evadării și un al patrulea în timpul urmăririi.

Evenimentul este comemorat prin fotografii și alte exponate la centrul pentru turiști din Cowra, el însuși unul grozav, însă într-o încăpere din spate se afla o mică instalație audiovizuală care cred că era unul dintre cele mai încîntătoare lucruri pe care le-am văzut vreodată – cu siguranță unul dintre cele mai încîntătoare lucruri văzute vreodată într-un orășel izolat.

În spatele sticlei, pe un fel de scenă micuță, erau obiecte recuperate din tabăra prizonierilor de război: cîteva cărți și jurnale, cîteva fotografii înrămate, o bîtă și o mănușă de baseball, o sticluță pentru medicamente, un joc cu tablă japonez. Cînd am intrat, luminile s-au estompat. În introducere am ascultat puțină muzică, iar apoi – asta a fost partea care m-a încîntat – o tînără de aproximativ 15 centimetri a pășit *dintr-o* fotografie înrămată și a început să se miște printre obiecte și să vorbească despre Cowra anilor 1940 și despre evadarea din închisoare. Am rămas cu gura căscată. Fata nu se mișca pur și simplu printre obiecte, ci interacționa cu ele – pășea în jurul cărților, se sprijinea relaxată de cîte un tub de cartuș – continuîndu-și prezentarea. După cum vă puteți închipui, m-am ridicat și m-am uitat mai de aproape și pot să vă spun că oricît de mult te apropiai de sticlă (iar eu mi-am lipit nasul de ea, așa cum fac copiii cînd se prostesc), nu puteai vedea unde-i șmecheria. Avea forme perfecte, culori naturale, dicția și vocea ei te fermecau. În fața mea era o persoană 3D atrăgătoare de doar 15 centimetri. Era cel mai

captivant lucru pe care îl văzusem de ani de zile. Era clar că era un film proiectat cumva de dedesubt, dar nu se observa nici un defect. Era o imagine cît se poate de reală. O mică hologramă perfectă. Povestea, trebuie precizat, era înduioșătoare și plină de informații – o prezentare-model. M-am uitat la film de trei ori și eram cît se poate de impresionat.

— Bun, nu? mi-a zîmbit doamna de la recepție, văzîndu-mi expresia uluită la ieșire.

— Într-adevăr!

Anticipîndu-mi întrebările, mi-a întins o cartelă laminată care explica exact cum era realizat totul. Ecranul era creat de o companie din Sydney, care folosea un artificiu optic cunoscut de mai bine de un secol. Totul avea la bază proiectarea unei imagini pe un disc de sticlă poziționat cu măiestrie, astfel încît să nu fie vizibil pentru cel care privește. Dincolo de asta, singurul truc adevărat consta în faptul că actrița trebuia să se oprească exact în locurile marcate pe scenă. Probabil că a durat luni bune, dar rezultatul era pur și simplu fără cusur.

Să vă mai spun ceva. Cînd o să se găsească o modalitate prin care micuța persoană va putea face un dans erotic, vor scoate o *avere*.

Mi-am petrecut ultima parte a zilei în Young, un orășel cu livezi de pruni și cireși, aflat la 64 de kilometri de Cowra, pe autostrada Olympic, în direcția Canberra. Am luat o cameră la un motel de pe o stradă lăturalnică, nu departe de centrul orășelului. Proprietarul, un tip în formă, îmbrăcat cu pantaloni scurți și cu o cămașă cu mîneci scurte, mi-a citit numele de pe fișa de înregistrare și a spus:

— Bună, Bill. Bun venit în Young, după care mi-a strîns mîna cu putere, ca și cînd m-ar fi primit într-o societate secretă.

Comportamentul prietenos al australienilor – cu totul sincer și spontan, după cît mi-am dat eu seama – nu contenește să te uimească sau să te încînte. Nu mi se mai întîmplase pînă atunci ca vreun patron de motel să-mi strîngă mîna cu putere sau să se arate atît de încîntat că soarta ne-a adus unul în calea celuilalt.

— Mă bucur că stai la noi, a mai zis el, continuînd să-mi strîngă mîna. Eu sînt Bruce – sau ceva de genul ăsta, eram complet dezarmat ca să-i mai rețin numele.

— Da, bună, Bruce, am bîiguit eu nesigur. Eu sînt Bill.

— Da, Bill, știam deja, a spus el și mi-a dat drumul la mînă brusc. Vei sta în camera șase.

Mi-am luat cheia de la cameră, am deschis ușa și am intrat. Camera era pînă în cele mai mici detalii din 1958. Nu vreau să spun că nu mai fusese aranjată din 1958 sau altceva necuviincios, nici pe departe. Vreau să spun că în camera aceea era anul 1958. Pereții erau lambrisați cu lemn de pin noduros. Televizorul era pe banda de frecvențe UHF. Capacul de la toaletă era acoperit cu folie pe care scria „Pentru igiena dumneavoastră”. Într-un sertar din dormitor erau două cărți poștale din partea casei cu fotografii ale motelului și o sacoșă de hîrtie în care eram îndemnat, pentru sporirea confortului meu, să pun obiectele care nu se aruncă în toaletă. Pe sacoșă era desenată o femeie (ca să înțelegem, probabil, că era pentru lucruri „personale” femeiești mai degrabă decît, să zicem, coceni de porumb sau componente de motor). Eram cît se poate de fericit. Mi-am lăsat lucrurile-n cameră și m-am

plimbat prin oraș prin zăpușeala ultimelor ore ale zilei. Acum vedeam anii 1950 peste tot. Chiar și trecerile de pietoni pentru copii în Australia erau marcate cu semne pe care erau reprezentați copii îmbrăcați după moda anilor 1950 – o fetiță într-o rochiță de petrecere, un băiețel în pantaloni scurți.

La o primă vedere, Young nu semăna cu orășelele cu care mă obișnuisem eu în copilărie. Străzile extrem de largi (australienilor din orășelele de provincie le plac străzile late), acoperișurile din tablă roșie, tendele metalice care înconjoară ca borurile unei pălării toate spațiile comerciale – toate astea erau indubitabil australiene. Însă datorită modului în care funcționau lucrurile și conținutului lor, Young îmi era familiar într-un mod straniu. Era genul de loc unde, dacă aveai o treabă de făcut, mergeai cu mașina în oraș, nu în afara lui, și parcai oblic pe strada principală. Lucrul acesta a fost de ajuns ca să rămîn pironit locului timp de cîteva minute. Uitasem că a fost cîndva o vreme cînd o parcare mică pe strada principală era tot ce-i trebuia unei comunități. M-am învîrtit pe acolo cuprins de o admirație profundă. Cu excepția băncilor și a unui supermarket, afacerile erau locale, cu toate particularitățile de gust și prezentare pe care le implică acest lucru. Existau aici tipuri de magazine și ateliere pe care nu le mai văzusem de ani de zile – ateliere de reparații și de electrice, brutării, cizmării, ceainării –, iar cîteodată în ele se vindeau cele mai nemaipomenite combinații de produse. La capătul opus al străzii principale am dat de un loc atît de spectaculos din punctul ăsta de vedere, încît a trebuit să mă opresc din drum.

Era un magazin care vindea mîncare pentru animale și obiecte pornografice. Vorbesc foarte serios. M-am oprit locului

și m-am holbat la semn, apoi m-am ițit prin fereastră și în cele din urmă am intrat. Era un magazin micuț, iar eu eram singurul client. Pe un podium, cam la jumătatea distanței spre fund, stătea un bărbat lîngă o casă de marcat, citind un ziar. Nu m-a salutat și nici n-a făcut vreun gest care să arate că mi-ar fi remarcat prezența, ceea ce mi s-a părut ciudat – foarte atipic în Australia –, pînă cînd am realizat că de fapt era discret. Îmi închipui că majoritatea clienților lui fac ceea ce făceam eu acum: cască gura arătînd un interes neobișnuit pentru iarba-mîței și prafuri de purici, oprindu-se din cînd în cînd să studieze etichetele de pe cutiile cu mîncare pentru pești și altele de felul ăsta, înainte de a ajunge, absolut din întîmplare, în spatele magazinului, în sectorul unde se respiră greu. În mod surprinzător, asta mi se întîmpla mie acum. Sectorul pentru adulți era separat de restul magazinului, iar accesul se făcea printr-o poartă de lemn. În timp ce eu stăteam acolo, poarta a emis un mic bîzîit electronic – așa cum se aude în clădirile cu birouri atunci cînd se deschide o ușă dintr-un loc izolat – și s-a legănat provocator. M-am uitat în jur, surprins. Bărbatul părea încă absorbit de lectura ziarului. Părea că nici nu știe că mă aflu în magazinul lui, darămite în pragul raiului porno. Eu am rînjit prostește și m-am gîndit să mă duc și să-i spun că făcuse o greșeală firească și comică – că nu eram nici pe departe un pervers disperat, care are nevoie să se hrănească cu imagini, ci un scriitor respectabil de cărți de călătorie, atras în magazinul lui de neobișnuita combinație de produse oferite. Bărbatul ar fi rîs și poate chiar începeam să corespondăm.

Dar pe urmă mi-a trecut prin minte că dacă *aș* cumpăra ceva – nu vreau să spun nici o clipă că aș face-o, însă pe de

altă parte nu luasem nimic pentru copii –, probabil că nu aș vrea să-mi văd cartea de vizită pe panoul lui. Mi-a mai trecut prin minte și că aveam cumva datoria să văd dacă nu era vreo legătură neașteptată între cele două direcții de afaceri. Poate *petting*[2] are un cu totul alt sens în zona rurală a Australiei. Ca să nu mai vorbim despre *iubitor de cîini*. Polițele de după poarta de lemn puteau fi pline de publicații cu titluri zburdalnice, referitoare la animale – *Sesiuni de călărit*, *Bici și zgardă*, *Giumbușlucuri la băița oilor*. Cine știe? E cert că era de datoria mea să aflu, așa că mi-am reluat expresia de cercetător sobru și am pășit înăuntru.

Nu mai fusesem niciodată în vreun astfel de loc – și prin asta nu vreau să spun un magazin cu mîncare pentru animale și obiecte pornografice. Vreau să spun orice magazin pentru adulți și, ca să fiu sincer, am fost șocat. Era vorba despre oameni, nu animale. Mai mult de atît nu vreau să spun. Cu siguranță nu era 1958 în spatele magazinului cu mîncare pentru animale din Young. E tot ce spun.

II

Deși eram mulțumit că am găsit un magazin pentru animale cu articole porno în Young (de fapt, probabil unicul din lume), scopul cu care intrasem eu acolo era de o natură ceva mai elevată. Venisem ca să văd renumitul Muzeu Lambing Flat, care comemorează vremurile de glorie ale

orașului ca avanpost al extracției aurului. Era prea tîrziu ca să vizitez muzeul în după-amiaza aceea, însă m-am prezentat la ușa muzeului la ora 9 în dimineața următoare numai ca să aflu că nu se deschide pînă la 10.

Fiindcă n-am fost niciodată genul care să piardă timpul, m-am hotărît să-mi petrec ora aceea într-o cafenea din centru, unde să iau micul dejun și să mă pregătesc citind ceva despre muzeu. Zece minute mai tîrziu mă aflam în cel mai pustiu local de pe drumul principal din Young, bînd o cafea, așteptînd să-mi vină ouăle cu șuncă și îngropîndu-mă într-o istorie a Australiei, un volum gros broșat, scris de notabilul istoric Manning Clark, pe care-l cumpărasem cu cîteva zile înainte din Sydney.

Istoria aurului în Australia este o poveste plină de viață și în general înduioșătoare. Ea începe cu un tip pe nume Edward Hargraves, care în 1849 a călătorit din Sydney spre zonele unde se găsea aur în California, sperînd să facă avere. În doi ani de săpături nu a găsit decît noroi, însă a remarcat o asemănare ciudată între terenul care conținea aur din California și ținutul din New South Wales aflat dincolo de Blue Mountains – zona rurală pe care tocmai o parcursesem eu cu mașina.

Grăbindu-se înapoi în Australia pînă să se găsească altcineva care să observe același lucru, Hargraves a început să caute în albiile izvoarelor din jurul orașului Orange și Bathurst și foarte curînd a găsit aur în niște cantități care-i răsplăteau efortul. La o lună de la descoperirea lui, 1.000 de oameni mișunau prin împrejurimi, răsturnînd pietre și lovind încolo și-ncoace cu cazmale. Odată ce au știut ce căutau, au început să găsească aur peste tot. Australia înota în el. Un

fermier aborigen s-a împiedicat de un bolovan care conținea aproape 40 de kilograme de minereu prețios, o cantitate despre care aproape nu se poate concepe că s-ar putea găsi într-un singur loc. Era suficient pentru a asigura o viață de lux princiar – sau așa ar fi putut fi, doar că un aborigen n-avea voie să-l păstreze. În loc să-i rămînă lui, pietroiul a ajuns în posesia celui care deținea proprietatea.

Abia începuse goana, că s-a găsit metal prețios în cantități și mai mari dincolo de graniță, în nou-creata colonie Victoria. Australia a fost cuprinsă de o febră a aurului care a făcut-o pe cea din California să pară aproape un fleac. Populația din orașe și cătunuri s-a împuținat, muncitorii plecînd să-și caute norocul. Magazinele au rămas fără vînzători. Polițiștii și-au părăsit posturile. Nevestele întoarse acasă au găsit un bilet pe masă și căruța lipsă. Pînă la sfîrșitul anului s-a estimat că jumătate din bărbații din Victoria săpau după aur și alte mii veneau în valuri de peste hotare.

Febra aurului a schimbat destinul Australiei. Înainte de ea, oamenii abia puteau fi convinși să se stabilească acolo. Se stîrnise o mișcare de mase în toate colțurile lumii. În mai puțin de zece ani, țara a văzut 600.000 de fețe noi, populația crescînd de peste două ori. Cea mai mare creștere s-a înregistrat în Victoria, unde se aflau terenurile cele mai bogate în aur, iar Melbourne a devenit mai bogat decît Sydney și un timp a fost probabil cel mai bogat oraș din lume pe cap de locuitor. Dar cea mai importantă consecință a febrei aurului a fost stoparea deportărilor. Cînd la Londra s-a înțeles că deportarea era mai degrebă o oportunitate decît o pedeapsă și că de fapt condamnații *doreau* să fie trimiși în Australia, statutul de închisoare al țării a devenit nesustenabil.

Cîteva vapoare pline cu prizonieri au fost trimise în Australia de Vest pînă în 1868 (se găsea și acolo aur, în cantități la fel de mari), dar, în mare, febra aurului din anii 1850 a marcat sfîrșitul statutului Australiei ca lagăr de concentrare și începutul ei ca națiune.

În ciuda bogăției care se ascundea acolo, lucrurile nu erau mereu atît de ușoare pentru cei care săpau după aur. În speranța de a da fiecăruia o șansă egală, prospectorii nu aveau voie să revendice decît părți foarte mici – o suprafață de numai cîțiva metri pătrați – și aici au început problemele. Atunci cînd, în aprilie 1860, s-a găsit aur la Lambing Flat, cum era cunoscut pe atunci Young, vînătorii de comori au venit în număr mare în zonă. În 1861, 22.000 de oameni, printre care 2.000 de chinezi, săpau fiecare pe un lot de pămînt cam de dimensiunea unei pături mari. Inevitabil, mulți dintre ei nu găseau mare lucru. Numeroși mineri au început să se uite cruciș la chinezi, care păreau să suporte zăpușeala și celelalte privațiuni cu mai multă voioșie decît europenii și care colaborau într-un mod care părea să le confere un avantaj inechitabil. În același timp, se părea că ei găseau mai mult aur. Pe deasupra, mai erau și chinezi.

Rezultatul a fost că albii s-au hotărît să-i bată pe chinezi. De parcă asta ar fi rezolvat lucrurile! Așa că la mijlocul anului 1861, o parte însemnată din minerii albi – undeva între 2.000 și 3.000, după cît se pare – și-au unit forțele și au pus la cale o rebeliune. Rebeliunea a fost o mișcare curios de bine organizată. În primul rînd, rebelii au adus o fanfară care a cîntat *Rule Britannia* și *Marseilleza*, printre alte melodii însuflețitoare care erau considerate potrivite pentru o manifestare civilă de protest. Au confecționat și au purtat un

mare stindard, care de atunci a căpătat o valoare iconică în istoria Australiei. Așa că, în timp ce fanfara cînta genul de melodii pe care le auzi în mod normal duminica după-amiaza la concertul din parc, minerii au pătruns în zona chinezilor, bătîndu-i cu mînerele de la cazmale sau chiar mai rău, jefuindu-i și dîndu-le foc la corturi. Apoi, cireașa de pe tort, au incendiat tribunalul. Ulterior, 11 dintre rebeli au fost judecați, dar nici unul nu a fost condamnat. Cu siguranță nu a fost un moment de care Australia e mîndră.

Care a fost rezultatul imediat al acestei acțiuni nu vă pot spune. Manning Clark, care este – trebuie s-o spun – un istoric absolut exasperant, menționează faptul că un miner european a fost ucis în conflict, dar nu dă nici un indiciu în privința numărului de chinezi care au murit sau au fost răniți. Și nu spune nici ce s-a întîmplat cu ei după asta – dacă au fost expulzați definitiv din zonă sau dacă conflictul s-a aplanat și s-au întors la lucru. Ceea ce este sigur e că rebeliunea de la Lambing Flat a dus la adoptarea a ceea ce a devenit cunoscut ca politica albă a Australiei, care în mare interzicea imigrarea oricărui non-european pînă în anii 1970. Asta avea – nu e nici un joc de cuvinte aici – să coloreze fiecare aspect al vieții australiene timp de mai bine de un secol.

Muzeul Lambing Flat era o clădire mare, veche, cu un singur nivel, de pe o stradă laterală. Așteptam să se deschidă la ușa din față – eveniment care părea să implice o acțiune amplă de ridicare a zăvoarelor și de răsucire a cheilor în broască de cealaltă parte a ușii. Am început să am senzația că nu este o instituție chiar atît de populară sau importantă pe cît presupusesem, fiindcă atunci cînd ușa s-a dat în lături, doamna aproape că s-a pierdut cu firea:

— Vai, m-ați speriat! a spus chicotind veselă, ca și cînd i-aș fi făcut o glumă strengărească – ceea ce mi-a lăsat impresia că vizitatorii erau cam rari.

În orice caz, ea părea să se bucure de vizita mea și, după ce mi-a luat taxa de intrare de trei dolari, m-a îndemnat să nu mă grăbesc și să vin direct la ea dacă am întrebări.

Muzeul era destul de mare și plin cu o colecție extraordinară de exponate – fiare de călcat, calapoade, un cărucior, felinare vechi, fragmente stranii de mașinării. Cu excepția pînzei de păianjen, parcă aș fi fost în grajdul bunicului meu. Într-un colț al sălii principale am găsit o piesă importantă a colecției muzeului – marele stindard pe care l-au purtat rebelii în 1861. Este cunoscut sub numele de steagul „roll-up” fiindcă pe el sînt brodate frumos cuvintele: „Roll-up. Roll-up. No Chinese”[3]. În cartea *A Secret Country*, pe care o citisem înainte de a veni în Australia, ziaristul australian John Pilger sugerează că Muzeul Lambing Flat glorifică mai degrabă evenimentul, nedînd semne de remușcare. Dacă acest lucru era adevărat cînd Pilger a vizitat muzeul – cartea lui a fost publicată în 1991 –, acum nu mai e așa. Etichetele conțin o relatare echilibrată și atentă a rebeliunilor, deși cu o omisiune curioasă în ceea ce privește numărul victimelor de fiecare parte.

Muzeul nu se mai sfîrșea și părea să conțină tot ceea ce lumea din Young crease vreodată și nu mai folosea – mașini de cusut, abace, puști, albume de nuntă, veșminte de botez. Pe o masă era un borcan mare plin cu sfere mici, negre și strălucitoare, cu miile. L-am studiat, încercînd să-mi dau seama ce conține.

— Semințe de colză, s-a auzit o voce destul de aproape – atît de aproape, că m-a făcut să tresar.

M-am întors și în spatele meu era doamna care mă lăsase să intru.

— Vai, m-ați speriat, am spus eu, iar ea a zîmbit într-un fel care m-a făcut să cred că asta și fusese intenția ei.

Poate, mi-a trecut mie prin minte, așa făceau timpul să treacă oamenii din Young.

— Ați găsit tot? a întrebat ea.

Am privit-o cu interes. Cum aș putea ști dacă am găsit sau nu? Dar am răspuns:

— Da, sigur că da.

Apoi am adăugat politicos:

— E foarte interesant.

— Da, avem o istorie bogată în Young, a aprobat ea și s-a uitat de jur împrejur, ca și cînd s-ar fi gîndit că poate era prea bogată.

Mi-am întors privirea spre borcanul cu semințe.

— Cultivați multă colză pe-aici? am întrebat eu.

— Nu, a spus ea, și-atît.

M-am gîndit mai mult și am încercat să mai găsesc o replică.

— Păi, aveți semințe, dacă vă hotărîți să începeți, am remarcat eu îndatoritor.

— Unii îi spun… *rapiță*[4], a spus ea aproape șoptind ultimul cuvînt și ridicindu-și sprîncenele cu înțeles.

— Da, am aprobat cu un ton voit îngrijorat.

— Eu prefer colză.

— Și eu.

Nu știu de ce am spus asta. N-am nici o preferință în privința numelor de semințe, oricît de pline de semnificații emoționale ar fi, dar mi s-a părut prudent să o aprob.

Din fericire, chiar atunci s-a auzit un clopoțel – genul de clopoțel care se aude cînd cineva intră într-un magazin –, iar ea s-a scuzat. Am așteptat să mai sune puțin, apoi am urmat-o spre ieșire, fiindcă văzusem tot ceea ce aveam nevoie să văd și voiam să merg mai departe.

În holul de la intrare, un cuplu de vîrstă mijlocie tocmai cumpăra bilete. Spațiul era strîmt și a trebuit să-i aștept pe ei să se dea într-o parte ca să pot ieși, iar eu i-am mulțumit doamnei cu părul alb în timp ce treceam pe lîngă ea.

— V-a plăcut, nu-i așa? a întrebat ea.

— Foarte mult, am mințit eu.

— Sînteți în vacanță aici? a întrebat doamna, auzindu-mi probabil accentul.

— Da, în vacanță, am mințit eu din nou.

— Vă place Australia?

— La nebunie.

Asta nu era o minciună, dar ea s-a uitat la mine neîncrezător.

— Pe cuvînt, am adăugat eu.

Pe urmă o altă chestie stranie – mă rog, mie mi s-a părut stranie. Vizitatoarea mi-a pus o mînă pe braț și a spus grijulie:

— Sper că toată lumea e drăguță cu dumneavoastră.

Am privit-o.

— Sigur că da, am spus eu. Australienii sînt întotdeauna drăguți.

Ea s-a uitat la mine parcă implorîndu-mă să fiu sincer.

— Chiar așa credeți?

Să nu mă-nțelegeți greșit, australienii sînt cei mai minunați oameni, dar cînd devin introspectivi sînt ciudați.

Am dat din cap aprobator.

— Serios, am spus eu încercînd să o asigur din nou. Australienii sînt întotdeauna drăguți.

— Sigur că sînt, Maureen! s-a răstit soțul ei. Cei mai vrednici. Acum lasă-l pe bietul om să plece. Sînt sigur că are și alte locuri în care dorește să fie acum.

În mod cert el era din cealaltă școală a arhetipurilor australiene, mai viguroasă – cea care crede că orice individ ce n-a fost destul de norocos să se fi născut în Australia este defavorizat în mod tragic de soartă și probabil că are și o puță mică, bietul de el.

Și avea dreptate, bineînțeles – în privința locurilor în care voiam să fiu, vreau să spun. Era timpul s-o iau din loc spre Canberra.

1. William Bud Abbott și Lou Costello, duo american de comedie (n.tr.).
2. Mîngîieri tandre. Cuvîntul *pet* înseamnă atît „a mîngîia”, cît și „animal de companie” (n.tr).
3. „Valea. Valea. Fără chinezi” (n.tr.).
4. În engleză *rape*, care înseamnă atît „rapiță”, cît și „viol” (n.tr.).

Capitolul 6

I

Înainte de federalizarea celor șase colonii ale Australiei în 1901, ele erau, aproape în mod absurd, separate. Fiecare emitea propriile mărci poștale, avea propria oră locală și propriul sistem de taxe și impozite. După cum notează Geoffrey Blainey în *A Shorter History of Australia*, patronul unui pub din Wodonga, Victoria, care voia să vîndă bere făcută în Albury, pe malul opus al fluviului Murray din New South Wales, plătea taxe la fel de mari ca pentru berea adusă din Europa. Era clar o nebunie. Așa că, în 1891, cele șase colonii (plus Noua Zeelandă, care a fost pe punctul de a adera, dar a renunțat mai tîrziu) s-au întîlnit la Sydney pentru a discuta formarea unei națiuni sănătoase, care să fie cunoscută ca Federația Australiei. A fost nevoie de cîțiva ani pentru a pune la punct acest demers, însă pe 1 ianuarie 1901 s-a înființat o nouă națiune.

Fiindcă Sydney și Melbourne erau apropiate ca nivel de dezvoltare, ca un compromis, s-a căzut de acord ca noua capitală să fie ridicată undeva în sălbăticie. Între timp, Melbourne avea să servească drept capitală interimară.

S-au irosit ani buni cu ciorovăieli legate de amplasarea capitalei pînă cînd cei care se ocupau de selecție s-au pus de acord în cele din urmă asupra unei ferme obscure de la marginea dealurilor Tidbinbilla din sudul statului New South Wales. Locul se numea Canberra, deși numele fusese de multe ori anglicizat pînă atunci și i se spunea Canberry. Rece iarna, canicular vara, la mare distanță de orice altă așezare, era o alegere stranie pentru o capitală națională. New South Wales a cedat aproximativ 233.100 de hectare de teren, cea mai mare parte idilic și relativ inutil, pentru constituirea Teritoriului Capitalei Australiene (ACT), o zonă federală care avea ca model districtul Columbia din Statele Unite ale Americii.

Astfel, tînăra națiune a căpătat o capitală. Următoarea provocare era cum să o boteze și au urmat alți ani de patimi și ranchiuni, irosiți pentru a lămuri chestiunea. King O'Malley, politicianul născut în Statele Unite care era motorul federației, a vrut să numească noua capitală Shakespeare. Au mai fost sugerate nume precum Myola, Wheatwoolgold, Emu, Eucalypta, Sydmeladperbrisho (primele silabe ale capitalelor statelor), Opossum, Gladstone, Thirstyville, Kookaburra, Cromwell și extrem de stupidul nume Victoria Defendera Defender. În cele din urmă, Canberra a cîștigat mai mult sau mai puțin în lipsa altor opțiuni. La o ceremonie oficială care marca luarea unei decizii, soția generalului guvernator s-a ridicat în fața unei adunări de demnitari și, „cu o voce răstită", a anunțat că numele cîștigător era acela care fusese folosit pînă atunci. Din păcate, nimeni nu s-a gîndit să o informeze și ea l-a pronunțat greșit, punînd accentul pe a doua silabă în loc să-l pună pe prima. Nu contează. Tînăra națiune avea un loc și un nume pentru capitală și îi trebuiseră doar 11 ani de la

unire pentru a ajunge acolo. În acest ritm rapid, dacă toate mergeau cum trebuie, puteau avea cu adevărat un oraș cam în jumătate de secol. De fapt, avea să dureze mai mult.

Deși Canberra este acum unul dintre cele mai mari orașe ale națiunii și una dintre cele mai importante comunități planificate de pe Pământ, rămîne locul cel mai obscur al Australiei. Spre deosebire de alte capitale naționale, în Canberra nu se ajunge ușor. Se află la 64 de kilometri de principalul drum din Sydney către Melbourne, autostrada Hume, și este ocolită de principalele căi ferate. Principalul drum din Canberra spre sud nu duce nicăieri, iar orașul nu are alte legături în vest decît un drum de pământ din orășelul Tumut.

În 1996, după ce a fost ales, prim-ministrul John Howard a făcut vîlvă cînd a refuzat să locuiască în Canberra. El urma, potrivit anunțului său, să locuiască în continuare în Sydney și să facă naveta la Canberra în funcție de îndatoririle sale. După cum vă puteți închipui, acest lucru a cauzat o revoltă printre cetățenii din Canberra, probabil pentru că nu se gîndiseră și ei la această posibilitate. Decizia este interesantă pentru că John Howard este de departe cel mai insipid individ din Australia. Imaginați-vă un director de pompe funebre foarte dedicat – cineva a cărui ambiție arzătoare la 11 ani era să fie director de pompe funebre, al cărui vis era ca la maturitate să fie ales președinte al Asociației Directorilor de Pompe Funebre ale districtului Queanbeyan –, apoi înjumătățiți-i personalitatea de două ori și îl descoperiți pe John Howard. Atunci cînd un om atît de nemaipomenit de insipid ca John Howard strîmbă din nas vizavi de un loc, e clar că merită să arunci o privire. Eu ardeam de nerăbdare să-l văd.

În Canberra se ajunge pe o șosea cu două benzi pe fiecare sens, printr-un ținut forestier provincial, care treptat se transformă într-un bulevard ceva mai urban, deși trece tot prin păduri, pînă cînd ajungi într-o zonă cu clădiri răzlețe, dar impunătoare și vezi că ai ajuns – sau că ești aproape de destinație, atît cît poți fi într-un loc atît de risipit și imprecis precum Canberra. Este un oraș foarte straniu, în sensul că nu este de fapt un oraș, ci mai degrabă un parc foarte mare ce ascunde în el un oraș. Sînt numai pajiști, copaci, garduri vii și un lac mare, ornamental – totul foarte plăcut, doar un pic neașteptat.

Mi-am luat o cameră la hotelul Rex din simplul motiv că am dat peste el și nu mai stătusem niciodată într-un hotel botezat după un animal de companie. Hotelul Rex era exact cum te aștepți să fie un hotel mare construit din beton și numit Rex. Dar nu-mi păsa. Eu voiam să-mi dezmorțesc picioarele după atîta drum și să mă zbengui prin tot spațiul acela verde. Așa că m-am înregistrat la recepție, mi-am aruncat gențile-n cameră și m-am întors imediat în aer liber. Trecusem pe lîngă un centru pentru turiști și-mi aminteam că era la o distanță mică de mers pe jos, așa că m-am hotărît să-ncep de-acolo. De fapt, punctul acela era departe – foarte departe, după cum se dovedește a fi invariabil totul în Canberra.

Era aproape ora închiderii la centrul pentru turiști cînd am ajuns acolo. În orice caz, era doar un punct unde se distribuiau pliante și broșuri care te informau despre atracții turistice și locuri de cazare. Într-o încăpere de alături era un mic cinematograf unde puteai vedea unul dintre materialele acelea de promovare încrezătoare, intitulate, să zicem,

Canberra – are de toate! – în care realizatorii se laudă că acolo poți face schi nautic, poți merge să cumperi o ținută de seară *și* să mănînci o pizza, totul în aceeași zi, fiindcă locul ăsta… *are de toate!* Știți despre ce vorbesc. Dar eu m-am uitat la film mulțumit, fiindcă încăperea avea aer condiționat și era o plăcere să stai jos după atîta mers.

E bine că nu mă interesa să-mi iau o ținută de seară, să mănînc o pizza sau să fac schi nautic cînd m-am întors pe stradă, fiindcă n-am găsit nimic, nicăieri. Singurul sfat pe care vi-l dau dacă vă duceți vreodată în Canberra este să nu plecați din hotel fără o hartă bună, o busolă, provizii pentru cîteva zile și un telefon mobil cu numărul unui serviciu de urgență. Am mers două ore prin cartiere verzi, plăcute, care arătau la fel, niciodată pe deplin convins că nu mă învîrteam pur și simplu într-un mare cerc. Din cînd în cînd ajungeam la cîte un sens giratoriu înfrunzit, cu drumuri care radiau în diverse direcții, fiecare prezentînd o priveliște identică de rai suburban de la antipozi, iar eu mă aventuram de fiecare dată pe cel care părea că mă va duce cel mai probabil la civilizație, doar ca să ajung după zece minute la un sens giratoriu identic. Nu am întîlnit țipenie de om care să meargă pe jos sau pe cineva care să ude peluza sau chestii de-astea. Foarte rar mai aluneca pe lîngă mine cîte o mașină, oprindu-se la fiecare intersecție, șoferul uitîndu-se în jur cu o expresie disperată care parcă spunea: „Unde naiba-i casa mea?”.

Eu mă gîndeam că o să găsesc un pub frumușel precum cele care-mi plăcuseră atît de mult în Sydney – un loc plin de funcționari care se relaxează la sfîrșitul unei zile lungi, atît de populate la ora asta, încît șuvoiul de oameni fericiți se revarsă pe trotuare. Ar urma cina într-un bistro drăguț, cu porții

generoase, dintr-un cartier oarecare. Dar astfel de distracții – de fapt, orice fel de distracții – păreau să lipsească cu desăvîrșire de pe străzile somnoroase din Canberra. În cele din urmă am dat brusc colțul unei străzi și m-am trezit în cartierul central de afaceri. Aici cel puțin erau magazine și restaurante și toate celelalte facilități comerciale dintr-un oraș, dar toate erau închise. Centrul orașului Canberra consta în linii mari dintr-o serie de piețe aflate între magazine, lipsite de orice semn de viață în afara unor plesnituri și huruituri pe care le-am recunoscut după un moment ca fiind sunete produse de skateboarduri. Neavînd altceva mai bun de făcut, am urmat zgomotul pînă cînd am ajuns într-o piațetă largă, unde șase adolescenți, toți cu șepci de baseball cu cozorocul la spate și pantaloni scurți atîrnînd, își perfecționau abilitățile modeste și nechibzuite pe o bară metalică. Am stat un minut pe o bancă și, cu un interes morbid, am privit cum riscă să se aleagă cu fracturi multiple și traume grave la testicule pentru satisfacția trecătoare de a aluneca de-a lungul unei bare, pe o distanță de la zero centimetri la cîțiva metri, pînă să fie propulsați de gravitație, în imposibilitatea de a-și menține echilibrul, înspre o suprafață asfaltată. Ocupația lor mi se părea complet nesăbuită.

Nu-mi vine în minte acum un lucru mai prostesc decît să ceri de la șase adolescenți cu șepci de baseball cu cozorocul la spate o recomandare pentru un loc de luat masa, dar mi-e teamă că exact asta am făcut eu în momentul ăla.

— Ești american? a întrebat unul dintre puștani cu un ton surprins, pe care nu m-aș fi așteptat să-l întîlnesc într-o capitală a lumii.

Am recunoscut că sînt.

— E un McDonald’s chiar după colț.

Le-am explicat delicat că cetățenia nu mă obliga să mănînc mîncarea nației mele.

— Mă gîndeam poate la un restaurant thailandez drăguț, am sugerat eu.

M-au privit buimăciți, ca și cum ar fi ajuns într-un impas, o expresie facială pe care doar la 14 ani o poți etala convingător.

— Sau poate unul indian? m-am oferit eu să le mai dau un indiciu în speranța că voi obține ceva, dar m-am lovit tot de privirea aia pierdută și am continuat: Vietnamez? Libanez? Grecesc? Mexican? Din Indiile de Vest? Malaysian?

Lista căpăta proporții, iar ei se foiau jenați, de parcă le era frică să nu le cer socoteală fiecăruia în parte pentru limitele peisajului culinar local.

— Italian? am zis eu.

— E un restaurant „Pizza Hut” pe strada Lonsdale, a ciripit unul dintre ei triumfător. Au bufet „mănînci cît poți” marțea.

— Mulțam, am zis, dîndu-mi seama că n-ajung nicăieri cu chestia asta și am pornit-o din loc, dar m-am întors. Azi e vineri, am precizat eu.

— Da, a fost de acord puștiul, dînd din cap solemn. Vinerea nu-i.

Am găsit drumul înapoi la Rex, dar am ajuns doar pînă la intrarea din față cînd mi-am dat seama că nu vreau să iau masa în hotelul unde stăteam. Asta-i o deprindere prea banală și de om singur – admiți faptul că nu-ți trăiești viața. Întîmplarea face că așa era, dar nu despre asta e vorba. Știți care-i cel mai trist moment atunci cînd mănînci singur în hotel? E momentul cînd vin și-ți iau toate celelalte tacîmuri, farfurii și pahare pentru vin, ca și cînd ar spune: „E clar că

nimeni n-o să stea la masă cu *tine* în seara asta, așa că luăm toate lucrurile astea ca să le punem la loc și pe tine te așezăm aici, cu fața la stîlp, și într-un minut îți aducem un coș mare în care o să-ți punem numai o chiflă. Poftă bună!”.

Așa că am mai stat un pic pe la intrarea de la Rex, dar foarte puțin, apoi m-am întors în stradă. Mă aflam pe un bulevard impresionant, deși traficul aproape că nu exista și de-o parte și de alta erau mai ales clădiri de birouri întunecate, înmulțindu-se fără să bag de seamă. La cîteva sute de metri mai încolo am dat de un hotel care nu era foarte diferit de Rex. Avea un restaurant italian cu propria intrare, probabil cel mai bun loc pe care puteam să-l găsesc în zonă. Am intrat și am fost surprins cînd mi-am dat seama că era plin de localnici, îmbrăcați festiv. Ceva din familiaritatea lor față de chelneri și în general față de loc în sine și împrejurimile lui trăda o relație mai mult decît trecătoare cu localul. Cînd localnicii mănîncă în restaurantul unui hotel mare din beton și sticlă, știi că acelei comunități îi lipsește ceva.

Chelnerul a luat toate celelalte tacîmuri și farfurii de la masă, dar mi-a adus șase baghete de pîine – destul cît să împart cu un prieten, dacă-mi făceam vreunul. Era un local destul de vesel, cu toată lumea din jurul meu bînd cîte ceva – australienilor le place cîte un păhărel, slavă Domnului –, iar mîncarea era minunată, dar totuși era evident că luam masa într-un hotel. În Canberra întîlnești des combinația asta, după cum aveam să descopăr – să mănînci și să bei în hoteluri mari, fără trăsături distinctive, și în alte spații neutre, așa că în cam tot timpul ăsta ai sentimentul că faci o escală lungă într-un aeroport internațional extrem de spațios.

După aceea, îmbuibat cu paste, trei sticle de bere italienească și cu toate cele șase baghete (nu mi-am făcut nici un prieten), am plecat să explorez din nou, de data asta într-o direcție oarecum opusă, sigur că undeva prin Canberra trebuie să fie vreun pub normal și poate chiar un restaurant prietenos în care să mă duc în seara următoare, dar n-am trecut pe lîngă nici un astfel de loc și m-am trezit din nou, pînă la urmă, în pragul hotelului Rex. M-am uitat la ceasul de la mînă. Era doar nouă și jumătate seara. Am mers agale pînă în sala de cocktail, unde am comandat o bere și am stat într-un scaun adînc cu spătar. În afara unei mese la care erau trei bărbați și o doamnă, ce se amuzau copios, și un tip singur cocoșat peste un pahar mare de la bar, sala era goală.

Mi-am băut berea și mi-am scos un carnețel și un pix pe care le-am pus pe masă în fața mea în caz că observam ceva important, apoi am scos o carte pe care o cumpărasem dintr-un anticariat din Sydney. Intitulată *Inside Australia* și publicată în 1972, era scrisă de jurnalistul american John Gunther, un nume care domina cîndva analele jurnalismului de călătorie, însă acum în mare măsură uitat. Asta a fost ultima lui carte; era în prag de publicare, iar bietul de el a murit în timp ce o pregătea.

Am deschis-o la capitolul despre Canberra, curios să văd ce avea de spus autorul despre locul ăsta pe atunci. Canberra descrisă de el este un oraș mic, de 130.000 de locuitori, cu „aerul pastoral al unui oraș provincial” – un loc relaxat cu puține semafoare, cu puțină viață de noapte, cu un număr modest de *cocktail lounges* și aproximativ „șase restaurante bune”. Pe scurt, părea să fi regresat din 1972. Am fost mîndru să văd că hoteleul Rex era considerat un loc elegant pentru

vizitatori – întotdeauna e plăcut cînd ți se confirmă alegerile, chiar și de cineva care a trăit în urmă cu aproape 30 de ani – și că barul hotelului era considerat unul dintre cele mai antrenante din oraș. Mi-am ridicat ochii din carte și m-am crispat la gîndul că este foarte posibil să mai fie și acum.

Din una în alta am ajuns la capitolul despre politica Australiei – motivul pentru care cumpărasem cartea. În afară de modul cum se socotesc punctele la fotbalul australian și de gustul foarte lăudat al unui fel de mîncare ce se cheamă „plăcintă plutitoare" (gîndiți-vă la ceva neapetisant și maro care plutește în ceva neapetisant și verde și vă puteți face o imagine), în viața Australiei nimic nu este mai complicat și mai uluitor pentru cineva din afara ei decît politica sa. Am încercat o dată sau de două ori să fac efortul de a citi cărți despre politica australiană scrise de australieni, dar toate plecau de la premisa că subiectul este interesant – o poziție îndrăzneață, cu siguranță, dar nu și utilă – și speram că observațiile detașate ale unui compatriot american ar putea fi mai instructive. Gunther a făcut o încercare curajoasă, trebuie să recunosc, dar provocarea îi depășea talentele rezumative lucide în acest subiect vast și complicat. Iată, de exemplu, un foarte mic crîmpei din încercarea lui de a explica sistemul australian de vot preferențial:

> Dacă, după ce al doilea vot preferențial e adăugat celui dintîi, tot nu există vreun candidat cu o majoritate de voturi în acel scrutin, procesul se repetă: voturile candidatului care a rămas în această etapă a numărătorii sînt împărțite pe baza celei de-a doua preferințe. Dacă el a primit cîteva voturi preferențiale de la primul candidat eliminat, acestea sînt acum redistribuite pe baza celei de-a treia preferințe. Și așa mai departe.

Mi-a plăcut în mod special finalul simplu: „Și așa mai departe”. Explicația asta e foarte abilă, fiindcă pare să spună: „Eu înțeleg chestia asta perfect, dar nu văd de ce v-aș plictisi cu detaliile”, cînd de fapt ceea ce spune el este: „N-am nici cea mai vagă idee ce înseamnă toate astea și sincer nu-mi pasă nici cît negru sub unghie, fiindcă, în timp ce scriu vorbele astea, stau într-un bar dintr-un mausoleu aflat în brusă numit hotelul Rex, e vineri seara, sînt pe jumătate cherchelit și plictisit și-acum mă duc să-mi mai iau ceva de băut”. Ciudățenia era că știam exact care-i senzația.

Am tras cu ochiul la ceas, îngrozit să-mi dau seama că era doar zece fără zece, și am comandat încă o bere, apoi am luat carnețelul și pixul și, după un minut de cugetare, am scris: „Canberra, un loc groaznic de plictisitor. Totuși, bere rece”. Pe urmă m-am mai gîndit un pic și am scris: „Cumpără șosete”. Apoi am pus carnețelul jos, dar nu deoparte, și am încercat fără prea mult succes să prind ceva din conversația celor patru din cercul vesel aflat în celălalt capăt al barului. După aceea m-am hotărît să creez un nou slogan pentru Canberra. Mai întîi am scris: „Canberra – nu-i nimic de capul ei!” și pe urmă „Canberra – de ce să mai aștepți Moartea?”. După aia m-am mai gîndit și am scris: „Canberra – o poartă spre Oriunde!”, care cred că mi-a plăcut cel mai mult. Pe urmă am mai comandat o bere și am făcut un mic desen. În el erau doi somoni plini de icre, la mijlocul unui șir de cascade iuți, care se odihnesc epuizați într-un ochi de apă liniștită, cînd unul se-ntoarce spre celălalt și spune: „Ce-ar fi să ne oprim aici și să ne masturbăm?”. Asta m-a amuzat foarte tare și am pus pagina în buzunar, anticipînd ziua în care voi învăța să desenez lucruri pe care oamenii chiar să le poată recunoaște. Apoi am mai

tras cu urechea la ce vorbeau oamenii, dînd din cap și zîmbind apreciativ atunci cînd păreau să facă o glumă în speranța că o să mă vadă și o să mă invite la ei, dar n-au făcut-o. Pe urmă am mai luat o bere.

Cred că ultima bere se poate să fi fost o greșeală, fiindcă nu-mi aduc aminte prea mult din ce s-a întîmplat după aceea, în afară de faptul că m-a cuprins o bunăvoință nesfîrșită față de oricine trecea prin încăpere, inclusiv o filipineză care a venit cu un aspirator și m-a rugat să-mi ridic picioarele ca să poată să facă curat sub scaunul meu. Notele mele din seara aia mai conțin două însemnări, ambele scrise cu o mînă ușor nesigură. Într-una scrie: „Bitter Victoria – de ce se cheamă așa??? Nu-i amară deloc. E chiar bună!!!”. În cealaltă: „Îți spun, Barry, dădea niște vînturi de ieșeau scîntei!”. Cred că asta se referea la o expresie tipic australiană colorată pe care am prins-o ascultîndu-i pe cei de la masa alăturată mai degrabă decît vreo manifestare concretă de meteorism de natură electrică.

Dar s-ar putea să greșesc. Aveam cîteva la bord.

Cînd m-am trezit dimineață, orașul era plin de bălți din cauza unei ploi monotone, persistente. Planul meu era să mă plimb de-a lungul podului principal peste lacul Burley Griffin, către un cartier de muzee și clădiri guvernamentale de pe partea cealaltă. Dimineața a fost detestabilă, o zi oribilă în care numai nebunii se plimbă, care a devenit și mai aiurea pe măsură ce mi-am dat seama, după ce am plecat de la hotel, că mă aventurasem într-o expediție mai lungă decît cea din după-amiaza precedentă. Canberra este un oraș uluitor de vast. Pe hartă arată destul de îmbietor, cu lacul șerpuitor,

străzile înfrunzite și 4.000 de hectare de parcuri (pentru comparație, Hyde Park din Londra are 138 de hectare), însă la sol este doar multă verdeață pe suprafețe întinse.

Merită să vedem cum a ajuns așa. În 1911, după alegerea poziției capitalei, s-a lansat o competiție pentru planul ei, iar cîștigătorul a fost Walter Burley Griffin din Oak Park, Illinois, un discipol al lui Frank Lloyd Wright. Planul lui Griffin a fost fără îndoială cel mai reușit, dar asta nu înseamnă neapărat cine știe ce. Un alt participant de top, un francez pe nume Alfred Agache, nu a citit cu atenție prezentarea locului, poate chiar nu a citit-o deloc, și a amplasat Parlamentul și multe alte clădiri importante pe o cîmpie inundabilă, rezultînd că legislatorii aveau să-și petreacă o parte a anului mergînd prin apă în timp ce dezbat. De asemenea, din motive care pot stîrni speculații uluite, el a plasat sistemul de canalizare municipal în plin centrul orașului, ca un fel de piesă centrală. În ciuda acestor neajunsuri bizare, propunerea lui a fost pe locul trei. Pe locul doi s-a situat Eliel Saarinen, tatăl lui Eero, cel care i-a convins mai tîrziu pe evaluatorii clădirii Opera House să aleagă modelul îndrăzneț al lui Jøn Utzon. Modelul lui Saarinen-tatăl era perfect funcțional, însă prea grandios – un fel de arhetip al celui de-al Treilea Reich care i-a tulburat pe evaluatorii australieni.

În schimb, planul lui Griffin a atras pe loc. El proiecta un oraș-grădină cu 75.000 de oameni, cu drumuri străjuite de copaci și un lac ornamental în centru. Frumos și inspirînd încredere, maiestuos, dar nu de o măreție arogantă, era ideal pentru aspirațiile modeste la respectabilitate fără fițe care marcau caracterul australian. Mai mult, Griffin a înțeles mai bine importanța prezentării. Ceea ce a supus el evaluării nu

erau schițe modeste care păreau mîzgălite pe spatele unui șervețel, ci o serie de tablouri mari panoramice, proiectate cu rafinament pe cele mai drepte pînze. Pentru a face acest lucru, el a fost secondat enorm de mult – de fapt, în totalitate – de proaspăta lui soție, Marion Mahony Griffin, care a fost fără îndoială unul dintre artiștii arhitecți de marcă ai secolului.

Desenele, toate făcute de Marion, redau un orizont conturat de forme grațioase – un dom ici, un zigurat colo –, însă cu surprinzător de puține detalii. Sînt sugerate incitant – eteric, distant la modul elegant. Poți contempla astfel de desene cu plăcere ore întregi, dar, dacă te întorci cu spatele un moment, nu-ți mai amintești absolut nimic din ce era în ele în afară de o senzație vagă de compoziție plăcută. Deși Griffin și soția lui nu fuseseră niciodată în Australia (lucrau după hărți topografice), desenele demonstrează o afinitate aproape ciudată cu peisajul – o apreciere a frumuseții lui simple și firești și a cerului amplu despre care ai jura că sînt bazate pe cea mai intimă cunoaștere. Nu vreau să minimalizez rolul lui Walter: el a fost un arhitect talentat, uneori chiar inspirat; însă Marion era geniul în cuplul lor.

Soții Griffin aveau clar o înclinație boemă – lui îi plăceau pălăriile mari și moi și cravatele catifelate; ea avea plăcerea vinovată de a dansa prin poienile din păduri în veșminte diafane, în stilul Isadorei Duncan –, ceea ce, fără îndoială, a fost în detrimentul lor în lumea aspră și coruptă a politicii australiene din al doilea deceniu al secolului. În orice caz, au găsit prea puține fonduri sau un entuziasm insuficient pentru arta lor atunci cînd au venit în Australia în 1913, iar declanșarea Primului Război Mondial în următorul an le-a redus și mai mult posibilitățile. Odată ajuns aici, Griffin a

părut incapabil să facă față lucrurilor pe care le-a găsit la fața locului. El nu avea experiență în gestionarea unui proiect mare și în mod clar nu i se potrivea din punct de vedere temperamental. În 1920 nu se realizase mai nimic în afara jalonării superficiale a principalelor drumuri. La sfîrșitul anului, mai mult sau mai puțin prin acordul ambelor părți, el a abandonat proiectul.

Griffin a mai stat în Australia 15 ani și a devenit unul dintre cei mai iluștri arhitecți ai țării, însă aproape toate clădirile pe care le-a proiectat el fie nu au fost construite niciodată, fie au fost demolate între timp. Întîmpinînd dificultăți financiare din ce în ce mai mari, s-a mutat în India în 1935. Acolo, în 1937 a făcut peritonită după ce a căzut de pe o schelă și a murit la vîrsta de 60 de ani. A fost îngropat într-un mormînt necunoscut. Astăzi, aproape tot ce a rămas dintr-o carieră lungă și bogată sînt Newman College de la Universitatea din Melbourne, cîteva centre de incinerare municipală și Canberra – iar Canberra nu este cu adevărat a lui.

Numai planul parterului, ca să spunem așa, este al lui – drumurile, sensurile giratorii, lacul care împarte orașul în două. Părțile componente au ajuns pe nenumărate alte mîini, care nu au colaborat. Un cu totul alt oraș a fost construit pornind de la macheta lui, însă nu are nimic din coerența proiectului său. Nu sînt de fapt decît niște clădiri guvernamentale risipite într-o sălbăticie creată de mîna omului. Chiar și lacul, care șerpuiește între jumătățile orașului, are un aer curios de monoton și artificial. Pe un promontoriu înclinat de pe țărmul împădurit din nord se află o clădire nu foarte impunătoare numită National Capital

Exhibition, iar eu m-am oprit acolo mai întîi, mai mult în speranța de a mă mai usca un pic decît gîndindu-mă că-mi voi spori cunoștințele în mod semnificativ.

Era destul de aglomerat. La intrarea din față, două doamne prietenoase stăteau la o masă, înmînînd pachete gratuite vizitatorilor – sacoșe de plastic mari, de un galben strălucitor –, primite cu expresii de recunoștință și extaz de toată lumea care trecea.

— Doriți un pachet pentru vizitatori, domnule? mi s-a adresat una dintre doamne.

— Da, vă rog, am spus eu, mai impresionat decît vreau să recunosc.

Pachetul pentru vizitatori era un cadou care cîntărea destul de mult. La o privire mai atentă s-a dovedit că nu conținea altceva decît o grămadă de broșuri – operele complete, după cîte se părea, ale centrului de turism pe care îl vizitasem cu o zi înainte. Sacoșa era atît de grea, încît mînerele ei s-au întins pînă cînd a atins podeaua. Am tîrît-o un pic, după care m-am gîndit să o las lîngă un ghiveci. Însă era o problemă. În spatele ghiveciului nu mai era loc pentru încă o sacoșă de plastic galbenă! Cred că erau 90 de sacoșe acolo. M-am uitat în jur și am observat că nimeni din încăpere nu mai avea sacoșă de plastic. Am sprijinit-o de peretele de lîngă plantă și, în timp ce mă ridicam, am văzut că un bărbat se îndrepta spre mine.

— Aici ajung sacoșele? a întrebat el pe un ton grav.

— Da, aici, am răspuns eu la fel de grav.

În funcția mea temporară de director de operațiuni interne, l-am privit cum își sprijină sacoșa cu atenție de perete. Apoi am stat amîndoi un moment împreună și ne-am

uitat atent, mulțumiți de contribuția noastră la manevra importantă de a muta sute de sacoșe din vestibul într-un loc de depozitare din cealaltă încăpere. Cum stăteam noi așa, au mai venit două persoane.

— Puneți-le pur și simplu acolo, am sugerat noi, aproape la unison, și le-am arătat unde acoperiserăm noi peretele cu sacoșe.

Apoi am dat din cap mulțumiți și am intrat în muzeu.

National Capital Exhibition era excelentă. Lucrurile acestea sînt foarte bune în general în Australia. Nu era o clădire mare, dar oferea o perspectivă bună asupra istoriei și evoluției orașului Canberra. Ceea ce m-a surprins a fost cît de recentă este în mare parte. Pe cîțiva dintre pereți erau fotografii mărite ale orașului Canberra așa cum era în trecut, iar multe dintre ele erau uluitoare dacă le comparai cu prezentul. Lacul Burley Griffin[1], de exemplu, nu a fost umplut pînă în 1964. Înainte de asta, mulți ani, a fost doar o groapă noroioasă între cele două jumătăți ale orașului. Pe alt perete, o pereche de fotografii aeriene arătau Canberra în 1959 (populație 39.000) și Canberra acum (populație 330.000). În afară de ridicarea cîtorva clădiri mari în ceea ce se numește Zona Parlamentară și umplerea lacului, era remarcabil cît de puțin schimbat părea orașul.

Cu aceste informații, acum eram dornic să văd totul cu ochii mei, așa că am părăsit clădirea și m-am aventurat de-a lungul malului împădurit al rîului pînă la Commonwealth Avenue Bridge și am pornit-o spre latura îndepărtată, de altfel, oficială, a orașului. Ploaia se oprise, însă lacul Burley Griffin conține o minune a ingineriei (minunea fiind de ce și-ar fi bătut cineva capul cu asta) numită Captain Cook Memorial Jet,

o fîntînă arteziană care împroașcă apă cîteva zeci de metri în aer. Apa e prinsă de briză, predominantă în zonă, și este purtată într-un curent superb, udînd tot ce-i stă în cale pe pod. Oftînd, am trecut pe partea cealaltă într-o zonă cu cele mai vaste peluze posibile, marcate la intervale mari cu clădiri ale guvernului și muzee, fiecare aflată la depărtare, așa cum se văd obiectele prin celălalt capăt al unui telescop.

Chiar și Autoritatea Națională a Capitalei, corpul administrativ al orașului, recunoaște într-un document promoțional că „mulți oameni cred că Zona Parlamentară dă impresia de loc pustiu și neterminat, unde distanțele uriașe dintre instituții și alte facilități descurajează mișcarea pe jos și activitatea”. Sînt de acord. Senzația era că străbați perimetrul unui tîrg internațional foarte mare, care-i acolo de cînd lumea.

M-am oprit mai întîi la Biblioteca Națională, fiindcă voiam să văd *Endeavour*, renumitul jurnal de călătorie al lui Cook. Bineînțeles că, după lunga lui călătorie de explorare, Cook și-a luat jurnalul cu el acasă, însă acesta s-a pierdut curînd după moartea lui și pierdut a rămas timp de aproape 150 de ani, pînă cînd a apărut pe neașteptate la o licitație Sotheby din Londra în 1923. Guvernul australian l-a cumpărat în grabă, plătind 5.000 de lire sterline (aproape dublu față de cît era pregătit să plătească pentru planul orașului în care se află), iar acum jurnalul este tratat cu un soi de considerație pe care noi în America o rezervăm comorilor vechi, precum Constituția și Nancy Reagan. Din păcate, după cum am descoperit cînd m-am prezentat la biroul de informații, nu era expus, dar putea fi văzut o dată pe săptămînă, cu programare.

M-am uitat lung, consternat, la bărbatul de la informații.

— Dar am făcut un drum de 12.874 de kilometri, am trîntit-o eu.

— Îmi pare rău, a zis el – și părea sincer.

— Am petrecut o noapte la Rex, am spus, crezînd că asta sigur o să prindă, dar omul nu avea puterea să mă ajute.

Totuși m-a îndrumat spre o broșură în care am putut să văd o poză a jurnalului și m-a încurajat să arunc o privire la ce aveau în galeriile publice. S-a întîmplat ca ele să fie splendide. Într-o sală erau expuse picturi ale unor personalități remarcabile din Australia (mă rog, remarcabile pentru alți australieni), iar în alta era o expoziție a schițelor originale pentru Opera House din Sydney. Aici erau incluse nu doar schițele lui Utzon, care au cîștigat competiția, dar și cele care se situaseră pe locurile doi și trei – amîndouă absolut banale. Pe locul doi era un cilindru umflat cu un model în stil arlechin din oțel inoxidabil. Cel de pe locul trei arăta ca un hipermarket. Într-o vitrină de sticlă se afla o machetă de lemn făcută de Utzon, care arăta că „pînzele” de pe acoperișul clădirii nu erau un ecou al bărcilor cu pînze din port (o afirmație care se face mereu în cărți și articole, în Australia și în afara ei), ci sînt pur și simplu secțiuni ale unei sfere.

Apoi, dacă traversezi încă 405 hectare de stepă necultivată ajungi la National Gallery, un muzeu surprinzător de mare într-o clădire ca o fortăreață. Era aerisit, diversificat și în general foarte bun. Pe mine m-au atras în special peisajele din *outback* pictate de Arthur Streeton, de care nu auzisem, și marea colecție de picturi ale aborigenilor, majoritatea pe scoarță curbată sau alte suprafețe naturale și înțesate cu puncte și bucle colorate. Un fapt prea puțin remarcat este acela că aborigenii au cea mai veche cultură neîntreruptă de

pe pământ, iar arta lor merge chiar pînă la începuturile acesteia. Imaginați-vă că ar exista niște oameni în Franța care te-ar putea duce la peșterile Lascaux să-ți explice în detaliu semnificația picturilor – de ce bizonul ăsta fuge din cireadă, ce înseamnă aceste trei linii ondulate –, fiindcă este la fel de proaspătă și rațională pentru ei, ca și cum acestea ar fi fost făcute ieri. Ei bine, aborigenii pot face asta. Este o realizare fără egal a omenirii, foarte puțin apreciată și cred că merită pomenită aici, nu credeți?

Intenționasem să-mi continui drumul pînă la Parlament, însă cînd am ieșit din National Gallery am descoperit că după-amiaza aproape trecuse. Trebuia să amîn vizita aceea pentru a doua zi. Am pornit-o din nou la vale pe panta lină, către lac și pod. Cerul se însenina în sfîrșit și pe dealurile îndepărtate vedeai petice de lumină argintie. Acum, că norii își încetaseră asaltul asupra pămîntului și se retrăseseră în înălțimi mai diafane, priveliștea era chiar frumoasă. Canberra este un oraș al clădirilor memoriale, majoritatea grandioase și mai toate cu un drum privat flancat de copaci, iar din punctul ăsta puteam să le cuprind pe toate cu o singură rotire a capului. Priveliștea îmi trezea în minte mai puțin imaginea unui oraș – mult mai puțin – și mai degrabă, să zicem, a unui cîmp de luptă bine păstrat. Aveai senzația aceea de spațiu și vegetație care-ți inspiră respect pe care te-ai aștepta să le găsești la Gettysburg sau Waterloo.

Era de neconceput că 330.000 de oameni erau vîrîți în peisajul ăla, și tocmai gîndul ăsta – uluitor cînd mi-a trecut prin minte – m-a făcut să-mi schimb complet percepția în privința orașului. Îl detestasem pentru ceea ce era de fapt realizarea lui cea mai admirabilă. Locul ăsta crescuse de zece

ori, fără să pară că se consumase pentru asta, de la sfîrșitul anilor 1950, și cu toate astea încă era un parc.

Mi-am imaginat o comunitate micuță și drăgălașă oarecare, cum ar fi Aspen, Colorado, încercînd să absoarbă 300.000 de locuitori în 40 de ani și m-am gîndit la kilometrii întregi de infrastructură făcută fără noimă și neglijent pe care i-ar necesita chestia asta – mallurile pentru cumpărături și parcările, drumurile cu opt benzi care să se întindă într-o pădure de semne luminoase și panouri înalte, porțiunile vaste pentru locuințe (la revedere, păduri! la revedere, fermă!), piețele cu supermarketuri și depozitele aflate departe, încrengăturile de moteluri, benzinării și fast-fooduri. Ei bine, nu prea e nimic de genul ăsta în Canberra. Ce realizare! Sentimentul pe care mi-l stîrnea s-a transformat total.

Totuși, aș zice că un pub decent sau poate chiar două n-ar strica.

II

Ei, uite de ce n-o să pricepeți niciodată politica australiană. În 1972, după 23 de ani de guvernare a Partidului Liberal, Australia a ales un guvern laburist sub conducerea energicului și civilizatului Gough Whitlam. Fără să stea pe gînduri, guvernul lui Whitlam s-a lansat într-un program de reforme ambițioase – le-a dat aborigenilor drepturi de care nu se bucuraseră pînă atunci, a început să retragă trupele australiene din Vietnam, a liberalizat învățămîntul superior și

multe altele. Dar, cum se-ntîmplă cîteodată, guvernul și-a pierdut treptat majoritatea și deja în 1975 Parlamentul se afla într-un punct mort, pe care nici Whitlam și nici liderul opoziției, Malcolm Fraser, nu îl puteau debloca.

În acest impas a intrat în scenă Guvernatorul General, Sir John Kerr, reprezentantul oficial al reginei în Australia. Folosind un privilegiu care nu mai fusese invocat pînă atunci, el a dizolvat guvernul lui Whitlam, l-a învestit pe Fraser într-o poziție în care el deținea controlul și a ordonat alegeri generale. Cu greu pot fi descrise revolta și indignarea resimțite de australieni în fața acestei imixtiuni de sus. Țara a fost aruncată într-o stare de ură violentă. Înainte ca ei să aibă vreo șansă de a-și rezolva diferendele singuri, un reprezentant neales al unui guvern aflat la celălalt capăt al planetei le luase situația de sub control. A fost un moment care le-a readus aminte, umilitor, că Australia era încă, la origini, o colonie, subordonată din punct de vedere constituțional Regatului Unit.

Cu toate acestea, așa cum s-a cerut, australienii au organizat alegeri generale la care voturile – un număr copleșitor – l-au îndepărtat pe Whitlam și l-au adus în funcție pe Fraser. Cu alte cuvinte, electoratul a fost de acord cu acțiunea care pusese la încercare națiunea cu o lună înainte.

De asta, după cum am spus, n-o să înțelegeți niciodată politica australiană.

O parte a problemei, desigur, este că aproape nu poți urmări politica australiană din afară, fiindcă prea puține știri despre problemele țării scapă în afara ei și ajung în lumea largă. Dar chiar și atunci cînd te afli acolo și faci tot posibilul s-o urmărești, te trezești împotmolit într-un hățiș de argumente,

o urzeală de chestiuni subtile, un ghem de relații și animozități încîlcite care te contrariază. Dă-le australienilor un subiect și o să ți-l dezbată cu pasiune pînă în cele mai mici amănunte, dintr-o grămadă de unghiuri, băgînd în ecuație atît de multe chestiuni colaterale doar vag legate de subiect, încît cel din afară se izbește la un moment dat de un zid impenetrabil.

Cînd eram acolo, cea mai importantă chestiune de interes public era dacă Australia urma să devină republică – dacă avea să taie ultimele legături coloniale cu Marea Britanie și să facă pașii necesari ca să se asigure că pe viitor nici un alt John Kerr nu va mai umili națiunea așa cum o făcuse el. Mie mi se părea că răspunsul era evident, iar asta nu mai era o problemă. Cu siguranță orice națiune ar vrea să dețină controlul asupra propriului destin, nu? Te-ai aștepta, cel puțin, ca decizia să fie una simplă.

Cu toate acestea, doi ani de zile, după cîte știam eu, australienii se încîlciseră în nodurile tuturor obiecțiilor posibile față de asemenea schimbare. Cine va fi noul președinte într-un astfel de sistem și cum putem garanta că el nu va face niciodată nimic din ce n-ar trebui să facă? Ce se întîmplă cu toate numele acelea precum „Royal Australian Air Force” și „Royal Flying Doctor Service” dacă nu mai sîntem regat? Ce cuvinte să punem în noul preambul al Constituției? Să ne referim la calitatea de *mateship*[2], așa cum i-ar plăcea lui John Howard, sau să recunoaștem că este un concept fundamental vid și jenant? Vai, ce complicat! Poate ar fi mai bine dacă pur și simplu am lăsa lucrurile cum sînt și am spera că britanicii vor fi buni cu noi.

Bineînțeles, nu vreau să insinuez că astea nu sînt chestiuni importante, însă asiști la un proces extenuant și mai degrabă rămîi cu două impresii interconectate – că australienilor le plac la nebunie dezbaterile de dragul dezbaterilor și că, în general, preferă să lase totul așa cum este. Pînă la urmă, desigur, ei au votat împotriva republicii, deși atunci cînd am fost eu în vizită acolo un astfel de rezultat părea extrem de improbabil. Ăsta-i încă un motiv pentru care cei din afară n-o să înțeleagă niciodată politica australiană.

Pe de altă parte, ceea ce compensează multe altele este că australienii au cele mai bune și mai interesante dezbateri parlamentare din lume. Buletinele de știri americane și chiar britanice ar fi enorm de animate dacă ar prezenta o relatare de seară din camerele Parlamentului Australiei. Nu ar fi nevoie să explici despre ce a fost vorba – în general, oricum depășește puterea de înțelegere –, ci doar să lași spectatorii să savureze atacurile și parările ample din scrima insultelor australiene.

În cartea lui *Among the Barbarians*, scriitorul australian Paul Sheehan înregistrează un schimb de replici din Parlament între un bărbat pe nume Wilson Tuckey și prim-ministrul de atunci Paul Keating, din care următorul fragment este o mică parte:

> *Tuckey*: Ești un idiot. Nu ești decît un tîmpit fără pereche…
> *Keating*: Tacă-ți fleanca! Stai jos și taci, porcule… De ce nu taci, clovn ce ești?… Omul ăsta are un intelect criminal… clovnul ăsta scoate încontinuu sunete nearticulate.

Ăsta a fost un schimb de replici destul de blînd pentru versatilitatea lingvistică a domnului Keating. Printre epitetele

care i-au zburat de pe limbă în timpul dezbaterii publice și care pot da un aer elegant oricărui ziar care este echivalentul australian al lui *Hansard* s-au numărat *ticăloșilor, gunoaie periculoase, împuțiților, viermi tîmpiți cărora le pute gura, oameni de nimic, larve de păduchi, pămpălăi parfumați, trîntori fără mațe-n voi, capete seci, escroci imorali* și *pești năuci.* Și toate astea doar ca să-și descrie mama. (Glumesc, bineînțeles!) Nu toate invectivele parlamentare sînt chiar atît de respingătoare, dar aproape toate sînt bune.

Am urmărit genul ăsta de meciuri cu cea mai mare plăcere în timpul diverselor mele vizite în Australia, deci vă puteți imagina cu ce nerăbdare mi-am parcat mașina în zona vizitatorilor de pe Parliament Hill în dimineața următoare și am pornit-o pe peluzele aranjate să trag o ocheadă înainte de a merge mai departe către Adelaide.

Clădirea Parlamentului este o clădire nouă, care a înlocuit-o pe una mai veche și mai modestă în 1988. Este un edificiu care te uluiește prin impresia oribilă, fiind încoronat cu o construcție ridicolă care nu seamănă cu nimic mai bine decît cu un suport foarte mare de brad de Crăciun. În drumul spre intrare m-am oprit lîngă un bazin mare ornamental ca să mă uit la construcția de pe acoperiș.

— Cea mai mare structură de aluminiu din emisfera sudică, a declarat, cu evidentă mîndrie, un bărbat cu un aparat de fotografiat agățat de gît, care m-a văzut studiind-o.

— Și mai sînt multe structuri de aluminiu cu care intră în competiție? am întrebat fără să mă pot abține.

Bărbatul a părut derutat.

— Păi, nu știu, a spus el. Dar dacă există, sînt mai mici.

Nu intenționasem să-l jignesc.

— Ei da, cu siguranță e foarte… impresionantă, m-am oferit eu să adaug.

— Da, a aprobat el. Cred că ăsta-i cuvîntul care i se potrivește. Impresionantă.

— Cît aluminiu are în ea? am întrebat.

— N-am idee. Dar are mult tare, puteți fi sigur de asta.

— Destul cît să ambalezi o grămadă de sandviciuri! am opinat eu vesel.

Bărbatul s-a uitat la mine ca și cînd aș fi fost periculos de tîmpit.

— Ei, asta nu știu, a spus el – și, după o secundă de ezitare fîstîcită, a plecat.

Fiind o dimineață de duminică, nu mă așteptam ca Parlamentul să fie deschis vizitatorilor, însă era. A trebuit să mă supun unui control de securitate și să mi se ia din dotare un cuțitaș de buzunar, pentru ca 20 de minute mai tîrziu, în bufetul cu autoservire, să tai o plăcintă cu ceva mult mai letal. Cam toată clădirea e așa – superficial de austeră și preocupată de securitate, în armonie cu toată aparatura unei națiuni importante, însă în același timp cu adevărat relaxată, ca și cînd s-ar ști că n-or să vină teroriști internaționali să ia cu asalt parapetele și că vizitatorii sînt în general doar oameni ca mine și ca dumneavoastră, care vor să vadă unde se întîmplă lucrurile importante, după care beau un ceai bun și se delectează cu un desert aromat cu măsură în bufetul cu autoservire.

Interiorul era mult mai drăguț decît te făcea să crezi exteriorul insipid, cu mult lemn local care acoperă podelele și pereții. Cel mai bine era că nu te punea nimeni într-un grup, ci erai lăsat să explorezi de unul singur. Nu fusesem niciodată în

Capitol Building din America, dar îndrăznesc să cred că acolo nu te lasă pur și simplu să te plimbi pe unde ai tu chef. În Parlament am avut senzația că puteam merge oriunde – că dacă aș fi știut care-i ușa, m-aș fi putut strecura în biroul prim-ministrului și aș fi putut să-i mîzgălesc un mesaj pe sugativă sau poate să-i fi lăsat desenul meu cu somoni să-l binedispună. De mai multe ori am încercat mînerele ușilor. Erau întotdeauna încuiate, însă nu s-a declanșat nici o alarmă și nici n-a venit glonț prin geam careva de la serviciul de pază ca să mă prindă cu plase și să mă ducă la interogatoriu. În zonele în care se aflau oameni de pază, ei erau întotdeauna prietenoși și bucuroși să răspundă oricăror întrebări. Eram foarte impresionat.

Parlamentul Australiei este împărțit în două camere, Camera Reprezentanților și Senatul (e interesant, nu neapărat și semnificativ, că ei folosesc termenul britanic pentru instituție și termenii americani pentru camere), și ambele erau deschise și puteau fi examinate dinspre galeriile vizitatorilor. Ambele erau destul de mici, dar arătau mai bine decît mă așteptasem. La televizor, verdele din Camera Reprezentanților are un aspect biliar clar, ca și cînd membrii ar dezbate din interiorul pancreasului cuiva, dar în realitate nuanța era mult mai potolită și reținută. Senatul, pe care nu-l văzusem niciodată la televizor (pentru că senatorii nu *fac* de fapt nimic, bănuiesc – dar am să consult cartea lui John Gunther și am să vă mai spun despre asta), era într-un ton ocru liniștitor.

Într-un foaier spațios de la etaj era o galerie care conținea portrete în ulei ale tuturor prim-miniștrilor, iar eu am făcut turul ei cu mult interes. Citisem destul de mult, vă închipuiți,

așa că era o adevărată plăcere – de genul unei autentice „aaa-am-auzit-atît-de-multe-despre-voi” – să le văd în sfîrșit chipurile. Iată-l pe amabilul Ben Chiefly, prim-ministru laburist chiar după război și un om care era atît de atașat de popor, încît, atunci cînd se afla în Canberra, stătea în modestul hotel Kurrajong cu doar șase șilingi pe zi și puteai să-l vezi în fiecare dimineață plimbîndu-se în halat de casă pînă la baia comună ca să se bărbierească și să se spele împreună cu ceilalți oaspeți ai hotelului. Iată-l și pe mărețul și impunătorul Robert Menzies, care a fost prim-ministru 20 de ani, dar se considera „britanic pînă la șireturile ghetelor” și visa să se retragă într-o casă de țară undeva într-un sătuc englezesc, în mod evident bucuros să întoarcă spatele pămîntului natal pentru totdeauna. Și iată-l și pe bietul Harold Holt, a cărui aruncare fatală în valuri în 1967 i-a cîștigat abnegația mea eternă.

Clubul lor e destul de mic. Din 1901, Australia a avut doar 24 de prim-miniștri, iar eu eram uimit să realizez cîți dintre ei îmi rămîneau străini. Dintre cei 24, am numărat 14 despre care nu știam în mare nimic, incluzînd opt – exact o treime – despre care nici măcar nu auzisem. Printre aceștia erau Sir Earle Christmas Grafton Page, cel cu nume pompos, care a fost, hai s-o spunem pe cea dreaptă, prim-ministru pe o perioadă de mai puțin de o lună în 1939, dar și William McMahon, care a deținut funcția aproape doi ani la începutul anilor 1970 și de a cărui existență, pînă în clipa aceea, nu avusesem idee.

M-aș fi simțit și mai prost din cauza ignoranței mele dacă nu aș fi citit un articol, chiar cu o zi înainte, despre un studiu al guvernului care descoperise că înșiși australienii erau în

mare măsură la fel de ignoranți ca și mine în privința acestui aspect – că de fapt mai mulți australieni erau în stare să identifice și să discute realizările lui George Washington decît să facă același lucru în ceea ce-l privea pe primul șef de stat ales de ei, Sir Edmund Barton.

Și cu acel gînd sobru la care să reflectez, am plecat din capitală și am pornit-o către îndepărtata Adelaide.

1. Oricine ar fi numit lacul, evident nu și-a dat seama că Burley era al doilea prenume și nu o parte a numelui de familie.
2. Idiom cultural australian care se referă la întrunirea a trei calități: egalitate, loialitate și prietenie (n.tr.).

Capitolul 7

Sînt 1.200 de kilometri de la Canberra pînă la Adelaide, în vest, în cea mai mare parte pe singuratica și aproape uitata autostradă Sturt. Aceasta poartă numele căpitanului Charles Sturt, care a explorat zona într-o serie de expediții, între 1828 și 1845. În afară de cartografierea cursului leneș al fluviului Murray și a afluenților lui, principala calitate a lui Sturt este că a fost primul dintre exploratorii timpurii care a dat dovadă de oarecă competență. De exemplu, știa că noaptea caii trebuie priponiți. Cerința asta ar putea părea de la sine înțeleasă pentru oricine e înconjurat de sute de kilometri de pustietate nelocuită, însă a fost pusă în practică de mîntuială înaintea lui. John Oxley, conducătorul unei expediții care avusese loc ceva mai devreme, nu și-a priponit bine caii și s-a trezit într-o dimineață că fugiseră toți. El și oamenii lui au petrecut cinci zile, mai mult pe jos, căutîndu-i. Curînd după aceea, caii au fugit din nou. Cu toate astea, Oxley este comemorat printr-o șosea care-i poartă numele în nordul statului New South Wales. Australienii sînt foarte generoși în privința asta.

Autostrada Sturt începe lîngă Wagga Wagga, la vreo 160 de kilometri vest de Canberra, și traversează un ținut vast, plan, cu soluri maronii, unde se cresc oi, un ținut cunoscut sub numele de Riverina, o zonă de cîmpii străbătută de meandrele agitate ale rîului Murrumbidgee. Aceasta e o demonstrație tridimensională perfectă a ușurinței cu care te poți trezi în

inima pustietății în Australia. Acum eram în lumea încîntătoare a padocurilor, a pajiștilor și a dealurilor verde-deschis, cu orășele risipite la distanțe rezonabile, și în clipa următoare eram singur, într-un pustiu aproape fără caracteristici – un disc de pămînt maroniu sub domul unui cer albastru, doar cu cîte un eucalipt între ele. Așezările prin care am trecut nu erau tocmai comunități, ci doar grupuri de case cu o benzinărie și din cînd în cînd cîte un pub. Pînă la urmă au dispărut și acestea. Între Narrandera, ultimul avanpost al civilizației, și Balranald, următorul, erau 322 de kilometri de șosea fără nici un orășel sau sătuc de-a lungul ei. Cam din oră în oră treceam pe lîngă un popas – o benzinărie cu o cafenea de genul celor cunoscute în argoul neaoș jovial din Australia drept *chew and spew* („mestecă și decartează") – și cîteodată pe lîngă un drum de pămînt care duce drept spre vreo stînă îndepărtată nevăzută. În rest, nimic.

Parcă pentru a accentua izolarea, toate posturile de radio locale au început să mă lase baltă. Unul cîte unul, semnalele lor s-au pierdut și toate vocile acelea răgușite atît de caracteristice lungimilor de undă australiene – Vic Damone, Mel Tormé, Frank Sinatra, aflat în toiul nesolicitant al frazei muzicale „du-bi-du" – s-au estompat, ca și cum ar fi fost trase înapoi în gaura din care scăpaseră de cine știe ce mare forță gravitațională. Pînă la urmă, baleierea scalei radioului nu mi-a mai oferit decît un fîșîit neîntrerupt, cu excepția unei singure frecvențe fără zgomot, aproape de capătul său. La început am crezut că doar asta era – o frecvență goală –, dar apoi mi-am dat seama că auzeam schimbările de poziție și foielile vagi ale unor persoane care stau jos, iar după o pauză destul de mare o voce calmă și contemplativă a spus:

— Pilchard începe lunga cursă de la poartă. Se aruncă și... ah, a ieșit! Da, l-a luat. Longwilley e prins cu piciorul în față, în centru, de către Grattan. Ei, ce zici de asta, Neville?

— Asta merită consemnat, Bruce. Nu cred că am mai văzut o asemenea aruncare rapidă de cînd Baden-Powell l-a eliminat pe Rangachangabanga înscriind șase puncte la Bangalore în 1948.

Nimerisem în lumea suprarealistă și plină de satisfacții a crichetului la radio.

După ani de zile de studiu perseverent (la crichet nu merge altfel), mi-am dat seama că toate neajunsurile jocului pot fi reparate rapid cu ajutorul cartului pentru golf. Este greșită percepția conform căreia englezii au inventat crichetul pentru a face restul eforturilor omenești să pară interesante și dinamice; ăsta a fost un efect secundar neprevăzut. Nu vreau să denigrez un sport iubit de milioane de oameni, dintre care unii chiar se pricep la el, dar e un joc ciudat. Este singurul sport la care sînt prevăzute pauze de masă. Este singurul sport cu nume de insectă[1]. Este singurul sport în care spectatorii ard la fel de multe calorii ca jucătorii (ba chiar mai multe, dacă sînt agitați). Este singura activitate competitivă, în afară de copt, în care te poți îmbrăca în alb din cap pînă-n picioare, iar la final ești la fel de curat ca la început.

Imaginați-vă o formă de baseball în care, după fiecare aruncare, aruncătorul ia mingea de la cel care o prinde și merge încet cu ea pînă în mijlocul terenului, iar acolo, după o pauză de un minut, ca să-și revină, se întoarce și fuge cît îl țin picioarele către movila aruncătorului, înainte de a azvîrli mingea la gleznele unui om care stă în fața lui purtînd o cască de echitație, mănuși mari precum cele folosite în manipularea

izotopilor radioactivi și o saltea prinsă de fiecare picior. Mai mult decît atît, imaginați-vă că, dacă omul ăsta cu bîta nu reușește să lovească mingea într-un mod care să-i dea destule motive să încerce să se clatine 18 metri cu saltelele prinse de picioare, el nu are nici un alt motiv să alerge; poate să stea în picioare acolo toată ziua și de obicei chiar asta face. Dacă prin vreun miracol reușește să lovească greșit, lucru care duce la eliminarea lui din teren, toți jucătorii își aruncă brațele în aer în semn de triumf și se îmbrățișează. Apoi se servește ceaiul și toată lumea se retrage fericită într-un foișor, undeva mai departe, ca să prindă puteri pentru următorul atac. Acum imaginați-vă că totul durează atît de mult, încît, atunci cînd se termină meciul, s-a făcut toamnă și ați depășit termenul de returnare al cărților de la bibliotecă. Acesta este crichetul.

Dar trebuie spus că transmisia unui meci de crichet la radio îți aduce o liniște unică. Are cam aceleași trăsături cu transmisia unui meci de baseball la radio – un ritm lejer, o aplecare reconfortantă spre statistici greu de pătruns și reflecții istorice profunde, minimomente entuziasmante de acțiune reală –, însă totul se întinde pe mai multe ore și e împănat cu o terminologie bogată și o eleganță de expresie odihnitoare, pe care nici măcar baseballul nu le poate atinge. A asculta transmisia unui meci de crichet la radio este ca și cum ai asculta doi oameni stînd într-o barcă cu vîsle, pe un lac lin și calm, într-o zi cînd peștele nu trage; e ca și cum ai trage un pui de somn rămînînd conștient. De fapt, te ajută că nu știi exact ce se întîmplă. În acest pustiu inactiv, emanînd un sentiment de mulțumire, înțelegerea te-ar distrage.

— Iată-l pe Stovepipe care vine să arunce mingea în această zi minunată de vară la MCG, spunea unul dintre

comentatori. Mă întreb dacă va încerca o aruncare în partea stîngă sau o săritură peste pîrleaz. Stovepipe aruncă într-un stil neobișnuit. Începe să alerge din Carlton & United Brewery din Kooyong.

— Ai dreptate, Clive. Nu mai știu pe nimeni care să arunce de așa de departe de cînd Stopcock și-a prins mîneca într-o oglindă retrovizoare a unui autobuz 11 în timpul celui de-al treilea test de la Brisbane din 1957 și a ajuns la Goondiwindi după patru zile din cauza unei confuzii îngrozitoare produse la modificarea programului trenurilor în nodul Toowoomba.

După o pauză de tăcere în care au asimilat această cugetare și probabil au și ieșit un pic din cabină să mai facă și alte treburi, au luat-o de la capăt cu o discuție relaxată despre jocul echipei din Anglia. Neasden părea să joace bine în zona centrală a terenului, în vreme ce Packet era neclintit la driblări, deși chiar și aceste realizări exemplare păleau în comparație cu jocul absolut remarcabil al lui Hugh Twain-Buttocks la mijlocul terenului. Comentatorii subscriau unul la opiniile celuilalt cu calm, spunînd că nu mai văzuseră pe nimeni prins cu asemenea eleganță de cînd Tandoori a profitat de naivitatea lui Rogan Josh în ’61. În cele din urmă, nimerind drumul peste calea ferată la Flinders Street – podul pentru pietoni era evident închis, fiindcă tocmai îl vopseau –, Stovepipe s-a întors pe teren și i-a aruncat mingea lui Hasty, care a respins-o cu abilitate spre un colț. Asta s-a mai repetat de patru ori în următoarele două ore, iar apoi unul dintre comentatori a declarat:

— Acum, cînd facem pauză pentru al doilea prînz, mai sînt 11.200 de mingi de jucat. Australia a lovit 962 și are două

puncte, iar Anglia e cu patru mingi în spate și nu are nici un punct, sperînd să plouă.

S-ar putea să nu fi nimerit chiar terminologia corectă, dar cred că am prins gustul jocului. Concluzia era că Australia îi dădea Angliei o bătaie bună, dar așa face Australia cam întotdeauna. De fapt, Australia bate cam pe toată lumea la mai toate. Realmente n-a existat o națiune mai sportivă. La Olimpiada din 1996 de la Atlanta, ca să dau un exemplu absolut la întîmplare, Australia, pe locul 52 ca număr de locuitori în lume, a adus acasă mai multe medalii decît toate celelalte țări, cu excepția a patru dintre ele, care de altfel erau mult mai mari (țările, bineînțeles, nu medaliile). Raportat la numărul de locuitori, performanța Australiei o clasa mult în fața oricui altcuiva. Australienii au cîștigat 3,78 medalii la un milion de locuitori, un procent cu mai mult de două ori și jumătate mai bun decît al următorului performer, Germania, și de aproape cinci ori mai bun decît al Statelor Unite. Nu prea există sport la care australienii să nu exceleze. Dacă vreți să știți, există chiar 40 de australieni care joacă baseball la nivel profesionist în Statele Unite, inclusiv cinci în Major League – și australienii nici măcar nu *joacă* baseball, cel puțin nu în vreun fel care să implice devotament față de sportul ăsta. Ei fac chestia asta pe scena lumii *și* își joacă și propriile jocuri, dintre care se remarcă o formă foarte populară de masacru prea puțin controlat care se numește Australian Rules Football. E de mirare că într-o asemenea societate viguroasă și activă mai rămîne cineva care să formeze publicul spectator.

Nu, misterul crichetului nu este că australienii îl joacă bine, ci că îl joacă. Mie mi s-a părut întotdeauna un joc mult prea liniștit pentru temperamentul aspru și impetuos al

australienilor. Australienii preferă mai curînd jocuri în care bărbați musculoși îmbrăcați sumar își rup nasurile pînă le țîșnește sîngele. Sînt aproape sigur că dacă tot restul lumii ar pieri brusc și dezvoltarea crichetului ar fi lăsată pe mîna australienilor, în decurs de o singură generație jucătorii ar purta pantaloni scurți și ar folosi bîtele ca să se lovească unii pe alții.

Și știți ce? Crichetul ar fi un joc mult mai interesant dacă s-ar întîmpla așa.

După-amiaza tîrziu, cînd jucătorii au făcut a doua pauză de ceai sau pentru a cincea tartină sau ce-o fi fost – în orice caz, cînd activitatea de pe teren s-a situat între foarte puțină spre inexistentă –, am oprit la o benzinărie de pe marginea drumului să alimentez și să beau o cafea. Mi-am studiat cartea cu hărți și m-am hotărît să fac popasul nocturn în Hay, un loc modest din deșert, la oarecare distanță de șosea, la cîteva ore de mers. Fiind singura comunitate într-un spațiu de 321 de kilometri, nu era o hotărîre foarte greu de luat. Apoi, fiindcă nu aveam altceva mai bun de făcut, am răsfoit indexul și m-am distrat, într-o notă foarte potolită, căutînd nume ridicole, din care Australia are chiar multe. Astfel pot raporta că următoarele sînt locuri reale, fără nici o excepție: Wee Waa, Poowong, Burrumbuttock, Suggan Buggan, Boomahnoomoonah, Waaia, Mullumbimby, Ewlyamartup, Jiggalong și, piesa de rezistență a listei, Tittybong.

În timp ce plăteam, bărbatul m-a întrebat încotro mergeam.

— Spre Hay, am răspuns și deodată mi-a venit un gînd amuzant. Și bine aș face dacă m-aș grăbi. Știți de ce?

El m-a privit inexpresiv.

— Fiindcă vreau să ajung la Hay[2] cît soarele-i sus pe cer.

Expresia de pe fața bărbatului nu s-a schimbat.

— Vreau să ajung la Hay cît soarele-i sus pe cer, am repetat eu cu o ușoară schimbare de accent și o expresie mai încurajatoare.

Lipsa expresiei de pe fața lui, mi-am dat eu seama după o secundă, era probabil permanentă.

— N-o să aveți probleme cu asta, a spus bărbatul după ce s-a gîndit un minut. O să mai fie lumină ore bune de-acuma-nainte.

Hay era un orășel fierbinte și prăfuit, dar surprinzător de simpatic, la oarecare distanță de autostrada Sturt, dincolo de un pod vechi peste rîul nămolos Murrumbidgee. La motel mi-am lăsat bagajele și am aprins din reflex televizorul. S-a deschis la crichet, iar eu am stat pe piciorul patului și am privit cîteva minute, fiind, contrar obiceiului meu, absorbit. Nu e nevoie să spun că nu prea se-ntîmpla nimic în zona centrală de joc. Un oficial într-o haină albă alerga după o foaie de hîrtie pe care o luase vîntul, iar cîțiva dintre jucători examinau terenul pe lîngă stîlpi, în mod clar căutînd ceva. Nu puteam să-mi dau seama ce, dar atunci unul dintre comentatori a remarcat că Anglia tocmai primise o minge în poartă și pierduse, așa că am presupus că asta căutau. După un timp, un tînăr înalt și slăbănog din exteriorul terenului, care lustruise o minge de unul din cracii pantalonilor ca și cînd ar fi urmat să muște din ea, a-nceput să alerge. La un moment dat, i-a azvîrlit mingea celui care trebuia să o lovească, aflat la oarecare distanță, iar respectivul și-a ridicat

cu nonșalanță bîta de la pămînt și a lovit-o din nou spre el. Aceste mișcări au fost repetate cu scrupulozitate de încă trei ori, după care comentatorul a spus:

— Prin urmare, la sfîrșitul celei de a 452-a lovituri, cînd facem pauza pentru siestă, Anglia și-a ridicat totalul la 17. Deci mai au mult de muncă dacă vor să prindă din urmă Australia înaintea celei de-a patra pauze de gustare.

Am ieșit din hotel să mă plimb pe placa terestră fierbinte care este interiorul New South Wales vara. Ziua era extrem de caldă. Fiecare frunză din copacii de pe marginea drumului era pleoștită, ca o limbă atîrnînd. M-am plimbat în sus și-n jos pe ambele părți ale străzii Lachlan, strada principală din oraș, iar după aceea am mai mers o bucată în afara orașului, ca să mă bucur de apus – un eveniment relaxant splendid în brusă – și cu speranța, mereu neîmplinită, de a vedea cîțiva canguri sărind pitoresc în cadru. Cangurii sînt mai des văzuți acum în Australia decît erau înainte de a veni europenii, fiindcă toate îmbunătățirile din mediul rural – cultivarea terenurilor cu iarbă, crearea heleștieielor etc. – le-au fost de folos la fel cum le-au fost și oilor și vitelor. Nimeni nu știe cîți canguri sînt în țară, însă se presupune în general că numărul lor este de peste 100 de milioane, ceea ce-i face nu cu mult mai puțin numeroși decît oile. Dar găseam eu măcar unul acolo? Nu și pace.

Așa că am făcut cale-ntoarsă în oraș și mi-am petrecut seara în stilu-mi caracteristic – bînd cocktailuri cu bere într-un pub părăsit și aproape gol, mîncînd la cină friptură și salată într-un restaurant de vizavi, plimbîndu-mă din nou pînă la marginea orașului, căutînd zadarnic canguri la lumina lunii. M-am întors în camera mea pe la nouă jumate. Am aprins televizorul și am fost impresionat să văd că jocul ăla continua.

Să recunoaștem meritul jucătorilor de crichet. Poate că e o muncă ușoară, dar de durat durează ore bune. Bărbatul cu haina albă încă umbla după bucata de hîrtie, deși era imposibil să-ți dai seama dacă era aceeași foaie. Anglia, după spusele comentatorului, mai pierduse trei lovituri la poartă, ceea ce-i făcea pe jucătorii englezi să pară cam zăpăciți. În ritmul ăsta, în curînd aveau să rămînă fără echipament și atunci o să trebuiască să încheie jocul.

Poate că, am hotărît eu să cred în sinea mea în timp ce stingeam televizorul, asta și sperau.

Dimineața m-am cinstit cu un mic dejun copios ca să prind puteri pentru o nouă zi lungă de șofat. Micul dejun este, desigur, cel mai sălbatic eveniment din societatea occidentală (dacă nu prea sînteți de acord, atunci vă rog să-mi numiți o altă ocazie – orice ocazie vreți – cînd ați devora bucuroși un embrion), iar australienii par să se priceapă la pregătirea lui. În mare măsură, priceperea constă în măiestria cu care prepară șunca. Spre deosebire de limbile crețe de pantof care se consumă în Marea Britanie sau de fîșiile plictisitor de crocante înregimentate pe farfurie pe care le mîncăm noi în America, șunca australiană are o savoare frustă, cărnoasă, adevărată. Arată ca și cînd ar fi fost scoasă din porc în timp ce animalul încerca să scape. Aproape că poți auzi guițatul în fiecare bucățică. Pe lîngă asta, pîinea prăjită e tăiată gros. Pe scurt, australienii știu să pregătească un mic dejun.

Și așa, radiind de colesterol și mulțumire, m-am întors la drumul singuratic. Dincolo de Hay, peisajul era și mai plat, maro, gol și insipid. Nu este ușor să redai vidul monumental al Australiei. Este de departe cea mai slab populată națiune. În

Marea Britanie, densitatea medie a populației este de 632 de locuitori la mila pătrată; în Statele Unite, media este de 76; în întreaga lume per ansamblu este de 117. (Și, doar de curiozitate, în Macao, deținătoarea recordului, este o densitate în mod clar sufocantă de 69.000 de locuitori la mila pătrată.) Media australiană, prin contrast, este de șase locuitori la mila pătrată. Dar chiar și cifra aceea modestă este foarte asimetrică, fiindcă australienii trăiesc în număr copleșitor în cîteva locuri grupate de-a lungul coastei și nu se ating de restul terenului din țara lor. Într-adevăr, proporția oamenilor din Australia care locuiesc în zonele urbane este, la 86%, cam la fel de mare ca în Olanda și aproape la fel de mare ca în Hong Kong. Aici, dacă găsești șase oameni care ocupă aceeași suprafață de o milă pătrată înseamnă fie că e reuniune de familie, fie o întîlnire pentru organizarea unei acțiuni a Aum Shinrikyo.

Din cînd în cînd am trecut pe lîngă kilometri întregi de *malee scrub* – arbuști mici destul de stufoși și de înalți ca să obtureze orice priveliște – și foarte rar, în cîmpiile deschise, întrezăream cîte o linie joasă de verde plin de viață pe orizontul din dreapta, despre care am presupus că marca zona irigată de-a lungul rîului Murrumbidgee. În afară de asta, nimic. Doar pămînt tare ce se chinuia să susțină un pic de iarbă uscată și ciudata și țepoasa acacia sau vreun eucalipt încovoiat.

N-a fost mereu așa. Deși, în interiorul continentului, Australia n-a fost niciodată chiar verde, o mare parte din terenul de pe margine a cunoscut cîndva perioade de relativă luxurianță, care dura uneori mai mulți ani, cîteodată chiar decenii și se bucura de o rezistență care îi permitea să apară

din nou după perioade de secetă. Apoi, în 1859, un bărbat pe nume Thomas Austin, proprietar de pămînt din Winchelsea, Victoria, puțin mai la sud de unde mă aflam eu atunci, a făcut o mare greșeală. A importat 24 de iepuri sălbatici din Anglia și le-a dat drumul prin brusă de dragul sportului. Nu vă spun ceva nou cînd zic că iepurii se înmulțesc într-un ritm susținut. În cîțiva ani, năpădiseră cu totul proprietatea lui Austin și cotropeau districtele învecinate. 50 de milioane de ani de izolare nu mai lăsaseră în Australia nici măcar un prădător sau parazit care să fie în stare măcar să recunoască iepuri, cu atît mai puțin să-i vîneze, așa că urecheații au proliferat uluitor.

În colectivitate, apetitul lor era în mare măsură insațiabil. În 1880, deja două milioane de acri din Victoria fuseseră devalizați. În curînd, ei înaintau spre Australia de Sud și New South Wales, avansînd cu o viteză de 120 de kilometri pe an. Pînă să vină iepurii, o mare parte din regiunea rurală prin care mergeam în călătoria mea era plină de crînguri luxuriante de tufișuri *eremophila*, un arbust care atingea o înălțime de aproape doi metri și avea flori cam tot anul. După toate relatările, era o frumusețe, iar frunzele lui o binefacere pentru animalele care îl ciuguleau. Dar iepurii au tăbărît pe tufișurile de *eremophila* ca lăcustele, devorîndu-le cu tot cu frunze, flori, scoarță, tulpini – pînă n-a mai rămas nici unul. Iepurii au mîncat atît de mult din tot ce găseau, încît oile și alte animale domestice au fost nevoite să-și extindă atît cîmpul de pășunat, cît și dieta, pustiind și alte porțiuni de teren. Cum rentabilitatea oilor intrase în declin, fermierii au compensat cu obstinație, crescînd numărul animalelor domestice și contribuind astfel la devastarea generală.

Problema ar fi fost destul de serioasă oricum, dar în anii 1890, după 40 de ani de belșug, Australia a intrat într-un deceniu de secetă ucigătoare – cel mai devastator din istoria cunoscută. În timp ce pământul a crăpat și s-a transformat în praf, stratul de humus – care era deja cel mai subțire de pe planetă – s-a spulberat, fără să se mai refacă vreodată. Pe parcursul acelui deceniu, aproximativ 30 de milioane de oi, mai mult de jumătate din totalul Australiei, au pierit; 16 milioane au murit într-un singur an nemilos, 1902.

Între timp, iepurii săreau voioși prin tufișuri. Pînă cînd știința a venit cu o soluție, trecuse aproape un secol de cînd Thomas Austin îi scosese pe cei 24 de urecheați din sac. Arma folosită împotriva iepurilor a fost un virus miraculos din America de Sud numit mixomatoză. Nefiind nociv pentru oameni și alte animale, virusul a fost devastator în rîndul iepurilor, cu o rată a mortalității de 99,9%. Aproape imediat, țara s-a umplut de iepuri intrați în convulsii, împleticiți, grav bolnavi, iar apoi de zeci de milioane de stîrvuri micuțe. Deși a supraviețuit doar un iepure dintr-o mie, cei foarte puțini care au rezistat au dezvoltat o rezistență naturală la mixomatoză și ei au transmis tocmai genele rezistente atunci cînd au început din nou să se înmulțească. A durat un timp pînă ce treburile au început să meargă, dar astăzi cifra populației de iepuri din Australia a ajuns din nou la 300 de milioane și este în creștere rapidă.

În orice caz, paguba adusă mediului, în mare măsură ireversibilă, era un fapt consumat. Și uite așa, magicienii aveau ce folosi la scamatorii chiar de pe veranda lor.

Exact așa cum te afunzi în pustiu cu o bruschețe uluitoare în Australia, la fel ieși din el. La puțin timp după ce am trecut în Australia de Sud, la mijlocul după-amiezii, m-am trezit că intru în livezi mici de portocali pe dealuri cu pante line. Era atît de uimitor, încît am coborît din mașină să arunc o privire. Pe o latură era un vid arid – un cîmp întins cu cînepă și din loc în loc pîlcuri de eucalipt. Dar chiar în fața mea, umplînd cîmpul vizual pînă la linia unui orizont îndepărtat, se întindea un tărîm al făgăduinței cu aspect biblic – livezi mici cu citrice și vii, cu din ce în ce mai multe vii, pînă cînd nu mai vedeai nimic decît vii, și atunci mi-am dat seama că ajunsesem în Barossa Valley, o zonă chiar spectaculoasă și foarte drăguță din Australia de Sud, cu dealuri unduitoare pline de vegetație abundentă, care le dădea, atît literal, cît și metaforic, un aer mediteraneean.

Zona era în mare parte a unor fermieri germani, care au pus bazele industriei vinului în Australia, chiar în acest loc. Astăzi, australienii sînt unii dintre cei mai buni cunoscători în materie de vinuri din lume, însă dezvoltarea acestei abilități este destul de recentă. O anecdotă relatată des ne spune cum expertul britanic în vinuri Len Evans, aflat într-o vizită în Australia în anii 1950, a cerut un pahar de vin într-un hotel de provincie. Hotelierul l-a fixat cîteva momente și a întrebat:

— Da' ce, ești poponar?

Chiar și acum, vinurile pentru care este lăudată Barossa – chardonnay, cabernet sauvignon și shiraz – sînt toate apariții recente. În anii 1980, guvernul îi plătea pe cultivatori să scoată butașii de shiraz și să producă rieslinguri siropoase și dulci. Eu n-am înțeles niciodată prea bine de ce turiștii din zone cu piețe mai prospere sînt atît de atrași de spațiile unde se cultivă

vița-de-vie. Aceiași turiști nu-și doresc să vadă bumbacul înainte ca el să devină pantaloni ai firmei Gap sau icrele negre scoase din burțile sturionilor, dar dacă le oferi peisajul viilor, o să li se pară că au găsit paradisul. Acestea fiind spuse, Barossa Valley este extraordinar de atrăgătoare, mai ales după drumul pe singuratica și îndepărtata autostradă Sturt.

Am oprit să-mi petrec noaptea în Tanunda, orășel frumos și bine cotat turistic, în mare parte construit de-a lungul unei străzi foarte lungi, umbrită plăcut de copaci înfrunziți. Dată fiind popularitatea locului în rîndul turiștilor și începuturile lui germanice, mă temusem oarecum că Tanunda le va reflecta, însă în afara unui restaurant sau două cu *haus* în numele lor și pomenirea ici-colo a cuvîntului *wurst* în vitrinele magazinelor, din fericire nu prea existau încercări de a exploata acea tradiție. Era ajunul Zilei Australiei, marea sărbătoare națională, iar Tanunda era plină de oameni care veniseră acolo pentru o minivacanță.

Am găsit o cameră, nu tocmai ușor, apoi am luat-o la pas către strada principală pentru o plimbare înainte de cină. Locul era aglomerat, forfotind de oameni care, la fel ca și mine, încercau să-și umple ora aceea cînd nu-i nimic de făcut între închiderea magazinelor și momentul cînd se cade ca lumea să înceapă să bea. M-am plimbat printre ei, fericit că eram înapoi în lumea civilizată – fericit, mai presus de toate, că puteam să trag cu urechea la conversații în care nu era vorba despre oi, tot felul de dispozitive cu toane, fîntîni noi sau defrișarea terenurilor. (Sau crupe, colectoare de apă, pompe și bușteni, cum începusem deja să mă aștept.) Era clar din conversații că nimerisem în Yuppieville. Majoritatea oamenilor erau angajați în interesanta activitate burgheză din

timpul liber de a identifica toate obiectele din vitrine care semănau cu obiecte aparținînd unor persoane cunoscute de ei. Oriunde puteam să stau și eu mai mult auzeam pe cineva remarcînd:

— Uite, Sarah are un castron exact ca ăsta.

Sau:

— Mama ta avea un serviciu de ceai ca acela. Mă-ntreb ce s-o fi ales de el. Crezi că i l-o fi dat Samanthei?

Cîteva cupluri jucau o varaintă un pic mai riscantă a jocului ăstuia, care implica niște comentarii suplimentare, precum:

— Nu, cel pe care l-ai spart *tu* era *mult* mai frumos.

Și:

— Dar de cîte perechi de cercei cu perle *ai nevoie*, pentru numele lui Dumnezeu?

Și:

— Păi, dacă i l-a dat Samanthei, chestia asta m-ar scoate pur și simplu din minți, sincer, fiindcă mi l-a promis mie. O să trebuiască să ai o discuție cu ea.

Ăștia erau oamenii care făcuseră cel mai lung drum cu mașina ca să ajungă aici, bănuiam eu, și aveau mare nevoie să bea ceva. Sau poate erau doar dobitoci.

Mi-a plăcut Tanunda și am petrecut o seară foarte plăcută acolo, dar n-a fost absolut nimic excepțional sau memorabil în experiența asta, așa că am să vă spun în schimb o povestioară pe care mi-a zis-o o femeie minunată pe nume Catherine Veitch.

Catherine Veitch era prietena mea cea mai veche din Australia, atît în sensul că a fost prima mea prietenă acolo, cît și în sensul că era destul de în vîrstă ca să-mi fie mamă. Am

întîlnit-o la Festivalul Scriitorilor de la Melbourne în 1992. Nu-mi amintesc detaliile, știu doar că m-a abordat după o lectură, fie ca să-mi corecteze o greșeală pe care o făcusem în una dintre cărțile mele cînd mă referisem la o chestiune de limbă – ea avea înclinații academice și nu tolera neglijența –, fie ca să mă lumineze în privința vreunui aspect al vieții australiene asupra căruia comentasem imprudent în partea de întrebări și răspunsuri. Rezultatul a fost că am mers la bufet să bem împreună o cafea și a doua zi am mers cu un tramvai pînă la ea acasă, în St. Kilda, unde am luat prînzul și i-am întîlnit cam toată familia. Copiii ei, care erau mulți, dar nu-mi era clar cîți, erau cu toții adulți și locuiau separat, dar majoritatea veneau în cîte un moment al după-amiezii să împrumute o sculă, să-și verifice mesajele sau să pună ceva la frigider. Era exact genul de casă în care îmi dorisem întotdeauna să cresc – fericită, confortabilă, haotică într-un mod plăcut, plină de conversații pe un ton ridicat de genul:

— Încearcă în dulapul de la capătul de sus al scării.

Mi-a plăcut Catherine foarte mult. Era amabilă, nostimă, atentă și directă.

Așa că am devenit prieteni la cataramă – deși a fost o prietenie bazată aproape în întregime pe corespondență. Ea nu fusese niciodată în America, iar eu mă duceam în Australia o dată pe an, dacă aveam noroc, și nu întotdeauna la Melbourne. Dar de trei sau patru ori pe an ea îmi trimitea scrisori lungi și minunat redactate, dactilografiate la o mașină de scris nervoasă și îndărătnică. Scrisorile astea rar îmi luau mai puțin de o oră să le citesc. Într-o singură pagină, ele treceau printr-o galaxie de subiecte – copilăria ei în Adelaide, insuficiența anumitor politicieni (de fapt, a majorității

politicienilor), de ce le lipsește australienilor încrederea, ce mai făcuseră copiii ei. În general, punea și o grămadă de decupaje din *Age*, ziarul din Melbourne. Cam tot ce știu despre Australia am aflat în mare parte de la ea.

Adoram acele scrisori. Veneau de atît de departe – să primesc un plic din Australia mi se părea un eveniment chiar nemaipomenit – și descriau evenimente și experiențe care pentru ea nu erau excepționale, dar mie exotismul lor îmi tăia răsuflarea: să mergi cu tramvaiul pînă în oraș, să suferi din cauza unui val de căldură în decembrie, să participi la o conferință la Royal Melbourne Institute, să cauți perdele la David Jones, cel mai mare magazin local din Melbourne. Nu pot să explic efectul lor decît spunînd că, fără să renunț la nimic din viața pe care o aveam deja, simțeam nevoia imperioasă de a avea și toate lucrurile acelea în viața mea. Deci prin scrisorile ei, mai mult decît prin orice altceva, mi-am consolidat fixația pentru Australia.

Scrisorile ei erau întotdeauna vesele, dar în ultima pe care am primit-o de la ea era deosebit de fericită. Ea și John, soțul ei, urmau să-și vîndă casa din St. Kilda și să se mute în peninsula Mornington, la sud de Melbourne, să se bucure de o viață de pensionari elegantă și frumoasă la mare, împlinindu-și un vis pe care îl aveau de ani buni. Chiar după ce a trimis scrisoarea aceea, spre marea surprindere a tuturor celor care o cunoșteau, Catherine a făcut un atac de cord subit și a murit. Acum aș fi fost în drum spre a-i face o vizită. În locul vizitei, tot ce pot oferi este povestea mea preferată dintre numeroasele povești pe care mi le-a spus ea.

În anii 1950, o prietenă de-a lui Catherine s-a mutat cu tînăra ei familie într-o casă vizavi de un teren pe care nu era

construit nimic. Într-o zi, niște muncitori au venit să ridice o casă pe terenul respectiv. Prietena lui Catherine avea o fetiță de trei ani care, așa cum era firesc, a devenit foarte interesată de activitatea de vizavi. Stătea pe lîngă locul acela și constructorii au adoptat-o ca pe un fel de mascotă. Vorbeau cu ea și-i încredințau tot felul de mici sarcini, iar la sfîrșitul săptămînii i-au dat o mică răsplată, o jumătate de coroană nouă și strălucitoare sau ceva de genul ăsta.

Fetița a dus-o acasă la mama ei, care a scos toate sunetele admirative potrivite ocaziei și a propus să meargă cu ea la bancă a doua zi dimineață ca să o depună în contul ei. Cînd au ajuns acolo, casierul a fost la fel de impresionat și a întrebat-o pe fetiță cum de fusese plătită.

— Am construit o casă săptamîna asta, a răspuns ea cu mîndrie.

— Dumnezeule! a spus casierul. Și o să mai construiești una și săptămîna viitoare?

— Da, dacă mai ajung vreodată căcaturile alea de cărămizi, a răspuns fetița.

1. În engleză, *cricket* înseamnă și greiere (n.tr.).
2. Numele localității Hay înseamnă „fîn”, iar în limba engleză există proverbul „Make the hay while the sun shines” („Strînge fînul cît soarele-i sus pe cer”) (n.tr.).

Capitolul 8

Cei din Australia de Sud sînt foarte mîndri că fac parte din singurul stat australian care n-a primit niciodată deținuți. Ceea ce omit ei să menționeze adeseori este faptul că planul său îi aparține unui deținut. La începutul anilor 1830, Edward Gibbon Wakefield, un bărbat cu resurse proprii și înclinații nu tocmai respectabile, se afla în închisoarea Newgate din Londra, acuzat de a fi răpit o fetiță în scopuri dubioase și infame, cînd i s-a năzărit ideea să pună bazele unei colonii de oameni liberi în Australia. Planul lui era să vîndă parcele de pămînt unor oameni cumpătați și harnici – fermieri și capitaliști – și să folosească fondurile care proveneau din afacerea asta pentru a plăti călătoria muncitorilor ce aveau să lucreze pentru ei. Muncitorii aveau să primească slujbe respectabile; investitorii aveau să obțină mînă de lucru și o piață; toată lumea avea de cîștigat. Schema nu a funcționat niciodată nemaipomenit de bine în practică, însă rezultatul a fost o nouă colonie, Australia de Sud, și un oraș încîntător și bine organizat, Adelaide.

Dacă putem spune despre Canberra că este un parc, Adelaide este plină de ele. În Canberra ai senzația că ești într-un spațiu foarte mare și verde din care niciodată nu prea știi cum să ieși; în Adelaide ești indubitabil într-un oraș, dar cu opțiunea plăcută de a ieși din el din cînd în cînd ca să iei o gură de aer într-un peisaj vast și verde. Asta contează mult. Orașul a fost conceput ca două jumătăți distincte așezate una

în fața celeilalte, între ele aflîndu-se cîmpia verde a fluviului Torrens, cu fiecare jumătate împrejmuită în totalitate de parcuri. Prin urmare, pe o hartă, centrul orașului Adelaide are forma unei cifre opt mari, umflată și oarecum neregulată, cu parcuri care creează cifra și cele două jumătăți din interior ale orașului umplînd golurile. Funcționează extraordinar de bine.

Nu aveam în minte o destinație anume, însă a doua zi dimineață, pe cînd am intrat cu mașina în oraș dinspre Tanunda, am trecut prin nordul orașului Adelaide, o zonă frumoasă și prosperă din interiorul jumătății de sus a cifrei opt, am pus ochii pe un hotel care arăta bine și am parcat năvalnic pe marginea drumului. Mă aflam pe strada O'Connell, într-un cartier de clădiri vechi și bine păstrate, cu multe restaurante, puburi și cafenele la modă. După Canberra, n-aveam de gînd să las să-mi scape nici o feliuță dintr-un rai urban ca ăsta. Așa că mi-am făcut rost de o cameră și m-am întors grabnic în oraș.

Adelaide este cel mai neglijat dintre cele mai importante orașe ale Australiei. Ai putea petrece săptămîni întregi în Australia și să nu-ți treacă prin cap că orașul ăla se află acolo, fiindcă nu prea e pomenit la știri și nici în discuțiile dintre oameni. Adelaide e de fapt pentru Australia ceea ce Australia este pentru întreaga lume – un loc despre care ai numai păreri bune, dar care se află la distanță și la care se gîndește prea puțină lume. Cu toate astea, e fără îndoială un oraș foarte frumos. Toată lumea e de acord cu chestia asta, chiar și milioanele de oameni care n-au fost niciodată acolo.

Eu însumi fusesem doar o dată, într-un turneu de lectură cu cîteva luni în urmă. Ceea ce mi-a rămas din experiența aceea a fost impresia unei frumusețe fizice amestecată cu

senzația ciudat satisfăcută de damnare pe care o aveau locuitorii. Adresează oricui din Adelaide lauda că orașul este un loc plăcut și ți se va spune imediat, cu un fel de solemnitate nerăbdătoare:

— Da, dar dispare, știți.

— Chiar dispare? spui tu pe un ton politicos îngrijorat.

— A, da, îți încredințează persoana secretul, dînd din cap cu o satisfacție sinistră.

Apoi, dacă nu ai deloc noroc, persoana o să-ți spună tot despre colapsul Băncii Australiei de Sud, un exemplu de nepăsare fiscală pentru care a fost nevoie de ani de zile pentru a fi reparat și care durează aproape la fel de mult atunci cînd este povestit.

Problema orașului Adelaide, se pare, este de natură geografică. Orașul se află la marginea greșită a Australiei civilizate, departe de piețele vitale ale Asiei și neavînd în prag decît mult nimic. La nord și la vest se întinde deșertul mistuitor; la sud, nimic altceva decît mare pînă în Antarctica. Doar la est mai sînt cîteva orașe, dar chiar și Melbourne este la o distanță de 724 de kilometri, iar Sydney la aproape 1.610 kilometri. De ce ar construi cineva o fabrică în Adelaide cînd este așa departe de toate piețele? Este o întrebare rațională, dar cumva subminată de considerația că Perth este și mai îndepărtat – cu 2.735 de kilometri mai îndepărtat în avanpostul lui singuratic la Oceanul Indian –, dar are o economie mult mai dinamică. În orice caz, trăgînd linia, putem spune că Adelaide pare blocat într-un loc nefericit, în orice sens al cuvîntului.

Totuși, pentru un observator întîmplător, Adelaide pare la fel de prosper ca oricare alt oraș mare din Australia, poate

chiar mai mult decît altele. Cartierul comercial central arată mai bine și este cel puțin la fel de frecventat ca și zonele similare din Sydney sau din Melbourne, iar puburile, restaurantele și cafenelele par să fie pe cît de dinamice și animate și-ar dori orice antreprenor să fie. Orașul are un fond important de clădiri victoriene, foarte multe parcuri și piațete atrăgătoare și detalii de efect pe unde trebuie – un stîlp de felinar cu decorații ici, un leu de piatră colo –, care-i dau o notă de rafinament și de venerabilitate respectabilă pe care Sydney și Melbourne le-au respins prea des de dragul strălucirii zgîrie-norilor. Adelaide îți dă senzația versiunii urbane a unui club de gentlemeni – confortabil, de modă veche, desuet, moleșit pe la ora 16:00, amintind de alte vremuri.

Plimbîndu-mă la vale după ce am trecut de Pennington Gardens, unul dintre parcurile centrale, m-a copleșit fluxul de oameni care se deplasa într-o singură direcție – mii și mii de persoane care mergeau spre un stadion din parc. Am întrebat doi tineri ce se întîmplă și mi s-a spus că este un meci de crichet între Anglia și Australia la Oval.

— Cum – aici, în Adelaide? Astăzi? am făcut eu surprins.

Mi-a răspuns la întrebare pe măsura surprinderii mele.

— Păi, ori asta, ori, a zis el sec, 30.000 de oameni au făcut o greșeală de tot rîsul, nu?

Apoi a zîmbit ca să arate că nu era agresiv. Se pare că el și celălalt tînăr se opriseră pe drum să ia cîțiva litri de băutură.

— Nu știți, mai sînt bilete? am întrebat.

— Nee, vere, s-au epuizat. Îmi pare rău.

Am dat din cap și i-am privit cum pleacă. Alt obicei foarte britanic pe care l-am observat la australieni – se scuzau

pentru lucruri pentru care nu aveau nici o vină.

Am găsit drumul de-a lungul North Terrace, cea mai mare arteră de circulație din oraș, către South Australian Museum, un monument impunător dedicat istoriei naturale și antropologice. Mă interesa să văd dacă expuneau acolo o fosilă pe nume *Spriggina*, după numele unui erou mai mic de-al meu, Reginald Sprigg. În 1946, pe atunci un tînăr geolog al guvernului cercetînd dealurile neospitaliere Ediacaran din Lanțurile Flinders, la aproximativ 482 de kilometri nord de Adelaide, Sprigg a făcut una dintre acele descoperiri miraculoase în care abundă într-un mod aproape neverosimil istoria naturală australiană. Vă amintiți, cred, dintr-un capitol anterior, cazul protofurnicii ciudate și demult pierdute *Nothomyrmecia macrops*, găsită în mod neașteptat într-un sătuc prăfuit din mijlocul pustietății. Ei bine, descoperirea lui Sprigg face parte din aproximativ aceeași categorie și, în felul ei, nu este mai puțin remarcabilă.

Momentul lui de grație a venit atunci cînd s-a cățărat cîțiva metri pe o pantă stîncoasă pentru a găsi puțină umbră și o piatră mai comodă de care să se rezeme ca să-și ia prînzul. Pe cînd stătea să-și mănînce sandviciurile, și-a întins leneș un deget de la picior și a răsturnat o rocă de gresie. Sprigg nu a lăsat nici o relatare formală a evenimentului, însă cred că ne putem închipui fără să greșim cum s-a oprit din mestecat – un moment lung, cu gura ușor căscată – ca să se holbeze la ceea ce răsturnase, mergînd apoi mai aproape ca să se uite mai bine. Vedeți voi, ceea ce tocmai găsise era ceva despre care nu se credea că există.

Mai bine de un secol, de pe vremea lui Charles Darwin, pe oamenii de știință îi frămîntase o anomalie a evoluției, și anume că acum 600 de milioane de ani, forme de viață complexe de o varietate greu de înțeles năpădiseră deodată pămîntul (renumita explozie cambriană), însă fără nici o dovadă a unor forme anterioare, mai simple, care ar fi putut pava drumul pentru un astfel de eveniment. Sprigg tocmai descoperise veriga lipsă, o bucată de piatră care înota între fosile precambriene delicate. De fapt, se uita la zorii vieții vizibile – la ceva ce nimeni nu mai văzuse pînă atunci și nici nu se aștepta să vadă vreodată. Era un moment extrem de important pentru geologie. Iar dacă el s-ar fi așezat oriunde altundeva – absolut oriunde pe întinderea de cuptor care e *outback*-ul Australiei –, descoperirea nu s-ar fi petrecut cu siguranță nici atunci și poate niciodată.

Asta-i treaba cu Australia. Colcăie de lucruri interesante, dar în același timp e atît de vastă, goală și neprimitoare, încît în general îți trebuie mult noroc ca să le descoperi.

Din păcate, în 1946, comunitatea mondială a oamenilor de știință nu prea a dat atenție noutății din Australia, iar relatările lui Sprigg în privința descoperirilor lui, consemnate corespunzător în *Transactions of the Royal Society of South Australia*, au lîncezit două decenii pînă ce au devenit apreciate pretutindeni. Dar nu-i nimic. Pînă la urmă i-au fost recunoscute meritele: numele unei fosile poartă pentru totdeauna numele lui Sprigg, iar epoca pe care a descoperit-o a devenit cunoscută sub numele Ediacarn, după dealurile pe care le bătuse el.

Din păcate, muzeul nu era deschis cînd am trecut eu pe acolo – era închis cu ocazia Zilei Naționale, am bănuit –, așa că

speranțele mele de a arunca o privire asupra zorilor vieții au fost spulberate. Continuînd să mă plimb pe străduțe lăturalnice umbrite, am găsit deschis un anticariat și am luat chestia asta ca pe un premiu de consolare. Probabil pentru că prețurile cărților noi au fost întotdeauna mari în Australia, țara are anticariate minunate. În ele există întotdeauna o secțiune mare consacrată „Australianei", iar aceste secțiuni sînt mereu uluitoare, fie și numai pentru că-ți arată cît de egocentrici sînt australienii. Nu o zic ca pe o critică. Dacă restul lumii n-o să le dea atenție, atunci trebuie s-o facă ei pentru ei înșiși, cu siguranță. Mie chestia asta mi se părea firească. Dar se găsesc în orice cărucior, printre stivele dezordonate de cărți, titlurile cele mai extraordinare. Una dintre primele pe care le-am luat în mînă atunci avea titlul *That's Where I Met My Wife: A Story of the First Swimming Pool in the National Capital at Canberra.* În apropiere era un volum gros cu titlul *A Sense of Union: A History of Sydney University Football Club*. Lîngă el era o istorie a serviciului de ambulanță din Australia de Sud. Erau sute de titluri care sunau așa – cărți care nu puteau să prezinte vreodată vreun interes decît pentru o mînă de oameni. E chiar încurajator că există cărțile astea, dar este oarecum și îngrijorător.

În orice caz, printre ele se pot găsi și cele mai minunate surprize. Așa mi s-a întîmplat cînd am luat de pe raft o istorie ilustrată a Surfers Paradise, renumita stațiune cu plajă Queensland, care mi-a atras atenția deoarece curînd urma să mă-ndrept într-acolo. Cartea conținea o istorie a dezvoltării stațiunii din anii 1920, cînd era un sătuc murdar de coastă fără nici un fel de renume sau însemnătate, pînă la începutul anilor 1970, cînd și-a luat deodată avînt ca un fel de Miami

Beach din emisfera sudică. Ceea ce m-a captivat în mod special erau fotografiile care surprindeau stațiunea în timpul fazei ei intermediare, în anii 1940 și 1950, cînd aerul și aspectul ei erau mai aproape de Coney Island sau Blackpool. E ciudat să te năpădească nostalgia după un loc pe care nu l-ai cunoscut niciodată, dar mie așa mi s-a întîmplat cu Surfers Paradise și turiștii lui de vacanță care habar n-aveau de chestiile astea. Am contemplat cu fascinație pagini întregi de fotografii simple alb-negru în care vedeai oameni veseli jucîndu-se – plimbîndu-se în grupuri de-a lungul Esplanadei, mișcîndu-se pe ritmuri de jazz în săli de dans, stînd cu paharele de băutură în față la barurile de pe plajă. Cît le mai invidiam ținutele la modă! Îmi dau seama că s-ar putea să fiu în minoritate, dar aș da aproape orice să trăiesc într-o vreme în care să mă-ncalț cu pantofi de două tone, șosete roșii, o cămașă de bumbac în culori vii cu un model repetitiv care să aibă la bază, să zicem, etichete pentru genți de călătorie, să-mi ridic pantalonii largi maro *exact* la nivelul sfîrcurilor, să-mi arunc o pălărie de postav pe cap, iar oamenii care trec pe lîngă mine să simtă nevoia să se uite și să spună: „Ce tip elegant!”.

Era ceva atît de inocent, pentru totdeauna pierdut, în aspectul lumii de atunci! Puteai vedea chestia asta în mersul lejer, plin de încredere, și zîmbetele luminoase ale turiștilor aflați în vacanță, în fiecare fotografie. Oamenii ăștia erau *fericiți*. Nu vreau să spun că erau doar veseli. Erau *fericiți*. Trăiau vremuri bune, într-o țară norocoasă, și știau asta. Aveau slujbe bune, case bune, familii bune, perspective bune, vacanțe bune în locuri vesele și însorite. N-aș vrea să insinuez o clipă că australienii sînt oameni nefericiți acum – orice,

numai asta nu –, dar nu mai au fericirea aceea pe fețe. Nu cred că o mai are nimeni.

Aceea a fost, trebuie s-o spunem, perioada unei pedanterii absolut uluitoare. În anii 1950, Australia era probabil cel mai puțin încrezătoare națiune dintre țările vorbitoare de limbă engleză. Era atît de departe de oricare alt loc, încît autoritățile nu păreau să știe exact ce era acceptabil și în linii mari erau prudente și nu permiteau nimic. Una dintre fotografiile din cartea cu Surfers Paradise surprindea un magazin mare de suvenire cu un panou publicitar foarte mare pe acoperiș. Reclama de pe panou era pentru faimoasa loțiune de bronzat Coppertone, în care un cățel obraznic îi trage în jos costumul de baie unei fetițe, descoperind cîțiva centimetri de funduleț drăguț. Ei, acolo-i chestia. Cineva a luat o scară, s-a suit pe acoperiș cu o găleată de vopsea și a pictat cu grijă o pereche de pantalonași deasupra goliciunii fetiței. (La urma urmei, nu-ți poți permite să ți se masturbeze lumea pe Esplanadă.) Nu doar loțiunile de bronzat erau cenzurate, ci și filmele, piesele de teatru, revistele și cărțile, într-un număr incredibil de mare.

Un lucru pe care n-ai să-l prea găsești în anticariatele din Australia sînt ediții din anii 1950 sau mai vechi ale foarte multor cărți – *De veghe în lanul de secară*, *Adio, arme*, *Ferma animalelor*, *Peyton Place*, *Istoria unei trădări*, *Minunata lume nouă* și multe alte sute. Motivul este simplu: au fost cenzurate. În total, în perioada de vîrf, s-a interzis intrarea în țară a 5.000 de titluri. Pînă în anii 1950, numărul lor scăzuse la cîteva sute, însă, incredibil, încă existau cîteva titluri interzise – *Childbirth Without Pain*, de exemplu, a cărei candoare neșovăielnică în descrierea locului de unde vin copiii era considerată puțin

cam prea explicită pentru limitele sensibilității australiene. Am menționat doar titluri convenționale, apropo. Asta nu include cărțile obscene, care erau, bineînțeles, interzise categoric. Nu numai că nu puteai obține anumite cărți, dar nu puteai nici măcar să afli care sînt, fiindcă lista cărților proscrise era ea însăși un secret.

E interesant, dar Adelaide a fost locul în care s-a pus capăt cenzurii. Timp de mai multe decenii, Adelaide fusese unul dintre orașele australiene cel mai surprinzător de neprogresiste. Vina pentru asta poate fi pusă pe umerii unui anume Sir Thomas Playford, care timp de 38 de ani, din anii 1930 și pînă în anii 1960, a fost premierul Australiei. Playford era un om atît de îngust, încît odată, în timpul unei crize de bunuri, a sugerat că statul ar putea fi nevoit să „importe grîu din Australia", iar cu altă ocazie a remarcat în fața vicecancelarului Universității din Adelaide că el nu vede de ce ar exista universități pe lumea asta. După cum vă puteți închipui, el nu a adus vreo contribuție notabilă la vigoarea intelectuală a Australiei. Apoi, în 1967, statul a ales un premier laburist, tînăr și charismatic, pe nume Don Dunstan, și aproape imediat Adelaide și Australia de Sud au suferit o transformare. Orașul a devenit un paradis al artiștilor și intelectualilor. Festivalul de la Adelaide a înflorit și a devenit cel mai important eveniment cultural al națiunii. Cărți care erau încă interzise în alte locuri din Australia – *Complexul lui Portnoy* și *Naked Lunch*, de exemplu – se găseau la liber în Adelaide. Erau permise plajele pentru nudiști. Homosexualitatea a fost legalizată. Timp de un deceniu flușturatic, Adelaide a fost cel mai progresist oraș al țării – un San Francisco al antipozilor.

Chiar și acum, Adelaide este un loc foarte frumos pentru o plimbare într-o zi de vară. Am cumpărat cîteva cărți de la anticariat – o carte veche cu coperți groase cu titlul *Australian Paradox*, pe care nu am cumpărat-o pentru un motiv mai serios decît acela că mi-a plăcut destul de mult coperta și avea un preț atractiv, de doi dolari, și un volum mai recent *Crocodile Attack in Australia,* care era aproape de zece ori mai scumpă, însă compensa prin faptul că includea o mulțime de anecdote care-ți dau fiori – apoi m-am plimbat un pic prin parcurile verzi și spațioase.

Partea centrală a orașului Adelaide se mîndrește cu aproape 728 de hectare de parcuri, mai puțin decît Canberra, dar mult mai mult decît alte orașe de dimensiunea lui. După cum se întîmplă atît de des în Australia, ele reflectă efortul de a recrea o ambianță britanică familiară într-un cadru de la antipozi. Dintre toate lucrurile după care tînjeau oamenii cînd au venit pentru prima oară în Australia, peisajul englezesc era probabil cel mai important. Se observă cînd privești peisaje australiene create de primii pictori cît de ciudată, cît de frapant de atipică pare să fie priveliștea. Chiar și eucaliptul arată neobișnuit de luxuriant și sferic, ca și cînd artiștii ar fi vrut ca el să capete un aspect mai englezesc. Australia a fost o dezamăgire pentru primii coloniști. Ei resimțeau dureros lipsa aerului englezesc și a priveliștilor din Marea Britanie. Așa că, atunci cînd și-au construit orașele, le-au prevăzut cu parcuri bogate în stil englezesc, în care se găsesc numeroși stejari, fagi, castani și ulmi, într-un mod care amintește de eforturile bucolice ale lui Humphry Repton și Capability Brown. Adelaide este cel mai arid oraș din cel mai arid stat de pe cel

mai arid continent, dar n-o să-ți dai seama niciodată de asta dacă te plimbi prin parcurile lui. Aici e Sussex mereu.

Din păcate, asemenea aranjamente nu se mai poartă în lumea horticulturii. Fiindcă multe dintre plantările inițiale ajung acum la sfîrșitul vieții lor naturale, autoritățile parcurilor au pus la punct planuri de a elimina speciile străine și de a crea un peisaj riveran dominat de specii locale de eucalipt, de tipul celor care existaseră aici în mediul lor natural înainte de venirea europenilor. Deși este înduioșător să vezi că australienii se mîndresc cu flora locală, planul pare nefericit, ca să nu spun mai mult. În primul rînd, Australia are sute de mii de hectare de teren în care se găsesc specii locale de eucalipt; nu e ca și cînd ar fi o specie pe cale de dispariție. Mai mult, parcurile, așa cum se prezintă ele acum, sînt nemaipomenit de frumoase, printre cele mai plăcute din lume, și ar fi o tragedie să se piardă, oriunde s-ar afla. Dacă se acceptă validitatea argumentului că ar fi nepotrivite fiindcă sînt europene, atunci e clar că va trebui să scăpăm de toate casele, străzile, clădirile și oamenii cu descendență europeană din Adelaide. Din nefericire, cum se-ntîmplă adesea într-o lume cu vederi înguste, nimeni nu m-a întrebat ce părere am despre asta.

Cu toate astea, parcurile rămîn încîntătoare deocamdată, iar eu mă bucuram să intru în ele. Erau înțesate cu grupuri mari de familii care se bucurau de Ziua Australiei, stăteau la picnic și jucau crichet cu mingi de tenis. Adelaide are kilometri întregi de plaje frumoase în suburbiile din vest, prin urmare m-a surprins că atît de mulți oameni au dat uitării plaja ca să vină în oraș. Asta dădea zilei un aer vintage antrenant. Așa ne petreceam noi ziua de 4 iulie cînd eram

copil în Iowa – în parcuri, jucîndu-ne cu mingea. O altă ciudățenie, la fel de plăcută, era că, într-o țară atît de vastă, oamenii preferau să se înghesuie ca să se relaxeze împreună. Poate că tocmai vidul acela intimidant îi face pe australieni atît de sociabili. De fapt, parcurile erau atît de aglomerate, încît de multe ori era imposibil să-ți dai seama care grup de spectatori se uita la care joc cu mingea sau uneori care jucători de crichet erau angajați în al cui joc. Atunci cînd o minge sărea într-un grup vecin, după cum părea să se întîmple destul de des, avea loc întotdeauna un rînd de scuze de o parte și replica „Nici o problemă” de cealaltă, în timp ce mingea era aruncată din nou în joc. Era efectiv picnicul tuturor, iar eu m-am simțit aproape ridicol de fericit să particip, chiar și într-un mod atît de distant.

Mi-a luat trei ore, cred, să fac circuitul complet al parcurilor. Adesea, un vuiet uriaș se ridica în aer de la Oval. Crichetul era în mod clar un spectacol mult mai antrenant live decît pe calea undelor. Pînă la urmă am ieșit într-o stradă numită Pennington Terrace, unde un rînd de case îngrijite, din piatră albastră, cu peluze umbrite dădeau înspre Oval. La una dintre ele, o familie pur și simplu își mutase livingul pe peluza din față. Știu că nu se poate să fi fost chiar așa, dar în amintirea mea își aduseseră tot – lămpi cu picior, măsuță de cafea, preș, coș pentru ziare, găleata de cărbuni. Sigur aduseseră afară o canapea și un televizor de la care priveau meciul de crichet. În spatele televizorului, la cîteva sute de metri dincolo de parc, se afla stadionul Oval, așa încît, oricînd se întîmpla ceva dramatic pe ecranul lor, urma în timp real un vuiet care venea de la stadionul aflat dincolo de parc.

— Cine cîștigă? am strigat, trecînd pe lîngă ei.

— Afurisiții de englezi, a spus bărbatul, invitîndu-mă să-i împărtășesc uimirea.

Eu mi-am văzut de drum la deal, trecînd de mastodontul de clădire a Catedralei St. Peter. Mă îndreptam în mare spre hotel, cu intenția să fac un duș și să-mi schimb hainele, înainte de a o porni în căutarea unui pub în care să iau cina. În afara zonei umbrite a parcurilor, era o după-amiază cumplit de fierbinte, iar eu deja simțeam că mă dureau picioarele, dar m-am pomenit atras fără să mă pot împotrivi și am ajuns pe străzile rezidențiale din Adelaide Nord. Era o zonă relativ prosperă, plasată sub semnul unei serenități duminicale, cu străzi întregi de case vechi, fiecare îngropată sub trandafiri și tufe de frangipani, toate parcelușele fiind modele de belșug floral meticulos aranjat.

Într-un tîrziu, am ajuns într-un loc numit Wellington Square, un spațiu deschis din care se vede un pub impresionant, cu aspect venerabil. M-am dus direct acolo. Înăuntru era răcoare și spațiul era primitor, cu mobilă sclipitoare și mult lemn lustruit, deschis la culoare – n-avea nimic din aspectul auster al puburilor din brusă. Era un loc în care se serveau cocktailuri și se purtau discuții despre portofoliul de investiții. Era aglomerat, deși majoritatea clienților mai degrabă mîncau decît beau. La aproape fiecare masă, oamenii erau aplecați deasupra unor fripturi sau a unor porții de pește atît de copioase, încît atîrnau peste marginile farfuriilor. Pe un ecran mare reglabil se putea vedea meciul de crichet, dar volumul era dat la minim. Îmi găsisem un loc pentru seara aceea. Am comandat o halbă de Cooper’s Draught și m-am retras la o masă cu vedere spre piață. Am stat acolo cîteva minute bune fără să fac nimic, fără măcar să

mă ating de halbă, pur și simplu savurînd plăcerea de a sta jos și de a mă afla într-o țară îndepărtată cu o halbă de bere și crichet la televizor și o cameră plină de oameni care se bucurau de roadele unei perioade prospere. Nu aș fi putut fi mai fericit.

După un timp, mi-am amintit de cumpărăturile de la anticariat și le-am scos ca să le inspectez. Am început cu *Australian Paradox*, o relatare a unui sejur de un an de zile în țara asta, în 1959-1960, scrisă de o ziaristă din Anglia pe nume Jeanne MacKenzie, și am deschis-o interesat să văd dacă Australia de astăzi se poate compara cu Australia de acum 40 de ani.

Ce lume diferită! Australia pe care o descrie doamna MacKenzie este un loc cu resurse nelimitate, fără șomaj, scînteind de sănătate și debordînd de un infinit optimism. În 1959-1960, Australia era a treia cea mai bogată țară de pe planetă – nu realizasem asta –, depășită doar de Statele Unite și Canada. Dar interesantă era simplitatea criteriilor bunăstării materiale pe atunci. Cu o admirație soră cu uluirea, doamna MacKenzie notează că pînă la sfîrșitul anilor 1950, trei sferturi din populația urbană din Australia avea frigider și aproape jumătate avea mașină de spălat (nu era încă destulă electricitate în majoritatea zonelor rurale pentru ca electrocasnicele mari să funcționeze, așa că ele nu se puneau la socoteală). Aproape fiecare casă din Australia, scrie ea în continuare, avea „cel puțin un radio” – fantastic! – și „majoritatea gospodăriilor au alte electrocasnice, precum aspiratoare, fiare de călcat și ibrice electrice”. Cum o fi să trăiești într-o lume în care deținerea unui ibric electric este un motiv de mîndrie?...

Am petrecut o oră bună citind din carte la întîmplare, fermecat de simplitatea epocii descrise. În 1960, televiziunea era încă o noutate captivantă (a ajuns în Australia abia în 1956, iar la început doar în Sydney și Melbourne), televiziunea color un vis îndepărtat. În Melbourne nu erau ziare duminica, iar cinematografele și puburile erau închise prin lege. Perth încă se afla la capătul unui drum de pămînt foarte lung și avea să rămînă astfel mulți ani. Adelaide avea jumătate din dimensiunea pe care o are astăzi, iar festivalul cel mai renumit al orașului era pe atunci nou-nouț. Queensland era o zonă înapoiată. (Și acum e!) Chiar și în cele mai bune restaurante, puiul Maryland și vita Stroganoff erau preparate fine și exotice, iar stridiile se serveau cu ketchup. Pentru cei mai mulți oameni, bucătăria străină însemna spaghete la conservă. Existau două varietăți de brînză – „acră" și „gustoasă". Supermarketurile erau un concept nou și senzațional. În 1959, 5% dintre tinerii aflați la vîrsta studenției erau efectiv în universități – o altă relatate făcută cu admirație – comparativ cu 1,56% cîți fuseseră cu 20 de ani înainte. Era, în toate sensurile, o altă lume.

Ceea ce m-a frapat în toată povestea asta nu a fost faptul că australienii o duc mult mai bine astăzi, ci că se simt mult mai rău. Unul dintre cele mai ciudate lucruri pe care le poate face cineva din afară este să-i privească pe australieni cum se autoevaluează. Sînt un popor extraordinar de autocritic. Întîlnești asta mereu în ziare, la televiziune și la radio – o convingere sîcîitoare că indiferent cît de bine merg lucrurile în Australia, în altă parte trebuie neapărat să fie mai bune. Un număr curios de mare de cărți despre viața și istoria Australiei poartă titluri grave și pesimiste: *Among the*

Barbarians [*Printre barbari*], *The Future Eaters* [*Devoratorii viitorului*], *The Tyranny of Distance* [*Tirania distanței*], *This Tired* [*Așa de obosit*], *Brown Land* [*Ținutul maro*], *Fatal Impact* [*Impact fatal*], *The Fatal Shore* [*Țărmul fatal*]. Chiar și cînd titlurile sînt neutre (niciodată nu sînt pozitive), cărțile conțin cele mai stranii și mai uluitoare concluzii. În *A Shorter History of Australia*, o trecere în revistă atentă, dar nu de excepție a realizărilor considerabile ale țării în ultimii 200 de ani, autorul, Geoffrey Blainey, încheie remarcînd că Australia aproape a împlinit un secol de liniște federală. Apoi, din senin, conchide: „Nu se știe dacă va dura două secole. În evoluția istoriei umane, nici un hotar politic nu este veșnic".

Nu-i așa că e straniu? Ai putea înțelege un canadian care scrie cuvintele astea sau un belgian sau un sud-african. Dar un australian? Vă rog fumos! Asta e o țară care n-a avut niciodată vreo revoltă civilă serioasă, nu a băgat niciodată după gratii un disident, nu și-a manifestat niciodată înclinația de a se destrăma la margini. Australia este Norvegia emisferei sudice. Și totuși, iată-l pe cel mai de seamă istoric în viață insinuînd că de fapt existența ei ca națiune suverană nu este în nici un caz asigurată. Extraordinar!

Dacă australienilor le lipsește ceva în izolarea lor la antipozi, acel lucru este perspectiva. Timp de patru decenii, ei au privit dezamăgiți cum o țară după alta – Elveția, Suedia, Japonia, Kuwait și multe altele – le-a depășit PIB-ul pe cap de locuitor. În 1996, cînd s-a făcut publică știrea că Hong Kong și Singapore s-au strecurat și ele înainte, editorialele ziarelor păreau să anunțe că armatele asiatice au tras la țărm, undeva pe lîngă Darwin, și se răspîndeau prin țară, însușindu-și bunuri de larg consum în drumul lor. Nu conta că mai toate

țările acestea erau cu foarte puțin înainte și că asta se datora în mare măsură ratelor de schimb relative. Nu conta că, raportat la indicatorii calității nivelului de trai, precum costul vieții, realizările educaționale, ratele infracționale și așa mai departe, Australia urca înapoi aproape de top. (Era pe locul șapte în Indexul Dezvoltării Umane al Națiunilor Unite, puțin sub Canada, Suedia, Statele Unite și încă vreo cîteva țări, însă cu un avans confortabil în fața Germaniei, Elveției, Austriei, Italiei și a altor țări cu economii solide și PIB-uri mai mari). Cînd am fost eu acolo, Australia înflorea ca niciodată. Se bucura de una dintre cele mai rapide rate de creștere economică din lumea dezvoltată, inflația era invizibilă și șomajul era la cel mai scăzut nivel pe care îl cunoscuse de ani de zile. Cu toate astea, potrivit unui studiu efectuat de Institutul Australian, 36% dintre australieni simțeau că viața se înrăutățește și doar o cincime vedeau vreo speranță de ameliorare.

În prezent, e adevărat, dacă e să ne luăm după suma brută de dolari acumulată pe cap de locuitor, Australia nu mai e aproape de top. Se situează pe poziția 21, de fapt. Dar vă întreb, ce ați prefera – să fiți a treia cea mai bogată țară și să vă bucurați că aveți un ibric electric și cel puțin un radio sau a 21-a cea mai bogată țară și să trăiți într-o lume în care să puteți avea tot ce își poate dori cineva în limitele rezonabilului?

Pe de altă parte, în foarte puține dintre aceste alte țări există riscul să fiți mîncați de crocodilul-de-apă-sărată, un gînd care mi-a venit în minte acum, în timp ce îmi scoteam a doua achiziție, *Crocodile Attack in Australia* de Hugh Edwards, și m-am afundat în cele 240 de pagini descriind atacuri

înspăimîntătoare și violente ale creaturii ăsteia extraordinar de viclene și lipsite de scrupule.

Crocodilul-de-apă-sărată este animalul care îi sperie chiar și pe australieni. Oameni care ar zbura de pe braț un scorpion cu un bobîrnac dat cu calm sau ar rîde pe înfundate fără frică în fața unei haite de cîini dingo ce stau la pîndă ar tremura la vederea unui crocodil înfometat. Nu am parcurs prea mult din paginile cronicilor care-ți dau fiori ale domnului Edwards pînă am început să înțeleg de ce. Vă prezint o relatare a unei după-amiezi de odihnă în nord-vestul Australiei.

În martie 1987, un iaht cu cinci oameni la bord înainta de-a lungul coastei Kimberley, cînd a făcut un ocol, navigînd în aval pe rîul Prince Regent pentru a vizita Kings Cascade, un loc frumos și îndepărtat unde o cascadă tropicală se varsă pitoresc peste un aflorisment de granit. Au acostat acolo și au plecat care încotro să urce la cascade sau să înoate. Unul dintre înotători era o tînără manechin din America pe nume Ginger Faye Meadows. Pe cînd ea și o altă tînără stăteau în apă pînă la brîu pe o margine de piatră sub cascadă, una dintre ele a observat ochii reci și ficși și botul pe jumătate cufundat în apă al unui crocodil care venea spre ele. Imaginați-vă. Stai cu spatele la un zid de piatră mult prea abrupt și alunecos ca să-l urci, n-ai unde să te retragi și una dintre cele mai periculoase creaturi de pe pămînt vine spre tine – o creatură concepută atît de desăvîrșit pentru a ucide, încît aproape că nu s-a schimbat deloc în 200 de milioane de ani. Pe scurt, urmează să fii ucis de ceva care datează din vremea dinozaurilor.

Una dintre femei și-a scos un papuc de plastic și l-a aruncat spre crocodil. Papucul a ricoșat de pe capul lui, făcîndu-l să clipească și să ezite. În aceeași clipă, Meadows s-a hotărît să

fugă. S-a scufundat în apă și a încercat să înoate cei 23 de metri pînă la un loc sigur. Prietena a stat pe loc. Meadows a înotat cu mișcări viguroase, dar crocodilul a schimbat direcția, încercînd să-i taie calea. Cam la jumătatea distanței, a prins-o de mijloc și a tras-o sub apă.

După spusele căpitanului, Meadows a stat sub apă cîteva secunde, apoi a ieșit cu „mîinile în aer și cu o privire uluită… Se uita direct la mine… dar n-a scos un cuvînt”. Pe urmă s-a scufundat din nou și nu a mai fost văzută niciodată. A doua zi ar fi împlinit 25 de ani.

Probabil ăsta este cel mai faimos atac al crocodililor din Australia din ultimii 25 de ani, fiindcă a implicat un loc frumos și renumit, un iaht de lux și o victimă din America, întîmplător tînără și frumoasă. Dar uitați cum stă treaba: au fost *multe* altele. Mai mult decît atît, moartea lui Meadows a fost atipică fiindcă l-a văzut venind. Pentru majoritatea oamenilor, atacul unui crocodil este inopinat. Cronicile victimelor ucise de crocodili sînt pline de povești despre oameni care stăteau în cîțiva centimetri de apă sau pe un mal ori se plimbau pe plaja unui ocean cînd, dintr-odată, apa se dădea în lături și, pînă ca oamenii să scoată măcar un sunet, cu atît mai puțin să intre în negocieri, erau purtați mai încolo ca să servească drept hrană devorată în tihnă. Asta e ceea ce-i face atît de înfricoșători.

Ei, și-acum vă-ntreb. Cui îi pasă cîți bani fac cei din Hong Kong sau Singapore cînd ai lucruri de astea pentru care să-ți faci griji? Asta-i tot ce spun.

Capitolul 9

I

Aș mai fi stat cu plăcere o zi sau două în Adelaide, dar aveam de parcurs anumite itinerare. Se apropia momentul să mă întîlnesc cu prietenii mei la Melbourne, însă mai întîi îmi promisesem de mult să vizitez peninsula Mornington, o zonă de coastă de o frumusețe și un farmec deosebite, aflată chiar la sud de Melbourne. Ca întotdeauna în Australia, drumul pînă acolo era lung. Am plecat din Adelaide devreme și am descoperit cu exasperare, cam la o oră după ce pornisem, că aveam în față o nouă zi lungă de condus pe drumuri pustii, prin întinderi monotone. Mi se părea foarte nedrept, fiindcă, în primul rînd, presupusesem că mă-ndrept înapoi spre civilizație; în al doilea rînd, deja avusesem destul parte de lucruri de genul ăsta; și, în al treilea rînd, alesesem intenționat o rută un pic mai ocolită, de-a lungul unei autostrăzi de coastă – pentru a reduce șansele de a mă plictisi de aceleași peisaje din interiorul continentului.

Șoseaua pe care mă aflam se numea autostrada Princes. Pe hartă era reprezentată trasînd un arc grațios de-a lungul marginii unui golf vast numit peninsula Younghusband și, într-adevăr, oferea ore întregi de peisaje însorite de coastă,

însă fluxul era la kilometri distanță, marea părînd o dungă îndepărtată, albastră, la capătul a 400.000 de hectare de fund de ocean sărat, care reflecta lumina dureros. În partea continentală, un vid la fel de plictisitor, punctat doar de o singură specie de arbust pitic, repetată la infinit. Pe o distanță de 146 de kilometri, drumul era pustiu.

Ca să nu mă plictisesc, am cîntat imnul național neoficial al Australiei, *Waltzing Matilda*. E un cîntec interesant. A fost scris de Banjo Paterson, care a fost nu doar cel mai mare poet al Australiei din secolul al XIX-lea, ci și singurul numit după un instrument cu coarde. Versurile sună așa (și cred că ar trebui să se consemneze că sînt exact cuvintele lui Paterson):

> O! A fost odată un *swagman*, ce-a tras într-un *billabong*
> La umbra unui *coolibah*
> Și-a cîntat uitîndu-se la *billy* cum fierbe
> Cine mai vine să valseze cu Matilda și cu mine?

Cea mai importantă trăsătură a cîntecului *Waltzing Matilda*, după cum observați, este că nu are nici un înțeles. Evident, nu are nici un înțeles pentru cei care nu sînt familiarizați cu păsărească brusei – asta a fost intenționat –, dar chiar și dacă înțelegi cuvintele, tot n-are sens. De exemplu, un *billabong* este un ochi de apă. Întrebarea care apare imediat, înainte de a fi terminat primul vers, este: De ce s-a așezat *swagman în* el? Eu unul m-aș așeza lîngă el. Vedeți cu ce aveți de-a face? Singura concluzie posibilă este că Paterson avea ceva la bord cînd și-a înșfăcat călimara și a trîntit cuvintele alea. În orice caz, ca să fiți puși în temă, în idiomul australian *swagman* este un nomad în căutare de lucru. Termenul provine de la pătura făcută sul sau *swag*, pe care

omul o ducea cu el. Un alt cuvînt pentru *swag* este *Matilda*, evident, din germanul *Mathilde*. (Nu mă-ntrebați mai multe; pînă aici a ținut interesul meu.) Un *billy* este o gamelă în care se fierbe apa, iar un *coolibah* este un *Eucalyptus coolabah*. Ăștia-s termenii. De ce valsează omul cu pătura făcută sul (în a doua strofă este o oaie, pentru numele lui Dumnezeu) și mai ales de ce vrea să i se alăture ceva sau cineva în această activitate bizară și poate chiar depravată sînt, bineînțeles, întrebări la care nu se poate răspunde.

Pe de altă parte, are o linie melodică încîntătoare (e împrumutată dintr-un cîntec vechi scoțian *Thou Bonnie Wood o' Craigielea*), pe care eu o fredonez foarte melodios, dacă-mi permiteți să mă laud, mai ales cu capul scos pe geam, pentru a obține efectul de tril al cîntatului în curentul năvalnic al mașinii în mișcare. Cînd știi o singură strofă, desigur, totul devine nițel cam repetitiv după un timp. Deci puteți să vă-nchipuiți satisfacția mea atunci cînd am realizat că, dacă schimbi „*billy* cum fierbe" în „*willy*[1] cum fierbe", lucrurile capătă cu totul alt sens. Am putut să creez aproximativ 47 de strofe noi, care nu doar că fac cîntecul potrivit pentru călătoriile lungi cu autocarul, dar îi conferă și coerența care i-a lipsit timp de aproape un secol.

Aș fi putut să creez și mai multe strofe, însă atunci cînd am ocolit ultima porțiune de golf și am urmat autostrada printr-o întindere de arbori pitici, am ajuns în dreptul unui semn care anunța că urmează „Marele Homar" și, în emoția care m-a cuprins, am lăsat baltă interesul pentru muzică. Marele Homar, cum să vă spun, era ceva – sau mai bine zis o specie de ceva – ce îmi dorisem să văd de cînd am pornit la drum.

Una dintre ciudățeniile apreciate de australieni este aceea că le place să construiască lucruri mari cu forma altor lucruri. Dă-le niște plasă de sîrmă, un pic de fibră de sticlă și cîteva cutii cu vopsea și o să-ți facă, să zicem, un ananas enorm sau o căpșună sau, ca aici, un homar. Pe urmă fac o cafenea și un magazin de suvenire înăuntru, pun un indicator mare la marginea drumului (pentru cei a căror acuitate vizuală nu este atît de fină încît să observe un fruct înalt de 15 metri care stă pe marginea unei autostrăzi de altfel goale), apoi stau relaxați și așteaptă să curgă banii.

Cam 60 de astfel de obiecte sînt răspîndite în peisajul australian, ca niște resturi de decor dintr-un film horror din anii 1950. Dacă ai destui bani de benzină și suficient timp de pierdut, poți să vizitezi un crevete uriaș, un koala uriaș, o stridie uriașă (cu proiectoare în loc de ochi, se pare), o mașină de tuns iarba uriașă, un pește-cu-cioc uriaș, o portocală uriașă și un berbec merinos uriaș, printre multe altele. Procesul, am să vă spun cu mîndrie patriotică, a fost inițiat de un american pe nume Landy, care a construit o banană uriașă la Coff's Harbour, pe coasta New South Wales, care s-a dovedit în chip magic atît de atrăgătoare pentru vehiculele aflate în trecere, încît l-a făcut pe domnul Landy, prin asta, marea banană a afacerilor.

În general, obiectele acestea sînt plasate cu grijă de-a lungul unei șosele extrem de goale și monotone, încît te oprești pentru aproape orice – cum am făcut și eu acum, bineînțeles, cînd drumul a mai cotit-o o dată și am văzut cum se proiectează în fața mea un homar mostruos de mare, de un roz roșiatic, care semăna foarte bine cu unul real, înălțîndu-se la marginea drumului ca și cînd urma să se înfrupte din

mașinile care treceau. Datorită formei homarului, proprietarii s-au hotărît (îmi închipui că după ce s-au gîndit mult la asta) să nu încerce să bage un magazin de suvenire sau o cafenea înăuntru, așa că homarul stătea pe peluza din față, asigurat cu cabluri de ancorare, magazinul fiind într-o clădire separată din spate. Am coborît și m-am apropiat ca să-l văd mai bine. Era impresionant de mare. În urma cercetărilor, am aflat că are 17 metri de la sol și pînă în vîrful antenelor – o dimensiune apreciabilă chiar și în lumea competitivă a obiectelor gigantice.

Mă uitam la el din diverse unghiuri, cînd mi-am dat seama că intrasem în fotografia cuiva.

— A, pardon! am spus.

— Nici o problemă, prietene, a replicat omul cu un aer degajat. Așa se vede mai bine dimensiunea.

Omul a venit și s-a așezat lîngă mine. Avea vreo 30 și ceva spre 40 de ani și un aer ușor trist. Părea cam prostănac, avînd aerul cuiva care lucra ca muncitor necalificat și încă stătea cu părinții. Era îmbrăcat de vacanță, în pantaloni scurți și cu un tricou pe care scria „Noosa” cu litere mari. Noosa este o stațiune din Queensland. Am stat împreună și am admirat o vreme în liniște homarul.

— Mare, nu? am remarcat într-un tîrziu, fiindcă nu-mi scapă mai nimic din lumea crustaceelor din fibră de sticlă.

— Nu mi-ai face și mie o poză în fața lui? a spus, în modul acela ciudat de ocolit al australienilor cînd îți cer să le faci un serviciu.

— Cum să nu!

Omul s-a dus lîngă homar, cu o mînă odihnindu-se tandru pe un picior din față al crustaceului.

— Poți să zici că-i o fotografie de logodnă, am venit eu cu o sugestie.

I-a plăcut ideea.

— Da! a zis cu însuflețire. V-o prezint pe logodnica mea. N-arată grozav și nu prea știe să vorbească, dar aleargă de mama focului!

Brusc, îmi plăcea tipul.

— Vizitezi multe chestii de-astea? am spus, întinzîndu-i înapoi aparatul de fotografiat.

— Numai dacă-s în drumul meu. Dar ăsta-i destul de bun. Mai bun decît koala uriaș de la Moyston.

Nu prea știam ce să mai zic în continuare.

— La Wauchope este un taur uriaș, a adăugat.

Am ridicat din sprîncene, parcă zicînd: „Ei, nu mai spune!”.

A încuviințat călduros.

— Testiculele i se leagănă-n vînt.

— Are testicule? am spus, impresionat.

— Și încă cum! Dacă e să cadă pe tine, nu scapi ușor de sub ele.

Am savurat cîteva momente bune imaginea asta.

— Ar fi un caz interesant de cerere de despăgubire la asigurări, am remarcat eu în cele din urmă.

— Da! i-a plăcut și ideea asta. Sau un titlu de ziar: „Bărbat zdrobit de boașe”.

— De boașe de bou în cădere, am supralicitat.

— Da!

Ne aprinseserăm ca un foc de paie. Nu mai purtasem o conversație așa lungă de zile bune. Dar ce zic eu – nu mă mai *distrasem* așa de zile bune. Din păcate, nici unul dintre noi nu mai știa ce să spună, așa că am tăcut stingher un timp.

— Păi, mi-a făcut plăcere să te cunosc, a spus el în sfîrșit și a plecat tîrîndu-și picioarele cu un zîmbet sfios.

— Plăcerea a fost de partea *mea,* am spus eu sincer.

M-am dus înăuntru și am cumpărat un magnet de frigider și vreo 15 vederi cu homarul uriaș și m-am întors la drum voios. Am condus spre Warrnambool și spre renumitul Great Ocean Road și cîteva minute am păstrat o tăcere meditativă. Apoi, dintr-odată, mi-am scos capul pe fereastră și cu o voce caldă, dar plină am început să cînt:

> Uitînd că linguriețele amestecă lichide fierbinți mult mai bine
> Nomadul și-a băgat scula în ceai
> Și-a oftat uitîndu-se pe furiș la ibric, unde cocoșelul fierbea
> Nu pot să mă ocup de tine acum, ocupă-te de mine tu!

II

Am petrecut noaptea în Port Fairy, iar a doua zi am mers spre penisula Mornington de-a lungul Great Ocean Road, o autostradă șerpuită, cu priveliști spectaculoase, construită după Primul Război Mondial, în cadrul unei scheme care oferea de lucru veteranilor. Construcția ei a durat 14 ani și se poate vedea imediat de ce, fiindcă pe o porțiune foarte lungă din cei 300 de kilometri pe care îi are merge de-a lungul unei linii de coastă care pune probleme aproape imposibile, care-ți fac părul măciucă, avîntîndu-se în jurul unor promontorii stîncoase și agățîndu-se de marginile unor stînci marine povîrnite și colțuroase. Curbele înguste și periculoase îți

solicită atenția atît de mult, încît aproape nu-ți mai permiți să admiri priveliștile, dar m-am gîndit că o privire fugară din cînd în cînd e mai bună decît deloc. Ici-colo prin apă se văd stînci ca niște turnuri ascuțite create de neobosita forță erozivă a mării. Exista cîndva o boltă în stîncă, creată natural, numită London Bridge, pe care te puteai plimba deasupra mării, dar care în 1990 s-a prăbușit, aruncînd tone întregi de dărîmături în valurile de dedesubt și azvîrlind pe bucățile de stînci rămase dinspre mare doi turiști uluiți, care au scăpat teferi ca prin miracol. London Bridge este acum London Stacks[2].

Drumul cu mașina a fost pe atît de splendid pe cît promiseseră ghidurile pe care le consultasem; pe o latură erau dealurile abrupte, împădurite, semitropicale din lanțul Otway, avîntîndu-se direct în mare, pe cealaltă, valuri înspumate, rostogolind-se pe plaje lungi, arcuite, încadrate la fiecare capăt de aflorimente stîncoase. Porțiunea asta din Victoria este renumită pentru două lucruri: surfing și epave. Din cauza curenților ei năprasnici și a renumitelor sale cețuri, coasta de sud a Victoriei este din vremuri imemoriale temută de marinari. Dacă toată apa s-ar retrage, s-ar vedea epavele a 1.200 de nave zăcînd pe fundul mării, mai multe decît aproape oriunde altundeva în lume. Din cînd în cînd opream să cobor și să admir peisajele – era singurul mod în care un șofer singur le putea vedea – și am mai intrat în una sau două mici comunități turistice de pe drum, cu un încîntător stil vintage. Locurile acestea erau surprinzător de liniștite, avînd în vedere că era vîrf de sezon al verii australiene și ziua imediat următoare după sărbătoarea națională. M-a frapat, nu pentru

prima oară, că Australia părea să aibă mai multe puncte turistice decît turiști care să le umple.

Într-un loc numit Torquay, Great Ocean Road se reunea cu principala autostradă care ducea spre Melbourne. La 32 de kilometri la vest, am observat, era Winchelsea, unde Thomas Austin dăduse drumul celor 24 de iepuri care au transformat peisajul australian. Zona provincială părea ușor aridă și nu promitea mai nimic special – îmi amintea de Oklahoma sau de vestul statului Kansas –, dar nu aveam de unde să știu, bineînțeles, cît din acest aspect putea fi pus pe seama voracității iepurilor. Ați crede că oamenii ar fi putut învăța ceva din experiența lui Austin, dar e uimitor că nu s-a întîmplat așa. Chiar în momentul cînd iepurii devorau tot ce-ntîlneau prin zonă, oameni influenți introduceau alte specii de animale, și nu vorbim doar de cîteva – uneori pentru vreun sport, alteori din întîmplare, dar în mare parte din dorința de a anima un pic atmosfera. Exact același impuls care îi împinsese pe oameni să construiască parcurile în stil englezesc în locuri precum Adelaide i-a stimulat să încerce să transforme și zona rurală. Se credea că Australia era deficitară din punct de vedere biologic, cîmpiile ei aride fiind prea monotone, pădurile ei prea tăcute. Treptat, au apărut societăți de aclimatizare care au introdus nenumărate lucruri cu mult zel, pentru a potoli dorul după atmosfera familiară. N-a trecut mult și societățile s-au gîndit că nu există nici un motiv pentru care s-ar opri la animale din Marea Britanie sau chiar din Europa. Au început să viseze la crearea unei savane africane în Australia, cu girafe, gazele și bivoli care să pască pe cîmpiile însorite. Aspirațiile lor au devenit aproape suprarealiste. În 1862, Sir Henry Barkly, guvernatorul statului Victoria, a

solicitat introducerea maimuțelor în pădurile coloniei „pentru distracția drumeților, pe care îi vor delecta cu giumbușlucurile lor”. Pînă să se poată pune în practică ideea asta, Barkly a fost înlocuit în funcția de guvernator de Sir Charles Darling, care a spus că el nu vrea maimuțe, dar i-ar face foarte mare plăcere să vadă boa comuni. Nici el nu și-a văzut dorința îndeplinită, dar mulți alții și-au realizat fanteziile.

„Aclimatizarea a fost una dintre cele mai nebunești și mai periculoase idei care au pătruns vreodată în mintea oamenilor din secolul al XIX-lea”, scrie Tim Low în cartea *Feral Future: The Untold Story of Australia’s Exotic Invaders*, în care lucrurile nu sînt surprinse chiar așa cum au fost, autorul avînd totuși dreptate în privința acestei tendințe. Dintr-un motiv oarecare, Victoria a devenit focarul infecției. În ciuda experienței cu iepurii, au fost zeci de alte aclimatizări nebunești. În anii 1860, Societatea Ballart Acclimatization a dat drumul la vulpi în zonă, iar ele au devenit curînd o năpastă încă prezentă. Și alte animale au scăpat, unele au fost abandonate și pur și simplu s-au sălbăticit. Pentru construirea căii ferate de la Adelaide la Alice Springs s-au folosit cămile, însă ele au fost lăsate libere atunci cînd s-a terminat lucrul. Astăzi, în jur de 100.000 de cămile pribegesc prin deșerturile centrale și de vest, singurul loc din lume în care dromaderii trăiesc în sălbăticie. În diverse locuri din țară există pînă la cinci milioane de măgari sălbatici, un milion sau chiar mai mulți cai sălbatici (numiți *brumbies*) și numeroși bivoli-indieni, vaci, capre, oi, porci, vulpi și cîini. Porci sălbatici au fost prinși în suburbiile din Melbourne. Sînt atît de multe specii aclimatizate, încît tocmai cangurul-uriaș roșu, cîndva

cel mai mare animal de pe continent, a ajuns acum pe locul al 13-lea ca mărime.

Consecințele au fost adeseori devastatoare asupra speciilor locale. Aproximativ 130 de specii de mamifere din Australia sînt în pericol; 16 au dispărut – mai multe decît pe oricare alt continent. Și știți care este cel mai de temut ucigaș dintre toți? Conform National Parks and Wildlife Service, este pisica comună. Pisicilor le place sălbăticia Australiei. Sînt 12 milioane de pisici care trăiesc peste tot, de la cele mai aride deșerturi pînă în munții cei mai înalți. Alături de vulpi, pisicile au adus multe dintre cele mai mici, mai drăguțe și mai vulnerabile animale pe cale de dispariție – furnicarii marsupiali, șobolanii-oposumi, jderii marsupiali, șobolanii-canguri, *bandicota*, cangurii-de-stîncă, ornitorincii și multe altele. Fiindcă mai toate animalele acestea sînt nocturne și scumpe la vedere, cei mai mulți oameni nu le observă absența, dar ele dispar rapid.

Povestea cu animalele e valabilă și la plante. În anii 1850, Victoria a avut ghinionul să aibă ca botanist-șef un aclimatizator devotat cu numele impozant de Baron Ferdinand Jakob Heinrich von Müller. Ca și în cazul celor care susțineau aclimatizarea animalelor, von Müller n-a putut suporta ceea ce el considera sărăcia florei Australiei și și-a petrecut mai tot timpul liber călătorind prin țară și plantînd semințe de bostan, varză, pepene galben și orice altceva a crezut el că ar putea da floare și rod. I-au plăcut în special murele și a plantat rugi pretutindeni. Rugul de mure este acum cea mai dăunătoare buruiană, aproape imposibil de eradicat și un blestem pentru fermierii de pretutindeni. Acolo

unde nu se iau măsuri, rugul se întinde pe suprafețe întregi. Am văzut cîțiva chiar în drumul meu.

Lecția care se desprinde de aici – că speciilor exotice le prieste Australia într-un mod care uluiește pe oricine e sau nu dispus să creadă lucrul ăsta – australienii au înțeles-o pe deplin curios de greu. Limba-soacrei, un tip de cactus cărnos originar din America, a fost introdusă în Queensland la începutul secolului XX, ca hrană pentru animale, și a luat-o razna foarte repede. În 1925, 12 milioane de hectare erau înțesate cu pădurici impenetrabile de limba-soacrei înalte de pînă la aproape doi metri. Cactusul acesta este una dintre cele mai neverosimil de dense plante – jumătate de hectar de limba-soacrei cîntărește 800 de tone, față de aproximativ 15 tone pentru jumătate de hectar de grîu –, iar defrișarea lui este un coșmar. O vreme, o mare parte din Queensland și vecinătățile păreau că vor deveni pur și simplu o zonă de dimensiunea Europei acoperită de limba-soacrei. Din fericire, a fost eradicată eficient cu pesticide și cu ajutorul unor molii ale căror larve erau înnebunite după frunzele sale, însă a fost o muncă grea, iar costurile substanțiale.

Una peste alta, potrivit lui Low, Australia are peste 2.700 de buruieni importate. Interesant, grădinile botanice sînt cele mai periculoase surse. Trei specii ieșite din Grădina Botanică Darwin – *Acacia farnesiana*, leucaena și *crutch tree* – amenință Parcul Național Kakadu, aflat în Patrimoniul Mondial Natural, iar asta s-a întîmplat și în ale părți.

De multe ori e un mister de unde vin lucrurile astea. După părerea lui Low, în ultimii ani o furnică pișcătoare, din specia *Iridomyrmex*, a infestat orașul Brisbane. Furnica e o pacoste comună. E interesant, dar nimeni nu știe de unde a venit și

cum a ajuns acolo. Pur și simplu a apărut într-o bună zi. Și nici nu poate să știe nimeni unde se va răspîndi și ce catastrofe poate stîrni. Un lucru e sigur. Ca în atîtea alte cazuri, se pare că o duce mai bine în Australia decît oriunde i-o fi fost locul de baștină.

Peninsula Mornington este o fîșie de pămînt chiar la sud de Melbourne. Presupun că este un Cape Cod al statului Victoria, în sensul că se situează pe coastă și este un loc foarte drăguț, plin de case de vacanță. Are chiar și aceeași formă, făcînd o buclă în formă de coadă de scorpion care aproape că încercuiește imensitatea golfului Port Phillip, dincolo de care, la o distanță de vreo 80 de kilometri, se află Melbourne. Mi-am dorit să fiu aici din două motive speciale: Catherine Veitch îmi descrisese foarte frumos acest loc în scrisorile ei și aici a înotat pentru ultima oară prim-ministrul prea ușor scufundabil Harold Holt.

Scufundarea fatală a lui Holt s-a petrecut la Portsea, în capătul îndepărtat al peninsulei, deci într-acolo m-am dus în dimineața următoare, după ce îmi petrecusem seara în orășelul Mornington. Deși am pornit-o pe o căldură umedă, care părea să promită o zi frumoasă mai tîrziu, Portsea era învăluit de o pîclă deasă care venea dinspre mare, iar cînd am coborît din mașină temperatura era mai scăzută decît cea din urmă cu 32 de kilometri. Cei mai mulți dintre puținii oameni care se aflau în Portsea, am observat eu, purtau bluze de bumbac sau jachete.

Portsea este foarte mic – o mînă de magazine și cafenele pe fundalul mai larg al unor vile cu aspect distant, rezervat și meditativ în pîcla subțire –, însă o zonă foarte scumpă, după

cum i-a mers vestea. O căsuță pe plajă tocmai se vînduse la licitație aici cu 185.000 de dolari. Nu o casă pe plajă, să fim bine înțeleși, ci o căsuță – un simplu șopron de lemn fără curent electric, apă sau alte facilități în afară de proximitatea față de nisip și mare. Cumpărătorul nici măcar n-a ajuns proprietarul barăcii. Cei 185.000 de dolari n-au făcut decît să-i cumpere dreptul perpetuu de a plăti consiliului cîteva sute de dolari chirie anuală. Barăcile, pe care doar localnicilor li se permite să le procure, sînt proprietăți foarte apreciate. Cea care tocmai se vînduse fusese a aceleiași familii timp de 50 de ani.

Am băut niște cafea ca să mă încălzesc înainte de a-mi continua drumul către Parcul Național din peninsula Mornington, care acoperă ultima fîșiuță de pămînt pînă cînd întîlnește marea într-un avanpost deluros numit Point Neapen, dincolo de care se află un vîrtej de apă celebru numit Rip – un culoar îngust care formează intrarea către golful Port Phillip. Acest teren a devenit public recent. Timp de 100 de ani, întreaga zonă – cîteva sute de hectare ale celei mai frumoase proprietăți de coastă din Victoria – a fost interzisă publicului fiindcă era în proprietatea armatei, care îl folosea ca poligon de tragere. Haideți să ne oprim o clipă și să ne gîndim la asta. Ai o țară de 7.617.930 de kilometri pătrați, aproape goală și eminamente bombardabilă. Iar aici, la doar cîteva ore de mers cu mașina de al doilea oraș al țării, ai un cap abrupt de o frumusețe rară și de o considerabilă importanță ecologică. În acest spațiu îi interzici publicului accesul fiindcă încerci să-l faci bucăți-bucățele. Nu prea are sens, nu? Urmarea este că după mulți ani de lingușeală și flatări, armata a fost în sfîrșit convinsă să cedeze o bucățică

din teren pentru a se crea un parc național. Chiar și așa, armata a păstrat două treimi din peninsulă și din cînd în cînd mai aruncă bombe pe teritoriul ei. Prin urmare, odată ce ai obținut un bilet prin care ai fost admis la un oficiu de turism de pe marginea Portsea, trebuie să treci printr-o zonă lungă de vreo cîțiva kilometri de teren al armatei, pe un drum cu garduri mari de o parte și de alta, pe care apar avertismente pe un ton grav despre bombe neexplodate și despre gestul total necugetat al violării unei proprietăți private. Poți lua o cursă pînă în parc sau poți merge pe jos. Eu m-am hotărît să merg pe jos, de dragul exercițiului, și am pornit-o prin pîcla învăluitoare. Se părea că mă puteam bucura singur de parc.

Nu parcursesem mai mult de trei metri cînd m-a ajuns din urmă o muscă – mai mică și mai neagră decît o muscă de casă. Bîzîia în fața mea și a încercat să se așeze pe buza de sus. Am plesnit-o, încercînd să o îndepărtez, dar s-a întors imediat, mereu în același loc. După un moment, i s-a mai alăturat una care a vrut să mi se urce pe nas. Nici ea nu voia să plece. Cam într-un minut, 20 de puncte bîzîitoare îmi roiau în jurul capului și încet-încet m-a cuprins o stare nefericită abjectă, care apare odată cu contactul prelungit cu musca australiană.

Bineînțeles, mușteleе sînt enervante oriunde, dar cele australiene se remarcă prin perseverență. Dacă o muscă australiană vrea să stea pe nasul tău sau în urechea ta, n-ai cum s-o împiedici. Poți să-i dai cîte bobîrnace vrei – de fiecare dată va zbura și va dispărea din raza ta vizuală, doar ca să se-ntoarcă negreșit de unde a plecat. Pur și simplu este imposibil s-o oprești. Undeva, pe o porțiune expusă a corpului tău se află o pată de mărimea unui buton de cămașă pe care musca vrea s-o lingă și s-o gîdile și în jurul căreia vrea să se-nvîrtă-n

cercuri amețitoare. Și nu-i vorba numai de perseverență, ci și de lucrurile pe care e în stare să le facă. O muscă australiană va încerca să-ți sugă lichidul de pe globul ocular. Dacă n-o alungi constant, musca va încerca să pătrundă în zone ale urechii la care bețișorul de urechi nu poate decît să viseze. Musca australiană consimte cu bucurie să moară pentru gloria de a se descărca un pic pe limba ta. Cu 30-40 de muște de-astea dansînd în jurul tău nu ai mult pînă o iei razna.

Și uite-așa am pătruns în parc, pierdut în norișorul meu bîzîitor îngrozitor, agitîndu-mi mîinile în jurul capului într-o manieră din ce în ce mai disperată și haotică – se numește salutul din brusă –, pufneam constant pe gură și pe nas, scuturam capul de parcă aș fi fost cuprins de demență, din cînd în cînd plesnindu-mă cu o violență uimitoare pe obraz și pe frunte. Pînă la urmă – muștele au știut tot timpul c-o să se-ntîmple –, am renunțat și ele s-au aruncat pe mine ca pe un cadavru.

În felul acesta, eu și muștele am ajuns în sfîrșit la capătul zonei militare și la intrarea propriu-zisă a parcului. Chiar în interiorul zonei de tranziție era o cărare marcată care ducea pînă la un promontoriu de mărime medie numit Cheviot Hill. Asta e ceea ce venisem să văd, fiindcă aici, la Cheviot Beach, pe cealaltă latură, Harold Holt s-a dus să facă baia-pentru-care-nu-ți-trebuie-prosop. Am urmat aleea în sus prin dumbrăvi de arbuști micuți acoperite de pîclă – *moonah*, *Polygala vulgaris* și arbori de ceai, după cum am citit pe etichetele de prezentare care apăreau la anumite intervale. În vîrful dealului era o briză aspră, destul de puternică să mă facă să mă clatin atunci cînd n-am avut grijă să mă țin bine și, în sfîrșit, aici muștele nu m-au mai supărat pentru un timp.

Am stat cu vîntul bătîndu-mi drept în față, nemaipomenit de fericit că fusesem lăsat în pace.

Se spune că priveliștea din vîrful Cheviot Hill este una dintre cele mai frumoase de pe coasta Victoriei, deși n-aș băga mîna-n foc, fiindcă n-am putut să văd mai nimic. Dincolo de o vale gri-verde, la o distanță de aproximativ 1.600 de metri, se înălța un alt deal la Point Neapean, învăluit într-un nor leneș. Dincolo era bine-cunoscutul Rip, care nu se vedea de aici. Dedesubt, totul era la fel de impenetrabil. Se pare că eram la poate 30 de metri chiar deasupra plajei Cheviot, însă parcă aș fi privit într-un cazan. Tot ce-am putut să disting prin supa plutitoare erau cîteva contururi vagi de stînci și o întindere incertă de nisip. Doar sunetele produse de valuri invizibile care se izbeau de un țărm invizibil erau dovada că găsisem marea.

Cu toate astea, am simțit un fior de emoție că ajunsesem în locul în care Holt se aventurase în sesiunea fatală de înot. Am încercat să-mi imaginez scena așa cum trebuie să fi fost, deși nu era ușor. În ziua în care Holt a intrat în valuri, bătea vîntul, dar vremea era frumoasă. Lucrurile nu mergeau prea bine pentru el ca prim-ministru – se pricepea să pupe copii și să facă doamnele să freamăte (e clar că a avut destul lipici la femei) mai degrabă decît să se ocupe de treburile statului – și putem presupune fără să greșim că se bucura că a plecat din Camberra în lunga vacanță de Crăciun. Holt venise pe această plajă fiindcă avea o casă de weekend în Portsea, iar armata l-a lăsat să se plimbe pe terenurile ei ca să-i asigure intimitatea. Așa că nu erau salvamari, cetățeni și nici măcar gărzi de corp la fața locului cînd, pe 17 decembrie 1967, Holt a plecat împreună cu niște prieteni să facă o plimbare de înviorare

printre stînci și valurile învolburate, chiar acolo jos. Cu toate că marea era năvalnică și fluxul la cote periculos de înalte și deși Holt aproape că se înecase acolo cu șase luni înainte în timp ce făcea scufundări cu un tub de oxigen împreună cu niște prieteni, el s-a hotărît să facă o baie. Înainte să reacționeze cineva în vreun fel, și-a scos cămașa și s-a aruncat în valuri. A înotat de la mal cîteva zeci de metri și a dispărut aproape imediat, fără să se agite, să se zbată sau să facă languros cu mîna. Avea 59 de ani și nu era prim-ministru nici măcar de doi ani. Corpul lui nu a fost găsit niciodată.

Cheviot Beach rămîne închisă publicului și în orice caz nu se putea ajunge pînă acolo de pe culmea stîncilor, așa că m-am distrat cîteva minute colindînd prin mai multe cazemate și buncăre de beton întunecoase rămase din al Doilea Război Mondial, pînă am ajuns într-un păienjeniș mare și, după un strigăt cu ecou și cîteva secunde de bîjbîit printre ziduri, praguri joase și alte obstacole de netrecut, m-am întors într-o formă îmblînzită la aerul de afară. Frecîndu-mi capul și chemînd din nou muștele la apel, am urmat cărarea înapoi la vale. La poalele dealului era un cimitir mare și încîlcit, o relicvă de pe vremea cînd locul era un punct de carantină. Am încercat să văd ce era prin jur, dar muștele nu voiau să mă lase deloc în pace. Am vrut să mă plimb pînă la capul abrupt unde era o fortăreață din secolul al XIX-lea, dar gîndul de a fi însoțit de muște preț de încă o oră era mai mult decît puteam suporta, așa că am pornit-o din nou de-a lungul drumului singuratic pe care venisem.

La oficiul de turism m-am oprit să mă uit la ce aveau expus acolo și am intrat în vorbă cu paznicul parcului. L-am întrebat cît de periculoasă era porțiunea lui de coastă.

— Foarte periculoasă, a spus el cu voioșie.

Mi-a arătat o hartă marină a circulației curenților – care de fapt arăta săgeți peste tot. Dacă intrai în raza lor de acțiune, mă gîndeam eu, te învîrteau ca pe un balot cu care n-ai ce face. Chiar și cel mai puternic înotător ar fi în curînd epuizat de luptă. Era vorba mai ales de Rip, unde cantități masive de apă năvălesc printr-o deschizătură la doar cîteva sute de metri de fiecare dată cînd fluxul se rostogolește înăuntru și afară. Nu-mi dădusem seama de asta pînă nu am văzut pe hartă cît de aproape era Cheviot Beach de zona asta de tumult acvatic. Chiar și pe o hartă părea un gest nesăbuit.

— Deci n-a fost o idee bună ca Harold Holt să meargă să înoate acolo?

— Păi, eu unul nu m-aș duce să înot acolo, a răspuns el. S-au înregistrat în jur de o sută de naufragii doar pe porțiunea asta.

Paznicul a indicat o întindere modestă de țărm lîngă Cheviot și Rip.

— Cred că nu-i nevoie să mai pui la îndoială faptul că atunci cînd ai o zonă în care marea scufundă o sută de nave, probabil că nu-i cel mai liniștit loc pentru o bălăceală, nu?

— Nu-i ciudat că nu i-au găsit niciodată cadavrul?

— Nu.

Chestia asta a fost spusă fără ezitare.

— Chiar? Eu nu înțeleg dinamica mării, dar dacă e să te iei după lemnul plutitor și cutiile de Coca-Cola, atunci m-am gîndit că cele mai flotabile obiecte ajungeau pînă la urmă pe o plajă undeva.

— Nu vreau s-o spun chiar fără menajamente, dar dacă mori acolo, nu durează mult pînă devii o parte a lanțului

trofic.

— Aha.

— Ceea ce trebuie reținut, a adăugat el cu un aer brusc meditativ, este că singurul lucru neobișnuit despre dispariția în valuri a lui Harold Holt a fost faptul că era prim-ministru cînd s-a întîmplat chestia asta. Dacă n-ar fi fost asta, totul ar fi fost dat uitării. De fapt, oricum e destul de uitată.

Omul s-a oprit ca să dea bilete unor nou-veniți, iar eu m-am dus mai departe să mă uit la tipurile de alge marine și viața din ochiurile de apă din care se retrage fluxul. Dar în timp ce mă îndepărtam, m-a strigat după ce se gîndise mai bine.

— I-au construit un monument în Melbourne, a spus. Știți ce anume?

I-am dat de înțeles că nu aveam nici cea mai vagă idee.

Bărbatul s-a încruntat ușor într-un rictus.

— Un bazin de înot municipal.

— Serios?

Rictusul lui s-a accentuat, dar a dat din cap sincer.

— Asta-i o țară de pomină, am spus.

— Da, a aprobat voios. Să știți că așa e.

1. Cocoșel (arg.) (n.tr.).
2. *Stack* (engl.), „morman” (n.tr.).

Capitolul 10

În toată copilăria mea, în zilele de vineri seara, oricînd tata era plecat, ceea ce se întîmpla des (el era jurnalist sportiv și călătorea mult datorită slujbei), aveam o înțelegere cu mama să iau autobuzul pînă în centru ca să mă întîlnesc cu ea (și ea lucra la ziarul local), după care mergeam să luăm cina la un restaurant cu autoservire numit „Bishop's" și pe urmă să vedem un film.

Nu vreau să insinuez că mama abuza de încrederea mea în legătură cu procesul de selecție, dar era ciudat că filmele pe care voiam eu să le văd nu mai rulau în oraș și că ajungeam pînă la urmă să ne uităm la ceva care implica pasiune, crimă și trădare, de obicei cu Jeff Chandler, pentru care mama avea o admirație curioasă, mai ales cînd apărea cu pieptul dezgolit.

— Vai, spunea ea pe un ton empatic, *20.000 de leghe sub mări* tocmai s-a terminat. Dar la Orpheum rulează noul film cu Jeff Chandler, *Pasiune îmblînzită*. Mergem să-l vedem?

Nu știu dacă, odată cu trecerea anilor, filmele astea s-au voalat și au devenit unul singur în memoria mea sau dacă erau într-adevăr identice, dar păreau să aibă mereu aceleași elemente – mult prea multă vorbărie, o grămadă de îmbrățișări pasionale cu Lana Turner sau vreo altă blondă trăsnet, din cînd în cînd, dar mai rar, focuri de arme care aveau ca rezultat cîte o burtă spartă, un mers împleticit și o hemoragie dezamăgitor de modestă și un rol pentru Chandler care-l punea adeseori într-o șalupă rapidă sau pe platforma

unui salvamar, îmbrăcat doar în slip. (Chiar dacă nu mă uitam la ecran, puteam să-mi dau seama care erau scenele cu slipul ca urmare a avidității cu care mama începea să sugă ultimele picături de limonadă.) Dacă nu rula nici un film cu Jeff Chandler – și e uimitor cum treceau cîteodată săptămîni întregi în care nu făcea nici un film –, trebuia să vedem altceva.

Așa s-a întîmplat că, pe cînd aveam vreo nouă ani, ne-am dus într-o săptămînă să vedem *Ferma din cîmpie*, o epopee Tehnicolor cu Robert Mitchum și Deborah Kerr – povestea unui cuplu adorabil de certăreț și îndărătnic care trăia în brusa australiană. A fost un film memorabil din multe puncte de vedere, în mare măsură datorită rolului fermecător al lui Robert Mitchum, care trebuia să vorbească cu accent australian, și a simplului fapt că avea de-a face cu Australia, ceea ce-l făcea, în termeni hollywoodieni, esențialmente unic. La aproape 40 de ani de la eveniment, nu-mi amintesc multe dintre detaliile filmului, în afara faptului că Mitchum și Kerr își petreceau fiecare secundă din orele în care nu dormeau păscînd turme mari de oi și luptîndu-se mereu cu cîte o amenințare tipică antipozilor – incendii de arbuști, furtuni de praf, secetă, invazii de lăcuste și mai ales încăierări la pub. Pe lîngă asta, în Australia mai era, evident, și foarte cald: Mitchum nu vorbea niciodată fără să-și scoată mai întîi pălăria prăfuită și fără să-și șteargă fruntea cu brațul. Fiindcă planurile pe care mi le făceam atunci, chiar și la nouă ani, erau să-mi petrec viața de adult șofînd mașini sport decapotabile prin Europa împreună cu Jean Seberg, am tras concluzia că Australia nu prezenta pentru mine nici un interes și nu m-am mai gîndit la ea timp de 30 de ani.

Prin urmare, cînd am făcut prima excursie la antipozi, pentru a participa la Festivalul Scriitorilor din Melbourne în 1992, m-a uimit să găsesc Australia acolo. Îmi amintesc foarte bine că stăteam pe strada Collins din Melbourne, atît de proaspăt sosit, încît încă miroseam (poate că mai și luceam) a sprayul de muște pe care însoțitorii de zbor îl pulverizaseră înainte de sosire, privind tramvaiele care treceau zgomotos și pline de viață, gîndindu-mă: „Dumnezeule mare, aici e o țară!”. Parcă aș fi descoperit viața pe altă planetă sau un univers paralel, în care viața era asemănătoare, la prima vedere, dar cu totul diferită.

Nu pot să vă spun cît de emoționant a fost. În momentele pasagere cînd mă gîndisem la Australia, mi-o imaginam ca un soi de variantă a Californiei de Sud, un loc unde e mereu soare și domnește veselia insipidă a unui stil de viață litoral, cu o ușoară notă britanică, un fel de *Baywatch* cu crichet, după cum vedeam eu lucrurile. Dar de fapt nu era deloc așa. Melbourne avea un aspect organizat și elegant, mai mult european decît nord-american și ploua – a plouat toată săptămîna, ceea ce m-a încîntat nespus, fiindcă nu mă așteptasem să se întîmple asta.

Mai mult, și aici ajungem în miezul problemei, mi-a plăcut de la bun început, fără nici un dubiu, cum nu mă așteptasem să-mi placă. Ceva din locul acesta mi se potrivea. Presupun că mă ajuta faptul că-mi petrecusem jumătate din viață în America și jumătate în Marea Britanie, fiindcă Australia era o îmbinare fermecătoare între cele două. Se remarca prin relaxare și vivacitate – lipsă de rezervă, familiaritate cu străinii –, care o apropiau clar de America, însă tabloul acesta avea un cadru britanic. Cu optimismul și lipsa lor de

formalism, australienii puteau trece la o primă vedere drept americani, dar conduceau pe stînga, beau ceai, jucau crichet, își împodobeau spațiile publice cu statui ale reginei Victoria, își îmbrăcau copiii în uniforme școlare pe care numai britanicii le puteau purta fără să-și manifeste nemulțumirea. Mă simțeam în largul meu.

Aproape imediat am conștientizat brusc și, în mod straniu, încîntat cît de puține știam despre locul acesta. Nu știam numele ziarelor sau universităților sau ale plajelor ori suburbiilor, nu puteam deosebi un polițist de un poștaș. N-am știut nici măcar cum să comand cafea. Se pare că trebuia să specifici o dimensiune (în esență lungă sau scurtă), o culoare (neagră sau albă) și chiar unghiul pe care îl face cu perpendiculara (plată sau nu), iar astea puteau fi combinate într-o multitudine de modalități – „lungă neagră", „scurtă neagră", chiar și „lungă scurtă neagră". Preferata mea, după cum am descoperit după multe ore de experimente, era „plată albă". A fost un moment de fericire sublimă.

Fiindcă aveam puține sarcini la festival – una sau două prezentări și pe urmă nițel măturat –, am putut să colind orașul și așa am și făcut cu cel mai mare entuziasm și devotament, trăgînd cu urechea la discuții, stînd prin cafenele cu toate ziarele de dimineață și vreo șase băuturi (eram încă în faza experimentală), devorînd și una, și alta, citind etichete, panouri și semnele din vitrine, punînd tot felul de întrebări unor persoane complet străine: „Scuzați-mă, ce-i un *Jacky Howe*? Ce sînt *norks*? Ce e *Hills Hoist*?"[1].

Îmi plăceau la nebunie – și încă îmi plac – vocile australiene, inflexiunile și cadența, modul lor sec, fără efort și direct de a vedea lumea. La o recepție pentru înmînarea unor

premii nu foarte importante – Premiul pentru debutul romanesc al tinerilor fermieri din East Gippsland sau cam așa ceva, eveniment la care am fost pentru că acceptam cu foarte mare plăcere orice fel de invitație și fiindcă cocktailurile erau gratis – stăteam cu două editoare de la editura mea, cînd un nătărău infatuat și-a făcut și el apariția.

— Uite-l pe Bruce Dazzling, a observat una dintre ele, iar apoi, cu un dispreț distant, perfect potrivit personajului, a adăugat: Se duce să deschidă un plic.

Cineva mi-a spus povestea unui prieten englez de-al lui care mergea cu avionul spre Australia. Însoțitoarea de zbor i-a dat un prosop cald, care s-a dovedit, atunci cînd omul s-a șters cu el, că era rece. Și omul i-a spus lucrul ăsta – nu ca să se plîngă, ci doar fiindcă își închipuia că ea ar fi vrut să mai încălzească puțin prosoapele. Însoțitoarea s-a întors spre el și, zîmbind drăgălaș, ușor sarcastic, i-a spus:

— De ce nu vă așezați un pic pe el? Se va încălzi.

Imediat ce am auzit povestea am știut că avea să-mi placă locul ăsta. Și încă îmi place.

Pentru că primul oraș pe care l-am văzut a fost Melbourne, m-am atașat cu un soi de servilism de el. Încă mi se pare nemaipomenit de palpitant să merg în Melbourne – nu-i o emoție pe care o exprim frecvent, dar asta este – și, conducînd acum printre clădirile înalte și strălucitoare din cartierul central de afaceri, aveam senzația că vin acasă. Acolo erau primul hotel australian în care stătusem, prima cafenea pe care am încercat-o, mult-lăudatul teren de crichet din Melbourne, unde am petrecut odată trei ore privind uluit, dar fericit un meci de fotbal australian și am mîncat o primă (și

ultimă) plăcintă cu carne („făcută din mierle adevărate”, după cum am fost asigurat pe un ton vesel). Acesta era căminul meu din Australia, dacă pot să spun așa.

Cei mai mulți oameni (și cînd spun asta mă refer, bineînțeles, la mine cînd am ajuns prima oară acolo) nu realizează că, mult timp, Melbourne a fost cel mai important oraș din Australia. Deși, dintre Sydney și Melbourne, Sydney a fost ceva mai mare timp de un secol (populația din Melbourne se ridică acum la aproximativ 3,5 milioane, față de 4 milioane cît are Sydney), Melbourne a fost, pînă relativ de curînd, nucleul, mai ales în domeniile finanțelor și culturii. Sydney obișnuia să compenseze handicapul prin glume răutăcioase, dar în general foarte bune despre presupusa apatie din Melbourne. De exemplu:

> — Ai copii?
> — Da, doi trăiesc și unul este în Melbourne.

În zilele noastre, Sydney face glume despre Melbourne *și* îi fură întîietatea, ceea ce este, în mod normal, cam greu de suportat pentru cei din Melbourne. Nimic nu ilustrează mai bine alternanța pozițiilor celor două orașe ca faptul că în 1956 Olimpiada a avut loc la Melbourne, iar în 2000 a fost organizată la Sydney. Astăzi cam totul urmează această tendință. În 1956, în Melbourne erau sediile centrale a 50 dintre cele mai mari companii australiene, pe cînd Sydney nu avea decît 37. În prezent, proporțiile sînt aproape pe dos. Cu o generație în urmă, companiile internaționale alegeau orașul Melbourne pentru amplasarea sediilor lor centrale; astăzi aproape două treimi optează pentru Sydney. Însă și mai iritant pentru un oraș care a considerat întotdeauna că Sydney are

efervescența intelectuală a, să spunem, programului TV din timpul zilei, Melbourne a trebuit să asiste neputincios la modul cum Sydney și-a însușit întîietatea culturală – în publicistică, modă, film și televiziune și în toate artele spectacolului. Cîndva mergeam să-mi vizitez editurile australiene în Melbourne. Acum mă duc la Sydney.

Acestea fiind spuse și ignorînd uriașul avantaj estetic al portului din Sydney, cele două nu sînt foarte diferite în privința calității vieții sau a satisfacției culturale. Melbourne e mai puțin diferit de Sydney decît Los Angeles de New York sau Birmingham de Londra.

Poate că Melbourne nu are un Harbour Bridge sau o Opera House precum Sydney, dar are ceva al lui nu mai puțin unic: cele mai bizare viraje la dreapta din lume. Dacă mergi cu mașina în centrul orașului Melbourne și vrei să schimbi sensul, nu ajungi pe mijlocul benzii, ci oprești la marginea bordurii – cît mai departe de locul în care vrei să fii – și stai acolo o perioadă nedeterminată (în cazul meu pînă s-au închis toate cluburile și restaurantele și toată lumea a plecat acasă să se culce) și de-acolo cotești într-o manevră frenetică înainte să se schimbe culoarea semaforului. Toată chestia asta are ceva de-a face cu evitarea intersectării cu tramvaiele – un alt element caracteristic orașului Melbourne –, care merg pe mijlocul drumului, fiind interzis ca mașinile care virează să le blocheze calea. Este extraordinar de derutant, nu doar pentru vizitatorii care nu sînt din Australia, ci și pentru alți australieni – și chiar și, presupun, pentru locuitorii din Melbourne.

Dar ceea ce face orașul Melbourne cu adevărat special este dragostea lui pentru fotbalul australian, un sport care nu se

prea practică în Sydney sau în New South Wales, unde pasiunile se îndreaptă către rugby. Este interesant că cei din Melbourne nu fac glume pe seama orașului Sydney. Glumele pe care le fac sînt despre iubitul lor fotbal australian. Cu alte cuvinte:

Un bărbat ajunge în tribună pentru marea finală de la Melbourne și este surprins să găsească locul de alături gol. Biletele pentru marea finală se epuizează cu cîteva săptămîni înainte, iar de locuri libere nu s-a auzit niciodată. Așa că bărbatul i se adresează celui care ocupă celălalt loc de lîngă scaunul gol:

— Mă scuzați, știți de ce nu stă nimeni pe locul ăsta?

— A fost al soției mele, răspunde celălalt, ușor gînditor, dar din păcate a murit.

— Vai, e îngrozitor, îmi pare așa de rău!

— Da, n-a pierdut niciodată un meci.

— Dar nu puteați să dați biletul unui prieten sau unei rude?

— A, nu. Toți sînt la înmormîntare.

Mergeam să mă întîlnesc cu un prieten pe nume Alan Howe, care se-ntîmplă să fie cel care mi-a prezentat particularitățile fotbalului australian. Prima oară l-am întîlnit acum aproape 20 de ani, cînd lucram în calitate de corector la departamentul de afaceri al ziarului *The Times* din Londra, iar el era un recrut imberb de la antipozi. Eu eram acolo de cîteva luni deja cînd a venit și a fost instalat lîngă mine. Nu zic că era foarte tînăr cînd a ajuns acolo, dar purta o uniformă de cercetaș. În orice caz, l-am luat sub aripa mea protectoare de tovarăș de fostă colonie și l-am învățat tot ce știam. E

adevărat, asta se rezuma la doar trei lucruri: că Lloyd's asigurări avea apostrof, spre deosebire de banca Lloyds; că liniuța era plasată ciudat în numele companiei Rio Tinto-Zinc; și că restaurantul era la demisol – pe atunci atît trebuia să știi ca să lucrezi la departamentul de afaceri.

A învățat repede și în curînd ne-a depășit pe toți. Îmi amintesc că într-o zi aveam o dispută cu un coleg privind semnificația lui „p/e" din „coeficientul p/e", părerile fiind împărțite între „penisul emulație" și „Prințul Edward", cînd Howe ne-a spus că era prescurtarea de la „preț/economia cîștigului" și că era un coeficient principal al valorii percepute a acțiunilor la care se ajunge împărțindu-i valoarea curentă la cîștigurile pe acțiune în ultimele 11 luni. Atunci am știut că era un tip care urma să ajungă departe. Nu ne-a dezamăgit, trebuie s-o spun. După o perioadă remarcabilă la *The Times*, s-a întors în Australia, unde a devenit tînăra speranță a trustului Murdoch, ajungînd la începutul anilor 1990 editorul ziarului *Sunday Herald-Sun*, pulblicație populară pe care încă o mai prezidează. Cînd mă gîndesc cum stătea el acolo la *The Times,* cu cravata lui micuță și cu cămașa albastră, inima mea se umple de mîndrie.

El și soția lui, un suflet blînd și liniștit pe nume Carmel Egan, locuiesc în sudul Melbourne-ului, într-o casă veche și frumoasă care a fost cîndva măcelărie. Am întîrziat din cauza unui experiment neintenționat. Am vrut să văd dacă este posibil să nimerești drumul la o adresă din Melbourne folosind un plan al străzilor din Perth, dar pînă la urmă l-am găsit. M-a primit Carmel.

— Howie e în oraș, a spus, poftindu-mă înăuntru. S-a dus să alerge.

— Să alerge? am încercat să nu par prea uimit.

Cînd îl cunoscusem, ceea ce înțelegea Howe prin exercițiu fizic era băutul stînd în picioare. Pe lîngă asta, el era unul dintre oamenii aceia neliniștiți, cu multă energie, al căror metabolism îi împiedică să se îngrașe. Avea el nevoie să alerge cum trebuia eu să cresc cheltuielile la colegiu ale copiilor mei.

— Din cauza inimii, a adăugat Carmel.

M-am uitat lung la ea.

— Howie are probleme cu inima?

— Nu, bineînțeles că nu, a rîs ea. Ei, știi tu, tocmai și-a descoperit-o.

Am înțeles imediat. Howe a fost întotdeauna unul dintre cei mai mari ipohondri din lume. De ani de zile a trecut de la un organ la altul, fiind sigur că unul dintre ele urma să-l incapaciteze dureros și costisitor. Stă mereu prin cîte un ungher, palpîndu-se de umflături misterioase și ajustîndu-și stilul de viață în funcție de asta.

Așa că eu și Carmel am stat și am băut un ceai bun, spunîndu-i povești duioase cu bărbatul ei din zilele de demult de la Londra, dinainte ca ea să-l întîlnească: cum l-am învățat să folosească săpunul și să poarte șosete la fel și l-am ajutat să găsească tratamente pentru coborîrea testiculelor în scrot – chestii banale. Aici ajunsesem cînd marele om însuși a intrat furtunos în casă, extrem de îmbujorat, respirînd greu și transpirat:

— Salut, prietene, a reușit el să spună dintr-o suflare, de parcă ar fi fost ultimele lui cuvinte.

— Ești bine?

— Mai bine ca niciodată

— De ce alergi? am întrebat.

— Inima, prietene.

— Nu ai nimic la inimă.

— Așa e, a spus el cu mîndrie. Și știi de ce? Fiindcă am grijă de ea.

A dat din cap cu înțeles, ca și cînd eu nu m-aș fi gîndit la asta, și a aruncat o privire gînditoare la corpul meu masiv.

Seara am mers la un restaurant local să luăm cina, unde am avut o discuție agreabilă despre o grămadă de lucruri – prieteni comuni, muncă, unde fusesem în excursia asta și unde urma să mă duc, tot felul de lucruri despre care discuți cînd te întîlnești cu prieteni pe care îi vezi rar. La un moment dat, Howe a pomenit în treacăt că făcuse recent surfing la Byron Bay, în New South Wales, cînd s-a întîlnit cu un rechin.

— Serios? am întrebat eu impresionat.

— Era măricel, avea cam trei metri.

— Cît de aproape era?

— Aproape. Aș fi putut să-l ating.

— Și ce-ai făcut?

— M-am retras strategic. Tu ce crezi?

— Nu ți-a fost frică?

S-a entuziasmat brusc, ca și cînd tocmai aș fi pus punctul pe i.

— Ba da, un pic.

— Un pic?

— A, da, a replicat convins, ca și cînd a fi un pic speriat era maximul permis în Australia și de fapt chiar cred că așa e.

Asta a condus la o rememorare nostalgică a altor experiențe aproape fatale cu animale, australienii avînd din belșug ce povesti – o întîlnire cu un crocodil în Queensland, șerpi letali pe care aproape ai călcat, păianjeni *Latrodectus*

hasseltii coborînd pe un fir spre fața ta. Australienii sînt foarte necinstiți în privința asta. În jumătate din orice conversație insistă că pericolele pe care le prezintă țara lor sînt supraestimate și că nu există motive de îngrijorare, iar în cealaltă jumătate îți spun cum, cu șase luni în urmă, unchiul Bob mergea spre Mudgee, cînd un șarpe-tigru i-a ieșit de sub bord și l-a mușcat de vintre, dar acum e bine, fiindcă nu mai este cuplat la aparatele care-l ajutau să respire și a descoperit că poate comunica clipind din ochi.

Bineînțeles că eu eram numai ochi și urechi.

— Ei, și care-i povestea cu crocodilul? am întrebat, dornic să aflu.

Howe a zîmbit timid.

— Păi, eu și Carmel eram în vacanță în Queensland, într-un loc numit Port Douglas, cînd ne-am decis – a văzut-o pe punctul de a-l corecta –, cînd eu am decis că ar fi distractiv să închiriem o barcă și să mergem la pescuit.

— Într-un estuar plin de crocodili, a adăugat Carmel, întorcîndu-se spre mine. Alan s-a zgîrcit să plătească o barcă mare cu ghid, așa că am luat o bărcuță doar pentru noi doi. O barcă foarte mică.

Apoi i-a făcut semn să continue.

— Așa că am luat bărcuța asta, a spus el aprobînd-o din cap, și am pornit-o de-a lungul estuarului. Estuarul era ticsit cu alte bărci, dar am zărit un golfuleț și m-am gîndit: A, uite, o să-ncercăm acolo. Ei, golfulețul s-a dovedit a fi un rîu – și încă unul chiar foarte frumos. Așa că mergem cu barca în amonte. Era minunat, un adevărat paradis tropical – un rîu mare și verde, peisaj de junglă, păsări colorate zburînd printre copaci. Îți închipui. Mai mult, nu era țipenie de om. Rîul era numai al

nostru. Așa că găsim un loc drăguț, opresc motorul și stăm acolo, cu undițele-n apă, relaxîndu-ne, cînd Carmel îmi arată o porțiune noroioasă și goală pe mal și ne dăm seama că de acolo se lansează crocodilii în apă. Nu poate fi altceva. Pe urmă observăm că există mai multe locuri din astea de-a lungul malului. Atunci începe să ne încolțească în minte gîndul că poate de aia nu e nimeni aici, în amonte, fiindcă e plin de crocodili. Și cum ajungem noi la concluzia asta, auzim un clipocit într-o parte, ca și cînd ceva greu a intrat în apă. Apoi vedem o dungă în apă, îndreptîndu-se încet spre noi.

— Aoleu! am spus.

— Exact asta am zis și eu, Bryson, a spus el cu o grimasă.

— Și ce-ai făcut?

— Păi, ca un marinar bun ce sînt, m-am repezit la motor, ca să ieșim de acolo. Numai că motorul nu pornea. Pur și simplu nu pornea.

— Între timp, a intervenit Carmel, eu stăteam în spatele bărcii, privind dunga venind spre noi și spunînd: „Alan, vine crocodilul, în mod clar vine spre noi. Hai să plecăm de aici. Nu crezi că ar fi cazul?”.

— Iar eu trag de cablul motorului și trag, și trag, iar motorul face numai *pff pff pff pffffft*. Și-n tot timpul ăsta crocodilul vine. *Într-un final*, în mod miraculos, motorul pornește, iar noi putem să ne mișcăm. Numai că sîntem orientați invers, așa că trebuie s-o luăm în *amonte*, în sens invers față de unde vrem să mergem, ca să întoarcem barca. În orice caz, după ce ne-am tot foit pe-acolo și ne-am lovit de maluri, spunîndu-ne tandrețuri despre cum o să murim într-un minut și cum era numai vina mea, ne-ntoarcem. Dar ca să ieșim de-acolo, trebuia să ne îndreptăm spre crocodil.

— Deci unde-i crocodilul acum?

— Habar n-am. Nu-i nici urmă de el. E undeva pe acolo, dar nu știm unde. Ar fi putut fi chiar lîngă barcă. Apa era așa de tulbure, că nu vedeai nici la cîțiva centimetri adîncime. Dar știm că uneori crocodilii atacă bărcile.

— Mai ales bărcuțe ieftine, a spus Carmel, zîmbindu-i.

Alan s-a strîmbat bucuros.

— Așa că deschid supapa de reglaj, a continuat el povestea, iar barca se tîrîie cu 800 de metri pe oră fiindcă este, trebuie să recunosc, o barcă foarte mică și ieftină. Trebuie să mergem vreo 400 de metri prin teritoriul crocodilului cu viteza melcului, iar în timp ce stăm acolo, ne așteptăm să simțim o lovitură în carenă și să fim răsturnați în apă. A fost înfiorător.

— Știai, am spus, că un crocodil percepe zgomotul motorului extern ca sunetele produse de un alt crocodil în lupta pentru teritoriu? De aceea se pare că atacă crocodilii atît de des bărci mici.

S-au uitat la mine cu uimire. Nu se-ntîmplă des ca un străin să-i înspăimînte pe ascultătorii săi australieni de să-și ude chiloții, dar tocmai citisem o carte despre asta.

— Ce bine-mi pare că n-am știut asta la Port Douglas! a spus Carmel, cuprinsă de un fior în tot corpul.

— Dar v-ați întors teferi, nu? am întrebat.

Alan a dat vesel din cap.

— Am mers în aval, de-a lungul estuarului, și ne-am dat jos din barca aia – n-am lăsat nici o surpriză călduță acolo – înainte să acostăm.

S-a uitat la mine cu un zîmbet foarte mulțumit, așteptînd reacții.

— Cît timp crezi că am stat în barcă? O închiriasem pentru o jumătate de zi, ține minte chestia asta.

Eu am făcut semn că nu puteam să-mi dau seama.

Howe s-a aplecat spre mine, cu un zîmbet radios.

— 29 de minute, a spus mîndru. Tipul de la închirieri mi-a spus că era un record.

— Splendid, am spus.

— O realizare cu care familia Howe se mîndrește, a adăugat, și se vedea că vorbea serios.

Howe trebuia să scoată un ziar a doua zi, însă Carmel s-a oferit să-mi arate împrejurimile. Chiar în dimineața următoare ne-am dus în oraș să returnez mașina închiriată, să facem niște cumpărături și să văd una-alta. Coboram cu mașina strada Chapel, căutînd un loc de parcare, iar Carmel îmi povestea despre ocupația ei – este corespondentul din Melbourne pentru *News International* –, cînd s-a oprit brusc și a spus:

— Ei, ia uite-l pe Jim Cairns.

Și a arătat spre un bătrînel care trecea drumul chiar în fața noastră, cărînd un scaun și o masă pliantă. Părea un pic trecut, dar altfel nu atrăgea atenția prin nimic.

— A fost vicepremier în guvernul Whitlam, m-a informat.

M-am uitat la ea să văd dacă glumește, dar a zîmbit sincer.

— Își vinde autobiografia în piață, uite acolo.

Carmel mi-a arătat un fel de piață închisă, ca acelea unde-ai merge să cumperi legume. M-am uitat la ea.

— Adică vinde cărți – cartea lui – la o măsuță pliantă?

A zîmbit, recunoscînd cu veselie că unui străin i s-ar putea părea un truc nițel cam ieftin.

— Bănuiesc că e un mod de a face bani de buzunar, a adăugat.

Cred că înțelegeți că omul ăsta a fost al doilea ca importanță în ierarhia oficială a țării nu cu mult timp în urmă. Bănuiesc că în America asta ar fi însemnat să-l găsești pe Walter Mondale stînd la o măsuță pliantă într-un mall din Minneapolis, vînzînd suporturi de pahare cu Casa Albă și alte suvenire.

— Și face chestia asta regulat? am întrebat.

— A, face parte din peisaj. Vrei să-l cunoști?

— Absolut!

Am găsit un loc și am parcat, dar cînd am ajuns în piață, am descoperit că omul plecase. Evident, cînd îl văzuserăm noi, mergea spre casă.

— Cred că nu-i merge prea bine, a spus Carmel cu milă. Vinde cartea asta de mult timp.

Am dat din cap și am reflectat, nu pentru prima oară, ce țară ciudată, mică și îndepărtată este Australia.

Ne îndreptam către Muzeul Imigrării, însă drumul ne-a dus pe lîngă noul Crown Casino, un palat al jocurilor de noroc pe care toți locuitorii orașului Melbourne fie îl urăsc fiindcă este de prost-gust și atrage oameni nesăbuiți care-și pierd economiile, fie îl adoră fiindcă e de prost-gust și cîteodată te răsplătește cu sume frumoase.

— Vrei să arunci o privire? a întrebat Carmel.

Am ezitat – simțeam că-mi satisfăcusem curiozitatea la clubul Penrith Panthers din Sydney, în prima mea călătorie –, dar ea a spus cu o certitudine neobișnuită:

— Cred că o să te intereseze – și am intrat.

Nu ar fi putut s-o nimerească mai bine. Era un loc uluitor, imens – eclipsa de departe chiar și clubul Penrith – și plin de decorațiuni. Un fel de spectacol frenetic cu laser, muzică de sintetizator și valuri de aburi de fum (ca să pună mai bine în evidență razele care dansau prin interior, bănuiesc) avea loc într-un atrium exterior înalt, dar aproape nimeni nu se uita la el. Adevărata afacere era în cazinoul de dincolo, care nu era mai puțin extravagant ca decor și care părea că nu se mai termină. Pot spune cu certitudine că cine a cîștigat contractul pentru covorul din Crown Casino n-a mai trebuit să lucreze de atunci. Ne-au trebuit 20 de minute să parcurgem sala de la un capăt la altul. Cel mai uluitor lucru era înghesuiala și tensiunea ciudată. Abia dacă era ora prînzului și în jur de 2.000 de jucători erau deja pe baricade. Rar vedeai vreun aparat nefolosit. Nu mai văzusem nimic la scara asta în afară de Las Vegas, iar în Las Vegas mulți dintre oameni joacă relaxat și se simt bine. Oamenii de aici erau doar concentrați. La masa unei rulete am văzut un bărbat împărțind poate 20 de jetoane jucătorilor de la masă, pierzîndu-le pe toate, după aia băgînd mîna în portmoneu și scoțînd bancnote de 50 de dolari ca să mai cumpere. Destul de greu – fiindcă zonele urbane din Australia sînt locuri atît de multiculturale, încît nu prea observi chestiile astea în mod normal – am realizat că el și majoritatea copleșitoare a celorlalți clienți erau chinezi. Se poate să-i fi judecat greșit ținuta, dar arăta ca un chelner sau ca un bucătar – cu siguranță nu părea genul de persoană care își putea permite să piardă mii de dolari odată. I-am spus chestia asta lui Carmel, iar ea a dat din cap.

— Pariori de fațadă, a șoptit ea, zîmbind vag. E o afacere uriașă. Un miliard de dolari pe an se învîrt pe-aici. Victoria

obține 15% din venituri din jocurile de noroc.

M-am gîndit un moment. Asta trebuie să însemne sute de milioane de dolari.

— Și cîte cazinouri sînt în tot statul?

— Ăsta e singurul, a spus.

În schimb, Muzeul Imigrației, aflat pe malul celălat al rîului Yarra, într-un edificiu mare și vechi, care fusese cîndva sediul vămii locale, era un loc mai calm și în mod clar mai cerebral. Se deschisese de puțin timp și avea încă luciul sclipitor al lucrului nou. Howe își dorise în mod special să-l văd, fiindcă în rolul lui de stîlp al comunității fusese una dintre forțele motrice din spatele fondării lui. Fiindcă experiența imigrării este esențialmente povestea Australiei moderne, era de fapt un muzeu al istoriei sociale, cel mai bun pe care l-am văzut.

Într-un hol central aducînd a peșteră era un exponat în care puteai intra în forma unui vas de linie conceput, cu ajutorul unor machete de cabine și diverse efecte, să redea atmosfera vieții pe vas a imigranților din diferite perioade. Mie mi-au atras atenția mai ales anii 1950. Bănuiesc că asta se întîmpla fiindcă am crescut la 1.600 de kilometri de mare și nu m-am bucurat de perioada de glorie a vaselor de linie, iar călătoria pe ocean îmi stîrnea întotdeauna un soi de nostalgie romantică. În orice caz, m-am trezit contemplînd cele mai neînsemnate detalii ale vieții la bordul unei nave – studiind un meniu vechi de 40 de ani ca și cînd urma să aleg curînd între cotlete de miel și carne de vită înăbușită, imaginîndu-mi propriile cărți și articole de toaletă pe raft, lîngă patul din cabină, gîndindu-mă dacă pentru ceaiul dansant de după-

amiază să port tricoul inscripționat sau să mă sparg în figuri cu o cămașă tipic hawaiiană cu orhidee sălbatice.

Nu-mi dădusem seama – sau cel puțin nu meditasem cît ar fi trebuit – ce investiție, de timp și fonduri, reprezenta pe atunci o călătorie în Australia. Pînă tîrziu, adică la începutul anilor 1950, un bilet de avion dus-întors din Australia în Anglia costa cît o locuință cu trei dormitoare în suburbiile din Melbourne sau Sydney. Cînd liniile aeriene australiene Qantas au introdus avioanele de pasageri Lockheed Super Constellation în 1954, prețurile au început să scadă, dar chiar și la sfîrșitul deceniului călătoria cu avionul spre Europa costa cît o mașină nouă. Și nici nu era un serviciu foarte rapid sau confortabil. Navelor Super Constellation le trebuiau trei zile pentru a ajunge la Londra și le lipsea puterea sau anvergura de a ocoli majoritatea furtunilor. Cînd apăreau musoni sau cicloane, piloții nu puteau face altceva decît să-și pună centurile de siguranță și să se lase purtați prin zgîlțîielile lor. Chiar și în condiții normale, zburau la o înălțime care garantat producea turbulențe mai mult sau mai puțin constante. (Qantas a numit-o, fără o ironie evidentă, ruta Cangur.) Zborul era, după standardele moderne, un supliciu.

Prin urmare, pentru emigranții din anii 1950, o călătorie spre Australia însemna o croazieră pe mare de cinci săptămîni. Chiar și acum, bineînțeles, cînd trebuie să te lași închis ermetic într-o cutie de tablă cu aripi o zi întreagă ca să ajungi acolo, simți că Australia este foarte departe. Dar cît de infinit de îndepărtată trebuie să ți se fi părut cînd stăteai pe puntea unui vapor și priveai cum continentele dispar unul cîte unul și măsurai distanța în vreo 20.000 de kilometri de drum în urma vaporului. Am studiat fețele radioase ale

oamenilor care stăteau pe șezlonguri la soare sau plimbîndu-se pe punțile răcoroase. Pe fața lor vedeai expresii ca acelea de pe fețele oamenilor pe care-i văzusem în cartea despre Surfers Paradise din Adelaide. Oamenii ăștia erau fericiți – radios de fericiți. Ei se îndreptau spre o țară norocoasă și știau asta. Îi aștepta o viață cu soare din abundență și slujbe bune, case bune, perspective bune și ibrice electrice pentru toți. Plecau într-o vacanță și mergeau acolo *pentru totdeauna*.

A fost o epocă atît de interesantă pentru Australia! Nu e vorba doar de milioane de străini care au devenit australieni în anii 1950, ci, într-un fel ciudat, e vorba de australienii înșiși. Tocmai aflasem că pînă în 1949 nu exista ceea ce se cheamă cetățenie australiană. Cei născuți în Australia nu erau în nici un sens tehnic și în nici un fel australieni, ci britanici – la fel de britanici ca și cînd ar fi fost din Cornwall sau din Scoția. Ei jurau credință regelui și patriei, iar atunci cînd Marea Britanie se angaja în vreun război, mergeau și ei fără ezitare să moară pe cîmpuri străine pentru ea. La școală studiau istoria, geografia și economia Marii Britanii la fel de asiduu ca și cînd ar fi crescut în Liverpool sau Manchester. Îmi amintesc că, într-una din scrisorile ei, Catherine Veitch sublinia suprarealismul experienței de a fi într-o clasă din Adelaide în anii 1930, privind culorile incendiare ale copacilor *Telopea* și stolurile de kookaburra sau ce-or fi fost, învățînd despre altitudinea munților scoțieni sau statisticile producției de orz în estul Angliei.

Absurditatea situației nu a rămas neobservată de australieni, însă Marea Britanie era tot ce aveau. Așa cum scria cîndva istoricul Alan Moorehead: „Australienii din generația mea au crescut într-o lume aparte. Pînă nu am mers

în străinătate, nu am văzut niciodată o clădire frumoasă, nu am auzit vorbindu-se vreo limbă străină, nu am fost la vreun spectacol de teatru bine jucat, nu am mîncat nici un preparat mai sofisticat și nici nu am ascultat vreo orchestră bună". Cel mai ciudat era că milioane de australieni, dintre care cei mai mulți nu părăsiseră țara niciodată, au trăit gîndindu-se într-un fel straniu la Anglia ca fiind casa lor. Chiar și mai tîrziu, în 1957, în romanul *Ultimul țărm* al lui Nevil Shute, în care un război nuclear transformă Australia în ultima zonă locuită de pe Pămînt, autorul își descria eroina australiană lamentîndu-se: „În martie trebuia să mă duc acasă. La Londra. Plănuisem asta de ani buni... E al naibii de nedrept". Prin „acasă", se referea la o țară pe care n-a văzut-o niciodată și nici n-avea s-o mai vadă.

Dar chiar în timp ce Shute scria, Australia devenea o țară foarte diferită. În al Doilea Război Mondial suferise o traumă aspră cînd, după căderea Birmaniei și a Singaporelui, Marea Britanie s-a retras din Extremul Orient, lăsînd în urmă o Australie subit singură și foarte expusă. În același timp, Winston Churchill, un bărbat a cărui capacitate de a face presupuneri fusese mereu captivantă, i-a ajutat pe liderii militari australieni să-și deturneze trupele spre India – de fapt, să-și abandoneze soțiile și copiii și să lupte pentru un destin mai bun al imperiului. Australienii au hotărît că nu pot face asta. În schimb, au rămas acasă și au întreprins o acțiune de ariergardă pentru a încerca să oprească înaintarea japonezilor prin Noua Guinee.

Nu mulți oameni din afara Australiei își dau seama efectiv cît de aproape au ajuns japonezii. Capturaseră o mare parte din Insulele Solomon și mult din Noua Guinee, chiar la nord,

și păreau pregătiți pentru o invazie. Știind că poziția era pierdută, armata australiană a conceput un plan să se retragă în sud-estul țării, sacrificînd aproape tot continentul în speranța de a apăra orașele importante. Se poate să nu fi fost decît o tactică de tergiversare. Din fericire, bătălia s-a mutat în altă parte după victoria navală americană de la Midway și o victorie australiană asupra Japoniei la Milne-Bay. Australia a scăpat.

A scăpat, dar a rămas cu două cicatrici – conștientizarea faptului că nu putea conta pe Marea Britanie să-i vină în ajutor într-o situație de criză și sentimentul de profundă vulnerabilitate în fața țărilor agitate și instabile de la nord. Aceste două aspecte au influențat profund atitudinile australiene în anii postbelici – și le influențează și acum. Australia a început să creadă din ce în ce mai mult că trebuie fie să-și populeze teritoriul, fie să piară – că dacă nu-și populează teritoriul acela pustiu și nu-și umple toate spațiile goale, o poate face cineva din afară în locul ei. Prin urmare, după război, țara și-a deschis porțile. Într-un sfert de veac, după 1945, populația ei a crescut vertiginos de la șapte milioane la 18 milioane.

Imigranții din Marea Britanie nu mai erau suficienți, așa că au fost bine-veniți oameni din toată Europa, mai ales Grecia și Italia în anii imediat postbelici, transformînd populația într-una incomparabil mai cosmopolită. Brusc, Australia s-a umplut de oameni cărora le plăcea vinul și cafeaua bună, măslinele și vinetele și au realizat că spaghetele nu trebuiau să fie de un portocaliu strident și să se găsească la cutie. Ițele și ritmul vieții s-au schimbat complet. S-au înființat peste tot consilii ale bunilor vecini pentru a-i ajuta pe imigranți să se

așeze la casa lor și să se simtă bine primiți, iar societatea australiană de radiodifuziune și televiziune a oferit cursuri de limba engleză care au fost urmate cu entuziasm de zeci de mii de persoane. În 1970, țara se putea lăuda cu 2,5 milioane de așa-numiți „australieni noi”.

Desigur, nu a fost perfect. În febra populării, unii imigranți au fost primiți mai ușor decît ar fi trebuit. Cel puțin 10.000 de copii, mulți dintre ei avînd vîrsta fragedă de patru ani, au fost trimiși din orfelinatele britanice între 1947 și 1967 prin grupuri de asistență socială a copiilor precum Armata Salvării, Centrele de Copii „Barnardo’s” și „Christian Brothers”. Intențiile nu au fost rele, la baza lor stînd un altruism autentic – se credea că acești copii urmau să aibă șansa unei vieți mai bune într-o țară caldă și însorită, unde era nevoie de mînă de lucru –, însă execuției planului i-a lipsit adesea finețea. Frații și surorile au fost de multe ori despărțiți și nu le-a mai fost dat să se întîlnească vreodată, iar mulți copii habar n-aveau ce se întîmpla cu ei. În cartea *Orphans of the Empire*, Alan Gill notează cum un băiețel, văzînd un semn care anunța punctul de întîlnire pentru „Barnardo’s Party”, a fost cuprins de emoție fiindcă el presupunea că *party*[2] înseamnă prăjitură și înghețată. Pe cînd vaporul o pornea în amonte pe Tamisa, altul a întrebat dacă urma să ajungă acasă la timp ca să-și bea ceaiul. Poveștile pe tema asta sînt cît se poate de tulburătoare.

A mai existat și un dispreț profund pentru politica albă a Australiei, ce le permitea oficialilor de la imigrări să nu admită accesul celor nedoriți, cerîndu-le să treacă un test care să ateste că știu orice limbă europeană aleasă de autorități (inclusiv, după cum s-a întîmplat o dată și a rămas notoriu,

gaelica) și să deporteze populația din alte de rase aproape fără milă. La începutul anilor 1950, Arthur Calwell, ministrul pentru Imigrație, a încercat să o repatrieze pe văduva născută în Indonezia și cei opt copii ai unui cetățean australian. Dacă australienii au măcar o virtute sclipitoare, aceea este încrederea în *fair go* – sentimentul corectitudinii fundamentale a justiției populare –, iar cazul a stîrnit proteste publice. Curțile de justiție i-au atras atenția lui Calwell să fie realist, iar elementele lipsite de orice considerații omenești ale politicii de excludere au început să se erodeze repede. În jurul anului 1970, în timp ce Australia recunoștea tot mai mult că era, cel puțin din punct de vedere geografic, o națiune asiatică, și nu europeană, criteriul rasei a fost eliminat și au putut intra sute de mii de imigranți din multe zone ale Asiei. Astăzi, Australia este una dintre cele mai multiculturale țări de pe Pămînt. O treime din locuitorii orașului Sydney s-au născut în altă țară; în Melbourne, primele patru din cel mai frecvent întîlnite nume de familie sînt Brown, Jones și Nguyen. Pe cuprinsul întregii țări, aproape un sfert din populație nu are rădăcini britanice în nici o latură a familiilor lor. Pentru milioane de oameni, a fost cu adevărat șansa unei vieți noi – o viață care, în mare, a fost acordată cu generozitate și acceptată cu recunoștință.

Într-o singură generație, Australia s-a refăcut. A parcurs drumul de la statutul de avanpost uitat al Marii Britanii, provincial, insipid și dependent cultural, la o națiune infinit mai rafinată, încrezătoare, interesantă și orientată către viitor. Și a făcut toate astea în general fără conflicte sau greșeli majore – de multe ori cu un soi de grație.

Din întîmplare, în urmă cu cîteva nopți, mă uitasem la un documentar TV despre experiența imigranților în anii 1950. Unul dintre cei intervievați era un bărbat venit din Ungaria ca adolescent, după revoluția de acolo. În prima lui zi petrecută în totalitate în Australia, s-a dus, așa cum i se spusese, la secția de poliție locală și a explicat într-o engleză împiedicată că era un imigrant nou, căruia i se spusese să-și înregistreze adresa. După ce s-a uitat lung la el preț de o secundă, sergentul s-a ridicat de pe scaun și a făcut înconjurul biroului. Ungurul povestea că, într-un moment de derută, a crezut că polițistul avea de gînd să-l lovească, însă acesta i-a întins o mînă prietenoasă și i-a spus cu căldură:

— Bine ai venit în Australia, fiule.

Ungurul povestea mirat incidentul chiar și acum, iar cînd a terminat de spus povestea avea lacrimi în ochi.

Vă spun sincer. E o țară minunată.

1. Un tricou fără mîneci, un termen argotic pentru sîni (l-am văzut pe coperta unei reviste și am făcut un vînzător să roșească atunci cînd l-am întrebat, dar cum altfel să învețe omul?) și un tip de suport rotativ pentru întins rufele la uscat, de care australienii sînt mîndri în mod misterios, dar impresionant.
2. În engleză, cuvîntul *party* înseamnă atît „echipă, grup”, cît și „petrecere” (n.tr.).

Capitolul 11

Carmel a crescut la o fermă în estul Victoriei, pe partea sudică a Marii Cumpene de Ape, într-un ținut minunat al cîmpiilor verzi profilate pe fundalul dealurilor albastre. Howe, băiat de oraș dintotdeauna, în capul căruia zona rurală era o întindere monotonă plină de creaturi periculoase, mersese în vizită la ferma familiei ei dintr-un sentiment de datorie conjugală și se îndrăgostise de locul acela la prima vedere – de fapt, atît de tare, încît el și Carmel cumpăraseră o parcelă de teren undeva, pe un deal din vecinătate, transportaseră acolo o cabană de lemn, punînd-o într-un loc înalt, cu vedere spre kilometri întregi de dealuri, păduri și ferme. De ani de zile, Howe îmi povestise în multe rînduri despre ea mereu foarte încîntat și își dorea foarte mult s-o văd și eu. Așa că a doua zi, după ce ne-am încărcat cu provizii, am pornit în mașina lor într-o călătorie de trei ore pînă la căsuța lor idilică.

„Brusa” este un cuvînt atît de vag în Australia, încît nu eram sigur la ce să mă aștept, însă imediat ce am lăsat în urmă suburbiile orașului Melbourne am înțeles că estul Victoriei era un colț de lume binecuvîntat – mai verde decît orice parte a Australiei pe care o văzusem pînă atunci, cu munții foarte impunători în fundal. Drumul șerpuia indecis, dar plin de farmec printre pajiști și trecea prin mai multe orășele încîntătoare. Cu o stranie mîndrie de neclintit, Howe purta o pălărie ce aducea cu un tufiș de dimensiuni uriașe, pe care și-

o cumpărase recent, iar asta ne făcea pe Carmel și pe mine să le arătăm printr-un semn sau altul necunoscuților care se uitau insistent, cînd ne opream să punem benzină sau să bem o cafea, că el era în vizită și-l duceam înapoi acasă la sfîrșitul săptămînii. În afară de asta, călătoria s-a desfășurat fără vreun incident sau vreo stinghereală.

Casa lui Alan și a lui Carmel se află într-o izolare splendidă pe marginea unui deal abrupt. Priveliștea, care cuprindea tot ce se vedea deasupra unei văi retrase și tihnite, pe care erau cîmpuri de tutun și vii, se întindea fermecător, amintindu-ți de o carte cu ilustrații pentru copii. Asta era, mi-am dat eu seama după un minut, priveliștea de la înălțimea vrejului de fasole.

— Nu-i rău, nu? a spus Howe.

— Mult prea fain pentru cineva cu o asemenea pălărie. Cum se cheamă zona asta?

— King Valley. Tatăl lui Carmel a avut o fermă acolo.

Howe a indicat o porțiune de teren înclinată, cuibărită la poalele unui deal din vecinătate. Îmi amintea, aproape neverosimil, de peisajele artistului american Grant Wood – dealuri ca niște jeleuri, cîmpuri unduitoare, copaci bogați –, care picta o Iowa idealizată ce nu existase niciodată în realitate. Uite că exista aici.

Howe ne-a condus în casă, iar el și Carmel au început imediat să se miște de colo colo într-un mod impresionant, dovedind că mai făcuseră asta, deschizînd uși, punînd în priză fierbătorul, așezînd cumpărăturile la locul lor. Eu am ajutat la căratul lucrurilor din mașină în casă, atent să nu calc pe șerpi la fiecare pas, iar cînd activitatea asta s-a terminat, m-am dus direct pe terasa cea mai mare să admir priveliștea. Howe a ieșit și el după un minut cu două beri, iar una mi-a întins-o

mie. Nu cred că l-am văzut vreodată atît de relaxat. Se-ndurase și-și scosese pălăria.

A luat o înghițitură de bere, apoi a spus pe un ton anecdotic:

— Cînd am întîlnit-o prima oară pe Carmel, ea tot spunea că într-o zi are să cumpere o bucată de teren aici și o să facă o casă pe locul acela, iar eu îmi ziceam: „Da, dragă”. Adică de ce ai vrea să ai o casă în mijlocul brusei, cu toate costurile și pericolele de incendii? Apoi am venit în vizită într-o zi la familia ei, am aruncat o privire și am spus: „Bine, unde semnez?”. Nu mult după asta, familia ei a vîndut tot și s-a mutat la Ballarat. Așa că noi am cumpărat colțișorul ăsta de proprietate, pe care ei au fost bucuroși să-l vîndă, fiindcă este prea abrupt ca să cultivi ceva pe el, și ne-am pus casa.

Howe a dat din cap uitîndu-se la Carmel, care robotea în bucătărie.

— Îi place foarte mult aici. Și mie, ce-i drept. N-am crezut niciodată că am să spun că-mi place la țară, dar e un loc tare frumos în care să te retragi.

— Incendiile sînt chiar așa o mare problemă?

— Păi, sînt, atunci cînd se-ntîmplă. Cîteodată sînt colosale. Eucaliptul e foarte inflamabil, mă-nțelegi? Face parte din strategia lui, modul lui de a intra în competiție cu alte plante și a cîștiga. E plin de ulei și e o adevărată pacoste cînd arde și trebuie să-l stingi. Atunci se aprinde o pălălaie mare în tufișuri, care cuprinde toată zona și înaintează cu 80 de kilometri pe oră, iar flăcările sar la o înălțime de 15 metri în aer – e o priveliște extraordinară, crede-mă.

— Cît de des se întîmplă asta?

— Cred că o dată la zece ani e cîte unul cu adevărat mare. A fost unul în 1994, care a pîrjolit 600.000 de hectare și a amenințat și părți din Sydney. Mă aflam acolo pe atunci și se vedea pe o parte mantia de fum negru care acoperea în totalitate cerul. A ars zile-ntregi. Cel mai mare înregistrat vreodată a fost în 1939. Oamenii încă mai vorbesc despre el. S-a declanșat în timpul unui val de căldură atît de năucitoare, încît capetele manechinelor din magazine au început efectiv să se topească în vitrine. Îți poți imagina chestia asta? Incendiul ăla a ars cam toată Victoria.

— Deci cît de supus riscului ești tu aici?

El a dat din umeri cu un aer meditativ.

— Numai Dumnezeu știe. Ar putea să se-ntîmple săptămîna viitoare, ar putea să se-ntîmple peste zece ani, ar putea să nu se-ntîmple niciodată.

Howe s-a întors către mine cu un zîmbet ciudat.

— În țara asta ești la mila naturii, prietene. Ăsta-i adevărul. Dar îți spun un singur lucru.

— Care?

— Faptul că știi că totul poate sări în aer și se poate transforma în scrum te face să apreciezi un loc ca ăsta.

Howe e unul dintre acei oameni care nu suportă să vadă pe cineva dormind cînd e zi și se poate profita de ea, iar în dimineața următoare, devreme, m-a trezit cu anunțul că a planificat o zi plină pentru noi. Timp de un moment înfiorător am crezut că voia să spună că o să punem țigle pe acoperiș sau o să spargem bolovani ori mai știu eu ce, dar apoi a zis că urma să avem o zi Ned Kelly. Howe era nemaipomenit de mîndru că Ned Kelly venea din partea asta a statului Victoria

și voia să-mi arate cîteva dintre priveliștile legate de viața lui scurtă și nesăbuită. Asta suna mai promițător.

Este interesant și fără îndoială spune mult despre caracterul australian faptul că națiunea nu a dat vreun erou care să aplice o lege de genul celei a lui Wyatt Earp sau Bat Masterson în America. Eroii populari australieni sînt cu toții băieți răi de tipul Billy the Kid, doar că aici lor li se spune haiduci ai tufișurilor, iar cel mai renumit a fost Ned Kelly.

Povestea lui Kelly e ușor de rezumat. A fost un bătăuș criminal care merita să fie spînzurat, ceea ce i s-a și întîmplat. Ned provenea dintr-o familie de coloniști irlandezi duri, care-și cîștigau existența furînd animale și atrăgînd călători nevinovați în curse. Ca mai toți haiducii tufișurilor, făcea tot ce-i stătea în puteri să se prezinte drept apărător al celor oprimați, cu toate că, de fapt, nu era nici cea mai mică urmă de noblețe în caracterul sau în faptele lui. Ned a ucis cîțiva oameni, de multe ori cu sînge rece, uneori fără vreun motiv foarte întemeiat.

În 1880, după ani de fugă de colo colo, s-a raportat că Ned Kelly și gașca lui (un frate și doi prieteni) se ascundeau în Glenrowan, un sătuc aflat la poalele dealurilor Warby Range, în nord-vestul Victoriei. Aflînd lucrul ăsta, poliția a adunat un detașament mare și a plecat să-l prindă. Văzut din perspectiva atacurilor-surpriză, n-a fost nemaipomenit de impresionant. Cînd a ajuns poliția (cu un tren de după-amiază) și-au dat seama că vestea sosirii lor ajunsese înaintea lor și că 1.000 de oameni erau înșirați pe străzi și alții stăteau sus pe acoperișuri, așteptînd cu nerăbdare spectacolul focurilor de armă. Polițiștii și-au ocupat pozițiile și au început imediat să împroaște gloanțe în ascunzătoarea lui Kelly. Grupul lui Kelly

a răspuns focurilor și au ținut-o așa toată noaptea. În zori, într-un moment de acalmie, Kelly a ieșit din ascunziș, îmbrăcat cum nu te-ai fi așteptat, ca să nu spunem bizar, într-o armură făcută în casă – un coif greu cilindric, care amintea de o găleată răsturnată, și o platoșă care-i acoperea trunchiul și pelvisul. Nu purta armură în partea de jos a corpului, așa că unul dintre polițiști l-a împușcat în picior. Rănit serios, Kelly s-a retras clătinîndu-se în pădurile din apropiere, a căzut și a fost capturat. A fost dus la Melbourne, judecat și executat rapid. Ultimele lui cuvinte au fost: „Asta-i viața”.

Nu e chiar o legendă, cum s-ar fi crezut, dar cu toate astea, în patria lui, Kelly este tratat cu o profundă considerație. Sidney Nolan, unul dintre cei mai stimați artiști ai Australiei, a pictat o serie faimoasă de tablouri dedicate vieții lui Kelly și sînt nenumărate cărți pe subiectul ăsta. Chiar și unii istorici serioși îi acordă o importanță care celui din afară i se pare curios de disproporționată. Manning Clark, de exemplu, în istoria lui de un volum despre Australia, dedică doar un paragraf modelului orașului Canberra și fondării lui, scrie despre federație în două pagini, dar acordă nouă pagini vieții și realizărilor lui Ned Kelly. Tot lui Kelly îi rezervă scriitura cea mai încărcată și mai incoerentă, lucru foarte grăitor, credeți-mă. Manning Clark este un stilist extraordinar pe cele mai reușite porțiuni din scriitura sa – un om care nu ar numi luna „lună” cînd ar putea-o numi „globul lunar” –, dar Kelly i-a inspirat aluzii înălțătoare și meditații cosmice de o impenetrabilitate rară. Iată o mică parte a descrierii ieșirii fatale a lui Kelly din fortul în care se ascunsese după focurile care îl asaltaseră toată noaptea:

> În semilumina dinaintea discului roșu [adică soarele] a apărut la orizont în est […] o siluetă înaltă, în armură, dintre cețurile și himerele aerului înghețat… Unii au crezut că-i un nebun sau o nălucă; alții au crezut că e Diavolul, întreaga atmosferă trezind o „înfiorare ocultă" atît printre prieteni, cît și printre dușmani.

Personal – și asta nu-i decît o încercare de a face un pic de lumină în acest caz – cred că Manning Clark lua mult prea multă codeină. Uitați-vă și la altă bucățică suculentă, acesta fiind doar un fragment dintr-un pasaj mult mai lung care prezintă moștenirea lăsată de Kelly:

> A trăit ca un bărbat care înfruntase acalmia burgheză cu tot tumultul unei frenezii dionisiace, un bărbat care i-a detronat pe cei puternici și i-a alungat pe cei bogați. A trăit ca un bărbat care i-a atacat fără milă pe polițiști în vechea tradiție a condamnaților […] și a denunțat barbarismul brutal al celor care și-au camuflat sadismul față de oamenii obișnuiți în armura legii.

Aici vorbesc cam 2.800 mg de medicație, aș spune eu.

Astăzi Glenrowan este un oraș cu o singură stradă, cîteva puburi, niște case risipite și cîteva afaceri menite să extragă ceva bani din legenda lui Kelly. În ziua aceea caniculară de vară erau poate 12 vizitatori în oraș, cu tot cu Alan, Carmel și cu mine. Cea mai mare dintre instituțiile comerciale, un loc numit Ultimul Popas al lui Ned Kelly, era acoperită de semne vopsite, care aveau o calitate semiprofesionistă. „Aici n-au ce căuta Blegomanii", așa suna unul dintre ele, promițător. Altul zicea: „Este absolut absurd că, după ce petreceți între 10 și 20 de minute făcînd fotografii, plimbîndu-vă în sus și-n jos pe stradă și cumpărînd niște suvenire, mai aveți și îndrăzneala să le spuneți prietenilor: Nu vă duceți la Glenrowan, că nu-i nimic de văzut acolo". Sincer să fiu, mai toți cei care vizitează

Glenrowan n-ar putea să-și dea seama dacă măgăreața a căzut pe ei...

Impresia pe care ți-o făceai dintr-o examinare mai atentă era că Ultimul Popas al lui Ned Kelly conținea ceva de genul unui spectacol animatronic. Înăuntru era un bărbat care prezida de la o tejghea. Am fost ușor descumpăniți să vedem că cereau 15 dolari de persoană pentru intrare.

— Merită, nu? a spus Howe.

— Domnule, a spus omul cu cea mai mare sinceritate, acolo-năuntru e ca la Disneyland.

Am cumpărat bilete și ne-am tîrșîit picioarele intrînd într-o cameră cu o lumină difuză, unde urma să înceapă spectacolul. Spațiul era conceput în așa fel încît să semene cu un bar vechi. În mijloc erau bănci pentru spectatori. În fața noastră, într-o beznă adîncă, puteam doar să deslușim cumva formele pieselor de mobilier și ale manechinelor așezate. După cîteva minute, luminile s-au stins de tot, s-a auzit un pocnet de armă care ne-a făcut să tresărim și a-nceput spectacolul.

Ei, spuneți-mi Blegoman, dați măgăreața pe mine, dar eu tot vă spun sincer că rar am mai văzut ceva atît de minunat, atît de încîntător, atît de monumental de prost ca Ultimul Popas al lui Ned Kelly. Era atît de prost, că a meritat banii pînă la ultima centimă. De fapt, era atît de prost, că merita mai mult decît am plătit. Următoarele 35 de minute am mers prin mai multe camere unde ne-am uitat la manechine făcute în casă, de mîna omului, fiecare cu cîte un zîmbet înghețat și un smoc de păr ce amintea de un pubis răvășit de vînt, care reconstituiau scene din renumitul schimb de focuri purtat de Kelly într-un fel haotic și incoerent la modul delirant. Din cînd în cînd, unul dintre manechine își încorda capul sau scutura

cîte un braț ca să tragă cu pistolul, deși nu neapărat sincronizat cu narațiunea. Între timp, în fiecare cameră aveau loc multe alte evenimente mecanice – se legănau scaune goale, uși de dulap se deschideau și se închideau misterios, piane automate cîntau, silueta unui băiat la trapez (de ce nu?) se legăna înainte și înapoi printre grinzi. Știți gheretele alea din parcurile de distracții unde tragi cu pușca în ținte grupate ca să faci să se deschidă ușa unei latrine sau să cadă un pui împăiat? Ei bine, de asta îmi amintea spectacolul, numai că era mai rău. Narațiunea, cît se auzea din ea atunci cînd acoperea zgomotele care o concurau, nu avea absolut nici un sens.

Cînd în sfîrșit am scăpat la lumina soarelui, am fost atît de încîntați, încît ne-am gîndit să ne mai ducem o dată, dar 45 de dolari sînt, la urma urmei, o groază de bani și ne-a fost teamă că, dacă ne supunem experienței în mod repetat, ar putea începe să capete sens. Așa că, în loc să ne întoarcem, ne-am dus și ne-am uitat la un Ned Kelly gigantic din fibră de sticlă, care se afla în fața unuia dintre magazinele de suvenire. Nu era la fel de mare sau de intimidant ca homarul uriaș, iar testiculele nu i se legănau în vînt, dar totuși era o încercare în felul ei de a se încadra în gen. Pe urmă am mai aruncat cîte o privire în cîteva magazine și am cumpărat niște vederi, apoi ne-am întors la mașină pentru următoarea parte a aventurii din ziua aceea.

Aventura a fost să vedem renumitul copac Kelly, într-un loc îndepărtat numit Stringybark Creek. Asta a însemnat un drum lung cu mașina într-o vale ciudată și terifiantă, cu ferme abandonate și semiabandonate, aproape toate îngropate în rugi de mure, apoi mai sus, în pădurea tropicală densă și

proaspătă, și în sfîrșit în dumbrăvi ticsite de eucalipți care dominau peisajul. Australia are aproximativ 700 de specii de eucalipt cu numele cele mai expresive – *kakadu woollybutt*, *bastard tallow-wood*, *gympie messmate*, *candlebark*, *ghost gum*[1] –, dar *stringybark* a fost primul pe care l-am putut identifica. Scoarța se cojește în fîșii lungi și atîrnă de crengi în pompoane fiboroase sau stă în grămezi buclate pe pămînt, aparent ca să ardă mai bine. Copacul ăsta era și frumos pe deasupra: înalt, drept și creștea foarte aproape de alții ca el. După cîțiva kilometri prin pădure, am ajuns într-o zonă de parcare, lîngă un semn care anunța că acolo se află copacul Kelly. Eram singurii vizitatori; aveam senzația că am fi putut fi singurii vizitatori de ani de zile. Pădurea era răcoroasă și tăcută și, cu toate firele de scoarță atîrnînd, dădea o impresie ciudată, neprimitoare, din altă lume. Copacul Kelly era pe o cărare din pădure, diferind de alți copaci prin robustețea trunchiului și printr-o placă metalică de forma coifului renumit al lui Kelly.

— Și ce anume e, de fapt, copacul Kelly? am întrebat.

— Păi, a spus Alan cu un aer doct, pe măsură ce gașca lui Kelly devenea din ce în ce mai cunoscută, poliția a început să-i urmărească cu mai multă hotărîre, așa că, în deznădejdea lor, au trebuit să se ascundă în locuri tot mai îndepărtate.

— Cum ar fi ăsta?

El a aprobat din cap.

— Mai izolat nu prea găsești.

Ne-a trebuit un moment ca să ne gîndim la împrejurimi. Din cauza densității cu care eucalipții *stringybark* creșteau unii lîngă alții, aproape că nu era deloc spațiu nici de-ntins și nici de mișcat, iar aerul se simțea închis, cu o notă umedă și

organică. Era, cred, cel mai puțin bucolică pădure în care am fost vreodată. Chiar și lumina părea stătută.

— Timp de trei ani, Kelly și gașca lui au fost de negăsit, dar în 1878 patru polițiști le-au dat de urmă acolo. Kelly și oamenii lui au făcut ce-au făcut și i-au capturat și dezarmat pe polițiști. Apoi pe trei dintre ei i-au ucis lent și cumva înfiorător.

— În ce fel? am întrebat, mereu sensibil la detaliul morbid.

— I-au împușcat în testicule și i-au lăsat să moară din cauza hemoragiei. Pentru mai multă suferință și înjosire.

— Și al patrulea polițist?

— A fugit. S-a ascuns peste noapte în coliba unei femei, iar a doua zi s-a întors în lumea civilizată și a tras semnalul de alarmă. Deci moartea a trei bărbați în locul ăsta a dus pînă la urmă la schimburile de focuri de la Glenrowan, după cum sînt ele memorabil descrise în minunile robotice de la Ultimul Popas al lui Ned Kelly.

— Și cum de știi atît de multe despre toată chestia asta?

S-a uitat la mine puțin dezamăgit.

— Fiindcă știu multe despre multe lucruri, Bryson.

— Totuși nu te pricepi la pălării, a spus Carmel veselă.

El a privit-o și a decis că ăsta nu-i un comentariu destul de demn pentru a primi un răspuns, iar apoi s-a întors spre mine.

— Acum hai la Powers Lookout, a anunțat el oarecum hotărît, și a pornit-o cu pas sigur spre mașină.

— Și cîte obiective Kelly o să mai vizităm? am întrebat, încercînd să nu trădez prea mult din îngrijorarea mea în timp ce îl urmam prin păduri.

Nu voiam să dau dovadă de lipsă de respect pentru bătăușul cel mai prețuit al Australiei și nici să-mi exprim dezamăgirea față de copacul Kelly – dimpotrivă –, dar părea

că ne aflam la ore bune de orice loc public și ne apropiam repede de acel moment al zilei cînd omul începe să se gîndească la mîncare și băutură.

— Încă unul, e în drumul spre casă și n-o să regreți, iar pe urmă bem o halbă.

Howe avea dreptate. Powers Lookout era extraordinar. O platformă de piatră agățată purtînd numele lui Harry Powers, un alt vagabond al tufișurilor intrat în legendă, care uneori împărtășea punctele de vedere ale lui Kelly și ale găștii lui. O echipă harnică construise locuri din lemn zdravene de traversat cu piciorul, mai sus și pe lîngă stîncile abrupte, transformînd parcurgerea drumului de la corpul principal al stîncii pînă la aflorimentul stîncos care era observatorul într-o chestiune oarecum simplă, ce nu dădea prea multe bătăi de cap. Priveliștea era senzațională: la vreo 300 de metri dedesubt se întindea King Valley, un ținut plăcut și dichisit, cu ferme mici și case albe. Mai încolo, printr-un aer de o limpezime fără cusur, se ridicau valuri de munți joși, care culminau cu movila remarcabilă Mount Buffalo, la o distanță de 50 de kilometri.

— Vezi tu, dacă ai pune chestia asta în Virginia sau Vermont, am meditat eu, ar veni foarte mulți oameni, chiar și la ora asta. Ar fi tot felul de tonete cu suvenire, poate chiar și un ecran Imax și un parc de distracții.

Howe a aprobat din cap.

— Același lucru ar fi în Blue Mountains. E așa cum ți-am spus. Colțul ăsta de lume din Victoria este un mare secret. Nu-l pune-n cartea ta.

— Bineînțeles că nu, am răspuns eu sincer.

— Și stai să vezi ce-ți pregătim pentru mîine. E și mai frumos.

— Nu se poate.

— Ba da. E chiar mai frumos.

Ceea ce ne pregătise Howe pentru a doua zi era un loc numit Alpine National Park și chiar era mai frumos. Întinzîndu-se pe mii de hectare în estul Victoriei, era măreț, grandios, răcoros și verde. Dacă a existat vreodată o porțiune a Australiei care să nu aibă de-a face cu imaginile clișeistice ale solului roșu și soarelui încins, atunci ăsta era locul. Aici chiar se schia în timpul iernii. Poate că „Alpine” este un termen ambițios. Să nu vă așteptați la cine știe ce munți abrupți de genul Matterhorn. Alpii australieni au un profil mai lin, mai degrabă în stilul munților Apalași din America sau al munților Cairngorm din Scoția. Cu toate astea, ating înălțimi măricele – Kosciuszko, cel mai înalt, atinge o înălțime de aproximativ 2.133 de metri.

Folosindu-și relațiile, Howe dăduse de un custode prietenos și eficient pe nume Ron Riley, care fusese de acord să ne plimbe prin domeniul lui eteric. Ron, un bărbat cumsecade cu barbă grizonantă și spilcuită, avea aerul lejer și privirea cu bătaie lungă a unei persoane a cărei lume este sub cerul liber. Ne-am întîlnit în orășelul Mount Beauty, unde ne-am urcat într-un 4 × 4 al parcului și am pornit-o pe drumul lung și întortocheat care urca pe înălțimile muntelui Bogong, cel mai înalt vîrf din regiunea Victoria, care se ridică la 1.981 de metri. L-am întrebat dacă Mount Bogong vine de la renumitele molii bogong, care pur și simplu erup în roiuri vaste în fiecare primăvară și care timp de o zi par să fie peste tot. Împreună

cu larvele și viermii lungi și cleioși de mangrovă, ele sînt delicatese ale dietelor aborigene, care apar adesea în cronici – remarcate, desigur, fiindcă sînt atît de dezgustătoare pentru papilele gustative ale lumii de origine europeană. Moliile bogong se prăjesc în cenușă fierbinte și se mănîncă întregi, sau cel puțin așa am citit eu.

Ron a confirmat că de acolo vine numele.

— Și aborigenii chiar le mănîncă?

— O, da – mă rog, cel puțin așa se zice. O molie bogong are 85% grăsime, iar ei nu aveau chiar așa multă grăsime în dietă, așa că pentru ei era chiar o tratație. Veneau de la distanțe de kilometri.

— Ai mîncat vreodată?

— O dată.

— Și?

— O dată a fost de ajuns.

Ron a zîmbit.

— Ce gust avea?

El s-a gîndit un moment.

— Avea gust de molie.

Am schițat un rictus.

— Eu am citit că are un gust untos.

S-a gîndit la chestia asta.

— Nu, are gust de molie.

Am urcat pe un drum abrupt și sinuous prin dumbrăvi dense, pline de o specie de copac uluitor de înalt și frumos. Ron mi-a spus că erau „cenușă de munte”.

Pe fața mea s-a citit aprecierea.

— Nu știam că aveți cenușă pe aici.

— Nu avem. Copacii ăștia sînt eucalipți.

M-am uitat din nou, cu surprindere. Copacul – trunchiul lung și drept, înălțimea, luxurianța – era absolut diferit de aspectul scheletic și cauciucat pe care-l asociezi cu ținuturile joase. Era pur și simplu adevărat că eucalipții se găseau în fiecare nișă ecologică din Australia. N-a existat vreodată un copac care să apară într-o diversitate mai mare.

— Cel mai înalt copac din lume după sequoia californian, a adăugat Ron dînd din cap în direcția cenușii și făcînd-mă să adopt încă o dată o expresie apreciativă.

— Ce înălțime ating?

— Pînă la 90 de metri. În medie, ajung la aproximativ 60.

Nouăzeci de metri este înălțimea unei clădiri cu 25 de etaje. Copaci mari.

— Aveți multe incendii de arbuști?

Ron a dat din cap cu regret.

— Uneori. Am pierdut 500.000 de hectare în partea asta a Alpilor Australieni în 1985.

— Ca să vezi! am spus, deși cifra nu prea-mi spunea mare lucru.

Pe urmă m-am uitat într-o carte și am descoperit că suprafața de 500.000 de hectare este echivalentul celei acoperite de parcurile naționale Yosemite, Grand Teton, Zion și Redwood National Park din America. Cu alte cuvinte, a fost un dezastru natural la o scară aproape de neconceput în altă parte. (M-am uitat și în *New York Times Index* ca să văd dacă dezastrul era pomenit: nu era.) Chiar și fără să fiu în stare să concep cît înseamnă 500.000 de hectare, știam bineînțeles că era foarte mult, așa încît am adăugat politicos:

— Trebuie să fi fost cumplit.

Ron a dat din nou din cap afirmativ.

— Cam așa ceva, a spus el.

Am trecut printr-o porțiune de copaci *snow gum* – o altă nișă dominată de eucaliptul versatil – și am ieșit într-o lume însorită a cîmpiilor înalte și ușor unduitoare, acoperite peste tot de iarbă veștejită și plante alpine spongioase, cu perspective largi către vîrfuri îndepărtate. Era evidentă prezența cîtorva vizitatori, mulți dintre ei cu pasul sprinten și ținuta potrivită drumețului adevărat. În dreptul fiecărui grup pe lîngă care treceam, Ron încetinea și spunea: „Ziua bună!” și-i întreba dacă au primit toate informațiile solicitate. Ei răspundeau întotdeauna afirmativ, dar gestul lui Ron părea neobișnuit de primitor.

Am avut o zi absolut minunată. Cîteodată ne opream și ne mai plimbam un pic, iar restul timpului am mers cu mașina. Vremea era splendidă – răcoroasă la înălțimile astea, dar însorită –, iar Ron era amuzant și de treabă. Cunoștea fiecare frunză, mugure și insectă și părea să-i placă într-adevăr să prezinte fiecare colțișor secret al parcului. Mergeam pe drumurile denivelate înțesate de vegetație, prin văi cu pajiști și alte drumuri aproape perpendiculare prin dumbrăvi, spre turnuri de control pentru incendii aflate în locuri ascunse. La fiecare pas era cîte un loc interesant sau o priveliște memorabilă. Alpine National Park este imens. Se întinde pe o suprafață de 6.460 de kilometri pătrați – aproape de 17 ori suprafața insulei Wight –, dar de fapt este și mai mare, fiindcă se alătură graniței de est cu Kosciuszco National Park din munții Snowy, chiar dincolo de graniță, în New South Wales. Ron a arătat spre Kosciuszko – „Kozzie”, îi spunea el – la aproape exact 100 de kilometri distanță, însă eu n-am putut să văd locul nici măcar cu binoclul.

Am încheiat ziua pe o culme impunătoare numită Mount McKay, unde erau alte priveliști dintre cele mai frumoase în lume: lanțuri peste lanțuri de dealuri abrupte care se desfășurau la un orizont îndepărtat. Ron s-a umplut de priveliștea aceea cu ochiul cuiva care privește ca să adune material pentru o poveste.

— Deci de cît din suprafața asta răspunzi? am întrebat.

— 100.000 de hectare, a răspuns.

— O groază de teren, am zis eu, gîndindu-mă la răspundere.

— Da, a răspuns el mijindu-și ochii și privind gînditor panorama din fața noastră. Sînt foarte norocos.

Bineînțeles că era nevoie de ceva excepțional ca să egaleze Glenrowan, Powers Lookout și National Park, de altfel, sincer să fiu, nu sînt sigur că multe alte țări ar fi putut să ofere chestia asta, dar Howe m-a asigurat că are un ultim lucru special pe care să-l vedem – ceva ce nu exista nicăieri în lume decît într-un colțișor din Victoria. Mai mult decît atît nu voia să spună. A doua zi, ca să mai adauge la savoarea plăcerii amînate, ne-am dus într-o stațiune somnoroasă, de modă veche, de pe coastă, pe nume Lakes Entrance, unde am oprit să petrecem noaptea și am mîncat pești și crustacee la cină, ne-am plimbat prin împrejurimi, iar a doua zi am pornit-o spre obiectivul misterios, aflat în drumul către Melbourne.

O bucată destul de lungă am mers cu mașina printr-un peisaj de fermă, plat, însorit și fără cine știe ce surprize. Eu stăteam în spate, într-o stare de inactivitate mintală odihnitoare, pînă cînd Alan a virat brusc mașina de pe șosea lîngă un semn mare pe care nu-l vedeam destul de bine ca să-l

descifrez și a parcat într-un spațiu mare și destul de gol. Eu mi-am întins oasele ieșind din mașină de pe bancheta din spate și am pășit clipind afară. Lîngă noi era o clădire lungă și tubulară – mai degrabă un clopot mare de sticlă, dar făcut din beton și vopsit în alb.

M-am uitat nedumerit la Howe.

— Viermele uriaș, a zis el.

M-am holbat cu uimire și admirație.

— Nu ca viermii uriași renumiți din sud-vestul Gippsland?

— Ba da, la fel, să-nțeleg că îi știi?

Am rîs fad, un răspuns pe măsura întrebării. Citisem despre dihăniile astea subpămîntene de luni de zile, deși mai ales în note de subsol și alte trimiteri trecătoare. Nu mă așteptasem niciodată să găsesc un sanctuar al lor.

Chiar și într-o țară a creaturilor ieșite din comun, viermii gigantici din Gippsland sînt ceva excepțional. Numiți *Megascolides australis*, sînt cele mai mari rîme din lume, ajungînd la o lungime de peste 3,5 metri și un diametru de 15 centimetri. Sînt atît de solide, încît chiar le poți auzi mișcîndu-se prin pămînt, clipocind, ca un fel de instalație sanitară defectă. Ce anume în colțișorul ăsta din Victoria a dus la evoluția rîmelor supradimensionate este o chestiune la care știința caută încă un răspuns, însă trebuie spus că prea puține dintre cele mai strălucite minți din lume sînt atrase de chestiuni legate de fiziologia și distribuția rîmelor. În orice caz, Howe a garantat că atîta știință cîtă o fi fiind în lumea asta era prinsă în structura tubulară din fața noastră.

Am luat trei bilete și am pășit cu nerăbdare în zonele exponatelor. Pe peretele din fața noastră, la intrare era o fotografie mărită, făcută la începutul secolului XX, cu patru

bărbați care arătau ridicol de mulțumiți și țineau în mîini un vierme de peste 3,5 metri care se prelingea, puțin mai gros decît o rîmă normală, dar în mod clar ambițios la capitolul lungime. Am studiat imaginea cu mare interes, pînă cînd Carmel mi-a atras atenția asupra unor viermi gigantici vii care erau expuși. Viermii erau în casete mari de sticlă de un centimetru grosime și umplute cu pămînt, cam ca o fermă de furnici foarte mare care atîrna pe perete. După cum scria pe etichetă, caseta conținea o pereche de viermi uriași. În cîteva locuri unde pămîntul nu mai era lipit de sticlă am putut vedea un milimetru sau doi din viermele uriaș, dar fiindcă nu se mișcau și nu făceau nimic (*Megascolides* este amator de odihnă, se pare), experiența a fost, mărturisesc, cam monotonă. Eu sperasem mai degrabă să existe un colțișor în care să-i dezmierzi sau poate un dresor cu bici și un scaun, care să-i facă să treacă prin cercuri. Eu și Alan am încercat să înviorăm viermele bătînd ușor în sticlă, dar n-a vrut să răspundă.

Lîngă casetă erau două tuburi lungi de sticlă pline cu formaldehidă în care era o pereche de viermi uriași conservați, fiecare cu o circumferință normală de rîmă, însă lungi de 1,2-1,5 metri – nu tocmai titani, dar destul de lungi pentru a impresiona. Viermii nu se conservă nemaipomenit de bine, iar formaldehida avea bucățele îngrozitoare de piele de vierme plutind prin ea, ca și cînd cineva ar fi zgîlțîit tuburile sau, mai probabil (după cum am stabilit eu și Alan pînă la urmă bătînd cu degetul în ele), ar fi primit bobîrnace. Era greu să te uiți la ei fără să ți se facă măcar puțin greață.

În următoarea sală era un film scurt care prezenta tot ce se știa despre viermele de pămînt uriaș, ceea ce însemna

aproape nimic. Sînt retrași, delicați, nu sînt nemaipomenit de numeroși, niște creaturi necooperante și de aceea greu de studiat, chiar și presupunînd că îți pui mintea s-o faci. După cum vă puteți aminti din experimentele din copilărie, rîmele nu vor de fapt să iasă din găurile lor, iar dacă le tragi, au tendința să se rupă. Ei, imaginați-vă încercarea de a trage un vierme de peste 3,5 metri din adăpostul lui. Aproape imposibil.

Un lucru pe care îl lămurește Muzeul Viermelui Uriaș dincolo de orice îndoială este că nu poți obține prea multe doar cu rîmele. Recunoscînd asta, proprietarii oferiseră multe alte exponate. În următoarea sală erau cîteva casete de sticlă care conțineau șerpi vii, inclusiv faimosul și temutul taipan, cel mai letal șarpe din Australia. Am mai făcut și alte încercări de a bate în sticlă, după care ne-am retras la vreo 3 metri într-o îmbrățișare platonică atunci cînd taipanul și-a arătat colții la noi (sau poate doar a căscat), deschizîndu-și fălcile suficient de larg încît să poată înghiți un cap de om, sau cel puțin așa părea. Hotărîndu-ne ca de acum încolo să ne ținem mîinile în buzunare, am urmat-o pe Carmel afară, unde era un complex care conținea mai multe animale – canguri și emu, un dingo cu aspect de cîine părăsit, cîțiva cacadu în colivii, vreo șase exemplare de wombat cuibăriți și cîțiva urși koala, moțăind și ei. Era o după-amiază zăpușitoare și statică și în mod evident era vremea siestei, așa că țarcurile aveau un aer de somnolență profundă – chiar și păsările cacadu dormeau –, dar eu m-am plimbat printre ele fascinat, încîntat să văd atît de multe exemplare din fauna exotică locală adunate într-un singur loc. Am tras ocheade motivate de un interes special la urșii marsupiali – „un patruped îndesat, cu picioare scurte și

destul de inactiv, care dă o impresie pregnantă de forță butucănoasă”, după cum notase în 1788 primul englez care a văzut un astfel de exemplar, iar termeni mai potriviți decît cei pe care i-a folosit el atunci nu s-ar putea găsi. (Bărbatul acela, David Collins, a fost mai puțin credibil cînd a descris cangurul, al cărui portret a fost acela de „mică pasăre cu penaj frumos”.) Alan și Carmel se uitau cu o notă amuzată și tolerantă, cu care un american probabil că s-ar uita la o expoziție de ratoni și veverițe cu fălci, fiindcă majoritatea erau animale pe care ei le vedeau frecvent în natură, dar pentru mine fiecare era o noutate, chiar și dingo, care este pînă la urmă doar un cîine. Am înconjurat de vreo două ori menajeria, apoi, cu o privire satisfăcută, am dat din cap și am pornit-o din nou pe drumul nostru către Melbourne.

Am cinat la un restaurant vietnamez din suburbia interioară din Melbourne, numită Richmond, pe o stradă pe care se înșirau, pare-se pe kilometri întregi, restaurante exotice, iar Alan a venit cu argumentul, pe care eu nu puteam să-l contrazic, că Melbourne este clar un oraș mai bun decît Sydney pentru mesele în oraș. În timpul discuției, Alan a întrebat dacă urma să mă duc la Marea Barieră de Corali, unul dintre locurile lui preferate. Am spus că în excursia asta nu mă duceam la Barieră, dar urma să mă duc atunci cînd aveam să mă întorc, peste cîteva săptămîni.

— Ai grijă să nu te lase pe acolo.

Alan a schițat un zîmbet.

— Ce vrei să spui cu asta?

— A fost o poveste din asta recent. Un cuplu de americani a fost lăsat la Barieră.

— Lăsat? am spus, derutat, dar și mirat.

Howe a aprobat din cap și și-a înfipt furculița în niște paste.

— Da. Barca s-a întors în port fără doi pasageri. Cam nasol momentul pentru cei lăsați acolo. Vreau să zic, acum înoți și privești coralii și peștii, distrîndu-te cum n-ai mai făcut-o niciodată, iar apoi ieși la suprafață și descoperi că barca a plecat, iar tu ești absolut singur într-un ocean foarte mare și gol.

— Și n-au putut să înoate la țărm?

El a zîmbit tolerant la ignoranța mea.

— Marea Barieră este la o distanță mare, Bryson – se aflau la peste 48 de kilometri. E mult de înotat.

— Și nu erau nici insule, nimic?

— Nu unde se aflau ei. Erau efectiv în larg. Se pare că erau niște chestii spre care se putea înota – un bac mare ancorat folosit de compania de scufundări și un fel de atol, ambele la cîțiva kilometri. Deci probabil că au început să înoate către ele. Ceea ce nu știau – nu puteau ști – este că traversau înot un canal cu apă adîncă. Și ghici ce colcăie în canalele cu apă adîncă?

— Rechini, am spus eu.

A confirmat din cap răspunsul meu perspicace.

— Așa că închipuie-ți. Ești la kilometri buni în larg, abandonat acolo. Ești obosit. Înoți către un afloriment de corali și e greu de înaintat din cauza mareei. Lumina pălește. Te uiți în jur și vezi aripioare de pește încercuindu-te, poate vreo șase.

Howe m-a lăsat un moment să-mi fac o imagine în minte și pe urmă m-a fixat cu o expresie foarte serioasă.

— Nu știu ce-ai face tu, dar eu cred că mi-aș cere banii înapoi.

Și a rîs.

— Deci nimeni n-a venit în ajutorul lor?

— Nu și-a dat seama nimeni că lipsesc decît după două zile, a spus Carmel.

M-am întors spre ea mirat.

— Două zile?

— Timp în care, bineînțeles, ei dispăruseră de mult.

— Mîncați de rechini?

A ridicat din umeri.

— N-ai de unde să știi, dar probabil că da. În orice caz, nu i-a mai văzut nimeni de atunci.

— Ce chestie!

Am mîncat într-o tăcere apăsătoare timp de un minut, apoi am spus că de fiecare dată cînd apărea o poveste ciudată în Australia, părea să vină din Queensland. Povestea mea preferată în momentul acela era despre un neamț, reținut recent în afara orașului Cairns, care venise cu viză turistică în 1982 și își petrecuse ultimii 17 ani mergînd pe jos prin deșerturile nordice și trăind aproape în exclusivitate de pe urma animalelor strivite de mașini pe carosabil. Mai eram extrem de subiectiv la povestea unui grup de imigranți ilegali din China, care veniseră într-o barcă veche de pescuit, ce-i lăsase într-o zonă puțin adîncă la nici un kilometru de o plajă de lîngă Cairns. Au fost prinși cînd unul dintre ei, care avea cu el o valiză, cu apa șiroindu-i ciudat din pantalonii uzi leoarcă și lipăind la fiecare pas, s-a prezentat la un magazin de ziare și l-a întrebat politicos pe proprietar dacă nu vrea să comande cîteva taxiuri care să-l ducă pe el și pe asociații lui la gara din

Cairns. Se părea că aproape zilnic cotidienele aveau cîte o poveste a cărei neverosimilitate nu putea să nu-ți rețină atenția față de Queensland.

Alan a aprobat dînd din cap.

— Există și un motiv pentru care lucrurile stau așa, bineînțeles.

— Și care-i ăla?

— Sînt țăcăniți în Queensland. Nebuni de legat. O să-ți placă acolo sus.

În dimineața următoare, Alan m-a dus cu mașina la aeroport și am trecut și pe la el pe la birou. În timp ce era plecat să vadă ce-i cu pagina de titlu sau să facă ce fac editorii, m-a lăsat să stau la biroul lui cel mare și să mă joc cu scaunul lui rotitor. Cînd s-a întors, avea cu el un dosar pe care mi l-a dat.

— Am făcut săpături să găsesc cîte ceva despre cuplul de americani care a dispărut. Mi-am zis că ar putea să-ți fie de folos.

— Îți mulțumesc, am spus, realmente emoționat.

— Ar trebui să-ți dea niște idei despre cum să nu te lași părăsit pe recif. Știu că ești ametit, Bryson.

La aeroport a sărit din mașină și m-a ajutat să-mi iau geanta din portbagaj. Mi-a strîns mîna.

— Ține minte ce ți-am spus. Fii cu băgare de seamă în nord, a zis el.

— Nebuni de legat, am repetat eu, ca să arăt că ascultasem.

— Mai nebuni decît o gașcă de nebuni de legat.

Alan a zîmbit, pe urmă a sărit înapoi în mașină, mi-a făcut cu mîna și s-a dus.

1. *Woolybutt* („fund lînos”), *bastard tallow-wood* („lemn uleios nenorocit”), *gympie messmate* („comeseanul din Gympie”), *candlebark* („scoarță-lumînare”), *ghost gum* („cauciuc-fantomă”), *stringybark* („coajă fibroasă”) (n.tr.).

Capitolul 12

Cred că ai putea să-ți imaginezi tot felul de situații ipotetice în care ai fi încîntat să te găsești la sfîrșitul unei zile pline în Macksville, New South Wales. Asta ar putea avea legătură cu nivelul crescut al mării, ceea ce ar transforma locul în unicul de pe planetă pe care apa să nu-l fi înghițit, sau cu vreo molimă, generalizată și distrugătoare, căreia doar locul acesta, rămas nealterat, i-a scăpat. Oricum, în mod normal e puțin probabil că te-ai putea trezi le șase și jumătate, într-o seară caldă de vară, în mijlocul singurei străzi principale din localitate, uitîndu-te în jur admirativ și spunînd în sinea ta: „Slavă Domnului că mă aflu aici!”.

Eram în Macksville pentru că descoperisem cu uimire că Brisbane nu e la trei sau patru ore spre nord de Sydney, cum crezusem o vreme, ci la vreo două zile bune de mers cu mașina. Ei bine, dacă te uiți la harta meteo de la TV, Brisbane și Sydney par chiar învecinate, cu înnorări și cer senin la unison. Însă pentru Australia conceptul de vecinătate nu poate fi decît relativ. De fapt, 1.000 de kilometri pe care trebuie să-i străbați pe o șosea cu două benzi, haios de îngustă, despart Sydney de Brisbane. Așa se face că, din cauza unei mici confuzii, m-am văzut nevoit să înnoptez în Macksville.

Nu intenționez să discreditez o localitate pe care 2.811 oameni o consideră cu mîndrie „acasă” – un termen într-adevăr minunat. Însă, de vreme ce îmi pusesem în gînd că voi mînca la cină barramundi proaspăt, în timp ce voi admira

apusul impresionant, deasupra Pacificului, în Gold Coast, cel mai popular oraș din Queensland, atunci cînd m-am trezit blocat la jumătatea drumului, într-un loc izolat și obscur, m-am simțit realmente dezamăgit. M-am impacientat pe loc – îmi pierd timpul cu excursia asta. Îmi luasem de multă vreme angajamentul să plec într-o expediție în Siria și Iordan cu o organizație de caritate din Marea Britanie, care se ocupă cu strîngerea de fonduri pentru copii. În trei zile trebuia să iau avionul din Sydney spre casă, să-mi iau echipamentul pentru expediție și să văd dacă nu m-au uitat copiii după atîtea plecări. După care urma să zbor din nou spre Londra și apoi mai departe, către Damasc. Sigur, nu-mi mai rămînea timp pentru multe dintre obiectivele turistice, pe care mi le programasem în nord, pe Boomerang Coast.

De aceea, nu eram într-o dispoziție prea grozavă, dar am ieșit din motelul unde eram cazat și m-am îndreptat spre oraș. Ca să fiu sincer, Macksville nu arăta rău deloc. Construit pe malul noroios al năvalnicului fluviu Nambucca, nu era practic decît un loc de popas pentru cel ce călătorea pe șosea; o extensie cu bungalow-uri și grădini îngrijite, cu mici construcții pentru birouri, conducînd înspre centrul foarte dens al orașului. Deși prin oraș trece autostrada Pacific – principala arteră care leagă Sydney de Brisbane –, nu m-au depășit mai mult de două mașini în timp ce mergeam spre oraș, pe marginea prăfuită a șoselei. Am intrat în hotelul Nambucca, mare, dar anost, situat în centrul modest al localității, bucurîndu-mă că am scăpat de caniculă.

Holul hotelului era spațios, dar aproape gol. Doi bărbați mai în vîrstă, cu maiouri și pălării teșite, cu boruri largi, specific australiene, stăteau sprijiniți de una dintre marginile

barului lung. Într-o cameră alăturată, în lumina difuză a păcănelelor, un bărbat și o femeie stăteau absorbiți unul de celălalt. Mi-am comandat o bere și am zăbovit suficient de mult în picioare, ca să mă asigur că nimeni n-avea de gînd să mă bage în seamă ori să-mi adreseze vreun cuvînt, apoi m-am așezat la bar pe un taburet, la mijlocul tejghelei. Mi-am aruncat privirea galeș înspre televizorul suspendat la care rulau știrile de seară fără sonor.

Vedeam cum o patrulă în uniformă, însoțită de o mulțime de cîini-polițiști, urmărea ceva în brusă. Nu se știa ce anume căutau cîinii, dar era de bine dacă dădeau de pămînt argilos și roșu. Altundeva se pare că izbucnise o epidemie virală – provocată de virusul Ross River (RRV) –, o boală de care încă nu auzisem și care nu mă preocupase înainte. Pe urmă l-am văzut pe Paul Keating, fostul prim-ministru – cel cu un vocabular foarte colorat, pe care l-am întîlnit în Canberra. Premierul stătea pe treptele unei clădiri de birouri, răspunzînd exasperat întrebărilor reporterilor. Nu se putea distinge ce spunea, dar îmi închipui că îi făcea în tot felul pe cei de față. Mi-am dat seama că îmi plăcea destul de mult să mă uit la știri fără sonor.

Între timp, revenind la lumea civilizată, ceva se petrecea în Kosovo; mulțimi de oameni se încolonau pe drumuri de țară, iar obuzierele aruncau nori de fum pe dealuri îndepărtate. Bill Clinton era din nou într-o situație delicată din punct de vedere moral, cel puțin așa am presupus, dat fiind că apărea la Casa Albă, plimbîndu-se de mînă cu Hillary și Chelsea prin Rose Garden, fețele tuturor exprimînd devotamentul reciproc. Cu ei mai era un prepelicar adorabil, de unde deduceam că

președintele chiar o făcuse de oaie. Prea puțin conta. Eram atît de detașat de toate astea!

Pe urmă am văzut foarte multe emisiuni sportive, toate evidențiind performanțele lăudabile ale australienilor. În cele din urmă a apărut o hartă meteo care arăta soare peste tot, după care crainica și-a strîns hîrtiile teanc și a zîmbit, de parcă ne-ar fi spus că putem merge liniștiți la culcare, deoarece Greg Norman avea să cîștige partida de golf, iar orice altceva era realmente atît de departe, încît nu avea cîtuși de puțin cum să ne afecteze.

Cînd te afli în Australia e incredibil de ușor să uiți sau să conștientizezi extrem de vag faptul că mai există și altceva în afară. Australienii depun mult efort atunci cînd editează știrile ca să acopere cît mai mult, compensînd astfel handicapul distanței. Dar, chiar și așa, ai uneori, în funcție de titlurile știrilor, o senzație bizară de izolare – amănunte care-ți reamintesc că ai de a face cu o țară foarte, foarte îndepărtată. De exemplu, observasem că ziarele australiene obișnuiesc să publice necrologuri, în special ale personalităților din afara Australiei, la săptămîni sau chiar luni întregi de la moartea acestora. Presupun că lucrul acesta e destul de normal, dintr-un anumit punct de vedere – pînă la urmă, respectivii sînt și rămîn morți –, însă credibilitatea publicațiilor respective are de suferit într-un mod bizar. Colac peste pupăză, în ziua dinaintea zborului meu din Melbourne către Sydney, răsfoind un exemplar din *Bulletin*, celebra revistă de informare a țării, am citit o secțiune intitulată „Flashback”, care înregistra evenimente istorice relevante pentru datele din săptămîna cu pricina. Pentru data de 22 ianuarie era această notificare

interesantă: „1934: S-a născut în Park Ridge, Illinois, SUA, actorul Bill Bixby (decedat 1993)”.

Gîndiți-vă puțin. Într-o coloană dedicată momentelor semnificative din istoria lumii, data nașterii unui actor, a cărui realizare maximă a fost să joace rolul omului normal într-un serial de televiziune din anii 1960, intitulat *My Favorite Martian*, este celebrată în Australia la *șase ani după ce a murit*. Ei bine, ca să fiu sincer, cred că e destul de ciudat. Îmi dau seama, bineînțeles, că asta nu era decît o știre de umplutură pe ultima copertă a unei reviste și nu merită cine știe ce atenție, așa că dați-mi voie să vă ofer un exemplu de bizarerie istorică ceva mai convingător.

În timp ce stăteam la bar, am scos istoria Australiei într-un volum de Manning Clark și m-am pus cu burta pe carte. Mai aveam doar vreo 30 de pagini de parcurs și n-aș fi tocmai sincer dacă nu v-aș spune că abia așteptam să nu mai am de-a face niciodată în viața mea cu sforăiturile extravagante ale domnului Clark. Cu toate astea, istoria Australiei este interesantă și stăteam confortabil pe taburet, putînd bea oricît de multă bere voiam, deci nu aveam de ce să mă plîng.

Așa că am stat și-am citit restul cărții, în care am găsit ceva interesant. Cartea ajunge pînă în anul 1935. După 619 pagini de descrieri dintre cele mai stufoase, cartea se încheie cu numirea lui John Curtin la conducerea Partidului Laburist din Australia, pe data de 1 octombrie 1935. Aceasta este, dați-mi voie să subliniez, istoria de referință a Australiei. Către această ediție, concentrată într-un singur volum și folosită în mod curent, veți fi îndrumați în orice librărie din țară. Fix această ediție se termină în 1935. Dar de atunci s-au schimbat 16 prim-miniștri!

Am fost atît de nedumerit, încît am ridicat efectiv cartea deasupra capului ca să văd dacă nu cumva căzuseră niște pagini, apoi m-am uitat pe podeaua din jurul taburetului pe care stăteam la bar. Nici vorbă. Cartea se termina în 1935 pentru că așa fusese concepută. Manning Clark a murit – sau își dădea ultima suflare, cum sînt sigur că și-ar fi dorit să mă exprim – în 1991, deci eram pregătit să-l scuz pentru că omisese ultimul deceniu din saga plină de evenimente a Australiei, dar nu și pentru faptul că nu a găsit de cuviință să scrie despre evenimente precum al Doilea Război Mondial. Deși a redactat această istorie mult după război (mai exact, între 1962 și 1987, sub forma unei serii de șase cărți, concentrate în cea pe care o aveam eu acum în mînă), nu menționează, nici măcar o dată, cel mai important eveniment al secolului XX. Nu apare nici măcar o aluzie la turbulențele care se anunțau. În text nu se pomenește nici măcar despre Războiul Rece, despre reformele împroprietăririi cu pămînt a aborigenilor, despre apariția unei societăți multiculturale, despre căderea guvernului Whitlam, despre revolta pentru instituirea republicii sau despre viața și peripețiile lui Bill Bixby, printre destul de multe altele.

Pentru a umple acest gol îngrijorător, editura introdusese în ediția de față o postfață – o „coda” – redactată de editor împreună cu cel care a scris prefața. Postfața condensa ultimii 65 de ani de istorie australiană în 34 de pagini, care, după cum vă puteți închipui, a dat întregii cărți un aer de poveste spusă pe nerăsuflate și la întîmplare. Oricum, pînă să apară ediția din 1995, cartea nu avea nici măcar atît.

Ei bine, mie mi se pare extrem de ciudată chestia asta și nu voi comenta mai mult.

Oftînd, am închis cartea și mi-am dat seama că îmi era o foame de lup. Dacă era să mă iau după un semn de pe o ușă din partea opusă a încăperii, hotelul Nambucca avea un restaurant, așa că m-am dus pînă acolo să investighez. Ușa nu se deschidea.

— Sala de mese-i închisă, prietene, a spus unul dintre cei doi bărbați de la bar. Bucătaru-i bolnav.

— Probabil a mîncat el însuși ceea ce-a gătit, s-a auzit o voce dinspre păcănele, iar noi toți am rînjit la chestia asta.

— Ce altceva se mai găsește prin oraș? am întrebat.

— Depinde, spuse bărbatul cu un aer meditativ, scărpinîndu-se pe gît.

S-a înclinat ușor înspre mine:

— Îți place mîncarea bună?

Am dat din cap aprobator. Sigur că da.

— Atunci nimic – și s-a întors la berea lui.

— Încearcă restaurantul chinezesc de peste drum, a spus cel care-l însoțea. Merge.

Restaurantul chinezesc era chiar peste drum, așa cum mi s-a spus, dar în fereastră era pus un semn care zicea că nu se servesc băuturi alcoolice, or, eu n-aș putea face față mîncării chinezești dintr-un oraș mic fără confortul unei beri. Am călătorit destul ca să știu că, de regulă, un bucătar n-o să se stabilească într-un orășel ca Macksville doar pentru că năzuise de-o viață să le dezvăluie fermierilor locali, ciobani, subtilitățile culinare a 3.500 de ani de bucătărie Szechuan. Așa că am luat-o din loc să văd ce altceva se mai putea găsi în centrul dens al micului Macksville. Am descoperit că nimic deosebit. Totul părea închis, cu excepția unui mic restaurant

cu mîncare la pachet numit, nu tocmai inspirat, Bub's Hotbakes. Am deschis ușa micului restaurant, unde m-au întîmpinat 5.000 de muște, brusc înviorate, în trecere grăbită, pentru a inspecta ce mîncare se mai făcea pe-acolo, apoi am intrat, deși intuiam deja că mai mult ca sigur voi regreta acest lucru.

Restaurantul lui Bub oferea un meniu variat, aproape orice comandă incluzînd carne prăjită și preparate la cuptor, gătite în foarte mult sos. Am comandat un rulou mare cu cîrnat și cartofi prăjiți.

— Nu facem cartofi prăjiți, a spus fata plinuță care servea.

— Atunci cum de-ai ajuns așa? am vrut să spun, dar desigur că mi-am reprimat gîndul ăsta nedemn și mi-am reformulat comanda, cerînd un rulou mare cu cîrnat și ceva care se chema „felie continentală de cheescake".

Le-am luat și am ieșit. Am mîncat în picioare, într-un colț.

Sper să nu știrbesc cu nimic dibăcia culinară a lui Bub dacă vă spun că un rulou mare cu cîrnat și o felie continentală de cheescake nu erau chiar cireașa de pe tort pe care ți-o poți imagina pentru o seară în oraș, fie oricît de îndepărtat și provocator, cum e Macksville. În afară de asta, nu trecuse de șapte și jumătate seara. M-am gîndit ce aș mai fi putut face în continuare – să mă întorc la motel și să mă uit la TV, să mă plimb de-a lungul șoselei, ca să admir asfințitul sau să mai iau niște beri la Nambucca. Am ales ultima variantă și am luat-o șontîc-șontîc înapoi spre Nambucca.

Cei doi bărbați de la bar plecaseră, iar în locul lor stătea o femeie singură, care-și punea sufletul pe masă în fața barmaniței. Luîndu-mă după fețele lor încordate și însuflețite, cu siguranță mai și bîrfeau.

— Vai, stă destul de bine, încă n-au făcut ăștia săpături, am auzit-o pe una spunîndu-i celeilalte pe un ton sarcastic și sec.

Mi-am mai luat o bere și m-am retras în locul meu preferat de la bar, unde mi-am deschis larg setul de hărți, ca să văd exact unde mă aflu. Abia dacă-ncepuse să-mi treacă prin minte în ultimele două zile cît de mult din țara asta uluitor de mare și de necuprins mai aveam de descoperit. Aveam patru săptămîni de cînd o străbăteam încontinuu, de colo colo, cu mașina. Dar nu parcursesem decît o foarte mică parte din ea. Ca să nu mai spun că trecusem ce era mai ușor de străbătut – acele zone cu șosele în regulă și destul de populate. Cu totul, Australia are 290.000 de kilometri de șosea asfaltată, destul cît să dea de furcă unui șofer serios aproape un an, însă cea mai mare parte este concentrată pe coridorul estic, mai populat. Oriunde altundeva, pe arii extinse, nu-i decît teritoriu gol. Nici măcar un centimetru de drum asfaltat, de-a lungul a aproximativ 3.200 de kilometri de coastă abruptă, din Darwin pînă la Cairns, ceea ce o face una dintre cele mai lungi linii de coastă. Mai e și cea mai frumoasă linie de coastă din lume, la care șoseaua încă nu a ajuns. La fel, nici un drum nu trece prin luxurianța tropicală care se întinde pe o distanță de 800 de kilometri, chiar dincolo de Cairns, către vîrful Cape York, punctul cel mai nordic al Australiei și totodată o zonă extrem de frumoasă. În întregul Queensland, unde ar putea lejer să încapă mai toată Europa de Vest, doar trei drumuri asfaltate ajung pînă în centrul vast și arid al statului și doar unul îl leagă de alte două treimi din vestul Australiei. De la Camooweal, în nord, la Barringun, în sud, ai putea, dacă nu ai fi în toate mințile, să parcurgi 2.250 de kilometri din statul Queensland pe jos, fără să dai de vreo suprafață asfaltată.

Dacă faci o călătorie pe orice distanță spre centru, te trezești, cît ai clipi (uluitor!), într-o țară goală.

Outback-ul are destul de multe drumuri de pămînt, 480.000 de kilometri cu totul, însă mașinilor standard de închiriat nu li se permite accesul pe ele și chiar într-un vehicul de teren complet echipat, doar un șofer curajos sau nesăbuit s-ar încumeta de capul lui, fiindcă este atît de ușor să te rătăcești sau să te împotmolești. De curînd, un cuplu de tineri din Austria a făcut o excursie în *outback* într-un 4 × 4 închiriat, care a intrat cu roțile în nisip pe un drum pustiu și necunoscut din Deșertul Simpson. Cînd și-au dat seama că nu mai puteau înainta, femeia s-a hotărît să meargă pe jos 64 de kilometri pînă la Oodnadatta Track, cel mai apropiat loc unde putea cere ajutor. De ce a plecat femeia, și nu bărbatul nu știu. Ceea ce se știe este că femeia a luat nouă din cei 12 litri de apă pe care-i aveau cu ei și a pornit-o prin deșert pe o căldură de 60 °C.

Pentru cei mai mulți dintre noi este imposibil să concepem ce supliciu poate fi o asemenea temperatură. Sub soarele dogoritor, la temperaturi atît de mari, poți realmente să dai în clocot, ca într-un cuptor cu microunde, din interior spre exterior. Biata femeie n-a avut nici o șansă. Chiar și cu rezerva de apă, a rezistat mai puțin de două zile și a parcurs doar 28 de kilometri, mai puțin de jumătate din distanță. (Partenerul ei, care a stat la umbră, a supraviețuit și a fost salvat.) Pe scurt, nu vă doriți să vă împotmoliți în *outback.*

Problema mea stringentă era ce urma să fac în ultimele două zile din excursia în Australia. Programul meu inițial îmi cerea să mă duc la Brisbane, Surfers Paradise și Big Banana, la Coff’s Harbour. Dar chiar nu-mi mai rămînea timp să vizitez

orașul Brisbane, cel puțin nu cît să-nțeleg ceva din asta, iar Big Banana nu mă atrăgea chiar așa de mult. Nu vreau să par lipsit de respect față de un obiectiv de interes național, dar pînă aici cu interesul meu pentru pentru fructele gigantice. Așa că, stînd la bar, am frunzărit leneș paginile, căutînd alte destinații – Byron Bay, Dorrigo National Park, Darling Downs din sudul statului Queensland –, cînd două cuvinte cu caractere mici de tipar și lipite de o linie ciudată de culoare albastru-deschis mi-au sărit în ochi. Aveam să merg într-un loc numit Myall Creek.

Era timpul să mă gîndesc la oamenii uitați ai Australiei.

Capitolul 13

Unul dintre cele mai importante evenimente din istoria umanității a avut loc într-o perioadă pe care nu o vom cunoaște probabil niciodată, din motive pe care nu le putem decît ghici, prin mijloace care par puțin credibile. Mă refer, bineînțeles, la popularea Australiei.

Pînă destul de curînd, explicarea prezenței ființelor umane în Australia nu a fost o problemă prea mare. La începutul secolului XX se credea că aborigenii ajunseseră pe continent de cel mult 400 de ani. Nu mai devreme de anii 1960, originea acestora în timp era estimată la aproximativ 8.000 de ani. Apoi, în 1969, un geolog pe nume Jim Bowler, de la Australian National University din Canberra, își făcea de lucru pe malurile unei albii de lac de mult secat, numit Mungo, într-un colț fierbinte și singuratic din New South Wales, cînd ceva i-a atras atenția. Era scheletul unei femei, care abia se zărea dintr-o dună de nisip. Oasele au fost adunate și trimise pentru a fi datate prin metoda Carbon-14. Raportul trimis înapoi arăta că femeia murise cu 23.000 de ani în urmă, dintr-odată aproape triplînd perioada cunoscută de colonizare a Australiei. De atunci, alte descoperiri au împins data chiar mai devreme. Dovezile de care dispunem astăzi indică o dată a sosirii coloniștilor de acum cel puțin 45.000 de ani, dar cel mai probabil ar fi 60.000.

Primii oameni care au ocupat Australia nu puteau să fi ajuns acolo pe jos, fiindcă Australia a fost dintotdeauna o

insulă. Ei nu puteau să fi apărut pur și simplu, deoarece Australia nu are creaturi de tipul maimuțelor din care ar fi putut să descindă oamenii. Primii coloniști puteau veni doar pe mare, probabil din Timor și arhipelagul indonezian, iar aici apar problemele.

Ca să plasezi *Homo sapiens* în Australia, trebuie să accepți că, la un moment dat, într-un timp îndepărtat, care precedă apariția cunoscută a ființelor umanoide moderne, din punct de vedere comportamental, au existat în sudul Asiei oameni suficient de avansați încît să pescuiască în apele interioare din niște bărci oarecare, posibil plute. Nu contează că mărturiile arheologice nu mai indică pe nimeni altcineva de pe pământ făcînd chestia asta încă 30.000 de ani de atunci. Trebuie să-i punem pe oamenii ăștia pe apă în scenariul de față.

Pe urmă, trebuie să explicăm ce anume i-a făcut să traverseze cel puțin 96 de kilometri de mare deschisă, pentru a ajunge la o suprafață de uscat, despre care nu puteau ști că este acolo. Scenariul invocat mereu este acela al unei plute pescărești obișnuite. Probabil o simplă platformă plutitoare, purtată accidental în larg, în timpul uneia dintre vijeliile neașteptate, specifice acestei părți de lume. Ambarcațiunea asta a plutit în derivă cîteva zile, înainte de a fi purtată de ape pe o plajă din nordul Australiei. Pînă aici cam așa stau lucrurile.

Întrebarea care apare firesc, dar care rareori este adresată e cum să obții destui oameni cît să se înmulțească din chestia asta. Dacă e vorba de un pescar singur care ajunge să fie purtat spre Australia, atunci clar trebuie să-și găsească înapoi drumul spre casă, pentru a povesti ce-a descoperit și să convingă suficient de mulți oameni să vină cu el și să

colonizeze noul teritoriu. Chestia asta indică, desigur, abilități nautice suficient de avansate pentru a permite deplasarea înainte și înapoi între teritorii necunoscute – o dibăcie pe care prea puțini specialiști în preistorie sînt dispuși să o recunoască. Dacă, pe de altă parte, călătoria s-a făcut într-un singur sens și accidental, atunci trebuie neapărat să fi implicat faptul că un grup de oameni de ambele sexe au plecat pe mare, fie toți împreună pe o plută mare (deși e prea puțin probabil), fie într-o flotilă de plute mici. După ce au înfruntat cu succes o furtună și cel puțin cîteva zile pe mare, aceștia au fost purtați de ape către locuri aflate în apropierea coastei de nord a Australiei, unde s-au regrupat într-o comunitate.

Nu e nevoie de un număr exagerat de oameni pentru a popula Australia. Joseph Birdsell, profesor universitar american, a calculat că un grup de 25 de colonișți ar fi putut pune bazele unei societăți de 300.000 de persoane în puțin mai mult de 2.000 de ani. Dar tot trebuie să-i aduci pe cei 25 de oameni acolo – mai mulți decît poate explica ipoteza a una sau două plute deviate de la cursul lor firesc.

Bineînțeles că toate astea se puteau întîmpla în oricîte alte moduri și se poate să fi fost nevoie de mai multe generații pentru a face colonizarea posibilă. Nimeni nu poate ști sigur. Singurul lucru cert este că populația indigenă a Australiei se află acolo fiindcă strămoșii lor îndepărtați au traversat cel puțin 96 de kilometri de mare destul de cumplită, cu zeci de mii de ani înainte ca oricine altcineva de pe pămînt să viseze la așa o inițiativă și au făcut-o într-un număr suficient de mare încît să înceapă colonizarea unui continent.

Oricum ai lua-o, este o realizare de o importanță uluitoare. Dar cîtă importanță i se dă? Ei, întrebați-vă cînd ați citit ultima

dată ceva despre asta. Cînd a fost ultima dată, în orice context care discuta migrația și apariția civilizațiilor, cînd ați văzut o menționare, chiar și fugară, a rolului aborigenilor? Ei sînt oamenii invizibili ai planetei.

Destul de problematic este faptul că pentru cei mai mulți dintre noi este aproape imposibil să concepem că avem în vedere un interval temporal extraordinar de mare. Presupuneți, în virtutea discuției, că aborigenii au venit acum 60.000 de ani (asta este cifra folosită de Roger Lewin de la Harvard în *Principles of Evolution*, un text de referință). La scala respectivă, perioada completă de ocupație europeană a Australiei reprezintă cam 0,3% din total. Cu alte cuvinte, 99,7% din totalul timpului cînd au populat Australia, aborigenii au dispus de teritoriu la discreție. Ei sînt aici de incredibil de mult timp. Și iată încă o realizare neapreciată.

Desigur că venirea aborigenilor în Australia nu-i decît începutul poveștii. Tot ei au fost și stăpînii continentului. S-au răspîndit pe el cu o agilitate uimitoare și au dezvoltat strategii și tipare comportamentale pentru a exploata sau adapta fiecare parte a teritoriului, oricît de îndepărtată, de la cele mai umede păduri tropicale pînă la cele mai aride deșerturi. Nici o populație de pe pămînt nu a trăit într-un mediu mai variat, adaptîndu-se atît de bine pentru atît de mult timp. Toată lumea știe că aborigenii au reușit să păstreze nealterată cea mai veche cultură din lume. Unii cred – printre care respectatul specialist în preistorie John Mulvaney – că limba de origine a aborigenilor australieni ar putea fi cea mai veche din lume. Arta, poveștile și sistemele lor de credințe sînt neîndoielnic printre cele mai vechi de pe pămînt.

Și astea sînt în mod evident realizări importante și singulare. Ele sînt o dovadă incontestabilă a faptului că popoarele aborigene timpurii vorbeau și cooperau și dobîndiseră priceperi avansate din punct de vedere tehnic și organizațional, într-o perioadă mult mai timpurie decît s-ar fi presupus. Și cîtă importanță li se dă acestor realizări? Ei bine, din nou, pînă nu demult, practic deloc. Gîndul ăsta mă urmărise cu o anumită intensitate nebănuită. După ce am plecat de la Alan și Carmel și am luat avionul spre Sydney, m-am dus să-mi petrec o după-amiază la Biblioteca de Stat din New South Wales. Acolo, răsfoind în căutare de cu totul altceva, am dat peste o ediție din 1972 a *Larousse Encyclopedia of Archeology*. Fiind curios să văd ce are de spus despre ce se descoperise trei ani mai devreme la lacul Mungo, am luat cartea să arunc o privire. Nu pomenea nimic despre aceste descoperiri. De fapt, cartea conținea doar o referință la aborigenii din Australia, o frază care spunea: „Și aborigenii au evoluat independent de vechiul continent, dar ei erau într-un stadiu foarte primitiv din punct de vedere tehnic și economic”.

Întreaga discuție despre cultura indigenă a Australiei dintr-un volum științific cu greutate și autoritate, scris în ultima treime a secolului XX, se rezuma la atît. Atunci cînd spun că aceștia sînt oamenii invizibili ai lumii, credeți-mă că așa este. Iar partea într-adevăr proastă e că asta reprezintă doar o jumătate a poveștii.

De prima dată cînd europenii au luat contact cu nativii, aceștia au fost o sursă de mirare profundă pentru ei. Cînd James Cook și oamenii lui au navigat către Botany Bay, au fost uluiți de faptul că mai toți aborigenii pe care i-au văzut, stînd

pe țărm sau pescuind în ape de suprafață din canoe de scoarță șubredă, păreau că aproape nici nu-i observă. „Abia dacă și-au ridicat ochii din ce făceau ei acolo”, nota Joseph Banks. *Endeavour*, cu scîrțîitul ei, era în mod clar structura cea mai mare și mai ieșită din comun care putea să le apară vreodată dinaintea ochilor și, cu toate astea, cei mai mulți dintre băștinași abia dacă și-au ridicat ochii spre ea și au privit-o ca pe un nor trecător, după care s-au întors la treburile lor.

Ei păreau că nu percep lumea în felul în care o făceau alți oameni. De exemplu, nici un limbaj de-al aborigenilor nu avea vreun cuvînt pentru „ieri” sau „mîine” – omisiuni extraordinare pentru orice cultură. Ei nu aveau nici șefi și nici consilii care să guverneze, nu purtau haine, nu construiau case sau alte structuri permanente, nu semănau recolte, nu creșteau animale, nu făceau vase ceramice, nu aveau aproape deloc simțul proprietății. Cu toate astea, făceau eforturi uriașe pentru desfășurarea unor activități pe care nimeni nu le poate înțelege, nici chiar astăzi. Peste tot, de-a lungul coastei Australiei, primii exploratori au găsit movile uriașe de cochilii, înalte de pînă la nouă metri și cu baza de aproximativ 2.000 de metri pătrați. Adeseori, movilele astea se aflau la oarecare distanță în interiorul insulei și pe cîte un deal. Aborigenii depuseseră în mod clar ceva efort pentru a transporta cochiliile de pe plajă pînă la locul unde construiau movilele – s-a estimat că o movilă conținea 33.000 de metri cubi de cochilii. Ei le păstrau acolo pentru o perioadă de timp enorm de lungă: cel puțin 800 de ani, într-unul dintre cazuri. De ce-și băteau capul? Nimeni nu știe. Din aproape orice punct de vedere, păreau să aibă legi complet diferite.

Cîțiva europeni – în special Watkin Tench și James Cook – empatizau cu aborigenii. În ziarul *Endeavour*, Cook scria: „Unora le-ar putea părea că aceștia [aborigenii] sînt oamenii cei mai nenorociți de pe pămînt, dar în realitate sînt mult mai fericiți decît noi, europenii. Ei trăiesc într-o pace care nu este perturbată de inegalități sociale: pămîntul și marea le dau de bunăvoie tot ceea ce le este necesar vieții... se părea că ei nu puneau preț pe nimic din ceea ce le-am dat noi și nici nu aveau de gînd să se despartă vreodată de nimic din ce era al lor". În altă parte, el a adăugat ca o subliniere: „Tot ceea ce păreau să-și dorească era ca noi să plecăm de acolo".

Din păcate, prea puțini alții au fost atît de lămuriți. Pentru majoritatea europenilor, aborigenii erau pur și simplu ceva care le stătea în cale – „o altă întîmplare a naturii", după cum i-a descris omul de știință și istoricul Tim Flannery. Această atitudine conducea la a-i percepe ca subumani, în esență, o perspectivă care s-a păstrat mult timp în secolul XX. Nu mai devreme de începutul anilor 1960, după cum notează John Pilger, școlile din Queensland foloseau un manual care asemăna aborigenii cu „ființele sălbatice din junglă". Cînd nu erau subumani, erau pur și simplu inconștienți. În aceeași perioadă, un oarecare profesor Stephen Roberts a scos un tom voluminos și academic intitulat *A History of Australian Land Settlement*, care a reușit să treacă în revistă întreaga perioadă de colonizare și dezrădăcinare, produsă de europeni, fără să-i pomenească măcar o dată pe aborigeni. Nativii erau atît de marginalizați, încît pînă în 1967 guvernul federal nici măcar nu i-a inclus în recensămîntul național. Cu alte cuvinte, nu i-a luat în calcul ca oameni.

În mare măsură, din aceste motive, nimeni nu știe cîți aborigeni erau în Australia cînd britanicii s-au stabilit acolo inițial. Cele mai bune estimări sugerează că, la începutul colonizării, populația aborigenă era de aproximativ 300.000, deși e posibil să fi ajuns la un milion. Sigur este faptul că în primul secol de colonizare, respectivul număr a scăzut catastrofal. Pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea, numărul aborigenilor era probabil nu mai mare de 50.000 sau 60.000. Trebuie spus că, în mare măsură, acest declin era neintenționat. Aborigenii nu aveau aproape nici o rezistență la bolile europene: variolă, pleurezie, sifilis, chiar și varicela și formele mai puțin grave de gripă făceau de multe ori ravagii în rîndul populațiilor native. Însă, acolo unde au rămas, aborigenii erau uneori tratați în modurile cele mai crude și mai inumane.

În *Taming the Great South Land*, William J. Lines dă exemple detaliate de acte de cruzime dintre cele mai abominabile ale coloniștilor față de indigeni – aborigeni măcelăriți pentru a servi drept hrană pentru cîini; o femeie aborigenă forțată să-și vadă bărbatul ucis, apoi să-i poarte capul desprins de trup în jurul gîtului; altă femeie fugărită, forțată să se urce într-un copac și chinuită de la baza copacului cu focuri de armă. „De fiecare dată cînd o lovea un glonț”, scrie Lines, „rupea frunze din copac și le apăsa pe răni, pînă cînd, în cele din urmă, a căzut la pămînt fără suflare”. Ceea ce șochează probabil cel mai mult este iresponsabilitatea cu care erau făcute atît de multe lucruri de genul ăsta și la toate nivelurile societății. Într-o istorie a Tasmaniei din anul 1839, scrisă de un vizitator pe nume Melville, autorul relatează cum a ieșit într-o zi cu „un tînăr domn respectabil”

ca să vîneze canguri. În timp ce luau o curbă, tînărul domn a pîndit o formă care se chircise încercînd să se ascundă în spatele unui copac doborît. Pășind în direcția aceea pentru a investiga locul și „descoperind că era doar un nativ”, scria oripilat Melville, domnul a ridicat țeava puștii către pieptul nativului „și l-a ucis pe loc”.

Un astfel de comportament nu a fost practic niciodată considerat o crimă – uneori era chiar aprobat oficial. În 1805, magistratul învestit pentru New South Wales, personalitatea cu cea mai mare putere judecătorească din ținut, a declarat că aborigenii nu aveau pregătirea sau capacitatea mintală necesare pentru a fi primiți într-o curte de judecată; decît să pîngărească tribunalele cu plîngerile lor, coloniștii erau instruiți să dea de urma nativilor vinovați și să le „aplice acele pedepse pe care consideră că le merită” – o invitație mai deschisă la genocid nici că se poate găsi în legea englezească. 15 ani mai tîrziu, bunul nostru prieten Lachlan Macquarie i-a autorizat pe soldații din regiunea Hawkesbury să împuște orice grup de aborigeni al cărui număr depășea șase membri, chiar dacă erau neînarmați și nu aveau intenții criminale, chiar dacă grupul respectiv includea femei și copii. Cîteodată, sub pretextul compasiunii, aborigenilor li se oferea mîncare otrăvită. Pilger citează un raport guvernamental de la jumătatea secolului al XIX-lea din Queensland: „Negrilor [li s-a dat]… ceva cu adevărat uluitor ca să fie reduși la tăcere… rațiile conțineau cît se poate de multă stricnină și nici unul din mulțime n-a scăpat”. Prin „mulțime”, el se referea la aproximativ 100 de bărbați, femei și copii neînarmați.

Uimitor în toată această chestiune este că procentul de aborigeni uciși nu a fost cu mult mai mare. În primul secol și

jumătate de ocupație britanică, numărul aborigenilor uciși intenționat de albi (inclusiv în situații de autoapărare, în timpul luptelor serioase și în alte circumstanțe ceva mai justificate) este aproximat la 20.000 cu totul – un total deprimant, desigur, însă mult mai puțin decît o zecime din numărul aborigenilor care au murit din cauza bolilor.

Nu vreau să spun că violența nu era spontană sau larg răspîndită. Era. Și acestea fiind date, în iunie 1838, 12 oameni călare au pornit de la ferma unui anume Henry Dangar în căutarea celor care le furaseră sau le mînaseră animalele în altă parte. La Myall Creek, ei s-au trezit într-o tabără de aborigeni care erau cunoscuți printre coloniștii albi din zonă ca fiind pașnici și inofensivi. Aproape sigur ei nu aveau nimic de-a face cu vitele furate. Cu toate astea, cei care i-au prins i-au legat pe toți într-un fel de minge mare – 28 de bărbați, femei și copii –, i-au purtat prin ținut timp de cîteva ore fără nici un scop, după care i-au măcelărit fără milă cu puștile și săbiile.

Dacă lucrurile ar fi decurs normal, asta ar fi fost tot. Dar în 1838, starea de spirit a națiunii era în schimbare. Australia devenea o societate din ce în ce mai urbanizată, iar locuitorii orașelor începeau să-și exprime repulsia față de măcelărirea spontană a unor oameni nevinovați. Cînd un ziarist de campanie din Sydney, pe nume Edward Smith Hall, a dat peste povestea asta și a început să ceară sînge și dreptate, guvernatorul George Gipps a dat ordin ca făptașilor să li se dea de urmă și să fie aduși în fața justiției. Cînd au fost arestați, doi dintre cei acuzați au protestat, în mod evident sinceri, spunînd că nu știuseră că uciderea aborigenilor era ilegală.

În ciuda probelor clare care îi incriminau în procesul care a urmat, jurații i-au achitat pe acuzați în numai 15 minute. Dar Hall, Gipps și orășenii din sală nu s-au lăsat cu una, cu două și a fost intentat un al doilea proces. De data asta, șapte dintre bărbați au fost găsiți vinovați și au fost spînzurați. Pentru prima dată, albii fuseseră executați pentru uciderea aborigenilor.

Pedeapsa cu spînzurătoarea a celor șapte nu a pus capăt măcelăririi aborigenilor, ci mai mult a transferat-o în „subteran”. Sporadic, acțiunile au continuat încă aproape un secol. Ultima a fost în 1928, în apropiere de actuala Alice Springs, cînd un vînător alb de dingo, pe nume Fred Brooks, a fost ucis în circumstanțe necunoscute și cel puțin 17, dacă nu cumva un număr mult mai mare, adică 70 de aborigeni au fost urmăriți, prinși și uciși de forțe de ordine călare, ca formă de represalii. (Un judecător a declarat în acel caz că poliția acționase în limitele legii.) Dar cazul de la Myall Creek a fost, fără îndoială, un moment definitoriu în istoria Australiei. Deși este menționat măcar o dată în aproape toate cărțile de istorie din zilele noastre, nu întîlnisem pe nimeni care să fi fost acolo sau să știe măcar aproximativ pe unde se află și mi s-a părut evident din descrierile pe care le-am citit că autorii se inspiraseră exclusiv din surse istorice. Voiam să văd despre ce-i vorba.

Îți ia ceva timp să găsești locul. În dimineața următoare am mers cu mașina din Macksville 96 de kilometri în sus pe autostrada Pacific, pînă la Grafton, apoi m-am îndreptat spre centrul insulei, pe un drum abrupt și singuratic, la deal, prin Alpii Australieni. Patru ore mai tîrziu, într-un ținut canicular, populat doar de oi, am ajuns la Delungra – o benzinărie și

cîteva case cu priveliști largi asupra unor cîmpii în cea mai mare parte lipsite de copaci –, iar de acolo am coborît pe un drum de țară întortocheat, cîteodată aproape nedelimitat, ce ducea într-un orășel numit Bingara, la 40 de kilometri spre sud. La cîțiva kilometri înainte de Bingara am ajuns la un podeț ce părea șubred, deasupra unui pîrîu pe jumătate secat. Un semn mic anunța că acela este Myall Creek. Am tras mașina la umbra unui eucalipt și am ieșit să mă uit. Nu exista nici o piatră funerară, nici o placă comemorativă. Nu exista nimic care să indice că acolo sau cel puțin în vecinătatea imediată era locul unde se întîmplase unul dintre cele mai josnice evenimente din istoria Australiei. Pe o latură a podului era un popas părăsit cu două mese de picnic rupte și multe sticle sparte în iarba de pe margine, plină de buturugi. În planul median, sub soarele amiezii, poate la mai mult de un kilometru și jumătate, era o firmă mare, înconjurată de cîmpuri cu recolte neobișnuit de verzi. În direcția opusă și mult mai aproape, un drum buruienos ducea la o clădire albă. Am mers de-a lungul acelui drum să văd ce este. Pe un indicator scria că este Monumentul comemorativ de la Myall Creek. Monumentul nu era cine știe ce în comparație cu măcelul îngrozitor căruia îi era dedicat, dar cel puțin era ceva. Apoi, pe un zid al clădirii, am observat un semn pictat manual și am descoperit că nu avea nimic de a face cu măcelul; era închinat celor care muriseră în cele două războaie mondiale.

Am mers cu mașina ultimii cîțiva kilometri rămași pînă la Bingara (populație 1.363), un sat canicular și apatic, cu o stradă principală amorțită. Părea un loc care fusese cîndva prosper, însă majoritatea vitrinelor erau acum fie goale, fie preluate de birouri guvernamentale – o clinică medicală, un

centru pentru ocuparea forței de muncă, un birou de informare turistică, o secție de poliție, ceva numit „Centrul de Odihnă al Cetățenilor de Vîrsta a Treia”. Un cinematograf vechi și neverosimil de mare se anunța încă sub numele de Roxy, dar era clar că fusese închis de ani de zile. La centrul de informare turistică am fost primit de o doamnă de vîrstă mijlocie cu aspect plăcut, care a sărit imediat în picioare la vederea unui client. Am întrebat-o dacă au vreo informație despre masacru, iar ea mi-a răspuns printr-o privire descurajată.

— Mă tem că nu prea știu multe lucruri despre asta, mi-a spus.

— Chiar așa? am făcut eu surprins.

Locul era plin de pliante și cărți.

— Ei bine, s-a întîmplat demult. Cred că se studiază la școală, copiii învață despre asta, dar mi-e teamă că vizitatorii nu se interesează prea des de acest subiect.

— Cît de des? Din simplă curiozitate.

— Vai, a spus ea și și-a prins bărbia cu degetele, de parcă poza. Pe urmă s-a întors spre o colegă care tocmai ieșea dintr-o încăpere din spate: Mary, cînd s-a întîmplat ultima dată ca cineva să întrebe despre Myall Creek?

— Vai, a spus și colega, la fel de încurcată. N-aș putea să zic – nu, stai, a fost un bărbat care a întrebat despre asta, poate acum două luni. Acum îmi amintesc. Avea un mic barbișon. Semăna puțin cu Rolf Harris. Nu-mi mai amintesc cînd s-a mai întîmplat ultima oară înainte de asta.

— Cei mai mulți vizitatori vor să vîneze comori, a explicat prima dintre doamne.

Adică pornesc în căutarea pietrelor prețioase.

— Și ce găsesc? am întrebat.

— Ei, multe – aur, diamante, safire. Asta a fost cîndva o zonă minieră importantă.

— Dar despre masacru nu aveți absolut nimic?

— Mă tem că nu.

Doamna părea că regretă sincer.

— Pot să vă spun cine vă poate ajuta – Paulette Smith de la *Advocate*.

— Acesta este ziarul local, a adăugat colega.

— Ea știe totul despre masacru. A făcut un fel de cercetare pe tema asta pentru facultate.

— Dacă vă poate ajuta cineva, aceea este Paulette.

Le-am mulțumit și am plecat să găsesc redacția ziarului *Advocate*. Bingara era un orășel interesant într-un fel ciudat. Era mic, pe jumătate mort și nu ducea nicăieri, cu toate astea nu avea doar un birou de informare turistică, ci și propriul ziar local. La biroul de la *Advocate* mi s-a spus că Paulette Smith ieșise un pic și că ar trebui să revin într-o oră. Puțin derutat, am intrat într-o cafenea și am comandat un sandvici și o cafea și, în timp ce le consumam pe amîndouă gînditor, o doamnă roșcată, avînd peste 35 de ani și răsuflînd destul de greu, s-a strecurat brusc pe scaunul din fața mea.

— Am auzit că mă căutați, a spus ea.

— Veștile circulă repede aici, am zîmbit.

Și-a dat ochii peste cap, ironic:

— E un oraș mic.

Paulette Smith era o persoană destul de profundă, dar avea un zîmbet neașteptat, dezarmant, care izbucnea în momente nepotrivite, fără rost, pentru ca apoi să se piardă din nou, spunîndu-mi cu și mai mare sensibilitate povestea.

— Nu am învățat nimic despre masacru la școală, a spus. Știam că avusese loc – știți că demult niște aborigeni au fost uciși pe lîngă pîrîu și că niște albi au fost spînzurați din cauza asta. Nu ne-a predat nimeni chestia asta în școală. Nu am făcut, mă-nțelegeți, excursii cu școala acolo sau chestii de-astea.

Zîmbea cu intermitențe.

— Se vorbea despre asta?

— Nu. Niciodată.

Am întrebat-o unde se întîmplase exact.

— Nu știe nimeni. Undeva la Myall Creek Station. (*Station* în context înseamnă fermă.)

— Acum locul e proprietate privată, iar proprietarii nu sînt tocmai prietenoși cu cei ce le calcă pragul.

— Înseamnă că nu s-au făcut niciodată săpături arheologice sau chestii de-astea? N-aveți cercetători care să cotrobăie pe-acolo?

— Nu, nu există genul ăsta de interes. În orice caz, nu cred c-ar ști unde să caute. E o proprietate mare.

— Și nu există nici un fel de placă comemorativă?

— O, nu.

— Nu-i ciudat?

— Nu.

— Dar nu v-ați aștepta ca guvernul să pună *ceva*?

S-a gîndit un moment.

— Ei bine, trebuie să înțelegeți că n-a existat nimic chiar așa special la Myall Creek. Aborigenii erau măcelăriți peste tot. Cu trei luni înainte de masacrul de la Myall, 200 de aborigeni au fost uciși la Waterloo Creek, lîngă Moree.

Moree era cam la 90 de kilometri mai la vest.

— Nimeni n-a fost pedepsit pentru asta. Nici măcar n-au *încercat* să pedepsească pe cineva.

— Asta n-am știut.

A confirmat dînd din cap.

— Nu văd de ce ați ști. Cei mai mulți oameni n-au auzit niciodată de asta. Ceea ce face ca Myall Creek să fie diferit este că niște albi au fost pedepsiți pentru chestia asta. Ceea ce nu i-a oprit să omoare aborigeni în continuare. Doar i-a făcut mai circumspecți. Știți, nu se mai lăudau cu isprăvi din astea în bar după aia.

Un alt zîmbet i-a licărit în priviri.

— E cumva ironic, dacă stai să te gîndești. Myall Creek nu-i renumit pentru ce li s-a întîmplat aici negrilor, ci pentru ceea ce li s-a întîmplat albilor. Oricum, n-ai mai putea să faci un pas în țara asta de-atîtea monumente comemorative dacă ai încerca să marchezi toate evenimentele.

Paulette a fixat cu privirea caietul meu de notițe, apoi a spus brusc:

— Trebuie să mă-ntorc la lucru.

Părea să-și ceară scuze din priviri.

— Mi-e teamă că nu prea v-am fost de ajutor.

— A, nu, mi-ați fost de mare ajutor, am spus, apoi m-am gîndit la o altă întrebare.

— Sînt aborigeni pe-aici acum?

— O, nu. Au plecat de mult.

Am achitat nota de plată și m-am întors la mașină. Pe drumul de ieșire din oraș, m-am oprit din nou lîngă pod și m-am plimbat un pic la deal, pe o uliță năpădită de plante, care ducea spre o parte a fermei. Fiindcă nu era nimic de văzut și mi-era puțin frică de șerpi în iarba înaltă, m-am întors la

mașină și mi-am refăcut traseul traversînd cîmpia prăfuită și mai departe spre pantele îndepărtate și albastre ale Marii Cumpene de Ape.

Și uite-așa am pornit-o spre Surfers Paradise, înapoi pe autostrada Pacific Coast, parcurgînd încă 160 de kilometri spre nord. Surfers Paradise este chiar peste granița din Queensland și eram nerăbdător să pun piciorul în statul acela interesant și ciudat. Într-o țară în care statele sînt puține și enorme, sosirea într-un stat nou este întotdeauna un eveniment. Nu se putea să fi ajuns atît de departe și să nu trec măcar un pic granița.

Un lucru pe care-l afli dacă răsfoiești mai multe lucrări științifice despre Australia este că practic fiecare carte scrisă despre țara asta în ultimii 40 de ani, poate chiar mai mult, conține undeva o anecdotă care indică faptul că locuitorii din Queensland nu sînt ca alți oameni. În *Australian Paradox*, Jeanne MacKenzie spune o poveste despre un musafir american într-un hotel de țară din Queensland în anii 1950 căruia i s-a adus la cină o farfurie cu carne și cartofi reci. Preț de o clipă, omul s-a uitat lung la ce i s-a oferit, cu o dezamăgire pe care a ținut-o pentru sine, apoi a întrebat sfios dacă ar putea comanda și o salată mică.

„Chelnerița”, scrie doamna MacKenzie, „s-a uitat la el cu uimire și dispreț și, întorcîndu-se către ceilalți oaspeți, a spus: Nemernicul ăsta crede că-i Crăciunul!”.

Mai e una pe care am văzut-o în două locuri. Un vizitator (francez într-o versiune, englez în alta) stă la un hotel din Queensland în timpul sezonului ploios, care a devenit parte din viața Australiei de Nord. Cînd revine în cameră, musafirul

este uluit să vadă că apa ajungea undeva între șapte și zece centimetri. Cînd reclamă chestia asta la recepție, patronul se uită la el deranjat și, enervat, îi spune:

— Ei, dar patu-i uscat, nu?

Toate poveștile astea au anumite aspecte în comun. În general se întîmplă în anii 1950. Toate implică un vizitator străin care stă la un hotel de țară. Majoritatea sînt prezentate ca fiind adevărate. Și întotdeauna îi fac pe cei din Queensland să pară niște nătărăi. Cele mai multe insinuează că cei din Queensland sînt pur și simplu țicniți, iar dovezile arată același lucru. Timp de aproape două decenii, statul a fost sub conducerea lui Joh Bjelke-Peterson, un premier excentric, de dreapta, care, la un moment dat, chiar a susținut serios ideea de a dinamita părți din Marea Barieră de Corali cu mici bombe atomice, pentru a crea canale de navigație. În ultimul timp, statul a devenit faimos printr-o femeie din politică pe nume Pauline Hanson, patroana unui magazin de pește și cartofi prăjiți, care înființase un partid de dreapta, cu o politică antiimigrație, numit „O Națiune”. Aceasta s-a bucurat pentru puțin timp de un succes fulminant, pînă cînd le-a devenit clar chiar și celor mai fervenți suporteri ai ei că doamna Hanson era nițel, să spunem, dezechilibrată psihic. Ea a scris o carte în care sugera că aborigenii se dedau la canibalism și a produs un videoclip colorat de o atitudine paranoică absolut interesantă, care începea astfel: „Cetățeni ai Australiei, dacă mă vedeți acum înseamnă că am fost ucisă”. Doamna Hanson răspundea de suburbia Oxley din Brisbane, care a inspirat o oarecare minte strălucită să o poreclească imbecila din Oxley. Într-un cuvînt, Queensland are faima de a fi un loc deosebit. Abia așteptam să ajung acolo.

În 1933, Elston din Queensland era un cătun pe un țărm îndepărtat și fără importanță, cu o plajă excelentă, cîteva căsuțe fragile, un hotel popular, dar cam de duzină și vreo cîteva magazine. Atunci conducerea orașului a avut o idee cu adevărat bună. Realizînd că nimeni nu avea de gînd să călătorească sute de kilometri ca să viziteze un loc numit Elston (și, mai exact, că nimeni nu călătorea sute de kilometri ca să viziteze un loc numit Elston), s-a hotărît redenumirea locului cu un nume mai plin de viață, nou și vesel. Uitîndu-te în jur, îți sărea în ochi numele hotelului local, Surfers Paradise. Deoarece numele suna destul de bine, cei din conducere au hotărît să-l încerce ca nume de oraș și să vadă ce se-ntîmplă. De atunci, orașul se numește astfel.

Astăzi, Surfers Paradise este renumit, pe cînd stațiunile din vecinătate – Broadbeach, Currumbin, Tugun, Kirra, Bilinga – abia dacă sînt cunoscute dincolo de granițele statului Queensland. Asta nici nu prea contează, fiindcă toate s-au unit într-o întindere urbană enormă, care se întinde pe o distanță de 48 de kilometri de la granița dintre Queensland și New South Wales, pînă aproape de Brisbane. Toată întinderea se numește Gold Coast și este considerată Florida Australiei.

O vezi cu mult înainte de a ajunge la ea – turnuri sclipitoare de sticlă și beton, care se ridică lîngă mare și șerpuiesc de-a lungul liniei de coastă pînă într-un punct îndepărtat, nedeslușit și care se pierde-n zare.

Cînd Jeanne MacKenzie a trecut pe aici, în 1959, nu exista nici măcar o fărîmă din strălucirea asta. Surfers Paradise era încă genul de loc modest, fără clădiri înalte, vetust. În 1962 s-a făcut primul bloc. Al doilea a urmat un an sau doi mai tîrziu.

La sfîrșitul anilor 1960, șase clădiri cu 10 sau 12 niveluri se înălțau stingher și puțin cam ostentativ în prim-plan. Apoi, la începutul anilor 1970, orașul a început să se dezvolte frenetic. Acolo unde cîndva fuseseră doar niște terenuri deșertice de 1.000 de metri pătrați, fiecare cu cîte o căsuță ca o cutie de chibrituri pe plajă, astăzi sînt hoteluri splendide, blocuri de apartamente cu logii, un cazinou ca un dom, terenuri de golf verzi, parcuri acvatice, parcuri de distracții, terenuri de mini-golf, malluri și toate celelalte. Mult din ce s-a construit, ți se spune ca o confidență, s-a plătit cu bani de proveniență dubioasă. Persoane care nu sînt din Queensland o să-ți spună că Gold Coast abundă în elemente dezgustătoare – baroni australieni ai drogurilor, mafia japoneză Yakuza, membri ai organizațiilor de crimă organizată din Hong Kong. Din tot ce ți se spune, trebuie să-nțelegi că ăsta nu-i un loc în care să tamponezi vreun Mercedes sau să deschizi vreo discuție în contradictoriu.

Aproape toată lumea pe care o întîlnești în altă parte a Australiei o să-ți spună:

— O, trebuie să vezi Gold Coast. E oribilă.

— Chiar? spui tu, intrigat. În ce fel?

— Nu știu exact. Eu unul n-am fost niciodată acolo. Mă rog, evident. Dar e ca… ai văzut *Nunta lui Muriel*?

— Nu.

— Ei, e ca acolo. Chiar ca acolo. Așa se pare.

Așadar, mă interesa din mai multe puncte de vedere să văd Gold Coast și am fost dezamăgit din toate aceste puncte de vedere. Pentru început, locul nu era deloc de prost-gust. Era doar o stațiune internațională mare, impersonală, bine aprovizionată. Puteam fi oriunde în Marbella sau Eilat sau în

oricare loc de genul ăsta, dezvoltat în ultimii 25 de ani. Hotelurile aveau în general nume internaționale mari – Marriott, Radisson, Mercure – și erau toate cu mult peste 3 stele. Am parcat mașina pe o stradă lăturalnică și m-am plimbat spre faleză. Pe drum, am trecut pe lîngă magazine care-ți luau ochii– Prada, Hermès, Ralph Lauren. Toate arătau excelent. Nu era deloc ceva nemaipomenit. Nu era nevoie să parcurg 13.000 de kilometri ca să văd prosoape de baie Ralph Lauren.

Cu toate acestea, plaja era de o frumusețe nemaipomenită – mare, curată, însorită, cu valuri lenețe, nici prea mari și nici prea mici, rostogolindu-se înspre țărm, iar marea – strălucitoare, de un albastru intens. Aerul era plăcut și proaspăt, însoțit de mireasma distinctă a sării de mare, se auzeau strigăte de copii și vedeai oameni care se simțeau bine. M-am așezat pe o bancă și m-am mulțumit să observ cum se distrează lumea. Citisem undeva că plajele din Gold Coast sînt destul de nesigure din cauza valurilor puternice. Întîmplător, în ultima vreme știrile despre cazuri de înec se înmulțiseră. Mass-media australiană tratează cazurile de nenorociri care se petrec pe plajă așa cum abordează ziarele americane știrile despre vijelii și furtuni – ca pe niște evenimente de sezon care implică multe statistici comparative. Potrivit ziarelor, deja au fost 34 de cazuri de înec anul ăsta, mai mult decît în majoritatea anilor, iar vara abia începuse. De cele mai multe ori se considera că turiștii sînt cei vinovați, pentru că nu aveau experiență și nu știau să se ferească de valurile puternice, nici nu reușeau să-și păstreze calmul cînd erau prinși în cîte-un vîrtej. Dar multe dintre ele sînt puse pe seama extravaganței. *Sydney Morning Herald* cita cazul unui bărbat

de 52 de ani, dintr-un loc numit North Avoca Beach, care îi avertizase foarte serios pe cei de pe plajă să nu înoate într-un anumit loc, după care a intrat chiar el în apă și s-a înecat. Chiar în dimineața aceea, în timp ce-mi făceam bagajele la hotel, m-am oprit să mă uit cum i se ia unui salvamar de aici din Surfers Paradise un interviu pentru un matinal TV. Salvamarul a spus că el însuși salvase 100 de oameni săptămîna trecută, dintre care de două ori pe același turist.

— De două ori? a întrebat intervievatorul.

Salvamarul a rînjit de ridicolul situației.

— Îhî.

— Cum, l-ați salvat și el s-a dus înapoi în apă și a trebuit să-l salvați din nou?

A rînjit și mai tare.

— Îhî.

Am scrutat apa, uitîndu-mă după înotători la ananghie. Nu puteam să-mi imaginez cum poate un salvamar să ocheasc o persoană care se îneacă printre sute de trupuri jucăușe și dezinhibate, însă uite că mai mult ca sigur reușesc. Salvamarii australieni sînt, fără îndoială, cei mai buni din lume. În aceeași perioadă în care 34 de oameni s-au înecat, mai mult de 6.000 au fost salvați – un raport cel puțin lăudabil.

În cele din urmă m-am oprit să beau o cafea, după care m-am plimbat prin cartierul de birouri de afaceri, dar Surfers Paradise consta mai ales dintr-un șir de magazine în care se vindea aceeași marfă – bumeranguri și instrumente muzicale tradiționale *didgeridoo*, toate pictate, koala și canguri de pluș, vederi și cărți, tricouri peste tricouri pe umerașe. Într-unul dintre magazine am cumpărat o vedere cu un cangur care

făcea surfing și am întrebat-o pe tînăra vînzătoare dacă știa unde era hotelul Surfers Paradise.

— Vai, nu știu, spuse cu un aer vinovat, de parcă ar fi uitat un secret care i-ar fi fost încredințat. Nu-s de mult pe-aici, a mai spus.

Am dat din cap în semn că nu contează, apoi am întrebat-o de unde este.

— TCA.

Văzînd că rotițele mi se învîrt degeaba, a adăugat:

— Teritoriul capitalei australiene. Canberra.

— Sigur că da.

— Ei, și care-i mai frumos? am întrebat eu. Canberra sau Surfers Paradise?

— O, Surfers Paradise, de la o poștă.

Am ridicat o sprînceană.

— E chiar așa de grozav?

— A, *nu*, a spus ea apăsat, uimită că n-am înțeles ce vrea să spună. Canberra e realmente îngrozitor.

Am zîmbit de cît fusese de gravă.

Ea a dat din cap convingător.

— Bănuiesc că dacă ai vrea să le clasezi după distracția pe care ți-o oferă – dacă mă înțelegeți –, Canberra e aproape un dezastru.

Am rînjit amîndoi.

— Ei, depinde cît de mare e dezastrul.

Fata vorbea cu note înalte, așa cum fac de obicei tinerii din Australia, care transformă fiecare afirmație într-o întrebare. Chestia asta-i scoate din sărite pe australienii de vîrstă mai înaintată, însă mie personal mi se pare adorabil și, cîteodată, cum era cazul de față, fermecător și sexy.

O femeie care părea să fie supraveghetoare a venit să se asigure că nu ne simțeam mai bine decît trebuie.

— Vă poot ajuta cu cevaa? a întrebat ea cu un accent ciudat, care sugera un devotament îndelungat pentru o carte cu un titlu de genul *Dicția fără profesor*.

Femeia își mai și ținea capul aplecat într-un mod ciudat, lăsat ușor pe spate, ca și cînd s-ar fi temut să nu-i iasă ochii din orbite.

— Căutăm hotelul Surfers Paradise, cel de la care a pornit totul.

— A, acela a fost demolat acum cîțiva ani.

Pe fața ei a licărit un zîmbet satisfăcut – mi-a amintit exact de William E. Buckley –, deși nu mi-am putut da seama dacă zîmbetul ei indica faptul că era bucuroasă fiindcă hotelul fusese demolat sau doar îi făcea plăcere că putea să dea vești dezamăgitoare. Mi-a arătat pe harta din ghidul meu unde fusese.

Le-am mulțumit și, după coordonatele date, am găsit drumul pînă la locul unde fusese renumitul și acum pe veci pierdutul Surfers Paradise Hotel. Astăzi, pe locul acela se află un complex comercial numit Paradise Centre, care se armonizează mult mai mult cu stațiunea modernă, în sensul că e urît și plin de tot felul de rahaturi la suprapreț.

În cartea despre Surfers Paradise, pe care o consultasem în Adelaide, o fotografie de la sfîrșitul anilor 1940 arăta un hotel dărăpănat, dar încîntător – un loc despre care ai fi crezut că fusese construit în etape, cu materiale la nimereală –, cu un bar terasat unde stăteau mulți oameni, delectîndu-se cu soare și alcool în cantități nemăsurate și care păreau încîntați la culme că se află acolo. Am parcurs toată zona din jur, apoi am

stat în colțul de vizavi și m-am uitat mult timp la locul acela, dar era imposibil să ți-l imaginezi așa cum fusese cîndva, așa cum nu era posibil să-ți imaginezi masacrul de la Myall Creek, dată fiind situația pașnică de acum. Așa că m-am întors la mașină și m-am îndreptat spre ieșirea din oraș alternînd soarele cu umbra, datorită hotelurilor mari și copacilor luxurianți de pe margine. La capătul orașului am revenit pe autostrada Pacific și m-am îndreptat spre sud.

Înaintea mea se întindea un drum lung de mers cu mașina pînă la Sydney. Pentru moment, excursia mea se terminase. Dar aveam să mă întorc, bineînțeles. Nu terminasem nici pe departe de vizitat locul ăsta.

Partea a treia

De jur împrejur

Capitolul 14

„Vreau doar să știi”, am auzit o voce aproape de urechea mea, în timp ce cursa 406 Qantas ieșea ca un tirbușon dintr-o ciupercă formată de un nor musonic cumulonimbus, desfășurînd în fața pasagerilor o priveliște care s-a ivit brusc și în care apăreau munți de smarald ridicîndu-se aproape la propriu dintr-o mare de cositor, „că dacă se-ntîmplă cumva ceva, poți să beneficiezi de toată urina mea”.

Mi-am întors privirea de la geam pentru a putea da acestei remarci atenția pe care o merita și m-am trezit holbîndu-mă la fața gravă și liniștită a lui Allan Sherwin, prietenul și tovarășul meu ocazional de călătorie. N-ar fi corect să spun că am fost surprins să-l găsesc stînd lîngă mine, fiindcă planificaserăm să ne întîlnim în Sydney și ne urcaserăm împreună în avion, dar totuși a fost o surpriză – un fel de „pișcă-mă ca să cred că ești aici” – cînd m-am pomenit cu el lîngă mine. Cu zece zile mai devreme, la Londra, unde mă oprisem cînd mă întorsesem din America, după excursia în Orientul Mijlociu, mă întîlnisem cu Allan ca să discut despre un proiect la care se gîndea. (Allan e de profesie producător de televiziune; ne împrieteniserăm pe cînd lucram împreună la un serial pentru televiziunea britanică cu un an în urmă.) Acolo, într-un pub de pe Old Brompton Road, îi povestisem despre peripețiile de pînă atunci din Australia și îi pomenisem ce planuri îmi făcusem pentru următoarea excursie, cu scopul de a mă aventura prin formidabilele regiuni deșertice de unul

singur și urmînd căi nebătătorite. Ca să-l fac să mă admire și mai mult, i-am spus cîteva povești însuflețite despre călători care reușiseră să iasă cu bine din interiorul nemilos al țării. Una dintre ele se referea la o expediție din jurul anului 1850, condusă de un geodez, pe nume Robert Austin, cînd se intrase într-o asemenea criză de apă în pustietățile aride de dincolo de Muntele Magnet din Australia de Vest, încît respectivii au fost nevoiți să-și bea propria urină și pe cea a cailor lor. Povestea îl afectase atît de mult, încît își anunțase imediat intenția de a mă însoți în cele mai periculoase părți ale excursiei de acum, asumîndu-și rolul de șofer și cercetaș. Desigur, încercasem să-l descurajez, fie și numai pentru siguranța lui, dar el nici n-a vrut să audă. E clar că povestea îl bîntuia încă, dacă e să judecăm după oferta lui binevoitoare de a mă aproviziona cu urina de care aveam nevoie.

— Mulțumesc, am răspuns atunci, ești foarte generos.

A aprobat din cap cu eleganță.

— Prietenul la nevoie se cunoaște.

— Iar tu poți să contezi pe cantitatea care-mi rămîne mie.

O altă aprobare elegantă.

Planul, la care el ținea acum cu hotărîre, era să mă însoțească mai întîi în nordul statului Queensland, unde aveam să ne relaxăm o zi printre bancurile bogate ale Marii Bariere de Corali, înainte de a lua un autovehicul suficient de robust de-a lungul drumului cu hîrtoape înspre Cooktown, un oraș aproape necunoscut din junglă, la oarecare distanță în nordul localității Cairns. Cînd aventura asta entuziasmantă se va fi încheiat, aveam să luăm avionul spre Darwin în Northern Territory – „Top End”, după cum îl pomenesc cu drag australienii –, ca să pornim cu mașina la un drum de 1.600 de

kilometri prin centrul pîrjolit și roșu, către Alice Springs și grandiosul Uluru. După ce mă va fi însoțit prin cele mai mari pericole, eroicul domn Sherwin avea să ia avionul către Anglia din Alice și să mă lase pe mine să continui prin deșerturile vestice de capul meu. Și asta nu pentru că Allan ar fi crezut că voi fi pregătit pentru asta pînă atunci – fiindcă nu avea deloc încredere în instinctul meu de supraviețuire –, ci pentru că nu avea la dispoziție decît 10 zile. În ceea ce mă privește, nu aveam mai multă încredere în el, dar eram bucuros de companie.

— Vezi tu, am adăugat eu liniștindu-l din nou, chiar nu cred că o să fie nevoie să bem urină în excursia asta. Infrastructura regiunilor aride a suferit multe îmbunătățiri din 1850 pînă acum. Am auzit că acum au Coca-Cola.

— Totuși oferta rămîne valabilă.

— Și încă foarte apreciată.

Un alt schimb de aprobări elegante din cap, după care mi-am întors privirea către verdeața exotică de sub vîrful aripii care se clătina. Dacă e nevoie de argumente convingătoare că Australia este o parte excepțională a lumii, atunci tropicalul Queensland ar fi locul în care să veniți. Din cele aproximativ 500 de locuri de pe planetă care se califică pentru statutul de World Heritage, doar 13 satisfac toate cele patru criterii UNESCO pentru a intra pe listă, iar dintre cele 13, patru – aproape o treime – se află în Australia. Mai mult, două dintre ele, Marea Barieră de Corali și tropicele umede din Queensland, erau chiar aici. Este singura zonă din lume, cred, unde se întîlnesc două astfel de locuri desăvîrșite.

Eram norocoși doar că ne aflam acolo. În nord, vremea era îngrozitor de umedă. Ciclonul Rona vîjîise recent de-a lungul

coastei, producînd distrugeri de 300 de milioane de dolari, iar furtuni mai mici tot încercaseră regiunea de săptămîni bune, dînd peste cap transportul. Doar cu o zi înainte, toate zborurile fuseseră anulate. Era clar, din căderile și oscilațiile avionului, în timp ce ne apropiam de Cairns, că încă era o vreme potrivnică. Priveliștea, în timp ce ne apropiam, era cu palmieri, terenuri de golf, debarcadere, cîteva hoteluri mari pe plajă și foarte, foarte multe case cu acoperișul roșu care se iveau din frunzișul abundent. Lăsînd la o parte vremea, totul părea foarte promițător.

Este incredibil cum, de vreme ce mai bine de două milioane de oameni pe an vin la Marea Barieră de Corali – prețuită peste tot în lume –, industriei turismului i-a trebuit atît de mult timp s-o descopere. În *Rum Jungle*, relatarea unei călătorii prin nordul Australiei din anii 1950, istoricul Alan Moorehead a făcut ca aventura în nordul statului Queensland să sune ca o călătorie spre punctul de unde izvorăște Orinoco. Pe atunci, Cairns era un avanpost mic, umed și cald, pe coastă, aflat la sute de kilometri la deal, pe un drum din junglă și locuit mai ales de excentrici retrași care voiau să fugă de lume. Astăzi, Cairns este o mini-metropolă dinamică, cu 60.000 de locuitori, și nu se deosebește cu nimic de orice altă localitate de aceeași dimensiune din Australia, exceptînd umiditatea care te copleșește ca un prosop fierbinte cînd ieși din terminalul aeroportului și un devotament puternic pentru dolarii turiștilor. Cairns a devenit un punct de tranzit extrem de popular pentru turiștii care călătoresc cu rucsacul în spate, dar și pentru alți călători tineri, atrași de animația tropicală a locului. În ziua aceea, toată lumea se afla sub presiunea norilor joși și gri, de felul celor care amenință cu ploi

torențiale. Am luat un taxi pînă în oraș, printr-o zonă lungă, plină de moteluri, impropriu poziționate și împrăștiate, benzinării și fast-food-uri. Centrul era cumva mai armonios, însă dădea senzația unui loc care fusese construit recent și în grabă. Din două magazine locale, unul era agenție de turism și făcea oferte fie de croaziere la recif, fie de excursii pentru scufundări în mare, iar majoritatea celorlalte vindeau tricouri și cărți poștale.

Mai întîi ne-am dus să închiriem o mașină. Fiindcă eu fusesem în excursie în Orientul Mijlociu, am lăsat toate aranjamentele astea pe mîna unui agent de la un birou de turism și am fost ușor surprins să descopăr că agentul mă pricopsise cu o firmă locală obscură – Crocodile Car Hire sau ceva la fel de neverosimil și care nu promitea mare lucru –, al cărei birou nu presupunea decît o simplă tejghea, pe o stradă lăturalnică. Tînărul care se ocupa de închirieri era înfumurat și vioi și mă enerva foarte tare, dar s-a ocupat de hîrțoage într-un mod energic și eficient, în timp ce flecărea despre vreme. Era sezonul cel mai prost, în ceea ce privește umiditatea, din ultimii 30 de ani, ne-a spus el cu mîndrie. Apoi ne-a condus afară și ne-a arătat autovehiculul – o mașină veche Commodore Holden, care părea să aibă clar o deformare concavă în jurul osiilor.

— Ce-i asta? am întrebat.

El s-a aplecat către mine și mi-a spus ca și cum aș fi suferit de demență:

— E mașina dumneavoastră.

— Dar am cerut o mașină de teren.

Tînărul de la închirieri a scotocit prin hîrțoage și a extras cu grijă un fax de la agent, pe care mi l-a înmînat. Era o cerere

pentru o mașină tip, de proporții, cu grad mare de poluare, cutie de viteze automată – cu alte cuvinte, o mașină americană sau cel mai apropiat echivalent local al ei. Am oftat și i-am înapoiat hîrtia.

— Mă rog, aveți o mașină de teren pe care s-o pot lua în locul ăsteia? am întrebat.

— Nu, îmi pare rău. Noi ne ocupăm doar de mașini de oraș.

— Dar noi urma să mergem spre Cape York.

— O, n-o să ajungeți acolo sus pe vremea asta ploioasă. Nici măcar într-o mașină de teren. Nu în perioada asta a anului. La Cape Tribulation, săptămîna trecută, au avut 100 de centimetri de ploaie.

Nu prea înțelegeam ce însemnau 100 de centimetri, însă din tonul lui era evident că era o cantitate considerabilă.

— Mai departe de Daintree n-o să ajungeți decît cu un elicopter.

Am oftat din nou.

— Drumul spre Townsville a fost întrerupt pe o perioadă de trei zile, a mai spus cu și mai multă mîndrie.

M-am uitat din nou la el. Townsville este la sud de Cairns – în direcție opusă față de Cape York. Se părea că ne aflăm la ananghie.

— Atunci unde *putem* merge? am întrebat.

Și-a întins mîinile cu o ironie voioasă.

— Oriunde vreți în zona Cairns.

Allan s-a uitat la mine cu euforia unui om fără minte care nu-și dă seama că se află pe buza prăpastiei, enervîndu-mă și mai mult. Am oftat și mi-am ridicat gențile.

— În fine, ne puteți spune cum să ajungem la Palm Cove Hotel? am întrebat.

— Sigur că da. Mergeți înapoi și treceți de aeroport pînă la autostrada Cook, după care o luați spre nord. Este cam la 20 de kilometri sus pe coastă.

— 20 de kilometri? am bolborosit. Am cerut un hotel în Cairns.

Tînărul și-a scărpinat bărbia și a căzut pe gînduri.

— Mă rog, sigur nu-i în Cairns.

— Dar drumul e deschis?

— Pînă acum, da.

— Vreți să spuneți că ar putea fi inundații?

— Întotdeauna există posibilitatea asta.

— Iar dacă sînt inundații, rămînem blocați în pustiu?

S-a uitat la mine aproape cu milă.

— Domnule, deja sînteți în pustiu.

Argumentul nu putea fi combătut. Cairns era la 1.770 de kilometri de Brisbane, propria lui capitală de stat, și nu exista nimic într-o direcție sau alta decît ocean, junglă și deșert.

— Dar Palm Cove e chiar drăguț, a adăugat el. O să vă placă.

Și avea dreptate. Palm Cove era încîntător – aproape uluitor de atrăgător. Era un sat construit cu un scop, fiind inserat cu oarecare grijă într-o întindere tropicală, luxuriantă, lîngă un golf curbat. Pe o latură a drumului de la marginea plajei erau hoteluri joase și apartamente, cîteva căsuțe și niște baruri, restaurante și magazine împrăștiate, toate acoperite discret de palmieri, ramuri cu frunze dispersate și viță-de-vie aproape înflorită, iar pe cealaltă latură era o alee flancată de palmieri care dădea spre o plajă cu nisip fin și auriu și mare.

Hotelul nostru era în toate privințele, mai puțin numele, amplasarea și prețul, un motel, dar era plăcut și avea vedere

la mare. Ne-am cerut camerele, apoi am plecat la o plimbare pe plajă. Mai erau cîțiva oameni care se plimbau pe nisip, dar nu era nimeni în apă și asta dintr-un motiv foarte bine întemeiat. Era sezonul de vîrf al unor meduze foarte periculoase, cunoscute în Queensland și ca „viespi-de-mare”, sau pur și simplu „viespi”. Oricum li s-ar spune, cu balonașele astea înspăimîntătoare nu e de glumit. Din octombrie și pînă în mai, cînd vin spre mal ca să se înmulțească, meduzele fac ca plajele de la tropice să nu poată fi folosite de oameni. E chiar culmea dacă stai să te gîndești, stînd acolo și privind. În fața noastră se întindea un golf extrem de liniștit și de calm, dar, cu toate astea, nu era loc pe pămînt unde să ai mai multe șanse la o moarte subită.

— Deci vrei să-mi zici, spuse Allan, pentru care toată chestia asta era ceva nou, că dacă m-aș bălăci acum în apă aș muri?

— Și încă în agonia cea mai deplorabilă și mai abjectă care-i poate fi dată unui om, am răspuns.

— Isuse! a mormăit.

— Și nu te atinge de nici o scoică, am adăugat eu, oprindu-l în momentul în care se apleca să culeagă una.

I-am explicat cum e cu scoicile spiralate – creaturile veninoase care colcăie în unele dintre cele mai frumoase cochilii, așteptînd să-și înfigă cleștii odioși într-o mînă de om.

— Scoicile te pot omorî? a întrebat. Au scoici letale pe-aici?

— Aici sînt mai multe lucruri care te pot omorî decît oriunde altundeva în Australia, iar asta înseamnă foarte mult, crede-mă.

I-am spus despre cazuar, pasărea care nu zboară, de dimensiunea unui om, care trăiește în pădurile tropicale și are

gheare ca niște lame la fiecare picior, cu care te poate despica într-un mod agil și îngrozitor de adînc; și despre șerpii-verzi-de-copac, care atîrnă de crengi și se camuflează atît de bine în frunziș, încît nu-i vezi pînă cînd nu se prind de o extremitate a feței tale. Am mai pomenit și de caracatița-cu-inele-albastre, mică, dar îngrozitor de otrăvitoare, a cărei mîngîiere aduce o moarte subită; și elegantul, dar nervosul țipar-electric, care se mișcă prin apă ca un covor zburător, descărcînd 220 de volți de electricitate în orice îi obstrucționează înaintarea; și dezgustătorul, inertul pește-piatră, numit astfel fiindcă nu-l poți distinge de o piatră, dar cu diferența că are 12 ghimpi pe spate care sînt destul de ascuțiți pentru a străpunge talpa unui pantof de tenis, injectîndu-i nenorocitului aflat în suferință o miotoxină cu o greutate moleculară de 150.000.

— Și ce-nseamnă asta mai exact?

— O durere care nu poate fi descrisă, urmată la scurt timp de paralizia mușchilor, probleme respiratorii, palpitații cardiace și o severă apatie sexuală. Simptome asemănătoare îți pot da și alți pești, *firefish*, care sînt mai ușor de localizat, dar al căror efect este nu mai puțin dureros. Mai este chiar și o meduză numită *snottie.*

— Tu inventezi toate chestiile astea, a spus, fără convingere.

— A, nu, chiar deloc.

Pe urmă i-am spus despre temutul crocodil de apă sărată, care pîndește în lagunele, estuarele sau chiar golfurile din zone tropicale, cum e și acesta, sărind din apă, din cînd în cînd, ca să înhațe și să devoreze trecători luați prin surprindere. Chiar mai sus pe coasta pe care ne plimbam noi

acum, o femeie pe nume Beryl Wruck fusese înhățată nu chiar demult într-un mod uluitor.

— Să-ți spun cum? m-am oferit.

— Nu.

— Ei bine, într-o zi, am continuat, știind că de fapt voia să audă, un grup de localnici de la Daintree s-au întîlnit la un grătar, înaintea Crăciunului, cînd unii dintre ei s-au hotărît să facă o baie ca să se răcorească în rîul Daintree. Se știa că rîul era populat de crocodili, dar nici unul nu atacase pe nimeni din zonă. Așa că unii din grup s-au grăbit și au coborît la marginea apei, s-au dezbrăcat în lenjerie și s-au aruncat în apă. Doamna Wruck se pare că nu era hotărîtă dacă să intre cu totul, așa că n-a făcut decît un pas sau doi în apă. Cum stătea ea acolo, uitîndu-se la înotătorii fericiți zbenguindu-se, s-a aplecat ușor și și-a tras o mînă prin apă. Chiar în secunda aceea, apa s-a despicat într-o străfulgerare și biata doamnă Wruck nu mai era – n-a mai văzut-o nimeni de atunci. „Nu s-a auzit nici un sunet, nici un strigăt”, a declarat un martor ocular. „S-a întîmplat așa de repede, într-o clipită.” Așa atacă crocodilul, vezi tu – agil, pe neașteptate, fără cale de întoarcere.

— Și zici că-s crocodili aici, în apa asta? a întrebat Allan.

— A, nu știu dacă sînt sau nu. Dar de aia te las să mergi tu pe interior.

Chiar atunci, din cerurile agitate s-a auzit un singur tunet care ne-a făcut să tresărim. Deodată vîntul s-a întețit, legănînd palmierii, și au căzut cîțiva stropi mari de ploaie. Apoi cerurile s-au deschis într-o revărsare caldă, dar care te uda pînă la piele. Ne-am grăbit să ajungem înapoi la hotel, unde ne-am refugiat pe veranda barului, cu vedere la plajă, ne-am stors

fără succes cămășile ude și am privit cum ploaia răpăie, înfuriată și tumultuoasă. Nu era nimic grațios în picăturile de ploaie care cădeau, ci doar o masă cubică de apă care se scurgea, umplînd lumea cu zgomote plesnitoare înfricoșătoare. Eu crezusem că anii cînd crescusem în Vestul Mijlociu al Statelor Unite mă familiarizaseră cu o climă intensă, dar recunosc cu bucurie că, în ceea ce privește elementele, Australia joacă într-o ligă numai a ei. Nu mai văzusem niciodată așa ceva.

— Deci hai să lămurim lucrurile, a spus Allan. Nu putem merge la Cooktown, fiindcă nu putem ajunge pînă acolo. Nu putem înota fiindcă oceanul este plin de meduze letale. Iar drumul pînă la Cairns poate fi închis în orice moment.

— Da, cam așa stau lucrurile.

A pufnit cu un aer meditativ.

— Am putea să bem cîteva beri atunci.

Allan a plecat să aducă niște beri. Eu m-am așezat la o măsuță de pe verandă și priveam cum plouă.

Unul dintre cei care serveau la bar a venit și stătea în prag.

— Cel mai ploios sezon de 30 de ani încoace, a spus.

Am aprobat dînd din cap.

— Care-i prognoza?

— La fel.

Am dat din cap trist.

— Trebuia să mergem mîine la Marea Barieră de Corali.

— A, n-aveți nici o grijă. Excursiile la recif nu se anulează decît în caz de uragan.

— Oamenii merg la recif pe vremea asta?

A aprobat dînd din cap. Apa din golf se revărsa de jur împrejur, ca apa dintr-o cadă cînd sare un grăsan în ea.

— *De ce*?

— Cît ați plătit pentru bilete?

Habar n-aveam – totul fusese rezervat într-un pachet –, dar aveam biletele cu mine și le-am scos din portmoneu.

— 145 de dolari fiecare, am chițăit, neîncrezător și patetic.

A zîmbit.

— Asta-i treaba.

Bărbatul a intrat înapoi. O clipă mai tîrziu, Allan a apărut din nou cu berile, cu un aer neobișnuit de descurajat. Este o meduză numită *snottie*, a spus el cu uimire. Mi-a spus barmanul.

I-am zîmbit cu un aer împăciuitor.

— Ți-am zis.

El a fixat ploaia cîteva minute. Pe masă cineva lăsase ziarul local, *Port Douglas and Mossman Gazette*. Allan a început să-l miște ca să ajungă la scrumieră, apoi ceva i-a captat atenția. A citit un minut, din ce în ce mai absorbit, apoi mi-a întins ziarul, lovind ușor cu degetul articolul pe care voia să-l văd. Era o povestioară în josul primei pagini care anunța că epidemia de febră dengue din Port Douglas se domolise în sfîrșit. Articolul spunea că, de cînd începuse epidemia, în zonă se raportaseră 485 de cazuri. Deși rata descrește a, ăsta nu era un motiv de mulțumire, avertiza un purtător de cuvînt al Unității Tropicale a Sănătății Publice.

— E în josul paginii! a exclamat, iar ochii îi licăreau sălbatic.

— Acolo mergem mîine, am anunțat lipsit de interes.

— Ai idee cum ar arăta o epidemie de febră dengue în Marea Britanie? Oamenii ar bate plăci în cuie ca să-și acopere ferestrele. S-ar agăța de feriboturi ca să iasă din țară. Poliția ar

trebui să împuște oameni în stradă ca să restabilească ordinea. Aici au 485 de cazuri într-o singură localitate și le anunță pe cinci centimetri amărîți, în josul paginii! Unde m-ai adus, Bryson? Ce fel de țară e asta?

— O, e o țară minunată, Allan.

— Da, sigur.

Ne-am dus fiecare în camera lui ca să facem un duș și să ne schimbăm, apoi ne-am reîntîlnit la bar pentru un aperitiv înainte de cină. Cum ploaia nu dădea semne că s-ar potoli, am hotărît să cinăm la hotel. La cină, Allan a comandat pagrus.

— Să-nțeleg că n-ai auzit de *ciguatera*? am spus, ca din întîmplare.

— Bineînțeles că n-am auzit de grozăvenia asta, a replicat printre dinți. Și ce?

— Nu-i nimic, am spus.

— Trebuie să fie ceva, altfel n-ai fi pomenit de asta. Ce-i? Stau pe ea? E pe capul meu? Ce?

— Nu, e un fel de toxină din apele tropicale. Este acumulată de anumiți pești.

— Precum pagrus, de exemplu?

— Păi, de fapt, mai ales pagrus.

A meditat la chestia asta dînd din cap lent și catatonic. Cred că efectul călătoriei cu avionul asupra ritmului corpului său contribuia la mișcarea aceea a capului. O astfel de călătorie poate avea efecte îngrozitoare asupra echilibrului.

— Sînt sigur că n-ai de ce să-ți faci griji, am adăugat, încercînd să-l liniștesc. Vreau să spun că dacă ar fi o epidemie, pagrus n-ar fi în meniu, nu? Doar dacă, desigur…

M-am oprit la mijlocul frazei.

— Ce?

— Păi, doar dacă ai fi tu primul caz. Trebuie să-nceapă cu cineva, pînă la urmă. Dar, ia stai, ce șanse sînt să fie așa? Una la sută? Una la douăzeci?

— Vreau să termini cu chestia asta chiar acum.

— Sigur, am fost de acord imediat. Îmi pare rău. Vrei să-ți schimbi comanda?

— Nu.

— Simptomele includ – dar nu se limitează la asta – vărsături, slăbire severă a mușchilor, pierdere a controlului motor, parestezie a buzelor, moleșeală generală, mialgie și perturbări de percepție paradoxale – adică perceperea suprafețelor fierbinți ca fiind reci și invers. Decesul apare în 12% dintre cazuri.

— Îți spun să termini cu chestia asta chiar acum.

Chelnerița ne-a adus băuturile.

— Pagrusul ăsta, a spus Allan cu o lejeritate forțată, e bun, nu?

— O, da. Este excelent.

— Vreau să zic, nu are – cum îi spune, Bryson?

— *Ciguatera*.

Ne-a privit contrariată.

— Nu, îl servim cu cartofi prăjiți și salată.

Ne-am uitat unul la altul.

— Greșesc cumva dacă presupun că nu sînteți din partea locului? am întrebat eu.

Deruta ei s-a adîncit.

— Nu, sînt din Tasmania. De ce?

— Mă-ntrebam doar. I-am șoptit lui Allan: E din Tasmania.

El s-a aplecat spre mine și mi-a șoptit:

— Da. Și?

— Pagrusul de la ei e bun.

— Se poate să-mi schimb comanda, scumpete?

Ea s-a uitat fix și intens la el preț de o secundă, cum fac tinerii atunci cînd își dau seama că li se cere să facă 20 de pași în spate, iar ei nu erau pregătiți, apoi cu un aer de martiră s-a dus să afle. După un minut a venit și ne-a spus că Allan avea voie să-și schimbe comanda.

— Excelent! a spus el cu un entuziasm subit, studiind meniul din nou.

Allan s-a gîndit la multe opțiuni alternative.

— Faceți și muci prăjiți? a întrebat el detașat.

S-a uitat uimită la el.

— Glumeam doar! a spus el, părînd mult mai vesel. Am să iau mușchi de vită și cartofi prăjiți, a anunțat. În sînge, vă rog.

Apoi s-a întors către mine.

— Trebuie să știu cumva despre vreo boală oribilă cu privire la carnea de vită? Paralizie bovină de Queensland sau mai știu eu ce?

— Biftecul ar trebui să-ți priască.

— Atunci biftec să fie.

El i-a întins meniul.

— Și mai moale cu *ciguatera*, a strigat după ea. Și să vină berile la timp, a mai spus Allan.

Am avut o cină minunată, iar pe urmă ne-am retras din nou la bar, unde, prin minunile tîmpite ale alcoolului, am reușit să dobîndim toate simptomele pe care recent făcusem eforturi atît de mari să le evităm.

Dimineața se oprise ploaia, dar cerul era întunecat și gri, iar apa plină de cioturi. Doar dacă mă uitam la ea, mă lua cu o ușoară stare de rău. Nu sînt tocmai îndrăgostit de ocean sau de orice se găsește în el, iar perspectiva de a mă azvîrli într-un recif învăluit de ploaie ca să văd știu eu ce specii de pești-zvîrlugă pe care i-aș putea vedea confortabil la orice acvariu public sau chiar în orice sală de așteptare a unui cabinet stomatologic nu-mi stîrnea vreun entuziasm. Conform ziarului de dimineață, se aștepta o creștere a nivelului apei cu 2,3 metri. L-am întrebat pe Allan, care avusese cîndva o barcă de pescuit și o beretă de căpitan și, prin urmare, se crede un marinar desăvîrșit, cît de mult însemna asta, iar el a ridicat din sprîncene așa cum o faci cînd te impresionează ceva.

— A, e mult, a spus el.

De aici a început să-mi spună multe istorioare vesele despre cum e să fii azvîrlit în ape învolburate, unele dintre ele din cauza faptului că barca nu era legată de doc. Cum stăteam noi acolo, cineva din personalul hotelului a trecut repede pe lîngă noi.

— Vine ciclonul, a spus ea cu vioiciune.

— Azi? am întrebat cu deja obișnuitul behăit.

— Poate!

Excursia noastră la recif presupunea să ne ia de la hotel și să ne transporte cu un autobuz la Port Douglas, 32 de kilometri în nordul coastei. Autobuzul era în fața hotelului la nouă fără zece, ora fixată. Pe cînd urcam, șoferul trecea în revistă vietățile marine care înțeapă, cu descrieri intense ale situațiilor în care oameni care nu au dat atenție semnelor de avertizare au simțit efectele pe propria piele. Oricum, șoferul ne-a asigurat că nu erau meduze la recif. În mod inexplicabil,

a uitat să pomenească rechinii din recif, peștii-cutie, peștii-scorpion, coralii țepoși, șerpii de apă sau abominabilul epinefel gigant, un monstru de 408 kilograme care, din cînd în cînd, printr-o combinație de îndărătnicie și prostie, rupe brațul sau piciorul înotătorului mușcîndu-l, apoi își aduce aminte că nu-i place gustul cărnii umane și îl scuipă.

Nu vă pot spune cît de mulțumit am fost cînd am ajuns la Port Douglas și am descoperit că ambarcațiunea era uriașă – la fel de mare ca un feribot de pe Canalul Mînecii sau aproape la fel – și nouă-nouță. M-am mai bucurat, și pentru ei, și pentru mine, că nimeni din echipaj nu părea să dea semne de febră dengue. În timp ce stăteam la coadă, împreună cu alți pasageri care soseau cu autocarul, am aflat de la un membru al echipajului că nava avea o capacitate de 450 de locuri și că 310 oameni erau înscriși în ziua respectivă. Mi-a mai spus că excursia la recif dura 90 de minute și că apa ar trebui să fie relativ inofensivă. Pînă la reciful Agincourt, unde urma să ancorăm, erau 70 de kilometri. Am remarcat cu un interes mai mult decît pasager că acela era locul de unde dispăruse cuplul de americani.

Cînd am urcat pe vas, am fost anunțați că se distribuie gratuit pastile contra răului de mare pentru oricine voia să ia. Eu am cerut primul.

— Foarte drăguț din partea dumneavoastră, am spus, în timp ce dădeam pe gît un pumn de pastile cu apă.

— Ei, mai bine decît să ne trezim că oamenii vomită peste tot, a spus fata cu optimism, și nu aveai cum să o contrazici.

Călătoria pînă la recif a decurs fără evenimente, așa cum ni se promisese. Mai mult decît atît, a ieșit soarele, deși anemic, făcînd ca apa să-și schimbe culoarea dintr-un gri plumburiu

într-o nuanță apropiată de albastru cobalt. În timp ce Allan s-a dus pe puntea pe care se face plajă ca să vadă dacă erau femei cu sîni mari la care să se uite, eu m-am așezat în tihnă și mi-am scos carnețelul de însemnări.

În funcție de sursele pe care le consulți, Marea Barieră de Corali acoperă 280.000 de kilometri pătrați sau 344.000 sau ceva între cele două; are 1.931 de kilometri de la un capăt la altul sau 2.574; este mai mare decît Kansas sau Italia sau Regatul Unit al Marii Britanii. Nimeni nu poate stabili cu exactitate unde începe și unde se termină Marea Barieră, deși toată lumea este de acord că este extrem de mare. Considerînd chiar și dimensiunea cea mai scurtă, are cam lungimea coastei de vest a Statelor Unite. De asemenea, reprezintă un loc extrem de animat – echivalentul oceanic al pădurii tropicale amazoniene. Marea Barieră de Corali adăpostește cel puțin 1.500 de specii de pești, 400 de tipuri de corali și 4.000 de varietăți de moluște, dar acestea nu sînt, în fond, decît presupuneri. Nimeni nu a încercat să facă vreodată un studiu exhaustiv. Ar fi o întreprindere prea ambițioasă.

Fiindcă de fapt constă din 3.000 de recife separate și peste 600 de insule, unii insistă pe ideea că nu este unitar și, prin urmare, nu poate fi numit cu precizie cea mai mare formă de viață de pe pămînt. Mie chestia asta mi se pare că sună ca și cînd ai spune că Los Angeles nu este oraș fiindcă de fapt constă într-o mulțime de clădiri separate. Prea puțin contează. E fantastic. Și totul datorită a trilioane de polipi mici de coral, care lucrează cu o hărnicie devotată și microscopică de mai bine de 18 milioane de ani, fiecare adăugînd un firicel sau două de grosime, înainte de a se stinge în mormîntul silicat, pe

care singuri și l-au creat. E greu să nu fii impresionat de chestia asta.

Cum nava a început să scoată zgomote care indicau că încetinim și urmează să ajungem la destinație, m-am dus pe punte la Allan. Mă așteptasem să ajungem la un recif cu nisip, poate chiar cu un bar pe plajă, cu acoperiș de stuf, dar de fapt nu era nimic decît mare deschisă de jur împrejur și o întindere lungă de apă, ale cărei valuri se spărgeau ușor, ceea ce, am presupus eu, indica prezența recifului invizibil de dedesubt. În mijlocul întinderii de apă se afla un ponton de aluminiu, cu două niveluri și destul de mare încît să încapă acolo 400 de turiști într-o zi. Mi-a adus aminte, fie și vag, de o platformă petrolieră. Asta urma să fie casa noastră pentru următoarele cîteva ore. Cînd nava trăsese la doc, noi, voioși, ne-am încolonat. La un difuzor ni se comunicau multiple opțiuni. Puteam să stăm tolăniți la soare pe șezlonguri sau să coborîm într-o cabină cu priveliște subacvatică ori să luăm tuburi de oxigen și înotătoare și să mergem să înotăm sau, mai confortabil, să ne îmbarcăm pe un vapor semisubmersibil pentru un tur confortabil al recifului.

Noi ne-am îmbarcat mai întîi în semisubmersibil, un vas în care puteau intra 30 sau 40 de oameni la un loc, într-o cabină cu priveliște subacvatică. Ei bine, era minunat. Indiferent cît citești despre specificul Marii Bariere, nimic nu nu se compară cu ceea ce vezi la fața locului. Pilotul ne-a introdus într-un univers în care licăreau canioane abrupte de coral și defileuri cu margini ascuțite ca lama, intens colorate și colcăind de bancuri de pești extrem de mari și variate – pești-fluture, *Pomacentridae*, pești-înger, pești-papagal, minunat colorații pești-arlechin-cu-colți, ace-de-mare. Am văzut moluște

comestibile uriașe, gasteropode și stele-de-mare, aglomerări de pești-anemonă plutind și marele și lenesul *Epinephelus tukula*. Potrivit așteptărilor, parcă vizitam un acvariu public, numai că acum totul era natural și sălbatic. Cu uimire prostească am descoperit diferența dintre cele două experiențe. Cînd m-am uitat la un moment dat, o broască-țestoasă enormă a trecut înot pe lîngă noi, la doar cîțiva metri de geam și fără să se sinchisească. Pe urmă am văzut un rechin de recif adulmecînd pe furiș prin apele adînci. Avea puțin peste jumătate de metru, însă era în stare să te crănțăne destul de frumușel. Nu erau doar peștii săltăreți ori celelalte forme de viață subacvatică, ci chiar modul în care cădea lumina de sus, apoi forma, textura și varietatea incredibilă a coralului însuși mă captivau și mă lăsau fără cuvinte.

Ajunși înapoi la ponton, Allan a insistat să mergem imediat să înotăm. La un capăt al pontonului erau trepte metalice pe care puteai coborî în apă. La capătul de sus al treptelor erau coșuri mari cu înotătoare, tuburi de oxigen și măști. Ne-am echipat și am sărit în apă. Avusesem impresia că apa va avea vreo cîțiva metri, așa că am fost surprins – ca să mă exprim cu prudență – să descopăr că aveam mult peste 10 metri pînă la fund. Nu mai înotasem niciodată la așa o adîncime și era neașteptat de enervant – la fel de stresant ca și cînd m-aș fi trezit planînd la 18 metri deasupra pămîntului. Evaluarea asta panicată nu pare să fi durat mai mult de trei secunde, apoi masca și tubul mi s-au umplut de apă și am simțit că mă înec. Gîfîind și cuprins de agitație, am scos apa și am încercat din nou, dar aproape instantaneu masca s-a umplut la loc. Am repetat experiența de încă două sau de trei ori, dar cu același rezultat.

În tot timpul ăsta, Allan se mișca încoace și-ncolo precum Darryl Hannah în *Splash*.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Bryson, ce faci? a spus el. Ești la nici un metru de ponton și te înec!

— Mă înec!

M-a izbit un val drept în față și m-a buimăcit.

— Sînt o ființă terestră, am bolborosit. Mă simt ca peștele pe uscat.

El a cotcodăcit și dus a fost. Eu mi-am băgat ușor capul sub apă să-l văd cum taie valurile ca un submarin în direcția unui pește-Napoleon – un pește-înger de dimensiunea unei perne de canapea – și m-am simțit din nou epuizat, bolborosind dezamăgit că nu-mi imaginasem că apa va fi atît de adîncă și clară dedesubt. Mai erau acolo chestii interesante, pești jumate cît mine și care se simțeau, evident, ca peștele în apă, nu ca mine. Pe urmă mi s-a umplut iar masca cu apă, pe care am scuipat-o din nou. Apoi a mai venit un val mic și m-a plesnit peste față. Trebuie să mărturisesc că asta-mi plăcea chiar mai puțin – cu mult mai puțin – decît mă așteptasem și nici măcar nu mă așteptasem să-mi placă prea mult.

Am aflat ulterior ceva interesant – că asta e o reacție destul de frecventă la înotătorii lipsiți de experiența oceanului. Cînd intră în apă, se simt descoperiți, se panichează fără să spună nimic și leșină (reacția tipic japoneză, se pare) sau fac atac de cord (reacția tipică a unei persoane supraponderale). Ei, aici intervine al doilea aspect interesant. Fiindcă cei care au tub de oxigen stau în apă cu brațele și picioarele răsfirate și cu fața chiar sub linia de suprafață – adică în poziția mortului –, deoarece practic, din ceea ce mi s-a spus și mie, nu poți face diferența între un înotător care practică acest stil și un

cadavru plutitor. Doar cînd se aude fluierul și toată lumea iese la suprafață, mai puțin unul, rămas să plutească în derivă, se află că cineva nu va mai putea apărea la ceai.

Din fericire, după cum probabil că ați dedus, dat fiind că această carte este publicată, personal, am evitat o asemenea soartă ingrată și am reușit să ies și să mă tîrîi înapoi la ponton. M-am așezat pe un șezlong pe punte, sub mîngîierile soarelui, și m-am șters cu cămașa lui Allan. Pe urmă am scos filele de ziar de la Alan Howe despre americanii care muriseră acolo. Le mai citisem, dar acum, că știam la prima mînă despre ce era vorba, le-am mai parcurs o dată foarte atent.

Povestea, din cîte se știe, este simplă. În ianuarie 1998, Thomas și Eileen Lonergan, din Baton Rouge, Louisiana, care tocmai făcuseră un voluntariat pentru Peace Corps în sudul Pacificului, au mers în vacanță în Australia înainte de a se întoarce acasă și s-au dus pentru scufundări la recif, printr-o agenție numită Outer Edge. La sfîrșitul după-amiezei, nu s-au mai întors la vas la ora convenită. Absența lor nu a fost observată, iar nava a plecat fără ei. Au trecut două zile și jumătate pînă absența lor a fost anunțată. Nu au fost găsiți niciodată.

De ce nu s-au întors soții Lonergan la vas și ce s-a întîmplat cu ei cînd s-a constatat că au fost abandonați își găsesc răspunsul doar în supoziții.

De unde stăteam eu, aș fi putut vedea nava, despre care am aflat, în trecere, de la un membru al echipajului, că era la aproximativ trei mile marine distanță. (O milă marină este cu aproximativ 200 de metri mai lungă decît mila terestră, deci la o distanță de cinci kilometri și jumătate.) Vasul părea îngrozitor de mic și îndepărtat, dar soții Lonergan, care aveau

experiență în scufundări și se simțeau în elementul lor în apă, trebuie să fi considerat că înotul pînă acolo nu era deloc dificil. Condițiile erau perfecte. Marea era calmă, temperatura apei era de 29 °C, iar ei aveau costume de scafandru. În afară de ponton, aveau opțiunea cumva mai ușoară de a înota pînă la St. Crispin Reef, la o depărtare de aproape doi kilometri, unde erau niște aflorimente la vedere, pe care se puteau cățăra și unde puteau aștepta să vină cineva să-i salveze. Problema, după cum își amintise foarte bine Alan Howe, era că, pentru a ajunge la oricare dintre refugiile astea trebuia să traversezi un canal cu apă adîncă, în care se știe că mișună viețuitoare marine mari, adică rechini cu dinți ascuțiți și pești epinefel gigant ametiți.

Cu aceste detalii, misterul se adîncea. La cîteva zile după dispariția lor, vestele de salvare ale soților Lonegran au fost aruncate de valuri intacte pe o plajă de pe insula principală. De ce să-și scoată doi oameni abandonați în larg vestele de salvare, pare a fi o întrebare fără răspuns. Mai mult, faptul că erau intacte sugera că nu fuseseră atacați de rechini. Nedumerirea a crescut și mai mult cînd poliția a examinat lucrurile personale pe care cei doi le lăsaseră la hostelul sărăcăcios din Cairns, unde fuseseră cazați. Acolo a devenit clar că amabilul cuplu american nu era atît de fericit pe cît păruse. Eileen Lonergan își notase în jurnal că soțul ei avusese o depresie și spusese că vrea „să-i pună capăt” într-o excursie de scufundări. (Hopa!) Acesta insinuase că o s-o ia și pe ea cu dînsul. (De două ori hopa!)

Cu siguranță această poveste avea niște dedesubturi.

Allan a ieșit în sfîrșit la suprafață, părînd învigorat și controlîndu-și mușchii stomacali într-un fel care mi-l amintea

pe Jeff Chandler în unele dintre ultimele lui filme, pălăvrăgind cu un elan delirant despre experiența extraordinară pe care o avusese și ce laș fără seamăn eram eu. Și-a tras cămașa pe el și s-a lăsat pe scaunul de lîngă mine cu un aer foarte încîntat. Pe urmă s-a ridicat în picioare și a început să se pipăie într-un mod extravagant.

— Cămașa asta e udă, mi-a spus.

— Chiar? am răspuns, încruntîndu-mă îngrijorat.

— E udă leoarcă.

Am atins-o ușor.

— Ca să vezi, chiar este, am aprobat.

Se pare că se tot pierdeau oameni peste tot prin Queensland în perioada aceea. Ziarele de a doua zi erau pline de rapoarte asupra unei anchete în legătură cu dispariția unui tînăr britanic, Daniel Nute, care era în excursie, dispărut de pe promontoriul Cape Tribulation cu aproape doi ani în urmă. Nute pornise de unul singur într-o excursie de șase ore către un loc numit Mount Sorrow și completase conștiincios formularul de identificare pe care călătorii în brusă trebuie să-l completeze, pentru a-i ajuta pe cei care pornesc în căutarea lor, în eventualitatea în care nu se mai întorc. Din păcate, nimeni din personalul parcului național nu a strîns și nici nu a controlat formularele de identificare în ziua aceea. De fapt, s-a dovedit că aceștia rareori strîngeau sau verificau formularele de identificare. Drept urmare, atunci cînd Nute nu s-a mai întors, nu a observat nimeni și nu s-a lansat nici un semnal de alarmă. Și mai uimitor era că, deși Nute lăsase un cort ridicat pe terenul unui camping pentru excursioniști din Daintree, personalul de la adăpost nu a anunțat autoritățile că

acesta lipsea de 23 de zile. Un angajat de la adăpost a declarat în cadrul anchetei că era „la ordinea zilei ca oamenii să-și abandoneze corturile și să plece fără să anunțe”.

Sigur că da.

Rezultatul a fost că, pînă să se organizeze o căutare, trecuse aproape o lună. Cadavrul lui Nute nu a mai fost găsit.

Toate aceste lucruri au început să aibă sens a doua zi dimineață, cînd eu și Allan am mers cu mașina în Cairns cu niște treburi. Ceva din vitrina unui magazin cu echipament sportiv i-a atras atenția, așa că am intrat. În timp ce el proba articole vestimentare într-o parte, eu aveam o discuție plăcută cu cele două doamne de vîrstă mijlocie care lucrau acolo. Am pomenit, fără nici un motiv, doar de dragul conversației, că orașul Cairns apăruse de multe ori în titlurile știrilor din ultima vreme.

— A! a exclamat una dintre doamne sec.

— Știți, cazul Lonergan și oamenii de pe vasul chinezesc și bietul copil dispărut la Daintree.

— Aaa, asta era, a spus doamna indiferentă. Acolo jos, în sud, fac mereu din țînțar armăsar.

Colega ei a aprobat, dînd energic din cap.

— Nu pierd nici o ocazie să pună Queensland într-o lumină proastă. La fel a fost cînd cu ciclonul. Eram în Sydney în săptămîna aceea, în vizită la sora mea, și, știți, aveau articole de mai multe pagini despre asta.

— Păi, a fost o știre grozavă, am subliniat.

— Dar n-ar fi tratat-o așa dacă s-ar fi întîmplat în Australia de Vest.

— A, nu?

— Nu. Vedeți, o fac pentru a descuraja oamenii să vină aici.

— Chiar credeți asta?

— O, da. Nu vor ca vizitatorii să plece din Sydney. Vor să-i țină acolo. Așa că preiau orice știre care face ca statul Queensland să pară, știți, periculos sau înapoiat și distorsionează faptele ca să sperie oamenii.

Ambele au dat din cap aprobînd cu cea mai mare sinceritate.

— La fel a fost și în cazul cuplului acela tînăr de la recif. E chiar evident că a fost sinucidere, dar ei au exagerat dincolo de orice limite…

— Dincolo de orice limite, a secondat-o prietena ei.

— …ca să facă să pară că n-ar fi sigur să mergi la recif.

— Și băiatul de la Daintree? am plusat.

— Nu se știe sigur că e mort, a spus ea cu tonul cuiva care deține surse absolut sigure.

— Dar lipsește de doi ani.

— Da, dar a fost văzut peste tot în peninsula Cape York.

— Peste tot, a aprobat prietena.

— Scuzați-mă, vreți să spuneți că ziarele au anunțat în mod fals moartea lui ca să facă statul Queensland să pară periculos?

— Spun doar că lipsesc date.

Femeia a dat din cap afectat și și-a încrucișat brațele. Partenera ei a făcut același lucru.

Iar eu m-am gîndit: mai nebune de atît nu se poate.

Întîmplarea a făcut să ne îndreptăm și noi către Daintree. În această parte a Australiei, mai departe de atît nu se poate ajunge în nord pe un drum asfaltat, așa că ne-am hotărît să mergem și să vedem. La jumătatea dimineții, toate urmele de

ploaie dispăruseră deja și soarele începuse să iasă – mai întîi timid, apoi în toată splendoarea lui. Queensland arăta diferit. Deodată, eram în Hawaii – cu munți tropicali care coborau înspre mări scînteietoare, golfuri mari, plaje impecabile, străjuite de palmieri aliniați, insulițe verzi și stîncoase, care se iveau din cîte-un promontoriu. Din cînd în cînd mergeam cu mașina prin cîmpuri însorite de trestie-de-zahăr, dominate de înălțimea abruptă, albastră, a Alpilor Australieni.

La Daintree am parcat și ne-am dat jos să aruncăm o privire în jur. Am făcut o plimbare în jos, pînă la marginea fluviului Daintree, unde atît drumul, cît și Beryl Wruck se terminau brusc. N-am văzut nici urmă de crocodil. Pe urmă ne-am întors la mașină și am mers la vale pe un drum lateral, șerpuit, care duce la un feribot ce traversează Daintree spre Cape Tribulation. Feribotul nu circulase de o săptămînă din cauza ploilor, așa că nu avea rost să mergem acolo jos, însă am vrut să văd promontoriul măcar din cealaltă parte a fluviului și poate aveam o șansă să zărim un crocodil. Spre surpriza noastră, feribotul circula. În Daintree fuseserăm asigurați că încă nu-i dăduseră drumul.

— I s-a dat din nou drumul ieri, a spus barcagiul, un om deloc vorbăreț.

Așa că am luat feribotul peste fluviu și am pornit în cursa de 32 de kilometri spre Cape Tribulation, prin Parcul Național Daintree. Drumul șerpuia la deal spre și printr-o pădure tropicală muntoasă și deosebit de frumoasă. În sfîrșit ajunsesem la tropicele umede și eram foarte mulțumit.

Pădurea Daintree este ce-a mai rămas dintr-o vreme cînd lumea era o masă unică de pămînt, acoperită în întregime de o vegetație umedă și caldă. Cu timpul, continentele s-au

desprins și s-au mișcat către colțurile îndepărtate ale globului, dar Daintree, prin cine știe ce număr de magie tectonică, a scăpat de transformările climaterice mai dramatice care în alte părți au impulsionat schimbări de ordin ecologic. În consecință, acolo sînt plante – specii întregi – care au supraviețuit în mod extraordinar. În 1972, oamenii de știință au început să remarce cît de veche și de excepțională este pădurea tropicală din nordul Australiei, cînd cîteva vite s-au îmbolnăvit din senin și au murit după ce au păscut pe versanții din josul junglei. S-a descoperit că vitele fuseseră otrăvite de semințele unui copac numit *Idiospermum australianse*. Extraordinarul întregii situații îl reprezenta faptul că se credea că *Idiospermum* dispăruse de pe pămînt acum 100 de milioane de ani. De fapt, copacul o ducea foarte bine în Daintree, la fel ca alte 11 exemplare ale speciei, o redută primitivă a botanicii numite angiosperme, care se află la originea tuturor plantelor cu flori. Cam așa arată Parcul Național Daintree – întunecat, dens, părînd să aparțină știu eu cărei epoci îndepărtate. Este un peisaj care nu te-ar surprinde deloc dacă ai vedea acolo pterozauri alunecînd în zbor printre copaci sau velociraptori sărind dintr-o parte în alta a drumului principal.

De fapt, sînt chiar multe viețuitoare ciudate acolo. Ăsta este unul dintre puținele locuri rămase unde există șansa de a mai vedea cazuari. Aceștia seamănă mult cu emu, numai că au o excrescență osoasă pe cap numită coif și cîte un clește ucigaș și abominabil la fiecare picior. Cazuarii atacă sărind și lovind cu ambele picioare odată. Din fericire, chestia asta nu se-ntîmplă foarte des. Ultima victimă a fost în 1926, cînd un cazuar a atacat un băiat de 16 ani, care îl tachinase; pasărea i-

a tăiat jugulara după ce-a sărit la el. Atacurile sînt atît de rare acum deoarece cazuarii au devenit extrem de retrași și, slavă Domnului, s-au împuținat numeric. Nu au supraviețuit mai mult de o mie. Daintree este, de asemenea, unul dintre ultimele locuri unde mai poate fi admirat cangurul-de-copac – care, așa cum sugerează și numele, trăiește în copaci, dar este mai sfios decît cazuarul și nu-l vezi aproape niciodată. Jungla este atît de variată și atît de îndepărtată de centrele academice, încît o mare parte din ea rămîne necercetată. De pildă, primul studiu științific asupra cazuarului a fost făcut abia acum un deceniu.

Drumul dădea într-o poiană însorită din junglă, unde se găseau un chioșc cu mîncare la pachet și o cabină telefonică, nepotrivite cu ansamblul. Un camping se ascundea în frunzișul extravagant, iar lîngă el un semn cu săgeată indica drumul spre plajă. Acesta ducea mai departe înspre un drum de lemn, printre mangrove. Ființe mici săreau repede în apa mîloasă în timp ce ne apropiam. După cîteva minute am ieșit pe plajă. Era remarcabil de frumoasă – o întindere mare de nisip moale și alb, unde mai vedeai și bucăți de lemn, frunze de palmier și alte resturi naturale, în fața unui golf de un albastru strălucitor. În față, undeva la distanță, se vedea un promontoriu care domina peisajul, îmbrăcat în verde.

Locul era imaculat și însorit, exact așa cum i-a apărut pentru prima dată lui James Cook, cu mai bine de două secole în urmă. El l-a numit Cape Tribulation, fiindcă acolo s-a împotmolit *Endeavour* în corali, la aproximativ 19 kilometri de coastă. Serios avariat, vasul era în pericol iminent de scufundare, însă Cook avea cu el un marinar care fusese cîndva în strîmtori ca asta, pe un vas salvat printr-un

procedeu neobișnuit, cunoscut sub numele de astupare – de fapt, bandajarea lui pe dedesubt, prin trecerea unei pînze și apoi strîngerea ei cu putere pentru a acoperi gaura. Era o măsură disperată și cu puține șanse de reușită, dar a funcționat ca prin minune.

Cook a îngrijit nava pe un țărm, la cîțiva kilometri de promontoriul unde ne aflam noi. Echipajul a făcut reparații timp de șapte săptămîni, înainte de a ridica ancora, pentru a se îndrepta spre Anglia și spre glorie. Dacă *Endeavour* s-ar fi scufundat, iar Cook nu ar mai fi ajuns acasă, istoria ar fi fost desigur foarte diferită. Este foarte probabil ca Australia să fi devenit colonie franceză – un gînd sinistru, ca să nu spunem mai mult –, iar Marea Britanie ar fi trebuit să-și reducă ambițiile coloniale în funcție de asta. Nici o parte a lumii nu ar fi rămas neafectată. Melbourne ar fi putut să fie acum pe cîmpii din Africa. Sydney ar fi putut să fie capitala Coloniei Regale a Californiei. Cine ar putea ști? Un lucru este sigur, și anume că echilibrul global al puterii s-ar fi schimbat, dincolo de orice imaginație. Pe de altă parte, am fi fost scutiți de serialul *Home and Away*, așa că nu ar fi fost neapărat un dezastru inimaginabil.

Allan și cu mine am explorat plaja timp de aproximativ o jumătate de oră, apoi ne-am întors în poiana unde se afla chioșcul și am aruncat o privire la drumul care ducea spre Cooktown. Dincolo de chioșc devenea deodată dificil din cauza pietrelor și urca abrupt spre dealurile luxuriante. Harrison Ford ar fi dat oricît să obțină dreptul de a produce aici un film de aventuri. Aflasem cu doar o zi înainte că respectiva cale este nesigură la modul periculos și enervant, chiar și pe vreme bună, așa că poate era mai bine ca eu și Allan să nu

cutreierăm pe acolo. În orice caz, acum drumul era impracticabil.

Cu toate acestea, arăta al naibii de tentant, ca un fel de invitație la aventură. Cooktown, cîndva un oraș minier, avusese o populație de 30.000, iar acum are doar 200 de persoane și se afla la 75 de kilometri depărtare, de cealaltă parte a munților. Este ultimul oraș din estul Australiei. Dincolo de el nu se află nimic altceva decît așezări aborigene, risipite de-a lungul drumului de 600 de kilometri spre Cape York, punctul cel mai nordic al Australiei. Dar mai departe de punctul acela nu-mi propusesem să merg.

M-am întors și am descoperit că Allan se făcuse nevăzut. A reapărut după un minut din direcția chioșcului, cu două doze de Coca-Cola, dintre care una mi-a dat-o mie.

— Nu aveau urină, a spus el, și amîndoi am rîs pe cinste la gluma asta.

Capitolul 15

Și uite-așa am pornit-o spre cea mai nordică parte a Australiei. Am intrat în Darwin prin extremitatea coastei, unde două cîmpuri ciclonice minore treceau de-a lungul coastei de nord și am închiriat altă mașină – o Toyota sedan puternică și lucioasă, care dădea impresia că ar putea să parcurgă cei 1.500 de kilometri pînă la Alice Springs cît ai zice pește. Am botezat-o Testosteron.

Northern Territory a avut întotdeauna o mentalitate aparte. La sfîrșitul anului 1998, locuitorii au fost invitați să formeze cel de-al șaptelea stat al Australiei, dar au refuzat categoric ideea într-un referendum. Se pare că de fapt le place statutul de marginalizați. Ca atare, o zonă de 1.350.000 de kilometri pătrați sau aproximativ o cincime din țară este tot Australia, dar nu îi aparține de fapt. Chestia asta generează cîteva anomalii interesante. Tuturor australienilor li se cere prin lege să voteze la alegerile federale, inclusiv rezidenților din Northern Territory. Cu toate acestea, de vreme ce Northern Territory nu este un stat, nu are locuri în Parlament. Așa că cei din Northern Territory aleg reprezentanți care se duc la Canberra și participă la sesiunile Parlamentului (cel puțin asta spun în scrisorile pe care le trimit acasă), dar de fapt nu votează, nu participă și nu au nici o responsabilitate. Chiar mai interesant, la referendumurile naționale, și cetățenilor din Northern Territory li se cere să voteze, dar voturile lor nu sînt luate în considerare. Sînt doar puse

deoparte sau ceva de genul ăsta. Mie mi se pare puțin cam ciudat, dar, după cum declară, oamenii par mulțumiți de starea de fapt.

Eu unul simt că celor din Northern Territory nu ar trebui să li se permită să participe cu drepturi depline la problemele de politică națională pînă cînd nu-și aduc un personal hotelier mai prietenos în Darwin. Acesta ar putea părea un temei cam bizar, la baza unei filosofii politice, dar nu ai încotro. Hotelierii din Darwin au deficiențe serioase la capitolul amabilitate, iar dacă e nevoie de retragerea unor libertăți civile pentru a-i face să se ocupe de asta, atunci cred că nu ar precupeți prea mult, ca să fiu sincer.

Problemele noastre au început cînd am mers să căutăm hotelul. Făcusem rezervări la All Seasons Frontier Hotel, dar se părea că nu exista nimic cu numele acela. Ghidul pomenea un Top End Frontier Hotel, iar într-un pliant turistic pe care l-am luat din aeroport am găsit un Darwin City Frontier Hotel, iar într-altul un All Seasons Premier Darwin Central Hotel. Am observat toate acestea de la distanță, cînd ne plimbam cu mașina timp de 40 de minute, sporovăind în surdină, ca doi soți mofturoși. Am oprit cam șase pietoni, dar nici unul nu auzise de vreun All Seasons Frontier Hotel, cu excepția unui bărbat care credea că e în Kakadu, la 200 de kilometri spre est. Cu ajutorul unei hărți mici, care nu ne era de prea mare ajutor, l-am condus pe Allan pe o serie de străzi, coborînd și terminîndu-se parcă mai mereu cu o trecere de pietoni sau sfîrșind într-o fundătură de încărcare-descărcare marfă, spre exasperarea tot mai mare a prietenului meu.

— Ești în stare să citești o hartă banală? a întrebat el pe tonul arțăgos al omului căruia nevoia de băutură la ora aceea

a zilei nu i se satisfăcea, fiind înlocuită de cutii de carton și tomberoane mobile.

— Nu, am răspuns cu aceeași monedă, nu sînt în stare să citesc o hartă banală. Pot citi o hartă bună. Harta asta, în orice caz, nu e bună de nimic. Nu-mi e de nici un folos. Este echivalentul tipărit al drumului nostru cu mașina, dacă pot spune așa.

Pînă la urmă am oprit în fața unui hotel mare de pe plajă și Allan mi-a ordonat să intru și să cer să fiu îndrumat de cei ce se ocupă cu asta. La recepție, un tînăr care în mod evident își dăduse ultimul salariu pe un tub foarte mare de gel de păr stătea cu spatele la mine și își încînta două colege cu cine știe ce anecdotă nostimă. Am așteptat un minut, care mi-a părut o veșnicie, apoi am exclamat: „Hmm-hmm”.

El și-a întors capul să mă vadă, iar expresia lui exprima cu răceală: „Ce?”.

— Ați putea să-mi arătați unde-i All Seasons Frontier Hotel? am întrebat politicos.

Fără nici un preambul, a înșirat o serie de indicații complexe. Darwin e plin de nume de străzi ciudate – Cavenagh, Yuen, Foesche, Knuckey – și nu le-am reținut de la început. La tejghea era un vraf de hărți și l-am întrebat dacă poate să-mi arate pe-o hartă.

— E prea departe de mers pe jos, mi-a spus el tăindu-mi-o scurt.

— Nu vreau să merg pe jos. Sînt cu mașina.

— Atunci spuneți-i șoferului să vă ducă.

Și-a dat ochii peste cap pentru a impresiona fetele și a continuat povestea pe care le-o spunea.

Vai, cît îmi doream o armă sau poate niște clești industriali cu care să-i prind gîtul subțire și să-i smulg capul, să-l iau lîngă mine, poate așa avea să audă mai bine ce aveam să-i spun în următoarele secunde. Suna așa: „Crezi că dacă aș avea șofer, te-aș mai întreba pe tine? E o mașină închiriată, rahat bun de nimic, enervant și ridicol de împopoțonat ce ești!”. Se poate să nu fi spus cuvintele exact în ordinea asta, dar cu siguranță cam aceasta era încărcătura emoțională a exprimării.

Cu o privire posacă și un oftat prelung, tînărul a luat un pix și a mîzgălit traseul pe hartă, a rupt-o din caiet și mi-a întins-o, ca și cînd mi-ar fi dat un voucher pe care nu îl meritam. Zece minute mai tîrziu trăgeam mașina în fața unui hotel, anunțat printr-un indicator stradal ca fiind Darwin City Frontier Hotel. Trecuserăm pe lîngă el de cîteva ori, însă îl respinseserăm viguros de fiecare dată. Am intrat țanțoș.

— Ăsta este All Seasons Frontier Hotel? am urlat de la o distanță nepotrivită.

Tînăra de la recepție și-a ridicat privirea și a clipit.

— Da, a spus.

— Atunci – am venit mult mai aproape – *de ce nu puneți un semn acolo sus care să indice asta*?

M-a privit fix în ochi.

— Așa scrie în partea laterală a clădirii.

— Ba nu, nu scrie.

Mi-a oferit un zîmbet subțire, metalic, de o condescendență maximă.

— Ba da, scrie.

— Ba nu, nu scrie.

Zbătîndu-se între pregătirea pe care-o avea în relațiile cu clienții și tupeul tinerilor, a ezitat și, cu o voce moale, a spus:

— Ba da.

Am ridicat un deget într-un fel care spunea: „Nu mișca. Nu pleca nicăieri. Mă duc să verific chestia asta și pe urmă mă-ntorc și strîng pe cineva de gît. Poate chiar pe tine”.

Am ieșit și am înconjurat clădirea cu aerul unui inspector de clădiri în stare de furie dementă, examinînd-o din fiecare unghi și de la diverse distanțe, am întins un deget spre Allan, oprindu-l să spună ceva, iar Allan se uita la mine înmărmurit din scaunul șoferului, după care m-am întors și am anunțat:

— Nu scrie *All Seasons* nicăieri pe clădire.

Ea s-a uitat la mine și nu a spus nimic, dar eu îmi dădeam seama că de fapt zicea în gîndul ei: „Ba da”.

Mă bucur să văd o mărturie a faptului că, oricum se va fi numind, Darwin City Frontier Hotel a fost o dezamăgire nemaipomenită. Avea prețuri prea mari pentru serviciile oferite, n-avea nici un farmec și era prost situat. Televizorul din camera mea nu funcționa, pernele păreau să fie umplute cu beton, iar recepționerul era enervant. Asta nu era Australia pe care ajunsesem să o respect și să o ador.

După multe experimente la nimereală și o altă discuție cu tînăra de la recepție, am descoperit că, pentru a ajunge la bar, trebuia să coborîm o scară din spatele clădirii pînă la demisol, să trecem prin niște depozite, să ieșim din clădire și să ajungem în fața a două uși glisante automate care nu funcționau. Allan, care nu este genul care să lase vreun impediment să-l despartă de băutura de seară, le-a forțat pînă le-a deschis, cu o perseverență impresionantă, și ne-am strecurat înăuntru. Barul era înțesat, oarecum de așteptat, cu indivizi scandalagii și beți, care arătau periculos, toți cu tatuaje mari, păr lung și bărbi uriașe – nu tocmai patronii pe

care te aștepți să-i găsești în barul unui hotel pentru oameni de afaceri.

— Ca o adunare ZZ Top, a bodogănit Allan înciudat, dar avea dreptate.

Ne-am luat două beri și ne-am așezat morocănoși, într-un colț, ca două domnișoare bătrîne într-o stație de autobuz din oraș, și ne-am uitat cum doi dintre indivizii mai solizi jucau o partidă de biliard, în care fiecare lovitură nereușită – și păreau să nu prea fie decît din alea – era însoțită de o izbitură puternică a tacului în ceva metalic sau tare: tabla de biliard, spătarul unui scaun, lampa care se legăna deasupra mesei. Părea doar o chestiune de timp pînă cînd carne și oase aveau să intre-n ecuație. Ne-am hotărît să încercăm restaurantul de pe terasa de la etajul șapte, în căutarea unui loc mai liniștit și mai calm. Restaurantul era mare, cu ferestre voluminoase, oferind o priveliște generoasă asupra orașului Darwin, în lumina apusului. Din cele poate 50 de mese din încăpere, nu erau ocupate mai mult de trei sau patru, așa că am fost surprinși cînd amfitrioana ne-a informat, complet panicată, că nu mai avea mese libere.

— Dar e practic gol, am remarcat.

— Îmi pare rău, dar avem ceva foarte, foarte urgent.

Ca și cînd ar fi vrut să dovedească urgența situației, și-a și luat tălpășița.

Noi ne-am așezat la bar și am mai luat două beri, pe care le-am obținut de la un indonezian vesel care mai trecea pe lîngă noi și probabil era un angajat. După încă 30 de minute de insistențe, ni s-a dat pînă la urmă o masă lîngă o fereastră îndepărtată. Acolo am mai stat zece minute, pînă a venit o

chelneriță și ne-a trîntit în față cîte un ghiveci mic, obișnuit, din teracotă, cu o bucățică de pîine proaspăt coaptă.

— Ce-i asta? am întrebat.

— E pîine, mi-a răspuns chelnerița.

— Dar e-ntr-un ghiveci?

Mi-a aruncat o privire despre care începeam să cred că e privirea fixă, tipică locuitorilor din Darwin. Era o privire care spunea: „Da. Și?”.

— Păi, nu e cam neobișnuit?

Ea s-a gîndit un moment.

— Este un pic, cred.

— Și toată masa va avea o tematică horticolă?

Expresia ei s-a contorsionat într-o privire de o suferință intensă, ca și cînd ar fi încercat să-și îngroape fața în fundul capului.

— Ce?

— O să primim primul fel într-o roabă? am dezvoltat eu ideea, cordial. O să ne serviți salata cu furca?

— A, nu, doar pîinea e specială.

— Ce mă bucur s-aud asta!

Pînă să apucăm să ajungem la următoarea etapă a relației noastre și să comandăm de băut, chiar și un meniu, chelnerița dispăruse, anunțîndu-ne pe fugă despre o urgență care apăruse și că va reveni cînd se va putea.

După aceea a urmat o seară grozavă – de cîte ori tînjeam după hrană sau voiam ceva de băut sau doar să auzim accentul australian, trebuia să plecăm și să așteptăm lîngă ușile de la bucătărie, pînă cînd prindeam pe cineva ieșind. Ceilalți clienți, puțini cîți erau, făceau la fel. În timpul unei

incursiuni l-am întrebat pe un bărbat cu un pahar de bere gol în față dacă mănîncă des aici.

— Soției îi place priveliștea, a explicat el, și ne-am uitat amîndoi spre celălalt capăt al sălii, la o femeie mică și rotofeie, care ne-a făcut din mînă scurt, dar vesel.

— Servesc puțin cam lent, nu credeți?

— Al naibii, deplorabil de lent, a aprobat. Se pare că au o urgență sau ceva.

Dimineață, la recepție era un bărbat.

— Ei, și cum v-ați simțit, domnule? a întrebat calm.

— A fost unic, execrabil, am răspuns.

— A, *excelent*, a bîiguit, în timp ce-mi lua cartela.

— De fapt, m-aș încumeta să spun că acest loc nu are altă virtute în afara faptului că face ca orice altă experiență în materie de servicii să pară incomparabilă.

M-a privit cu recunoștință, ca și cînd ar fi vrut să spună: „Asta da laudă!”, și mi-a dat nota de plată s-o semnez.

— Vă mai așteptăm pe la noi.

— Mai degrabă m-aș lăsa operat de triburile indigene.

S-a schimbat la față și a rămas așa o bună bucată de timp.

— Excelent, a spus el din nou, fără convingere.

Am plecat să vizităm orașul. Darwin se află în centrul canicular al tropicelor, ceea ce, după părerea mea, impune niște cerințe stilistice – clădiri albe cu verandă, ferestre cu oblon, palmieri în ghivece, ventilatoare lenețe de tavan, răcoritoare în pahare înalte, servite de majordomi supuși, bărbați în costume albe și pălării de paie, doamne în rochii de bumbac cu imprimeu floral, un joc de mahjong pentru după-amiezele toride, [actorii] Sydney Greenstreet și Peter Lorre

apărînd din cînd în cînd, dîndu-și aere de macho șmecher. Orice peisaj din care lucruri ca acestea lipsesc, inevitabil, mă dezamăgește, iar Darwin mi-a înșelat așteptările din toate punctele de vedere. Ca să fim cinstiți, locul ăsta a fost bubuit la greu – a fost bombardat în repetate rînduri de japonezi în al Doilea Război Mondial și pe urmă devastat de ciclonul Tracy în 1974 –, așa că o mare parte din el trebuie să fi fost construit din nou. Chiar și așa, nu exista aproape nimic care să sugereze o legătură cu clima. Puteam fi în Wollongong sau în Bendigo sau în oricare alt oraș provincial, de o prosperitate moderată. Aproape orice bărbat de pe stradă avea barbă și tatuaj și toți își tîrșîiau picioarele, ca niște bețivani, ca și cînd, peste zi, toți ar fi fost convertiți la o sectă. Ici-colo mai erau și aborigeni, mai mult umbrele lor care se furișau în peisaj, stînd tăcuți la marginea piețelor însorite, ca într-o sală de așteptare. În timp ce Allan s-a dus să scoată bani de la un bancomat, eu m-am strecurat lîngă trei aborigeni, doi bărbați și o femeie, care se uitau în gol. I-am salutat cu o aplecare ușoară a capului și schițînd un zîmbet în loc de „bună ziua”, în timp ce îi depășeam din mers, dar semnalele mele nu au reușit să stabilească contactul vizual. De parcă ori ei erau pe altă lume, ori eu eram transparent.

Am luat micul dejun într-o cafenea italiană mică, unde eram singurii clienți, apoi am mers cu mașina la Muzeul și Galeria de Artă din Northern Territory, pentru că citisem că aveau o viespe-de-mare expusă. Mă așteptasem ca muzeul să fie mic și prăfuit și să nu stăm acolo decît pentru viespea-de-mare, dar de fapt muzeul era atractiv și modern, chiar minunat. Era neverosimil de mare pentru un muzeu provincial și plin ochi de chestii interesante, expuse cu cap.

O secțiune era dedicată ciclonului Tracy, încă cel mai devastator eveniment natural din istoria Australiei. Fusese atît de puternic, încît aproape că măturase cu totul orașul în seara de Crăciun din 1974. Potrivit unei știri înregistrate, majoritatea oamenilor nu se așteptaseră ca furtuna să fie cine știe ce. Un ciclon mai slab trecuse prin zonă cu cîteva săptămîni mai devreme, fără să producă pagube prea mari, iar marginea din față a lui Tracy măturase orașul pe deasupra, fără să lase vreun semn al atrocității care urma. Cei mai mulți s-au dus la culcare, ca și cînd ar fi fost o noapte ca oricare alta. Pînă cînd Darwin nu a fost lovit de coada furtunii, cam pe la 2.30 noaptea, oamenii nu au înțeles gravitatea situației. Cînd vînturile au început să le biciuiască la o viteză de 257 de kilometri pe oră, din casele tropicale fragile din Darwin au început să se rupă bucăți, pentru ca apoi să se prăbușească cu totul. Cam toate erau din plăci fibrolemnoase, construite după al Doilea Război Mondial, dintr-un material numit seria D, ieftin și eficient, dar care nu putea să facă față unui adevărat taifun. Pînă dimineață, Tracy distrusese 9.000 de case și ucisese peste 60 de oameni.

Chiar dincolo de centrul expoziției era o cămăruță mică și întunecoasă, unde puteai asculta o înregistrare a vuietului furtunii, făcută în noaptea aceea de un preot romano-catolic. Un semn de pe ușă avertiza că cei care trecuseră prin experiența furtunii ar putea fi afectați emoțional, ceea ce mi s-a părut puțin exagerat, pînă cînd am auzit-o eu însumi. Ei bine, era un mod uluitor de eficient de a te face să realizezi cît de puternică și terifiantă poate fi o astfel de furtună. Înregistrarea începea cu diverse zgomote energice, sunetul vîntului de dinaintea furtunii – crengi lovindu-se, porți

izbindu-se –, iar pe urmă se întețea tot mai mult, pînă cînd devenea un hohot de furie al naturii nestăpînite, un urlet nepămîntesc, se auzea cum acoperișuri de metal erau smulse și alte bucăți mari dărîmate erau antrenate într-un zbor frenetic prin noapte. Experiența asta în bezna nopții, așa cum vor fi avut-o și localnicii, o făcea extrem de realistă, avînd asupra celui ce asculta înregistrarea un impact extraordinar de puternic. Eu m-am pomenit ghemuindu-mă la orice izbitură auzeam în apropiere. Cînd s-a terminat, m-am uitat la Allan și el la mine, impresionați și vlăguiți, și am continuat să ne uităm la exponate dintr-o altă perspectivă.

Pe un ecran fixat pe un perete exterior se proiecta încontinuu un documentar produs de Australian Broadcasting Corporation, arătînd ce au găsit oamenii din oraș cînd s-au trezit a doua zi – devastare totală. Filmat cu o cameră pentru mașină, materialul arăta, stradă după stradă, cum construcțiile fuseseră făcute una cu pămîntul.

Cam tot restul muzeului era populat de animale împăiate care ilustrau biodiversitatea extraordinară a Northern Territory. Mîndria muzeului era un crocodil enorm împăiat, pe nume Sweetheart, care pentru un timp a fost cel mai renumit din Australia. Sweetheart – care, în ciuda numelui efeminat, a fost mascul – ura cu patos motoarele suspendate și obișnuia să atace orice ambarcațiune care-l tulbura. Atipic pentru un crocodil, nu a rănit niciodată un om, dar a crănțănit cel puțin 15 bărci cu motor cu tot, perturbînd liniștea de după-amiază a multor pescari. În 1979, cînd lumea se temea că Sweetheart ar putea să-și facă rău singur – era tot timpul deranjat de zgomotul elicelor –, autoritățile care se ocupau de fauna locală au decis să-l mute într-un loc mai sigur. Din

nefericire, captura a fost compromisă cînd un cablu s-a rupt și Sweetheart s-a înecat. Așa că a fost împăiat și expus la muzeul Darwin, unde încă mai impresionează vizitatorii prin proporții: atinge o lungime de aproape 5 metri și cît era în viață cîntărea peste 770 de kilograme.

O altă ramă răspunde unei întrebări care trebuie să fi frămîntat mintea aproape oricui la un moment dat, și anume: „Cum se împăiază animalele?”. Eu tot timpul presupusesem că le umpleau cu rumeguș sau cu șosete vechi sau mai știu eu ce. Ei bine, aici am aflat, printr-un animăluț împăiat, expus în secțiune transversală, că de fapt un asemenea specimen este gol, cu excepția unui cadru interior din biluțe de polistiren și știfturi de lemn. Am fost înduioșat și recunoscător că un curator își bătuse capul să ne arate cum stă treaba. Mai erau expuse multe reptile și șerpi, majoritatea letali, pe care Allan i-a privit absolut fascinat.

Poate cea mai remarcabilă calitate a muzeului – și presupun că asta e într-adevăr ceva tipic pentru Northern Territory – este că spunea lucrurilor pe nume în legătură cu pericolele din lumea înconjurătoare. Cele mai multe muzee din Australia se chinuie în toate felurile să-ți arate că nu ți se poate întîmpla nimic rău aici. Muzeul Darwin demonstrează destul de clar, cu fapte și cifre care vorbesc de la sine, că dacă ți se întîmplă ceva acolo, vei regreta amarnic acest lucru. Chestia asta reieșea mai ales din secțiunea viețuitoarelor acvatice – iar aici, cel puțin, am descoperit ceea ce venisem să vedem: un cilindru mare de sticlă care conținea o viespe-de-mare conservată, cea mai letală viețuitoare de pe pămînt.

Vederea ei nu te impresiona cîtuși de puțin – o bulă translucidă în formă de cutie, înaltă de 15 sau 20 de

centimetri, cu tentacule ca firul de papiotă, lungi de cîțiva metri, atîrnînd sub ea. Ca toate meduzele, nu are creier, dar capacitatea ei letală este incredibilă. Tentaculele unei viespi-de-mare conțin o cantitate de toxină suficientă pentru a ucide o mulțime de oameni, cam cît ar încăpea într-o cameră, și, cu toate astea, nu se hrănesc decît cu creveți mici, care nu sînt greu de prins. Ca oriunde în universul bizar al biologiei australiene, nimeni nu știe cum a putut acest tip de meduză să dezvolte o asemenea toxicitate.

Pe lîngă ea erau expuse și alte viețuitoare oceanice periculoase, în care Northern Territory abundă la modul impresionant – cinci tipuri de pisici-de-mare, două de caracatiță-cu-inele-albastre, 30 de varietăți de șerpi-de-mare, opt tipuri de scoici conice și obișnuitul asortiment zglobiu de pești-piatră, pești-scorpion, pești roșii și țepoși din familia *Scorpaenidae* și altele, prea multe ca să le enumăr aici și prea deprimante ca să mai insist asupra lor. Toate astea se găsesc în apele puțin adînci de pe coastă, în ochiurile de apă dintre stîncile marine și, cîteodată, chiar pe plaje. Pentru mine este o minune cum de se aventurează cineva la mai mult de 30 de metri în mare în nordul Australiei. Mai ales șerpii-de-mare sînt cît se poate de enervanți, nu fiindcă sînt agresivi, ci fiindcă sînt curioși. Să te-aducă numai vîntul pe teritoriul lor și vin să te cerceteze, se gudură pe lîngă tine, ca pisicile care caută afecțiune. Sînt cele mai tandre ființe care există. Dar dacă îi enervezi sau îi deranjezi, te pocnesc cu venin cît pentru trei bărbați adulți. Abia *asta* e înfiorător.

Pe cînd studiam noi exponatele, un bărbat subțire și cu o barbă bogată, după moda locului, ne-a mormăit un „bună ziua” și ne-a întrebat cum ne mai merge. Bărbatul s-a

recomandat ca fiind dr. Phil Alderslade, curator la secțiunea celenterate.

— Meduze și corali, a adăugat imediat, văzîndu-ne chipurile evident ignorante. V-am observat luînd notițe, a mai adăugat.

I-am povestit despre pasiunea mea pentru viespea-de-mare și l-am întrebat dacă lucrează personal cu aceasta.

— A, sigur.

— Ei, și cum vă feriți să nu fiți înțepat?

— Precauții obișnuite, ca să fiu sincer. Echipat special, bineînțeles, cu mănuși de cauciuc, și foarte mare grijă cînd umbli cu ele, fiindcă dacă măcar o bucățică de tentacul rămîne pe o mănușă și din greșeală îți atinge pielea neprotejată – cînd îți ștergi transpirația de pe față sau alungi o muscă sau ceva –, te poți înțepa *foarte* urît, credeți-mă.

— Ați fost înțepat vreodată?

— O dată. Mi-a alunecat mănușa și un tentacul m-a atins chiar aici.

Ne-a arătat partea laterală a încheieturii mîinii. Se vedea o cicatrice decolorată, lungă de aproximativ un centimetru.

— Doar m-a atins, dar, Dumnezeule, a durut groaznic!

— Ce-ați simțit? am întrebat noi într-un glas.

— Singurul lucru cu care pot s-o compar este o țigară aprinsă pe care o ții pe piele, și m-am simțit ca și cum aș fi ținut-o acolo ceva timp, poate chiar 30 de secunde. Din cînd în cînd mă mai înțeapă diverse lucruri, din cauza muncii mele, dar vă pot spune că n-am simțit niciodată ce am simțit atunci.

— Atunci mă întreb – cum s-ar simți cîțiva metri de tentacul?

Și-a clătinat capul numai la gîndul ăsta.

— Dacă-ncerci să-ți închipui cea mai mare durere posibilă, durerea asta o întrece. În situația asta ai de-a face cu o durere de un tip și o intensitate care întrec cu mult experiențele în materie de durere pe care le-au avut majoritatea oamenilor.

Apoi a făcut ceva ce nu vezi la un om de știință: a tremurat. Pe urmă a zîmbit vesel prin părul facial excesiv și s-a scuzat că trebuie să se întoarcă la coralii lui.

Am plecat de la muzeu și am ieșit prin suburbiile însorite și ordonate din orașul Darwin – bungalow-uri albe pe peluze îngrijite –, iar la marginea orașului am trecut pe lîngă un semn pe care scria: „Alice Springs 1.479 kilometri”. Drept înainte, de-a lungul autostrăzii Stuart, care era pustie, se întindea un vid imens, de aproximativ 1.600 de kilometri, distanța pînă la Alice Springs. Eram în drum spre renumita și inaccesibila țară a nimănui, un tărîm al caniculei periculoase și al soarelui strălucitor, de un alb imaculat.

Drumul – Calea, cum i se spune uneori – era aproape gol, dar drept și bine întreținut. Întrebați 10 oameni din Sydney sau Melbourne dacă autostrada de la Darwin la Alice Springs este sau nu asfaltată și veți vedea că mulți nu știu. De fapt, a fost asfaltată cu mult înaintea altor șosele din *outback*: asta s-a întîmplat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, cînd nordul Australiei a devenit un loc strategic pentru campania din Pacific. Astăzi, drumul ăsta poartă un număr mic, dar totuși în creștere de turiști, o migrație la nivel local de mici proporții și multe tiruri cu remorci și gabarit depășit, care ajung la 45 de metri, transportînd marfă spre cele mai îndepărtate centre ale Australiei. Să întîlnești cu un tir enorm care vine spre tine cu o viteză nebună, pe o autostradă cu

numai două benzi, el avînd nevoie de toată banda pe care o are la dispoziție, este o experiență revigorantă – un *vuuum* exploziv în momentul în care te lovește aerul pe care îl dislocă, urmat imediat de un clătinat al umărului, cîteva momente de acțiune hipermaniacă a osiei, de ajuns să-ți miște plombele și să-ți sară mărunțișul din buzunare, învăluit într-un nor de praf granulos și roșu, surzit de pocniturile metalice și bufniturile surde de pietre care zboară, scapi cîteva emisii orale, în timp de praful se domolește și un bolovan uriaș îți sare drept în față; apoi o revenire bruscă, miraculoasă la liniște și calm, pe măsură ce mașina își revine pe șosea de capul ei și-și continuă drumul spre Alice Springs.

Singura dată cînd partea asta de lume a fost cît de cît însuflețită – în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, cînd au fost construite 60 de piste de aterizare și 35 de spitale de-a lungul șoselei dintre Darwin și Daly Waters și 100.000 de soldați americani au fost amplasați în zonă. Obiectivele istorice sînt încă marcate prin indicatoare și de cîteva ori ne-am oprit să aruncăm o privire. Cînd Alan Moorehead a trecut pe aici ca să scrie *Rum Jungle*, la un deceniu după terminarea războiului, majoritatea clădirilor erau încă în picioare. Cîteodată dădea peste avioane și mormane de muniții care se descompuneau lent în deșert. Normal că eu speram să dăm și noi peste așa ceva, dar nu mai era nimic acolo – doar liniște și caniculă chinuitoare și senzația că te afli la marginea unui pustiu infinit.

În orice direcție, cît vedeai cu ochii, pămîntul era acoperit de spinifex, o iarbă sfărîmicioasă care creștea în pîlcuri atît de compacte, încît dădea impresia de verdeață. Arăta ca un ținut care putea hrăni 1.000 de capete de vite, pe o suprafață de

4.000 de metri pătrați. De fapt, spinifex nu face doi bani – singura iarbă absolut necomestibilă din lume, după cîte se pare. La fel, e criminal de călătorit printre pîlcurile acelea, fiindcă vîrfurile ascuțite ca acele cu gămălie se rup cînd le atingi și rămîn înfipte în piele, unde supurează în răni mici, dar oribile. Prin spinifex erau risipite tufe de terebentină și movile de termite de statura unui om, care stăteau în deșert precum niște grupuri monolitice antice. Și asta era tot.

După aproximativ trei ore am trecut prin Katherine, o localitate prăfuită, inofensivă și mică, totodată ultimul oraș demn de a i se spune așa pe o distanță de 640 de kilometri. Dincolo de el nu prea mai aveai ce vedea, iar traficul sărăcit devenea practic inexistent. Cam tot drumul, șoseaua era ca o linie întinsă între orizonturi situate la o distanță imposibilă unul de celălalt, iar peisajul, de o parte și de alta – un pustiu monumental, cu mult spinifex, tufișuri joase, roci lunare și aproape nimic altceva. Peste tot cerul era imens și strălucitor de albastru.

Merseserăm cu mașina poate 90 de minute într-o liniște apăsătoare, pînă cînd, într-un sfîrșit, Allan a rupt tăcerea spunînd:

— Cum stai cu urina?

— Am tot ce-mi trebuie, mulțumesc. De ce-ntrebi?

— Pur și simplu fiindcă observ că rămînem fără benzină.

— Serios?

M-am aplecat peste bord să confirm că Allan putea într-adevăr să citească un indicator de benzină – deși poate că ar fi trebuit să o fac mai demult.

— Bun moment ți-ai mai ales să observi asta, i-am spus lui Allan.

— Chestia asta pare să înghită combustibilul, a răspuns el, puțin cam deplasat. Păi, aici unde sîntem? a întrebat după încă un moment de reflecție.

— Sîntem în mijlocul pustietății, Allan.

— Vreau să zic față de cel mai apropiat oraș.

M-am uitat pe hartă.

— Față de următorul oraș sîntem – m-am uitat din nou, doar ca să confirm – în mijlocul pustietății.

Am măsurat cu degetele pe hartă.

— Se pare că sîntem cam la 40 de kilometri de un punct pe hartă numit Larrimah.

— Dar au benzină acolo?

— Sincer, putem doar spera. Crezi că avem destulă ca să ajungem pînă acolo?

— Sincer, mama ei de treabă, putem doar spera.

Am intrat în Larrimah cu ultimul vapor de benzină. Era un cătun complet mort, dar avea o benzinărie. În timp ce Allan alimenta, eu am intrat și am cumpărat un bax de apă îmbuteliată și tartine pentru alte eventuale urgențe. Am jurat că, de aici înainte, o să fim amîndoi cu ochii pe indicatorul de combustibil și n-o să lăsăm acul să coboare sub linia care indică jumătatea rezervorului. Urmau întinderi și mai mari de pustiu.

Cu toate astea, chiar și cel mai mic semn de criză ne întindea nervii la maxim și eram într-o dispoziție triumfătoare cînd, spre seară, am intrat în Daly Waters, destinația noastră pentru ziua respectivă. Daly Waters – la 595 de kilometri de Darwin, 917 de Alice Springs – era pe un drum lăturalnic, la cîțiva kilometri de autostrada Stuart și peste un canal mic, ceea ce contribuia la senzația deja existentă de

distanțare față de orice altceva. Dacă era să cauți un loc obișnuit în *outback*, nu găseai nimic mai bun. Avea cîteva căsuțe, un magazin universal dărăpănat și, evident, de mult închis, două pompe de benzină, fără legătură cu vreo clădire anume, sub un semn pe care era scris Outback Servo, și un pub cu aspect mai curînd util decît frumos, cu acoperiș de tablă. Restul era caniculă și praf.

Am parcat în fața pubului, cu semne care atîrnau peste tot. Pe unul scria: „Est. 1893. Primul bar care-a primit licență pentru vînzarea băuturilor alcoolice din Australia". Alături, pe un alt semn scria: „Est. 1930. Cel mai vechi pub din Northern Territory". Cînd am coborît din mașină, căldura era sufocantă. Probabil că temperatura atingea 43 °C. O broșură turistică pe care am luat-o din Darwin sugera, fără să o spună efectiv, că pubul din Daly Waters oferea cazare. Desigur că speram asta, de vreme ce ne aflam la 370 de kilometri de următorul oraș, iar între ele nu mai erau decît cîteva case răzlețe, la marginea drumului, despre care nu știam mare lucru. Oricum, e periculos să conduci la apus prin *outback*. Atunci cangurii ies în lumina asfințitului și taie calea vehiculelor care trec, adesea ambele părți avînd de suferit. Camioanele îi mătură din drum, dar și ei pot face harcea-parcea mașinile și, cîteodată, chiar și pe pasageri.

Am pășit în interiorul întunecat – întunecat fiindcă lumea de afară era cumplit de strălucitoare și noi ne obișnuiserăm cu ea pe tot parcursul după-amiezii. Abia dacă puteam să văd ceva.

— Bună, am salutat o față din spatele barului, care aducea, așa, chiorîș, cum mă uitam, cu o paletă de ping-pong. Aveți camere de închiriat?

— Cele mai bune camere din Daly Waters, a răspuns paleta. Și totodată singurele din Daly Waters.

În timp ce vorbea, forma se transforma în fața ochilor mei într-un bărbat transpirat, dar vesel, cu ochelari, cu un aer ușor hărțuit, avînd în jur de 50 de ani. Bărbatul ne măsura cu o privire ușor piezișă.

— Vreți două camere, spuse, sau vă înghesuiți în aceeași cameră?

— Două, am răspuns eu imediat.

Asta a părut să-i facă plăcere. A scotocit într-un sertar și a scos două chei cu etichete diferite.

— Asta are un singur pat, a spus el punîndu-mi o cheie în palmă, iar asta are pat dublu – în caz că dă norocul peste unul din voi în seara asta.

Omul și-a ridicat sprîncenele într-un fel lasciv.

— Și credeți că e cu putință?

— Hei, se mai întîmplă și minuni.

Vreo 10 camere erau plasate într-o clădire separată, lîngă pub, de o parte și de alta a coridorului central. Eu am insistat ca Allan să ia dubla, fiindcă era mult mai probabil să dea norocul peste el decît peste mine.

— Aici? a rîs forțat.

— Aici, la țară, sînt 80 de milioane de oi, Allan. Nu pot fi mofturoase chiar toate.

Ne-am despărțit ca să ne vedem camerele. „Strictul necesar” – au fost cele două cuvinte care mi-au venit în minte. A mea avea un pat vechi, o măsuță de toaletă hîrbuită și un coș de gunoi din rafie. Nu erau nici televizor și nici telefon, iar sistemul de iluminat consta dintr-un bec galben, fără abajur, atîrnat de tavan, dar fereastra izolată avea un aparat de aer

condiționat vechi, care s-a scuturat și a trepidat violent cînd l-am deschis, însă chiar părea să ofere un pic de aer răcoros. Baia era la capătul coridorului și era nițel cam insalubră, cu pete de rugină pe chiuvetă și un duș care avea un aspect foarte neigienic.

M-am dus să-i fac o vizită lui Allan, care stătea pe pat, rînjind ca un nebun.

— Intră, a strigat el. Intră. Ți-aș oferi ceva de la minibar, dar se pare că n-am așa ceva. Trage-ți un scaun – vai, nu! Nu-i nici un scaun. Ei, coșul de gunoi e numai al tău.

— E un pic minimalist, am recunoscut eu.

— Minimalist? E o afurisită de celulă. Ți-aș arăta lumina, dar s-a ars becul.

— Sînt sigur că-ți putem găsi alt bec.

— Nu, nu, nu. Cred c-o să-mi placă mai mult în beznă.

Și-a țuguiat buzele.

— E prea devreme să-ncepem cu băutura?

M-am uitat la ceas. Era doar patru și 45 de minute.

— Este, un pic. De fapt, aș fi vrut să văd ceva.

— Un obiectiv turistic? În Daly Waters? Oare ce poate fi? Cineva care alimentează cu benzină? Împerecherea de seară a oilor?

— E un copac.

— Un *copac*! Sigur că asta e. Te rog să mă duci acolo.

Ne-am dus la mașină și am condus cîțiva kilometri la vale, pe un drum încins și prăfuit. Acolo, la marginea unui luminiș mare și arid, lîngă drum, era un semn care anunța că nimeriserăm drumul pînă la Stuart Tree, care îl comemora pe John McDouall Stuart, poate cel mai mare dintre exploratorii Australiei. Soldat scoțian pitic (abia dacă atingea un metru și

jumătate), Stuart a condus trei expediții eroice prin interiorul țării, care l-au dat gata și dus a fost. Lumina strălucitoare din *outback* nu se potrivea deloc cu viziunea lui, iar în ultimele două expediții pe care le-a făcut a ajuns, nu după mult timp, să vadă dublu – ceea ce probabil n-a fost cel mai încurajator beteșug cu care să se pricopsească cineva care alegea un drum prin pustiul sălbatic, nemarcat pe hartă. („Deci, băieți, spre care dintre cele două vîrfuri credeți că ar trebui să mergem? Eu zic să mergem spre cel peste care lumina soarelui cade dinspre partea stîngă”.) Practic, avea să-și termine călătoriile complet orb. În a doua expediție s-a îmbolnăvit de scorbut, pentru care părea să aibă o slăbiciune congenitală. Trupul i-a devenit „o concentrare de răni infectate care nu se mai vindecau”. Pielea, observa unul dintre locotenenții lui, „îi atîrna de cerul gurii, limba se umflase și nu era în stare să vorbească”. Practic în stare de inconștență, a fost purtat pe o targă pe ultimii 640 de kilometri și în fiecare zi colegii îl coborau, așteptîndu-se să-l găsească mort. Cu toate astea, după o lună de la întoarcerea la lumea civilizată era din nou pe picioare și pornea iarăși spre pustiul neîndurător.

Ultima lui încercare, în 1861-1862, părea și ea sortită eșecului. Caii „erau foarte istoviți” din cauza lipsei de apă și, atît oamenii, cît și animalele erau înspăimîntați de *bulwaddy*, un arbust înșelător, cu ghimpi ascuțiți. Dar la Daly Waters au găsit un rîu cu apă potabilă. Aceasta a fost salvarea expediției. Oamenii s-au odihnit, și-au refăcut rezerva de apă, apoi au continuat drumul. În iulie 1862, nouă luni după ce plecaseră din Adelaide, au ajuns la Marea Timor și au devenit astfel primii care și-au făcut efectiv drum prin inima continentului. În mai puțin de 10 ani, linia de telegraf ajunsese de la

Adelaide înspre ceea ce avea să devină Darwin, legînd în sfîrșit Australia de restul lumii.

Încîntat că a găsit apă la Daly Waters, Stuart a sculptat un „S” într-un eucalipt mare. Exact pentru copacul acesta veniserăm noi. Copacul, trebuie spus, nu era cine știe ce – un trunchi de eucalipt de patru metri și jumătate înălțime, cu crengile superioare tăiate și mort de mult. În toate ghidurile scrie că litera „S” este foarte vizibilă, dar noi n-am putut-o găsi. Cu toate astea simțeam o anumită plăcere să fim într-un loc renumit, pe care puțini australieni îl vizitează. Cum stăteam noi acolo, un cîrd de galah, un soi de papagal rozaliu și gălăgios, a venit și s-a așezat pe copacii din jur. A fost o scenă aproape complet lipsită de culoare – o cîmpie aridă, un soare rotofei care apunea, niște eucalipți împrăștiați – și totuși, într-un mod cu totul neobișnuit, am fost captivat de ea. Nu știu de ce, dar îmi plăcea tare mult aici.

Am privit totul îndelung, după care Allan s-a întors către mine și m-a întrebat pe un ton respectuos dacă de-acum putem să mergem să bem ceva.

— Da, sigur, am spus.

Renumele de care se bucura Daly Waters nu a început și nu s-a terminat cu vizita pasageră a lui Stuart și a oamenilor lui. În anii 1920, un cuplu destul de obscur, familia Pearce, a venit în Daly Waters și a deschis un magazin cu 20 de lire pe care le împrumutaseră. Surprinzător, s-au descurcat destul de bine. În cîțiva ani aveau un magazin, un hotel, un pub și un aerodrom. Daly Waters a devenit un loc de popas în drumul dintre Brisbane și Darwin, după care urma zborul spre Singapore și de acolo spre Londra în perioada de început a liniilor aeriene

Qantas și a vechii Imperial Airways. Lady Mountbatten a fost printre primii musafiri care și-au petrecut noaptea la hotel. Dumnezeu știe ce impresie a avut despre locul ăsta – deși îndrăznesc să spun că a fost nemaipomenit de bucuroasă că era în siguranță. În vremurile acelea de început, un zbor comercial de la Londra însemna să ai nervi de oțel și presupunea 42 de opriri pentru realimentare, pînă la cinci schimbări de aeronavă și o călătorie cu trenul prin Italia, fiindcă Mussolini nu permitea traversarea spațiului aerian al Italiei. Dura 12 zile. Pe lîngă sezoanele musonice, zborurile trebuiau să înfrunte furtuni de praf, defecțiuni mecanice, greșeli de navigație și uneori atacuri din partea beduinilor ostili sau răutăcioși. Prăbușirile nu erau rare.

Pericolele de zbor din perioada respectivă sînt rezumate foarte bine de experiența lui Harold C. Brinsmead, șeful Aviației Civile Australiene, în perioada de început a aviației comerciale. În 1931, Brinsmead zbura spre Londra, parțial pentru afaceri și parțial pentru a demonstra siguranța și fiabilitatea serviciilor aeriene moderne pentru pasageri, cînd avionul lui s-a prăbușit imediat după decolare, în Indonezia. Nimeni n-a fost rănit serios, dar avionul a fost complet avariat. Refuzînd să aștepte o navă de schimb, Brinsmead s-a îmbarcat pe o aeronavă a noii linii aeriene olandeze, KLM. Aceasta s-a prăbușit pe cînd decola din Bangkok. De data aceea au murit cinci oameni, iar Brinsmead a suferit răni serioase și nu s-a mai recuperat niciodată. Doi ani mai tîrziu a murit. Între timp, pasagerii care au supraviețuit și-au continuat drumul spre Londra cu alt avion, care s-a prăbușit la întoarcere.

Daly Waters pretinde că este cel mai vechi aeroport internațional din Australia, deși presupun că multe alte piste de aterizare se pot lăuda cu același lucru. Cu siguranță este adevărat faptul că a servit drept punct de escală pentru unele zboruri internaționale și mai frecvent pentru zboruri interne din Queensland spre Australia de Vest, încît era un fel de răscruce de drumuri. Aeroportul a rămas deschis pînă în 1947. Pubul s-a deschis în 1938, așa că, oricum ai lua-o, nu este cel mai vechi din *outback* sau din Northern Territory, dar este cu siguranță unul dintre cele mai faimoase.

Cum se întîmplă de obicei în cazul puburilor din *outback*, fiecare centimentru pătrat din interior – ziduri, căpriori, stîlpi de susținere din lemn – era acoperit cu semne lăsate în urmă de vizitatorii care trecuseră pe acolo: carnete de student, permise de conducere, bancnote din diverse țări, autocolante, insigne de la diverse departamente de poliție și pompieri, chiar și o colecție generoasă și captivantă de lenjerie intimă, care atîrna de grinzi sau era bătută în cuie pe pereți. Restul era spartan la modul drăguț: un bar central mare, dar rustic, podea de ciment, acoperiș de tablă simplă, mese și scaune din diverse perioade și de diverse stiluri, o masă de biliard hîrbuită. La bar, șapte sau opt bărbați, toți în pantaloni scurți, tricouri, cizme și pălării care se purtau în partea locului, stăteau și beau *stubbie* – sticle turtite de bere –, servite în suporturi izolate termic cu burete ca să se mențină reci. Toți păreau încinși și prăfuiți, dar, de fapt, tot ce există în Daly Waters e încins și prăfuit. Atmosfera din pub poate fi descrisă cel mai bine ca fiind o arșiță care te binedispune. Chiar și cînd stăteam pe loc, transpirația se prelingea pe noi. Ferestrele erau ecranate, dar multe erau pline de găuri și, oricum, ușile

erau larg deschise, încît mușteleintrau fără opreliște. Oamenii de la bar mi-au făcut semne scurte, dar prietenești din cap, în timp ce-mi croiam drum cu burta înainte spre bar, și mi-au făcut loc amabili ca să ajung să-mi dau comanda, însă nu au arătat nici un interes pentru persoana mea, privindu-mă ca pe un străin. În mod cert, după cum atestau suvenirele, vizitatorii nu erau o noutate.

Am luat două *stubbie* reci și le-am dus la masa unde stătea Allan, sub un autocolant care comemora o vizită a Clubului Turistic Wheredafukarwi. Era cuprins de o fericire ciudată.

— Îți place aici? am întrebat.

El a clătinat din cap încîntat și perplex.

— Da, îmi place, chiar îmi place.

— Mie mi s-a părut că urăști locul ăsta.

— Așa și era, a spus. Dar după aia, stînd aici și privind pe fereastră apusul, o priveliște minunată – vreau să spun chiar uluitor de frumoasă –, iar pe urmă mi-am întors privirea spre bar, unde am văzut personajele astea ale *outback*-ului și m-am gîndit: „Fir-ar, îmi place aici!”.

S-a uitat la mine la modul cel mai sincer uimit.

— Da, chiar îmi place.

— Mă bucur să aud asta.

Allan și-a terminat rapid berea, apoi s-a ridicat.

— Mai luăm una?

Acum era rîndul meu să fiu uimit. Am început să mă eschivez – era cam devreme să o luăm așa de rapid cu băutura, dar pe urmă m-am gîndit: la naiba! Am venit atîta drum și descoperiserăm locul ăsta – practic o ruină –, făcut parcă anume ca să tot bei.

Am golit sticla și am dat-o la o parte.

— Sigur, am spus, de ce nu?

Ei bine, nu pot spune că-mi amintesc prea mult din ce-a urmat după asta. Am băut cantități enorme de bere – enorme. Am mîncat fripturi cît mănușile de baseball (poate chiar au fost mănuși de baseball) și le-am dat pe gît cu și mai multă bere. Ne-am făcut mulți prieteni. Ne comportam ca la un cocktail. Vorbeam cu fermierii și cu crescătorii de oi, cu bonele și bucătarii. Am întîlnit alți călători ca și noi, veniți din toată lumea, și am vorbit un timp cu proprietarul, un anume Bruce Caterer, care mi-a spus povestea complicată a modului în care ajunsese el să dețină un pub în locul ăsta singuratic și îndepărtat, dar nu-mi mai amintesc chiar nimic, nu aș putea scrie un rînd despre asta – ceea ce-i asigură o confidențialitate deplină. La căderea serii, barul s-a umplut pînă la refuz și s-a animat. Nu aveam nici cea mai vagă idee de unde veneau toți acei oameni. Îmi era clar doar că erau cel puțin 50 de băutori înfocați înghesuiți în brusa de lîngă Daly Waters și încă pe atîția vizitatori ca noi. Am luat bătaie în stil mare la biliard de la cel puțin 14 oameni. Am făcut cinste cu rînduri de bere la necunoscuți. Mi-am sunat nevasta și i-am declarat dragoste eternă. Am chicotit la toate poveștile auzite și am schimbat amabilități în dreapta și-n stînga, fără excepții. Aș fi plecat oriunde cu oricine. M-am trezit a doua zi dimineață complet îmbrăcat peste patul nedesfăcut, fără să-mi amintesc ce s-a întîmplat după porția de mănuși de baseball din seara precedentă și simțindu-mi capul greu, ca și cum trecuse trenul peste mine.

Mi-am pus ceasul la ochi și am gemut cînd am văzut că arăta aproape ora 10. Eram într-o întîrziere de cîteva ore, dacă

mai aveam de gînd să ajungem la Alice Springs. Am coborît împleticindu-mă la baie și m-am spălat rapid, pe urmă am dat fuga, încă nedezmeticit, la pub. Allan stătea rezemat de un perete, cu ochii închiși și cu o ceașcă de cafea neagră și aburindă în față. Nu mai era nimeni prin preajmă.

— Cafea unde, unde? am croncănit cu voce stinsă.

A făcut un semn vag cu mîna vlăguită. Într-o încăpere alăturată am găsit un vas cu apă fierbinte, nes, pliculețe de ceai, lapte praf și zahăr, din care să-mi prepar ceva cald de băut. Am umplut o ceașcă pe jumătate cu nes, am adăugat niște apă și m-am dus la Allan.

Slăbit, ca un invalid, am ridicat ceașca și de-abia mi-am umezit buzele. După încă vreo două sorbituri am început să mă simt puțin mai bine. Allan, în schimb, arăta în ultimul hal.

— Cît de tîrziu am stat? am întrebat.

— Tîrziu.

— Foarte tîrziu?

— Foarte.

— De ce stai cu ochii-nchiși?

— Fiindcă dacă-i deschid mi-e teamă c-o să sîngerez pînă mor.

— M-am făcut de rîs? am întrebat uitîndu-mă pe furiș prin sală să văd dacă pantalonii mei scurți atîrnau de vreo grindă.

— Nu-mi amintesc să te fi făcut. Ai fost de tot rahatul la biliard.

Am dat din cap, fără să fiu surprins. De multe ori folosesc alcoolul ca pe un fel de test artificial al priceperii mele la biliard. Așa îi ajut pe străini să cîștige încredere în abilitățile lor și să ajungă la portofelul meu.

— Altceva? am mai întrebat.

— Faci schimb de locuință vara viitoare cu o familie din Coreea.

Mi-am țuguiat buzele meditativ.

— De Nord sau de Sud? am întrebat.

— Nu-s sigur.

— Tu inventezi chestia asta, nu-i așa?

S-a întins și mi-a tras din buzunarul cămășii o carte de vizită și mi-a arătat-o. Pe ea scria: „Park Ho Lee, Angrosist de carne” sau așa ceva și o adresă în Pusan. Sub ea, era scris de mîna mea: „10 iunie – 27 august. Nici o problemă”.

Am mototolit cartea de vizită și am pus-o în scrumieră.

— Cred c-aș vrea să-mi iau tălpășița acum, am spus.

A aprobat din cap și s-a ridicat cu greu de la masă, împleticindu-se, apoi s-a dus să-și strîngă lucrurile. Eu am ezitat ceva timp, după care l-am urmat.

Zece minute mai tîrziu porneam spre Alice Springs.

Capitolul 16

Iată o poveste la care trebuie reflectat.

În aprilie 1860, în a doua rundă de încercări temerare de a traversa Australia de la sud la nord, John McDouall Stuart a atins centrul aproape complet secat al continentului, aflat pe la jumătatea drumului dintre actualele Daly Waters și Alice Springs. Situat la 1.600 de kilometri de orice așezare, locul acela era „chiar punctul culminant al dezolării”, după cum s-a exprimat atît de bine exploratorul care-l însoțea pe Stuart, Ernest Giles, deoarece Stuart și oamenii lui au traversat iadul ca să ajungă acolo. Erau bolnavi, zdrențuiți și pe jumătate morți de foame, după luni de zile de expediție, dar cel puțin aveau satisfacția de a ști că deveniseră primii străini care pătrunseseră în inima sălbatică a continentului.

Deci vă puteți imagina suprinderea lui Stuart cînd, în mijlocul acestei pustietăți toride, a întîlnit, împreună cu echipajul care-l însoțea, trei băștinași care i-au salutat printr-un semn secret al francmasonilor. Stuart nu a menționat în jurnalul lui care era semnul respectiv, însă era clar din uimirea cu care prezenta faptele că era puțin probabil ca semnul să fi fost făcut accidental. Peste cîteva zile, Stuart și oamenii lui au găsit urme de cal marcînd un traseu ce traversa cîmpia. În cele din urmă, încă și mai departe, exploratorii își instalau corturile pentru a înnopta acolo, cînd s-au apropiat de ei niște oameni din tribul Warramunga. Unul din oamenii lui Stuart, un tînăr pe nume W.P. Auld, stătea cu

cizmele scoase, frecîndu-și picioarele care-l dureau, cînd unul din bărbații Warramunga s-a așezat în genunchi în fața lui. În timp ce Auld privea perplex, bărbatul l-a încălțat din nou și i-a legat șireturile cu atenție și dibăcie, după care s-a dat înapoi, zîmbind iar, mulțumit. Era mai mult decît evident pentru Stuart că el și oamenii lui nu erau chiar primii albi care ajunseseră în centrul pustiu al țării. Deci cine le-o luase înainte? Nimeni n-a avut niciodată nici cea mai vagă idee.

Pomenesc chestia asta ca să arăt că *outback-ul* este un loc ciudat și vast. Ceva din pustiul acela exercită o atracție stranie asupra oamenilor. E un mediu care te vrea mort, dar, în ciuda celor mai vitrege condiții, fără a aștepta nici cea mai vagă recompensă, exploratorii s-au aventurat acolo iar și iar. Cîteodată, după cum a descoperit Stuart, nici măcar n-au catadicsit să-și lase numele. Aproape că nu e posibil să exagerezi cruzimea mediului din interiorul Australiei. Pentru exploratorii din secolul al XIX-lea, aceasta nu se datora doar caniculei de nedescris ori absenței aproape permanente a apei, ci multor altor nenorociri. Furnici care pișcă mișunau pe trupurile lor oriunde se așezau să se odihnească. Aborigenii îi atacau uneori cu sulițe. Peisajul era plin de tufișuri țepoase și spinifex, ai cărui ghimpi silicați și nemiloși dădeau aproape întotdeauna infecții din cauza transpirației și murdăriei. Scorbutul era un supliciu constant. Igiena era imposibil de păstrat. Animalele de povară înnebuneau de multe ori sau refuzau să meargă mai departe. Ernest Giles a notat în memorii cum calul lui a luat-o razna în așa un hal după ce căutaseră apă în zadar, încît atunci cînd s-au întors în tabără la sfîrșitul zilei animalul și-a băgat botul în foc, sperînd că va găsi alinare. De milă, Giles i-a dat animalului rănit să bea din

rezervele lui modeste, dar calul a murit oricum. Nici cămilele nu făceau față mai bine condițiilor deșertice. În *Beyond Leichhardt*, o istorie a expedițiilor în Australia, Glen McLaren spune că mușchii de carne se țineau scai de rănile cămilelor, depunîndu-și ouăle în fiecare rană deschisă, care erupea la scurt timp după aceea, devenind un furnicar oribil de viermi forfotitori. Într-o expediție, rana unei cămile s-a infectat atît de tare, încît viermii „erau scoși zilnic cu vadra". Pînă la urmă, animalul s-a culcat pur și simplu la pămînt și a murit. Cînd nici cămilele nu se descurcă-n deșert, atunci știi că ai dat de o regiune dură a lumii. Atît pentru oameni, cît și pentru animale, a fi în viață devenea sinonim cu a fi mort și ajuns în iad, într-un iad pe pămînt.

Cu toate astea, exploratorii s-au întors de nenumărate ori. Aproape fiecare expediție din secolul al XIX-lea începea cu un scop în aparență practic – găsirea unui traseu pentru linia de telegraf, căutarea zăcămintelor de aur, descoperirea cine știe cărui paradis nebănuit –, dar aproape fără excepție, exploratorii rămîneau la scurt timp complet fascinați de pustiu. Neputînd rezista ademenirii lui, pur și simplu mergeau mai departe și mai departe.

Poate că nimeni, în afară de Ernest Giles, nu a suportat mai multe privațiuni cu mai mult stoicism, fără să obțină vreun rezultat. În 1874, pe cînd călătorea cu un camarad pe nume Alfred Gibson prin pustiurile aride ale Australiei de Vest, calul lui Gibson a murit. Giles i-a dat lui Gibson calul lui, cu instrucțiuni clare – să se întoarcă 190 de kilometri pe unde au venit, spre un loc numit Fort McKellar, ca să aducă alt cal. Gibson s-a rătăcit prin pustiu și nu l-a mai văzut nimeni niciodată. (Zona se numește acum Deșertul Gibson.) Lăsat să-și

găsească drumul înapoi pe jos, Giles s-a împleticit zile întregi prin movile epuizante de nisip, pe ultimii 90 de kilometri aproape că a epuizat rezervele de apă. În starea asta disperată, chinuit de muște și pe jumătate mort de foame, a devenit anecdotic momentul cînd a localizat un pui de cangur și s-a năpustit asupra lui, devorîndu-l crud, cu tot cu blană, piele și tot restul.

Acestea nu au fost experiențe excepționale, trebuie să înțelegeți. Asta te aștepta cînd te aventurai în *outback*. Atunci cînd Robert Austin și oamenii lui, rătăciți în pustiurile informe din Australia de Vest, și-au băut propria urină și pe cea a cailor lor n-a fost nimic ieșit din comun. Atunci cînd Giles a găsit și a devorat un pui de cangur, s-a considerat extraordinar de norocos – nu doar în momentul acela, ci și după ani de zile. „Nu voi uita niciodată gustul delicios al creaturii aceleia”, a scris el cu entuziasm sincer și revelator în memorii. Stuart și oamenii lui au păstrat și ei amintiri la fel de dragi ale unor vremuri cînd, pe punctul de a muri de foame, au găsit cîțiva pui de dingo și i-au fiert într-un vas. Gustul lor a fost, a scris el, „delicios!”.

De ce s-au supus oamenii în mod repetat unor astfel de suplicii este un mister care depășește orice putere de înțelegere. În ciuda trudei extraordinare prin care a trecut în timpul expediției fatale cu Gibson, Giles s-a întors aproape imediat la incursiunile lui obsesive. Stuart a făcut la fel; timp de patru ani, aproape zi de zi, s-a aventurat spre interiorul nemilos, pînă a reușit să-l cucerească. Epuizat de efort, s-a retras la Londra și a murit curînd după aceea.

Este imposibil să decizi cine a îndurat vicisitudinile cele mai mari, Stuart sau Giles, dar nu se poate pune la îndoială că

Giles a făcut-o pentru o recompensă mai mică. Nici un explorator nu a fost vreodată mai ghinionist. În același an în care l-a pierdut pe Gibson în deșert și s-a poticnit 190 de kilometri prin canicula îngrozitoare, Giles a explorat și regiunile centrale din jur, cunoscute sub numele de Yulara. Într-o bună zi s-a cățărat cu chiu, cu vai pe o moviliță și a avut parte de o priveliște cum nu visase să vadă vreodată. În fața lui, incredibil de impunător, stătea cel mai bizar monolit de pe pământ, stînca mare și roșie cunoscută ca fiind Uluru. Grăbindu-se spre Adelaide ca să anunțe descoperirea, a aflat că un bărbat pe nume William Christie Gosse dăduse peste locul acela cu cîteva zile înaintea lui și îl numise deja Ayers Rock, în cinstea guvernatorului Australiei de Sud.

Pînă la urmă, prea bătrîn ca să mai plece în expediții, Giles a ajuns să lucreze ca funcționar la zăcămintele aurifere de la Coolgardie, unde a murit în anonimat în 1891. Astăzi, el este aproape cu totul uitat. Nici o autostradă nu-i poartă numele.

Și uite-așa, eu și curajosul domn Sherwin am înaintat prin deșertul fierbinte și nesfîrșit. Cum călătoream spre sud din Daly Waters, peisajul a devenit din ce în ce mai sărac în vegetație. Începea să dea o senzație stranie, ca și cînd am fi părăsit planeta Pămînt. Solul a căpătat o strălucire roșiatică, părea mai mult marțian decît terestru, iar lumina parcă-și dublase intensitatea, ca și cînd ar fi fost generată de un soare mai apropiat și mai mare. Chiar și pe un drum asfaltat și fără denivelări, reconfortat de aerul condiționat, nu ești cu totul văduvit de senzația pe care trebuie să o fi avut exploratorii. Problemele nu pot fi cu totul imaginare, dar intensitatea lor da, iar intensitatea respectivă era impresionantă.

La stînga erau cîteva mii de kilometri pătrați de pustiu cu vegetație foarte joasă, o zonă numită Barkly Tableland, care în cele din urmă se unește cu Deșertul Simpson, poate cel mai dur ținut din lume pentru ferme. Atît de neînduplecat este pămîntul, încît fermele trebuie să fie foarte vaste pentru a avea o singură utilizare; cea mai mare dintre ele, un loc numit Anna Creek, este mai mare decît Belgia. Poate părea incredibil, dar la dreapta pămîntul este și mai aspru. Acela era abominabilul Deșert Tanami, o întindere de o uscăciune infernală, care este chiar și acum în mare parte necartografiat. Pe harta mea nu era indicat nici un detaliu – nici o albie de izvor secat sau potecă veche – pe o distanță de 480 de kilometri pînă la granița cu Australia de Vest. Mai departe, era efectiv la fel de pustiu pe o distanță de încă 960 de kilometri.

Chiar și de-a lungul autostrăzii Stuart, cu traficul ei însuflețit, cei peste 880 de kilometri dintre Daly Waters și Alice Springs se puteau lăuda doar cu un orășel, o veche localitate de minerit aurifer, numită Tennant Creek, trei sau patru așezări grupate care făceau ca Daly Waters să aibă un aspect cosmopolit și cîteva restaurante, poate la vreo 130 de kilometri unul de altul. Și asta era tot. Nu mai călătorisem niciodată printr-un asemenea vid fără margini. În cele din urmă au început să se ridice niște dealuri la mijlocul distanței: Lanțurile MacDonnell. Foarte rar – o dată sau de două ori într-o oră – mai trecea pe lîngă noi cîte un tir. O dată am văzut o mașină apropiindu-se, iar șoferul, evident sedat de monotonie, a ieșit de pe șosea și a izbit violent acostamentul pe o distanță de aproximativ 60 de metri, lăsînd în urmă la revenire un nor mare de praf. Apropiindu-se de noi – stîrnit

poate de claxonatul lui Allan –, șoferul a fost zdruncinat și s-a trezit buimac, după care a virat din reflex, dar mult prea brusc, către pavaj și de acolo, spre uluirea noastră totală, ne-a tăiat drumul. Era absurd: într-o zonă extrem de pustie, singurele bucăți de metal aflate în mișcare erau să se ciocnească dramatic. A trecut o secundă egal distribuită între sunetul strident al claxonului, țipete camuflate și viraje sălbatice. Pentru cîteva clipe ciudate, scena parcă se desfășura cu încetinitorul și l-am putut vedea perfect pe atacatorul nostru inocent, înghețat ca într-un instantaneu naiv, privindu-ne cu un amestec de uimire și regret. N-ar trebui să mă mire că există un moment care le este dat tuturor oamenilor, cînd trec pe lîngă vreo moarte accidentală. Pe urmă, totul a revenit la imaginea estompată de mișcare. Mașinile au trecut una pe lîngă cealaltă fără să se ciocnească – Dumnezeu știe cum –, iar eu m-am răsucit în scaun să-mi pot urmări adversarul cum se pierde în spatele nostru, foarte atent la încadrarea pe bandă. L-am urmărit pînă cînd a devenit un punct evanescent, apoi m-am întors spre Allan.

— Ei, nu știu ce zici tu, a spus el plin de vioiciune, dar eu sînt pregătit să beau o cafea și să-mi schimb izmenele.

— Excelent plan, am aprobat, și împreună am scrutat orizontul în căutarea unui restaurant izolat, dar primitor.

Recompensa extraordinară a șofatului prin pustiu este că atunci cînd ajungi într-un loc – în orice loc diferit de ceea ce cunoști deja –, devii exagerat de surescitat. În plină zi, am văzut un semn care indica un loc numit Devils Marbles și, după un scurt schimb de priviri, am luat-o pe un drum lateral de aproximativ un kilometru și jumătate către o parcare.

Ajunși acolo, am văzut ceva realmente fabulos – teancuri enorme de bolovani șlefuiți de granit, mulți dintre ei mari cît niște case, așezați unii peste alții în grămezi amestecate sau risipiți pe o arie imensă (1.800 de hectare, conform unui indicator). Fiecare amintea de altceva: un jeleu, o franzelă, o minge de bowling – numai că erau enormi și adesea cocoțați pe niște suporturi neverosimil de subțiri. Imaginați-vă un bolovan înalt de vreo nouă metri și aproape sferic stînd pe un soclu puțin mai mare decît, să spunem, un capac de canal. Ca să nu mai zic că nu mai era nici un om prin preajmă. Pune pietrele astea oriunde în Europa sau în America de Nord și vor deveni celebre. În fiecare album de familie ar exista o fotografie cu mama și copiii la picnic, cu niște roci uimitoare în spate. Aici erau minuni neștiute de nimeni, în afara șoselei și în mijlocul pustiului nemărginit. Ne-am plimbat prin zonă, preț de o jumătate de oră, la fel de uimiți de pustietate pe cît eram și de roci, apoi ne-am felicitat pentru norocul și pentru intuiția de a ne fi oprit acolo și am plecat mai departe extrem de mulțumiți.

La 10 ore și 903 kilometri după ce plecasem din Daly Waters, am ajuns, uscați și prăfuiți, în Alice Springs, o rețea de străzi perfect aliniate, dispuse ca o platformă enormă pentru elicoptere, pe o cîmpie de lîngă pantele aurii ale MacDonnell Ranges. Fiindcă este atît de adîncit în pustiu, Alice Springs ar trebui să pară un miracol – un oraș adevărat cu magazine, școli și străzi cu nume –, dar pentru ceva vreme a fost un fel de Timbuktu de la antipozi, un loc ispititor prin inaccesibilitatea lui. În 1954, cînd Alan Moorehead a trecut pe aici, singura legătură permanentă a orașului cu lumea

exterioară era un tren care avea cursă săptămînală din Adelaide. Cînd ajungea sîmbătă seara, era cel mai mare eveniment din viața orașului. Aducea corespondența, ziare, filme noi la cinematograf, piese de schimb așteptate de multă vreme și orice altceva nu putea fi procurat la nivel local. Aproape tot orașul apărea să vadă cine coboară și ce se descarcă din tren.

În vremurile acelea, Alice Springs avea o populație de 4.000 de persoane și aproape nici un vizitator. Acum este un orășel dinamic cu 25.000 de locuitori și plin de vizitatori – 350.000 pe an –, ceea ce constituie, bineînțeles, o problemă. În zilele noastre poți veni cu avionul de la Adelaide în două ore, din Melbourne sau Sydney în mai puțin de trei. Poți să bei un *latte* și să cumperi niște opale, pe urmă să te urci în autobuz și să mergi pe șosea pînă la Ayers Rock. Orașul nu numai că este accesibil acum, dar a devenit un obiectiv turistic important. Este atît de plin de moteluri, hoteluri, centre de conferință, campinguri și stațiuni deșertice, încît nu se poate spune nici măcar o dată că ai făcut cine știe ce lucru excepțional ducîndu-te acolo. E o nebunie totală. O localitate renumită cîndva pentru izolarea ei atrage acum mii de vizitatori care vin să vadă cît de mult s-a schimbat.

Din aproape toate ghidurile și articolele de călătorie reiese subtil că în Alice Springs a rămas ceva din farmecul indescriptibil al *outback*-ului – o senzație de „departe-de-tot-și-toate” pe care doar dacă vii aici o poți avea, dar care este de fapt peste tot în Australia. De fapt, e de regăsit oriunde pe pămînt. În drum spre oraș am trecut pe lîngă malluri, reprezentanțe de autoturisme, restaurante McDonald’s și Kentucky Fried Chicken, bănci și benzinării. Doar cîțiva

aborigeni risipiți, care mergeau de-a lungul albiei secate a rîului Todd, mai dădeau o ușoară notă exotică. Ne-am cazat într-un motel, la marginea centrului modest al orașului. Camera mea avea balcon, de unde puteam privi cum apusul inundă deșertul și cum face să lucească pantele aurii ale MacDonnell Ranges în zare – sau cel puțin puteam face asta dacă priveam dincolo de piața K-Mart, desfășurată chiar sub ochii mei, peste drum. În toate cele două milioane de mile pătrate sau chiar mai mult de *outback* australian nu cred că există juxtapunere mai nefericită.

Allan era evident preocupat de același lucru, fiindcă după jumătate de oră, cînd ne-am întîlnit în față, privea și el aceeași scenă.

— Nu pot să cred că am condus 1.600 de kilometri ca să vedem un K-Mart, a spus.

S-a uitat la mine.

— Voi, yankeii, aveți multe pentru care trebuie să dați socoteală, știi.

Am început să protestez, cumva bolborosind, dar ce puteam să spun? Avea dreptate. Așa este. Am creat o filosofie a comerțului cu amănuntul, complet irezistibil și inestetic. Iar acum adunăm centrele astea și le trimitem în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Aproape tot ceea ce regretai că ți-a reținut privirea în Alice Springs era un produs american, creat de oameni care nu puteau ști că ajutaseră la distrugerea specificului unui oraș din *outback* și care, cu siguranță, aveau o altă viziune. Dacă tot am ajuns la asta, îndrăznesc să spun că nici majoritatea celor ce făceau cumpărături în Alice Springs nu vedeau lucrurile așa, fiind, fără îndoială, încîntați să găsească multe locuri de parcare gratis și o reducere la

prosoape Martha Stewart și perdele de duș. În ce lume tristă și ciudată trăim!

Ne-am plimbat prin centrul orașului, căutînd un loc unde să mîncăm. Cartierul central de afaceri al orașului era suficient de dens și nu ne-a luat mult să-i epuizăm modestele resurse culinare ori de distracție. Cînd ne-am dat seama că mergeam pe aceleași străzi, pentru a doua oară, am remediat lucrurile, în lipsă de altceva, mergînd la un restaurant chinezesc pe lîngă care trecuserăm cu cîteva minute mai devreme din cealaltă direcție. Era aproape gol.

În timp ce așteptam să ne aducă mîncarea, Allan s-a uitat cu un ochi atent și critic la tapetul și la accesoriile țipătoare, ca și cînd doar ele puteau explica imperfecțiunile dezamăgitoare din Alice Springs. Preț de o clipă, mi s-a părut că analiza chiar și muzica în surdină.

— Ei, și cît stăm aici? a întrebat într-un final.

— Păi, stăm aici și mîine. Pe urmă mergem la Uluru. După aia venim înapoi aici pentru o zi. După care tu pleci cu avionul înapoi în Anglia.

El a dat din cap gînditor.

— Deci două zile aici în total?

— Mda.

— Și ce-i de făcut două zile în Alice Springs?

— Chiar multe, de fapt, am spus pe un ton încurajator și am scos o broșură pe care o luasem de pe o etajeră de la motel, pe care am început s-o răsfoiesc. Uite, Alice Springs Desert Park, ca să-ți dau un exemplu.

Și-a înclinat puțin capul.

— Ce-i asta?

— E o rezervație naturală unde au recreat cu atenție un mediu deșertic.

— În deșert?

— Da.

— Au recreat un deșert în deșert? Am înțeles bine?

— Da.

— Și plătești bani pentru asta?

— Da.

A dat din cap contemplativ.

— Altceva?

Am întors pagina.

— Meca Date Garden.

— Asta ce-i?

— O grădină unde cresc curmale.

— Și pentru asta se plătește?

— Așa cred.

— Asta-i tot sau mai e ceva?

— A, mai sînt multe.

Am parcurs lista de obiective turistice – vechiul post telegrafic, Ferma de Frontieră pentru Cămile, Muzeul Băștinașilor, Galeria Prestigiului Femeilor-Pionier ale Națiunii, Galeria Prestigiului Transportului Rutier, Casa Mineralelor, Vinoteca Chateau Hornsby, Teatrul Starlight, Centrul de Cercetări Aborigene Strehlow.

Allan a ascultat cu atenție, uneori solicitînd detalii, și s-a gîndit la toate astea cîteva momente. Pe urmă a spus:

— Hai să mergem la Ayers Rock.

Am reflectat un moment.

— Da, bine, am spus.

Și așa, dimineața, ne-am trezit devreme și am pornit-o spre mărețul Uluru. Alice Springs putea să aștepte.

Uluru și Alice Springs sînt atît de legate în imaginația populară, încît aproape toată lumea se gîndește că sînt vecine și că se ajunge ușor dintr-un loc într-altul. De fapt, distanța dintre ele este de aproape 500 de kilometri printr-un ținut în mare parte fără relief. Gloria de care se bucură Uluru constă în faptul că este izolat într-un vid fără margini, dar asta înseamnă că trebuie să vrei cu adevărat să-l vezi; nu e ceva pe lîngă care să treci în drum spre plajă. Așa și trebuie să fie, bineînțeles, dar mai este și faptul că atunci cînd abia ai făcut o călătorie de 1.600 de kilometri prin pustiul arid, nu mai ai nevoie de fapt de încă cinci ore de drum asemănător care să-ți confirme impresia că o mare parte din centrul Australiei este gol.

Multă vreme în anii 1950 Ayers Rock era inaccesibil tuturor, mai puțin celor mai împătimiți amatori de peisaje. Nu mai devreme de anii 1960, numărul anual al vizitatorilor nu depășea 10.000. Astăzi, Uluru primește același număr de vizitatori în medie o dată la 10 zile. Are chiar și propriul aeroport, iar rezervația care a apărut ca să-l deservească, numită Yulara, este pe locul trei ca mărime printre comunitățile din Northern Territory, atunci cînd este ocupată la capacitate maximă. Yulara se află la o distanță discretă și respectuoasă de 20 de kilometri sau cam așa ceva de stînca în sine, așa că am oprit mai întîi acolo ca să ne cazăm. Stațiunea constă în mare parte dintr-un drum care se arcuiește leneș, în pliurile căruia se înșiră un rînd de locuri de cazare, de la campinguri și cămine studențești pînă la cele mai somptuoase hoteluri de lux pe care le poate oferi o stațiune.

Neavînd nimic mai bun de făcut, petrecuserăm mult timp din cele cinci ore de mers cu mașina punînd la punct un program pe care să-l urmăm pe durata sejurului. În linii mari, programul stabilise că urma să ne petrecem după-amiaza analizînd stînca în liniște, pentru a avea la ce reflecta ulterior, iar apoi urma să împărțim timpul rămas între o baie revigorantă în piscina hotelului și o băută pe o terasă, de unde să admirăm apusul scăldînd stînca în lumina strălucitoare și roșie pentru care este renumită, pe urmă o mică plimbare prin deșert ca să ne dezmorțim picioarele și să căutăm dingo, canguri-pitici și canguri obișnuiți, iar la sfîrșit o cină rafinată și de calitate sub cerul înstelat. La urma urmei, tocmai merseserăm cu mașina 2.092 de kilometri în două zile și jumătate. Dacă era cineva pe lume care merita să fie recompensat cu odihnă și recreere, atunci noi eram aceia. Așadar, chiar eram cuprinși de entuziasm cînd am ieșit de pe șoseaua principală și am intrat în perimetrul încîntător al Yularei.

Mai întîi ne-am dus la Outback Pioneer Hotel, care după nume părea să fie la un preț moderat, chiar dacă exista o probabilitate alarmantă să aibă candelabre din roți de căruță și un bufet de tipul „mănînci cît poți” pentru clienți cu șepci de baseball. De fapt, localul s-a dovedit chiar oarecum distins și evident foarte drăguț, dar neașteptat de aglomerat. Se descărcau grămezi de bagaje din două autocare parcate în fața hotelului și erau oameni peste tot, aproape toți cu părul alb și sub formă de pară, stînd peste tot, zgîindu-se la cîte ceva sau făcîndu-și de lucru cu aparate de fotografiat și camere video. Allan m-a lăsat în față, iar eu am intrat să mă interesez de prețuri. Am fost uluit de zarva din hol. Era după-amiaza

devreme într-o zi lucrătoare a săptămînii, în afara sezonului de vîrf, dar locul părea un circ. Zona în care se înregistrau turiștii amintea de locul de adunare de pe un vapor de croazieră. L-am întrebat pe un tip de la administrație ce se-ntîmplă.

— Nimic deosebit, a spus, alăturîndu-mi-se ca să evalueze haosul. Așa e mereu.

— Chiar? am spus. Și în afara sezonului?

— La noi acum nu există extrasezon.

— Sînt camere libere aici, știți cumva?

— Mi-e teamă că nu. Singurul loc unde mai sînt camere libere este Desert Gardens.

I-am mulțumit și m-am grăbit înapoi la mașină.

— Probleme? a întrebat Allan în timp ce urcam.

— Au prea puține sortimente de desert, am spus, ca să nu-l alarmez. Hai să-ncercăm Desert Gardens Hotel. E mult mai drăguț.

Desert Gardens era cu mult mai dichisit decît Pioneer Outback și, din fericire, mai puțin aglomerat. O singură persoană, un bărbat de vreo 70 de ani, stătea între mine și recepționer. Am ajuns chiar cînd îi spunea:

— E 353 de dolari pe noapte.

Am înghițit cu noduri cînd am auzit asta.

— O luăm, a spus bărbatul, cu accent american. Cît e de mare?

— Poftim?

— Cît de mare e camera?

Recepționerul a părut surprins.

— Păi, n-aș ști să vă spun ce dimensiuni are exact. E destul de mare.

— Ce-nseamnă „destul de mare”?

— Are proporții ample, domnule. Doriți să vedeți camera?

— Nu, vreau să semnez de primire, a spus bărbatul scurt, ca și cînd recepționerul îl reținea fără motiv. Vrem să mergem la stîncă.

— Foarte bine, domnule.

În timp ce semna, a pus o mie de întrebări auxiliare. Unde era stînca mai exact? Cît îți lua să ajungi acolo? Era vreun restaurant în hotelul ăsta? Unde mai exact? La ce oră se servea cina? Se vedea stînca din sala de mese? Merita să te uiți la stîncă din sala de mese? Unde era piscina? Care uși dădeau spre piscină? *Care* uși mai exact? Dar liftul – unde era? *Unde*?

M-am uitat la ceas nemulțumit. Era aproape ora două, iar noi nici nu aveam camere încă. Timpul trecea repede.

— Și ziceți că merită stînca asta? a spus bărbatul pe un ton aproape frivol.

— Poftim, domnule?

— Stînca. Merită să faci atîta drum ca s-o vezi?

— Păi, la categoria stînci, domnule, cred că s-ar putea spune că-i clasa-ntîi.

— Aha, bine, ar face bine să fie așa, a spus bărbatul încruntat.

Pe urmă a venit și nevasta lui și, spre exasperarea mea, a început și *ea* să pună întrebări. Era vreun coafor pe undeva? Pînă la ce oră era deschis? De unde puteau să trimită cărți poștale? La magazinul de suvenire se acceptă cecuri de călătorie? Ei aveau cecuri de călătorie în dolari americani: era vreo problemă? Și cît costă timbrele poștale pentru America? Există fier și masă de călcat în cameră? Unde ați spus că e

magazinul de suvenire? Dar creierul meu? L-ați văzut pe undeva? E cam cît o castană mică și n-a fost folosit niciodată.

Pînă la urmă au plecat tîrșîit, iar recepționerul s-a întors spre mine. M-a informat cu regret că domnul dinaintea mea luase ultima cameră.

— S-ar putea să mai fie camere libere la căminul studențesc, a spus și a așteptat să rumegăm această propunere nu tocmai tentantă. Să verific?

— Da, vă rog, am îngăimat.

S-a uitat în computer și părea trist, potrivit situației.

— Nu, mi-e teamă că și acolo e plin. Îmi pare rău.

I-am mulțumit și am ieșit. Allan stătea rezemat de mașină cu o expresie plină de speranță, dar i-a căzut fața cînd a văzut-o pe-a mea. I-am explicat situația. Părea disperat.

— Deci nu înotăm? a spus.

Am dat din cap.

— Nu bem vin la terasă? Nu vedem apusul peste stîncă? Nu ne luăm cameră elegantă cu perne pufoase? Nu ne răsfățăm cu halat de baie flaușat și mini-bar cu clinchet de sticle?

— Halatele nu se potrivesc niciodată oricum, Allan.

— Nu la asta mă refer.

M-a fixat cu o privire sinceră.

— Și-n loc de toate astea o să…

— Mergem cu mașina înapoi la Alice Springs.

Și-a mutat atenția pe un subiect mai general, în timp ce încerca să se consoleze.

— Ei, a spus în cele din urmă, presupun că mai bine-am merge să vedem dacă piatra aia dată naibii merită o excursie dus-întors de 1.000 de kilometri.

***

Merita.

Problema cu Ayers Rock este că pînă ajungi acolo deja ți se cam apleacă de ea. Chiar și cînd ești la 2.000 de kilometri de ea, nu poți merge o zi prin Australia fără să o vezi de patru sau cinci sau chiar șase ori – pe cărți poștale, pe afișele agențiilor de turism, pe copertele albumelor –, iar pe măsură ce te apropii de stîncă, frecvența cu care ești expus la imaginea ei crește. Deci ești conștient, în timp ce mergi cu mașina pînă la intrarea parcului și plătești taxa foarte piperată de intrare de 15 dolari de persoană, apoi mergi pe drumul care duce direct la ea, că ai condus 2.000 de kilometri ca să te uiți la un obiect mare, inert, de forma unei căpățîni, pe care l-ai văzut deja în poze de 1.000 de ori. Prin urmare, dispoziția ta, pe măsură ce te apropii de acest faimos monolit, este rezervată, lipsită de așteptări – chiar pesimistă.

Și pe urmă o vezi și te simți brusc transfigurat.

Acolo, în miezul unei pustietăți memorabile și impunătoare, stă ceva proeminent, de o noblețe și grandoare excepționale, înaltă de 350 de metri, lungă de doi kilometri și jumătate, cu o circumferință de opt kilometri și jumătate, mai puțin roșie decît te-au indus în eroare fotografiile, dar, din orice alt punct de vedere, mai captivantă decît ți-ai fi putut imagina vreodată. Am discutat de atunci despre asta cu mulți alți oameni, majoritatea fiind de acord că s-au apropiat de Uluru cu un fel de senzație de sațietate, dar ulterior au rămas mască, fără să poată explica de ce. Nu e vorba că Uluru este mai mare decît ai crezut sau mai armonios construit sau diferit în vreun fel de impresia pe care ți-ai făcut-o în minte, ci

exact invers. Este tot ceea ce te așteptai să fie. *Cunoști* stînca asta. O cunoști într-un fel care nu are nimic de-a face cu calendarele și copertele albumelor. Modul în care cunoști stînca pare să aibă rădăcini primordiale.

Într-un fel ciudat pe care nu-l înțelegi și pe care nu poți să-l exprimi, simți că-ți este familiară – o familiaritate în mod paradoxal nefamiliară. Undeva în adîncurile ființei tale, un crîmpei de mult latent al memoriei primordiale, un fragment uitat de ADN s-a răsucit sau s-a mișcat. Este o mișcare mult prea slabă pentru a fi înțeleasă sau interpretată, dar cumva simți sigur că prezența asta mare, învăluitoare, hipnotică e importantă pentru tine ca specie – poate chiar la un nivel embrionar acvatic – și că într-un fel vizita ta aici nu este întîmplătoare.

Nu spun că lucrurile stau chiar așa. Spun doar că așa te face să te simți. Alt gînd care te frapează – care m-a frapat pe mine oricum – este că Uluru nu este doar un monolit absolut splendid și măreț, ci și unul aparte. Mai mult decît atît, este foarte posibil să fie cel mai rapid recognoscibil obiect natural terestru din spațiu. Nu sugerez prin asta decît că dacă ești călător intergalactic și te-ai pierdut în sistemul nostru solar, reperele evidente pentru salvatori ar fi: „Mergi la a treia planetă și zboară în jurul ei pînă vezi stînca mare și roșie. Nu ai cum s-o ratezi”. Dacă ajung să dezgroape pe pămînt o navă spațială veche de 150.000 de ani din Galaxia Zog, aici ar trebui să fie. Nu spun că mă aștept să se-ntîmple chestia asta, nu. Spun doar că dacă ar fi să caut o navă stelară antică, aici aș începe să sap.

Am remarcat că și Allan părea afectat într-un fel asemănător.

— E ciudat, nu-i așa? a spus.

— Ce anume?

— Nu știu. Pur și simplu s-o vezi. Vreau să zic doar că ai o senzație ciudată.

Am aprobat dînd din cap. Chiar că te simți ciudat. În afară de șocul acela imediat de familiaritate pe care nu o poți defini, mai este și faptul că Uluru este, indiferent cum a-i lua-o, absolut captivant. Nu te mai saturi privindu-l; nu vrei să te mai saturi privindu-l. Apropiindu-te, devine și mai interesant. Este mai adîncit decît ți-ai imaginat, cu o formă mai puțin regulată. Sînt mai multe curbe și concavități și coaste vălurite, mai multe neregularități de toate tipurile decît cele vizibile de la o distanță de cîteva sute de metri. Îți dai seama că ai putea petrece destul de mult timp – incredibil de mult timp; posibil intervalul „vinde-ți-casa-și-mută-te-aici-să locuiești-într-un cort” – doar privind stînca, contemplînd-o din multe unghiuri, fără să obosești niciodată. Te poți vedea cu părul argintiu, prins în coadă, desculț și într-o ținută lejeră, cu clopoței zăngănind, în compania unor vizitatori mult mai tineri și povestindu-le: „Și uluitor este faptul că în fiecare zi e altfel, înțelegeți ce vreau să spun? Nu e niciodată aceeași stîncă de două ori. Foarte bine, prietene – atinge-o cu degetul acolo. Este extraordinară. E un lucru extraordinar. Ia zi, n-ai cumva niște iarbă sau cîțiva cenți?”.

Ne-am oprit în cîteva locuri ca să ieșim din mașină și să aruncăm o privire, inclusiv locul de unde te poți urca pe ea. Durează cîteva ore și cere mult antrenament, ceea ce ne-a făcut să scoatem din calcul ideea și să ne simplificăm schema și, în orice caz, ruta era închisă pe timpul după-amiezii. Atît de mulți oameni au leșinat și au murit pe stîncă, încît nu le mai

lasă acces liber celor care vor să se cațere atunci cînd e foarte cald, așa cum era în ziua aceea. Chiar și atunci cînd nu e prea mare canicula, mulți oameni dau de belea, rătăcind pe-acolo sau luînd-o pe cărări greșite. Chiar cu o zi înainte, un canadian a avut nevoie de ajutor după ce ajunsese pe o terasă de unde nu putea nici urca și nici coborî. Din 1985, stînca a revenit în proprietatea aborigenilor locali, triburile Pitjantjatjara și Yankunyjatjara, iar lor le displac profund vizitatorii (le spun „minga” sau furnici) care se cațără peste tot. Personal, nu-i condamn. Pentru ei este un loc sacru. Sincer, cred că ar trebui să fie astfel pentru toată lumea.

Ne-am oprit la centrul pentru turiști să bem o cafea și să ne uităm la ce mai aveau pe-acolo, toate avînd legătură cu interpretări ale Vremii Visului – concepția tradițională pe care o au aborigenii despre originea și menirea Pămîntului. Nu era nimic de învățat în sens istoric sau geologic, ceea ce mă dezamăgea, fiindcă eram curios să știu ce scop are Uluru acolo. Cum faci să apară cea mai mare stîncă existentă în mijlocul unei cîmpii pustii? Se pare (m-am uitat mai tîrziu într-o carte) că Uluru este ceea ce geologia numește o formațiune *bornhardt*: un bloc de piatră rezistent la intemperii, care rămîne în picioare după ce tot ceea ce este în jurul ei se tocește. Formațiunile *bornhardt* nu sînt chiar atît de neobișnuite – Devils Marbles sînt o colecție de formațiuni *bornhardt* în miniatură –, dar nicăieri altundeva pe pămînt nu a fost lăsat un bloc într-o splendoare atît de spectaculoasă și solitară și nici avînd o asemenea simetrie plăcută și armonioasă ca Uluru. Are 100 de milioane de ani. Trebuie să o vedeți.

După aceea am mai făcut o ultimă tură cu mașina în jurul stîncii, înainte de a ne întoarce la șoseaua singuratică. Am stat în locul acela doar vreo două ore, evident, nici pe departe cît ar fi fost necesar, dar mi-am dat seama, în timp ce întorceam capul să-l văd cum se pierde în zare, în spatele nostru, că n-ar fi niciodată suficient timp și m-am alinat oarecum cu gîndul acela.

Oricum, am să mă-ntorc. Nu mă-ndoiesc de asta. Și data viitoare am să iau cu mine un detector de metale bun.

Capitolul 17

Și așa am condus tot dumul înapoi la Alice Springs. Ca să compensăm ce nu reușisem la Uluru, ne-am hotărît să stăm la unul dintre hotelurile periferice, elegante din Alice și să nu ne uităm la bani. Închipuiți-vă surpriza și plăcerea noastră cînd am tras pe dreapta în splendoarea de oază de la Red Centre Resort și am descoperit că este cu 20 de dolari pe noapte mai puțin decît plătiserăm pentru mult mai puțin în hotelul Best Western din centrul orașului cu o noapte înainte. Numai chestia asta, am căzut noi de acord pe loc, aproape că făcea să merite drumul de 1.000 de kilometri cu mașina.

Red Centre era de fapt doar un motel foarte spațios cu o priveliște sărăcăcioasă, dar era prietenos și primitor, iar în centru găseai o piscină cu terasă și chiar lîngă ea un bar și un restaurant. Nu trebuie să mai spun că acolo ne puteați găsi imediat după sosire. Acolo, personalul amabil ne-a informat că era tîrziu pentru cină, dar că probabil puteau să ne facă repede niște sandviciuri cu antricot sau ceva. Noi le-am spus că le-am fi recunoscători pentru orice ne puteau oferi, mai ales dacă venea la pachet cu ceva de băut, după care am tras o masă la marginea piscinei, unde am stat privind tremurul calm al apei și savurînd aerul deșertic minunat de cald și puternic, sub un cer înțesat de stele.

Deodată viața părea destul de frumoasă. Uitaserăm deja de drumul cu mașina. Văzuserăm Uluru – prea din scurt, poate,

dar destul cît să-i apreciem minunile. Iar aici, la Red Centre, se părea că o scosesem la capăt.

Allan și-a anunțat intenția de a-și petrece ultima zi în Australia lungit într-un șezlong lîngă piscină, citind proză ieftină și bronzîndu-se.

— Ce superficial din partea ta, am spus.

Critica a fost acceptată cu detașare totală.

— Deci nu vii să vezi parcul deșertic? am întrebat.

— Nuu. Nici postul de telegraf, nici galeria prestigiului dunelor de nisip, nici marea fermă…

— E o grădină de curmali.

A făcut o pauză, așteptînd să fie corectat.

— Nici nicăieri altundeva. Am să stau uite-aici lîngă piscina asta și am să-mi petrec ziua vegetînd superficial. Dar tu?

— Eu mă duc să vizitez obiectivele, desigur.

— Ei, atunci o să ne vedem după și-o să-mi povestești atunci tot, fără îndoială, pînă în cele mai dureros de plictisitoare detalii.

— Poți să fii sigur.

Și uite-așa, în dimineața următoare, am ieșit din camera mea îmbrăcat într-o cămașă de vară curată, ținînd strîns în mînă un carnet cu un pix în spirala acestuia și am plecat conștiicios să văd obiectivele din Alice. Mai întîi m-am oprit la postul de telegraf, pe un fragment de promontoriu însorit, la aproximativ un kilometru și jumătate în afara orașului. Inițial, Alice Springs era un punct de amplificare pentru telegraf, unul din cele 12 dintre Darwin și Adelaide, de care era nevoie pentru a impulsiona semnalele care traversau țara. Ce existență nenorocită și plictisitoare trebuie să fi avut oamenii acolo, prinși în miezul unui pustiu sufocant, lansînd continuu

mesaje la mîna a doua către oameni pe care nu aveau cum să-i vadă ori să-i cunoască vreodată, pentru că locuiau la depărtări la care se putea doar visa! Afară, lîngă post, era balta cu păpuriș, de la care și-a luat numele Alice Springs. Numita Alice era soția directorului serviciilor de telegraf din Adelaide și la început doar postul se numea Alice Springs. Orașul care s-a ridicat încet în valea de dedesubt se numea Stuart, după numele exploratorului. Din cine știe ce motiv, oamenii au considerat chestia asta derutantă și în 1933 tot locul a ajuns să fie cunoscut ca Alice Springs. Deci cel mai renumit oraș din *outback*-ul Australiei își ia numele de la o femeie care nu avea nici o legătură cu locul și, din cîte știu eu, nu l-a văzut niciodată.

Cu asta am bifat Postul de Telegraf pe lista mea cu lucruri de făcut, apoi am mers cu mașina spre Alice Springs Desert Park. Ca să fiu sincer, nu aveam cine știe ce așteptări, dar de fapt a fost splendid. Parcul este sub administrația Comisiei Parcurilor, Animalelor și Plantelor Sălbatice din Northern Territory. Ceea ce au făcut ei a fost să recreeze pe o arie întinsă trei habitate deșertice de bază – unul foarte uscat, unul care are parte de puțină umezeală și unul care, uscat în mod normal, e distrus ocazional de inundații. Doar cel din urmă dădea o lecție care merita efortul – te face să-ți dai seama că deșerturile, monotone și aride cum sînt, pot deveni și altfel, ca oricare alt mediu –, apoi am mai fost recunoscător că acolo diverșii arbuști și diversele plante aveau etichete cu lămuriri. Era o plăcere să poți spune:

— A, deci *asta* e laba-cangurului. Măi să fie. Și hai să vedem dacă spinifex ăsta chiar te umple de durere cum spunea Ernest Giles. Ei bine, da!

La anumite intervale întîlneai țarcuri cu intrări separate care adăposteau păsări și alte animale mici de deșert – șobolani *bandicoot* și oposumi cu coada stufoasă și așa mai departe – cu etichete care dădeau detalii despre obiceiurile lor. Cel mai interesant era locul special amenajat pentru tot felul de vietăți de noapte, care umblau și țopăiau încontinuu, adulmecînd aerul într-o panoramă nocturnă. Zona de expunere era atît de slab luminată, încît puteai să nimerești în pereți și cadre de sticlă, dar pe măsură ce ochii mi s-au obișnuit încet cu ea, am putut observa o gamă uluitor de diversă de marsupiale mici, spre satisfacția mea – marsupiale *potoroo* și marsupiale mici *bettong* și marele iepure marsupial și vărgații *numbat* și pătații *quoll* și multe altele.

Pentru că Australia este un peisaj atît de vast și arid și greu de studiat și pentru că procentul redus al populației produce mai puțini oameni de știință decît ar fi nevoie pentru a studia mediul și mai ales fauna acestuia – adeseori animale mici, furișîndu-se în noapte, uneori imprevizibile –, nici acum nu se știe cu adevărat ce se găsește pe-acolo. Orice catalogare a vieții sălbatice a Australiei este evidențiată prin comentarii captivante, precum „posibil dispărut” sau „se crede că este pe cale de dispariție”, sau „se poate să mai trăiască în zone îndepărtate”. Dificultățile sînt bine ilustrate, cred, de soarta incertă a animalului *oolacunta* sau cangurul-șobolan-de-deșert. Aproape tot ce se știe despre această viețuitoare interesantă se datorează celor doi bărbați care au studiat-o. Primul a fost un naturalist din secolul al XIX-lea, pe nume John Gould, care a studiat și a descris animalul în 1843. El avea, potrivit lui Gould, forma și comportamentul unui cangur, dar atingea doar dimensiunile unui iepure. Ceea ce îl

distingea în mod special era faptul că se putea mișca cu viteze foarte mari pe distanțe neobișnuit de lungi. Oricum, de la studiul acela inițial, *oolacunta* nu mai fusese văzut. Aici intră în scenă Hedley Herbert Finlayson.

Finlayson era chimist de profesie, dar și-a dedicat o mare parte din viață descoperirii de animale rare din fauna locală. În 1931 a condus o expediție călare în adîncul centrului deșertic, în veșnicul furnal care este Sturt's Stony Desert. Ajuns acolo, Finlayson a fost surprins să descopere că micul cangur-șobolan-de-deșert, departe de a fi pe cale de dispariție sau chiar dispărut, se făcea văzut și îi mergea chiar bine. Viteza și rezistența animalului erau așa cum le raportase Gould. Odată, cînd Finlayson și colegii lui au urmărit călare un cangur șobolan de deșert, animalul a fugit pe o distanță de 19 kilometri fără pauză prin canicula pîrjolitoare a zilei, epuizînd astfel trei cai. Se poate ca micul *oolacunta* să fi fost cel mai bun alergător (sau săritor, de fapt) pe care l-a produs vreodată regnul animal. Întorcîndu-se în lumea civilizată, Finlayson și-a anunțat descoperirea care stîrnea entuziasm, iar naturaliștii și zoologii de pretutindeni au făcut rectificările necesare în textele de specialitate, conform noii descoperiri. În următorii trei ani, Finlayson a mai făcut și alte expediții, dar în 1935, revenind, a fost pus în încurcătură, după cum vă puteți închipui, cînd a descoperit că micuțul cangur-șobolan-de-deșert dispăruse pe nesimțite – absolut fără urmă, la fel ca și după ce îl văzuse Gould o singură dată, în 1843. De atunci nu a mai fost văzut niciodată.

Cronicile faunei australiene sînt, în mod uimitor, pline de povești asemănătoare – animale care există într-un loc la un moment dat, iar în următorul moment au dispărut. O altă

victimă mai recentă a fenomenului a fost o broască numită *Rheobatrachus silus*, care a avut o existență atît de scurtă, încît nici n-a reușit să-și atragă vreo denumire populară. Extraordinar în ceea ce o privește pe *R. silus* (și aproape că e de la sine înțeles că este ceva) era că dădea naștere puilor pe gură – ceva ce nu se mai văzuse, nici în Australia și nici în altă parte. Biologii au descoperit-o în 1973, iar pînă în 1981 nu mai fusese văzută. Figurează ca „probabil dispărută”.

În orice caz, povestea mea preferată despre dispariția unui animal revine la o epocă mai timpurie. Povestea este legată de un naturalist din secolul al XIX-lea, pe nume Gerard Krefft, care în 1857 a prins două exemplare foarte rare de *bandicoot* cu picioare de porc. Din păcate, atît pentru știință, cît și pentru marsupiale, lui Krefft i s-a făcut o foame grozavă și le-a mîncat. Ele erau, după cîte s-ar părea, ultimele exemplare din specia lor. Sigur este că nici unul nu a mai fost văzut de-atunci. Întîmplarea face că, mai tîrziu, Krefft a fost numit director la Muzeul Australian din Sydney, dar a fost invitat să-și găsească altundeva de lucru atunci cînd s-a descoperit că își suplimenta salariul prin vînzarea de cărți poștale pornografice. Sînt sigur că trebuie să fie o morală acolo pe undeva.

Din Desert Park am mers la Centrul Strehlow de Cercetare Aborigenă. Chestia asta era o expoziție monotonă și plicticoasă despre un bărbat născut la Hermannsburg Mission, o rezervație aborigenă de pe lîngă Alice Springs. Bărbatul respectiv își dedicase viața cercetării aborigenilor. El a adunat enorm de multe artefacte spirituale, dar deoarece sînt considerate sacre și e interzis să fie văzute de neinițiați, acestea nu pot fi expuse. În schimb, sînt expuse multe

fotografii vechi de la Hermannsburg și mai multe detalii despre viața și opera lui Theodore Strehlow decît își poate dori o persoană normală să vadă.

Oricum, în timp ce mă întorceam la mașină, am observat un mic muzeu de aviație într-un hangar vechi de vizavi. În mod curios, nu era nimeni pe acolo, dar ușa era deschisă, așa că am intrat și m-am uitat prin jur. Muzeul avea un asortiment destul de ușor de prevăzut de motoare vechi și pe pereți erau fotografii îngălbenite, dar într-o anexă era ceva ce nu credeam că mai exista și, cu siguranță, nu mă așteptasem să văd vreodată. Nici un ghid pe care l-am citit nu atrage atenția asupra chestiei respective; nici în ceea ce s-a scris despre turismul local nu apărea nici cel mai vag indiciu despre prezența obiectului acolo. Totuși, timp de cîteva zile de agitație, în 1929, acela a fost cel mai renumit și mai căutat obiect din Australia – și iată-l, nicăieri altundeva decît într-un mic muzeu al aviației din Alice Springs. Mă refer la rămășițele unei aeronave ușoare, cunoscută sub numele de Kookaburra, care plecase în deșert în căutarea unui pilot dispărut, pe nume Charles Kingsford Smith.

Kingsford Smith nu a fost doar cel mai mare aviator australian al vremii sale, ci, posibil, cel mai mare aviator al tuturor timpurilor. El deținea mai multe recorduri decît oricine altcineva și și-a asumat infinit mai multe riscuri care i-au testat curajul. La numai un an după ce Charles Lindbergh își făcuse istoricul său zbor solo peste Atlantic, Kingsford Smith a devenit primul om care a traversat Pacificul – o acțiune mult mai ambițioasă, nu doar fiindcă vorbim de un alt nivel, ci pentru că însești condițiile de zbor erau cu mult, mult mai dure și mult mai greu de înțeles. La vremea încercării lui

de traversare a Pacificului, trecuseră doar zece luni de cînd primul aeroplan zburase cu succes spre Hawaii, într-o cursă sponsorizată de un magnat ce comercializa ananas – iar în acel zbor muriseră zece aviatori. Așa că, atunci cînd, în 1928, Kingsford Smith a pornit cu un echipaj format din trei oameni din San Francisco cu destinația Brisbane, prin Honolulu și Suva, în Fiji, întreprinderea a fost considerată imposibilă și nebunească și aproape că așa s-a și dovedit. La 1.000 de kilometri de Hawaii, Kingsford Smith a intrat într-o centură de dereglări meteorologice, cunoscută ca zona de convergență intertropicală – o întindere de nori în ebuliție, furtuni violente și vînturi atît de puternice încît pot smulge și o mustață. În timp ce aeronava lui micuță a început să se clatine ca un fel de jucărie cu elastic, Kingsford Smith nu avea nici o idee la ce să se aștepte sau cînd s-ar putea termina, fiindcă nici un pilot nu zburase vreodată pînă atunci într-un asemenea mod.

Vă rog să țineți cont de faptul că totul se petrecea într-un Fokker șubred, cu rame de molid și prelată din material textil din anii 1920, un model atît de rudimentar, încît scaunele nici măcar nu erau fixate în șuruburi. Ore întregi, Kingsford Smith s-a luptat să mențină avionul în echilibru și să nu-l lase să se dezmembreze. Cînd în sfîrșit au ieșit într-o zonă calmă, el și oamenii lui rămăseseră cu prea puțin combustibil, ceea ce-i punea în pericol, iar acum se confruntau cu problema de a găsi Fiji – un punct într-un ocean aproape infinit – înainte să rămînă fără combustibil și să se prăbușească. Kingsford Smith a abordat obstacolul ăsta și multe altele la fel de alarmante cu îndemînare, curaj, hotărîre și inteligență. Traversarea Pacificului era probabil cea mai îndrăzneață întreprindere aviatică organizată a tuturor timpurilor.

Kingsford Smith zbura întotdeauna cu un copilot și, în general, mai era însoțit și de un explorator și un radiotelegrafist, încît este nedrept să comparăm realizările lui cu cele ale singuraticului Charles Lindbergh. Cu toate acestea, este corect să observăm că Lindbergh nu s-a aventurat niciodată prin condiții la fel de feroce ca furtuna din Pacific pe care a parcurs-o în zbor Kingsford Smith. Într-adevăr, după 1927, Lindbergh abia dacă a mai făcut vreo expediție demnă de a fi luată în seamă. Pe de altă parte, Kingsford Smith a zburat tot timpul, stabilind recorduri peste tot. A fost primul care a zburat deasupra Atlanticului de la est la vest (din nou o întreprindere mult mai dură, fiindcă implica o navigare împotriva curentului), primul care a zburat din Australia către Noua Zeelandă și înapoi și primul care a traversat Pacificul în cealaltă direcție. De asemenea, deținea cîteva recorduri pentru cele mai rapide zboruri între Australia și Anglia și pentru diverse porțiuni de traseu dintre ele.

Așa ajungem la Kookaburra. În martie 1929, cu un echipaj format din trei oameni, Kingsford Smith a pornit-o în zbor din Sydney către Anglia. Deasupra nord-vestului Australiei, de-a lungul coastei Kimberley, au dat de vreme proastă, s-au rătăcit fără speranță (ceea ce nu era chiar atît de surprinzător, fiindcă nu aveau decît niște hărți ale amiralității și o hartă a Australiei ruptă dintr-un *Times Atlas* standard care să-i ghideze) și au aterizat forțat pe o limbă de pămînt noroios, pe care marea o acoperă în timpul fluxului, aflată pe coastă, aproape în pană de combustibil și în situația disperată a lipsei de rezerve de hrană și apă. Cam tot ce aveau erau un termos cu cafea și niște coniac, care puteau fi combinate pentru a obține o băutură numită *coffee royal*. Astfel, ceea ce a urmat a

devenit cunoscut, într-un mod destul de sumbru, drept Chestiunea Coffee Royal.

Din fericire pentru Kingsford Smith, el și oamenii lui erau într-o zonă cu multă apă proaspătă și cîteva surse de hrană la îndemînă, chiar dacă nu tocmai apetisante (mai ales melci de mîl). În orice caz, fiindcă radioul avionului era defect, nu aveau cum să comunice cu lumea din afară pentru a anunța unde se află. Atunci cînd vestea dispariției a ajuns la Sydney, doi dintre asociații lui Kingsford Smith, Keith Anderson și Bob Hitchcock, au hotărît să pornească într-o expediție de salvare. Au decolat în micul Kookaburra de pe aeroportul Mascot din Sydney, au zburat în etape către Alice Springs și, în cele din urmă, au pornit de acolo, pe 12 aprilie 1929, dimineața devreme, pe ultimul segment de drum. Curînd, în timp ce traversau pustiul pîrjolit al Deșertului Tanami – zona pe care eu și Allan am ocolit-o, în drumul nostru cu mașina de la Daly Waters către Alice Springs –, motorul a început să se înece și să dea rateuri, iar ei au fost nevoiți să aterizeze de urgență în deșert. Grăbiți să plece, cei doi nu-și luaseră pachete cu hrană și aveau doar trei litri de apă. Spre deosebire de Kingsford Smith, aterizaseră într-un loc care nu le oferea nici un sprijin.

În a treia zi erau morți. Iată cît de incredibil de criminal poate să fie *outback*-ul. Nu vreau să sune a obsesie cînd spun asta, însă ei și-au băut și propria urină. Aproape oricine rămîne blocat acolo o face. (De fapt, se obține efectul contrar celui dorit, fiindcă sărurile din urină accelerează setea.)

În timp ce Anderson și Hitchcock se stingeau deplorabil, Kingsford Smith și prietenii lui au fost salvați de altcineva. Ei s-au întors în lumea civilizată, arătînd atît de în formă și odihniți, încît unii au început să suspecteze (iar cîteva ziare au

început să speculeze) că totul nu fusese decît un truc publicitar. Toată afacerea s-a transformat într-o chestiune destul de urîtă. Kingsford Smith a fost supus umilinței unei anchete publice asupra caracterului său (în cele din urmă a fost reabilitat). Între timp, oamenii așteptau cu sufletul la gură să afle vești despre Anderson și Hitchcock, dacă fuseseră găsiți în viață. Dar vai, nu era așa. La sfîrșitul lui aprilie, un avion de recunoaștere a reperat Kookaburra aflat la pămînt, cu trupurile celor doi lîngă avion, iar cîteva zile mai tîrziu, o echipă de salvare le-a recuperat corpurile și le-a adus înapoi în lumea civilizată. Familia lui Hitchcock a ales o înmormîntare discretă în Perth, însă Anderson a avut parte de funeralii oficiale, cu fast, solemne și grandiose, așa cum nu se mai văzuseră la Sydney. Mii de oameni, veniți cu cîteva zile înainte, au stat la rînd ore întregi ca să vadă sicriul. În ziua funeraliilor, alte mii au umplut străzile pentru a privi cortegiul ori s-au adunat la capelă. A fost cea mai mare ceremonie funerară de pînă atunci, poate chiar pînă azi, din Sydney.

Astăzi, aproape că nu este nevoie să mai spunem că Anderson și Hitchcock sînt complet dați uitării, atît în Australia, cît și în afara ei. La fel s-a întîmplat, pentru o lungă perioadă de timp, și în cazul aeronavei Kookaburra. A zăcut în deșert, ruginind ignorată, timp de jumătate de veac, pînă cînd a fost în cele din urmă luată și dusă la Darwin pentru a fi restaurată. Acum aproape 10 ani a fost pusă într-o clădire mică, specială, la muzeul aviației din Alice Springs, unde se pare că nu atrage deloc atenția.

Kingsford Smith s-a întors în aviație, stabilind și mai multe recorduri. În 1935, pe cînd se întorcea spre casă din Anglia,

avionul lui s-a prăbușit în mare, la oarecare distanță de Birmania, iar el s-a scufundat odată cu aparatul de zbor. Astăzi, Australia îi acordă recunoașterea cuvenită (aeroportul din Sydney îi poartă numele), dar în alte părți nu-și mai amintește nimeni de el. În 1998, scriitorul american Scott Berg a scris o biografie groasă de 600 de pagini despre Charles Lindbergh, care trece în revistă în ordinea firească toată povestea perioadei de început a aviației. Despre Charles Kingsford Smith nu se pomenește nici măcar o dată.

În seara aceea, eu și Allan am luat cina în curtea interioară de la Red Centre. Acolo i-am povestit cu lux de amănunte numeroasele mele descoperiri entuziasmante de peste zi. Cum stăteam noi așa și ne bucuram de seara caldă, aproape terminînd cea de-a doua sticlă din excelentul Cabernet Sauvignon din Australia de Vest, ca și cînd ar fi fost regizat, un cangur-pitic a făcut un salt către gardul de la capătul îndepărtat al piscinei, ne-a privit o secundă relaxat și a început să mănînce din arbuștii plantați acolo. Era prima dată de cînd traversasem țara cu Indian Pacific, cu multe săptămîni mai devreme, cînd vedeam un animal caracteristic Australiei în libertate. Era prima dată cînd Allan vedea așa ceva și a fost cuprins de emoție.

Poate de asta sau din vreun alt motiv a anunțat că i se părea că Australia este un loc foarte frumos.

— Chiar așa ți se pare? am întrebat bucuros, dar puțin surprins, fiindcă el văzuse mai mult deșert.

S-a aplecat spre mine puțin și a spus, ca și cînd mi-ar fi făcut o mărturisire:

— E foarte spațioasă.

M-am uitat la el.

— Da, este.

— E o țară foarte spațioasă.

Dacă mă gîndesc bine, cred că era la a treia sticlă.

În dimineața următoare l-am dus cu mașina la aeroportul mic, dar elegant din Alice, unde a băut o cafea și s-a așezat liniștit, fiindcă amîndoi eram puțin mahmuri. L-am condus la poarta de îmbarcare, unde am schimbat obișnuitele expresii grăbite și răsuflate de mulțumire și urări de bine, iar el a dispărut pe coridorul de îmbarcare. L-am privit cum pleacă și m-am întors la mașină. Trebuia să-mi ocup timpul o zi înainte să plec cu avionul către Australia de Vest și nu-mi era deloc clar ce aș putea să fac. M-am îndreptat către cartierul de afaceri din oraș ca să găsesc un bancomat și să cumpăr un ziar, dar pe drum am trecut pe lîngă un indicator cu Școala la Distanță, aflată pe o stradă lăturalnică, și am decis să mă duc să văd ce-i cu ea.

Nu mă așteptam la mare lucru, dar a fost minunată. Ce surprize frumoase lansa Alice Springs! Școala la Distanță era într-o clădire ascunsă, pe o stradă rezidențială. Consta dintr-o zonă de recepție unde erau expuse lucrări ale copiilor pe mese și peste tot în jur pe pereți, două studiouri mici, o sală mare de consiliu și cam asta era tot. Deși acum există 17 școli la distanță în Australia, cea din Alice Springs e mai veche decît toate și încă deservește cea mai mare și mai slab populată regiune. Era o zi de sîmbătă, fără cursuri, dar un bărbat foarte drăguț a fost bucuros să mă conducă pe-acolo și să-mi spună cum stau lucrurile.

Ideea era destul de simplă: să asiguri o formă de educație oficială și o oarecare experiență de elev unor copii de fermier, provenind mai ales din locuri izolate – lucru pe care tipul ăsta de școală îl face cu simț de răspundere din 1951. „Singuratic” este cu siguranță cuvîntul-cheie aici. Cu o arie deservită de 468.000 de mile pătrate – adică o arie cam de două ori cît Franța –, școala din Alice Springs are doar 140 de elevi, cu vîrste cuprinse între cea de grădiniță și adolescența timpurie. Am o amintire ciudat de vie care m-a marcat, a unui film despre asta, pe care l-am văzut la școală, cînd aveam doar opt sau nouă ani, și-mi amintesc că îmi făcuse o impresie extrem de puternică în legătură cu ideea de a fi la sute de kilometri de profesorul tău, cu microfonul și aparatul radio, bucurîndu-te de libertatea de a sta acolo în pielea goală, cu o farfurie de prăjituri în față, dacă așa ai chef, fiindcă nu te vede nimeni. Toate astea mi se păreau îmbunătățiri semnificative față de situația care predomina la Școala Elementară din Greenwood în Des Moines, Iowa. Așa că povestea frumoasă a învățămîntului prin radio nu mi-a ieșit din minte de fapt niciodată. Am fost dezamăgit, prin urmare, să descopăr că radioul n-a fost niciodată decît o mică parte întîmplătoare a programului. Școala la Distanță este și a fost întotdeauna, în esență, un curs prin corespondență, ceea ce nu sună cine știe ce interesant.

Chiar și așa, locul avea un farmec al lui și un aer plăcut. Panourile cu informații erau pline de eseuri și desene ale unor copii de aproximativ 11 ani, care își descriau viața la fermă și cum decurgea o zi obișnuită din viața lor. Le-am citit pe toate cu interes.

— Ați vrea să ascultați o lecție? m-a întrebat ghidul meu.

— Mi-aș dori foarte mult, am spus.

M-a dus într-o cameră alăturată și mi-a pus o înregistrare a unei lecții dintr-o zi oarecare pentru copii de cinci ani. Lecția consta mai ales din vocea unei profesoare vioaie care striga catalogul și spunea:

— Bună dimineața, Kylie. Mă auzi? Terminat.

În momentul următor se auzea un pîrîit slab, ca al unei transmisii dintr-o galaxie foarte îndepărtată și sunete care aduceau cu o voce umană, dar mult prea neclare pentru a putea fi descifrate.

— Bună dimineața, am spus, Kylie. Ești acolo? Mă auzi? Terminat.

De data asta era o pauză și nici un răspuns, doar un interval destul de mare de derulare în gol a casetei. După care urma:

— Ei bine, atunci să-ncercăm cu Gavin. Bună dimineața, Gavin. Ești acolo? Terminat.

După încă un pîrîit s-a auzit o voce slabă și subțire la celălalt capăt:

— Bună dimineața, domnișoară Smith!

Și așa a continuat, cu unele voci care se auzeau de la celălat capăt clar, dar multe altele se pierdeau ori se dovedeau neinteligibile. În timp ce ascultam chestia asta, mai și citeam o cărțulie pe care o cumpărasem și în care am fost sincer uimit să descopăr că fiecare copil petrece doar jumătate de oră pe zi (de fapt, „pînă într-o jumătate de oră pe zi”) la radio, plus zece minute pe săptămînă întîlnindu-se în particular cu profesorii – ceea ce nu poate fi considerat nici pe departe un timp îndestulător dedicat lor. În restul timpului se așteaptă ca ei să petreacă cinci sau șase ore pe zi lucrînd sub supravegherea

unui părinte sau a unei bone. Studenții folosesc și ei aparate video și computere, dar n-am văzut nici urmă de ele acolo. Concluzia la care ajungi ezitant, dar inevitabil este că, în ceea ce privește Școala la Distanță, lucrurile au rămas ca-n 1951.

Adevărata surpriză, oricum, a fost că nici un copil aborigen nu părea să fie înscris – cu siguranță nici unul nu apărea clar în fotografii. Populația din Northern Territory este compusă în proporție de aproximativ 20% din aborigeni, dar în *outback*-ul îndepărtat procentul este mult mai mare. Mi-am întrebat ghidul despre asta, în timp ce ieșeam.

— A, sînt cîțiva, a răspuns omul. Nu sînt sigur cîți în momentul ăsta, dar sînt cîțiva. Problema este că elevii trebuie să fie coordonați de un adult competent, vedeți, asta e.

Am așteptat un moment, apoi am spus:

— Îmi pare rău, nu-nțeleg.

— Au nevoie de un adult de încredere și conștiincios, care să stăpînească limba și să aibă deprinderi de citire.

— Și părinții aborigeni n-au chestiile astea?

A adoptat o mină tristă, ca și cînd nu trebuia să abordăm acest subiect.

— Nu, mi-e teamă că nu. Nu întotdeauna.

— Dar dacă nu le oferiți copiilor educație fiindcă nu-i pot ajuta părinții, atunci copiii aceia, cînd devin părinți, n-o să aibă nici ei deprinderile de bază, nu-i așa?

— Da, este o problemă.

— Și așa va fi mereu?

— Este o problemă foarte mare.

— Înțeleg, am spus, deși bineînțeles că nu înțelegeam de fapt deloc.

Pe urmă mi-am continuat drumul spre oraș. Am cumpărat un ziar și am intrat într-o cafenea în aer liber pe Todd Street, un mall în stil american. Am citit un minut sau două, dar pe urmă m-am trezit pur și simplu privind scena animată de trecători din fața mea. Era destul de aglomerat, pentru că se făceau cumpărăturile de weekend. Oamenii de pe stradă erau o majoritate copleșitoare de australieni albi, dar mai erau și aborigeni, nu în număr mare, la marginea scenei, marginalizați, mereu tăcuți și fără să iasă în evidență. Albii nu se uitau niciodată la aborigeni, iar aborigenii nu se uitau niciodată la albi. Cele două rase păreau să locuiască în două universuri separate, dar paralele. Am avut senzația că eu aș fi singura persoană care putea să vadă ambele grupuri deodată. Era foarte ciudat.

O proporție foarte mare de aborigeni aveau aspect de oameni bătuți. Mulți dintre ei aveau fețe umflate, ca și cînd ar fi umblat printr-un cuib de viespi și un număr aproape absurd de mare aveau bandaje pe glezne, pe coate, pe frunți și pe genunchi. Un indicator de la expoziția Strehlow, pe care îl văzusem cu o zi înainte, insista asupra ideii că cei mai săraci aborigeni erau cei pe care-i vedeai în oraș. Ideea era, bănuiesc, să-i informeze pe vizitatorii ca mine că aborigenii nu trebuie judecați după aspectul acela blînd pe care îl vezi la cei care se plimbă pe străzi. În orice caz, mie chestia asta mi se părea o afirmație ciudată și paternalistă, în sensul că părea să insinueze că aborigenii aveau două opțiuni în viață: să se mențină pe poziții și să prospere sau să vină în oraș și să dea de sărăcie și să devină delincvenți.

Asta mi-a adus aminte de un rînd scris de un personaj renumit în *outback*, pe nume Daisy Bates, care a venit în

Australia din Irlanda în 1884 și a stat ani de zile printre popoarele indigene din Australia de Vest, studiinde-le. În *The Passing of the Aborigines*, publicată în 1938, aceasta nota: „Băștinașul australian poate ține piept tuturor calamităților naturale, secetelor extraordinare și inundațiilor devastatoare, ororilor setei și ale înfometării, dar nu poate face față civilizației". În 1938, comentariul ăsta putea fi luat drept empatic și binevoitor, însă era descurajant să-l vezi prezentat într-o formă diferită la un centru de cercetare a aborigenilor în 1999.

Nu trebuie să fii genial ca să-ți dai seama că aborigenii sînt cel mai mare eșec social al Australiei. În orice indicator al prosperității și bunăstării – rata spitalizărilor, rata sinuciderilor, mortalitatea infantilă, încarcerările, încadrarea în cîmpul muncii, orice vreți –, cifrele pentru aborigeni se situează de la de două ori pînă la de 20 de ori mai rău decît pentru populația generală. Potrivit lui John Pilger, Australia este singura țară dezvoltată care se clasează pe o poziție ridicată a incidentelor de conjunctivită granuloasă – o boală virală care de multe ori duce la orbire – și este aproape exclusiv o maladie a aborigenilor. Per ansamblu, speranța de viață a populației australiene indigene obișnuite este cu 20 de ani – *douăzeci de ani* – mai mică decît a australianului alb obișnuit.

În Cairns, am aflat aproape întîmplător despre un avocat pe nume Jim Brooks care lucrase ani de zile pentru și cu aborigenii, și reușisem să mă întîlnesc cu el la o cafea în oraș, chiar înainte ca eu și Allan să luăm avionul spre Darwin. Bărbat calm, relaxat, pe care-l îndrăgeai imediat, cu acel strop de onestitate care trebuie să-l fi determinat să-și dedice munca

de o viață luptei pentru cei bătuți de soartă, mai degrabă decît strîngerii de grămezi de bani într-un cabinet particular, el conduce Native Title Rights Office din Cairns, care îi ajută pe indigeni în chestiuni legate de pămînt și a fost unul dintre membrii unei comisii pentru drepturile omului, înființată la mijlocul anilor 1990, cu scopul de a investiga un experiment social nefericit, cunoscut publicului sub numele de „Generațiile Furate”.

Experimentul a fost o încercare a guvernului de a scoate generațiile de copii aborigeni din sărăcie și dintr-o poziție dezavantajată, separîndu-i fizic de familiile și comunitățile lor. Nimeni nu știe care a fost de fapt numărul lor, însă între 1910 și 1970, între o zecime și o treime dintre copiii aborigeni au fost luați de la părinții lor și trimiși în centre de plasament sau centre educaționale de stat. Ideea – considerată chiar revoluționară pentru vremea aceea – era să-i pregătească pentru o viață cu mai multe satisfacții în lumea albilor. Uluitor în chestia asta a fost mecanismul legal care i-a permis să funcționeze. Pînă în anii 1960, în majoritatea statelor din Australia părinții aborigeni nu primeau custodie legală asupra propriilor copii. În schimb, o avea statul. Statul putea lua copiii din casele lor oricînd, pentru orice motiv considerat potrivit, fără scuze sau explicații.

— Au făcut tot ce-au putut pentru a elimina comunicarea dintre părinți și copii, mi-a spus Jim Brooks cînd ne-am întîlnit. Am găsit o femeie ai cărei cinci copii au fost trimiși în cinci state diferite. Ea nu a avut cum să păstreze legătura cu ei, nu avea cum să știe unde se aflau, dacă erau bolnavi sau sănătoși sau oricum altcumva. Aveți copii?

— Patru, am spus.

— Ei, imaginați-vă cum ar fi ca o dubiță a guvernului să apară la dumneavoastră acasă într-o bună zi și un oarecare inspector să vină la ușă și să vă spună că vi se iau copiii. Vreau să spun – închipuiți-vă la modul cel mai serios cum v-ați simți dacă ar trebui să stați și să vă uitați cum copiii dumneavoastră vă sînt luați din brațe și urcați într-o dubiță. Imaginați-vă uitîndu-vă cum dubița se îndepărtează, copiii plîngînd după dumneavoastră, uitîndu-se la dumneavoastră prin geamul din spate, iar dumneavoastră să știți că probabil n-o să-i mai vedeți niciodată.

— Opriți-vă, am spus, stînjenit, pierindu-mi orice haz.

A zîmbit, înțelegînd tulburarea mea.

— Și nu puteți face absolut nimic. Nu vă puteți adresa nimănui. Nici unui tribunal care să vă țină partea. Și chestia asta continuă de decenii întregi.

— De ce au făcut chestia asta cu atîta cruzime?

— N-au văzut-o așa. Au crezut că fac un lucru bun.

Brooks mi-a întins un referat al raportului comisiei drepturilor aborigenilor, pe care îl adusese pentru mine, și mi-a arătat un citat, chiar de la începutul secolului XX, al unui inspector itinerant, pe nume James Isdell, care scria despre părinții deposedați: „Indiferent cît de frenetică este durerea [lor] la momentul respectiv, ei își uită progeniturile curînd după aceea”.

— Credeau sincer că populația indigenă era cumva imună la emoții umane normale, a spus Brooks și a dat din umeri la caracterul incurabil al unui asemenea mod de gîndire. Foarte adesea, copiilor li se spunea că părinții lor erau morți; cîteodată li se spunea că părinții nu-i mai voiau. Așa îi ajutau ei să facă față situației. Ei bine, vă puteți imagina consecințele.

Au fost multe cazuri de alcoolism, cauzat de suferință, sinucideri în masă, tot felul de chestii dintr-astea.

— Ce s-a întîmplat cu copiii?

— Păi, între timp, copiilor li se purta de grijă pînă la 16 sau 17 ani, iar apoi reveneau în comunitate. Puteau să rămînă în orașe, încercînd să facă față prejudecăților inevitabile, sau să se întoarcă în comunitățile lor tradiționale și să reînceapă un mod de viață pe care aproape că nu și-l mai aminteau, cu oameni pe care practic nu-i mai cunoșteau. Sistemul integrase condițiile care aveau să ducă la disfuncție și dislocare. De asta nu scapi peste noapte. Vedeți, unii spun că îndepărtarea copiilor a afectat doar o mică parte a familiilor indigene. Argumentul ăsta nu numai că nu stă în picioare – aproape că n-a existat familie în țara asta care să nu fi fost afectată în vreun fel profund și imediat, dar, în mod tragic, argumentul nu-și atinge ținta. Îndepărtarea copiilor a distrus o întreagă rețea de relații interumane. Doar oprind practica aceea nu înseamnă că toată paguba o să fie reparată ca prin minune și totul o să fie bine.

— Și atunci ce puteți face pentru ei? am întrebat.

— Îi ajut să aibă dreptul la opinie, a spus. Asta-i tot ce pot face.

Omul a dat din umeri, puțin neajutorat, și a zîmbit.

L-am întrebat dacă mai erau prejudecăți în Australia, iar el a aprobat dînd din cap.

— Cît cuprinde, a spus. Cît cuprinde, îmi pare rău s-o spun.

În ultimii 20 de ani, guvernele care s-au succedat au făcut destul de mult – sau destul de mult în comparație cu ceea ce se făcuse înainte. Au redat porțiuni mari de pămînt comunităților aborigene. Au redat Uluru în grija aborigenilor.

Au alocat mai mulți bani pentru școli și clinici. Au introdus inițiativele obișnuite pentru a încuraja proiecte comunitare și pentru a ajuta inițierea micilor afaceri. Nici una dintre măsurile astea nu a schimbat cu nimic rezultatul statisticilor. De fapt, unele dintre ele arată chiar mai rău. La sfîrșitul secolului XX era încă posibil ca un australian aborigen să se confrunte cu un risc de 18 ori mai mare de a muri de o boală infecțioasă decît un australian alb și de 17 ori mai mare să fie spitalizat, ca rezultat al violenței. Un bebeluș aborigen încă se confruntă cu un risc de patru ori mai mare de a muri la naștere din diverse cauze.

Mai presus de toate, cel mai ciudat pentru cei care nu fac parte din societatea australiană este că aborigenii pur și simplu nu sînt *acolo*. Nu-i vezi la televizor; nu-i vezi prin magazine ca angajați. Doar doi aborigeni au fost aleși în Parlament; nici unul nu a avut vreun post în vreun cabinet. Populațiile indigene constituie doar 1,5% din populația Australiei și trăiesc disproporționat în zonele rurale, așa că, oricum, nu te-ai aștepta să-i vezi în număr uriaș, dar te-ai aștepta să-i vezi *uneori* – lucrînd în cîte o bancă, livrînd corespondența, eliberînd bilete de parcare, reparînd cîte o linie telefonică, participînd la vreo activitate productivă în lumea normală, de zi cu zi. Eu nu i-am văzut; nici măcar o dată. Clar, ceva nu este în ordine.

Stăteam în Todd Street Mall, cu cafeaua în față, privind mulțimile pestrițe – cumpărători albi fericiți, cu zîmbete relaxate și mers vioi, apoi aborigeni ca niște strigoi, cu bandajele lor ciudate și mers încet, legănat și caraghios –, și mi-am dat seama că nu aveam nici cea mai vagă idee care era soluția la toată chestia asta, de ce anume era nevoie pentru ca

Australia să devină o țară pe deplin prosperă pentru cei care păreau atît de vizibil incapabili să-și găsească drumul spre bunăstare. Dacă aș fi contactat de Commonwealth în Australia în privința problemelor legate de aborigeni, tot ce aș putea spune ar fi: „Faceți mai mult. Încercați mai mult. Începeți acum”.

Și uite așa, fără vreun gînd original sau folositor în minte, am stat pur și simplu cîteva minute și i-am privit pe oamenii aceia sărmani și deconectați cum treceau tîrîndu-și picioarele. Mi-am citit ziarul și mi-am băut cafeaua și apoi nu i-am mai văzut.

Capitolul 18

Gîndiți-vă la ornitorinc. Într-o țară a animalelor neverosimile, este exemplul suprem. E prins într-un soi de lume anatomică apusă, între mamifer și reptilă. Cei 50 de milioane de ani de izolare le-au dat animalelor australiene răgazul de a evolua în direcții improbabile, iar cîteodată prea puține șanse de a evolua în vreun fel. Ornitorincul a reușit cumva să le facă pe amîndouă.

În 1799, cînd s-a auzit în Anglia că în Australia exista un animal semiacvatic, cu cioc ca de rață, fără dinți, veninos, acoperit cu blană, care depune ouă, cu coada ca de castor, labe palmate cu gheare și cu un orificiu ciudat numit „cloacă”, cu rol atît reproducător, cît și excretor (o trăsătură, după cum a notat cu delicatețe un taxonomist, „extrem de ciudată, dar nu foarte bine adaptată pentru a fi pe înțelesul tuturor”), vestea a fost primită, nu tocmai surprinzător, ca o păcăleală. Chiar și după o examinare atentă a unui specimen trimis lui, specialistul în anatomie de la Muzeul Britanic, George Shaw, a considerat că este „imposibil să nu rămîi cu niște dubii legate de autenticitatea animalului și să nu presupui că în structura lui vor fi fost folosite niște vicleșuguri care să te inducă în eroare”. Potrivit istoricului naturii Harriet Ritvo, specimenul original încă are cicatricea de la foarfece, acolo unde Shaw a tăiat și a cusut la loc, ca să-și dea seama dacă nu era victima vreunei înșelătorii.

O bună parte din secolul următor, oamenii de știință s-au contrazis – și au făcut-o aprins, fiindcă era o epocă cu obsesia certitudinii – în privința modului în care să fie clasificat animalul, înainte de a-i pune pe el și pe ruda lui, echidna (un animal asemănător cu ariciul), într-o familie proprie: monotremele. (Numele înseamnă „o gaură” și se referă la partea distinctivă, „cloaca”.) În orice caz, nu s-a stabilit dacă monotremele erau în primul rînd mamifere sau reptile. Din anatomia lor specifică era evident că monotremele depuneau ouă, o caracteristică a reptilelor, dar era la fel de evident că își alăptau puii, o caracteristică a mamiferelor. O problemă în plus a fost aceea că, aproape un secol, nimeni n-a găsit nici un ou de monotrem. Așa că ne putem imagina murmurul și zumzetul care a cuprins auditoriul cînd, în 1884, la o întîlnire a British Association, delegaților li s-a citit o telegramă proaspăt sosită de la un tînăr naturalist britanic din Australia, pe nume W.H. Caldwell.

Mesajul întreg al lui Caldwell spunea: „Monotremele ovipare, ovum meroblastic”.

Ei bine, murmurul a fost prodigios, zumzetul electric. Ceea ce anunța Caldwell, atît de elegant rezumat, era faptul că găsise ouă de ornitorinc și că erau de natură reptiliană, fără nici o îndoială. În cele din urmă, descoperirea lui Caldwell nu a contat prea mult. Monotremele au ajuns pînă la urmă în tabăra mamiferelor, deși pentru o vreme a fost o luptă strînsă.

Pomenesc toate lucrurile astea pentru a pune în context entuziasmul pe care l-am simțit a doua zi cînd, proaspăt ajuns în Perth, am dat din întîmplare peste un monotrem: o echidnă care traversa o cărare, într-un colț singuratic din Kings Park. Deja eram, trebuie să spun, într-o dispoziție destul de bună.

Perth este un oraș minunat, unul dintre preferatele mele din Australia. Poate că am o simpatie exagerată pentru el fiindcă, în prima mea vizită aici, în 1993, am ajuns prin Johannesburg, unde am fost tîlhărit, într-un mod care-ți face părul măciucă, în plină zi, în centrul orașului, de un grup de tineri voioși, care mă amenințau cu cuțite manevrate nervos, fiind o mare ușurare să mă aflu într-un oraș unde puteam hoinări fără teamă că aș putea fi bătut într-o alee, deposedat de tot ce aveam și crestat peste tot cu instrumente ascuțite.

Chiar și fără să fi ieșit teafăr dintr-un incident criminal înfiorător, Perth este un loc vesel și primitor. Mai întîi, este o încîntare să-l găsești acolo unde este, fiindcă Perth e de departe cel mai îndepărtat oraș mare de pe Pămînt, mai aproape de Singapore decît de Sydney, deși, de fapt, nu este aproape de nici unul. În spatele tău se întinde pustiul inert și roșu de 2.735 de kilometri pînă tocmai la Adelaide; în fața ta nimic decît o mare inexpresivă de 8.046 de kilometri pînă în Africa. De ce ar alege 1,3 milioane de membri ai unei societăți libere să trăiască într-un asemenea avanpost singuratic este o întrebare la care putem medita, însă clima explică multe. Perth are o vreme fantastică, o vreme *blîndă* – genul care-l face pe poștaș să fluiere și-i face pe cei ce se ocupă de livrări să aibă un mers săltăreț. Din punct de vedere arhitectural, Perth nu iese în evidență prea tare – este un oraș mare, curat și modern: Minneapolis de la antipozi –, dar lumina clară și radioasă îl face frumos. Nicăieri n-o să vedeți ceruri mai albastre în oraș sau o lumină mai pură a soarelui ricoșînd de pe zgîrie-nori ca aici.

Dar trăsătura distinctivă a orașului Perth este faptul că are unul dintre cele mai mari și mai frumoase parcuri din lume,

Kings Park. Întins pe o suprafață de 4.046.860 de metri pătrați, pe un mal abrupt și înalt, deasupra bazinului larg al rîului Swan, Kings are tot ceea ce-i trebuie unui parc urban – teren de joacă, rezervație, zonă de promenadă, grădină botanică, punct de observare, monument comemorativ – și e atît de vast, încît nu simți niciodată că l-ai văzut tot. În mare parte, totul este dispus într-o manieră convențională – peluze vălurite, poteci, straturi de flori –, dar un colț destul de mare, care probabil constituie un sfert din acest întreg, a fost lăsat în starea naturală, un colț de brusă fără nici o ameliorare. Chiar atunci cînd mă plimbam pe o potecă însorită, prin această zonă puțin vizitată, am văzut o secțiune de sferă mică și blănoasă – care semăna mai curînd cu peria unui dispozitiv de lustruit podelele – ieșind din tufe, pe o latură a potecii, și se îndrepta, fără nici o grabă, cu un mers sigur, către niște tufe identice de pe latura cealaltă.

Simțindu-mă, s-a oprit. Avea țepi lucioși și negri, orientați spre spate, și se strînsese în ceea ce avea în mare aspectul unei mingi, în așa fel încît eu să nu-i pot vedea boticul țuguiat, dar era clar o echidnă. Nu putea fi altceva. Ce fiori m-au cuprins! Era nițel cam exagerat, da, recunosc, dacă e să te gîndești că ăsta a fost momentul meu cel mai captivant, cînd am avut de-a face direct cu o ființă din mediul sălbatic al Australiei. Într-o țară plină de forme de viață exotice și uimitoare, m-a atins la punctul sensibil tocmai această pernuță de ace vie și inofensivă, dintr-un parc urban. Nici că-mi păsa. Era un monotrem – o anomalie fiziologică, o minune a lumii reproducătoare, o ciudățenie din cea mai siguratică ramură a arborelui mamifer. Cînd echidna a simțit că m-am

retras la o distanță respectuoasă, s-a desfăcut și și-a continuat drumul cu mersul clătinat în tufe.

Înfiorat pînă la „cloaca” cu care sînt eu dotat, am mers pe poteca din jurul zonei și m-am întors în parcul propriu-zis, unde am ajuns după un timp pe o alee lungă, încîntătoare, cu eucalipți înalți și albi care fuseseră plantați cu multă vreme în urmă, pentru a-i comemora pe cei căzuți în Primul Război Mondial. Pe fiecare copac era o plăcuță pe care erau scrise informații esențiale – neașteptat de impresionante atunci cînd le citești unele după altele, într-o plimbare lungă – despre o viață, pe scurt. „În onoarea căpitanului Thomas H. Bone, Batalionul 44”, scria pe una dintre ele. „Ucis în acțiune, Passchendaele, 4 octombrie 1917, la 25 de ani. Din partea soției și a fiicei.” Un lucru care nu prea se știe în afara Australiei – și cred că merită pomenit aici – este că nici o altă națiune nu a pierdut mai mulți bărbați, raportat la numărul de locuitori, în timpul Primului Război Mondial. Dintr-o populație de mai puțin de cinci milioane de locuitori, Australia a suferit un număr uluitor de 210.000 de victime – 60.000 de morți, 150.000 de răniți. Rata afectării pentru soldații australieni a fost de 65%. După cum scrie John Pilger: „Nici o armată nu a fost la fel de zdrobită ca aceea care venea de cel mai departe. Și toți erau voluntari”. Cu doar cîteva zile mai devreme, într-unul din ziarele de sfîrșit de săptămînă, citisem o recenzie a unei noi cărți de istorie a Primului Război Mondial, scrisă de istoricul britanic John Keegan. Recenzorul notase în grabă, cu o amărăciune vădită, cum cele 500 de pagini de observații detaliate din textul lui Keegan nu pomeniseră nici măcar o dată despre forțele australiene.

Biata Australie, m-am gîndit. Alte țări produc soldați necunoscuți. Ea produce armate necunoscute[1].

Dincolo de aleea aceea sumbră se întindea domeniul mult mai vesel și mai însorit al grădinilor botanice, de care m-am apropiat atunci cu un entuziasm aproape religios, neobișnuit, fiindcă plantele Australiei sînt excepționale și nu este loc în care să nu le poți găsi expuse atît de frumos. Într-adevăr, Australia chiar este cel mai uluitor de fecundă țară. Se crede că include undeva la 25.000 de specii de plante (Marea Britanie, o spun în scopul de a compara lucrurile, are 1.600 de specii), dar asta e doar o presupunere. Cel puțin o treime din ceea ce se află acolo nu are nume și nici nu a fost cercetat vreodată. În permanență apare cîte ceva nou, adesea în locuri în care nici nu te-ai aștepta. În 1989, în Sydney, de exemplu, oamenii de știință au descoperit o specie cu totul nouă de copac, numită *Allocasuarina portuensis*. Oamenii trăiau cu copacii ăștia în preajmă de 200 de ani, dar, fiindcă nu erau foarte numeroși – s-au găsit doar zece –, nu-i remarcase nimeni pînă atunci. Cam în același fel, în 1994, în Blue Mountains, un botanist care se plimba a dat din întîmplare peste un alt exemplar din acele relicve neașteptate ale unor specii despre care se crezuse multă vreme că ar fi dispărut. Numiți pini *wollemie*, aceștia nu erau niște arbuști meschini ascunși printre ierburi înalte, ci copaci solizi și impunători, ajungînd pînă la 40 de metri și cu o circumferință de trei metri. Doar că, fiind sub observație atîta ținut și un număr limitat de botaniști care să-l observe, a durat ceva timp pînă s-au întîlnit. Nimeni nu poate bănui, desigur, ce alte lucruri așteaptă să fie descoperite acolo. Asta face ca Australia să fie un loc captivant pentru un împătimit al științelor naturii. În

Marea Britanie, în Germania sau în America, cu ceva noroc ai putea găsi o nouă specie de lichen alpin sau vreun mușchi, anterior neglijat, dar în Australia, dacă faci o plimbare prin brusă, vei găsi șase specii de flori de cîmp fără nume, un crîng de angiosperme jurasice și probabil un bolovan de aur de zece kilograme. Știu unde aș vrea să lucrez dacă aș fi om de știință.

Întrebarea, care survine firesc din toate acestea, este de ce Australia, care pare atît de ostilă vieții, a produs așa o bogăție de specii. Paradoxal, o jumătate de răspuns stă în ariditatea solului. În zona temperată, cele mai multe plante pot prospera mai peste tot – un stejar poate crește la fel de bine în Oregon, pe cît poate crește în Pennsylvania –, așa încît tind să predomine relativ puține specii pure. Pe de altă parte, în soluri sărace, plantele trebuie să se specializeze. O specie va învăța să tolereze soluri care conțin, să spunem, concentrații mari de nichel, un element pe care alte plante îl găsesc dezgustător. Altă plantă va deveni tolerantă la cupru. O alta ar putea învăța să tolereze nichelul *și* cuprul și poate chiar și seceta prelungită. Și uite-așa merg lucrurile. După un milion de ani, ajungi să ai un peisaj plin de o mare varietate de plante, fiecare preferînd condiții foarte specifice și fiecare stăpînind o porțiune de pămînt pe care puține alte plante ar putea-o tolera. Plantele specializate duc la insecte specializate și urcăm tot așa în lanțul trofic. Rezultatul este o țară care pare ostilă vieții, dar de fapt este minunat de diversificată.

Al doilea factor, mai evident, în varietatea Australiei este izolarea. 50 de milioane de ani cît a fost insulă, Australia a fost în mod clar adăpostul formelor de viață indigene, intrate într-o mare competiție care le-a permis doar unora dintre ele – speciile de eucalipt, în lumea plantelor, marsupialele, în lumea

animalelor – să prospere într-un mod ieșit din comun. Dar nu mai puțin importantă în privința diversității speciilor este izolarea care a existat mult timp *în interiorul* Australiei. În termeni generali, Australia cuprinde porțiuni de viață risipite, separate de zone mari cu condiții aspre. Și acest lucru e cel mai vizibil în sud-vestul Australiei. După cum afirmă David Attenborough (în *The Private Life of Plants*), colțul ăsta de Australie „e habitatul a nu mai puțin de 12.000 de specii de plante diferite și 87% dintre ele nu mai cresc nicăieri altundeva în lume”.

Acest lucru aduce după sine vestea alarmantă că multe dintre plantele unice sînt în pericol din cauza unei maladii groaznice și puțin cunoscute numită „dieback”. *Dieback* provine dintr-o familie de ciuperci numită *Phytophthora*, înrudită cu ciuperca dăunătoare care a dus la mana cartofilor în Irlanda. Ciuperca există în Australia de un secol și a afectat plante peste tot în țară, deși sursa nu a fost identificată de oamenii de știință pînă în 1966. Este un motiv de îngrijorare, mai ales în sud-vestul Australiei, pe de o parte fiindcă acolo îi merge bine, cum nu-i merge nicăieri altundeva, iar pe de altă parte fiindcă sud-vestul are o mare densitate de plante rare și vulnerabile. Am descoperit acum, pe o plăcuță de informare, că pînă și florile *banksia* sînt în pericol. *Banksia* (purtînd numele celui care a descoperit-o, Joseph Banks) este poate cea mai adorată floare din Australia. Este puțin cam ciudată – florile au aspectul bizar al unor perii de curățat closetul –, dar australienii o iubesc fiindcă este uimitoare, o vezi peste tot și este doar a lor. Așa că m-am întristat citind că șapte specii de banksia sînt pe lista plantelor aflate în pericol și pot dispărea din mediul lor natural în următorii cîțiva ani. Alte 12 specii

sînt amenințate. Poate aici vorbește pesimismul meu înnăscut, dar se pare că o parte enorm de mare a călătoriilor în zilele noastre se fac cu scopul de a vedea lucruri cît încă mai există. Cel mai tulburător gînd, presupun, este că, fiind atît de multe plante încă necatalogate, multe ar putea să dispară înainte de a fi descoperite.

Toate gîndurile astea au durat puțin, fiindcă urma să desfășor o mică anchetă botanică proprie. Mai întîi, în orice caz, aveam o zi de petrecut relaxat la Perth. Nu aveam în minte nimic special, dar cîteva minute mai tîrziu, în timp ce stăteam pe terasa umbroasă a cafenelei centrale a parcului, pictîndu-mi fața cu o spumă ciocolatie de cappuccino și citind ziarul *West Australian*, am găsit o știre care mi-a dat o idee.

Articolul era despre un bărbat, pe nume Lang Hancock, despre care citisem în ultima vreme. Hancock era un fermier din nordul îndepărtat al Australiei de Vest, care avusese șansa nemaipomenită de a se afla în centrul uneia dintre cele mai mari descoperiri de minereuri din istoria modernă. Oricine se îndoiește că Australia este o țară realmente norocoasă trebuie doar să recapituleze povestea descoperirilor minerale ale țării în anii 1950 și puțin după aceea. Pînă atunci, înțelepciunea populară susținea că Australiei îi lipseau mai toate resursele naturale. Se considera că minereul de fier, de exemplu, era în cantități atît de mici, încît timp de două decenii exportarea lui a fost ilegală. Apoi, în 1952, Lang Hancock a făcut o descoperire importantă. Pe cînd pilota un avion ușor deasupra pustietății nemarcate din munții Hamersley, lîngă coasta de nord, și-a pierdut reperele într-o furtună bruscă și a aterizat forțat într-o zonă de roci plate, cunoscută în geologie drept Scutul Australiei de Vest. Coborînd din avion, a realizat că

stătea pe ceea ce era un minereu de fier aproape solid. Cercetînd chestiunea mai îndeaproape, a descoperit că era deținătorul unui bloc lung de 100 de kilometri de minereu de fier aproape solid. Din aproape nimic, în 1950, rezervele estimate de minereu de fier ale Australiei s-au ridicat la 20 de miliarde de tone, în 1960. Pînă la sfîrșitul anilor 1960, numai Hancock deținea controlul asupra unor rezerve de minereu de fier mai mari decît cele ale Statelor Unite și Canadei la un loc. Asta înseamnă o grămadă de minereu de fier.

Dar acesta a fost doar începutul. Într-o succesiune amețitoare, s-au descoperit depozite de minereuri peste tot – bauxită, nichel, mangan, uraniu, cupru, plumb, diamante, cositor, zinc, zircon, dioxid de titan, ilmenit și multe altele, despre care cei mai mulți dintre noi n-am auzit niciodată. Aproape peste noapte, oamenii care s-au ocupat de minerit au făcut averi stînjenitor de mari și imposibil de cheltuit. Bursele de valori au luat-o razna, în timp ce investitorii se-ngrămădeau să prindă și ei ceva. În Sydney, un agent de bursă și-a pierdut o ureche – o ureche! – în iureșul tranzacției care însoțea rapoartele constante ale noilor descoperiri. A fost o perioadă tumultuoasă, care a transformat norocul și averile Australiei. Dintr-un producător somnolent și cumsecade de lînă, Australia a devenit colosul mineritului, cel mai mare exportator de minereuri din lume. Cum majoritatea descoperirilor celor mai importante au fost în Australia de Vest, cea mai mare parte a bogăției s-a instalat în Perth, capitala statului, ceea ce explică toți zgîrie-norii de aici.

Lang Hancock, bărbatul de la care a pornit totul, a fost chemat la marele munte de fier din ceruri în 1992, dar, în senilitatea lui, se pare că a făcut lucrul care-i înspăimîntă

pînă-n adîncul inimii pe copiii bogați de pretutindeni: s-a însurat cu menajera, o doamnă din Filipine, pe nume Rose. Potrivit cotidianului, fiica lui Hancock intentase un proces, susținînd că văduva Rose și răposatul ei tată, domnul Hancock, „cheltuiseră în exces și indecent bani care nu erau ai lor”. Articolul era completat cu o casetă laterală, unde apărea o listă cu principalele bunuri de valoare ale doamnei Hancock. Printre ele se numărau o casă de 35 de milioane de dolari într-o suburbie din Perth, numită Mosman Park, a cărei adresă exactă era indicată. Se pare că era cea mai grandioasă reședință din oraș; doar candelabrele costaseră trei milioane de dolari. Uitîndu-mă pe harta orașului pe care o aveam cu mine, mi-am dat seama că Mosman Park era la celălalt capăt al unui pîlc de suburbii, notorii ca fiind căptușite de bani și care se întind pe tot drumul spre Fremantle. Cum era o zi frumoasă, iar eu mă simțeam vioi, m-am hotărît s-o iau la pas.

Ei bine, e mult de mers din centrul orașului Perth pînă la Mosman Park și mai încolo, atît vă spun. Am mers pe jos ore întregi, prin întinderile înfrunzite ale campusului Universității Australiei de Vest și prin împrejurimi, pe plaja însorită a estuarului rîului Swan, urmînd conturul golfurilor însorite și al golfulețelor pline de iahturi și am mers mult prin zone rezidențiale, care etalau o bogăție uluitoare și spectaculoasă – Nedlands, Dalkeith, Peppermint Grove –, unde casele somptuoase erau scăldate în lumina unui soare puternic. Cartierele astea se întindeau pe kilometri întregi – pur și simplu stradă după stradă de mers pe jos, pînă nu te mai țin picioarele, cu case-trofeu, cu porți mari, lîngă alei largi pentru mașini, curți interioare decorate cu urne grecești, pe piedestaluri cu ornamente și garaje pentru parcuri întregi de

mașini. Era o demonstrație uluitoare a faptului că banii și bunul-gust nu merg întotdeauna – de fapt, rareori merg – mînă în mînă. Astea erau case de cîștigători la loterie, de comercianți cu amănuntul de felul celor care apar în propriile lor reclame la televizor, oameni pentru care cuvintele „Peppermint Grove" într-o adresă nu sună jenant. N-aș insinua o clipă că acești *nouveaux riches* ai Australiei sînt mai puțin rafinați decît cei din alte țări, dar absența unui tipar arhitectonic distinct în Australia înseamnă într-adevăr că oamenii pot să folosească stiluri dintr-o gamă mai largă de surse – în mod special bănci de pe marginea șoselelor, cazinouri, aziluri de lux și cabane de schi. Să vezi stilurile astea concentrate pe cîțiva kilometri, așa cum se întîmplă în suburbiile de vest ale orașului Perth, este în mod cert o experiență care te absoarbe.

Mersesem așa aproape trei ore cînd am ajuns într-un punct important numit Chidley Point și mi-am dat seama că am găsit Mosman Park. Am pescuit în geantă după ziar, să verific adresa, și am descoperit că, evident, lăsasem ziarul pe masă, la cafeneaua din Kings Park. Nu era nimic. Umblasem 13 sau 14 kilometri pînă atunci și văzusem proprietăți extravagante cît pentru o viață-ntreagă. Îmi aminteam vag că reședința Hancock era pe Strada Wellington, așa că am găsit drumul spre strada aceea liniștită și m-am plimbat de-a lungul ei. În drumul meu, am văzut poate opt case care arătau ca și cînd ar avea cărămizi, mortar, ornamente de grădină și candelabre clinchetitoare în valoare de multe milioane de dolari, însă nimic care să se remarce ca fiind, dincolo de orice echivoc, cel mai grandios loc din metropolă. Cum stăteam eu acolo, o tînără în pantaloni scurți și cu un top asortat – a cărei profesie

era să plimbe cîini, am presupus eu – a venit din spatele unui cîine zburdalnic, nu cu mult mai mic decît un ponei. Nu plimba cîinele, ci, mai degrabă, schia în spatele lui pe tălpile pantofilor. Am făcut un pas în stradă ca să nu fiu mîncat, dar am întrebat-o, în timp ce trecea, dacă știa care-i casa Hancock, iar ea mi-a indicat un loc cam la trei case mai sus. M-am dus și-am aruncat o privire. Avînd în vedere cît costa, trebuie să spun că mă așteptasem la mai mult – aveam în minte un melanj între cartierul San Simeon și mausoleul visurilor lui Liberace –, dar chestia respectivă era pe un teren micuț și nu era nici chiar de prost-gust, dar nici frumos decorată. Am studiat-o preț de cîteva minute, frapat de gîndul oarecum tardiv că deși investisem de bunăvoie destul de mult efort ca să ajung aici, nu-mi păsa de fapt nici cît negru sub unghie unde locuia Rose Hancock. Cu ideea asta în minte, m-am întors cu o expresie meditativă și am continuat lungul meu marș către mare.

Fremantle este un loc interesant și plăcut. Pe vremea cînd se căuta febril aur, era un port dinamic și cosmopolit, dar apoi a căzut într-o perioadă lungă de decrepitudine. În anii 1970 a traversat o perioadă de revigorare, prin lucrări de restaurare și modernizare, fiindcă oamenii și-au dat seama de potențialul comercial al numărului mare de clădiri victoriene. Așa că astăzi este un loc la modă, frecventat, unde găsești *latte e gelato* și magazine mici unde se vînd lucruri cu tentă artistică. Toată lumea se dă în vînt după „Freo”, cum îl numesc ei. Normal că și eu, deși entuziasmul meu începea să pălească rapid în ziua aceea. După-amiaza a fost incomod de caldă, fără să se întrezărească venirea brizei oceanice pe care ei o numesc Doctor Fremantle (fiindcă te face să te simți mai bine,

desigur). Mă plimbasem deja destul de departe, cît să nu-mi mai simt picioarele, cînd mi-am dat seama că mai aveam încă vreo șase kilometri buni de parcurs, cam tot drumul ăsta de-a lungul autostrăzii Stirling – aglomerată, lipsită de farmec și nemilos de expusă razelor soarelui.

Pînă să mă prăbușesc în centrul localității Fremantle, se făcuse deja după-amiaza tîrziu, iar eu eram complet epuizat. M-am dus într-un pub și am supt o bere în scopuri terapeutice.

— Vă simțiți bine? a întrebat barmanița.

— Da, am răspuns eu. De ce?

— V-ați văzut fața?

Am știut imediat.

— Sînt ars de soare? am întrebat eu cu un aer mohorît.

A dat din cap, aprobînd cu franchețe și simpatie, dar, de fapt, profund amuzată.

M-am ițit, dincolo de ea, în oglinda din spatele barului. Mi-a întors privirea, într-un costum ca de bufon care semăna cu hainele mele, un personaj de desene animate numit domnul Cap de Tomată. Am lăsat să-mi scape un mic oftat. În următoarele patru zile aveam să fiu o sursă de îngrijorare pentru orice persoană în vîrstă din Australia de Vest și un izvor de glume pentru toți ceilalți. Apoi, în trei zile, cum pielea avea să se exfolieze și să se jupească, iar eu urma să arăt precum un convalescent scăpat dintr-o leprozerie, aveam să stîrnesc oroare și repulsie generală. Chelnerițele o să scape tăvi pe jos; gură-cască o să intre cu capu-n stîlpi; șoferii de ambulanță o să încetinească și o să mă privească cu îngrijorare. Ca de obicei, o să fie un chin tăcut. În trei sau patru ore aveam să fiu cuprins de o durere suportabilă. Între timp, eram deja o epavă. Tălpile și picioarele mă dureau atît

de tare, încît nu eram sigur că o să mă mai pot folosi vreodată de ele. Eram murdar ca un copil al străzii și destul de împuțit cît să fiu îngropat. Și toate astea ca să văd o casă care de fapt nu mă interesa și pe urmă să merg spre un loc pe care acum eram prea obosit ca să-l explorez.

Dar prea puțin îmi păsa. Și știți de ce? Văzusem un monotrem. Viața nu putea să-mi arunce nimic în cale care să diminueze entuziasmul întîlnirii. Cu gîndul ăsta drept sprijin, am dat pe gît berea, am coborît cu băgare de seamă de pe scaunul înalt de la bar și am șontîcăit prin mulțimile care se zgîiau la mine, să văd dacă pot găsi un taxi care să mă ducă înapoi în oraș.

A doua zi dimineață, am închiriat o altă mașină și am pornit în penultima mea expediție din Australia. Eram în drum spre marile păduri de *jarrah* și *karri* din peninsula de sud-vest. Dacă asta sună nițel cam plictisitor, atunci vă rog să aveți un pic de răbdare, fiindcă sînt niște copaci excepționali. Aceștia sînt pentru lumea arborilor din Australia ceea ce viermele uriaș de Gippsland este pentru nevertebrate: mare, subevaluat, apărînd, în mod misterios, doar într-o arie mică, adică marginea din sud-vestul Australiei de Vest, mai jos de Perth. Copacii *karri* sînt sequoia ai Australiei. Ating înălțimi de peste 76 de metri, însă aerul maiestuos le este dat de circumferința uluitoare – pot atinge 15 metri de jur împrejur și abia dacă se subțiază spre coroanele îndepărtate. Gîndiți-vă la cei mai măreți și mai grațioși sicomori pe care i-ați văzut vreodată, apoi triplați imaginea pe fiecare dimensiune și obțineți un *karri*.

În orice caz, specia dominantă a regiunii este frumosul și nobilul *jarrah*, ceva mai puțin masiv decît *karri*, dar totuși enorm și captivant. Este aproape un miracol cum de-a mai rămas *jarrah* în peisaj, fiindcă pur și simplu este poate cel mai nedreptățit copac în viață. Specializarea care i-a permis să prospere, de la început, l-a adus, în același timp, în pericol de dispariție, fiindcă *jarrah* are nenorocul de a se dezvolta în soluri bogate în bauxită, iar bauxita este un minereu foarte valoros. În anii 1950, companiile de minerit au descoperit legătura și au ajuns aproape simultan să-și dea seama cu entuziasm că puteau să doboare și să vîndă *jarrah* la un preț destul de bun, iar apoi să dezgroape bauxita de dedesubt, care avea o valoare comercială nemaipomenită, obținînd astfel două tipuri de venit dintr-un lot de pămînt. Nici că se putea mai bine – atît timp, bineînțeles, cît conștiința ta rabdă gîndul de a disloca porțiuni mari de pădure minunată, cum nu mai găsești nicăieri altundeva, și de a lăsa în urmă goluri mari și urîte. Inginerii minieri – oamenii ăștia sînt atît de inventivi! – au rezolvat problema printr-o inconștiență totală. Excelent!

Ei au fost ajutați mult timp de colegii lor din industria forestieră. Trebuie să spunem că silvicultorilor australieni le cam place să taie copacii. Nu putem da vina doar pe ei – pînă la urmă nu-i decît modul în care aceștia își cîștigă existența, fiind, fără îndoială, mai puțin lipsiți de scrupule decît odinioară –, dar li s-a permis să taie atît de mult și pe o perioadă atît de lungă, încît încă au nevoie de cea mai atentă supraveghere. Trebuie să vă fie clar că mă refer la niște oameni care ar putea descrie defrișarea, fără a roși, ca fiind „tratamentul complet de regenerare prin lumina soarelui”. Ca să vă faceți o imagine de ansamblu, Australia este cel mai

puțin împădurit continent (excluzînd Antarctica, desigur) și, cu toate astea, este și cel mai mare exportator de rumeguș din lume. Eu nu sînt o autoritate în domeniu și, după cîte știu, toată chestia asta e supravegheată cu cea mai mare atenție (cel puțin asta e impresia clară pe care Departamentul Australian al Administrării și Conservării Terenurilor se străduiește să o creeze), dar mie mi se pare că există o anumită discrepanță matematică între a avea foarte puțini copaci, pe de o parte, și cea mai dinamică industrie exportatoare de rumeguș din lume, pe de altă parte. În orice caz, suprafața pădurilor de *jarrah* e mult mai mică decît a fost cîndva, iar a pădurilor de *karri* chiar mult mai mică, *karri* fiind un copac rar și, în mod clar, de neînlocuit. William J. Lines afirmă că, între 1976 și 1993, Australia a pierdut un sfert din pădurile de *karri* din cauza comerțului cu rumeguș. Să producă rumeguș! Repet: oamenii ăștia trebuie ținuți sub control.

Chiar și fără pădurile sale unice, colțul sud-vestic al Australiei ar fi o zonă de interes. Întinzîndu-se pe o distanță de aproximativ 290 de kilometri de la Cape Naturaliste, la Oceanul Indian, spre Cape Knob, la Oceanul Austral, este una dintre zonele luxuriante care apar, în mod neașteptat, din cînd în cînd, în Australia. Seamănă oarecum cu Barossa Valley din Australia de Sud, însă e atît de obscură și modestă, încît nici măcar nu are un nume. Aproape oriunde te duci în Australia, ți se oferă o etichetă ajutătoare, pentru a-ți putea stabili poziția – Sunshine Coast, Northern Tropics, Mornington Peninsula, Atherton Tablelands –, dar cea mai năstrușnică denumire pe care am văzut-o pentru regiunea asta a fost „colțul sudic al Australiei de Vest”. Cred că australienii trebuie

să mai lucreze un pic la numele ăsta. Pînă la urmă, nu e nevoie să aducă nici o îmbunătățire terenului în sine și mărilor de dincolo de el.

Poate fiindcă aventura mea australiană se apropia de final, și mă simțeam emoționat din acest motiv, sau poate pentru că petrecusem atît de mult din săptămînile care trecuseră prin peisaje aride, sau poate pur și simplu pentru că nu știam aproape nimic despre zonă (nu prea e nimeni din afara Australiei de Vest care să știe) și, prin urmare, nu aveam așteptări prea mari ca să pot fi dezamăgit, am fost fermecat pe loc. Parcă ar fi fost alcătuită din cele mai plăcute, cele mai puțin ostentative părți ale Europei și Americii de Nord: Scoția depresionară, valea Meuse din Belgia, peninsula superioară din Michigan, Dairyland din Wisconsin, Shropshire sau Herefordshire din Anglia – părți drăguțe ale lumii, dar pentru care nu ai călători în mod normal distanțe uriașe ca să le admiri. Nu era un peisaj nemaipomenit, dar era un loc care te cucerea prin confortul agreabil și revigorant. L-am poreclit – și scriu aici pînă cînd se inventează ceva mai bun – Peninsula Plăcută („Unde totul este… *chiar drăguț*!”).

Și așa am petrecut o zi agreabilă – o zi plăcută – mergînd cu mașina prin păduri și cîmpii unduitoare, pe lîngă livezi dichisite și vii verzi ca sticla, pe drumuri de țară șerpuitoare, coborînd către o mare albastră și însorită. Era un mic ținut binecuvîntat. Am oprit des în orășele de provincie – Donnybrook, Bridgetown, Busselton, Margaret River – ca să beau în tihnă o cafea, să mă uit la grămezi de cărți la mîna a doua sau să fac cîte o plimbare de-a lungul vreunui ponton de lemn ori pe o plajă cu dune.

Peste noapte am rămas în Manjimup, la marginea ținuturilor împădurite din sud, iar dimineață m-am trezit devreme, revigorat, și am pornit fără zăbavă în direcția Parcurilor Naționale Shannon și Mount Krankland. În cîteva minute mă aflam în păduri răcoroase și verzi, de o verticalitate impunătoare. Într-adevăr, ce vedeam era realmente atrăgător. Am mers spre un loc numit Valley of the Giants, la un obiectiv turistic dezvoltat recent, pe care mi se spusese să nu-l ratez. Se numește Tree Top Walk (Promenada pe deasupra copacilor) și, după cum sugerează numele, este o pasarelă pe deasupra coroanelor unei păduri de eucalipți (*tingle tree*) – o altă specie rară și mare de eucalipt, specifică zonei. Presupusesem că era de fapt o păcăleală, dar am descoperit că, în ciuda dimensiunilor mari, *tingle tree* este destul de delicat și depinde de puținii nutrienți care se găsesc în sol, la baza lor, iar faptul că vizitatorii călcau mereu pe acolo influența descompunerea substanțelor organice, punîndu-le în pericol bunăstarea. Prin urmare, Tree Top Walk nu numai că le oferea vizitatorilor un loc nou de recreere și o perspectivă neobișnuită, dar era și o soluție bună pentru a proteja copacii.

Tree Top Walk se află cam la 1,5-3 kilometri în interiorul pădurii de pe coastă, lîngă orășelul Walpole. Eu am ajuns la ora deschiderii, iar parcarea era deja aglomerată și se umplea văzînd cu ochii. La intrare era adunată multă lume, iar alții forfoteau în micul magazin de suvenire. Toată afacerea asta este condusă de Departamentul Conservării și Administrării Terenurilor și, la fel ca Desert Park din Alice Springs, era un exemplu impresionant al modului în care un organism

guvernamental făcea ceva inovativ și o făcea extrem de bine. Ne-ar plăcea să-i avem pe oamenii ăștia în lumea noastră.

Tot ce pot să spun este că Tree Top Walk merită să fie cunoscut la nivel mondial. E construit dintr-o serie de rampe metalice sprijinite de niște brațe, precum rampele industriale, care te poartă la altitudini palpitante, la cele mai înalte niveluri ale unora dintre cei mai frumoși și mai impunători copaci din lume. Tree Top Walk este o construcție impresionantă. Are aproape 610 metri, iar cel mai înalt punct se află la 36 de metri deasupra solului – o înălțime mare, credeți-mă, cînd te uiți peste marginea unei balustrade care-ți ajunge pînă la talie. Fiindcă pasarela are la bază vergele metalice care-ți permit să privești în jos, fără nici o opreliște – ba chiar te obligă, mai mult sau mai puțin, să o faci –, ai nevoie de ceva curaj și îndrăzneală atunci cînd te hotărăști să o străbați. Ador asta. Există copaci mai mari decît acești eucalipți (chiar și frasinii din estul Australiei cresc un pic mai înalți) și, fără îndoială, există copaci mai frumoși decît ei, dar nu pot să cred că există copaci pe lume care să aibă ambele calități. *Sequoia sempervirens* pot atinge înălțimi mai amețitoare, dar coroana lor nu spune nimic – e ca o coadă de mătură cu niște cuie bătute în ea. Fiindcă are coroana largă, eucaliptul se desfășoară cu generozitate. Aici e diferența. Pur și simplu n-ai să găsești un copac mai interesant în lume.

Am făcut drumul de două ori, fermecat și recunoscător. Pînă nu am ajuns la jumătatea celei de-a doua ture, nu mi-am dat seama că, de fapt, era destul de aglomerat și că, la fel ca toți ceilalți, împărtășeam experiența cu cei din jurul meu, arătîndu-le unor necunoscuți diverse lucruri și lăsîndu-i, la rîndul meu, să-mi arate și ei mie. Adeseori sînt atras de copii

ciudați, dar m-am pomenit acum vorbind cu doi băieți – doi frați isteți, de vreo 10, respectiv 12 ani, care erau din Melbourne și veniseră în vacanță cu părinții – încercînd să ne hotărîm dacă erau urși koala în Australia de Vest și dacă aveam vreo șansă să zărim unul aici, în vîrful copacilor. Pe urmă, a venit și tatăl lor și am discutat chestiunea și cu el. Apoi a venit mama lor și s-a uitat la mine.

— Știți că sînteți îngrozitor de ars de soare, a spus ea cu îngrijorare, și mi-a oferit niște cremă din geantă. Am refuzat, dar, cu toate astea, am fost mișcat de gestul ei.

M-a uns pe suflet într-un mod ciudat să descopăr că împărtășeam o experiență și făceam schimb de observații și produse farmaceutice. Îmi amintea foarte mult de plimbarea prin parcurile din Adelaide de Ziua Națională a Australiei, cînd sute de oameni păreau să fie – și chiar erau – la un picnic împreună. Experiența de aici avea același spirit de întreprindere comună. În sensul antropologic cel mai interesant și elementar, ăsta era un eveniment social.

Nici atunci nu mi-am dat seama prea bine cît de importantă era componenta asta în viața australienilor pînă cînd nu am ajuns la nivelul solului și m-am plimbat printr-o zonă numită Imperiul Antic. Acesta consta dintr-o potecă de scînduri îngrădită care făcea o buclă largă și îmbietoare într-o altă parte a acelorași păduri. În felul ei, cărarea era la fel de plăcută ca Tree Top Walk – să stai la baza unui pîlc de eucalipți, cu gîtul lungit, ca să te încarci cu imaginea înălțimilor lor imposibil de atins, este o experiență aproape la fel de uimitoare ca aceea de a te plimba printre coroanele bogate – dar fiindcă poteca aceea nu era neobișnuită, nici semeață, nimeni nu venea pe aici. Era doar a mea, dar în loc

să mă bucur de liniște, cum aș face-o în mod normal, brusc m-am simțit cam singur. „Hei, unde sînteți cu toții?”, mi-a venit să strig. „Veniți jos să vedeți chestia asta! E grozavă! Coborîți ca să ne bucurăm împreună! Să vină cineva! Vă rog!”

Dar bineînțeles că n-am spus asta. În schimb, am privit lung și admirativ tot ce era în jurul meu. În cel mai relaxat moment de meditație, m-a fulgerat gîndul că pădurea asta era o metaforă excelentă pentru însăși natura Australiei. Era pentru lumea arborilor ceea ce Charles Kingsford Smith fusese pentru aviație sau ceea ce erau aborigenii pentru preistorie – o entitate în mod inexplicabil trecută cu vederea. În orice caz, mi se părea uimitor că în această zonă restrînsă unică puteau exista poate cei mai rari copaci de pe pămînt, cu aspectul lor maiestuos și coroanele bogate, formînd o pădure de o frumusețe desăvîrșită și specială, aproape nimeni din afara Australiei nemaiauzind de ea. Dar, desigur, asta-i tipic pentru Australia – e plină ochi de minuni neapreciate.

Și cu gîndul ăsta în minte, am pornit-o înspre ceea ce era, în felul ei discret, una dintre cele mai mari minuni ale lumii.

1. Cîteva săptămîni mai tîrziu, la Londra, am revăzut cartea lui Keegan și era plină de referiri la armata australiană. Singura concluzie pe care o puteam trage de aici era, presupun, aceea că australienii se așteaptă atît de mult să fie trecuți cu vederea, încît uneori trec cu vederea că nu sînt trecuți cu vederea, ca să zic așa.

Capitolul 19

Pe la începutul acestei călătorii, în timp ce conduceam înapoi spre Sydney dinspre Surfers Paradise, m-am oprit să beau o cafea într-un oraș universitar plăcut, numit Armidale, în nord-estul statului New South Wales. Mă bucuram de o scurtă plimbare agale pe străzile-i atrăgătoare cînd am dat peste o clădire cu aspect oficial, numită Administrația Resurselor Minerale, și – n-aș putea spune de ce – am intrat. Mă întrebam de multă vreme de ce abundența asta de resurse minerale se găsește în Australia, și nu, de exemplu, în grădina din spatele casei mele, așa că am intrat în clădire, gîndindu-mă că cineva îmi va putea da un răspuns. Una dintre plăcerile de a face cercetări, în stilul caracteristic jurnaliștilor, într-o societate voioasă și deschisă precum cea a Australiei, este că poți apărea pur și simplu într-un loc ca Administrația Resurselor Minerale, fără vreun scop precis, iar oamenii te vor invita înăuntru și îți vor răspunde la orice întrebare ai dori să le pui.

Urmarea a fost că am petrecut o jumătate de ceas cu un geolog binevoitor, pe nume Harvey Henley, care mi-a spus că, de fapt, Australia nu este deosebit de bogată în resurse minerale – cel puțin nu după criteriul bogăției de minerale pe metru pătrat. Doar că Australia este foarte întinsă, avînd o populație relativ mică și o istorie scurtă, așa că o bună parte din țară a rămas încă neexplorată și necercetată. Pentru o imagine de ansamblu, m-a condus în zona sa de lucru, să-mi

arate cum își cîștigă existența. Face hărți geologice, mari, impresionant de detaliate, rulate ca niște schițe, pe care le-a desfășurat pe o masă cu oarecare grijă, plină de respect, ca și cînd ar fi fost foarte vechi. Chiar și un ochi neinstruit ar fi observat că acestea înregistrau fiecare ridicătură și ondulație a peisajului, acordînd o atenție specială zăcămintelor deosebite din punct de vedere mineralogic. Fiecare hartă, mi-a explicat el, acoperea o porțiune din New South Wales cu o lungime de 60 de kilometri și o lățime de 40, iar pentru a le face, au avut nevoie de vreo 10-15 ani. Echipa din Armidale tocmai monitoriza 80 de asemenea zone.

— E o sarcină importantă, am spus eu, impresionat.

— Categoric. Dar descoperim lucruri noi tot timpul, a zis dînd la o parte o hartă, ca să o scoată pe cea de dedesubt. Aici, a spus el lovind ușor o porțiune a hărții, marcată cu o culoare odihnitoare, pastelată, este o mină nouă, într-un loc numit Cadice Hill, lîngă Orange. Sînt aproximativ 200 de milioane de tone de nisipuri care conțin minerale.

— Și asta-i bine, nu?

— Foarte bine.

— Așadar, am spus eu căzînd pe gînduri, încercînd să înțeleg toate astea, dacă e nevoie de 10-15 ani ca să faceți o hartă care să acopere o întindere de pămînt de 60 pe 40 de kilometri și dacă sînt opt milioane de kilometri pătrați în Australia, atunci cît din țară a fost cercetat cu exactitate?

M-a privit ca și cînd aș fi pus o întrebare prea simplă.

— Păi, mai nimic.

Mi s-a părut uluitor.

— Serios? am răspuns.

— Bineînțeles.

— Așadar, am continuat, încă pe gînduri, dacă m-ai parașuta într-un loc oarecare, în *outback*, în Deșertul Strzelecki sau aiurea, aș ateriza pe un petic de pămînt care nu a fost niciodată cercetat?

— Cercetat oficial? Mai mult ca sigur.

Mi-am acordat un răgaz, ca să asimilez cele aflate.

— Deci cîte bogății minerale ar mai fi de descoperit?

M-a privit cu zîmbetul omului care știe că munca sa nu va fi vreodată dusă la bun sfîrșit.

— Nu se știe, a zis. E imposibil de spus.

Vom reveni la asta mai tîrziu, dar acum vă iau cu mine pe autostrada pustie de pe coastă, dinspre Perth spre Darwin, către nord, la o distanță de 4.163 de kilometri. Aici, aproape de coastă, sînt puține orașe și destul de multă agricultură, dar dacă te îndrepți tot mai mult spre continent, dincolo de dealurile joase de un verde pal, spre dreapta, te vei găsi, neașteptat de repede, într-un pustiu violent și confuz. Nimeni nu știe cu adevărat ce este acolo. Gîndul ăsta mi se pare teribil de incitant. Chiar și acum oamenii mai fac descoperiri năucitoare, fără nici un efort, lucru care se poate petrece doar într-o țară ce nu e trecută pe hartă. De curînd, un individ vesel a venit din deșerturile vestice ținînd cu grijă o pepită de aur ce cîntărea aproape 30 de kilograme. Era cea mai mare pepită de acest fel găsită vreodată și zăcea pur și simplu în deșert. Dumnezeule!

Experții în minerit pot studia imaginile din satelit și hărțile obținute prin survolurile repetate la mică altitudine (hărți fanteziste, cum le-a numit Harvey Henley, cu oarecare dispreț, aș zice eu). Însă cercetările amănunțite, care ar implica

mersul pe cursul unui rîu secat și culegerea rocilor pentru analize ulterioare, abia au început. Problema nu ține doar de imensitatea Australiei – deși acest lucru e, Dumnezeule, suficient de descurajant –, ci de riscurile pe care ți le asumi cînd hoinărești printr-un ținut necunoscut. După cum a scris paleontologul britanic Richard Fortey: „Urmele apar pentru puțin timp, doar ca să dispară în bătaia vîntului, acolo unde pasagerului derutat și neliniștit i se spune să stea să privească pe fereastră și să caute rămurele rupte, care ar putea indica pe unde a trecut mai înainte vreun vehicul. Este îngrozitor de ușor să te rătăcești”.

Într-un asemenea mediu, firește că zvonurile despre descoperiri fabuloase, neatinse, se înmulțesc. Povestea cea mai cunoscută privește un bărbat, numit Harold Bell Lasseter, care în anii 1920 a pretins că, în urmă cu 30 de ani, a dat peste un filon de aur situat la vreo 16 kilometri în deșerturile centrale, filon pe care, din diverse motive, independente de voința sa, nu s-a mai întors să îl revendice. Deși pare o poveste greu de crezut, întîmplarea este mai plauzibilă decît reiese din această descriere sumară. În orice caz, Lasseter a reușit să convingă cîțiva oameni de afaceri sceptici și chiar cîteva corporații mari (General Motors, printre altele) să sprijine o expediție, care a pornit din Alice Springs în 1930. După mai multe săptămîni de rătăciri confuze și fără rezultat, finanțatorii lui Lasseter au început să își piardă încrederea. Unul cîte unul, membrii echipei l-au abandonat, pînă cînd Lasseter a rămas pe cont propriu. Într-o noapte, cele două cămile ale sale au fugit. Pierdut și mergînd pe jos, a murit singur, în condiții deplorabile. Aș îndrăzni să spun că a băut

niște urină. În orice caz, nu a găsit aurul. Oamenii încă îl caută.

Deși aproape sigur Lasseter fie se mințea singur, fie era un șarlatan, ideea că există un filon mare de aur în deșert nu este nicidecum imposibilă. Nici nu este prea greu de crezut că oamenii pot face o asemenea descoperire fabuloasă pentru ca, apoi, să nu o mai găsească. Alții, mult mai meticuloși și mai atenți decît Lasseter, au pierdut descoperiri importante în deșert. Așa s-a întîmplat în cazul lui Stan Awramik, un geolog care umbla pe dealurile joase, neregulate, zăpușitoare din Pilbara, o regiune din nord-vestul Australiei, în mare parte încă neexplorată, cînd a dat peste un afloriment de roci, avînd mici organisme fosilizate, numite stromatoliți, datînd de la începuturile vieții pe Pămînt, de acum vreo 3,5 miliarde de ani. Pe vremea descoperirii lui Awramik, acestea erau cele mai vechi fosile găsite pe această planetă. Din punct de vedere științific, rocile erau echivalentul filonului de aur al lui Lasseter. Awramik a luat niște mostre și a pornit înapoi spre civilizație. Dar cînd s-a întors în Pilbara pentru a-și continua căutările, nu a mai putut găsi aflorimentul de roci. Dispăruse pur și simplu în uniformitatea infinită a dealurilor joase. Undeva, acolo, acei stromatoliți încă așteaptă să fie redescoperiți. La fel de ușor putea fi vorba despre aur.

De atunci, alte straturi de stromatoliți, de o valoare asemănătoare, sau chiar superioară, au fost descoperite în alte părți, atît în Australia, cît și mai departe. Între timp, totuși, în apele călduțe și puțin adînci din Shark Bay, pe o porțiune pustie de pe coasta Australiei de Vest, oamenii de știință au descoperit ceva nu mai puțin extraordinar și chiar mai surprinzător. Au descoperit o comunitate de stromatoliți *vii* –

colonii de formațiuni asemănătoare lichenilor, care reproduc discret, dar în mod perfect condițiile de la începuturile vieții pe Pământ. Într-acolo mă îndreptam acum.

Sînt vreo opt ore de condus către nord din Perth spre Shark Bay. După-amiază devreme, lîngă un loc numit Dongara, drumul șerpuia spre mare cînd, în cele din urmă, am întrezărit oceanul albastru. Această parte a Australiei de Vest este numită Coasta Bataviei, un loc despre care aș fi vrut, de asemenea, să aflu mai multe. La Geraldton, singurul oraș demn de acest calificativ (cu siguranță, singurul loc care nu e doar o înșiruire de semafoare) pe o distanță de 965 de kilometri, m-am oprit să beau o cafea și am parcat, din întîmplare, în fața unui mic muzeu maritim, în centru. Am ezitat în fața ușii, cu inima îndoită între necesitatea de a-mi continua drumul și curiozitatea de a vedea ce este acolo, apoi am cedat impulsului și am pășit înăuntru. M-am bucurat nespus că am făcut asta! Muzeul era dedicat în mare parte poveștii prea puțin cunoscute a corabiei care a și dat numele coastei – o corabie negustorească dată uitării, numită *Batavia*, care s-a lovit de coastele Australiei în 1629, declanșînd astfel unul dintre cele mai bizare și neverosimile episoade consemnate în analele maritime. Majoritatea istoriilor australiene nu îi dedică mai mult de o notă de subsol (Manning Clark nu îl menționează deloc), ceea ce e cam surprinzător, deoarece acesta a fost primul pas al europenilor pe solul australian și rămîne unul dintre cele mai mari măceluri ale oamenilor albi din istoria Australiei. Dar m-am grăbit.

În 1629, cînd începe povestea noastră, marinarii olandezi tocmai descoperiseră că cel mai scurt drum din Europa spre Indiile de Est nu era cel în linie dreaptă prin Oceanul Indian, după ce înconjurau Capul Bunei Speranțe în Africa, ci să navigheze pînă la paralela 40 – faimoasa zonă turbulentă – și să lase vînturile intense de acolo să îi poarte spre est. Această rută era bună, atîta vreme cît reușeai să nu te ciocnești de coasta Australiei. Din păcate, asta i s-a întîmplat căpitanului Francisco Pelsaert, cu două ore înaintea zorilor, la începutul lui iunie, în 1629, cînd *Batavia* s-a împotmolit în niște bariere de nisip, numite insulele Abrolhos, aflate în apropierea coastei de vest a Australiei. Aproape imediat, corabia a început să se scufunde.

Mulți dintre cei 360 de oameni aflați la bord s-au înecat în haosul creat, dar aproximativ 200 au reușit cu greu să ajungă la țărm. Cînd a răsărit soarele, supraviețuitorii s-au trezit pe un banc de nisip, cu puține provizii salvate și cu perspective extrem de sumbre. Se aflau la 2.500 de kilometri de Batavia (Jakarta de azi). Pelsaert a cîntărit o vreme situația și apoi a anunțat că va lua un grup de oameni într-o barcă cu vîsle și va încerca să vîslească spre Batavia – un plan cu slabe șanse, dar singurul pe care-l aveau.

În locul lui, l-a lăsat la conducere pe Jeronimus Cornelisz. Nu este foarte clar ce s-a întîmplat apoi, dar se pare că acest Cornelisz era nebun și fanatic religios – o combinație întotdeauna periculoasă. Sigur este că în zilele ce au urmat, el și cîțiva acoliți credincioși de-ai săi au măcelărit mare parte din supraviețuitori – în total 125 de bărbați, femei și copii. Puținii oameni pe care i-au cruțat le-au devenit sclavi – femeile le găteau și le ofereau favoruri sexuale, bărbații

trudeau și pescuiau –, cu excepția unui grup mic care a fugit pe un alt banc de nisip, aflat la vreo 200 de metri dincolo de un canal dificil de străbătut. Acolo și-au confecționat ce arme au putut, din scoici și lemn adus de curenți, și au construit un fort pentru a ține la distanță atacurile pe care Cornelisz și ai săi le îndreptau asupra lor.

Pelsaert, neștiind ce nenorocire lăsase în urmă și avînd deja multe pe cap – eșuase, pînă la urmă, cu o corabie nouă-nouță, mîndria flotei comerciale olandeze –, a vîslit pe marea Timorului și, printr-un miracol, a ajuns în Batavia. Acolo, superiorii i-au ascultat povestea stupefiați, i-au dat o altă corabie și i-au ordonat să se întoarcă de îndată cu supraviețuitorii.

La cinci luni de cînd începuseră toate necazurile sale, Pelsaert s-a întors pe insulele Abrolhos. Acolo, ghinionistul căpitan, găsind supraviețuitorii în plin război civil, a fost la un pas să ia o hotărîre necugetată și să-și piardă corabia în mîinile nebunului de Corenlisz și a bandei sale disperate. Cu toate acestea, în cele din urmă a reușit să înțeleagă ce s-a întîmplat și să readucă ordinea și dreptatea pe sîngerosul banc de nisip. Cornelisz și șase acoliți au fost rapid spînzurați. Majoritatea celorlalți au fost biciuiți sau tîrîți în cală și puși în lanțuri, spre a fi duși înapoi în Batavia și pedepsiți. Dar, din motive neștiute, Pelsaert a decis să-și dea osteneala să ducă pe continent doi dintre criminali – un marinar numit Wouter Looes și un mus, Jan Pelgrom – și să-i abandoneze acolo.

La 16 noiembrie 1629 au fost lăsați într-un loc numit Red Bluff Beach. Ce s-a întîmplat cu cei doi olandezi după aceea nu știe nimeni, dar două lucruri sînt sigure. Erau cei mai izolați europeni din lume și primii australieni albi.

Red Bluff Beach, așa cum am aflat de la personalul binevoitor al muzeului, se află într-un loc numit Kalbarri, la cîteva ore de condus spre coastă și, de vreme ce era în drum spre Shark Bay, m-am hotărît să înnoptez acolo. Kalbarri se află la o distanță de vreo 65 de kilometri, pe o rută laterală de pe autostrada de pe costa de nord-vest, peste o cîmpie verde, acoperită cu pîlcuri de iarbă neagră. Se însera cînd am sosit – prea tîrziu ca să mă mai duc la locul de acostare al olandezului –, așa că am luat o cameră la un motel din apropierea plajei și m-am mulțumit cu o plimbare prin oraș. Kalbarri era un locușor tare atrăgător. Datează doar din 1952, cînd niște pescari au descoperit că în larg apele mișunau de homari. Pînă pe la jumătatea anilor 1970, cînd drumul dinspre autostrada de pe coasta de nord-vest a fost asfaltat, orașul a fost izolat de restul lumii, cu excepția ieșirii la mare. Astăzi, pescuitul rămîne ocupația de bază a locuitorilor, dar orașul a devenit și o mică stațiune turistică. Cele două aspecte par să coexiste foarte bine.

Peisajul nu ar fi putut fi unul mai frumos. Se află într-un golf mare, adăpostit de bancuri albe și lungi de nisip. Am mers spre capătul falezei în lumina caldă a asfințitului. Insulele Abrolhos erau la 60 de kilometri în larg – nu erau vizibile de pe continent –, dar vedeam foarte bine, la doar cîțiva kilometri distanță pe coastă, promontoriul numit Red Bluff, unde au fost abandonați cei doi răzvrătiți.

În timp ce mă plimbam pe faleză, două lucruri mi-au atras atenția – primul, că la cîteva sute de metri, în golf, o barcă pe jumătate scufundată era remorcată foarte lent, prin canalul îngust dintre bancurile de nisip; și al doilea, faptul că grupuri de oameni se adunau să privească. Cei mai mulți se uitau de

pe debarcader, unde părea să fie partea comercială a portului, la vreun kilometru și jumătate distanță. Și aici, pe partea turistică a portului, erau mulți oameni – așezați pe capotele mașinilor parcate de-a lungul plajei, de la balcoanele caselor de pe malul mării și ale blocurilor, ieșind din magazine sau baruri, se opreau și priveau. Asupra tuturor căzuse o liniște ciudată, aproape sinistră.

L-am întrebat ce se întîmpla pe un bărbat care stătea pe capota unei mașini.

— O, este o barcă de pescuit care s-a izbit noaptea trecută de un recif, mi-a explicat.

Accidentul se petrecuse la 2 jumătate dimineața, în largul mării, iar pentru un timp a părut că barca este în mare pericol. De parcă situația nu era suficient de încordată, căpitanul îl luase cu el și pe fiul său de șapte ani, evident, pentru a-i face o bucurie. Alte trei bărci de pescuit din partea locului porniseră să-i salveze. M-am uitat la ceas. Erau în larg de 16 ore de-acum. I-am spus asta bărbatului care-mi relatase povestea, iar acesta mi-a zîmbit scurt, jenat, ca și cînd și-ar fi cerut scuze:

— A fost o zi lungă pentru oraș, a spus. Am fost cumva pe muchie de cuțit. Cu toate astea, se pare că lucrurile s-au rezolvat.

Kalbarri are o populație stabilă de 1.500 de locuitori și aș zice că două treimi din ea era acolo. Pe cînd barca venea printre bancurile de nisip, fiind în sfîrșit în siguranță, oamenii de pe ambele părți ale portului au început să aplaude cu căldură, ca și cînd ar fi întîmpinat cu bucurie pe cîștigătorul unei regate. Mi s-a părut minunat – un oraș întreg asista la momentul în care o barcă de pescuit din partea locului era

adusă la țărm. Nici dacă i-aș fi plătit nu cred că aș fi găsit o sută de oameni să se uite la mine cum intru, cu greu, în port după o noapte în pericol. Am ajuns la concluzia că îmi place foarte mult Kalbarri.

Dimineața m-am trezit devreme și am condus cîțiva kilometri de-a lungul coastei spre Red Bluff Beach, unde mi s-a spus că voi găsi un tumul, marcînd locul unde cei doi olandezi răzvrătiți au fost lăsați în voia sorții. Era un loc spectaculos – o platformă stîncoasă foarte mare, lovită de valuri care împroșcau totul în jur. Pe o parte a platformei era o plajă cu dune, marcată din loc în loc cu semne de avertizare, precum „Atenție – curenți periculoși". Oceanul era de un turcoaz strălucitor, iar plaja întinsă era lovită puternic de valuri mari.

Am cutreierat zona privind atent, dar nu am găsit nicăieri tumulul. În plus, nu aveam pe cine să întreb la ora aceea, cu excepția unui cuplu care alerga pe plajă cu un cîine mare. Nu prea conta. Oricine ar fi construit tumulul trebuie să o fi făcut cu mult după ce au avut loc evenimentele și, mai mult ca sigur, doar a încercat să intuiască locul. Așa că n-am făcut decît să mă bucur de soare și de briza înviorătoare a mării, cînd mi-am dat seama, ușor surprins, că ideea de a fi abandonat aici avea un oarecare farmec. Era un loc minunat. Marea oferea multe bogății, iar pe dealurile din spate se găseau din belșug materiale de construcții. Looes și Pelgrom – din nou din motive necunoscute – au fost tratați cu generozitate de Pelsaert. Le-a fost lăsată o barcă mică, niște mîncare și apă, cîteva unelte și niște podoabe fără valoare pentru comerțul cu băștinașii, dacă ar fi găsit vreunul. Cu siguranță sînt pe lume locuri cu mult mai rele unde să-ți petreci viața – cu atît mai

mult o temniță fetidă și plină de malarie din Batavia, singura lor alternativă. Dacă te înțelegeai cu indigenii, o puteai duce foarte bine aici.

Numai la acest lucru mă gîndeam – mai ales pentru că era în mod clar o posibilitate reală. Coasta Australiei de Vest, la nord de Perth, este uimitor de frumoasă și aproape neatinsă de civilizație. Dincolo de Kalbarri nu este nici un oraș pe o distanță de aproximativ 300 de kilometri, spre Carnarvon, și un singur drum lateral spre mare, cel pe care o luam din Shark Bay. Dincolo de Carnarvon este cam la fel, pe o distanță de alți aproape 3.000 de kilometri spre Darwin – doar o coastă splendidă și liniștită, presărată din loc în loc, la distanțe mari, cu localități mici. Australia de Vest însumează peste 12.500 de kilometri de coastă și doar vreo 40 de localități, incluzîndu-le și pe cele de-a lungul peninsulei de sud-vest, de unde tocmai veneam.

Din acest motiv, mi-a luat foarte mult să descopăr stromatoliții din Shark Bay. Deși se află pe marginea unei plaje de cochilii, accesibile oricui, nu au fost observați de nimeni pînă în 1954 și nu au fost menționați în nici o cercetare științifică pentru încă un deceniu. Dar cu aproximativ 23.000 de kilometri de coastă australiană de explorat, e nevoie de timp ca să ajungi la toate.

De la Kalbarri erau 65 de kilometri înapoi pe autostrada coastei de nord-vest – este în continuare singura rută de acces – și apoi încă vreo 250 de kilometri spre Shark Bay. În două ore și jumătate am trecut pe lîngă trei alte mașini și un tir. La un moment dat am văzut două puncte misterioase în zare. S-au dovedit a fi doi muncitori care săpau o groapă în mijlocul drumului și care erau protejați din ambele direcții de un con

de plastic portocaliu, plasat în centrul șoselei, la vreo doi metri de locul unde lucrau. Aceasta era, mă înțelegeți, autostrada principală de pe coasta de vest. Mi-am dat seama cît de departe mă aflam de orice altceva. Cam aceasta ar fi distanța cea mai mare la care te poți afla de orice comunitate umană în Australia. De unde eram acum, trebuia să parcurgi mai mult de 4.000 de kilometri pînă în Sydney și aproape 5.000 pînă în Brisbane. Chiar și Alice Springs, cel mai apropiat oraș din est, era la 4.000 de kilometri pe autostradă, din pricina condiției drumurilor. În cele din urmă, în mijlocul acestui pustiu diform am ajuns la ieșirea spre Shark Bay. Am urmat un drum lateral nou, asfaltat pe o distanță de alți cîțiva kilometri, pînă la un alt drum secundar, neasfaltat, care trecea printr-un ținut mlăștinos, încă mai bine de un kilometru. Drumul se oprea la o veche stație de telegraf, într-un loc numit Hamelin Pool – un complex de clădiri din lemn alb, dintre care una părea a fi un muzeu, alta o cafenea și alta un magazin de suvenire.

În parcare mai erau doar două-trei mașini, dar, în timp ce citeam un panou cu informații, două autocare au oprit în coloană, fîsîind, și deodată au început să coboare șuvoaie de pasageri – toți cu părul alb, toți cu aparate foto și clipind derutați sub strălucirea necruțătoare a soarelui. Păreau să fie de peste tot – America, Marea Britanie, Olanda, Peninsula Scandinavă. Cum bătusem un drum lung, nu doream să-mi împărtășesc experiența cu 100 de străini flecărind, așa că am pornit spre plajă într-o plimbare sprintenă, de-a lungul unei poteci calcaroase. Era incredibil de cald. Briza adia dinspre mare, dar părea că aduce și mai multă căldură. După vreun kilometru, poteca m-a dus într-un golf foarte luminos, cu ape

liniștite, de un albastru intens. La oarecare distanță în apă, un banc de nisip descria o curbă lenește spre mare. Acesta, am aflat, era Fauré Sill – o barieră de dune lungă de 50 de kilometri, care aproape împrejmuiește golful, conferindu-i caracterul special, adică ape calde, puțin adînci și foarte sărate, cum erau cele care predominau pe planetă pe vremea cînd stromatoliții erau peste tot.

Nicăieri, în nici o direcție nu era vreun semn al prezenței omului, doar în față, unde o pasarelă drăguță din lemn mergea în zigzag vreo 50 de metri în golf, deasupra unor mormane joase, întunecate, cu aspect primitiv, care nu deranjau suprafața calmă a apei. Descoperisem stromatoliții mei vii. Am luat-o repede pe pasarelă și am mers pe ea pînă la prima grămadă. Apa era transparentă ca sticla și avea o adîncime de vreun metru.

Stromatoliții nu sînt ușor de descris. Sînt de o natură atît de primitivă, încît nici nu iau vreo formă regulată precum, să zicem, cristalele. Stromatoliții sînt doar o masă amorfă. Aproape de țărm, formau platforme mari, ușor ondulate – asemănătoare mai degrabă asfaltului foarte vechi. Mai departe erau înșiruiți în grămezi care aminteau de baliga de vacă sau poate de băligarul unui elefant foarte nervos. Majoritatea cărților se referă la stromatoliți ca avînd o formă de măciucă, de conopidă sau chiar o formă cilindrică. De fapt, sînt niște mase informe gri-închis, fără vreun aspect anume și mate.

Trebuie spus din capul locului că formațiunile de stromatoliți nu sînt o priveliște frumoasă sau care să-ți sară în ochi. Aproape pot garanta că prima dumneavoastră reacție la vederea unui strat de stromatoliți vii ar fi un „hmm” pe acel

ton vag, contemplativ, favorabil, dar prudent, pe care l-ați folosi dacă ați primi un aperitiv cu un gust mai plăcut decît aspectul, dar nu atît de bun încît să mai doriți unul imediat – sau vreodată. Este un sunet care spune „Măi să fie!”.

Deci nu aspectul îi face captivanți, ci *ideea* a ceea ce reprezintă – iar în această privință sînt fără pereche. Imaginați-vă. Vă uitați la niște roci vii – replici funcționînd tăcut ale primelor structuri organice care au apărut pe pămînt. Trăiți lumea așa cum era acum 3,5 miliarde de ani – mai bine de trei sferturi din perioada scursă de la momentul începuturilor vieții terestre. Dacă un asemenea gînd nu îți dă fiori, nu știu ce altceva ar putea. Așa cum a spus deja menționatul paleontolog Richard Fortey, „aceasta este o adevărată călătorie în timp, iar dacă lumea s-ar obișnui cu adevăratele sale minuni, această priveliște ar fi la fel de cunoscută ca piramidele de la Giza”. Așa este.

Stromatoliții seamănă mai degrabă cu niște corali, în sensul că viața lor se desfășoară mai mult la suprafață, iar ceea ce privim este masa moartă a generațiilor anterioare. Dacă privești cu atenție, poți vedea cîteodată mici bule de oxigen ridicîndu-se în șuvoi din formațiuni. Acesta este singurul truc al stromatoliților și nu e mare lucru, dar este ceea ce a făcut viața, așa cum o știm, posibilă. Bulele sînt produse de micro-organisme asemănătoare algelor, numite cianobacterii, care trăiesc la suprafața rocilor – vreo trei miliarde pe aproape un metru pătrat, ca să nu mai vorbim de faptul că fiecare dintre acestea pot captura cîte o moleculă de dioxid de carbon și puțină energie solară, combinîndu-le, pentru a-și alimenta ambiția umilă de a exista, de a trăi. Produsul secundar al acestui proces simplu este cel mai slab

pufăit de oxigen. Dar dacă aduni suficienți stromatoliți și-i lași să respire o lungă perioadă de timp, poți schimba lumea. Preț de două miliarde de ani, asta a fost singura formă de viață pe pămînt, dar, în acest timp, stromatoliții au ridicat nivelul de oxigen din atmosferă cu 20 de procente – suficient pentru a permite dezvoltarea altor forme de viață, mai complexe: eu, de exemplu. Le sînt sincer recunoscător.

Procesul chimic ce se desfășoară face ca micile celule să fie ușor lipicioase. Firicele de praf și alte sedimente se agață de suprafața lor și, încet, aderă și cresc împreună, devenind rocile pe care le-am admirat în Australia. Stromatoliții înfloresc aici nu neapărat pentru că ar avea condiții deosebit de prielnice, ci datorită faptului că aceste condiții sînt descurajante pentru alte creaturi. Motivul pentru care stromatoliții nu există în altă parte este fie din cauză că sînt luați de curenții mai puternici, fie pentru că sînt mîncați. Aici, nimic altceva nu poate supraviețui apelor sărate și amare, deci nimic nu-i poate pune în pericol.

Desigur, faptul că stromatoliții au adus viața pe pămînt, pentru ca mai apoi să devină ei înșiși hrană, fiind mîncați pînă la dispariție, este oarecum ironic. Ceva nu tocmai diferit mi se întîmpla mie acum, căci, cum stăteam și studiam apele cristaline, îi puteam auzi venind pe cărare pe excursioniștii în vîrstă și, cîteva minute mai tîrziu, cei mai sprinteni dintre ei au început să sosească la puntea de lemn. O femeie cu un cozoroc cu Miami Dolphins a venit lîngă mine, a privit cîteva clipe apa, a gonit cîteva muște, apoi și-a privit soțul și, cu o voce care ar fi acoperit și zăngănitul unei oțelării, a zis:

— Vrei să-mi spui că am traversat un *continent* pentru *asta*?

Eram într-o dispoziție binevoitoare, așa că m-am întors spre ea cu un zîmbet înțelegător și, cu toată gentilețea și tactul de care am fost capabil, am încercat să o liniștesc și să o fac să aprecieze minunăția care se afla la picioarele noastre. Mi-am manifestat respectul pentru perspicacitatea ei în a observa că stromatoliții nu sînt o priveliște deosebită, dar i-am explicat cum zvîcnirile lor sîrguincioase, infinitezimale, pe o perioadă de timp imposibil de imaginat, au făcut lumea locul verde și plăcut care este acum. Am subliniat și faptul că doar în alte două locuri pe pămînt există asemenea formațiuni vii – unul în altă parte a Australiei, celălalt într-un recif de corali îndepărtat, din Bahamas, ambele mult mai mici și inaccesibile –, așadar acesta era singurul loc în lume unde vizitatorii puteau examina cu oarecare ușurință aceste creaturi unice, în toată splendoarea lor subestimată. Deci, de fapt, am încheiat eu – și acum i-am oferit cel mai călduros și plăcut zîmbet –, pentru asta chiar a meritat să traversați un continent.

M-a ascultat cu un aer docil și uimit, fără a-și lua privirea de la mine vreo clipă. Apoi mi-a atins brațul și mi-a spus:

— Știți că aveți o arsură teribilă de la soare?

Am făcut o plimbare pe plaja de cochilii învecinată, pînă cînd mi-a fost imposibil să mai continui din cauza muștelor, apoi am luat-o spre stația de telegraf. Muzeul era închis și neluminat, așa că m-am dus la cafenea. Turiștii, din cîte mi-am dat seama, se opriseră pentru răcoritoare, deoarece doamna care servea era ocupată să strîngă cești și farfurii. Mă întrebam, în timp ce treceam, cum reușea să hrănească aici autocare pline de oameni, la 220 de kilometri de cel mai apropiat supermarket.

— Da, dragă? m-a întrebat calmă, din mers.

— Mă întrebam dacă e posibil să văd muzeul.

— Binențeles că e. Îl chem pe Mike să te ducă.

Mike era Mike Cantrall, un individ la fel de vesel, de vîrstă mijlocie, cu un cercel nonconformist și cu o atitudine relaxată, care a ieșit din bucătărie ștergîndu-se pe mîini cu un șervet pentru ceai și părînd mulțumit să fie scutit de spălatul vaselor. M-a dus la muzeu și a descuiat ușa cu oarecare dificultate. Muzeul era mic, neaerisit și părea că nu mai fusese deschis de luni întregi – mi-a spus că nu cer prea mulți vizitatori să-l vadă –, dar arăta absolut fermecător. O cameră era dedicată în principal stromatoliților. Avea un acvariu cu un stromatolit care făcea bule liniștit – se pare că singurul din lume în captivitate. Pe un televizor vechi cu video, mi-a arătat un clip de patru minute care oferea informații, pe scurt, despre ce erau stromatoliții și cum s-au format. Apoi a luat un fragment de stromatolit vechi, de mărimea unei cărămizi, și mi l-a dat, iar eu am fost surprins de cît de greu era.

Restul muzeului era dedicat vremurilor cînd prin partea locului era un avanpost al telecomunicațiilor – prima dată telegraful, apoi telefonul. A fost mult mai interesant decît mă așteptam, mai cu seamă pentru că unul dintre pereți era dominat de fotografia mare a unui muncitor de la liniile de telegraf, pe numele său Adgee Cross. Stătea în vîrful unei scări, dezbrăcat, reparînd o linie de telegraf și dădea impresia că asta era ținuta corespunzătoare pentru repararea telegrafului în *outback*. Era dezbrăcat complet, mi-a spus Mike, deoarece tocmai înotase în fluviul Murchison cu scara și nu voia să-și ude hainele. Nu am spus nimic, dar gîndul că hainele ude s-ar fi zvîntat în cîteva minute în deșert

mi-a trecut prin minte, pe cînd cizmele – singurul lucru pe care îl ținuse pe el – ar fi rămas ude ore întregi. Părerea mea e că Adgee Cross repara liniile de telegraf dezbrăcat pentru că așa îi plăcea. Aș mai adăuga: de ce nu?

Am aflat și povestea fericită a doamnei Lillian O'Donahue, care era telefonistă aici înainte de apariția redirecționărilor telefonice automate. Mai sus, la Carnarvon, era o antenă mare de satelit, pe care NASA a folosit-o pînă în anii 1970 pentru reperarea navelor spațiale care treceau pe deasupra Oceanului Indian. În timpul unei misiuni, în 1964, liniile de comunicații dintre antena de la Carnarvon și stația de urmărire de lîngă Adelaide au căzut, iar toate mesajele au fost direcționate către doamna O'Donahue și echipamentul ei vechi. De-a lungul unei nopți lungi și călduroase, doamna O'Donahue a stat la centrala ei telefonică, înregistrînd cu atenție șiruri de mesaje codate de la un avanpost și transmițîndu-le către celălalt. De fiecare dată cînd nava Gemini trecea pe deasupra cerului în sud, soarta misiunii – îmi place să spun asta – se afla în mîinile devotate ale unei bătrînici modeste ce locuia într-o clădire mică și albă, la kilometri depărtare, pe un drum prăfuit de pe coasta de vest a Australiei. A cîștigat șase dolari pentru munca peste program, mi-a spus Mike. Și asta mi-a plăcut.

Cînd am ieșit, după ce Mike a închis, am traversat împreună parcarea. L-am întrebat cum de a ajuns să trăiască în acest loc singuratic. Mi-a spus că el și soția lui, Val – doamna veselă din spatele tejghelei –, erau acolo de doar trei săptămîni. Erau doi hoinari abia pensionați (adesea, în ziua de azi, lumea se pensionează mai devreme). Vînduseră totul, își cumpăraseră o rulotă nu prea grozavă și își petreceau viața pe

drum, oprindu-se din cînd în cînd să mai cîștige ceva bani, nefiind niciodată legați de vreun loc anume. Cu șase luni înainte, acest lucru mi s-ar fi părut cea mai plictisitoare pedeapsă imaginabilă – să conduci la nesfîrșit de-a lungul unui ținut care este mai tot timpul arid, uscat și gol. Dar acum înțelegeam. Toată această goliciune și lumina orbitoare au o putere de seducție de care s-ar putea să nu te saturi niciodată – un gînd uimitor. De altfel, Australia este plină de surprize. Mereu e ceva pe drum – un vîrf de copac, o plajă adăpostind forme antice de viață, un muzeu comemorînd epave olandeze neverosimile sau reparatori de telegraf dezbrăcați, oameni de treabă, precum Mike și Val Cantrall, un sat de pescari unde toată lumea vine să vadă cum o barcă avariată ajunge cu greu acasă. Nu știi niciodată ce va fi, dar cam de fiecare dată e ceva bun. Poate că asta era dispoziția mea la acel moment, dar am simțit că pot continua în felul acesta pentru încă o bună bucată de timp.

Prin urmare, i-am mulțumit lui Mike pentru că m-a însoțit și m-am întors la mașina mea. Încă de la distanță, mi-am dat seama că va fi insuportabil de cald înăuntru, așa că am deschis ușile ca să aerisesc puțin și am mers la umbra unui copac înconvoiat, lîngă drumul spre plajă, cu dosarul meu cu hărți. Nu știu de ce m-am obosit, pentru că singurul drum spre Perth era cel pe care venisem, de-a lungul autostrăzii interminabile și pustii de pe coasta din nord-vest. Dar, cum stăteam acolo, am răsfoit celelalte pagini despre Australia de Vest – este atît de mare, încît are nevoie de mai multe –, iar atenția mi-a fost atrasă de un petic de ținut care ieșea în evidență, foarte aproape de granița statului Northern Territory. Era un rînd de dealuri numit, melodios, Bungle

Bungles. Tocmai citisem despre ele. Bungle Bungles reprezintă un masiv de gresie izolat, unde timp de milenii vînturi uscate și aspre au sculptat peisajul în forme ciudate – vîrfuri fusiforme, mii de metri pătrați de domuri rotunde, pereți în valuri. Dealurile se întind pe vreo 160 de kilometri pătrați. Cu toate acestea, conform cărții *Australia: A Continent Revealed*, aceste formațiuni extraordinare erau „necunoscute publicului larg pînă în anii 1980”. Gîndiți-vă la asta. Una dintre minunile naturale ale lumii, care acoperă o suprafață de mărimea unei întregi regiuni din Anglia, era nevizitată și practic neștiută pînă acum mai puțin de 20 de ani.

Am avut deodată un impuls puternic să merg acolo. Cînd voi mai ajunge aici? De altfel, ar fi o ocazie să conduc prin Pilbara și să vizitez Marble Bar, cunoscut drept cel mai călduros oraș al Australiei. Aș putea vedea ținutul unde Stan Awramik a găsit și a pierdut stromatoliții fosilizați. De acolo era doar un pas de-a lungul autostrăzii Victoria spre Drawin. Sezonul umed s-ar termina curînd, așa că aș putea merge la Parcul Național Kakadu – despre care se spune că este o minune, dar era mai degrabă un lac în momentul în care eram eu în zonă – și poate chiar să traversez Queensland pentru a vizita în fine Cooktown. Aș putea face asta la nesfîrșit.

Dar, bineînțels, așa ceva e doar o fantezie, de la prea mult soare, o dorință naturală să nu fiu nevoit să revin pe urmele pașilor mei, de-a lungul a peste 700 de kilometri, pe un drum singuratic, înapoi spre Perth, dar și pentru că ezitam să pun capăt acestei aventuri. Am măsurat cu degetele distanța și am fost îngrozit, dar, în același timp, uimit să descopăr că erau peste 2.500 de kilometri de la ieșirea spre Bungle Bungles – plus alți cam 100 de kilometri pe drumuri lăturalnice și

dificile de țară, pe care nu eram nici asigurat, nici în siguranță. Aici eram la jumătatea coastei Australiei de Vest, la capătul lumii, și mai erau încă 2.500 de kilometri de pustietate spre un obiectiv din același stat. Cît de neînchipuit de mare era țara asta!

Tocmai asta-i chestia cu Australia – sînt foarte multe de descoperit, chiar foarte multe, dar într-un spațiu imens. N-ai putea să vezi nici măcar jumătate. M-am întrebat gînditor ce ar spune soția mea dacă aș suna acasă și aș anunța: „Dragă, ne vindem casa și ne cumpărăm o rulotă australiană. Mergem să vedem Bungle Bungles!”. Sincer, nu credeam că ar fi de acord, așa că am închis ușile mașinii, m-am așezat pe scaunul șoferului și am început lungul drum spre Perth.

Am condus în acea stare de spirit depresivă care mă copleșește la sfîrșitul fiecărei călătorii lungi. În vreo două zile voi fi în New Hampshire și toate aceste experiențe vor dispărea, ca într-un film de Disney, într-un colț prăfuit al minții mele, unde vor încerca să-și găsească un loc al lor, printre toate amintirile ridicole adunate într-o jumătate de viață dezordonată. Curînd mă voi gîndi: „Care era numele acelui loc unde am văzut Marele Homar?”. Apoi: „Nu am fost în Tasmania? Ești sigur? Dă-mi cartea să văd”. Și într-un final: „Prim-ministrul Australiei? Nu, îmi pare rău, habar n-am”.

Mi se părea interesant de trist că viața va continua în Australia, iar eu nu voi mai afla nimic. Nu voi afla niciodată cine a rămas cu milioanele lui Hancock. Nu voi afla niciodată ce s-a întîmplat cu bietul cuplu american eșuat în Marea Barieră de Corali. Imigranții chinezi vor ajunge pe mal și vor comanda taxiuri, iar eu nu voi auzi nimic despre asta. Crocodilii vor ataca, vor izbucni incendii, miniștrii vor pleca

rușinați, lucruri uimitoare vor fi descoperite în deșert și poate pierdute iarăși, dar nici un cuvînt despre acestea nu va ajunge la urechile mele. Viața în Australia va merge mai departe, iar eu nu voi afla nimic pentru că, odată ce ai plecat din Australia, aceasta încetează să mai existe. Ce gînd ciudat și trist!

Pot înțelege, desigur. Australia e în mare parte nelocuită și aflată la mare distanță. Populația este mică, iar rolul ei în lume este, în consecință, periferic. Nu are lovituri de stat, nu pescuiește în exces, nu înarmează despoți nesuferiți, nu produce cocaină în cantități mari și nici nu își face simțită influența într-un mod indecent. Este stabilă, pașnică și binevoitoare. Nu trebuie să stăm cu ochii pe ea, așa că nu o facem. Dar atît vă spun: doar noi avem de pierdut.

Vedeți voi, Australia este un loc interesant. Chiar este. Asta e tot ce am avut de spus.

Bibliografie

Attenborough, David, *The Private Life of Plants.* Princeton: Princeton University Press, 1995.

Bates, Daisy, *The Passing of the Aborigines.* New York: Pocket Books, 1973.

Berndt, R.M. și C.H., *The World of the First Australians.* Sydney: Lansdown Press, 1981.

Berra, Tim, *A Natural History of Australia.* Sydney: University of New South Wales Press, 1998.

Blainey, Geoffrey, *Triumph of the Nomads: A History of Ancient Australia.* Sydney: Pan Macmillan Australia, 1982.

Blainey, Geoffrey, *A Land Half Won.* Melbourne: Sun Books, 1983.

Blainey, Geoffrey, *A Shorter History of Australia.* Sydney: Random House Australia, 1997.

Bowden, Tim, *Penelope Goes West: On the Road from Sydney to Margaret River and Back.* Sydney: Allen & Unwin, 1999.

Boyd, Robin, *The Australian Ugliness.* Melbourne: Penguin Books, 1980.

Charles-Picard, Gilbert (ed.), *Larousse Encyclopaedia of Archaeology.* Londra: Hamlyn, 1972.

Clark, Manning (rezumată de Michael Cathcart), *Manning Clark's History of Australia.* Ringwood, Victoria: Penguin Books, 1995.

Diamond, Jared, *Guns, Germs, and Steel: The Fates of Human Societies.* New York: W.W. Norton, 1997.

Edwards, Hugh, *Crocodile Attack in Australia.* Marleston, Australia de Sud: J.B. Books, 1998.

Fagan, Brian M. (ed.), *The Oxford Companion to Archaeology.* New York: Oxford University Press, 1996.

Flannery, Tim, *The Future Eaters: An Ecological History of the Australasian Lands and People.* Sydney: Reed New Holland, 1997.

Flannery, Tim (ed.), *1788: Comprising a Narrative of the Expedition to Botany Bay and a Complete Account of the Settlement at Port Jackson by Watkin Tench.* Melbourne: Text Publishing, 1996.

Flannery, Tim (ed.), *The Explorers.* Melbourne: Text Publishing, 1998.

Fortey, Richard, *Life: An Unauthorised Biography.* Londra: Harper Collins, 1997.

Gould, Stephen J., *Bully for Brontosaurus: Reflections in Natural History.* Londra: Hutchinson Radius, 1991.
Gunn, John, *The Defeat of Distance: Qantas 1919-1939.* St Lucia, Queensland: University of Queensland Press, 1985.
Gunther, John și William H. Forbis, *Inside Australia.* New York: Harper and Row, 1972.
Hall, Timothy. *Flying High: The Story of Hudson Fysh. Qantas and the Trail-Blazing Days of Early Aviation.* Melbourne: Methuen of Australia, 1979.
Hermes, Neil și Anne Matthews, *Australia: A Continent Revealed.* Londra: New Holland (Publishers) Ltd., 1996.
Hiddins, Les, *Bush Tucker Man: Stories of Exploration and Survival.* Sydney: ABC Books, 1996.
Hornadge, Bill, *The Australian Slanguage: A Look at What We Say and How We Say It.* Melbourne: Mandarin Books, 1986.
Hough, Richard, *Captain James Cook: A Biography.* New York: W.W. Norton, 1995.
Hughes, Robert, *The Fatal Shore: A History of the Transportation of Convicts to Australia, 1787-1868.* Londra: Pan Books, 1988.
James, Clive, *Flying Visits: Postcards from the Observer, 1976-1983*, Londra: Picador, 1984.
Keneally, Thomas, *Outback.* Sydney: Hodder and Stoughton, 1983.
Lacour-Gayet, Robert, *A Concise History of Australia.* Londra: Penguin Books, 1976.
Laseron, Charles Francis, *The Face of Australia: The Shaping of a Continent.* Sydney: Angus and Robertson, 1953.
Lewin, Roger, *Principles of Evolution.* Oxford: Blackwell Science, 1997.
Lines, William J., *Taming the Great South Land: A History of the Conquest of Nature in Australia.* Sydney: Allen and Unwin, 1991.
Lines, William J., *A Long Walk in the Australian Bush.* Athens, Georgia: The University of Georgia Press, 1998.
Low, Tim, *Feral Future: The Untold Story of Australia's Exotic Invaders.* Sydney: Viking, 1999.
Luck, Peter, *Australian Icons: Things That Make Us What We Are.* Melbourne: William Heinemann Australia, 1992.
McGregor, Craig, *Profile of Australia.* Londra: Penguin Books, 1968.
McIntyre, K.G., *The Secret Discovery of Australia.* Londra: Souvenir Press, 1977.
MacKenzie, Jeanne, *Australian Paradox.* Melbourne: F.W. Cheshire, 1961.
Mackersey, Ian, *Smithy: The Life of Sir Charles Kingsford Smith.* Sydney: Little, Brown and Co., 1998.
McLaren, Glen, *Beyond Leichhardt: Bushcraft and the Exploration of Australia.* Fremantle: Fremantle Arts Centre Press, 1996.
Malouf, David, *A Spirit of Play: The Making of Australian Consciousness.* Sydney: ABC Books, 1998.

Marshall, Sam, *Luna Park: Just for Fun.* Sydney: Luna Park Reserve Trust, 1995.
Moorehead, Alan, *Rum Jungle.* New York: Charles Scribner's Sons, 1954.
Moorehead, Alan, *Cooper's Creek.* Londra: Hamish Hamilton, 1963.
Moorehead, Alan, *The Fatal Impact: An Account of the Invasion of the South Pacific, 1767-1840.* New York: Harper and Row, 1966.
Moorhouse, Geoffrey, *Sydney.* Sydney: Allen and Unwin, 1999.
Morris, Jan, *Sydney.* Londra: Viking, 1992.
Morrison, Reg, *Australia: The Four Billion Year Journey of a Continent.* Sydney: Weldon Publishing, 1988.
Mulvaney, John și Johan Kamminga, *Prehistory of Australia.* Sydney: Allen and Unwin, 1999.
Nile, Richard și Christian Clerk, *Cultural Atlas of Australia, New Zealand and the South Pacific.* Oxford: Andromeda Books, 1996.
O'Connor, Siobhan (ed.), *The Book of Australia.* Sydney: Watermark Press, 1997.
Pilger, John, *A Secret Country: The Hidden Australia.* New York: Alfred A. Knopf, 1991.
Powell, Alan, *Far Country: A Short History of the Northern Territory.* Melbourne: Melbourne University Press, 1982.
Rich, P. Vickers, *Wildlife of Gondwana.* Londra: Reed, 1993.
Ritvo, Harriet, *The Platypus and the Mermaid and Other Figments of the Classifying Imagination.* Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1998.
Rolls, Eric, *They All Ran Wild: The Animals and Plants That Plague Australia.* Sydney: Angus and Robertson, 1969.
Sampson, Anthony, *Empires of the Sky.* Londra: Hodder and Stoughton, 1985.
Seal, Graham, *The Lingo: Listening to Australian English.* Sydney: University of New South Wales Press, 1999.
Sheehan, Paul, *Among the Barbarians.* Sydney: Random House Australia, 1998.
Spearritt, Peter, *Sydney's Century: A History.* Sydney: University of New South Wales Press, 2000.
Terrill, Ross, *The Australians.* New York: Simon and Schuster, 1987.
Vizard, Steve, *Two Weeks in Lilliput: Bear-Baiting and Backbiting at the Constitutional Convention.* Sydney: Penguin Books, 1998.
Ward, Russell, *The History of Australia: The Twentieth Century.* New York: Harper and Row, 1977.
White, Mary E., *Australia's Prehistoric Plants.* Sydney: Methuen, 1984.
White, Mary E., *The Greening of Gondwana: The 400 Million Year Story of Australia's Plants.* Sydney: Reed Australia, 1994.